ΠΕΡΙ

ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

ΥΠΟ

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΠΕΤΡΙΤΣΗ

ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΘΗΓ. Γ. ΣΗΜΙΤΗ
ΔΩΡΕΑ 1980
ΚΑΘΗΓ. Κ. ΣΗΜΙΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ Α. ΚΟΛΛΑΡΑΚΗ ΚΑΙ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΚΑΤΩΘΙ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ

1892

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

268. *Μετάβασις ἀπὸ τοῦ γενικοῦ μέρους εἰς τὸ εἰδικόν.*

269. *Ἐσωτερικαὶ καὶ ἐξωτερικαὶ ἐνοχικαὶ σχέσεις ἐκ τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν ἀπορρέουσαι. Ἱστορικὴ ἔποψις· ὠργανωμένη ἑταιρία. Ἐμπορικὸς Γαλλικὸς Κῶδιξ ἐξ οὗ ὁ ἡμέτερος.*

270. *Εἰδικὴ μνεία περὶ τῶν ἐκτεθέντων ἐν τῷ γενικῷ μέρει καὶ περὶ τῶν ἐκτεθησομένων ἐν τῷ παρόντι εἰδικῷ. Ἕτεραί τινες πληροφορίαι.*

---

268. *Αἱ ἐμπορικαὶ ἑταιρίαι ὑφ' ἃς ἐννοοῦμεν τὰς προτιθεμένας τὴν ἐνάσκησιν τῶν ἐμπορικῶν πράξεων διεμορφώθησαν καὶ διετυπώθησαν ἐν τῷ ἐμπορικῷ νόμῳ εἰλημμένῳ ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ἐμπορικοῦ κώδικος.*

Καὶ περὶ μὲν τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῶν διεπουσῶν τὰς ἐμπορικὰς ἑταιρίας ἐγένετο λόγος ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ, ἐν δὲ τῷ παρόντι δευτέρῳ βιβλίῳ ἐκτεθήσονται εἰδικώτερον τ' ἀφορῶντα ἑκάστην ἑταιρίαν.

Ἐν τούτοις δὲν κρίνομεν ἀπὸ σκοποῦ πρὸς μείζονα κατανόησιν τῶν πραγμάτων νὰ παραθέσωμεν συνοπτικήν τινα περιγραφὴν τῶν ἀντικειμένων τῶν τε ἐν τῷ γενικῷ μέρει ἐκτεθέντων καὶ τῶν ἐν τῷ εἰδικῷ ἐκτεθησομένων.

Πρὸ τούτου ὅμως προτακτέα ἡ ἑξῆς γενικὴ παρατήρησις.

269. *Αἱ ἐνοχικαὶ σχέσεις αἱ ἐκ τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν ἀπορρέουσαι εἶνε διτταί.*

α'.) **Ἐσωτερικαί,** *δηλ. σχέσεις τῶν συνεταίρων πρὸς ἀλλήλους.*

β'.) **Ἐξωτερικαί,** δηλ. σχέσεις τῆς ἑταιρίας καὶ τῶν μελῶν αὐτῆς πρὸς τοὺς τρίτους.

Καὶ αἱ μὲν ἐσωτερικαὶ σχέσεις ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὡς βάσιν τὰς διατάξεις τοῦ Ἀστικοῦ δικαίου ὅπερ παρ' ἡμῖν εἶνε τὸ Ῥωμαϊκόν. Ἐκ τοῦ δικαίου τούτου ἀντλοῦνται ἀφθόνως αἱ τὰς ἐμπορικὰς ἑταιρίας ἀφορῶσαι ἐσωτερικαὶ ἐνοχικαὶ σχέσεις.

Αἱ δὲ ἐξωτερικαὶ σχέσεις στηρίζονται ἐπὶ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου ὑπὸ τὴν ἐξῆς ἰδίως ἔποψιν, ὅτι δυνάμει τῶν διατάξεων τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου αἱ ἐμπορικαὶ ἑταιρίαι λαμβάνουσιν ἐξωτερικὴν μορφὴν ἢ ὡς λέγουσιν **ἐξωτερικεύονται.**

Ἐν ἄλλοις λόγοις ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ ἡ ἑταιρία πλὴν ἐξαιρέσεών τινων (§ 5) δὲν ἐξετάζεται ὡς ὠργανωμένη ἑταιρία. Ὁ χαρακτὴρ αὐτῆς εἶνε καθαρῶς ἀτομικός. Ἡ ἑταιρία εἶνε ἕνωσις πλειόνων ἀτόμων ἵνα διὰ κοινῆς εἰσφορᾶς πορισθῶσι κοινὴν θεμιτὴν ὠφέλειαν. Ἕκαστος ἑταῖρος κατατίθησιν εἰσφορὰν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἄνω σκοποῦ, οὗ ἐπιτευχθέντος ἐξετάζεται ὁ κοινὸς λογαριασμὸς ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ μετάσχῃ ἕκαστος τῶν κερδῶν. Ἄλλως ἐπέρχεται ἡ ἀνάγκη ἵνα ἀμοιβαίως καλυφθῇ ἡ ξημία.

Ὅθεν τὸ P. Δ. ὠφελεῖ ἰδίως διὰ τὴν κατανόησιν τῶν ἐσωτερικῶν σχέσεων τῶν συνεταίρων πρὸς ἀλλήλους.

Ἤρξατο δὲ μορφουμένη ἡ ἑταιρία βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον· συνετέλεσαν δ' εἰς τοῦτο ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ χριστιανισμὸς ὁ πατάξας τὸν ἀτομικισμὸν καὶ διδάξας τὴν ὑποταγὴν τοῦ ἀτόμου ὑπὸ μίαν κοινότητα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ αὔξησις τῶν τῆς συγκοινωνίας μέσων καὶ ἐν γένει ἡ μεταβολὴ τῆς κοινῆς ἐργασίας. Ἡ πρόοδος δ' αὕτη ἔβαινεν ὁσημέραι αὐξανομένη· οὕτω κατηργήθη ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ ἐκτοκισμοῦ· ἐνεκαινίσθη ἡ ἐλευθέρα χρησιμοποίησις τοῦ κεφαλαίου καὶ συνελόντι εἰπεῖν ἐργασία καὶ κεφάλαιον ἐγένοντο ὄργανα πλουτισμοῦ τῆς κοινωνίας.

Ἐντεῦθεν παρήχθη καὶ καθιερώθη τὸ νέον περὶ ἐμπορικῶν ἑταιριῶν σύστημα ἢ μᾶλλον ὁ νέος περὶ αὐτῶν θεσμὸς τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Γάλλου νομοθέτου θέντος ἐν τῷ Ἐμπορικῷ Κώδικι τὰς τελεσιουργοὺς καὶ καρποφόρους βάσεις δι' ὧν αἱ ἐμπορικαὶ ἑταιρίαι ἐγένοντο δεκτικαὶ μεγίστης ἀναπτύξεως ὑπὸ τὰ διάφορα εἴδη ἢ ὑπὸ τοὺς διαφόρους τύπους τοὺς δεκτοὺς γενομένους πρὸς πληρεστέραν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ, ὃν οἱ συμβαλλόμενοι προτίθενται.

Πρωτεύει δ' ἐν τῷ νέῳ συστήματι ἡ γενικὴ ἀρχὴ ὅτι αἱ ἐμπορικαὶ ἑταιρίαι ἔχουσιν ὡς τοιαῦται ἰδίαν ὕπαρξιν· περιβάλλονται νομικὴν προσωπικότητα καὶ ὀργανίζονται διά τε ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν τύπων ἐκδηλούντων τὴν ἐξωτερίκευσιν αὐτῶν.

270. *Τούτων προκαταρκτικῶς ὁρισθέντων ἐξεταστέον ἤδη εἰδικώτερον μὲν ἀλλὰ καὶ λίαν συνοπτικῶς τί ἐξετέθη ἐν τῷ Γενικῷ μέρει καὶ τί ἐκτεθήσεται ἐν τῷ Εἰδικῷ.*

Ἐν τῷ Γενικῷ μέρει ἐξηγηθείσης πρωτίστως τῆς ἐννοίας τῆς ἑταιρίας ἐν γένει καὶ τῆς νομικῆς προσωπικότητος τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν μετὰ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν (§ 55—63) καθωρίσθησαν τὰ ἑξῆς ἀντικείμενα.

α) Οἱ ἐσωτερικοὶ καὶ ἐξωτερικοὶ τύποι τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν. Καὶ οἱ μὲν ἐσωτερικοὶ συντελοῦσι πρὸς παράστασιν αὐτῶν καὶ διάκρισιν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ εἶνε ἰδίως ἡ ἑταιρικὴ ἐπωνυμία ἐν ταῖς προσωπικαῖς ἑταιρίαις δηλ. ἐν τῇ ὁμορρύθμῳ καὶ τῇ ἑτερορρύθμῳ καὶ ἡ Κυβερνητικὴ ἔγκρισις ἐν ταῖς ἀνωνύμοις. Οἱ δὲ ἐξωτερικοὶ τύποι εἶνε ἡ σύνταξις ἐγγράφου, καταστατικοῦ καλουμένου, καὶ ἡ προσηκουσα δημοσίευσις αὐτοῦ (§ 64—115). Τῶν τύπων τούτων εἶνε ἀπηλλαγμένη ἡ μετοχικὴ ἑταιρία μὴ ἀποτελοῦσα νομικὸν πρόσωπον.

β) Αἱ νομικαὶ σχέσεις τῶν συνεταίρων πρὸς ἀλλήλους καὶ δὴ αἱ ἐν τῷ Ἀστικῷ Δικαίῳ διατυπούμεναι αἱ καὶ ἐπὶ ἐμπορικῶν ἑταιριῶν ἐφαρμοζόμεναι (§ 110—159).

γ) Οἱ κανόνες οἱ ἀναγόμενοι εἰς τὴν διάλυσιν τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν, τὴν ἐκκαθάρισιν, τὴν διανομὴν καὶ τὴν παραγραφὴν τὴν ἐκ τοῦ ἄρθρου 64 τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου πηγάζουσαν (§ 160—221).

Εἶτα δὲ διευκρινήθησαν ἕτερά τινα ἀντικείμενα ἐξ ὧν τὰ μὲν ἐφάπτονται τῆς δικονομικῆς σφαίρας (§ 222—242) τὰ δὲ ἀνάγονται εἰς τὴν πτώχευσιν τῶν ἐν λόγῳ ἑταριῶν (§ 243—257).

Τελευταῖον δὲ ἡρμηνεύθησαν οἱ εἰδικοὶ νόμοι ΧΠΑ' τοῦ 1861 καὶ ΠΚΑ' τοῦ 1881 οἱ ἀφορῶντες τὰς ἀλλοδαπὰς ἑταιρίας (258—267).

Ταῦτα ἀφορῶσι τὰς ἐμπορικὰς ἑταιρίας ἐν συνόλῳ καὶ ὡς τοιαῦτα γενικῶς ἀναλυθέντα ἀπετέλεσαν τὸ Γενικὸν μέρος.

Ἤδη δ' ἐν τῷ προκειμένῳ Εἰδικῷ μέρει γενήσεται λόγος περὶ παντὸς ἰδιάζοντος εἰς ἑκάστην τῶν ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου ἀναγνωριζομένων καὶ καθιερωμένων ἑταιριῶν αἵτινες εἶνε ἡ **ὁμόρρυθμος,** *ἡ* **ἑτερόρρυθμος,** *ἡ* **ἀνώνυμος** *καὶ ἡ* **μετοχική.** *Ἐκτεθήσονται δ' αὗται κατὰ τὴν τάξιν, ἣν ὁ νομοθέτης προείλετο.*

Ἰδίᾳ δὲ θέλει καταδειχθῇ τίς ὁ ὀργανισμὸς ἑκάστης ἑταιρίας, τίνι τρόπῳ λειτουργεῖ καὶ τίνες αἱ συνέπειαι τῆς ἑταιρικῆς συμβάσεως ἐν ἑκάστῃ. Ἐνιαχοῦ δὲ θέλουσι προστεθῇ καὶ συμπληρωτικά τινα γενικὸν φέροντα χαρακτῆρα.

Ἐκτενέστερον δ' ἐν τῷ παρόντι μέρει γενήσεται λόγος περὶ τῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν, τοῦ δυσχεροῦς καὶ ποικίλου τούτου ἀντικειμένου, παρατιθεμένων καὶ τῶν ἀντιστοίχων ἄρθρων τοῦ νομοσχεδίου περὶ τῶν ἐν λόγῳ ἑταιριῶν, ὅπερ συνετάχθη ὑφ' ἡμῶν διὰ τοὺς ἐν οἰκείῳ τόπῳ ἐκτεθησομένους λόγους.

Τέλος θέλει ἐξετασθῇ καὶ ἕτερον εἶδος ἑταιρίας καλουμένης **συνεργατικῆς** (Societé cooperative ἢ á capital variable) *ἥτις καίπερ μὴ ὑπάρχουσα ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἐμπορικῷ νόμῳ περιέχεται ἐν ταῖς νεωτάταις νομοθεσίαις τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν, ἤρξατο δὲ καὶ παρ' ἡμῖν ἀναφαινομένη.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΟΥ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

271. *Ὀνοματολογία καὶ τύπος τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας. Προσέγγισις αὐτῆς πρὸς τὰς ἀστικὰς ἑταιρίας. Κατὰ τί διακρίνεται ἀπ' αὐτῶν. Διαίρεσις τοῦ κεφαλαίου.*

---

271. *Ἡ ὁμόρρυθμος ἑταιρία εἶνε ἡ φυσικωτέρα καὶ συνηθεστέρα πασῶν τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν, πλὴν ἐννοεῖται τῆς μετοχικῆς (ἄρθρ. 47 καὶ ἐπ. Ἐμπ. ν.) ἥτις εἶνε ἔτι ἁπλουστέρα καὶ συνηθεστέρα. Ἡ ὁμόρρυθμος ἑταιρία ἕνεκα τούτου ἐκαλεῖτο πρότερον ἐν Γαλλίᾳ* société ordinaire, *ἐν δὲ τῷ Διατάγματι τοῦ* **1673** société generale. *Ὁ* Potier *ἀπεκάλεσεν αὐτὴν* société en nom collectif *ἥτις ὀνομασία ἐλήφθη ἐν τῷ Γαλλικῷ Ἐμπορικῷ νόμῳ καὶ κατόπιν μετηνέχθη ἐν ἑτέροις κράτεσι κατὰ τὴν γλωσσικὴν διάλεκτον ἑκάστου. Παρὰ τοῖς Γερμανοῖς αὕτη καλεῖται* offene Handelgesellschaft *(ἄρθρ. 85 Γερμ. νόμου) ἥτις μεθερμηνευτέα διὰ τῆς φράσεως ἀ ν ο ι κ τ ή, ἀ π ο κ ε κ α λ υ μ μ έ ν η, φ α ν ε ρ ὰ ἑταιρία· διότι τὰ ὀνόματα πάντων τῶν συνεταίρων γνωστοποιοῦνται τῷ κοινῷ (ἄρθρ. 86 ἐδ. 1) Παρ' ἡμῖν ἐπιτυχῶς μετεφράσθη* **ὁμόρρυθμος** (ὁμοίου

ῥυθμοῦ, ὁμοίας σχέσεως) δι' ἧς λέξεως ἐμφαίνεται ὅτι τὰ μέλη αὐτῆς βαίνουσιν ἐπὶ τῷ ὁμοίῳ (κοινῷ/ ῥυθμῷ, δι' οὗ ὑποδηλοῦται ἡ ἀπεριόριστος καὶ ἀλληλέγγυος ἐνοχὴ πάντων κατ' ἀντίθεσιν τῆς ἑτερορρύθμου.

Ἡ ὁμόρρυθμος ἑταιρία διέπεται ὑπὸ τῶν ἄρθρων 20 — 22 Ἐμπ. νόμου ἐν οἷς ὁρίζεται ἡ σχέσις αὐτῆς ὡς τοιαύτης μετὰ τῶν τρίτων μεθ' ὧν ἀπεργάζεται τὰς ἑαυτῆς ἐπιχειρήσεις. Ἀλλ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐσωτερικὰς τῶν συνεταίρων πρὸς ἀλλήλους σχέσεις ἀρύεται τὰ πλεῖστα ἐκ τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου. Διότι αὕτη εἶνε προσωπικὴ ἑταιρία ὡς αἱ ἀστικαί. Ἄρα βάσις ὡς πρὸς τὰς ἐσωτερικὰς ταύτας σχέσεις εἶνε προωτίστως τὸ Ἀστικὸν Δίκαιον. (Ἴδε καὶ εἰσαγωγήν). Διὰ τοῦτο ὁ ἐμπορικὸς νόμος ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἄρθροις περιέχει ἐκείνας μόνον τὰς διατάξεις ὡς πρὸς ἃς ἡ ὁμόρρυθμος ἑταιρία διακρίνεται ἀπὸ τῶν ἀστικῶν ἑταιριῶν. Κατὰ τί δὲ διακρίνεται θέλει γνωσθῆ ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας καὶ ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν ἐξ αὐτοῦ πηγαζόντων πορισμάτων.

Διαιρετέον τὸ κεφάλαιον τοῦτο εἰς τέσσαρα τμήματα ἐν οἷς γενήσεται λόγος 1/ Περὶ τῶν ἰδιαζόντων χαρακτήρων τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας. 2/ Περὶ συμπληρωτικῶν τινων θεμάτων ἀναγομένων εἰς τὴν σύστασιν τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας. 3) Περὶ διαχειρίσεως τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας καὶ 4) Περὶ τῶν ἑταιρικῶν ὑποχρεώσεων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν. Δι' αὐτῶν γνωσθήσονται ἰδίᾳ ἡ ἔννοια τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας, ἡ λειτουργία αὐτῆς καὶ αἱ μετὰ τῶν τρίτων νομικαὶ σχέσεις αὐτῆς. Τὰ εἰς τὴν σύστασιν τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας συμπληρωτικὰ ἐκτίθενται κατὰ προσθήκην τῶν ἐν τῷ Γενικῷ μέρει εἰρημένων.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΔΙΑΖΟΝΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΟΥ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

272. *Τί εἶνε ὁμόρρυθμος ἑταιρία; Τὰ ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ αὐτῆς ἐξαγόμενα.*

273. *Ὁ ἐν τῷ ἄρθρῳ* 20 *Ἐμπ. ν. ὑπάρχων ὁρισμὸς εἶνε ἐλλιπής. Διατί; Ἀνάλυσις τῶν ὁρισμῶν τῶν ἐν ταῖς νεωτέραις νομοθεσίαις περιεχομένων.*

274. *Περὶ ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας. Ὀνοματολογία. Παραπομπὴ κατὰ τὰ πλεῖστα εἰς τὸ Γενικὸν μέρος. Ἆρά γε ἡ ἑταιρικὴ ἐπωνυμία ἀποτελεῖ οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας; Ἀνάλυσις τῶν γνωμῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ἀποφατικὴ λύσις.*

275 *Ποῖον τὸ κριτήριον πρὸς ἑρμηνείαν ὡς πρὸς τὴν ὕπαρξιν ἢ μὴ ὁμορρύθμου ἑταιρίας.*

---

272. *Ἐν πρώτοις παρίσταται ἡμῖν τὸ ἐρώτημα, τί εἶνε ὁμόρρυθμος ἑταιρία;*

Ἐκ τῶν ποικίλων ὁρισμῶν οὓς νομοθέται καὶ συγγραφεῖς ἔδοσαν ἐνομίσθη ὑπ' ἐμοῦ ὀρθότερος ὁ ἑξῆς.

Ὁμόρρυθμος ἑταιρία *εἶνε ἡ συνισταμένη μεταξὺ δύο ἢ πλειόνων ἐμπορευομένων ὑπὸ ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν καὶ ἐνεχομένων προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως διὰ τὰς ἑταιρικὰς ὑποχρεώσεις.*

Ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τούτου πηγάζουσι τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας ἅτινα εἶνε α΄.) ἀπεριόριστος ἐνοχὴ τῶν συνεταίρων πρὸς τοὺς τρίτους, καὶ β΄) ἀλληλεγγύη αὐτῶν ἤτοι ἐνοχὴ αὐτῶν εἰς ὁλόκληρον διὰ πάσας τὰς πρὸς τοὺς τρίτους ἐνοχὰς τῆς ἑταιρίας. Ἐπὶ ταύτης τῆς διττῆς βάσεως ἤτοι τῆς ἀπεριορίστου καὶ ἀλληλεγγύου ἐνοχῆς στηρίζεται ὁ περὶ ὁμορρύθμου ἑταιρίας θεσμός. Αὕτη ἡ διτ-

τὴ βάσις εἶνε ἡ ἐπενεργήσασα ἐπὶ τὴν εὐόδωσιν τοῦ εἴδους τούτου τῆς ἑταιρίας καὶ ἡ εὐρύνασα σπουδαίως τὴν πίστιν αὐτῆς. (1).

273. Ὁ ὁρισμὸς τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας ὁ ἀναφερόμενος ἐν τῷ ἄρθρῳ 20 ἐμπ. ν. εἶνε ἐλλιπής. Διότι κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο ὁμόρρυθμος ἑταιρία εἶνε ἡ συνιστωμένη μεταξὺ δύο ἢ καὶ πολλῶν σκοπὸν ἐχόντων νὰ συνεμπορεύωνται ὑπὸ ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν. Τὸ ἐλάττωμα τοῦ ὁρισμοῦ τούτου εἶνε διττόν. α΄) Διότι ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ ἀναφερομένων στοιχείων τινὰ μὲν ὑπάρχουσι καὶ εἰς τὰ ἄλλα εἴδη τῶν ἑταιριῶν, διότι καὶ ἡ ἀνώνυμος ἢ ἡ ἑτερόρρυθμος ἔχουσι σκοπὸν τὴν κοινὴν ἐμπορίαν, ἡ δὲ ἑταιρικὴ ἐπωνυμία ὑπάρχει καὶ ἐν τῇ ἑτερορρύθμῳ ἑταιρίᾳ· καὶ β΄) ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τούτου ἐλλείπει τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας τὸ ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτὴν ἰδιάζον, ὡς ἄνω εἴρηται, ἤτοι ἡ ἀπεριόριστος καὶ ἀλληλέγγυος ἐνοχὴ τῶν συνεταίρων πρὸς τοὺς τρίτους. Τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο ἀναφέρεται ἐν ἑτέρῳ ἄρθρῳ ἤτοι ἐν τῷ **22** ἐμπ. νόμου. Τοῦτο ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ ἑταιρίᾳ ὑφίσταται, διότι ἐν τῇ ἑτερορρύθμῳ οἱ ἑτερόρρυθμοι δὲν βαρύνονται τῇ αὐστηρᾷ ταύτῃ ὑποχρεώσει. Ἄρα ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἄρθρων **20** καὶ **22** ἀντλητέος ὁ τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας ὁρισμὸς ὁ ἀνωτέρω ἀναφερόμενος.

Εἶνε περίεργον ὅτι ἐν πολλαῖς μεταγενεστέραις νομοθεσίαις ἐλήφθη ὁ ὁρισμὸς τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας ἐκ τοῦ ἄρθρου **20** Γ. Ε. Ν. (Ἴδε ἰδίως ἄρθρ. **15** τοῦ Βελγικοῦ νόμου.) Σπουδαίως διωρθώθη ὁ ὁρισμὸς οὗτος ὑπὸ τοῦ Γερμανικοῦ ἐμπορικοῦ νόμου καθ' ὃν ὁμόρρυθμος ἑταιρία ὑπάρ-

---

(1) Ἡ ὕπαρξις τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας ἐτέθη ἐν τῷ ὁρισμῷ ἀλλ' ὡς κατωτέρω εἰδικῶς ἐκτεθήσεται (§ 274) δὲν ἔχει τὴν σημασίαν, ἣν ἔχουσι τὰ ῥηθέντα κύρια χαρακτηριστικά.

χει ὅταν δύο ἢ πλείονες ἐνασκῶσιν ἐμπορικὰς πράξεις ὑπὸ κοινὴν ἐπωνυμίαν καὶ οὐδενὸς συνεταίρου ἡ συμμετοχὴ περιορίζεται εἰς μόνην τὴν εἰσφορὰν αὐτοῦ· (ἄρθρ. 85.) Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ὁρισμῷ τούτῳ δὲν ἐτέθη τὸ στοιχεῖον τῆς ἀλληλεγγύου ἐνοχῆς. Τοῦτο διατυποῦται ἐν τῷ ἄρθρῳ 112 καθ' ὃ οἱ ὁμόρρυθμοι συνεταῖροι ἐνέχονται πρὸς τοὺς τρίτους ἀλληλεγγύως καὶ διὰ πάσης τῆς ἑαυτῶν περιουσίας. Εἰμὴ ὑπῆρχε τὸ ἄρθρον τοῦτο ἠδύνατο ἐκ μόνου τοῦ ἄρθρου 85 νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία τις ἡ ἐξῆς. Δύναται ἆρά γε συνέταιρός τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἐνέχεται μόνον εἰς τὸ διπλοῦν ἢ τριπλοῦν τῆς εἰσφορᾶς; Ἐὰν εἴπῃ τοῦτο, ἡ ἑταιρία διατελεῖ οὖσα ὁμόρρυθμος; Ἀλλ' ὡς εἴρηται ἀρκούντως καταδηλοῦται ὁ σκοπὸς τοῦ νομοθέτου ἐκ τῶν συνδυαζομένων ἄρθρων 85 καὶ 112. Ὡς οἱ Γερμανοὶ λέγουσιν, ἐν μὲν τῷ ἄρθρῳ 85 ὑπάρχει ἀρνητικὸς ὁρισμὸς τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας, ἐν δὲ τῷ ἄρθρῳ 112 θετικὸς ὁρισμός. (Ἴδε Endemann Das Deutsche Handelsrecht § 33 σημ. 1.) Βελτίωσίν τινα ἐποιήσατο ὁ Ἑλβετικὸς νόμος ἐν ἄρθρ. 552. Ὁ Ἰταλικὸς ἐμπορικὸς Κῶδιξ ἀφορῶν εἰς τοὺς κυρίους τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας χαρακτῆρας ἔδωκε τὸν ὁρισμὸν αὐτῆς ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ ὡς ἑξῆς. Ὁμόρρυθμος ἑταιρία λέγεται ἐκείνη ἐν ᾗ πάντες οἱ συνεταῖροι ἐνέχονται ἀπεριορίστως καὶ ἀλληλεγγύως πρὸς τοὺς τρίτους διὰ πάσας τὰς ἑταιρικὰς ὑποχρεώσεις). Ἄρθρ. 76. § 1.) Καὶ ὁ Οὐγγρικὸς Ἐμπ. Κώδιξ τὸν αὐτὸν ὁρισμὸν ἔδωκε σὺν τῇ προσθήκῃ τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας (ἄρθρ. 64), ἐνῶ ὁ Ἰταλικὸς τὴν ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν ἀναφέρει ἐν ἑτέρῳ ἄρθρῳ ἤτοι τῷ 77 ἵνα δείξῃ ὅτι ἡ ὁμόρρυθμος καὶ ἡ ἑτερόρρυθμος ἑταιρία ὑφίστανται ὑπὸ ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν κατ' ἀντίθεσιν τῆς ἀνωνύμου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται ὅτι ἐνῶ ἐν ἁπάσαις ταῖς νομοθεσίαις εἶνε δεκτὰ τὰ αὐτὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας οἱ ὁρισμοὶ διαφέρουσιν Ἐννοεῖται ὅτι

διὰ τὸ συμφέρον πάντων τῶν μελῶν. Βεβαίως ἕνεκεν ἐλλείψεως ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας θέλει ἐλλείπει τὸ κυριώτερον σημεῖον δι' οὗ διακρίνονται αἱ ἑταιρικαὶ πράξεις καὶ ἑπομένως δύναται νὰ προκύψῃ ἀμφιβολία ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῶν συνομολογουμένων δικαιοπραξιῶν ὑπὸ τοῦ δεῖνος ἢ δεῖνος συνεταίρου. Ἀλλὰ τοῦτο ἀπόκειται τοῖς τρίτοις πρὸς ἐξακρίβωσιν. Ὥσπερ οὗτοι δύνανται ν' ἀποδείξωσι τὴν ὕπαρξιν τῆς ἀγράφως συστάσης ἑταιρίας, οὕτω δύνανται ν'ἀποδείξωσιν ὅτι ἡ τοιαύτη δικαιοπραξία ἢ μετὰ συνεταίρου συνομολογηθεῖσα ἐγένετο διὰ λογαριασμὸν τῆς ἑταιρίας καὶ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς αὐτήν. Ταύτης δὲ τῆς ἀποδείξεως γενομένης ἡ ἑταιρία καὶ οἱ συνεταῖροι θέλουσιν ὑποχρεοῦσθαι, ὡσανεὶ ὑπῆρχε προσδιορισμὸς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας καὶ τὸ πᾶν ἐτελεῖτο ὑπὸ τοῦτο τὸ ὄνομα (Pont **1339-1341**). Καὶ ὁ Alauzet ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα λέγει. «Ἡ παράλειψις ἐν τῷ καταστατικῷ τοῦ προσδιορισμοῦ ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας δὲν ἀλλοιοῖ οὔτε τὴν θέσιν τῶν συνεταίρων οὔτε τὴν τῶν τρίτων τῶν μετ' αὐτῶν συναλλαγέντων (585.)» Οἱ Lyon Caen et Renault ἐν μὲν τῷ Precis σιωπῶσιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ἐν δὲ τῷ νεωτάτῳ αὐτῶν συγγράμματι ἤτοι τῷ Traité ἀποφαίνονται συνῳδὰ τῷ Pont τὰ αὐτά, ὅτι δηλαδὴ ἡ ἑταιρικὴ ἐπωνυμία δὲν εἶνε οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς δημοσίου ἑταιρίας. L' existence d' une raison sociale est de la nature et non de l'essence de la societé en nom collectif). Αὕτη δύναται νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἄνευ ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας. Ταύτης ἐλλειπούσης ἐνδέχεται νὰ ἐπέλθῃ δυσχέρεια, ὅταν πρόκειται νὰ γνωσθῇ ἐὰν ἡ δικαιοπραξία ἐγένετο ἢ μὴ διὰ λογαριασμὸν τῆς ἑταιρίας. (Traité **151** καὶ **164**). Καὶ ὁ Vidari χρῆται ταῖς αὐταῖς αἰτιολογίαις ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἰταλικοῦ Ἐμπ. Κώδικος οὗ ἡ διάταξις (ἄρθρ. 77) ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο δὲν διαφέρει τῆς τοῦ ἡμετέρου νόμου. (Vidari soc. 156.)

Τί ἀποφαντέον κατ' ἐμὲ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο;

Ἐν πρώτοις παρατηρητέον ὅτι ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ ἐν τῷ καταστατικῷ προσδιορισμὸς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας, οἱ τρίτοι δύνανται ν' ἀποδείξωσι τὴν πράγματι ὕπαρξιν αὐτῆς, διότι δὲν δύναται ν' ἀντιταχθῇ αὐτοῖς ἡ ἄνω ἔλλειψις. Περὶ τούτου οὐδεμία ἀντιλογία.' Αλλὰ τὸ ζήτημα ἀφορᾷ τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν δὲν ὑπάρχει πράγματι ἑταιρικὴ ἐπωνυμία καθ' ἣν τουτέστιν ἡ ἑταιρία ἐπιχειρεῖ δικαιοπραξίας ἄνευ ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας. Καὶ ὑπὸ ταύτην τὴν ἔποψιν παραδέχομαι τὴν τῶν πλειονοψηφούντων συγγραφέων γνώμην, ἥτις θεωρητέα καὶ ὡς ἐπικρατοῦσα καθ' ἣν ἡ ἑταιρικὴ ἐπωνυμία κεῖται μὲν ἐν τῇ φύσει τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας οὖσα τὸ κύριον γνώρισμα δι' οὗ διακρίνονται αἱ ἑταιρικαὶ ἐνοχαὶ ἀπὸ τῶν ἀτομικῶν τῶν συνεταίρων καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἄρθρου 20 καὶ κατὰ τοὺς πλείστους περιέχεται ἐν τῷ ὁρισμῷ τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας ἀλλὰ δὲν συνέχεται τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς διά τε τοὺς λόγους οἷς χρῶνται οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν γνώμην ταύτην καὶ διότι δὲν εἶνε σύμφωνον πρὸς τοὺς ἑρμηνευτικοὺς κανόνας τὸ νὰ δεχθῇ τις ὅτι ἕνεκα μόνης τῆς μὴ ὑπάρξεως τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας ἡ ἑταιρία μεταπίπτει εἰς ἄλλο εἶδος καὶ δὴ εἰς μετοχικήν. Διότι πῶς δύναται νὰ μεταπέσῃ εἰς μετοχικήν, ἀφοῦ δὲν ἔχει τὰ στοιχεῖα αὐτῆς, ἀλλ' ἀπεναντίας ἔχει πάντα τὰ λοιπὰ στοιχεῖα τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας;" Η πῶς νὰ θεωρηθῇ ἑτερόρρυθμος κατὰ τὴν ἄνω ὑπόθεσιν ἀφοῦ τὰ μέλη συνεφώνησαν νὰ ἐνέχωνται πάντα ἀπεριορίστως; ("Ιδε καὶ τὰ ἐν τῇ κατωτέρω παραγράφῳ ἐκτιθέμενα πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς λύσεως ταύτης, ἥτις ἄλλως τε συνάδει καὶ πρὸς τὰ ἐν τῷ τετάρτῳ τμήματι τοῦ παρόντος Κεφαλαίου).

Ὁ ἡμέτερος Ράλλης φαίνεται κλίνων πρὸς τὴν ἀντίθετον γνώμην ἤτοι πρὸς τὴν τῶν μειοψηφούντων Γάλλων ὡς δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ ἐκ τούτου, ὅτι κατατάσσει μεταξὺ τῶν

κυρίων χαρακτηριστικῶν τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας καὶ τὴν ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν δὲν ὑποδεικνύει δὲ διάκρισίν τινα ὡς πρὸς τὴν σημασίαν αὐτῆς. (Ἴδε § 143 τῆς ἑρμ. Ἐμπ. Δικαίου.) Ἀπεναντίας ὁ Ἄρειος Πάγος διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 250 τοῦ 1881 ἀποφάσεως ἔλυσε τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα συμφώνως πρὸς τὰ ἐν Γαλλίᾳ κρατοῦντα ὅτι δηλαδὴ κατὰ τὸ ἄρθρον 20 ἡ ὁμόρρυθμος ἑταιρία ἐνεργεῖ ὑπὸ ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν, ἀλλ' ἡ παράλειψις αὐτῆς κατ' οὐδὲν δύναται νὰ μεταβάλῃ τὴν πραγματικὴν φύσιν τῆς ἑταιρίας καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῶν συνεταίρων ἀπέναντι τῶν τρίτων. Βεβαίως εἰς τοῦτο κατέληξεν ἀφορῶν εἰς τοὺς λόγους τῆς ἐν Γαλλίᾳ κρατούσης γνώμης καθ' οὓς ἡ ἑταιρικὴ ἐπωνυμία δὲν εἶνε οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας.

275. *Ἡ ὁμόρρυθμος ἑταιρία θεωρητέα ὡς ἐμπορικὴ ἑταιρία τοῦ κοινοῦ δικαίου. Τοῦτο συντελεῖ ὡς βοήθημα πρὸς ἑρμηνείαν ὡς πρὸς τὴν ὕπαρξιν ὁμορρύθμου ἑταιρίας κατ' ἀπόκλεισιν τῆς ἑτερορρύθμου ἐν περιπτώσει καθ' ἣν οἱ συμβαλλόμενοι δὲν ὥρισαν ῥητῶς ἐν τῷ καταστατικῷ τὸ εἶδος τῆς ἑταιρίας ἣν προὐτίθεντο νὰ συστήσωσιν. Ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ ἐθεωρήθη ὡς ἀρκοῦν τὸ νὰ ἐξάγηται ἐκ τῆς συμβάσεως ὅτι οἱ συνεταῖροι συνεφώνησαν νὰ ἐνέχωνται πρὸς τοὺς τρίτους διὰ πάσης τῆς ἑαυτῶν περιουσίας, ἢ ὅτι οὐδεὶς περιορισμὸς ἐτέθη ὡς πρὸς τὴν εὐθύνην τινὸς ἐξ αὐτῶν.* Lyon Caen Traité § *150. Ἴδε ὡς πρὸς τοῦτο καὶ τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν ἀπόφασιν τοῦ Ἀκυρωτικοῦ (10 Αὐγούστου 1859). Ἐν Γερμανίᾳ ἡ τοιαύτη ἐκδοχὴ συνάδει ἔτι μᾶλλον καὶ πρὸς τὸ ἄρθρον 85 Γερμαν. Ἐμπορ. Κώδ.*

Ὡσαύτως πολλὰ ζητήματα ἐγείρονται πρὸς ἑρμηνείαν, ἐὰν ἡ ἑταιρία εἶνε ὁμόρρυθμος ἢ μετοχική, ὅταν ἐν τῇ συμβάσει δὲν ὑπάρχῃ ἑταιρικὴ ἐπωνυμία, οὔτε ἐδόθη τῇ ἑταιρίᾳ ὄνομα. Περὶ τούτου γενήσεται ἴδιος λόγος ἐν τῷ περὶ μετοχικῆς ἑταιρίας Κεφαλαίῳ.

Σημειωτέον ἐνταῦθα τοῦτο μόνον ὅτι ἐνώπιον τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν ἦλθε σχετικὸν ζήτημα, ὅπερ ἐξετάζομεν καὶ ἤδη. Τὸ δικαστήριον τοῦτο καίπερ τῶν συνεταίρων ἀποκαλεσάντων ἐν τῷ καταστατικῷ τὴν ἑταιρίαν μετοχικὴν καὶ μὴ προσδιορισάντων ἐν αὐτῷ ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν ἐδέξατο τὸν χαρακτῆρα ὁμορρύθμου ἑταιρίας, διότι ὑπῆρχον ἕτερα στοιχεῖα ἀρκοῦντα πρὸς τὸν τοιοῦτον χαρακτηρισμόν, ἐξαχθέντα ἐκ τῶν ἑξῆς· ἐκ τοῦ ἀντικειμένου καὶ τῆς διαρκείας αὐτῆς, ἐκ τοῦ ὅτι τὸ καταστατικὸν ἐδημοσιεύθη κατὰ τὸ ἄρθρον 42 Ἐμπ. νόμου, ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Διευθυντὴς τῆς ἑταιρίας ἐδρευούσης ἐν Πειραιεῖ ἐξέδωκεν ἐγκύκλιον, ἐν ᾗ ἡ ἑταιρία ἐκαλεῖτο ὁμόρρυθμος, ἐκ δὲ τῆς ἀλληλογραφίας προέκυπτεν ὅτι ἐν τῇ δικαιοπραξίᾳ περὶ ἧς ἡ δίκη ἀνεμίχθησαν καὶ οἱ λοιποὶ συνεταῖροι. Ἐκήρυξε δὲ τὴν ἑταιρίαν ὡς ὁμόρρυθμον ἀπέναντι τοῦ ἐνάγοντος τρίτου δανειστοῦ, ὅστις δυνάμενος ν' ἀποδείξῃ καὶ διὰ μαρτύρων τὸ εἶδος καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς ἑταιρίας, δύναται ν' ἀποδείξῃ ταῦτα καὶ διὰ τῶν ἄνω γεγονότων. (Ἐφ. Ἀθηνῶν ἀριθ. 397 τοῦ 1890.) Ἐπὶ τοῦ ζητήματος ὅμως τούτου γενήσεται λόγος καὶ πάλιν ἐν τῷ οἰκείῳ κεφαλαίῳ.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΕΡΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΤΙΚΩΝ ΤΙΝΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΝΑΓΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΥΣΤΑΣΙΝ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΟΥ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

276. *Τίνα τὰ ἐξεταστέα συμπληρωτικὰ θέματα ;*

277. *α) Προσθήκη ἐπὶ τῶν δυναμένων προτεῖναι τὴν ἀκυρότητα τῆς ἑταιρίας. Ἔννομον συμφέρον.*

278. *Οἱ ὀφειλέται τῆς Ἑταιρίας δύνανται προτεῖναι τὴν ἐν λόγῳ*

ἀκυρότητα ; Συμπλήρωσις ἐπὶ τῶν ἐν τῷ Γενικῷ μέρει ὡς πρὸς τοῦτο εἰρημένων.

279. β) *Ἡ ἔνστασις περὶ τῆς μὴ νομίμου συστάσεως τῆς ἑταιρίας ἀνάγεται εἰς τὴν νομιμοποίησιν. Ἆρά γε ἡ ἐν λόγῳ ἀκυρότης δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ᾽ ὄψει αὐτεπαγγέλτως ;*

280. γ) *Προσθήκη ἐπὶ τῶν ἐν τῷ Γενικῷ μέρει εἰρημένων ἐπὶ δικαστικῆς ὁμολογίας. Ἰσχύει ἆρά γε ἡ δικαστικὴ ὁμολογία πρὸς κάλυψιν τῆς ἐν λόγῳ ἀκυρότητος ; Ἀνάλυσις ἀποφάσεως Ἐφετείου Ἀθηνῶν. Γνώμη ἐμή.*

281. δ) *Ἡ ἀγωγὴ περὶ ἀκυρότητος τῆς ἑταιρίας ὑπόκειται εἰς παραγραφήν ; Οὐχί. Διατί ; Τί ἐν Γαλλίᾳ ;*

282. ε) *Ποία ἡ ἔκτασις τοῦ δεδικασμένου ἐπὶ τῆς ἀπαγγελλούσης τὴν ἀκυρότητα τῆς ἑταιρίας ἀποφάσεως ; Περιοριστέον τὸ δεδικασμένον μόνον μεταξὺ τῶν ἐν τῇ δίκῃ διαδίκων. Τί ἐν Γαλλίᾳ ;*

283. *Ἐξέτασις ἑτέρων συναφῶν ζητημάτων ἐπὶ πραγματικῆς ἑταιρίας* (de fait).

284. *Ἀγωγὴ περὶ ἀποζημιώσεως.*

---

276. *Ἐν τῷ Γενικῷ μέρει ἐγένετο λόγος περὶ τῶν ἐξωτερικῶν τύπων, τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν σύστασιν τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν ἐν γένει. Οἱ ἐξωτερικοὶ οὗτοι τύποι εἶνε· α) Σύνταξις ἐγγράφου, καταστατικοῦ καλουμένου (ἄρθρ. 39 καὶ 40 Ἐμπ. νόμου), καὶ β) Δημοσίευσις αὐτοῦ· ἄρθρα 42 καὶ ἑπ. (Ἴδε Τμῆμα 2ον τοῦ 4ου Κεφαλαίου). Ἀνεπτύχθη ἐκεῖ ἐν ἐκτάσει τίνες αἱ περὶ τὴν σύνταξιν ἐγγράφου καὶ περὶ τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ διατάξεις καὶ διατυπώσεις, καὶ τίνες αἱ συνέπειαι αἱ πηγάζουσαι ἕνεκα τῆς μὴ τηρήσεως τῶν διατυπώσεων.*

Δὲν ἐπαναλαμβάνω ἐνταῦθα τὰ γενικῶς ἐκεῖ ἀναλυθέντα καὶ ἀναπτυχθέντα. Κρίνω ὅμως εὔλογον νὰ προσθέσω συμπληρωματικῶς εἰδικά τινα θέματα, ἐξ ὧν τινα μὲν ἐξητάσθησαν, ἀλλὰ χρήζουσι σαφηνείας καὶ προσθήκης τινός, ἕτερα δὲ δὲν ἐξητάσθησαν.

Τὰ θέματα ταῦτα εἶνε τὰ ἑξῆς·

α) Ἐὰν καὶ πότε οἱ ὀφειλέται τῆς ἑταιρίας δύνανται νὰ προτείνωσι τὴν ἀκυρότητα αὐτῆς ;

β) Ἐὰν ἡ ἀκυρότης τῆς ἑταιρίας, καίπερ ἀναγομένη εἰς τὴν νομιμοποίησιν αὐτῆς, δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει αὐτεπαγγέλτως.

γ) Ἐὰν ἡ δικαστικὴ ὁμολογία, ἡ ἐν τῇ πρωτοδίκῳ δίκῃ γενομένη, ἰσχύει ἵνα ἀποκλεισθῇ ἡ ἐν τῷ Ἐφετείῳ πρότασις ἀκυρότητος τῆς ἑταιρίας.

δ) Ἐὰν ἡ ἐν λόγῳ ἀγωγὴ ὑπόκειται εἰς παραγραφήν.

ε) Τίς ἡ ἔκτασις τοῦ δεδικασμένου ἐπὶ τῆς ἀπαγγελλούσης τὴν ἀκυρότητα τῆς ἑταιρίας ἀποφάσεως ; καὶ

στ) Σχετικά τινα ζητήματα.

277. α) Εἴρηται ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ὅτι τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἑταιρίας δύνανται νὰ προτείνωσιν οἱ τρίτοι καὶ οἱ συνεταῖροι κατ' ἀλλήλων, οὐχὶ δὲ κατὰ τρίτων. (Ἴδε § 98-108)

Μεταξὺ τῶν τρίτων, οἵτινες ἔχουσι συμφέρον νὰ προτείνωσι τὴν ἐν λόγῳ ἀκυρότητα διὰ τοὺς ἐκεῖ ἀναφερομένους λόγους, εἶνε ἀναμφισβητήτως οἱ ὀφειλέται τοῦ συνεταίρου, καὶ οἱ δανεισταὶ τῶν συνεταίρων, ἔτι δὲ οἱ δανεισταὶ τῆς ἑταιρίας, ἀλλ' οὗτοι μόνον ἐν εἰδικοῖς θέμασι, π. χ. ὡς πρὸς τὰς μὴ δημοσιευθείσας περιοριστικὰς ῥήτρας.

Προσθετέον ἐνταῦθα τὸ ἑξῆς, ἀναγόμενον εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ συμφέροντος.

Τὸ συμφέρον δέον νὰ ᾖ χρηματικὸν ἢ ὡς λέγουσιν ἔννομον, συνδεόμενον πρὸς δικαιοπραξίαν καταρτισθεῖσαν μετὰ τῆς ἑταιρίας ἢ μετά τινος συνεταίρου· οὕτως ὁ ἀμιλλώμενος πρὸς τὴν ἑταιρίαν δὲν δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀκυρότητα αὐτῆς, ἵνα ἀπαλλαγῇ ἀμίλλης, βλαπτούσης τυχὸν αὐτόν. (Lyon Caen Traité. 224).

278. Τί ὡς πρὸς τοὺς ὀφειλέτας τῆς ἑταιρίας ; Εἶνε οὗτοι δεκτοὶ εἰς τὸ προτεῖναι τὴν ἀκυρότητα ἢ οὔ ;

Ὡς πρὸς τοῦτο εἴπομεν ὅτι ἐμορφώθησαν δύο συστήματα, τὸ καταφατικὸν καὶ τὸ ἀποφατικόν.

Τὸ καταφατικὸν κρατεῖ ἐν πολλοῖς παρ' ἡμῖν (Ἴδε Ῥάλλη § 155 καὶ παρὰ τῇ Ἑλληνικῇ νομολογίᾳ. Ἴδε αὐτὴν ἐν § 102.)

Καίπερ δεχθέντες τὸ σύστημα τοῦτο ηὐξάμεθα, πρὸς πρόληψιν τῆς στρεψοδικίας, ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ ἀποφατικοῦ συστήματος, ὅπερ φαίνεται δεχθεῖσα μὲν ἡ ὑπ' ἀριθ. 31 τοῦ 1885 ἀπόφασις τοῦ Ἀρείου Πάγου μετά τινος ὅμως ἐπιφυλάξεως ὡς πρὸς τὸ ζήτημα, ὃ εἶχεν ὑπ' ὄψει, (ἴδε αὐτ.)· Ἀλλὰ νεωτέρα ἀπόφασις ἐπανῆλθεν εἰς τὰ πρότερον, δοῦσα καὶ λόγον τινὰ ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐννόμου συμφέροντος, ὅτι δηλαδὴ καὶ οἱ ὀφειλέται τῆς ἑταιρίας ἐνδιαφέρονται νὰ μάθωσι τὰ πρόσωπα, τὰ συνιστῶντα τὴν ἑταιρίαν καὶ τὰς ἐγγυήσεις, ἃς παρέχει. Τὸ αὐτὸ ἀπεφήνατο ἐσχάτως καὶ τὸ ἐφετεῖον Ἀθηνῶν· (ἀριθ. 398 τοῦ 1890).

Τὸ ἀποφατικὸν σύστημα ἔχει πολλοὺς τοὺς ὑποστηρικτὰς ἐκ τῶν νέων συγγραφέων ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν τῇ Γαλλικῇ νομολογίᾳ. Δύναταί τις δὲ εἰπεῖν ὅτι τοῦτο τείνει νὰ ἐπικρατήσῃ κατ' ἀρχήν, ὅτι δηλαδὴ οἱ ὀφειλέται τῆς ἑταιρίας δὲν δύνανται νὰ προτείνωσι τὴν ἀκυρότητα αὐτῆς. Διότι δὲν ἔχουσιν ἔννομον συμφέρον πρὸς τοῦτο, ἀφοῦ δὲν ἀπαλλάσσονται τῆς πληρωμῆς ἀπέναντι τῶν ἀτόμων. Ὁ Pont *ἀποφαίνεται οὕτως ἀπολύτως* (n. *1247 καὶ 1248*). *Οἱ* Lyon Caen et Renault *ἐν τῷ* Traité de D. C. (*διότι ἐν τῷ* précis *σιωπῶσιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος*), *δέχονται κατ' ἀρχὴν τὴν ἄνω λύσιν πλὴν ἐξαιρετικῶν περιπτώσεων, ὅτε ὑπάρχει προδήλως τὸ ἔννομον συμφέρον. Καὶ δή, ὅταν ὁ ὀφειλέτης τῆς ἑταιρίας ἔχῃ ὡς ὀφειλέτην συνεταῖρόν τινα, ἔχει συμφέρον ἵνα, ἀκυρουμένης τῆς ἑταιρίας, θεωρηθῇ ὡς προσωπικὸς ὀφειλέτης τῶν συνεταίρων καὶ οὕτω ν' ἀντιτάξῃ τὸν συμψηφισμὸν εἰς τὸν πρὸς αὐτὸν ὑπόχρεων συνεταῖρον κατὰ τὴν μερίδα αὐτοῦ. Ὡσαύτως ὁ συνομολογήσας μετὰ τῆς ἑται-*

ρίας ἀμφοτεροβαρῆ δικαιοπραξίαν, προωρισμένην εἰς τὸ παρέχειν διαδοχικὰ ἀποτελέσματα ἐν τῷ μέλλοντι, δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀκύρωσιν, ὅπως ἀπαλλαγῇ ἐξ αὐτῆς.

Ἡ διάκρισις αὕτη συμβιβάζεται πρός τε τὸ δίκαιον καὶ τὸν νόμον, ὅτι δηλαδή, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, οἱ ὀφειλέται τῆς ἑταιρίας, ἐλλείψει συμφέροντος, δὲν δύνανται νὰ ζητήσωσι τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἑταιρίας. Κατ' ἐξαίρεσιν δὲ δύνανται, ὡς συμβαίνει ἐπὶ τῶν ἄνω ἐνδεικτικῶς ἀναφερομένων περιπτώσεων.

279. β) Ἡ ἔνστασις περὶ τῆς μὴ νομίμου συστάσεως τῆς ἑταιρίας ἀνάγεται εἰς τὴν νομιμοποίησιν αὐτῆς· διότι ἀφορᾷ τὴν ὕπαρξιν τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἑταιρίας, ὅπερ περιλαμβάνεται ἐν τῷ ἄρθρῳ 68 Πολ. Δικονομίας, τῷ ἀφορῶντι τὴν νομιμοποίησιν. Τὸ ἄρθρον τοῦτο οὐχ ἑρμηνευτέον περιοριστικῶς, ἤτοι ὡς πρὸς μόνας τὰς περιστάσεις, καθ' ἃς πρόκειται περὶ γενικῆς ἢ ειδικῆς διαδοχῆς π. χ. ἐκ κληρονομίας, ἢ περὶ ἐκχωρήσεως κτλ. Ἀλλ' ἐπεκτατέον καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ἆρα δύναται νὰ προταθῇ εἰς πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν· καὶ δὴ κατ' ἔφεσιν τὸ πρῶτον.

Ἀλλ' ἆρά γε ἡ ἐν λόγῳ ἀκυρότης δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει αὐτεπαγγέλτως ;

Νομίζω οὐχί. Ἀπαιτεῖται νὰ αἰτηθῇ ὑπό τινος ἐνδιαφερομένου· διότι ἐκ τοῦ συνόλου τοῦ ἄρθρου 42 τοῦ Ἐμπ. νόμου, προκύπτει ὅτι ἐνδιαφερόμενός τις δέον νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ἐν λόγῳ ἀκυρότητα. Τὸ ἄρθρον 42, ὡς ειδικόν, ἀποκλείει τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 68 Πολ. Δικονομ. ὡς πρὸς τὴν αὐτεπάγγελτον ἐνέργειαν· ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ ὑφίσταται ὡς πρὸς τὴν κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης πρότασιν.

Ἐκ τῶν Γάλλων, οἱ Lyon Caen et Renault, ἐν τῷ Traité (§ 217), δέχονται ad hoc τὴν λύσιν ταύτην διὰ τῆς ἑξῆς αἰτιολογίας. «Ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἀκυρότης δὲν ἐπέρχε-

ται αὐτοδικαίως. Δέον νὰ αἰτηθῇ καὶ ἀπαγγελθῇ δικαστικῶς. Δὲν δύναται νὰ προβληθῇ αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τοῦ Δικαστηρίου. Δέον ὁ ἐνδιαφερόμενος νὰ ἐπικαλεσθῇ αὐτήν. (1)

280. γ/ Εἴρηται ἔν τε τῷ Γενικῷ μέρει καὶ ἀνωτέρω ὅτι ἡ ἐκ τοῦ ἄρθρου 42 Ἐμπ. νόμου πηγάζουσα ἀκυρότης εἶνε ἀπόλυτος, καὶ ὅτι ἡ ἐντεῦθεν ἔνστασις ἐπιτρέπεται εἰς πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν. Εἴρηται προσέτι ὅτι ἡ τοιαύτη ἀκυρότης δὲν εἶνε δεκτικὴ ἐγκρίσεως δι' ἐκτελέσεως τῆς ἑταιρικῆς συμβάσεως ἢ δι' ἐξωδίκου ὁμολογίας. (Ἴδε § 108/.

Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν δικαστικὴν ὁμολογίαν διετυπώσαμεν τόδε, ὅτι ὑπαρχούσης δικαστικῆς ὁμολογίας ἐν τῇ πρωτοδίκῳ δίκῃ περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἑταιρίας, ὁ ἰσχυρισμὸς περὶ τῆς μὴ τηρήσεως τῶν διατυπώσεων, δὲν δύναται νὰ προβληθῇ εἰς πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν, καὶ δὴ κατ' ἔφεσιν. Τοῦτο, ὡς εἴπομεν, εἶνε ἀπόρροια τῆς διδασκομένης γνώμης, καθ' ἣν τὸ ἐφετεῖον δύναται ν' ἀπορρίψῃ τὸν ἀφορῶντα νομιμοποίησιν ἰσχυρισμόν, ἐὰν πεισθῇ περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς νομιμοποιήσεως ἐξ ὁμολογίας ἐν τῇ πρωτοδίκῳ δίκῃ γινομένης. Παρεθέσαμεν δὲ καὶ ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀριθ. 90 τοῦ 1884/ δεξαμένην τὴν λύσιν ταύτην. (Ἴδε περὶ τούτων πάντων ἀνωτέρω § 110/.

Προστιθέμεθα ἐνταῦθα τὸ ἑξῆς ζήτημα.

Ἰσχύει ἆρά γε ἡ δικαστικὴ ὁμολογία πρὸς κάλυψιν τῆς ἀπολύτου ἀκυρότητος, περὶ ἧς διαλαμβάνει τὸ ἄρθρον 42 Ἐμπ. νόμου ; Ἐν ἀποφατικῇ λύσει εἶνε ἀδιάφορος ἡ πρωτοδίκως ὁμολογηθεῖσα ὕπαρξις τῆς ἑταιρίας. Ἆρα ἡ ἔνστασις περὶ ἀκυρότητος διατηρεῖται ἀκεραία, δυναμένη νὰ προταθῇ καὶ κατ' ἔφεσιν. Ἐν καταφατικῇ περιπτώσει εἶνε ἀπαράδεκτος κατὰ τὰ ἄνω εἰρημένα.

---

(1) Ἐν τῷ Γενικῷ μέρει ἐξεθέμην ἀντίθετον γνώμην (ἴδε § 110), ὑποστηριζομένην ὑπό τινων, ἀλλὰ δέχομαι ἤδη ὡς ὀρθοτέραν τὴν ἐν τῷ κειμένῳ λύσιν.

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἦλθεν ἐσχάτως ἐνώπιον τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν, ὅπερ κατὰ πλειοψηφίαν ἔλυσεν αὐτὸ ἀποφατικῶς· λόγῳ ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 264 Πολ. Δικονομίας ἡ δικαστικὴ ὁμολογία ἀποτελεῖ τότε μόνον ἀπόδειξιν, ἐὰν ὁ ὁμολογῶν δύναται νὰ διαθέσῃ τὸ ἀντικείμενον, δι' ὃ ἡ ὁμολογία, ἐνῶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸ ἄρθρον 42 Ἐμπ. νόμου εἶνε νόμος ἐπιτακτικὸς καὶ ἀπόλυτος καὶ δὲν δύναται νὰ παραβιασθῇ ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς βουλήσεως τῶν ἐνδιαφερομένων· ἄρα, καὶ ἂν ὑπετεθῇ ὅτι ἐγένετο ἡ ἄνω δικαστικὴ ὁμολογία, δὲν ἔχει ἐπιρροήν. (Ἐφ. Ἀθηνῶν ἀριθ. 398 τοῦ 1890).

Νομίζω ὅμως ὅτι ἡ ἀπόφασις αὕτη ὑπερβαίνει τὸ δέον. Διόπερ ἐτέθη μειοψηφία, ἀναφερομένη ἐν τῇ ἀποφάσει. Διότι κατὰ τὴν ὀρθὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἄρθρου 264 Πολ. Δικονομίας, ἡ δικαστικὴ ὁμολογία τότε μόνον δὲν ἰσχύει, ἂν ὁ ὁμολογῶν δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ ἐλευθέρως τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ ἡ ὁμολογία, ὡς συμβαίνει ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων, ἅτινα ἀμέσως θίγουσι τὴν δημοσίαν τάξιν, π. χ. ἐπὶ γαμικῶν διαφορῶν, ἐπὶ προικός, καὶ ἄλλων ὁμοίων περιπτώσεων, οὐχὶ δὲ ἐν γένει ἐπὶ πάσης ἀπολύτου ἀκυρότητος, οἵα ἡ τοῦ ἄρθρου 42 Ἐμπ. νόμου. Ἐκτὸς τούτου ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἡ δικαστικὴ ὁμολογία ἰσχύει, διότι δι' αὐτῆς βεβαιοῦται ἁπλῶς ἡ ὕπαρξις τῆς νομιμοποιήσεως ἀπέναντι τοῦ ὁμολογοῦντος. Δὲν δείκνυται δὲ δι' αὐτῆς σκοπὸς καταργήσεως τοῦ ἐπιτακτικοῦ νόμου. Ἄλλως ἐπέρχεται τὸ ἄτοπον, τοῦ νὰ διατάσσῃ τὸ δικαστήριον καὶ αὐτεπαγγέλτως ἀπόδειξιν καὶ ὅταν ὁ διάδικος ὁμολογῇ δικαστικῶς τὴν νομιμοποίησιν τῆς ἑταιρίας. Ἡ λύσις αὕτη κρατύνεται ἐκ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἀκυρωτικοῦ τῆς Γαλλίας (1 Μαρτίου 1883, ἣν ἴδε εἰς Daloz *1883. 1. 131), καθ' ἣν τὸ δικαστήριον ἔχει κυριαρχικὴν ἐξουσίαν εἰς τὸ ἀποφαίνεσθαι ὅτι ἰσχύει ἡ ἐκ μέρους τοῦ τρίτου παραίτησις τῆς ἀγωγῆς,*

περὶ ἀκυρότητος τῆς ἑταιρίας δι' ἔλλειψιν τῶν περὶ τὴν δημοσίευσιν διατυπώσεων. Σημειωτέον ὅτι ὁ λόγος ἀναιρέσεως ἦν ὅτι, αἱ διατυπώσεις αὗται εἶνε γενικαί, ἀπόλυτοι καὶ δημοσίας τάξεως, καὶ δὲν δύνανται νὰ καλυφθῶσι δι' ἐγκρίσεως. Ἀλλ' ἡ ἀπόφασις ἀπέρριψε τὸν λόγον, οὐχὶ βεβαίως διότι εἶνε δεκτικαὶ ἐγκρίσεως, ἀλλὰ διότι ὑπῆρξε παραίτησις ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς, ὅπερ ἐμφαίνει ἕτερόν τι παρὰ ἔγκρισιν. Οἱ δὲ Lyon Caen et Renault *ἐν τῷ νεωτάτῳ αὐτῶν συγγράμματι (*Traité § ***216***), *συμφώνως πρὸς τὴν ἄνω ἀπόφασιν, δέχονται ἰσχύουσαν τὴν τοιαύτην παραίτησιν, προστιθέμενοι ὅτι αὕτη ὠφελεῖ ἰδίᾳ ὅταν αἱ διατυπώσεις τῆς δημοσιεύσεως ἐξεπληρώθησαν βραδέως καί τινες συνῆψαν τὴν δικαιοπραξίαν μετὰ τῆς ἑταιρίας πρὸ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν διατυπώσεων. Τὸ δικαίωμα τούτων τοῦ νὰ αἰτήσωσι τὴν ἀκυρότητα ἀπόλλυται διὰ τῆς παραιτήσεως αὐτῶν.*

Ἀφοῦ λοιπὸν ἰσχύει ἡ παραίτησις, διατί νὰ μὴ ἰσχύῃ ἡ δικαστικὴ ὁμολογία; Δὲν ἐμφαίνει ἆρά γε αὕτη κατὰ μείζονα λόγον παραίτησιν ἀπὸ τῆς ἐπὶ ἀκυρότητι αἰτήσεως ἢ ἐνστάσεως; Περιττὸν τὸ εἰπεῖν ὅτι ἡ λύσις αὕτη ἐπιδρᾷ σπουδαίως κατὰ τῆς παρελκύσεως τῶν δικῶν.

281. δ') *Ἡ ἀγωγὴ περὶ ἀκυρότητος τῆς ἑταιρίας ὑπόκειται εἰς παραγραφήν;*

Φρονῶ οὐχί, συμφώνως πρὸς τὰς γενικὰς ἀρχάς. Διότι πρόκειται περὶ ἐνστάσεως, οὔσης συμφυοῦς πρὸς τὸ δικαίωμα τοῦ αἰτοῦντος ἐνδιαφερομένου, συνδεομένου τουτέστι πρὸς δικαιοπραξίαν, καταρτισθεῖσαν μετὰ τῆς ἑταιρίας, π. χ. ὁ ἐνδιαφερόμενος ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἑταιρίας μετὰ τριάκοντα ἔτη ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς προτείνει τὴν ἀκυρότητα. Αἰτούμενος τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἑταιρίας σκοπεῖ νὰ καταργήσῃ κατάστασίν τινα ἐναντίον τοῦ νόμου ὑπάρχουσαν. Κτᾶται δὲ τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀφ' ἧς κατέστη κεκτημένη ἡ ἔνστασις.

Βεβαίως εἶνε σκληρὰ ἡ ἀκύρωσις ἑταιρίας μετὰ τριακονταετῆ ἢ τεσσαρακονταετῆ βίον. Ἀλλὰ τοῦτο νομοθετικῶς δύναται νὰ διορθωθῇ. Τωόντι ὁ νόμος δέον νὰ ὁρίσῃ σύντομον παραγραφὴν καὶ δὴ πενταετίαν. Ἀλλὰ σιωπῶντος τοῦ νόμου τὸ ζήτημα λυθήσεται ὡς ἄνω.

Ἐν Γαλλίᾳ διίστανται αἱ γνῶμαι. Κατὰ τοὺς μὲν ἐφαρμοστέα ἡ δεκαετὴς παραγραφὴ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἄρθρου 1304 Γ. Κ., καθιεροῦντος αὐτὴν ἐπὶ πάσης ἀγωγῆς περὶ ἀκυρώσεως τῶν συμβάσεων, μὴ ὑποκειμένης εἰς βραχυτέραν παραγραφήν. (Vavasseur Τ. 2. n. 710.) *Κατὰ τοὺς δὲ ἐφαρμοστέα ἡ κοινὴ τριακονταετὴς τῶν ἀγωγῶν παραγραφὴ* (*ἄρθρ. 2262 Γ. Κ.*) Bedarride n. 159. *Κατ' ἄλλους ἡ ἐν λόγῳ ἀγωγὴ εἶνε ἀπαράγραπτος, λόγῳ ὅτι πρόκειται περὶ ἀκυρότητος δημοσίας τάξεως, ὡς ἐγένετο δεκτὸν ἐπὶ ἀγωγῆς περὶ ἀκυρότητος γάμου. Αὕτη ἡ γνώμη τείνει νὰ ἐπικρατήσῃ.* (Pont 1239. Dalloz 1263. Lyon Caen Traité 218.)

Ἐκ τούτων ὁ Pont *ἀναπτύσσει πληρέστερον τὸ ζήτημα. Ἐννοεῖται ὅτι δύναται ν' ἀπολεσθῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπικλήσεως τῆς ἀκυρότητος δι' ἕτερον λόγον ὡς ἐξῆς. Π. χ. Στερεῖταί τις διὰ τῆς παραγραφῆς τοῦ δικαιώματος, δυνάμει τοῦ ὁποίου, ὡς ἐνδιαφερόμενος παρίσταται· οὕτω δύναταί τις νὰ ζητήσῃ ἐν δεδομένῃ τινὶ περιπτώσει τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἑταιρίας. Ἀπόλλυσι τὸ δικαίωμα τοῦτο, ὅταν ἡ ἀπαίτησις αὐτοῦ παρεγράφη.* (Pont 1239. Lyon Caen Traité 219). *Βεβαίως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ἀφοῦ ἡ ἀπαίτησις αὐτοῦ παρεγράφη, θέλει ἀπορριφθῇ ἡ ἀγωγὴ ὡς ἀπαράδεκτος. Ἄρα ὁ ἐνάγων δὲν ἔχει ἔννομον συμφέρον, ὅπως προτείνῃ τὴν ἀκυρότητα. Δὲν εἶνε ὡς λέγει τὸ ἄρθρον 42 Ἐμπ. νόμου* **ἐνδιαφερόμενος.**

282. ε') *Ποία ἡ ἔκτασις τοῦ δεδικασμένου ἐπὶ τῆς ἀπαγγελλούσης τὴν ἀκυρότητα τῆς ἑταιρίας ἀποφάσεως; Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ ἀπόφασις, ἥτις τῇ αἰτήσει τινὸς τῶν ἐνδια-*

φερομένων ἀπαγγέλλει ἀκυρότητα τῆς ἑταιρίας, δι' ἔλλειψιν τῶν πρὸς σύστασιν αὐτῆς ἀπαιτουμένων διατυπώσεων, ἐκτείνεται ἐπὶ πάντων τῶν ἐνδιαφερομένων ἢ περιορίζεται μόνον μεταξὺ τῶν ἐν τῇ δίκῃ διαδίκων; Ἐξετάζεται τὸ ζήτημα τοῦτο ὑπὸ τὸ κεφάλαιον τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας, ἀλλ' ἐφαρμόζεται ἐπὶ πάσης ἄλλης ἑταιρίας, διότι ἔχει γενικὸν χαρακτῆρα, ἀνεξάρτητον τοῦ εἴδους τῆς ἑταιρίας.

Πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου ἀναμνησθῶμεν τοῦ ἄρθρου 274 τῆς Πολ. Δικονομίας. Τὸ ἄρθρον τοῦτο ὁρίζει τὰ στοιχεῖα πρὸς ὕπαρξιν τοῦ δεδικασμένου. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχει καὶ τὸ τῆς ταὐτότητος τῶν προσώπων. Ἆρα ἡ ἀπόφασις ἡ ἀπαγγέλλουσα τὴν ἀκυρότητα ἐπιδρᾷ ἐπὶ μόνων τῶν ἐν τῇ δίκῃ διαδίκων· περιορίζεται ὡς πρὸς μόνους αὐτούς, δὲν ἐπεκτείνεται δ' ἐπὶ πάντων τῶν ἐνδιαφερομένων. Βεβαίως ὑπάρχουσιν ἄτοπα, διότι πολλαπλασιάζονται αἱ δίκαι, προκύπτει δὲ πολλάκις ἀντιφατικότης τῶν ἀποφάσεων κλπ. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ἐξαίρεσίς τις ἐκ τοῦ νόμου ἐπεκτείνουσα ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸ δεδικασμένον πρὸς πάντας (erga omnes). Ἆρα ὁ κανὼν δέον νὰ κρατῇ. (Ἴδε Lyon Caen et Renault ἐν τῷ νέῳ αὐτῶν συγγράμματι Traité 231). Ἐν τούτοις ἐν Γαλλίᾳ ἡ λύσις αὕτη λίαν ἀμφισβητεῖται. Ῥητῶς μάλιστα ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς νομολογίας, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀκυρωτικοῦ (2 Ἰουλίου 1873. Ἴδε Dalloz 1874. 1. 49) καὶ ὑπὸ τοῦ Pont ὅτι ἡ ἀπαγγέλλουσα τὴν ἀκυρότητα ἀπόφασις παράγει ἀποτέλεσμα ἀπέναντι πάντων. Δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ὅτι ἑταιρία τις εἶνε ἄκυρος ὡς πρός τινας, ἰσχυρὰ δὲ ὡς πρὸς ἄλλους. Ὑπάρχει ἐνταῦθα οἱονεὶ ἀδιαίρετόν τι. Ἡ ἀπόφασις τοῦ Ἀκυρωτικοῦ ἐξεδόθη ἐπὶ ἑταιρίας περιωρισμένης εὐθύνης· ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶνε τὸ αὐτὸ ἀνεξαρτήτως τοῦ εἴδους τῆς ἑταιρίας. Ὁ Pont τόσον κατέχεται ὑπὲρ τῆς γνώμης ταυτης, ὥστε δὲν θεωρεῖ τὸ ζήτημα ὡς ἀμφισβητούμενον. Διότι λέγει ἐπὶ

λέξει τάδε· «Δέον εἰπεῖν ὅτι ἡ ἀκυρότης ἅμα τῇ αἰτήσει τινὸς τῶν ἐνδιαφερομένων ἀπαγγελθεῖσα, καθιστᾷ ἀπαράδεκτον πᾶσαν ἀγωγὴν περὶ ἀκυρότητος ἐγειρομένην ὑφ' ἑτέρου. Τ' ἀποτελέσματα τῆς ἀπαγγελλούσης τὴν ἀκυρότητα ἀποφάσεως, δὲν περιορίζονται εἰς τὸν ἐπιτυχόντα ταύτην, διότι ἡ ἑταιρία θεωρεῖται ἀκυρωθεῖσα ἀπέναντι πάντων χωρὶς νὰ εἶνε ἀνάγκη ἐνασκήσεως ἀτομικῆς τινος ἀγωγῆς καὶ νέας ἀπαγγελίας».

283. ς') Ὑπολείπεται ἡ ἐξέτασις τῶν ἑξῆς σχετικῶν ζητημάτων.

Ἐν τῷ Γενικῷ μέρει εἴρηται ὅτι ἡ ἀκύρωσις τῆς ἑταιρίας ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος, οὐχὶ δὲ ἐπὶ τοῦ παρελθόντος, καὶ ὅτι αἱ ἐν τῷ παρελθόντι γενόμεναι δικαιοπραξίαι τῆς δῆθεν ἑταιρίας κανονιστέαι ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ καταστατικοῦ, ἐὰν ὑπάρχῃ, ἄλλως ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κοινοῦ δικαίου. Τοῦτο δὲ δυνάμει τοῦ καθιερωθέντος δόγματος ὅτι ἡ ἑταιρία ὑφίσταται πράγματι (de fait) ὡς πρὸς τὸ παρελθόν. (Ἴδε § **112** καὶ ἑπ.)

Ἐφαρμογὴ τοῦ ἱεροῦ τούτου δόγματος ἐγένετο ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν. Προέκειτο περὶ ἀκύρου ἑταιρίας, ἐχούσης δύο ἑταίρους, καὶ περὶ ἐκχωρήσεως τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἑταίρου *Α* εἰς τὸν συνεταῖρον *Β*, μὲ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐγείρειν τὰς ἁρμοζούσας ἀγωγάς. Προὐτάθη τὸ ἄκυρον καὶ δὴ ἡ ἄνευ ἀποτελέσματος ἐκχώρησις. Τὸ Ἐφετεῖον (ἀριθ. 1635 τοῦ 1890) ὀρθῶς ἐθεώρησεν ὡς νομιμοποιούμενον τὸν ἐνάγοντα συνεταῖρον, ἀφοῦ ἡ ἑταιρία καὶ οἱ ἀπαρτίζοντες αὐτὴν δύο ἑταῖροι, συνωμολόγησαν ἵνα, διαλυομένης αὐτῆς, ὁ ἐνάγων ἑταῖρος ἀναλάβῃ τὰ δικαιώματα αὐτῆς καὶ τοῦ συνεταίρου καὶ τὴν ἐνάσκησιν τῶν ἁρμοζουσῶν ἀγωγῶν ἰδίῳ ὀνόματι, ἀδιάφορον ἐὰν ἡ ἑταιρία ἦν ἄκυρος, διότι παρέστησαν οἱ ἑταῖροι ὡς πράγματι (de fait) συνεστώσης ἑταιρίας μετ' ἀλλήλων συμβληθέντες, ἡ δὲ σύμ-

βασις, μὴ ἀντικειμένη νόμῳ τινί, ἔξει τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς· ἄλλως ἐπέρχεται τὸ ἄτοπον ὅτι, ἀκύρου οὔσης τῆς ἑταιρίας, πᾶσα δικαιοπραξία ἐν τῷ παρελθόντι ἀτονεῖ, δυναμένων τῶν ὀφειλετῶν ν' ἀπαλλάσσωνται τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν καὶ ἀπέναντι τῶν ἀτόμων, ὅπερ οὐδέποτε ἐγένετο δεκτόν.

284. *Ἕτερά τινα ἐξεταστέα ὡς ἑξῆς.*

Ἀφοῦ ἡ ὑποχρέωσις τῆς ἐκπληρώσεως τῶν περὶ τὴν δημοσίευσιν διατυπώσεων ἐπίκειται πᾶσι τοῖς συνεταίροις ἡ περὶ ἀποξημιώσεως ἀγωγὴ δύναται νὰ ἐνασκηθῇ κατὰ πάντων, καὶ ὅταν εἷς μόνος ἐξ αὐτῶν ἔλαβεν ἐντολὴν ὑπὸ τῶν λοιπῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτῶν. Ἐννοεῖται ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ οἱ συνεταῖροι, οἱ δόντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀναγωγὴν κατὰ τοῦ ἀμελήσαντος ἐντολοδόχου, ἵνα ὑποστῇ οὗτος τελικῶς τὸ βάρος τῆς ἀποξημιώσεως.

Ὅταν συνεταῖρός τις ζητήσῃ τὴν ἀκυρότητα τῆς ἑταιρίας, δὲν δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς ἀποξημίωσιν διὰ τὴν τυχὸν ἐντεῦθεν προκύψασαν ζημίαν. Διότι αἰτήσας τὴν ἀκυρότητα ἐξήσκησε νόμιμον δικαίωμα. (Lyon Caen. Traité § *241 καὶ 242.*)

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΟΥ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

285. *Γενικὰ περὶ διαχειρίσεως. Τίνι τρόπῳ συνιστᾶται;*

286. *Τῆς διαχειρίσεως μὴ ἀνατεθείσης εἰδικῶς συνεταίροις τισὶν ἕκαστος συνεταῖρος ἔχει ἴσον δικαίωμα καὶ ἴσην ὑποχρέωσιν πρὸς τὸ διαχειρίζεσθαι.*

287. *Ἔχει συνάμα καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐναντιοῦσθαι εἰς τὰς τοῦ ἑτέρου πράξεις Συνέπειαι.*

288. Ὁρισθέντων εἰδικῶν διαχειριστῶν, μόνοις τούτοις ἀπόκειται ἡ διαχείρισις.

289. Πῶς γίνεται ὁ διορισμὸς τῶν διαχειριστῶν; Διὰ τοῦ καταστατικοῦ ἢ διὰ τοῦ μεταγενεστέρου ἐγγράφου. Παμψηφία.

290. Οἱ διὰ τοῦ καταστατικοῦ διοριζόμενοι εἶνε ἀμετάκλητοι· Διατί; Τὸ ἀμετάκλητον δὲν εἶνε ἀπόλυτον. Δικαστικὴ ἀπόφασις ἐπὶ εὐλόγου αἰτίας.

291. Ἡ δι' ἀποφάσεως ἀνάκλησις ἐπάγεται ἆρά γε αὐτοδικαίως τὴν τῆς ἑταιρίας διάλυσιν;

292. Οἱ δι' ἰδιαιτέρου ἐγγράφου διοριζόμενοι εἶνε ἀνακλητοί. Ἆρά γε ἀπαιτεῖται πλειοψηφία πρὸς τοῦτο;

293. Συμφωνία περὶ ἀποζημιώσεως τῶν διαχειριστῶν.

294. Ἆρά γε δύναται ἡ διαχείρισις ν' ἀνατεθῇ ὑπὸ τῶν συνεταίρων εἰς τρίτα πρόσωπα; Ἐπεκράτησεν εὐλόγως ἡ καταφατικὴ λύσις.

295. Διορισμὸς ἐντολοδόχων πρὸς ἐκτέλεσιν ὡρισμένων πράξεων.

296. Ἡ ἐξουσία τῶν διαχειριστῶν τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας περιοριστέα ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς διαχειρίσεως, συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἑταιρίας.

297. Ἀπαγορεύονται αἱ πράξεις, αἱ ἀλλότριαι τοῦ ἀντικειμένου, ὅπερ ἡ ἑταιρία ἐνασκεῖ ἢ αἱ ἔκτακτοι.

298. Τί ὡς πρὸς τοὺς συμβιβασμοὺς ἢ διορισμοὺς διαιτητῶν;

299. Τί ἐπὶ δανείου;

300. Ἡ συνήθης ἐξουσία τῶν διαχειριστῶν δύναται νὰ περιορισθῇ διὰ συμβάσεως, καὶ δὴ δι' εἰδικῆς ῥήτρας τοῦ καταστατικοῦ, δημοσιευομένης προσηκόντως.

301. Ἐπὶ πλειόνων διαχειριστῶν πῶς ῥυθμιστέα ἡ ἐνάσκησις τῶν ἔργων αὐτῶν; Τί ὅταν ὡρίσθησαν τὰ περὶ τούτου;

302. Τί ὅταν οὐδὲν ὡρίσθη περὶ τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἐνεργείας; Ἕκαστος δύναται ἐνεργεῖν.

303. Ὑπαρχόντων εἰδικῶν διαχειριστῶν, οἱ λοιποὶ συνεταῖροι, ὡς τοιοῦτοι, ἔχουσιν ἆρά γε τὸ τῆς ἐναντιώσεως δικαίωμα; Διάκρισις.

304. Ποῖον ἀποτέλεσμα ἔχει ἡ ἐναντίωσις;

305. Ἐπισκόπησις τῶν συνεταίρων ἐπὶ τῶν πράξεων τῶν διαχειριστῶν.

306. Ἡ τῶν διαχειριστῶν εὐθύνη κανονίζεται ὑπὸ τοῦ κοινοῦ δικαίου.

307. Ἐπὶ πλειόνων διαχειριστῶν, ἐν τίνι μέτρῳ οὗτοι ἐνέχονται πρὸς τὴν ἑταιρίαν, συμμέτρως ἢ ἀλληλεγγύως;

308. *Ἕτερα ζητήματα. Συμφωνία περὶ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς εὐθύνης καὶ τῆς λογοδοσίας.*

309. *Ἀρά γε ὁ διαχειριστὴς δύναται νὰ συναλλαχθῇ μετὰ τῆς ἑταιρίας, ὡσανεὶ ἦν τρίτος ;*

---

285. *Ἡ ὁμόρρυθμος ἑταιρία, ὡς νομικὸν πρόσωπον, δὲν δύναται φυσικῷ τῷ λόγῳ νὰ ἐνεργῇ ἀφ' ἑαυτῆς. Δέον νὰ ἐνεργῶσιν ἐν ὀνόματι αὐτῆς πρόσωπα ἔχοντα τὴν διαχείρισιν.*

Διαχειρίζεσθαι τὰ τῆς ἑταιρίας ἐν γένει σημαίνει, ἐνεργεῖν τὰς δικανικὰς πράξεις καὶ δὴ τὰς δικαιοπραξίας, τὰς ἀντιπροσωπεύσεις καὶ τὰς τούτοις ὁμοίας δι' ὧν ἐπιτυγχάνεται ὁ σκοπός, ὃν ἡ ἑταιρία προτίθεται. Ἐπὶ τούτῳ ὁ διαχειριστὴς χρῆται τῇ ἑταιρικῇ ὑπογραφῇ γράφων εἴτε τὴν ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν εἴτε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὑπὸ τὸ τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας.

Τίνι τρόπῳ συνιστᾶται ἡ διαχείρισις αὕτη καὶ τίς ὁ κύκλος τῆς ἐνεργείας αὐτῆς ;

Συνήθως τὰ τῆς διαχειρίσεως τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας, ὡς συμβαίνει καὶ ἐπὶ πάσης ἄλλης ἑταιρίας, ὁρίζονται δι' εἰδικῆς συμβάσεως, ἰδίως δὲ διὰ τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ. Τί γίνεται ὅμως, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ τοιαύτη σύμβασις ; Ὡς πρὸς τοῦτο, ἤτοι ὅσον ἀφορᾷ τὴν σύστασιν καὶ τὸν ὀργανισμὸν τῆς διαχειρίσεως, ἐν γένει μὲν δέον ν' ἀναδράμωμεν εἰς τὸ Ἀστικὸν Δίκαιον καὶ εἰς τὰς γενικὰς ἀρχάς· εἰδικῶς δὲ ἀρυόμεθα ἐκ τοῦ ἄρθρου 22 ἐμπ. νόμου πολλὰ τροποποιοῦντα τὸ Ἀστικὸν Δίκαιον.

Ἐν πρώτοις θετέα ἡ ἑξῆς ἀρχή.

Ἡ διαχείρισις τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας δύναται καίτοι σπανίως νὰ μὴ ἀνατεθῇ εἴς τινα ἢ τινας συνεταίρους. Δύναται ὅμως ἀφ' ἑτέρου, ὅπερ καὶ συνηθέστερον ν' ἀνατεθῇ αὕτη εἰδικῶς εἰς ὡρισμένα ἐκ τῶν συνεταίρων πρόσωπα.

286. α΄.) Ὅταν ἡ διαχείρισις δὲν ἀνατεθῇ εἰδικῶς εἴς τινα ἢ τινας συνεταίρους πάντες οἱ συνεταῖροι ἔχουσι δικαίωμα πρὸς διαχείρισιν τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἕκαστος συνεταῖρος ἔχει αὐτοδικαίως δυνάμει τοῦ νόμου ἴσον δικαίωμα καὶ ἴσην ὑποχρέωσιν πρὸς τὸ διαχειρίζεσθαι. Τοῦτο προκύπτει ἀδιστάκτως ἐκ τοῦ ἄρθρου 22 τοῦ ἐμπορ. νόμου καθ' ὃ ἡ ὁμόρρυθμος ἑταιρία κηρύσσεται ἐνεχομένη διὰ μόνης τῆς ὑπὸ τὴν ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν ὑπογραφῆς ἑνὸς μέλους. Ἆρα ἀφοῦ τίκτεται ἑταιρικὴ ἐνοχὴ ἐκ τῆς ὑπογραφῆς ἑνὸς μέλους, κατὰ μείζονα λόγον τὸ μέλος τοῦτο κέκτηται τὴν τοῦ διαχειριστοῦ ἰδιότητα. Ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 22 ἐμφαίνει ἀριδήλως ὅτι ἕκαστος συνεταῖρος ἐνεργεῖ συνεπείᾳ σιωπηρᾶς ἐντολῆς ὑποτιθεμένης ὡς δοθείσης ἀμοιβαίως δυνάμει τῆς ὁποίας ἐκ τῆς πράξεως τοῦ ἑνὸς παράγεται ἡ καλουμένη ἐνεργητικὴ καὶ παθητικὴ ἀλληλεγγύη. Οὐδεμία δὲ διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ συνεταίρου ἐνεργοῦντος δυνάμει τῆς σιωπηρᾶς ταύτης ἐντολῆς καὶ τοῦ ἐνεργοῦντος δυνάμει ῥητῆς ἐντολῆς. (Ἴδε Ράλλη § 162· Ἐφετ. Ἀθηνῶν ἀριθ. 613 46612 τοῦ 1879.)

Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ ἀστικῶν ἑταιριῶν ἠδύνατο νὰ προκύψῃ παρ' ἡμῖν δισταγμός τις ὡς πρὸς τὴν παρ' ἑκάστῳ συνεταίρῳ ὕπαρξιν τοῦ δικαιώματος τῆς διαχειρίσεως· διότι τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον δὲν καθιεροῖ ῥητὸν περὶ τούτου κανόνα, ὡς ποιεῖ ὁ Γαλ. Κῶδιξ ἐν ἄρθρῳ 1859, ἀλλ' ἐν τούτοις προκύπτει τοῦτο ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων καὶ ἐκ τῶν διαφόρων λύσεων τῶν ἐν ταῖς πηγαῖς περιεχομένων ὡς πρὸς τὴν ἀμοιβαίαν εὐθύνην τῶν συνεταίρων. (Maynz § 226.) Ἐννοεῖται ὅτι ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα ἐπὶ τῆς ἐνοχῆς τῶν λοιπῶν συνεταίρων (ἐπὶ τῶν ἀστικῶν ἑταιριῶν)· δὲν τίκτεται ἐνοχὴ ἐκ τῆς πράξεως τοῦ ἑνὸς μέλους, πλὴν ἐὰν οὗτος εἶνε προεστὼς ἢ ἐντολοδόχος, ἐνῷ κατὰ τὸ ἄρθρον 22 ἐμπ. νόμου παράγονται ἀμφότερα τὰ ἀποτελέσματα ὡς εἰδικῶς περὶ

τούτου γενήσεται λόγος ἐν τῷ ἑπομένῳ τμήματι. Οἱ Γάλλοι ὡς πρὸς τὴν αὐτοδικαίως χωροῦσαν διαχείρισιν βασίζονται ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 1859 Γαλ. Κώδικος ὅπερ ὁρίζει ῥητῶς τὸ δυνάμει σιωπηρᾶς ἐντολῆς δικαίωμα τοῦτο· καὶ ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 22 ἐμπ. νόμου, ἐξ οὗ ἀρύονται πρόσθετον ἐπιχείρημα ἐνισχύον τὴν λύσιν ταύτην. (Pont *1344 καὶ 1345*).

287. *Μὴ ὑπαρχόντων εἰδικῶν διαχειριστῶν ἕκαστος συνεταῖρος ἔχων ὡς εἴρηται ἴσον δικαίωμα πρὸς διαχείρισιν, ἔχει συνάμα τὸ δικαίωμα τοῦ ἐναντιοῦσθαι εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἑτέρου ἐπιχείρησιν πράξεώς τινος πρὸ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς, ὅτε ὑπαρχόντων συνεταίρων πλειόνων τῶν δύο διὰ πλειοψηφίας ἀποφασισθήσεται τί τὸ ποιητέον. Ἴσως ἀντιταχθῇ ὅτι κατὰ τὸ Ρ. Δίκαιον ἐπὶ ἐναντιώσεως καὶ πλειόνων τῶν δύο ὑπαρχόντων, ἀναστέλλεται ἡ ἐκτέλεσις τῆς δικαιοπραξίας κατὰ τὸ ῥητὸν «ἐν ἴσῃ αἰτίᾳ ἰσχυρότερός ἐστιν ὁ κωλύων Β. 28. 11. 2.» ἐξ οὗ ἕπεται ὅτι τηρητέον τὸ* statu quo. *Τὸ ἐντεῦθεν ἑλκόμενον ἐπιχείρημα ἔχει τὴν σπουδαιότητα αὐτοῦ. Ἀλλ' αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις ἐν συνόλῳ στηριζόμεναι εἰς τὸ ὀρθὸν καὶ δίκαιον καὶ εἰς τὸ συμφέρον τοῦ ἐμπορίου παροτρύνουσιν ἡμᾶς εἰς τὴν διὰ πλειοψηφίας ἀπόφασιν περὶ τοῦ ποιητέου, διότι ἄλλως ἤθελεν ἀναστέλλεσθαι πολλάκις ἐν οὐ δέοντι ἡ εὔρυθμος πορεία τῆς ἑταιρίας. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ ἄνω ῥητὸν ὑπάρχει ὑπὸ τὸν τίτλον περὶ συνιδιοκτησίας.*

Ἐν τῷ Γενικῷ μέρει ἐξητάσθησαν πάντα τὰ ζητήματα τ' ἀναγόμενα εἰς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς συνεταίρους ὡς τοιούτους. (*Ἴδε § § 155 — 159*). *Ὥστε περιττὴ ἐνταῦθα ἡ ἐπανάληψις ὡς πρὸς τοῦτο.* (1)

---

(1) *Ὁ Γερμανικὸς νόμος καθιεροῖ ῥητῶς ἐν ἄρθρῳ* 102 *ὅτι μὴ ἀνατεθείσης διὰ τοῦ καταστατικοῦ τῆς διαχειρίσεως εἴς τινα ἤ τινας συνεταίρους πάντες οἱ συνεταῖροι ἔχουσιν ἴσον δικαίωμα καὶ ἴσην ὑποχρέωσιν πρὸς διαχείρισιν τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας. Προστίθεται δὲ ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ ὅτι, ἐὰν συνεταῖρός τις ἐναντιῶται εἰς τὴν*

288. 6) Οἱ συνεταῖροι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ὁρίσωσιν εἰδικῶς τοὺς διαχειριστὰς τῆς ἑταιρίας ἀνατιθέμενοι τὴν διαχείρισιν εἴς τινα ἢ τινας συνεταίρους. Τοῦτο εἶνε, ὡς εἴρηται, τὸ συνηθέστερον. Εἰς τοῦτο τὸ συνηθέστερον ἀφορῶν ὁ νόμος ὁρίζει ἐν ἄρθρῳ 43 ὅτι ἡ δημοσιευομένη περίληψις τοῦ καταστατικοῦ περιέχει σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τοὺς συνεταίρους, οἵτινες διωρίσθησαν, ἵνα διαχειρίζωνται καὶ ὑπογράφωσιν ἐν ὀνόματι τῆς ἑταιρίας.

Ἐν τῇ περιπτώσει ὅμως ταύτῃ τοῦ εἰδικοῦ προσδιορισμοῦ τῶν διαχειριστῶν, μόνοις τούτοις ἀπόκειται ἡ διαχείρισις ἀποκλειομένων ταύτης τῶν λοιπῶν συνεταίρων. Ἡ ἀπόκλεισις αὕτη εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς ἰδίας τῶν συνεταίρων βουλήσεως. Αὐτοὶ οὗτοι περιώρισαν τὴν ἐξουσίαν, ἣν παρὰ τοῦ νόμου ἔλαβον ἀναθέντες αὐτὴν εἰδικοῖς προσώποις. Ἐκ τούτου ὅμως δὲν ἕπεται ὅτι παύει καὶ πᾶν δικαίωμα τῶν συνεταίρων ἐπὶ τὴν ἐπισκόπησιν τῆς διαχειρίσεως. Περὶ τοῦ διαιώματος τούτου, ὅπερ ἐνίοτε εἶνε πολλαπλοῦν, κατωτέρω γενήσεται ἴδιος λόγος. (§ 305).

289. Ὁ διορισμὸς τῶν διαχειριστῶν γίνεται α') Διὰ τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ τοῦ ὑπὸ πάντων τῶν συμβαλλομένων καταρτιζομένου· καὶ β') διὰ μεταγενεστέρου (ἰδιαιτέρου) ἐγγράφου. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ περιπτώσει ἀπαιτεῖται παμψηφία. Διότι σιωπῶντος τοῦ καταστατικοῦ οἱ συνεταῖροι εἶχον ὑπ' ὄψει τὸν νόμον ἀπονέμοντα τὴν διαχείρισιν εἰς

ἐπιχείρησιν πράξεώς τινος, αὕτη δὲν δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ. Ὡς προκύπτει ἐκ τῆς τελευταίας διατάξεως ὁ Γερμ. νόμος φαίνεται μὴ δεχόμενος τὴν διὰ πλειοψηφίας λύσιν τοῦ ζητήματος, διότι διατάσσει ἀπολύτως τὴν μὴ ἐκτέλεσιν τῆς πράξεως. Ἀπεναντίας ὁ Ἰταλικὸς Ἐμπ. Κῶδιξ καθιεροῖ τὴν διὰ πλειοψηφίας λύσιν· (ἄρθρ. 107). Ὀρθοτέρα ἡ τοῦ Ἰταλικοῦ Κώδικος ἐκδοχή, κατὰ τὰ ἐν τῷ κειμένῳ ἐκτεθέντα, διότι ἐνδέχεται ἡ ἐναντίωσις νὰ προέρχηται ἐξ ἰδιοτροπίας ἢ ἐκ κακῆς πίστεως.

πάντα συνεταῖρον καὶ ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον ἀπεδέξαντο τὴν ἑταιρικὴν σύμβασιν· ἤδη δὲ διὰ τοῦ διορισμοῦ εἰσάγεται νέος διοργανισμὸς διαχειρίσεως,τροποποιουμένης τῆς ἀρχικῆς συμβάσεως. (Pont 499.) *Ἐξαίρεσις φυσικῷ τῷ λόγῳ ὑπάρχει,ὅταν ἐν τῷ καταστατικῷ ἐγένετο μνεία περὶ τοῦ μεταγενεστέρως διορισθησομένου διαχειριστοῦ. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἀρκεῖ ἡ πλειοψηφία, διότι πρόκειται περὶ ἐκπληρώσεως ῥήτρας τοῦ καταστατικοῦ. (αὐτ.)* (1)

Περιττὸν τὸ εἰπεῖν ὅτι ἐν ἑκατέρᾳ τῶν περιπτώσεων γίγεται δημοσίευσις τῶν διορισθέντων κατὰ τὸ ἄρθρον 43 ἐμπ. νόμου.

290. *Ἐνδιαφέρει τὸ διακρίνειν τοὺς διὰ τοῦ καταστατικοῦ διοριζομένους διαχειριστὰς ἀπὸ τῶν μεταγενεστέρως διοριζομένων ὑπὸ τὴν ἑξῆς ἔποψιν.*

α΄.) Οἱ διὰ τοῦ καταστατικοῦ διοριζόμενοι εἶνε ἀμετάκλητοι. Ὁ Γαλ. Κῶδιξ λέγει τοῦτο ῥητῶς. (ἄρθρ. 1856.) Ἀλλὰ καὶ παρ' ἡμῖν ἡ αὐτὴ λύσις δοτέα. Διότι ὁ διορισμὸς αὐτῶν ἀπαρτίζει ὅρον τῆς συστάσεως τῆς ἑταιρίας, ὃν οἱ συμβαλλόμενοι ἔθεντο ἐν τῷ καταστατικῷ αὐτῶν συμβολαίῳ. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον οἱ οὕτω διοριζόμενοι δὲν δύνανται νὰ παραιτῶνται κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς. (Ράλλη § 163. Molitor **2.** n^0 654. Van Wetter des obl en D. R. § 154, Pothier soc. n^0 71 (2).

---

(1) *Ὁ διττὸς τρόπος τοῦ διορισμοῦ τῶν διαχειριστῶν ἀπορρέων ἐκ τῆς ἐλευθερίας τῶν συμβάσεων ὑπὸ πάντων ἀνομολογεῖται. Παραδόξως ὁ* Bravard *ἐπὶ τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας δὲν δέχεται τὸν τρόπον τοῦ διὰ μεταγενεστέρου ἐγγράφου διορισμοῦ· διότι ἡ ὁμόρρυθμος ἑταιρία, ὡς καὶ πᾶσα προσωπικὴ ἐμπορικὴ ἑταιρία, δέον ἅμα τῇ συστάσει αὐτῆς νὰ ἐμφανίζηται τῷ κοινῷ διὰ τῶν ἑαυτῆς διαχειριστῶν.* (Brav. *Σ.* 197).

(2) *Ὁ κ. Μπαλάνος φρονεῖ ὅτι μὴ ὑπαρχούσης ἐν τῷ Ῥωμ. Δικαίῳ διατάξεως ὁμοίας τῇ τοῦ ἄρθρου* 1856 *τοῦ Γαλ. Κώδικος, καὶ αὐτοὶ*

Περιττὸν τὸ εἰπεῖν ὅτι ἡ ἀνάκλησις δύναται νὰ γείνῃ συναινούντων πάντων τῶν συνεταίρων συμπεριλαμβανομένων καὶ αὐτῶν τῶν διαχειριστῶν. Ἐννοεῖται ὅτι ταῦτα ἐφαρμόζονται, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία ἐν τῷ καταστατικῷ περιεχομένη. (Pont 506.)

Τὸ ἀμετάκλητον ὅμως τῶν διὰ τοῦ καταστατικοῦ διοριζομένων διαχειριστῶν δὲν εἶνε ἀπόλυτον. Ὑποτίθησι διαχείρισιν πιστὴν καὶ σύμφωνον πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἑταιρίας. Διόπερ ὑπαρχούσης εὐλόγου αἰτίας χωρεῖ ἡ ἀνάκλησις ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γενικῶν ἀρχῶν ἀποφασιζομένη ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Εὔλογος αἰτία εἶνε πταῖσμα ἢ δόλος τῶν διαχειριστῶν ἢ ἄλλος τις λόγος ἕνεκεν τῶν ὁποίων προσκόπτει τὸ τῶν διαχειριστῶν ἔργον. Τὸ ἐπὶ τῆς εὐλόγου αἰτίας στηριζόμενον δικαίωμα δύναται κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην νὰ ἐνασκηθῇ οὐ μόνον ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας τῶν συνεταίρων, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ἑνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν. Καὶ εὐλόγως· ἀφοῦ ἐπὶ τῇ ἀγωγῇ αὐτοῦ τελειωτικῶς μετὰ τὴν ἀποδεικτικὴν διαδικασίαν ἀποφασίζει τὸ δικαστήριον. (Pont 508.) *Ἀντιδοξοῦσί τινες χορηγοῦντες τὸ δικαίωμα τοῦτο μόνοις τοῖς πλειο-*

οἱ καταστατικοὶ διαχειρισταὶ δύνανται ν' ἀνακαλῶνται αὐτοβούλως δυνάμει τῶν περὶ ἐντολῆς κανόνων, ὥσπερ καὶ οἱ διὰ μεταγενεστέρου ἐγγράφου διοριζόμενοι (ἐφ.τῆς ἑλλ.Γαλ.Νομ. Τ. Ι' σ. 108). Ἀλλ' ἡμεῖς δεχόμεθα τὴν ἐν τῷ κειμένῳ γνώμην διὰ τοὺς ἐν αὐτῷ λόγους. Μάλιστα ὁ ἄνω συγγραφεὺς **Van Wetter**, *ἑρμηνεύων τὰς ἐνοχικὰς σχέσεις κατὰ Ρ. Δίκαιον ἐν τῇ ἄνω παραγράφῳ ἀποφαίνεται ῥητῶς ὡς ἑξῆς. «Μεταξὺ τῆς ἐντολῆς τῆς διδομένης διὰ τοῦ ἑταιρικοῦ συμβολαίου καὶ τῆς κατόπιν ὑπάρχει σπουδαία τις διαφορά· ἡ πρώτη ἐστὶν ἀμετάκλητος ὡς ἀποτελοῦσα ὅρον τῆς ἑταιρικῆς συμβάσεως, ἡ δευτέρα ἀνακλητή.» Τὸ αὐτὸ ἀποφαίνονται ὡς εἴρηται,* οἱ Pothier *καὶ* **Molitor**. *Ἐκτὸς τούτου ὁ καταστατικὸς διαχειριστὴς δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι δὲν ἤθελε συναινέσει νὰ γείνῃ μέλος τῆς ἑταιρίας, ἐὰν δὲν ἐγίνετο διαχειριστής. Τὸ ἀμετάκλητον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁρίζουσι ῥητῶς πᾶσαι σχεδὸν αἱ νεώταται νομοθεσίαι. (Ἴδε ἰδίᾳ. Γερμ. ν. ἄρθρον* 101 *καὶ Ἑλβετ. ἄρθρ.* 539 *καὶ* 555)

ψηφοῦσι. Κατ' ἄλλους γίνεται διάκρισις· εἰ μὲν πρόκειται περὶ παραβάσεως τοῦ καταστατικοῦ ἀρκεῖ ἡ ἀγωγὴ τινος ἢ τινων τῶν συνεταίρων. Εἰ δὲ πρόκειται περὶ πράξεως ἀναγομένης ἁπλῶς εἰς τὴν διαχείρισιν, ἀπαιτεῖται πλειοψηφία. Διότι ἡ πλειοψηφία ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἐγκρίσεως τῆς λογοδοσίας τοῦ διαχειριστοῦ καὶ ἑπομένως εἶνε ἀπαράδεκτος ἡ κατ'αὐτοῦ ἀγωγὴ τείνουσα εἰς ἀνάκλησιν.(Lyon Caen Traitè 254. *Ἀκυρ.* 12 *Αὐγ.* 1889.)

Ἐννοεῖται ὅτι ἀπόκειται τῇ κρίσει τοῦ δικαστοῦ τὸ διαγινώσκειν ἐὰν ὑπάρχῃ ἢ μὴ ἡ εὔλογος αἰτία. Πολλαὶ τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν ἀναφέρουσιν εἰδικῶς διαφόρους περιπτώσεις εὐλόγου αἰτίας. Τοιαῦται εἶνε α/ ὅταν ὁ διαχειριστὴς ἐνεργῇ κακῇ τῇ πίστει· β/ ὅταν παραλείπῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐπιβαλλομένων αὐτῷ οὐσιωδῶν ὑποχρεώσεων· γ/ ὅταν χρῆται τῇ ἑταιρικῇ ἐπωνυμίᾳ, ἢ τῷ ἑταιρικῷ κεφαλαίῳ δι' ἰδίους σκοπούς· καὶ δ/ ὅταν ἕνεκα διαρκοῦς ἀσθενείας ἢ ἕνεκα ἄλλων λόγων καταστῇ ἀνίκανος πρὸς τὴν διαχείρισιν· (ἄρθρ. 101 καὶ 125 § 2-5 Γερμ. ἐμπ. νόμου). Βεβαίως αἱ αἰτίαι αὗται ὡς καὶ ἄλλαι ἐξομοιούμεναι αὐταῖς εἶνε τόσον ἰσχυραί, ὥστε καὶ παρ' ἡμῖν δύναται νὰ ἐπέλθῃ δικαστικῶς ἡ ἀνάκλησις τῶν διὰ τοῦ καταστατικοῦ διορισθέντων διαχειριστῶν.

291. *Ἐνόμισάν τινες ὅτι ἡ ἐν λόγῳ δικαστικὴ ἀνάκλησις τοῦ διὰ τοῦ καταστατικοῦ διοριζομένου διαχειριστοῦ ἐπάγεται τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρίας αὐτοδικαίως, λόγῳ ὅτι τοιουτοτρόπως ματαιοῦται ὁ ὅρος τῆς ἑταιρικῆς συμβάσεως.* (Pont 509. Delangle 175.)

Ἡ γνώμη αὕτη δέν μοι φαίνεται ὀρθή. α/ Διότι τὸ ἄνω γεγονὸς δὲν ἀνάγεται εἰς τοὺς λόγους, δι' οὓς ἐπάγεται ἡ αὐτοδικαίως διάλυσις τῆς ἑταιρίας. Διόπερ ἐν τῷ περὶ διαλύσεως τῆς ἑταιρίας κεφαλαίῳ δὲν ἐγένετο μνεία περὶ τοιούτου λόγου διαλύσεως τῆς ἑταιρίας ipso jure. *Διότι ὁ λόγος ὁ ἐπὶ τῆς θελήσεως συνεταίρου τινὸς στηριζόμενος ἐπὶ*

τῶν ἑταιριῶν ἐφ' ὧν δὲν προσδιωρίσθη προθεσμία διαρκείας (ἴδε § 173) δὲν ἀνάγεται εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν. β) Διότι ἐνδέχεται νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἀναπλήρωσις τοῦ ἀνακληθέντος διαχειριστοῦ, ὅτε ἐξακολουθεῖ ἡ τῆς ἑταιρίας κανονικὴ λειτουργία. Ὡς πρὸς τὸ βον τοῦτο ἴδε Vidari le società *κτλ. 294. καὶ γ) Διότι δὲν εἶνε εὔλογος ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἡ ἐκδοχὴ τῆς ματαιώσεως τῆς ἑταιρικῆς συμβάσεως διὰ τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν τοῦ ὅρου, διότι δὲν ὑποτίθεται ὅτι οἱ συνεταῖροι θέντες τὸν ὅρον ἐνόουν τὴν διατήρησιν δολίου ἢ ἀνικάνου διαχειριστοῦ ἀναδειχθέντος τοιούτου ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Τὸ τελευταῖον εὔλογον ἐπιχείρημα ἀναφέρει ὁ* Boistel *182.*

Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι δύναται ν' ἀπαγγελθῇ ἡ διάλυσις διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως λόγῳ ὑπάρξεως εὐλόγου αἰτίας ἐπὶ τῶν ἑταιριῶν, ἐφ' ὧν ὡρίσθη προθεσμία διαρκείας, ὅτε δὲν χωρεῖ ἢ τῇ θελήσει συνεταίρου τινὸς αὐτοδικαίως ἐπερχομένη διάλυσις, ἐὰν δὲν ἐπέλθῃ συμφωνία περὶ ἀναπληρώσεως τοῦ ἐν λόγῳ διαχειριστοῦ. ("Ιδε § § 179 καὶ ἑπ.) Ἀλλ' ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἡ τοιαύτη διάλυσις δὲν ἐπέρχεται αὐτοδικαίως ἀλλὰ δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως.

292. β). Οἱ μεταγενεστέρως ὅμως ἤτοι οἱ δι' ἰδιαιτέρου ἐγγράφου καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ καταστατικοῦ διοριζόμενοι διαχειρισταὶ εἶνε ἀνακλητοὶ δυνάμενοι ν' ἀνακαλῶνται ὑπὸ τῶν συνεταίρων κατὰ τὸ δοκοῦν ἀνεξαρτήτως τουτέστι τῆς αἰτίας. Ἐπ' αὐτῶν ἐφαρμόζονται καὶ ὡς πρὸς τοῦτο οἱ γενικοὶ περὶ ἐντολῆς κανόνες. Περὶ τούτου πάντες συμφωνοῦσιν.

Ἆρά γε ἡ ἐν λόγῳ ἀνάκλησις δύναται νὰ ἐνεργηθῇ ὑφ' ἑνὸς μόνου συνεταίρου, ἢ ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο πλειοψηφία μεταξὺ αὐτῶν; Ἀμφίβολος ἡ λύσις τοῦ ζητήματος.

Κατὰ τοὺς μέν, ἀφοῦ ὁ διορισμὸς ἀπορρέει ἐξ ἑκάστου τῶν συνεταίρων ἀπαλλοτριωθέντος τῆς νομίμου ἐξουσίας ὡς πρὸς τοῦτο ἕπεται ὅτι δύναται εἷς ἐξ αὐτῶν νὰ ἐνεργήσῃ

τὴν ἀνάκλησιν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ διαχειριστὴς δύναται μὲν νὰ ἐνεργῇ ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν λοιπῶν συνεταίρων ἀλλ' οὐχὶ τῆς ἑταιρίας ὡς τοιαύτης. Οὕτως ἀποφαίνονται ἰδίᾳ ὁ Pont *511, καὶ* Troplong *680. Κατὰ τοὺς δέ, συνεταῖρός τις δὲν δύναται ν' ἀνακαλέσῃ τὸν διαχειριστὴν ἐναντίον τῆς ἀποφάσεως τῆς πλειοψηφίας.* (Aubry et Rau *ἔκδ. 4 § 382* Delangle *174, καὶ Ράλλη § 163.*)

Ἡ τῶν πρώτων γνώμη φαίνεται μὲν ἀκριβολόγος ἀλλ' εἶνε αὐστηρά. Ἐνδέχεται δὲ νὰ πηγάσωσι καὶ ἄτοπα ἕνεκεν ἰδιοτροπίας τοῦ συνεταίρου. Ἡ τῶν δευτέρων γνώμη συμβιβάζεται μᾶλλον πρὸς τὴν εὔρυθμον πορείαν τῆς ἑταιρίας. Ἐν τῷ ἐξετασθέντι ἐν § 290 ζητήματι προέκειτο περὶ δικαστικῆς ἀνακλήσεως. Ἐννοεῖται ὅτι ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα, ὅταν ὁ μεταγενέστερος διορισμὸς ἐγένετο πρὸς ἐκτέλεσιν ῥήτρας τοῦ καταστατικοῦ, ὅτε ἄνευ ἀμφισβητήσεως ἀπαιτεῖται πλειοψηφία. (1)

Ὁ Ἄρειος Πάγος ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ἐπιληφθῇ ἐσχάτως τοῦ ζητήματος τούτου. Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 94 τοῦ 1890 ἀποφάσεως ἀποφηνάμενος ὅτι χωρεῖ ἡ ἀνάκλησις τοῦ μεταγενεστέρως διορισθέντος διαχειριστοῦ ἀπαιτεῖ πρὸς τοῦτο πλειοψηφίαν ἐπόμενος τῇ τῶν δευτέρων γνώμῃ. Προέκειτο δὲ καὶ περὶ βαρυτέρων καὶ ἐκτενεστέρων πράξεων ἐνεργηθεισῶν ὑπὸ τῶν πλειοψηφούντων ἑταίρων, διότι οὗτοι κατὰ τὴν ἀπόφασιν κατέλαβον τὰ ἑταιρικὰ πράγματα ἀπαγορεύσαντες τῷ πρώην διαχειριστῇ πᾶσαν περαιτέρω ἐπέμβασιν εἰς τὰ τῆς διαχειρίσεως διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν κλειδῶν τοῦ καταστήματος καὶ πωλήσεως τῶν ἑταιρικῶν πραγμάτων. Τὸ δικαστήριον συναπεφήνατο ὅτι ὁ οὕτως ἀνακληθεὶς διαχειριστὴς δὲν κέκτηται ἀγωγὴν κατὰ τῶν συνεταίρων οὔτε ὡς τοιοῦτος οὔτε ὡς μέλος τῆς ἑταιρίας· διότι ἡ πλειοψηφία κρατεῖ ἐνόσῳ δὲν

(1) *Περιττὸν τὸ εἰπεῖν ὅτι διὰ συμφωνίας δύναται νὰ ὁρισθῇ τὸ ἀμετάκλητον τοῦ μεταγενεστέρως διορισθέντος διαχειριστοῦ.*

πρόκειται περὶ πράξεως ἀντικειμένης τῷ καταστατικῷ. (Ἴδε περὶ τούτου τὰ ἐν τῷ Γενικῷ μέρει ἐν § 159). Καὶ ὅτι ὤφειλεν ἐνάγων ὑπὸ τὴν ἀτομικὴν ἰδιότητα ν' ἀπαιτήσῃ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρίας καὶ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς ἑταιρικῆς περιουσίας τὸ ἐξ αὐτοῦ ἐπιβάλλον μέρος ἢ ἀποζημίωσιν δι' ἐπιζήμιον πρᾶξιν τῶν συνεταίρων. Τὸ τελευταῖον τοῦτο κατὰ τὰς γενικὰς ἀρχάς. (1)

293. Οἱ διαχειρισταὶ τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας ἐνασκοῦσιν ἐντολήν. Ἆρα δὲν δικαιοῦνται ἐκ τοῦ νόμου εἰς ἀποζημίωσιν. Δύναται ὅμως νὰ συμφωνηθῇ τοιαύτη, εἴτε διὰ τοῦ καταστατικοῦ, εἴτε δι' ἰδιαιτέρας συμβάσεως. Μάλιστα ἐνίοτε ἀπεφασίσθη ἐνΓαλλίᾳ ἡ χορήγησις ἀντιμισθίας μὴ ῥητῶς συμφωνηθείσης,ἐὰν προκύπτῃ ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ ἐκ τῆς φύσεως τῶν ἑταιρικῶν ὑποθέσεων ἢ πρὸς τοῦτο πρόθεσις τῶν συμβαλλομένων, (Pont 1348./Τὸ δὲ Ἀκυρωτικὸν ἀπεφήνατο καὶ τοῦτο διὰ τῆς ἀπὸ 29 Νοεμβρίου 1871 ἀποφάσεως, ὅτι οἱ διαχειρισταὶ κατὰ διάκρισιν τοῦ κοινοῦ ἐντολοδόχου δὲν ἔχουσι δικαίωμα ἐπισχέσεως τῶν ἑταιρικῶν πραγμάτων μέχρι πληρωμῆς τῶν ἕνεκα τῆς διαχειρίσεως ὀφειλομένων αὐτοῖς. Διότι τὰ πράγματα ταῦτα καὶ δὴ τὰ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπισχεθέντα βιβλία καὶ οἱ τίτλοι συντελοῦσιν ἐν συνόλῳ εἰς τὴν πορείαν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς ἑταιρίας, καὶ διότι δὲν ἔχουσιν οἱ διαχειρισταὶ ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων ἀτομικῶς δικαίωμα κατοχῆς σχετιζόμενον πρὸς τὴν ἀπαίτησιν, ἧς τὴν πληρωμὴν ἐπιδιώκουσι κατὰ τῆς ἑταιρίας. Ἴδε τὴν ῥηθεῖσαν ἀπόφασιν ὑποστηριζομένην ὑπὸ τοῦ Pont 1349.

---

(1) Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνάκλησιν τῶν διαχειριστῶν καλὸν εἶνε νὰ τίθενται διὰ συμβάσεως κανόνες ἀφορῶντες τοὺς λόγους τῆς ἀνακλήσεως ὡς καὶ τὸν τύπον καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς, διότι οὕτω προλαμβάνονται ἄτοπα ἐν τῇ ἐκδοχῇ μάλιστα καθ' ἣν τὸ τῆς ἀνακλήσεως δικαίωμα ἐπιτρέπεται ἑνὶ μόνῳ συνεταίρῳ.

294. *Ἀρά γε δύναται ἡ διαχείρησις ν' ἀνατεθῇ ὑπὸ τῶν συνεταίρων εἰς τρίτα πρόσωπα παραιτουμένων τῶν συνεταίρων τῆς διαχειρίσεως ;*

Ἀποφατικὴν λύσιν δίδουσιν οἱ Malepeyre et Jourdain *σ. 124 καὶ* ὁ Delangle n. *260, λόγῳ ὅτι ὁ διαχειριστὴς ἐν ᾧ συγκεντροῦται ἡ τῆς ἑταιρίας διαχείρισις πρέπει ἀναγκαίως νὰ εἶνε συνεταῖρος, καὶ διότι παραβιάζονται αἱ ἀρχαὶ τῆς περὶ ὁμορρύθμου ἑταιρίας συμβάσεως ἀφ' ἑνὸς μὲν εὐθυνομένου ἐν ταῖς ζημίαις τοῦ τρίτου τούτου διαχειριστοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου μὴ δυναμένου νὰ μετέχῃ ἐπὶ τῶν κερδῶν, ἅτινα ἀνήκουσιν ἀποκλειστικῶς τοῖς συνεταίροις.*

Ἐπεκράτησεν ὅμως ἡ καταφατικὴ γνώμη, ἥτις κατ' ἐμὲ εἶνε ὀρθοτέρα, ὡς μὴ ἀντικειμένη οὔτε ταῖς γενικαῖς ἀρχαῖς καθ' ἃς ἕκαστος δύναται ἀκωλύτως νὰ διορίζῃ τὸν ἑαυτοῦ ἐντολοδόχον, οὔτε ταῖς εἰδικαῖς τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου διατάξεσιν. Ἄλλως τε ἡ ῥηθεῖσα γνώμη προϋποτίθησιν ἐσφαλμένως ὅτι ὁ τοιοῦτος διαχειριστὴς εὐθύνεται προσωπικῶς πρὸς τοὺς τρίτους ἕνεκα τῆς χρήσεως τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας. (Pont *1350-1355.* Boistel § *179.* Bedarride *142 καὶ ἑπ.* Demangeat *σ. 197.* Lyon Caen *319.*) *Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ τοιοῦτος διαχειριστὴς (καθὰ διατυποῦσιν οἱ ὑπερασπισταὶ τῆς γνώμης ταύτης καὶ ἰδίως ὁ* Boistel) *χρώμενος τῇ ὑπογραφῇ τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας ὑποχρεοῖ τὴν ἑταιρίαν χωρὶς νὰ ὑποχρεῶται αὐτὸς οὗτος. Οἱ τρίτοι δὲν βλάπτονται ἐκ τούτου ὡς βασιζόμενοι ἐπὶ τῆς εὐθύνης τῶν συνεταίρων, πρὸς ἣν ἀπέβλεψαν. Ἀντιτάττουσιν ὅτι ἀπέβλεψαν καὶ ἐπὶ τῆς ἱκανότητος καὶ τιμιότητος τῶν διαχειριστῶν τῶν συνεταίρων. Ἀλλ' οἱ συνεταῖροι οὗτοι οἱ ἔχοντες τὰ προσόντα ταῦτα ἐξελέξαντο τὸν τρίτον διαχειριστήν. Ἀντιτάττουσι προσέτι τὸ ἄρθρον 43 ἐμπ. ν. τὸ διατάσσον τὴν δημοσίευσιν τῶν συνεταίρων τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν διαχείρισιν, ἐξ οὗ ἕπεται, λέγουσιν, ὅτι οἱ διαχειρισταὶ δέον νὰ ὦσι*

συνεταῖροι. Ἀλλὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο εἶνε καθαρῶς ἐνδεικτικόν.

Ὁ τοιοῦτος διαχειριστὴς κατ' ἀρχὴν δύναται χρώμενος τῇ ἑταιρικῇ ἐπωνυμίᾳ, εἴτε νὰ δηλώσῃ ὅτι ἐνεργεῖ κατ' ἐντολήν, εἴτε νὰ μὴ ποιήσῃ τὴν δήλωσιν ταύτην. Ἐν ἑκατέρᾳ τῶν περιπτώσεων ἡ ἑταιρία ἐνέχεται, ἐκεῖνος δὲ οὐδεμίαν προσωπικὴν εὐθύνην ἀναλαμβάνει. Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἀπολύτως καὶ ἄνευ διακρίσεως· ἀλλ' ἐν τῇ δευτέρᾳ καθ' ἣν δηλ. δὲν προέβη εἰς τὴν δήλωσιν, τί λεκτέον, ὡς πρὸς τοὺς τρίτους οἵτινες ἐκ καλῆς πίστεως ἐξέλαβον αὐτὸν ὡς συνεταῖρον; Κατὰ τοὺς Pont καὶ Bedarride δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ κατ' αὐτοῦ προσωπικὴ εὐθύνη, ὅταν δὲν ἐγένετο ἡ δημοσίευσις τῆς περιλήψεως τοῦ καταστατικοῦ, ἐν ᾗ περιέχεται ἡ εἰς τὸν τρίτον ἀνάθεσις τῆς διαχειρίσεως· διότι ἕνεκα τῆς παραμελήσεως ταύτης ἠδύνατο νὰ ἐμποιηθῇ τοῖς τρίτοις ἡ πλάνη, ὅτι ὁ διαχειριστὴς ἦν συνεταῖρος· ἐνῷ ἄλλως τὸ πταῖσμα πίπτει ἐπὶ τῶν τρίτων δυναμένων νὰ γινώσκωσιν ἐκ τῆς δημοσιεύσεως τὴν ἰδιότητα ἐκείνου.

Εὔλογος εἶνε ἡ διάκρισις αὕτη, ὡς καὶ ἡ ἐπ' αὐτῆς στηριζομένη λύσις. Δι ὅπερ ὁ τρίτος, ᾧ ἀνετέθη ἡ διαχείρισις, καίπερ κατ' ἀρχὴν μὴ εὐθυνόμενος προσωπικῶς, δέον ὅμως πρὸς πρόληψιν πάσης ἀμφιβολίας ἐπαγούσης τυχὸν τὸ ἄνω ἀποτέλεσμα νὰ προκαλῇ τὴν προσήκουσαν δημοσίευσιν τῆς τοιαύτης ἀναθέσεως, ἢ ἄλλως νὰ ἐνδεικνύῃ ἐν ταῖς δικαιοπραξίαις τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ, ὅτι δηλαδὴ ἐνεργεῖ ὡς τρίτος διαχειριστής.

295. Οἱ διαχειρισταὶ δύνανται νὰ διορίζωσιν ἐντολοδόχους πρὸς ἐνέργειαν ὡρισμένων πράξεων. Τοῦτο ἐξάγεται καὶ ἐκ τοῦ N. 5 § 18 Π. 14. 1 τοῦ ἀφορῶντος τὸν πράκτορα. Ἡ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εὐθύνη τῶν διαχειριστῶν κανονίζεται ὑπὸ τῶν περὶ ἐντολῆς κανόνων. Ἐὰν μὲν ἀπηγορεύθη αὐτοῖς ἡ ὑποκατάστασις, εὐθύνονται ἀπολύτως διὰ τὰς τῶν ὑποκαταστάτων πράξεις, ὅπερ συμβαίνει καὶ ὅταν

προδήλως προκύπτῃ, ὅτι ὁ διαχειριστὴς ὀφείλει αὐτὸς οὗτος νὰ ἐκτελέσῃ τὴν πρᾶξιν. (Windscheid § 258). *Ἄλλως εὐθύνονται διὰ τὴν κακὴν ἐκλογὴν π. χ. ἐὰν ἐξελέξαντο πρόσωπα προφανῶς ἀνίκανα ἢ ἀναξιόχρεα. Ἐν Γαλλίᾳ ἐφαρμόζεται ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 1994 τοῦ Γαλ. Κώδικος.* (1)

296. *Ἐξεταστέον νῦν, τίς ἡ ἐξουσία τῶν διαχειριστῶν τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας;*

Ἡ ἐξουσία τῶν διαχειριστῶν εἶνε μὲν ἐκτενής, ἀλλὰ κατ' ἀρχὴν περιορίζεται ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς διαχειρίσεως συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἑταιρίας, καθὰ κατωτέρω εἰδικώτερον ἀναπτυχθήσεται.

Ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ οἱ διαχειρισταὶ τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας δύνανται νὰ ἐνεργῶσι πᾶσαν πρᾶξιν ἀναγομένην εἰς τὸ ἐμπόριον, ὅπερ ἡ ἑταιρία ἐνασκεῖ. Πρόκειται π. χ. περὶ ἐμπορικῆς ἑταιρίας ἀντικείμενον ἐχούσης ἀγορὰν καὶ πώλησιν ἐμπορευμάτων; Οἱ διαχειρισταὶ δύνανται ν' ἀγοράζωσι καὶ πωλῶσιν ἐμπορεύματα, νὰ ἐκδίδωσι τὰς πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένας συναλλαγματικὰς καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἡ πρόκειται περὶ ἑταιρίας ἐχούσης ἀντικείμενον τραπεζιτικὰς ἐργασίας; Ἔχουσι δικαίωμα ἐνασκήσεως τῶν ἐργασιῶν τούτων. Ταῦτα ὡς ἐν παραδείγματι. Ἐν τῷ κύκλῳ τούτῳ ἔχουσι δικαίωμα ἀντιπροσωπεύσεως τῆς ἑταιρίας οὐ μόνον ἐξωδίκως ἀλλὰ καὶ δικαστικῶς. Ἡ ἐντολή, ἣν ἐπὶ τούτῳ ἔλαβον, εἶτε γενικὴ

(1) *Κατὰ τὸν Γερμ. ν. ἄρθρ.* 104 *ἐκτὸς κινδύνου ὑπερημερίας πρὸς διορισμὸν ὑποκαταστάτων ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις πάντων τῶν διαχειριστῶν ἢ ἐλλείψει τούτων ἡ συναίνεσις πάντων τῶν συνεταίρων. Κατὰ δὲ τὸν Ἰταλικὸν Ἐμπ. Κώδικα* (ἄρθρ. 105) *οἱ διαχειρισταὶ δὲν δύνανται νὰ ὑποκαθιστῶσί τινα εἰς τὰ ἑαυτῶν ἔργα, ἐκτὸς ἐὰν τοῦτο ἐπετράπη αὐτοῖς ῥητῶς, ἐπὶ παραβάσεως δ' ἐνέχονται μετὰ τῶν ὑποκαταστάτων διὰ τὰς ὑπὸ τούτων συνομολογουμένας πρὸς τοὺς τρίτους ἐνοχάς. Ἡ δὲ ἑταιρία ἐνέχεται πρὸς τὸν ὑποκατάστατον μέχρι τοῦ ποσοῦ ὡς πρὸς ὃ αὕτη ὠφελήθη. Ἐδέξαντο δ' ἐν Ἰταλίᾳ ἐξαίρεσιν ἐπὶ κινδύνου ὑπερημερίας, καθὰ ῥητῶς ὁ Γερμ. νόμος ὁρίζει.*

ὑπὸ τὴν ἄνω ὁρισθεῖσαν προϋπόθεσιν. Συνδυαστέοι δὲ ἐπὶ τοῦ προκειμένου οἱ κανόνες τῆς ἐντολῆς μετὰ τῆς ἰδιαζούσης ἐντολῆς τῆς ἀνατιθεμένης τῷ πράκτορι (institor) ἥτις κατὰ νόμον περιλαμβάνει πάσας τὰς πράξεις τὰς ἀπαιτουμένας πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐμπορίου, δι'ὃ ἐγένετο ὁ διορισμός. Κατὰ μείζονα λόγον ἐφαρμοστέον τοῦτο ἐπὶ τῶν διαχειριστῶν τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας.

297. Συμφώνως πρὸς τ' ἀνωτέρω ἡ διαχείρισις δὲν δύναται νὰ περιλαμβάνῃ πράξεις ἀλλοτρίας τοῦ ἀντικειμένου, ὅπερ ἐνασκεῖ ἡ ἑταιρία ἢ ἐκτάκτους. Οὕτως οἱ διαχειρισταὶ δὲν δύνανται νὰ ἐκποιῶσιν ἀκίνητα τῆς ἑταιρίας ἢ νὰ ἐπιβαρύνωσιν αὐτὰ δι' ὑποθήκης ἢ δι' ἑτέρων πραγματικῶν δικαιωμάτων, ὅταν ἡ ἐκποίησις δὲν ἀνάγηται εἰς τὸν σκοπὸν ἢ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἑταιρίας. Ἐπὶ ὑποθήκης ὁ Ἄρειος Πάγος διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 148 τοῦ 1874 ἀποφάσεως ἀπεδέξατο, ὅτι ὁ συνεταῖρος, ὁ καὶ διαχειριστὴς ὤν, δύναται νὰ παραχωρήσῃ εἰς ὑποθήκην τὸ ἀκίνητον τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας διὰ χρέος ἑταιρικόν. Ἀλλ' ὁ μὲν λόγος ἀναιρέσεως ἐστηρίζετο εἰς τὸ ὅτι ὁ συνεταῖρος καίπερ μὴ ἀποκλειόμενος τῆς διαχειρίσεως δὲν εἶχε παρὰ τῶν λοιπῶν συνεταίρων ἐντολὴν πρὸς τὸ χορηγῆσαι ὑποθήκην. Τὸ δὲ δικαστήριον ἀφορῶν ἴσως εἰς τὴν οὐσίαν τῆς δίκης ἠρκέσθη εἰς τὸ ὅτι τὸ χρέος, δι' ὃ ἡ ὑποθήκη, εἶνε ἑταιρικόν, καὶ ὅτι ὁ συνεταῖρος εἶχε δικαίωμα διαχειρίσεως· ἀπεφήνατο δὲ ἰσχυρὰν τὴν ὑποθήκην. Τὸ νομικὸν ὅμως ζήτημα, ὡς πρὸς ὃ ἐλλείπει ἡ αἰτιολογία, εἶνε, ἐὰν ἀπῃτεῖτο ἢ μὴ εἰδικὴ ἐντολὴ πρὸς τὸ χορηγῆσαι ὑποθήκην ἢ ἐὰν ἡ πρᾶξις αὕτη ὑπερβαίνῃ ἢ μὴ τὰ ὅρια τῆς διαχειρίσεως.

Διὰ τὸν ἄνω λόγον οἱ διαχειρισταὶ δὲν δύνανται ποιεῖν δωρεάς, ἔστω καὶ κινητῶν· ἐκτὸς ἐὰν ἡ χρῆσις ἢ τὸ συμφέρον τῆς ἑταιρίας ἀπαιτῇ τοῦτο· π. χ. ἐπὶ πτωχεύσεως ἰδίως

ἐπὶ δικαστικῶν συμβιβασμῶν. Αἱ δωρεαὶ πλὴν τῶν ἐξαιρουμένων τούτων ἀπαγορεύονται ὡς ὑπερβαίνουσαι τὰ ὅρια τῆς διαχειρίσεως.

298. *Τί λεκτέον ὡς πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις συμβιβασμῶν ἢ τυὺς διορισμυὺς διαιτητῶν; Κατὰ τὸν* Delangle *(§ 148 καὶ ἑπ.) δὲν δύνανται οὔτε νὰ συμβιβάζωνται οὔτε νὰ διορίζωσι διαιτητάς. Τοῦτο κατ' ἀκριβολογίαν εἶνε ὀρθόν· διότι αἱ πράξεις αὗται ὑπερβαίνουσι τὰ ὅρια τῆς διαχειρίσεως. Ἀπαιτεῖται δὲ πρὸς ἐπιχείρησιν αὐτῶν εἰδικὴ ἐντολή, ὡς συμβαίνει ἐπὶ παντὸς ἐντολοδόχου. Ἡ γνώμη αὕτη ἐρειδομένη ἐπὶ κειμένων (N. 30 Π. 3. καὶ B. 59. 8. 2) ἐφαρμόζεται ἀπαρεγκλίτως ἐπὶ τῶν ἀστικῶν ἑταιριῶν. (Ἴδε ἄρθρ. 97 § 1 Πολ. Δικ.) Ὅσον ὅμως ἀφορᾷ τὰς ἐμπορικὰς ἑταιρίας, περὶ ὧν πρόκειται, ἐπεκράτησεν ἡ καταφατικὴ λύσις, καθ' ἣν οἱ διαχειρισταὶ τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας δύνανται ἄνευ εἰδικῆς ἐντολῆς νὰ συμβιβάζωνται καὶ νὰ ὑποβάλλωσι τὴν δίκην εἰς διαιτητὰς ἐπὶ τῶν σχετιζομένων πρὸς τὸ ἑταιρικὸν ἐμπόριον πράξεων καὶ ἐπὶ τῶν ἐντεῦθεν πηγαζουσῶν δικῶν. Ἡ ἐν Γαλλίᾳ ἐπικρατοῦσα ἐμπορικὴ συνήθεια παρώτρυνε κυρίως τοὺς συγγραφεῖς πρὸς τὴν λύσιν ταύτην. Πάντες λέγουσι* «c'est l'autorité de l'usage...» *Τὰ ἐμπορικὰ ἔθιμα εἶνε νόμος, ὅταν ὁ ἐμπορικὸς νόμος δὲν λέγῃ τὸ ἐναντίον.* (Pont *1360.* Pardessus n° *1014.* Bedarride *202* καὶ ἑπ. Boistel *185.* Alauzet *433.* Lyon Caen § *321.*) *Δύναταί τις νὰ δεχθῇ τοῦτο ὑπὸ τὴν ἔποψιν καθ' ἣν ἔγκειται τῇ βουλήσει τῶν διορισάντων τοὺς διαχειριστὰς ἡ ἀπ' εὐθείας ὑπ' αὐτῶν περάτωσις τῶν ἑταιρικῶν ἀμφισβητήσεων διὰ συμβιβασμοῦ. Τοῦ ζητήματος ἀμφιβόλου ὄντος φροντιζέτω ὁ διαχειριστὴς ἵνα ἐπὶ σπουδαίων μάλιστα περιπτώσεων ζητῇ τὴν γνώμην τῶν λοιπῶν συνεταίρων. Τί ἐπὶ ἐκκαθαριστῶν; (Ἴδε περὶ τούτου § 201).*

299. *Δύνανται ἆρά γε οἱ διαχειρισταὶ νὰ δανείζωνται;*

Κατὰ τοὺς Delangle *(140)* *καὶ* Boistel *(184)* *οὐχί. Διότι αὐξανομένου τοῦ κεφαλαίου συναυξάνουσι καὶ οἱ κίνδυνοι ἐκτὸς ἐπὶ μετρίων ποσῶν κατὰ τὰ ἐμπορικὰ ἔθιμα· π.χ. προκειμένου περὶ ἐξοφλήσεως γραμματίων διὰ λήψεως χρημάτων ἐπὶ πιστώσει. Κατὰ δὲ τοὺς* Troplong n. *684* *καὶ 685* *καὶ* Alauzet § *433* *ναί. Διότι συμφέρει τοῦτο τῇ ἑταιρίᾳ ὅπως ἀπαλλαγῇ βαρυτέρων ὑποχρεώσεων. Ἡ καταφατικὴ γνώμη φαίνεταί μοι ὀρθοτέρα. α) Διότι κατὰ τὸν ἡμέτερον Ἀστικὸν νόμον καὶ ἐπὶ ἀστικῶν ἑταιριῶν ἐπιτρέπεται τὸ δανείζεσθαι, ἀρκεῖ νὰ μὴ γίνηται ὑπέρβασις τῶν ὅρων τῆς διαχειρίσεως.* (necessario). *N. 82. Π. 17. 2 καὶ 67. 2. καὶ β) Διότι ὁ προστησάμενος ἐνέχεται ἕνεκα τῶν εἰς τὸν πράκτορα δοθέντων δανείων διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς διαχειρίσεως, ἐὰν δὲν ἀπηγόρευσεν αὐτὰ* «nisi prohibitus fuit mutuari.» *(N. 10 § 13 Π. 17. 2. καὶ Βασ. 18. 1. 21.) Τὰ Βασιλικὰ λέγουσι μὲν «ὅτε ἐπέτρεψεν,» ἀλλὰ κατὰ τὸν σχολιαστὴν ἑρμηνευτέα ἡ φράσις αὕτη διὰ τοῦ «εἰμὴ ῥητῶς κωλύσει» ἵνα μὴ ἐναντιωθῇ τὸ ῥηθὲν κείμενον τῶν Πανδεκτῶν, καθ' ὃ σιωπηρῶς δοκεῖ ὁ δεσπότης ἐπιτρέπειν τῷ οἰκέτῃ δανείζεσθαι. Εἴρηται δὲ ἀνωτέρω, ὅτι ἡ δικανικὴ σχέσις μεταξὺ κυρίου καὶ πράκτορος εἶνε ὁμοία τῇ τῆς ἑταιρίας μετὰ τοῦ διαχειριστοῦ. Εἴρηται προσέτι, ὅτι τὸ δάνειον δέον νὰ μὴ ὑπερβαίνῃ τὸ μέτρον· διότι ἄλλως δὲν ὑποτίθεται ἡ πρὸς τὸ δανείζεσθαι σιωπηρὰ συναίνεσις τοῦ κυρίου. Ὁ* Pont *ῥητῶς ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον δέχεται τὸ δικαίωμα τοῦτο. Ἐξαρτᾷ δηλαδὴ τὸ ἐπιτρεπτὸν ἢ μὴ τοῦ δανείζεσθαι ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ δανείου, ὅπερ εἶνε ζήτημα πραγματικόν.* (Pont *524* *καὶ ἑπ.*)

Ὁ Γερμανικὸς ἐμπορικὸς νόμος ἐδέξατο ἐξουσίαν τῶν διαχειριστῶν μείζονα τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἡμετέρου ἀστικοῦ νόμου ἐκτεθείσης· διότι ἐπεκτείνει αὐτὴν καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν πράξεων διαθέσεως. Οὕτω κατὰ τὸ ἄρθρον 114 ἕκαστος συν-

εταῖρος ἱκανὸς εἰς τὸ ἀντιπροσωπεύειν τὴν ἑταιρίαν ἔχει δικαίωμα τοῦ ἐπιχειρεῖν πᾶν εἶδος ἐξωδίκων καὶ δικαστικῶν πράξεων ἐν ὀνόματι τῆς ἑταιρίας, καὶ ἰδίως τοῦ ἐκποιεῖν καὶ ἐπιβαρύνειν τὰ ἀκίνητα αὐτῆς. Ἐθεωρήθη σκόπιμος ἡ εὐρυτάτη αὕτη ἐξουσία, ὡς συνάδουσα πρὸς τὴν πρόθεσιν τῶν συμβαλλομένων ἐχόντων πίστιν πρὸς τὸν διαχειριστήν, καὶ πρὸς τὴν ταχεῖαν ἐκτέλεσιν τῶν πράξεων διαχειρίσεως.

300. Ἡ συνήθης ἐξουσία τῶν διαχειριστῶν ἡ ἀνωτέρω διαγραφεῖσα καὶ ἡ στηριζομένη ἐπὶ τοῦ σκοποῦ, ὃν ἡ ἑταιρία προτίθεται, δύναται νὰ περιορισθῇ διὰ συμβάσεως. Καὶ δὴ τίθεται ἐνίοτε ῥήτρα καθ' ἣν ἡ δεῖνα σπουδαία πρᾶξις τοῦ διαχειριστοῦ δὲν ἰσχύει, ἐὰν δὲν ἐγκριθῇ ὑπό τινων ἢ ὑπὸ πάντων τῶν συνεταίρων. Ἰδίᾳ τοῦτο ὥρισται ἐπὶ συναλλαγματικῶν, ὅτι ὁ διαχειριστὴς δὲν δύναται νὰ ὑπογράψῃ αὐτὰς ἄνευ τῆς συμπράξεως (συνυπογραφῆς) δύο ἑταίρων. Τοιοῦτοι περιορισμοὶ εἶνε ποικίλοι. Τί γίνεται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει; Δύναται ἆρά γε ἡ ἑταιρία ν' ἀποφύγῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τὸν τρίτον ὑποχρεώσεων αὐτῆς λόγῳ ὅτι ὁ διαχειριστὴς ὑπερέβη τὰ ὅρια τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ; Ἐπεκράτησεν ὅτι αἱ ῥῆτραι αὗται αἱ περιορίζουσαι τὴν συνήθη τῶν διαχειριστῶν ἐξουσίαν ἰσχύουσι μέν, ἀλλὰ τότε μόνον ἀντιτάσσονται τοῖς τρίτοις, ὅτε ἐδημοσιεύθησαν προσηκόντως κατὰ τὰ ἄρθρα 142—146 Ἐμπ. νόμου. (Pont 1392. Boistel 181. Lyon Caen 322. Ἀκυρωτ. 24 Ἰουν. 1829. Ἐφ. Ἀθ. 433 τοῦ 1870.)

Ἠμφισβητήθη ὑπό τινων ἡ ἰσχὺς τῆς ῥήτρας τῆς ἐπιβαλλούσης τῷ διαχειριστῇ νὰ ἐκτελῇ τὰς δικαιοπραξίας οὐχὶ ἐπὶ πιστώσει, ἀλλὰ τοῖς μετρητοῖς. Ἰδίᾳ ὁ Bravard, (T. 1. Σελ. 200) καὶ ἡ ἀπόφασις τῆς 12 Αὐγ. 1848 τοῦ Ἐφ. Παρισίων λέγουσιν ὅτι αὕτη ἀντίκειται τῇ οὐσίᾳ τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας. Ἀλλ' οἱ πλεῖστοι ἀποφαίνονται ὀρθότερον ὑπὲρ τοῦ ἰσχυροῦ τῆς ῥήτρας ὑπὸ τὸν ὅρον ἐννοεῖται τῆς

δημοσιεύσεως αὐτῆς. (Lyon Caen αὐτ. Ἐφ. Douaï 12 Δεκ. 1877.)

Ἡ κρατοῦσα γνώμη καθ' ἣν αἱ περιοριστικαὶ ῥῆτραι ἔχουσιν ἀποτέλεσμα κατὰ τῶν τρίτων, ὅταν ἐδημοσιεύθησαν, στηρίζεται εἰς τὸ ὅτι οὗτοι δὲν ἔχουσιν αἰτίαν παραπόνου, ὡς δῆθεν συνομολογήσαντες τὴν σύμβασιν ἄνευ γνώσεως τοῦ περιορισμοῦ. Καὶ ὅμως καὶ τοῦ ὅρου τῆς δημοσιεύσεως τηρηθέντος ὑφίσταται πολλάκις κίνδυνος, ὅταν οἱ τρίτοι δὲν γινώσκωσιν εἰδικῶς τὰς περιοριστικὰς ῥήτρας. Εἰς τὸν κίνδυνον τοῦτον ἀφορῶν ὁ Alauzet σκέπτεται ὑπὸ θεωρητικὴν ἔποψιν ὡς ἑξῆς. «Αἱ ῥῆτραι, λέγει, δι' ὧν τροποποιεῖται τὸ κοινὸν δίκαιον, τὸ ὑποδεικνυόμενον ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 22 τοῦ Ἐμπ. νόμου παριστῶσιν ἄτοπον, καίπερ δημοσιευθεῖσαι. Ἡ ταχύτης τῶν συναλλαγῶν δὲν ἐπιτρέπει ἐν ἑκάστῃ στιγμῇ νὰ ἐνασχολώμεθα πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν ὁρίων τῆς διαχειρίσεως. Ὁ δικαστής, ὅταν ὁ τρίτος εἶνε καλῆς πίστεως δέον ν' ἀποδέχηται τὴν σιωπηρὰν τροποποίησιν τῶν ῥητρῶν. Αὗται δύνανται νὰ ὦσι πλεῖσται, οἱ δὲ καλῆς πίστεως τρίτοι ἐνδέχεται ν' ἀπατῶνται πρὸ πάντων, ὅταν ἡ ῥήτρα ἦνε ἀσυνήθης. Ἡ νομολογία, ἐξακολουθεῖ ὁ συγγραφεὺς οὗτος, ἀναγκάζεται ἐνίοτε νὰ ἔλθῃ ἀρωγός. Οὕτως ἡ ῥήτρα περὶ τοῦ ὅτι οἱ διαχειρισταὶ ὀφείλουσι νὰ ἐνεγῶσι τὰς πωλήσεις τοῖς μετρητοῖς ἐθεωρήθη ὡς μὴ παράγουσα ἀποτέλεσμα καὶ ἡ ἑταιρία ἐκηρύχθη εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως διὰ χρέη πρὸς τρίτους συνομολογηθέντα ὑπὸ τῶν διαχειριστῶν κατὰ παράβασιν τῆς ῥήτρας. Ἐννοεῖ τὴν ἄνω σημειωθεῖσαν ἀπόφασιν τοῦ Ἐφ. Παρισίων (12 Αὐγ. 1848) εἰς ἣν καὶ παραπέμπει. Ἐν τούτοις καίπερ παρατηρουμένων τῶν ἐνδεχομένων τούτων ἀτόπων ἡ ἐπικρατοῦσα ἐν Γαλλίᾳ γνώμη εἶνε, ὡς εἴρηται, ὑπὲρ τῆς ἰσχύος τῶν ῥητρῶν.

Τινὲς τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν ἔταμον τὸ ζήτημα νομοθετικῶς. Οὕτω κατὰ τὸν Γερμανικὸν Ἐμπ. νόμον (ἄρ 116)

περιορισμὸς τῆς ἐκτάσεως τῆς ἱκανότητος, ἣν ἔχει ὁ συνεταῖρος εἰς τὸ ἀντιπροσωπεύειν τὴν ἑταιρίαν, δὲν παράγει νόμιμόν τι ἀποτέλεσμα κατὰ τῶν τρίτων. Ἰδίως δὲν εἶνε δεκτὸς ὁ περιορισμὸς ὅτι ἡ ἀντιπροσώπευσις ἐκτείνεται μόνον εἰς ὡρισμένας ὑποθέσεις ἢ εἰς εἶδος ὑποθέσεων, ἢ ὅτι λαμβάνει χώραν μόνον εἰς ὡρισμένας περιστάσεις ἢ δι' ὡρισμένον χρόνον ἢ εἰς τόπους ὡρισμένους ;

301. Τὸ διαχειρίζεσθαι τὰ τῆς ἑταιρίας δύναται ν' ἀνατεθῇ εἰς πλείονας διαχειριστάς. Τοῦτο συμβαίνει ὅταν αἱ ἑταιρικαὶ ἐργασίαι εἶνε σπουδαῖαι καὶ ποικίλαι, ἢ ὅταν ὑπάρχωσιν ὑποκαταστήματα ἐν διαφόροις τόποις.

Πῶς ῥυθμιστέα ἡ ἐνάσκησις τῶν ἔργων τῶν πλειόνων διαχειριστῶν ;

Ἐὰν ὡρίσθη ἐν τῷ καταστατικῷ, ἢ δι' εἰδικῆς συμβάσεως δημοσιευθείσης προσηκόντως ὅτι δὲν δύναταί τις νὰ ἐνεργῇ ἄνευ τῶν λοιπῶν, ἀπαιτεῖται ἡ ἀπὸ κοινοῦ ἐνέργεια· ἄλλως πᾶσα δικαιοπραξία ἐπιχειρηθεῖσα ὑφ' ἑνὸς μόνου εἶνε ἄνευ ἀποτελέσματος. Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ ὅταν ἕκαστος διαχειριστὴς περιεβλήθη εἰδικὴν ἐξουσίαν π. χ. εἰς τὸν μὲν ἀνετέθη ἡ ἐπιχείρησις τοῦ δεῖνος ἔργου, εἰς τὸν δὲ ἡ τοῦ δεῖνος. Ἕκαστος περιοριστέος ἐντὸς τοῦ ὁρισθέντος αὐτῷ κύκλου. Ταῦτα εὐχερῶς ἐννοοῦνται ἀπορρέοντα ἐκ τῆς διατυπωθείσης συμβάσεως. Ἔτι δὲ προκύπτουσι καὶ ἐξ ἀναλογίας τῶν ῥήσεων τῶν ἀναγομένων εἰς τὰ περὶ τοῦ προστήσαντος. (*N.* 1 § § 13 καὶ 15 de exercit 14.).

Ἀλλ' ὅταν πρόκειται περὶ κατεπειγούσης ὑποθέσεως, ἧς ἡ ἐκτέλεσις δὲν δύναται ν' ἀναστα λῇ ἄνευ σπουδαίας καὶ ἀνεπανορθώτου βλάβης, ἐγένετο δεκτόν, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δύναται ἕκαστος διαχειριστὴς νὰ ἐνεργήσῃ, ἀναλαμβάνων τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως τοῦ κατεπείγοντος. Τοῦτο φαίνεται σύμφωνον πρὸς τὴν εἰκαζομένην θέλησιν τῶν συνεταίρων. Ἄρα καὶ κατ' ἐμὲ δεκτόν. Διόπερ πολλαὶ

τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν ἀναγράφουσιν αὐτό. (Ἄρθρ. 100 Γερμ. Ἐμπ. νόμου. Ἄρθρ. 1722 Ἀστ. Ἰταλ. Κώδικος.) Ὁ Γαλλικὸς Κῶδιξ παραδέχεται τὸ ἐναντίον (ἄρθρ. 1858). Ἕνεκα τούτου οἱ Γάλλοι διίστανται καὶ πρὸς τοῦτο. Οἱ πλεῖστοι ἀφορῶντες μᾶλλον εἰς τὸ ὀρθὸν τοῦ πράγματος ἢ εἰς τὸ γράμμα δέχονται τὴν ἄνω λύσιν. (Delangle 178. Dalloz soc. 456. Aubry et Rau T. 3 *σελ.* 407 *κλπ.*) *Οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι νὰ παρακάμψωσι τὴν ἀπόλυτον διάταξιν τοῦ ῥηθέντος ἄρθρου δὲν δέχονται τὴν ἐπὶ κατεπείγοντος ἐξαίρεσιν.* (Pont 539. Troplong 707).

302. *Τί ῥητέον ἐν τῇ περιπτώσει καθ' ἣν οὐδὲν ὡρίσθη περὶ τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἐνεργείας τῶν διαχειριστῶν;*

Φρονῶ ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἕκαστος διαχειριστὴς δύναται νὰ ἐνεργῇ τὰ τῆς διαχειρίσεως ἄνευ τῆς συμπράξεως τῶν λοιπῶν. Τοῦτο ἐξάγεται κατ' ἐμὲ ἐκ τῶν ἑξῆς· α) Ἐκ τοῦ ἄρθρου 22 τοῦ ἐμπ. νόμου ἐξ ἀναλογίας ἑρμηνευομένου καὶ ὡς πρὸς τὴν προκειμένην περίπτωσιν· καὶ β) ἐκ τοῦ ὅτι ῥητῶς ὁρίζεται ὅτι ἐπὶ πλειόνων πρακτόρων ὧν τὰ ἔργα δὲν διῃρέθησαν, ὅτι τὸ ὑφ' ἑνὸς πραχθὲν ὑποχρεοῖ τὸν προστήσαντα. (Ἴδε τὸ ἄνω κείμενον). Ἄρα ἐξ ἀναλογίας τηρητέον τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἕνεκα τοῦ ὁμοίου σκοποῦ ὃν ἀμφότεροι οἱ ἐνεργοῦντες προτίθενται. Ἡ λύσις αὕτη ἀποκρούει πολλὰς δυσχερείας, διότι πολλάκις ἀπαιτεῖται διαχείρισις χωριστὴ μὲν ἀλλὰ πλήρης.

Αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι ἔταμον τὸ ζήτημα τοῦτο. Πᾶσαι ὁρίζουσι ῥητῶς ὅτι ἐκτὸς ἐναντίας συμφωνίας ἕκαστος τῶν πολλῶν διαχειριστῶν δύναται νὰ ἐνεργῇ τὰ τῆς διαχειρίσεως ἄνευ τῆς συμπράξεως τῶν λοιπῶν. (Ἴδε ἄρθρ. 1857 Γαλ. Ἀστ. Κώδικος. ἄρθρ. 100 Γερμ. Ἐμπ. Κώδικος, καὶ ἄρθρ. 107 ἐμπ. Ἰταλ. συνδεδυασμένου μετὰ τοῦ ἄρθρ. 1721 Ἀστ. Κώδικος.)

303. *Ὑπαρχόντων πλειόνων διαχειριστῶν οἱ συνδιαχει-*

ρισταὶ ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐναντιοῦσθαι εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἑτέρου ἐπιχείρησιν πράξεώς τινος. Ἐφαρμόζονται καὶ ἐνταῦθα τ' ἀνωτέρω ῥηθέντα περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐναντιώσεως, ὅταν δὲν ὑπάρχωσιν εἰδικοὶ διαχειρισταὶ (§ 287), διότι ὁ αὐτὸς λόγος ὑφίσταται.

304. Ἐνταῦθα ἀναφύεται τὸ ἑξῆς ζήτημα.

Ἆρά γε ὑπαρχόντων εἰδικῶν διαχειριστῶν οἱ λοιποὶ συνεταῖροι ὡς τοιοῦτοι ἔχουσι τὸ τῆς ἐναντιώσεως δικαίωμα;

Πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος χρησιμεύει ἡ ἑξῆς διάκρισις.

Ἐὰν μὲν οἱ διαχειρισταὶ διωρίσθησαν διὰ τοῦ καταστατικοῦ, δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐναντίωσις τῶν συνεταίρων ὡς τοιούτων· διότι ἄλλως τοῦτο ἤθελεν ἰσοδυναμεῖ πρὸς μερικὴν ἀνάκλησιν· ἐνῷ, ὡς εἴρηται, ἀνάκλησις ἐπὶ τοιούτων διὰ τοῦ καταστατικοῦ διορισθέντων διαχειριστῶν δὲν ἐπιτρέπεται. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δύνανται νὰ ἐνασκηθῶσιν ἕτερα δικαιώματα, περὶ ὧν κατωτέρω (§ 305). Ἐξ ἐναντίας χωρεῖ ἡ ἐναντίωσις εἰς τὰς πράξεις τῶν μεταγενεστέρως διορισθέντων διαχειριστῶν ὡς δυναμένων ν' ἀνακληθῶσιν. Ἡ γνώμη αὕτη θεωρεῖται ὡς κρατοῦσα. (Lyon Caen 325. Pont 542. Boistel 182.)

Ποῖον ἀποτέλεσμα ἔχει ἡ ἐναντίωσις;

Ἡ διαφωνία λυθήσεται διὰ τῆς πλειοψηφίας τῶν διαχειριστῶν, ὡς εἴδομεν ὅτι συμβαίνει τοῦτο καὶ ἐπὶ ἐναντιώσεως μεταξὺ συνεταίρων, τοῦ αὐτοῦ ὑπάρχοντος λόγου. Διότι δὲν εἶνε ὀρθὸν νὰ ματαιῶται ἡ πρᾶξις ἕνεκα ἐναντιώσεως, ἥτις ἐνδέχεται νὰ προέρχηται ἐξ ἰδιοτρόπου θελήσεως ἢ ἐκ κακῆς πίστεως. Ὁ Γερμανικὸς νόμος ἀποφαίνεται τὸ ἐναντίον καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἐναντιώσεως μεταξὺ συνεταίρων· ὅτι δηλαδὴ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ πρᾶξις δὲν δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ· (ἄρθ. 102 ἐδ. 2). Ἀλλ' ὁ νέος Ἰταλ. Ἐμπ. Κῶδιξ ὁρίζει ῥητῶς ἐπὶ συνεταίρων τὴν διὰ πλειοψηφίας ἀπόφασιν. Προσεκτέον δὲ εἰς τοῦτο, οὗπερ ἐποιησάμεθα

μνείαν καὶ ἐν τῷ Γενικῷ μέρει (§ 156)· ὅτι ὁ λόγος εἶνε περὶ πράξεως ἀναγομένης εἰς τὸν κύκλον τῆς διαχειρίσεως, ὅτε κυριαρχεῖ ἡ πλειοψηφία. Διότι ἐπὶ πράξεως ἐξερχομένης τοῦ κύκλου τῆς διαχειρίσεως ἀπαιτεῖται παμψηφία.

305. Οἱ συνεταῖροι διορίσαντες διαχειριστὰς δὲν ἀπαλλοτριοῦνται τοῦ δικαιώματος τῆς ἐπισκοπήσεως καὶ τοῦ ἐλέγχου τῶν πράξεων αὐτῶν. Καθὰ εἴρηται ἀνωτέρω (§ 292) ἀπέναντι μὲν τῶν μεταγενεστέρως διορισθέντων διαχειριστῶν ἔχουσι τὸ τῆς ἀνακλήσεως ἀπόλυτον δικαίωμα. Ἀπέναντι δὲ τῶν διὰ τοῦ καταστατικοῦ διορισθέντων δικαιοῦνται ἐν περιπτώσει εὐλόγου αἰτίας, π. χ. δόλου ἢ ἀνικάνου διοικήσεως ἢ παραβάσεως τοῦ καταστατικοῦ, νὰ αἰτήσωνται διὰ τοῦ δικαστηρίου τὴν ἀνάκλησιν αὐτῶν. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ δικαστήριον δέον νὰ προβαίνῃ εἰς τὴν ἀνάκλησιν οὐχὶ εὐχερῶς, ἀλλὰ μετ' ἀκριβῆ καὶ αὐστηρὰν ἐξέτασιν τοῦ πράγματος. Κατὰ τ' ἀνωτέρω (§ 290) δύναται καὶ εἷς μόνος συνεταῖρος νὰ ἐγείρῃ τὴν πρὸς τοῦτο ἀγωγήν. (Pont 540—541.) Ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ οἱ συνεταῖροι δύνανται νὰ προσφύγωσι καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς διαλύσεως τῆς ἑταιρίας.

Οἱ συνεταῖροι ἔχοντες τ' ἄνω δικαιώματα ἔχουσι βεβαίως καὶ τὰ μέσα δι' ὧν ἐπιτυγχάνεται ὁ σκοπὸς, καὶ δὴ τὴν ἐξουσίαν πρὸς θεώρησιν τῶν βιβλίων, πρὸς πληροφορίαν τῶν τῆς διαχειρίσεως καὶ πρὸς γνῶσιν τῆς ἐν γένει καταστάσεως τῆς ἑταιρίας. Τοῦτο δέον νὰ ἐπιτρέπηται αὐτοῖς ὡς ἐντολεῦσι καὶ κυρίοις. Ὁ Γερμανικὸς νόμος προὐνόησεν εἰδικῶς περὶ τούτου. Κατ' αὐτὸν (ἄρθρον 105) ἕκαστος συνεταῖρος; καίπερ μὴ ἔχων τὴν διαχείρισιν τῶν ἑταιρικῶν ὑποθέσεων δύναται νὰ πληροφορῆται περὶ τῆς πορείας τῆς ἑταιρίας προσερχόμενος ἐπὶ τούτῳ ἐν παντὶ χρόνῳ εἰς τὸν τόπον τῆς διαχειρίσεως, καὶ νὰ ἐξελέγχῃ τὰ βιβλία καὶ τὰ ἔγγραφα τῆς ἑταιρίας καὶ καταρτίζῃ ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ ἰσολογισμὸν πρὸς γνῶσιν τοῦ συνόλου τῶν ὑποθέσεων. Ἀντίθε-

τος ῥήτρα τοῦ καταστατικοῦ παύει ἰσχύουσα, ἂν ἀποδειχθῇ κακὴ πίστις τῶν διαχειριστῶν.

306. Ἐν γένει τὰ τῆς εὐθύνης τῶν διαχειριστῶν κανονίζονται ὑπὸ τοῦ κοινοῦ δικαίου. Κατ' αὐτὸ οὗτοι εἶνε ὑπεύθυνοι διὰ τὰ πταίσματα αὐτῶν πρὸς τοὺς συνεταίρους, ἐννοεῖται καὶ διὰ δόλον. Ὡς πρὸς τὸ ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται συμψηφισμὸς τῆς ὀφειλομένης ὑπ' αὐτῶν ἀποζημιώσεως μετὰ τῆς ἄλλοτε παρασχεθείσης τῇ ἑταιρίᾳ ὠφελείας καὶ ὡς πρὸς ἕτερα ἀφορῶντα τὴν ἐν λόγῳ εὐθύνην ἱκανὰ ἐρρήθησαν ἐν τῷ περὶ εὐθύνης τῶν συνεταίρων ὡς τοιούτων καὶ τῶν ὅρων αὐτῆς (§§ 125—129) ἅτινα ἐπὶ τῶν διαχειριστῶν ἔχουσι πλήρη ἰσχύν. Σημειωτέον δὲ καὶ τοῦτο. Ἐνδέχεται πρᾶξίς τις τῶν διαχειριστῶν νὰ εἶνε μὲν ἰσχυρὰ πρὸς τοὺς τρίτους, νὰ ὑποχρεοῖ τουτέστι τὴν ἑταιρίαν πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅμως νὰ καθιστᾷ ὑπευθύνους τοὺς διαχειριστὰς πρὸς τοὺς συνεταίρους αὐτῶν. Τοῦτο συμβαίνει ὅταν ἡ πρᾶξις δὲν ὑπερβαίνῃ μὲν τὰ ὅρια τῆς ἐξουσίας τοῦ διαχειριστοῦ ἐγένετο ὅμως ὑπ' αὐτοῦ ἐξ ἀμελείας π. χ. ὑπὸ ὅρους λίαν ἐπαχθεῖς. (Lyon Caen 328). Καὶ τοῦτο στηρίζεται ἐπὶ τοῦ κοινοῦ δικαίου.

307. Ἐνταῦθα ἐξεταστέον τὸ ἑξῆς ζήτημα.

Ἐπὶ πλειόνων διαχειριστῶν ἐν τίνι μέτρῳ οὗτοι ἐνέχονται πρὸς τὴν ἑταιρίαν, συμμέτρως ἢ ἀλληλεγγύως;

Κατὰ τοὺς περὶ ἐντολῆς κανόνας ἐξ ἧς ἔλκεται ἡ τῶν διαχειριστῶν ἐξουσία καὶ εὐθύνη ἀποφαντέον ὅτι ἐνέχονται ἀλληλεγγύως ὡς ὁρίζεται ἐπὶ ἐντολοδόχων;

Ὁ Ῥάλλης (§ 173) φρονεῖ ὅτι ἐνέχονται συμμέτρως, πλὴν ἐπὶ ἀδικήματος ὅτε καὶ μόνον κατὰ τὸν Ποινικὸν νόμον (ἄρθρον 30) ἐνέχονται ἀλληλεγγύως. Ἡ τοῦ Ῥάλλη γνώμη συνάδει πρὸς τὴν τῶν Γάλλων. Ἀλλ' ὁ Γαλλικὸς Κῶδιξ διαφέρει ὡς πρὸς τοῦτο ἀπὸ τοῦ παρ' ἡμῖν ἰσχύοντος Ῥωμ. Δικαίου. Διότι κατὰ τὸ ἄρθρον 1995 τοῦ Γ. Κ. πλείο-

νες ἐντολοδόχοι ἐνέχονται συμμέτρως, ἐνῶ ἀντιθέτως ἔχει κατὰ Ῥ. Δίκαιον, ὡς εἴρηται. Ἆρα διεπομένης τῆς διαχειρίσεως ὑπὸ τῶν περὶ ἐντολῆς κανόνων ἡ αὐτὴ συνέπεια ὡς πρὸς τὴν ἀλληλεγγύην ἐφαρμοστέα καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

308. *Ἕτερα ζητήματα.*

α) Οἱ διαχειρισταὶ εὐθυνόμενοι πρὸς τοὺς συνεταίρους διὰ τὴν ἑαυτῶν διαχείρισιν δύνανται ἐκ τῶν προτέρων ν' ἀπαλλαγῶσι διὰ συμβάσεως τῆς εὐθύνης;

Νομίζω ἐφαρμοστέα ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὰ ἐπὶ παίσματος ἐν ταῖς ἐνοχικαῖς σχέσεσι διδασκόμενα, ἤτοι διὰ δόλον μὲν ὡς καὶ διὰ βαρὺ παῖσμα οὐχί, δι' ἕτερον δὲ παῖσμα ναί.

β) Ἰσχύει ἆρά γε ἐκ τῶν προτέρων ἡ συμφωνία, δι' ἧς οἱ διαχειρισταὶ τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας ἀπαλλάσσονται τῆς λογοδοσίας διὰ τὴν ἑαυτῶν διαχείρισιν;

Τὸ ζήτημα τοῦτο σχετίζεται λίαν πρὸς τὸ πρῶτον. Κατα-φατικὴ λύσις δοτέα, πλὴν ἐπὶ δόλου κατὰ τ' ἀνωτέρω. Τὸ αὐτὸ ἀπεφήνατο καὶ τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 823 τοῦ 1888 ἀποφάσεως ἐπὶ ἑταιρίας παρεμφεροῦς τῇ ὁμορρύθμῳ, καθ' ἣν ἀπόφασιν ἡ ῥήτρα περὶ παραιτήσεως τοῦ ἐντολέως ἀπὸ τῆς λογοδοσίας τοῦ ἐντολοδόχου ἢ ἄλλου διαχειριστοῦ, εἰς ἣν νομίμως ἤθελεν ὑποχρεοῦσθαι, δὲν ἀντίκειται εἰς τὰ χρηστὰ ἤθη οὔτε εἰς τὴν φύσιν τῆς ἐντολῆς, ἄρα εἶνε ἰσχυρά, ἐκτὸς ὅταν πρόκειται περὶ δόλου τοῦ διαχειριστοῦ, ὅτε ἡ ῥήτρα εἶνε ἀνίσχυρος.

309. *Ὑπολείπεται ἡ ἐξέτασις τοῦ ἑξῆς ζητήματος.*

Ἆρά γε ὁ διαχειριστὴς δύναται νὰ συναλλαχθῇ μετὰ τῆς ἑταιρίας, ὡσανεὶ ἦν τρίτος;

Τοῦτο ἐνδέχεται νὰ φέρῃ βλάβην τῇ ἑταιρίᾳ, διότι εἶνε δυνατὸν ὁ διαχειριστὴς νὰ προτιμήσῃ τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον παρὰ τὸ τῆς ἑταιρίας. Ἀλλ' ὁ νόμος δὲν καθιεροῖ ἀσυμβίβαστόν τι ὡς πρὸς τοῦτο. Ἆρα λυτέον τὸ ζήτημα καταφατι-

κῶς. Ἀλλὰ πρακτικῶς παρίσταται δυσχέρειά τις ἐπὶ τῆς περιπτώσεως ταύτης ἡ ἑξῆς. Μετὰ τίνος γενήσεται ἡ συναλλαγή; Οἱ Lyon Gaen et Renault *λύοντες καταφατικῶς τὸ ἄνω ζήτημα ἀποφαίνονται, ὅτι ὁ διαχειριστὴς ὀφείλει ἢ νὰ συναλλαχθῇ μετ' ἄλλου διαχειριστοῦ, ἢ ἐὰν ᾖ μόνος ἐπιτετραμμένος τὴν διαχείρισιν νὰ συναλλαχθῇ μεθ' ἁπάντων τῶν συνεταίρων του ἢ μετά τινος ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τούτῳ διοριζομένου (§ 323). Τοῦτο προσδίδωσι τῇ δικαιοπραξίᾳ τυπικήν τινα ὄψιν, ἀποτρέπουσαν τὴν τυχὸν σπουδαίαν εὐθύνην τοῦ διαχειριστοῦ. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ὑφίσταται ἰδιόρρυθμόν τι. Ἐν τούτοις ἐν Γαλλίᾳ ἀπεφασίσθη καὶ ἕτερόν τι τὸ ἑξῆς. Τὸ Ἀκυρωτικὸν διὰ τῆς ἀπὸ 4 Δεκεμβρίου 1854 ἀποφάσεως ἀπεφήνατο ὅτι μὴ ἀπαγορεύοντος νόμου τινὸς τὸ νὰ εἶνέ τις διαχειριστὴς πολλῶν ἑταιριῶν, ἰσχυρῶς οὗτος συνῆψεν ἐνοχὰς ἐν ὀνόματι τῆς μιᾶς ὑπὲρ τῆς ἑτέρας. Οἱ ἄνω συγγραφεῖς παρατιθέμενοι τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἀνομολογοῦσιν ὅτι τοῦτο εἶνε λίαν παράδοξον (αὐτ.) Ἡ συνομολόγησις ἐγένετο ἐνταῦθα ὑπὸ διαφόρους ἰδιότητας.*

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΙΚΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΥΤΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

310. *Ἐν τῷ ἄρθρῳ 22 Ἐμπ. νόμου διατυποῦνται τ' ἀποτελέσματα τὰ πηγάζοντα ἐκ τῶν ἐνοχῶν τῶν διὰ τὴν ὁμόρρυθμον ἑταιρίαν συνομολογηθεισῶν. Διαίρεσις τοῦ παρόντος τμήματος.*

A.

Ἑταιρικὴ ἐνοχή.

311. *Ἡ ὁμόρρυθμος ἑταιρία ὡς νομικὸν πρόσωπον ἐνέχεται πρω-*

τίστως πρὸς τοὺς τρίτους. Ἐνέχονται προσέτι πρὸς αὐτοὺς καὶ πάντες οἱ συνεταίροι ἀλληλεγγύως.

312. *Ἆρά γε οἱ τρίτοι δύνανται νὰ ἐναγάγωσι κατ' ἐκλογὴν τὴν ἑταιρίαν ἢ τοὺς συνεταίρους, ἢ ὀφείλουσι νὰ τηρήσωσι τάξιν τινὰ καὶ ποίαν; Παραπομπὴ κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ Γενικὸν μέρος. Παρατηρήσεις τινὲς ἐνταῦθα.*

313. *Ἡ κατὰ τῆς ἑταιρίας ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις ἀποτελεῖ δεδικασμένον κατὰ τῶν ὁμορρύθμων συνεταίρων; Ναί. Παραπομπὴ εἰς τὸ Γενικὸν μέρος. Προσθήκη τις ἐνταῦθα πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς λύσεως ταύτης.*

314. *Ἡ ἀλληλεγγύη τῶν ὁμορρύθμων συνεταίρων πηγάζει αὐτοδικαίως ἐκ τοῦ νόμου (ἄρθ. 22 Ἐμπ. ν). Τοῦτο κατ' ἐξαίρεσιν τῶν ἀστικῶν ἑταιριῶν. Ἑρμηνεία τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο. Ζητήματα ἐντεῦθεν ἀναφυόμενα. Γνώμη* Windscheid.

315. *Ἡ ἐκ τοῦ ἄρθρου 22 Ἐμπ. νόμου πηγάζουσα ἀλληλεγγύη εἶνε ἡ καλουμένη εἰς ὁλόκληρον ἐνοχή. Ἀποτελέσματα*

316. *Ἡ ἀλληλεγγύη αὕτη ἐκτείνεται ἐπὶ πάντας τοὺς συνεταίρους.*

317. *Ἡ ἀλληλεγγύη αὕτη εἶνε οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας· ἄρα δὲν δύναται νὰ καταργηθῇ διὰ γενικῆς ῥήτρας τιθεμένης ἐν τῷ καταστατικῷ, πλὴν ἐπὶ εἰδικῶν δικαιοπραξιῶν. Νεώτεραι νομοθεσίαι. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς ἀπεριορίστου εὐθύνης.*

318. *Ἡ ἐν λόγῳ ἀλληλεγγύη ἀφορᾷ τὰς σχέσεις τῶν συνεταίρων μετὰ τῶν τρίτων, οὐχὶ δὲ τὰς σχέσεις τῶν συνεταίρων πρὸς ἀλλήλους.*

319. *Ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα ἐπὶ συνεταίρου συναλλαγέντος μετὰ τῆς ἑταιρίας ὡς τρίτου. Πότε συμβαίνει τοῦτο; Ζητήματα ἀναφυόμενα ὡς πρὸς τοῦτο. Ἀνάλυσις αὐτῶν.*

320. *Ὁ νέος συνεταῖρος ἐνέχεται διὰ τὰ τῆς ἑταιρίας χρέη τὰ πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ συνομολογηθέντα; Τί ὡς πρὸς τὸν ἀποχωροῦντα ἐκ τῆς ἑταιρίας;*

B.

Ὅροι ὑφ' οὓς παράγεται ἡ ἑταιρικὴ ἐνοχή.

321. *Διὰ τῆς παρά τινος συνεταίρου ἑταιρικῆς ὑπογραφῆς ὑποχρεοῦται ἡ ἑταιρία ὡς καὶ οἱ συνεταῖροι ἀλληλεγγύως. Ἄρθρον 22 Ἐμπ. νόμου.*

322. *Τί ἐπὶ διορισμοῦ εἰδικῶν διαχειριστῶν; Παραπομπή. Δημο-*

σίευσις τῆς τοῦ διορισμοῦ ῥήτρας. Τί ὅταν οἱ τρίτοι γινώσκωσι τὴν μὴ δημοσιευθεῖσαν ῥήτραν ;

323. *Ἡ ὁμόρρυθμος ἑταιρία ὑποχρεοῦται ἆρά γε ἕνεκα μόνης τῆς ὑπὸ τοῦ διαχειριστοῦ χρήσεως τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας καὶ ὅταν οὗτος ἐπεχείρησεν ἰδίαν δικαιοπραξίαν αὐτὸν προσωπικῶς ἀφορῶσαν ; Κατ' ἀρχὴν καταφατικὴ λύσις· ἰδίᾳ ἐπὶ καλῆς πίστεως τῶν τρίτων. Εἰδικόν τι ζήτημα.*

324. *Ποῖον τὸ διακριτικὸν σημεῖον τῆς καλῆς τῶν τρίτων πίστεως; Ζητήματα ἀναφυόμενα ὡς πρὸς τοῦτο. Γνῶσις ἐκ τῆς φύσεως τῆς συμβάσεως. Γνῶμαι διεστῶσαι. Μέση γνώμη. Πρόθεσις τοῦ συνεταίρου καὶ τῶν τρίτων ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἑταιρίας. Ἑτέρα περίπτωσις.*

325. *Ἡ ὁμόρρυθμος ἑταιρία ὑποχρεοῦται ἆρά γε ἕνεκα δικαιοπραξίας συνομολογηθείσης χάριν τῆς ἑταιρίας ὑπὸ συνεταίρου διαχειριστοῦ, ὅταν οὗτος δὲν ἐποιήσατο χρῆσιν τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας; Καταφατικὴ λύσις τοῦ ζητήματος.*

326. *Περιπτώσεις καθ' ἃς ἡ ἀνωτέρω λύσις ἀριδήλως καταφαίνεται.*

327. *Ἡ ἀνωτέρω λύσις δύναται νὰ προκύψῃ καὶ ἄλλοθεν, ἐκτὸς δηλαδὴ τοῦ περιεχομένου τῆς συμβάσεως καὶ δὴ ἐξ ἀποδείξεως ; Καταφατικὴ λύσις.*

328. *Ἑλληνικὴ νομολογία ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος.*

329. *Τί γίνεται, ἐὰν ἡ δικαιοπραξία ἐπεχειρήθη ὑπὸ συνεταίρου μὴ διαχειριστοῦ ; Ὑποχρεοῦται ἡ ἑταιρία καὶ ὑπὸ ποίους ὅρους ;*

330. *Περίπτωσις καθ' ἣν ὁ μὴ διαχειριστὴς συνεταῖρος ἐπεχείρησε τὴν δικαιοπραξίαν ἐν ὀνόματι τῆς ἑταιρίας. Ὑποχρέωσις τῆς ἑταιρίας ἐπὶ ὠφελείας αὐτῆς* (de in rem verso). *Ῥῆσις Παπινιανοῦ. Ἑρμηνεία αὐτῆς. Ἐξ αὐτῆς πηγάζει ἡ γενικωτέρα λύσις τοῦ ζητήματος.*

331. *Περίπτωσις, καθ' ἣν ὁ τοιοῦτος ἐπεχείρησε τὴν δικαιοπραξίαν ἐν ἰδίῳ ὀνόματι. Ἡ ἑταιρία δὲν ὑποχρεοῦται οὐδ' ἐν περιπτώσει ὠφελείας. Διατί τοῦτο ; Γνώμη* Paul Pont.

332. *Ἐνέχεται ἆρά γε ἡ ἑταιρία ὡς καὶ οἱ συνεταῖροι διὰ τ' ἀδικήματα τῶν διαχειριστῶν τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας ; Διακρίσεις. Ἑλληνικὴ Νομολογία.*

Γ.

Ἐνάσκησις τῶν ἑταιρικῶν ἀπαιτήσεων.

333. *Διευκρίνησις τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἡ ἑταιρία ἐνασκεῖ διὰ τῶν ἑαυτῆς διαχειριστῶν τὴν ἐν λόγῳ ἀγωγήν.*

334 *Ἀπόφασις τῆς ὁλομελείας τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος.*

---

310. *Τ' ἀποτελέσματα τὰ πηγάζοντα ἐκ τῶν ἐνοχῶν τῶν συνομολογηθεισῶν διὰ λογαριασμὸν τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας, διατυποῦνται ἐν τῷ ἄρθρῳ 22 Ἐμπ. νόμου, ἔχοντι ὡς ἑξῆς. «Οἱ ὁμόρρυθμοι συνεταῖροι, οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὸ καταστατικὸν τῆς ἑταιρίας ἔγγραφον, ὑπόκεινται ἀλληλεγγύως εἰς ὅλας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας, ἂν καὶ ὑπογεγραμμένας παρ' ἑνὸς μόνου τῶν συνεταίρων ὑπὸ τὴν ἑταιρικὴν ὅμως ἐπωνυμίαν.»*

Ὁ νομοθέτης ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ λαμβάνει ὑπ' ὄψει τὴν ἑταιρικὴν ἐνοχὴν καὶ ἐκδηλοῖ πῶς καὶ ὑπὸ τίνας ὅρους ἡ ὁμόρρυθμος ἑταιρία καὶ οἱ συνεταῖροι ἐνέχονται πρὸς τοὺς τρίτους, ἢ ἐν ἄλλαις λέξεσι πότε ἡ πρὸς τοὺς τρίτους συνομολόγησις τῆς ἐνοχῆς δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς συνιστῶσα ἑταιρικὴν ἐνοχήν.

Περὶ τῆς ἑρμηνείας κυρίως τοῦ ἄρθρου τούτου γενήσεται λόγος ἐν τῷ Τμήματι τούτῳ. Ἐπειδὴ δὲ ἐνδιαφέρει ἡ ἐξέτασις καὶ ἑτέρου ζητήματος ἀναγομένου εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας καὶ σχετιζομένου πρὸς τὸ ἄνω κύριον ἀντικείμενον, θέλει ἐξετασθῇ καὶ τοῦτο ἐνταῦθα.

Ἐξεταστέα λοιπὸν ἐν τῷ Τμήματι τούτῳ τὰ ἑξῆς τρία ἀντικείμενα ὑπὸ στοιχεῖα Α. Β. καὶ Γ. Ἡ **ἑταιρικὴ ἐνοχή,** *οἱ* **ὅροι ὑφ' οὓς παράγεται ἡ ἑταιρικὴ ἐνοχή,** *καὶ ἡ* **ἐνάσκησις τῶν ἑταιρικῶν ἀπαιτήσεων.** *Τὰ τρία ταῦτα ἀντικείμενα ἀνάγονται κυρίως εἰς τὰς νομικὰς σχέσεις τῆς ἑταιρίας καὶ τῶν συνεταίρων πρὸς τοὺς τρίτους.*

Α.

Ἡ ἑταιρικὴ ἐνοχή.

311. *Ἐν πρώτοις ἡ ἑταιρία ὡς τοιαύτη ἐνέχεται πρὸς τοὺς τρίτους πρωτίστως. Ἆρα οἱ τρίτοι κέκτηνται κατὰ τῆς ἑταιρίας πάντα τὰ δίκαια, ἃ κέκτηται πᾶς πιστωτὴς κατὰ τοῦ ὀφειλέτου. Ἐνασκοῦσι δὲ ταῦτα κατὰ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἑταιρίας καὶ κατὰ τῆς ἑταιρικῆς περιουσίας ἀποκλειομένων τῶν δανειστῶν τῶν συνεταίρων. (Ἴδε τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πορίσματος τούτου ἐν Κεφαλαίῳ τρίτῳ περὶ τῆς νομικῆς προσωπικότητος τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν § 57 καὶ 59 ἰδίᾳ).*

Ἐκτὸς τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἑταιρίας ἐνέχονται πρὸς τοὺς τρίτους διὰ τὰς ἑταιρικὰς ὑποχρεώσεις καὶ πάντες οἱ ὁμόρρυθμοι συνεταῖροι ἀλληλεγγύως ἤτοι ἕκαστος εἰς ὁλόκληρον. Τοῦτο ῥητῶς καὶ σαφῶς προκύπτει ἐκ τοῦ ἄρθρ. 22. «Οἱ ὁμόρρυθμοι συνεταῖροί εἰσιν ἀλληλεγγύως ὑπεύθυνοι διὰ πάσας τὰς ἐνοχὰς τῆς ἑταιρίας.» Τοιαύτην δ' ἔκτασιν ἔσχεν ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου τούτου, ὥστε ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη ἡ καὶ ὑφ' ἡμῶν δεκτὴ γενομένη, ὅτι ἡ πτώχευσις τῆς ἑταιρίας συνεπάγεται αὐτοδικαίως καὶ τὴν τῶν ὁμορρύθμων συνεταίρων. (Ἴδε Κεφ. 11 περὶ τῆς πτωχεύσεως τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν § 248).

312. *Ἀναμνησθῶμεν ἐνταῦθα σπουδαίου τινὸς ἀντικειμένου δικονομικοῦ τε καὶ οὐσιαστικοῦ, τοῦ ἑξῆς.*

Ἆρά γε οἱ τρίτοι δύνανται νὰ ἐναγάγωσι κατ' ἐκλογὴν τὴν ἑταιρίαν ἢ τοὺς συνεταίρους, ἢ ἀπεναντίας ὀφείλουσι νὰ τηρήσωσι τάξιν τινὰ καὶ ὁποίαν;

Τὰς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου γνώμας ἀνελύσαμεν ἐν τῷ Γενικῷ μέρει ἐν § § 237—239 καὶ ἐκ τῶν δύο κυριωτέρων γνωμῶν, τῆς μὲν δεχομένης ὅτι ἀρκεῖ νὰ καταστῇ ἡ ἑται-

ρία ὑπερήμερος, τῆς δὲ ἀπαιτούσης ἀπόφασιν κατὰ τῆς ἑταιρίας, ἐδεξάμεθα ὡς ὀρθοτέραν τὴν δευτέραν τὴν καὶ ἐπικρατοῦσαν, ὅτι οἱ τρίτοι ὀφείλουσι νὰ ἐναγάγωσι κατὰ πρῶτον τὴν ἑταιρίαν, κτώμενοι κατ' αὐτῆς ἀπόφασιν, καταδιωκομένων εἶτα τῶν συνεταίρων διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως. (Ἰδὲ τοὺς ἐκεῖ συγγραφεῖς). Σημειωτέον ὅμως, ὅτι καὶ ἡ πρώτη γνώμη, καθ' ἣν, ὡς εἴρηται, δὲν ἀπαιτεῖται προηγουμένη ἀπόφασις κατὰ τῆς ἑταιρίας, ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ καταστῇ πρῶτον αὕτη ὑπερήμερος, ἐγειρομένης εἶτα ἀγωγῆς ἀπ' εὐθείας κατὰ τῶν συνεταίρων, ὑποστηρίζεται ὑπὸ τῶν νεωτάτων συγγραφέων Lyon Caen et Renault ἔν τε τῇ 1η ἐκδόσει τοῦ συγγράμματος αὐτῶν, εἰς ἣν παρεπέμψαμεν, καὶ ἐν τῇ 2ᾳ, ἤτοι ἐν τῷ Traité (§ 281), καθ' οὓς τοῦτο μόνον τὸ ἐπιεικὲς τηρητέον, ὅτι οὐκ ἐνασκητέα ἡ ἀγωγὴ κατὰ τῶν συνεταίρων πρὶν ζητηθῇ παρὰ τῆς ἑταιρίας ἡ καταβολὴ δι' εἰδοποιήσεως ἢ διαμαρτυρήσεως, ὅτε ἡ ἑταιρία τίθεται ἐν ὑπερημερίᾳ. Αὕτη δὲ ἀρκεῖ. (La mise en demeure prealable de la societé doit suffire). Τὴν γνώμην ταύτην ἀπεδέξατο ἐσχάτως καὶ τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν μετὰ τῆς λύσεως ἑτέρου συναφοῦς ζητήματος. (Ἐφ. Ἀθ. ἀριθ. 343 τοῦ 1890). Ἡ κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ὅμως γνώμην λύσις ἐθεσπίσθη ἐν ταῖς νεωτάταις νομοθεσίαις Βελγίου (ἄρθρ. 122) καὶ Ἰταλίας (ἄρθρ. 106). Ὁ ἐνδιαφερόμενος δύναται νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ αὐτῶν οἵαν βούλεται.

313. Ἀνεξαρτήτως τῆς τοιᾶσδε ἢ τοιᾶσδε λύσεως τοῦ ἄνω ζητήματος ἀνακύπτει τὸ ἑξῆς. Ἡ κατὰ τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις ἀποτελεῖ ἆρά γε δεδικασμένον κατὰ τῶν συνεταίρων τῶν μὴ λαβόντων μέρος ἐν τῇ δίκῃ; Καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἐλύσαμεν καταφατικῶς ἐν τῷ Γενικῷ μέρει (§ § 138 καὶ 140) διὰ τοὺς ἐκεῖ λόγους καὶ συμφώνως τῇ ἐπικρατούσῃ γνώμῃ. Περιττὴ ἡ ἐπανάληψις ἐπὶ τὸ αὐτό, πλὴν ὡς πρὸς τὸ ἑξῆς.

Ἐσχάτως οἱ κκ. Παπαρρηγόπουλος καὶ Εὐκλείδης ἐν γνωμοδοτήσει τινὶ καταχωρισθείσῃ ἐν Θέμιδι (φύλ. 2 σελ. 27 τοῦ 1890) ἀπεφήναντο ἀποφατικῶς, λόγῳ ὅτι ὑπάρχει διαφορὰ προσώπων, ἑταιρίας ὡς νομικοῦ προσώπου καὶ συνεταίρων, καὶ ὅτι ἡ κατά τινος τῶν ἀλληλεγγύων ὀφειλετῶν καταδικαστικὴ ἀπόφασις δὲν ἀποτελεῖ δεδικασμένον κατὰ τῶν λοιπῶν συνυποχρέων. Ἀλλ' ὀρθῶς κατ' ἐμὲ ἀνεσκεύασε τὴν γνώμην ταύτην ὁ κ. Γ. Φιλάρετος. (Ἴδε ὡσαύτως Θέμιδα φύλ. 4 σελ. 53 τοῦ 1890). Βεβαίως ἡ κατά τινος τῶν ἀλληλεγγύων ὀφειλετῶν ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις δὲν ἀποτελεῖ δεδικασμένον κατὰ τῶν λοιπῶν δι' ἔλλειψιν τῆς ταὐτότητος τῶν προσώπων τῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 274 Πολ. Δικονομίας ἀπαιτουμένης (Ἴδε καὶ Οἰκονομίδου Στ. σελ. 398 σημ. 20). Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν συμβαίνει τοιοῦτόν τι. Διότι κατὰ τὸ ἄρθρον 22 ἐμπ. νόμου, ὡς καὶ ἐν τῷ Γενικῷ μέρει εἴρηται, ἡ ἀλληλεγγύη δὲν ὑφίσταται μεταξὺ τῶν συνεταίρων καὶ τῆς ἑταιρίας, ἀλλὰ μόνον μεταξὺ τῶν συνεταίρων διὰ τὰ χρέη τῆς ἑταιρίας. Αὕτη ὡς νομικόν πρόσωπον εἶνε ἡ ἐνεχομένη, προστίθενται δὲ ὡς ἀλληλεγγύως ἐνεχόμενοι οἱ συνεταῖροι διὰ τὴν ἐνοχὴν αὐτῆς. Ἄρα τὸ ἐκ τῶν ἀλληλεγγύων ὀφειλετῶν ἑλκόμενον ἐπιχείρημα δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὅτε δέον νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς λύσιν καὶ τὸ ἐξῆς ὑπὸ τῶν Γάλλων ἀναφερόμενον. Οἱ συνεταῖροι ἐκλεξάμενοι τὸν διαχειριστὴν ἐνετείλαντο αὐτῷ, ἵνα ὑποχρεοῖ τήν τε ἑταιρίαν καὶ αὐτοὺς πρὸς τοὺς τρίτους. Ὁ δὲ διαχειριστὴς εἶνε ἐντολοδόχος τῆς τε ἑταιρίας καὶ τῶν συνεταίρων. Ἄρα αἱ κατὰ τοῦ διαχειριστοῦ ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις ἀποτελοῦσι δεδικασμένον κατὰ τῶν συνεταίρων, ὥσπερ ἡ κατὰ τοῦ ἐντολοδόχου ἀπόφασις θεωρεῖται ὡς ἐκδοθεῖσα κατ' αὐτοῦ τοῦ ἐντολέως. (Ἴδε ἐκτὸς τοῦ Pont *1407 καὶ* Lyon Caen Traité *283 καὶ τὴν ἀπὸ 11 Ἰουλίου 1888 ἀπόφασιν ἐν* Dalloz *1889 I.*

148). Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ ἑταιρικὴ ἐπωνυμία ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ διαχειριστοῦ παρίστησι τὴν ἑταιρίαν καὶ ἰδίᾳ ἕκαστον τῶν συνεταίρων. (Ἴδε ὡς πρὸς τοῦτο καὶ Οἰκον. ἐγχ. Πολ. Δικ. § 260).

Ἐντεῦθεν ἕπεται, ὅτι οἱ συνεταῖροι ἀντιπροσωπευθέντες, ὡς εἴρηται, ὑπὸ τοῦ διαχειριστοῦ, δὲν ἔχουσι δικαίωμα τριτανακοπῆς κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐκδοθείσης κατὰ τῆς ἑταιρίας. (Lyon Caen αὐτ.). Τοῦτο εἶνε πόρισμα τῆς καταφατικῆς λύσεως τοῦ ἄνω ζητήματος, πλήν τινων περιπτώσεων ὡς λ. χ. δόλου κτλ. περὶ ὧν ἴδε ἐν τῷ Γενικῷ μέρει § 236.

314. Ἐνταῦθα ἐξεταστέον τί γίνεται ἐπὶ ἀστικῶν ἑταιριῶν, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὸ ὅριον τῆς ἑταιρικῆς ἐνοχῆς, ὅπως γνωσθῶσιν αἱ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὑπάρχουσαι διαφοραί.

Ἐν πρώτοις σημειωτέον ὅτι ἐπὶ ἀστικῶν ἑταιριῶν ἐνοχὴ τῆς ἑταιρίας, ὡς τοιαύτης, δὲν ὑφίσταται, διότι αἱ ἀστικαὶ ἑταιρίαι δὲν ἀποτελοῦσι νομικὸν πρόσωπον. Εἶτα παρατηρητέον τί συμβαίνει ἐπὶ τῶν συνεταίρων.

Ἐὰν πάντες οἱ συνεταῖροι ἐπεχείρησαν αὐτοπροσώπως τὴν δικαιοπραξίαν ἐνέχονται πρὸς τοὺς τρίτους συμμέτρως, ἤτοι κατὰ τὴν εἰς τὴν ἑταιρικὴν περιουσίαν ἐνοχὴν ἑκάστου.

Ἆρα ἐπὶ ἀστικῶν ἑταιριῶν ἀλληλεγγύη δυνάμει τοῦ νόμου δὲν ὑφίσταται οὔτε ἐν τῇ ῥηθείσῃ περιπτώσει οὔτε ἐν ἄλλῃ τινί. Ἀπαιτεῖται σύμβασις πρὸς τοῦτο. Μόνον ἐξαιρετικῶς ὡρίσθη ἡ ἀλληλεγγύη ἐπὶ εἰδικῶν τινων ἑταιριῶν, π. χ. ἐπὶ τῶν argentarium συνεταίρων. (N. 25 Π. 2. 44.). Ἀλλ' ἡ ἐξαίρεσις αὕτη ἐπικυροῖ τὸν κανόνα.

Πότε καὶ ὁποία ἐνοχὴ γεννᾶται, ἐὰν ἡ δικαιοπραξία ἐπεχειρήθη ὑπό τινος συνεταίρου;

Αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ ἐφαρμοστέαι ὡς πρὸς τοῦτο. Κατ' αὐτὰς οἱ λοιποὶ συνεταῖροι ἐνέχονται, ὅταν ὁ τὴν δικαιοπραξίαν ἐπιχειρήσας συνεταῖρος ἐνήργησεν ὡς προεστὼς ἢ ὡς

ἐντολοδόχος ἐκείνων. Ποῖον ὅμως τὸ ὅριον τῆς ἐνοχῆς ; Ἐὰν μὲν ὁ ἐνεργήσας εἶνε προεστὼς (institor) ἤ, ὡς λέγουσι σήμερον, διευθυντής, ἐφαρμοστέα ἡ διάταξις τοῦ N. 14. 3 Π. 13. 2, ε΄ Β. 18. 1. 13 13, καθ' ὃν οἱ λοιποὶ συνεταῖροι ἐνέχονται εἰς ὁλόκληρον. «Ἐὰν οἱ ἔχοντες ἐργαστήριον προβάλλωνται κοινὸν δοῦλον ἕκαστος εἰς ὁλόκληρον ἐνέχεται καθ' ὑπόδειγμα τῆς περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγῆς τῆς κατὰ τοῦ προστήσαντος τὸν ἴδιον δοῦλον μαΐστορα τοῦ ἰδίου πλοίου, καὶ ὁ διδοὺς ἔχει κατὰ τῶν λοιπῶν τὴν περὶ κοινωνίας ἀγωγὴν ἢ τὴν τὰ ἐπίκοινα διαιροῦσαν.» Περὶ τούτου ὑπάρχει ὁμοφωνία. Ἐὰν ὅμως ὁ ἐνεργήσας εἶνε ἁπλοῦς ἐντολοδόχος καὶ ἐπεχείρησε τὴν δικαιοπραξίαν ἐν ὀνόματι τῶν ἐντολέων, καὶ δὴ τῶν συνεταίρων, κατὰ τὴν πλειοψηφίαν τῶν Ῥωμαίστῶν ἐνέχονται ὡσαύτως εἰς ὁλόκληρον. Ἡ γνώμη αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐπικρατοῦσα, βασιζομένη ἐπὶ τοῦ ἄνω κειμένου, ἐκτεινομένου ἐξ ἀναλογίας καὶ ἐπὶ τῆς προκειμένης περιπτώσεως. (Wan Wetter § 157. Molitor 2. n. 665. Καλλιγᾶ § 340. Παπαρ. § 145 ε΄ 111.). Κατὰ δὲ τὸν Windscheid ἐνέχονται συμμέτρως, ἤτοι κατὰ τὴν εἰς τὴν ἑταιρικὴν περιουσίαν ἐνοχήν. Ὁ ἔγκριτος οὗτος συγγραφεὺς ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐκδόσει τοῦ συστήματος αὐτοῦ ῥητῶς ἀποφαίνεται ἐν σημ. 7 τῆς § 407 ἐναντίον τῆς ἐν ταῖς προηγουμέναις ἐκδόσεσι γνώμης ὅτι, ὅταν πολλοὶ συνεταῖροι συναλλάσσωνται μετά τινος προσώπου εὐθύνονται κατὰ τὴν εἰς τὴν ἑταιρίαν μετοχήν, διὰ τί νὰ ἰσχύῃ ἄλλο ὅταν συναλλάσσωνται δι' ἐντολοδόχου καὶ δὴ ὅταν ὁ ἐντολοδόχος οὗτος εἶνε καὶ συνεταῖρος ; Ἡ ἐπικρατοῦσα γνώμη στηρίζεται εἰς τοὺς N. 1 § 25, N. 4 § 2 Π. 14. 1, N. 13 § 2 Π. 14. 3, N. 5 § 1. 15. 4. Ἀλλ' αἱ ῥήσεις αὗται δὲν πραγματεύονται περὶ τῆς περιπτώσεως τῆς καλουμένης ἀμέσου ἀντιπροσωπείας, ἥτις κατὰτὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον εἶνε ἀπαράδεκτος. Ὁ συναλλαττόμενος

περὶ οὗ ὁμιλοῦσι, καταρτίζει ἀρχικῶς τὴν σύμβασιν ἐν ἰδίῳ ὀνόματι. Μοὶ φαίνεται ὀρθοτέρα ἡ τοῦ Windscheid *γνώμη.*

315. *Ταῦτα ὡς πρὸς τὰς ἀστικὰς ἑταιρίας.*

Ἐξακολουθητέα ἤδη ἡ ἐπὶ ὁμορρύθμου ἑταιρίας ἀνάπτυξις τοῦ θέματος.

Ἡ ἐκ τοῦ ἄρθρου 22 Ἐμπ. νόμου πηγάζουσα ἀλληλεγγύη τῶν ὁμορρύθμων συνεταίρων διὰ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας εἶνε ἡ καλουμένη εἰς ὁλόκληρον ἐνοχή, παρὰ δὲ τοῖς Γάλλοις ἰδίως solidarité, *μετὰ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς· ἤ, ὡς ἄλλως λέγουσι, τελεία ἀλληλεγγύη, οὐχὶ δὲ μόνον* in solidum. *Διότι οἱ συνεταῖροι γινώσκουσι καλῶς ἀλλήλους καὶ ὑποτίθενται ὄντες ἀμοιβαίως ἐντολὴν πρὸς ἀντιπροσώπευσιν ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτῶν πρὸς τοὺς τρίτους. Ἐντεῦθεν ἕπεται ὅτι ἐφαρμοστέαι ἐπὶ τοῦ προκειμένου αἱ διατάξεις τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου, ὅσον ἀφορᾷ τὴν διακοπὴν τῆς παραγραφῆς, ὅτι δηλαδὴ ἡ ἐν τῷ προσώπῳ τινὸς τῶν συνεταίρων διακοπεῖσα παραγραφὴ ἕνεκά τινος νομίμου διακοπτικοῦ λόγου διακόπτεται καὶ ὡς πρὸς τοὺς λοιπούς. (B. 26. 3. 7.* Lyon Caen Traité *279.). Τοῦτο ἔχει τελείαν ἐφαρμογὴν ἐν τῇ ἐκδοχῇ τῆς γνώμης τῆς παρεχούσης τοῖς τρίτοις τὸ ἐκλεκτικὸν δικαίωμα τῆς ἀγωγῆς (ἴδε ἀνωτ. § 312), π. χ. ἐπιδιδομένης τῆς ἀγωγῆς ἑνὶ τῶν συνεταίρων διακόπτεται ἡ παραγραφὴ ὡς πρὸς πάντας. Κατὰ τὴν ἑτέραν ἐκδοχὴν τοῦτο ὑπάρχει ἐν δεδομέναις περιπτώσεσι καὶ δὴ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρίας κτλ. Ἡ ἐπὶ τῶν ἐκ συναλλαγματικῆς ὑποχρέων πηγάζουσα νόμιμος ἀλληλεγγύη, δυνάμει τῶν ἄρθρων 140 καὶ 142 Ἐμπ. νόμου, εἶνε ἁπλῶς* in solidum *κατὰ τὴν Γαλλικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως. Ἕνεκα τούτου ἡ κατά τινος ἐκ τούτων ἐγερθεῖσα ἀγωγὴ δὲν εἶνε λόγος διακοπῆς τῆς παραγραφῆς ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους. Σημειωτέον ὅτι ὁ* Bravard *θεωρεῖ καὶ τὴν τῶν ὁμορρύθμων ὡς ἁπλῶς* in solidum *καὶ συνεπῶς δὲν δέχεται τ' ἄνω δια-*

κοπτικὰ τῆς παραγραφῆς ἀποτελέσματα οὐδὲ ὡς πρὸς τοὺς ἐν λόγῳ συνεταίρους, διαφωνῶν ὡς πρὸς τὴν ἄνω λύσιν τοῦ ζητήματος τὴν καὶ ἐπικρατοῦσαν (Τ. 1, σελ. 438). Ὁ ὑπομνηματιστὴς αὐτοῦ Demangeat *ἐκφράζει ὡς πρὸς τοῦτο ἀμφιβολίαν. Διότι λέγει,* «je conserve quelques doutes á cet egard.»

316. *Τὸ ἄρθρον 22 ἐμπ. νόμου λέγει ὅτι «Οἱ δμόρρυθμοι συνεταῖροι οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὸ καταστατικὸν τῆς ἑταιρίας ἔγγραφον ἐνέχονται ἀλληλεγγύως». Ἐκ τούτου δὲν ἔπεται ὅτι μόνοι οὗτοι οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὸ καταστατικὸν εἶνε ἀλληλέγγυοι, οὔτε ὅτι μόνοι οἱ ἔχοντες τὴν διαχείρισιν ἢ ὧν τὰ ὀνόματα φαίνονται ἐν τῇ ἑταιρικῇ ἐπωνυμίᾳ εἶνε τοιοῦτοι· οὔτε ὅτι ἐν περιπτώσει μὴ ὑπάρξεως καταστατικοῦ ἐγγράφου δὲν ὑφίσταται ἀλληλεγγύη. Ὁ νόμος ἀφορῶν εἰς τὴν τήρησιν τῶν διατυπώσεων καὶ δὴ τὴν τῆς συντάξεως ἐγγράφου διετύπωσεν ὅτι οἱ ἐν αὐτῷ ἀναφερόμενοι ἐνέχονται ἀλληλεγγύως. Δὲν ἀρμόζει δὲ οἱ συνεταῖροι οἱ μὴ τηρήσαντες τὰς διατυπώσεις νὰ εὑρίσκωνται εἰς κρείττονα θέσιν τῶν τηρησάντων αὐτάς. Ἄρα ἡ ἀλληλεγγύη ἐφαρμόζεται κατὰ πάντων τῶν συνεταίρων ἀδιακρίτως».* (Pont *1345.* Lyon Caen *335 καὶ* Traité *161. Ἐνθα ἴδε καὶ ἱστορικήν τινα αἰτίαν δοῦσαν ἀφορμὴν εἰς τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα).*

317. *Ἡ ἐν λόγῳ ἀλληλεγγύη δύναται ἆρά γε νὰ καταργηθῇ διὰ γενικῆς ῥήτρας τιθεμένης ἐν τῷ καταστατικῷ τῆς ἑταιρίας;*

Καταφατικὴν λύσιν δίδουσί τινες· λόγῳ ὅτι δὲν ἀπαγορεύεται τοῦτο ὑπὸ τοῦ νόμου, ἀφοῦ μάλιστα τοῦτο συνᾴδει πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ κοινοῦ δικαίου καὶ ἀφοῦ ἡ ῥήτρα αὕτη τότε μόνον δύναται ν' ἀντιταχθῇ τοῖς τρίτοις, ὅταν δημοσιευθῇ.

Ἀλλ' ἡ ἀποφατικὴ λύσις γενικῶς ἐπεκράτησε· καὶ εὐλό-

γως. Διότι ἡ δυνάμει τοῦ νόμου ἐπιβεβλημένη ἀλληλεγγύη τῶν ὁμορρύθμων συνεταίρων συνδέεται τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς. Ἆρα ἡ ἀλληλεγγύη αὕτη δὲι δύναται διὰ γενικῆς ῥήτρας τοῦ καταστατικοῦ ν᾽ ἀποκλεισθῇ. Τοιαύτη ῥήτρα τεθεῖσα ἐν τῷ καταστατικῷ εἶνε ἄνευ ἀποτελέσματος ἀπέναντι τῶν τρίτων, μὴ δυναμένη ν᾽ ἀντιταχθῇ κατ᾽ αὐτῶν καιπερ δημοσιευθεῖσα. Λέγουσιν ὅτι τοῦτο ἀντίκειται τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν ἑταιρικῶν συμβάσεων. Ἀλλ᾽ ὁ ἐμπορικὸς νόμος καθιέρωσε τύπους τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν τοσοῦτον οὐσιώδεις, οἷος καὶ ὁ τῆς ἀλληλεγγύης, οὓς οἱ συμβαλλόμενοι δὲν δύνανται νὰ τροποποιήσωσιν. Ἄλλως ἡ ἐν λόγῳ ἀλληλεγγύη ὡρίσθη ὡς ἐγγύησις ὑπὲρ τῶν τρίτων μὴ δυναμένων νὰ στερηθῶσι ταύτης ἄνευ τῆς ἑαυτῶν συναινέσεως (Pont **1370** καὶ **1380**. Lyon Caen **334** καὶ Traité **159**). Ἡ λύσις αὕτη προσεπικυροῦται καὶ ἐκ τοῦ ἑξῆς ἐπιχειρήματος. Ἐν Γαλλίᾳ κατ᾽ ἔθιμον ἡ ἀλληλεγγύη εἶνε δεκτὴ ἐν τῇ ἐμπορίᾳ ἤτοι μεταξὺ προσώπων ἐμπορικῶς ἐνεχομένων. Ἐν τούτοις τὸ ἄρθρον 22 ἐποιήσατο περὶ αὐτῆς ἰδικὴν μνείαν οὐ μόνον ἵνα καταδειχθῇ ὅτι αὕτη ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ ἀστικῶν πράξεων, ἀλλὰ καὶ διότι ἐλλείψει τοιαύτης διατάξεως οἱ συνεταῖροι ἠδύναντο νὰ ὁρίσωσι διὰ τοῦ καταστατικοῦ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῶν ἀπὸ τῆς δι᾽ ἐθίμου καθιερωθείσης ἀλληλεγγύης. (Traité § **160**). Τοῦτο ἰσχυροποιεῖται καὶ ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ ἐμπορικοῦ Κώδικος. Ἐνῶ οὗτος ἐν ἄρθρῳ **40** ὁρίζει ὅτι ἡ ἀλληλεγγύη τεκμαίρεται ὑπάρχουσα ἐπὶ πασῶν τῶν ἐμπορικῶν πράξεων, πλὴν ἐναντίας συμφωνίας, ὥρισεν ἐπιτακτικῶς τὴν ἀλληλεγγύην ἐν τῷ περὶ ὁμορρύθμου ἑταιρίας ἄρθρῳ **106**, ἵνα καταδείξῃ τὸ ἀπέναντι τῶν τρίτων ἄκυρον τῆς ἀντιθέτου γενικῆς ῥήτρας τοῦ καταστατικοῦ. (Ἴδε Vidari il nuovo Cod. di Com.). Ὁ δὲ Γερμανικὸς ἐμπορικὸς νόμος ῥητῶς καὶ πανηγυρικῶς ὁρίζει ὅτι πᾶσα σύμβασις ἀντικειμένη τῇ ἀλληλεγγύῃ τῶν ὁμορρύθμων συνεταίρων εἶνε

ἄνευ ἀποτελέσματος ἀπέναντι τῶν τρίτων (ἄρθρον 112).

Ἐννοεῖται ὅμως οἴκοθεν ὅτι οἱ τρίτοι, καὶ δὴ οἱ δανεισταί, δύνανται νὰ παραιτηθῶσι τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀλληλεγγύης ἐν ταῖς ἰδιαιτέραις συμβάσεσι ταῖς καταρτιζομέναις μετὰ τῆς δμορρύθμου ἑταιρίας. Τ' ἀνωτέρω ἀφορῶσι τὴν γενικὴν ῥήτραν τῆς καταργήσεως τῆς ἀλληλεγγύης τὴν ἐν τῷ καταστατικῷ τεθεῖσαν. Ἐνῶ προκειμένου περὶ εἰδικῆς δικαιοπραξίας ἐφαρμοστέα ἡ ἀρχὴ ὅτι ἕκαστος δύναται νὰ παραιτῆται τοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ δρισθέντος εὐεργετήματος. (Pont *1381.* Alauzet *521.* Lyon Caen *αὐτ. καὶ* Traité *159.*)

Ὅ,τι εἴρηται ὡς πρὸς τὸ ἄνω ζήτημα ἐπὶ ἀλληλεγγύης ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τῆς ἀπεριορίστου εὐθύνης τῶν δμορρύθμων συνεταίρων. Πάντες δηλαδὴ οἱ συνεταῖροι ἐνέχονται πρὸς τοὺς τρίτους ἀπεριορίστως διὰ πάσης τῆς ἑαυτῶν περιουσίας, μὴ ἰσχυούσης ἀντιθέτου γενικῆς ῥήτρας τοῦ καταστατικοῦ ἀπέναντι τῶν τρίτων π. χ. διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῆς εὐθύνης ὡς πρὸς μόνον τὸ ποσὸν τῆς εἰσφορᾶς ἢ ὡς πρὸς ἕτερον ὡρισμένον ποσὸν π. χ. διὰ τὰ δύο τρίτα κτλ. Τὰ ζητήματα ταῦτα εἶνε συναφῆ καὶ ἀλληλένδετα. Ἐννοεῖται ὡσαύτως ὅτι οὐδὲν τὸ κωλῦον ἵνα ἐν ταῖς σχέσεσι τῶν συνεταίρων πρὸς ἀλλήλους ἐπιτρέπηται ἀντίθετος ῥήτρα ὡς πρός τινα ἢ πρός τινας συνεταίρους, οἵτινες δι' ἀναγωγῆς ἀπαιτοῦσι τὸ ὑπερβάλλον τὸ τοῖς τρίτοις τυχὸν ὑπ' αὐτῶν καταβληθέν. (Lyon Caen Traité *158.*)

318. *Ἡ ἐκ τοῦ ἄρθρου 32 ἐμπ. νόμου πηγάζουσα ἀλληλεγγύη ἀφορᾷ τὰς σχέσεις τῶν συνεταίρων μετὰ τῶν τρίτων οὐχὶ δὲ τὰς σχέσεις τῶν συνεταίρων πρὸς ἀλλήλους. Διότι ἡ ἀλληλεγγύη πηγάζει ἢ ἐκ τοῦ νόμου ἢ ἐκ συμβάσεως. Ἐπὶ δὲ τοῦ προκειμένου ὁ νόμος, ἤτοι τὸ ῥηθὲν ἄρθρον 22 ὁρίζει αὐτὴν ὑπὲρ μόνων τῶν τρίτων. Ἄρα ἐπὶ τῶν συνεταίρων πρὸς ἀλλήλους ἐφαρμοστέον τὸ κοινὸν δίκαιον ἤτοι τὸ Ἀστικόν, ὅπερ οὐδένα λόγον ποιεῖται περὶ αὐτῆς· ἄρα ἐνα-*

σκητέα ἡ ἀγωγὴ συμμέτρως· ἐκτός, ἐννοεῖται, ἐναντίας συμφωνίας, ἥτις εἶνε ἡ δευτέρα πηγὴ τῆς ἀλληλεγγύης, ὡς εἴρηται. Συμφώνως πρὸς ταῦτα, ἐὰν συνεταῖρός τις κατέβαλε τὴν ὅλην ἑταιρικὴν ὀφειλήν, δέον νὰ ἐνασκήσῃ τὴν ἑαυτοῦ ἀναγωγὴν κατὰ τῶν συνεταίρων αὐτοῦ συμμέτρως ἤτοι κατὰ τὸ ἀναλογοῦν ἑκάστῳ μέρος συμφώνως πρὸς τὰς περὶ ἀναγωγῆς ἀρχὰς τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου. Τὸ αὐτὸ ῥητέον ὡς πρὸς τὰ μερίσματα ἅτινα συνεταῖρός τις δὲν εἰσέπραξεν ἐκ τοῦ ἑταιρικοῦ ταμείου. Καὶ ταῦτα ὀφείλει ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τῶν συνεταίρων συμμέτρως. Καὶ οὕτω καθεξῆς.

319. Τί ῥητέον ὅμως ἐν τῇ περιπτώσει καθ' ἣν ὁ συνεταῖρος συνηλλάχθη μετὰ τῆς ἑταιρίας, ὡς ἐὰν ἔπραττε τοῦτο τρίτος καὶ δὴ ὡς πιστωτής· π. χ. ἐὰν ἐδάνεισε τῇ ἑταιρίᾳ ἢ ἐπώλησεν αὐτῇ ἐμπορεύματα;

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ παρίσταται οὐχὶ ἐν τῇ ἰδιότητι τοῦ συνεταίρου, ἀλλ' ἐν τῇ ἀτομικῇ, ἐπιχειρήσας nomine proprio δικαιοπραξίαν μετὰ τῆς ἑταιρίας. Ἆρα ἀναμφισβητήτως κέκτηται κατὰ τῶν συνεταίρων ἀλληλέγγυον ἀγωγὴν, ἤτοι εἰς ὁλόκληρον, ἔχων ὡς στήριγμα τὸ ἄρθρον 22 ὡς ἔχει αὐτὸ καὶ πᾶς πιστωτής. (Pont 1413. Lyon Caen 335 καὶ Traité § 163). Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ ὅταν ὁ συνεταῖρος ἐκτήσατο ἀπαίτησιν παρὰ τρίτου κατὰ τῆς ἑταιρίας. π. χ. δι' ἐκχωρήσεως (αὐτ.)

Δέον ὅμως νὰ διακρίνωμεν πότε ὁ συνεταῖρος παρίσταται ἐν τῇ ἰδιότητι αὐτοῦ, καὶ πότε ἐν τῇ τοῦ τρίτου. Ὡς πρὸς τοῦτο ἀνεφύη τὸ ἑξῆς ζήτημα.

Ἆρά γε ὁ συνεταῖρος ὁ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἑταιρικῶν ὑποχρεώσεων καταβαλὼν δαπάνας ἢ ὁ δικαιούμενος εἰς ἀποζημίωσιν διὰ ζημίαν, ἣν χάριν τῆς ἑταιρίας ὑπέστη κτλ., θεωρητέος ὡς ἐν τῇ ἰδιότητι τοῦ συνεταίρου ἀπαιτητὴς ἢ ὡς ἐν τῇ τοῦ τρίτου; Ἐὰν τὸ πρῶτον, ἐνασκεῖ τὴν ἀγωγὴν συμμέτρως, ἐὰν τὸ δεύτερον, ἀλληλεγγύως.

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐξητάσαμεν ἐν τῷ Γενικῷ μέρει (ἐν §140) καὶ προετιμήσαμεν ἐκ τῶν διεστωσῶν γνωμῶν τὴν καθ' ἣν ἐπικρατεῖ ἡ τοῦ συνεταίρου ἰδιότης. Ἄρα κατελήξαμεν ὅτι οὗτος ἔχει ἀγωγὴν συμμέτρως. Ἡ γνώμη αὕτη κραταιωθεῖσα ἐν Γαλλίᾳ (Pont § 426 *καὶ* 1412. Delangle 265) *κατέστη ἡ ἐπικρατοῦσα. Τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ τὴν Νομολογίαν. Ἀπόφασίς τις τοῦ Ἐφετείου Παρισίων τῆς 28 Φεβρουαρίου 1850 παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς ἀμφιβολίαν. Κατ' αὐτὴν ὁ συνεταῖρος, ὁ συνάμα ὢν τραπεζίτης τῆς ἑταιρίας, δὲν δύναται πρὸς εἴσπραξιν τῶν προκαταβολῶν αὐτοῦ ν' ἀσκήσῃ τὴν ἀλληλέγγυον ἀγωγήν, ἥτις ἤθελεν ἀνήκει τρίτῳ. Ὁ* Massé *ἐπικρίνων τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἀποφαίνεται, ὅτι ἔδει ν' ἀπυφασισθῇ ὅτι ὁ ἐν λόγῳ συνεταῖρος καταστὰς τραπεζίτης τῆς ἑταιρίας, ἔπαυσεν ὡς πρὸς τοῦτο ὢν συνεταῖρος, περιβληθεὶς τὴν τοῦ τρίτου ἰδιότητα. Τοῦτο φαίνονται μᾶλλον δεχόμενοι σιωπηρῶς καὶ οἱ* Lyon Caen et Renault, *διότι παρατιθέμενοι τὴν ἀπόφασιν χρῶνται τῇ λέξει* cependant, *ἥτις ἀντιτίθεται εἰς τὰ ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ συγγράμματος αὐτῶν (335 καὶ* Traité § *163). Ἐξ ἐναντίας* ὁ Pont *ἐπιδοκιμάζει αὐτὴν λόγῳ ὅτι κατὰ τὰ περιστατικὰ τῆς δίκης ὁ ῥηθεὶς συνεταῖρος ὑπεχρεοῦτο καὶ αὐτὸς εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους, ὅπερ ἀπέσβεσε διὰ τῶν προκαταβολῶν αὐτοῦ. Τὸ ζήτημα καταντᾷ ἑρμηνευτικὸν συμφώνως μὲ τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην ἐξήγησιν.*

Ἐν Γερμανίᾳ ἔτι μᾶλλον δέχονται ὡς πρὸς τὸ ἄνω ζήτημα τὴν ἐν Γαλλίᾳ ἐπικρατοῦσαν γνώμην. (Ἴδε Behrend Lehrbuch Handelsrecht 1. § 77). *Ὁ συγγραφεὺς οὗτος ἐφαρμόζει τὴν λύσιν ταύτην εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν συνεταῖρός τις ἐγένετο ἐκδοχεὺς ἀπαιτήσεως τρίτου, ὡς ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἡ ἀπαίτησις παρήχθη ἀμέσως ἐξ ἑαυτοῦ. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁ ἐκδοχεὺς συνεταῖρος ἔχει ἥττονα δικαιώματα τοῦ ἐκχωρητοῦ αὐτοῦ· (ἴδε ὅμως ὡς πρὸς τοῦτο*

ἀνωτέρω τὴν ἐν Γαλλίᾳ γνώμην). Ἀντιθέτως ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς δέχεται ὅτι ὁ τρίτος ἐκδοχεὺς τῆς ἀπαιτήσεως συνεταίρου, δὲν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ἀλληλεγγύως κατὰ τῶν συνεταίρων, διότι ὁ ἐκδοχεὺς δὲν δύναται νὰ ἔχῃ δικαιώματα ἐκτενέστερα τοῦ ἐκχωρητοῦ, ἐκτὸς ἐάν, ὡς ἐννοεῖται, ἡ ἐκχώρησις ἐγένετο ἐπὶ τίτλου τῷ κομιστῇ ἢ εἰς διαταγήν. (Ἴδε ὡς πρὸς τοῦτο Lyon Caen Traité Σημ. 1 τοῦ § 163).

Ἐπὶ τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ὁ συνεταῖρος συνηλλάχθη μετὰ τῆς ἑταιρίας ὡς τρίτος, τινὲς τῶν συγγραφέων ἐν οἷς καὶ ὁ Pont (1413) διδάσκουσι καὶ τοῦτο, ὅτι λειτουργούσης τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας καὶ τῆς ἑταιρικῆς περιουσίας ἀρκούσης πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἑταιρικῶν ὑποχρεώσεων, ὁ συνεταῖρος, ὁ ὡς τρίτος δανειστὴς παριστάμενος, ἐξομοιοῦται κατὰ πάντα τοῖς τρίτοις δανεισταῖς, δυνάμενος νὰ ἐνασκῇ πλήρη τὴν ἀλληλέγγυον ἀγωγὴν κατὰ τῶν ἑαυτοῦ συνεταίρων, μὴ λαμβανομένου ὑπ' ὄψει τοῦ ὅτι ὡς συνεταῖρος εἶνε συνάμα καὶ ὀφειλέτης. Ἀλλ' ὅταν ἡ ἑταιρία δὲν λειτουργῇ καὶ δὴ ὅταν τὰ ἐν τῷ ἑταιρικῷ ταμείῳ ὑπάρχοντα χρήματα δὲν ἀρκῶσι πρὸς ἱκανοποίησιν αὐτοῦ, ὁ συνεταῖρος κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῆς ἀλληλεγγύου ἀγωγῆς κατὰ τῶν ἑαυτοῦ συνεταίρων, ὀφείλει νὰ ἐκπέσῃ τὴν ἑαυτοῦ μερίδα, λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς τοῦ ὀφειλέτου ἰδιότητος, ἥτις συγχέεται μετὰ τοῦ δανειστοῦ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ὡς συνεταίρου, ὡς πρὸς τὸ ἀνῆκον αὐτῷ μέρος τῆς συνοφειλῆς. Ἆρα διὰ τὸ ὑπερβάλλον μόνον ἐνασκητέα ὑπ' αὐτοῦ ἡ ἀλληλέγγυος ἀγωγή.

320. Μέχρι τοῦδε ὑπεθέσαμεν τοὺς συνεταίρους ὡς ἀρχῆθεν τῇ ἑταιρίᾳ ἀνήκοντας. Οὗτοι ἐνέχονται προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως διὰ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας.

Τί γίνεται ὅμως ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν νέος συνεταῖρος εἰσέρχεται εἰς τὴν ἑταιρίαν; Ἐνέχεται οὗτος καὶ δὴ ἀλληλεγγύως διὰ τὰ τῆς ἑταιρίας χρέη, τὰ πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ συνομολογηθέντα;

Ἐν τῷ Γενικῷ μέρει ἐξητάσαμεν τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ ἀναλύσαντες τοὺς λόγους τῆς καταφατικῆς καὶ ἀποφατικῆς γνώμης, ἐκλίναμεν μᾶλλον ὑπὲρ τῆς ἀποφατικῆς συμφώνως πρὸς τὰ ἐκεῖ εἰρημένα. (Ἴδε § 151). Οἱ Lyon Caen et Renault *ἐν τῷ* Traité *ποιούμενοι μνείαν τοῦ ζητήματος δέχονται τὴν καταφατικὴν γνώμην ὡς μὴ διακρίνοντος τοῦ νόμου (*Traité § 277*). Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐκδοχῇ ταύτῃ ἐννοεῖται, ὅτι ἰσχύει ἐναντία συμφωνία μὴ ὑπαρχούσης ἀπαγορεύσεως τοῦ ἡμετέρου νόμου ὡς ὑπάρχει παρὰ Γερμανοῖς (ἄρθρ. 113 Γερμ. νόμου) ὡς εἴδομεν, καὶ παρ' Ἰταλοῖς (ἄρ. 78 Ἰταλ. Κώδικος). Βεβαίως παρ' ἡμῖν ὁ νέος συνεταῖρος θέλει προνοεῖ περὶ τούτου, συνάπτων ἀπαλλακτικὴν σύμβασιν ὡς πρὸς τὰ προγενέστερα χρέη βαρύτατα τυχὸν ὄντα.*

*Ἕτερον ζήτημα. Ἐνίοτε συνεταῖρός τις ἐξέρχεται τῆς ἑταιρίας ἀποχωρῶν ἐξ αὐτῆς. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐννοεῖται ὅτι οὗτος διατελεῖ ἐνεχόμενος πρὸς τοὺς τρίτους προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως διὰ τὰ προγενέστερα τῆς ἑταιρίας χρέη. Ὡς πρὸς τὰ μεταγενέστερα ὅμως δὲν ἐνέχεται, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως ὅτι ἐδημοσιεύθη κατὰ τὸ ἄρθρον 46 Ἐμπ. νόμου ἡ ἀποχώρησις αὐτοῦ, ἥτις ἀποχώρησις ἔχει ἀποτέλεσμα ὡς πρὸς τοὺς τρίτους ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως. (*Lyon Caen § 278*).*

B.

Ὅροι ὑφ' οὓς παράγεται ἡ ἑταιρικὴ ἐνοχή.

321. *Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς σημασίας καὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς ἑταιρικῆς ἐνοχῆς, ἐξεταστέον νῦν ὑπὸ ποίους ὅρους ἡ συνομολογουμένη ὑποχρέωσις συνιστᾷ ἑταιρικὴν ἐνοχὴν μεθ' ἧς συνδέεται ἡ ἀλληλεγγύη.*

Κατ' ἀρχὴν συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 22 Ἐμπ. νόμου ἐν τῇ ὁμορρύθμῳ ἑταιρίᾳ ἕκαστος συνεταῖρος ἔχει δικαίωμα

πρὸς διαχείρισιν τῶν ἑταιρικῶν ὑποθέσεων ἐν ᾗ ἔγκειται καὶ τὸ ἐν ὀνόματι τῆς ἑταιρίας συμβάλλεσθαι πρὸς τοὺς τρίτους. Ἑπομένως δυνάμει τῆς ἐξουσίας ταύτης συνομολογῶν τοιαύτην ἐνοχὴν δικαιοῦται εἰς τὸ ὑπογράφειν μόνος τὴν ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν, καὶ διὰ τῆς ὑπογραφῆς ταύτης τίκτεται ὑπὲρ τῶν τρίτων, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἑταιρικὴ ἐνοχή, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἀλληλέγγυος ἐνοχὴ πάντων τῶν συνεταίρων. Τοῦτο προκύπτει ἀριδήλως ἐκ τοῦ ἄρθρου 22 λέγοντος· «Οἱ ὁμόρρυθμοι συνεταῖροι... ὑπόκεινται ἀλληλεγγύως εἰς ὅλας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας ἂν καὶ ὑπογεγραμμένας παρ' ἑνὸς μόνου τῶν συνεταίρων ὑπὸ τὴν ἑταιρικὴν ὅμως ἐπωνυμίαν.»

322. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ ἄνω δικαίωμα ἐκλείπει, ὅταν διωρίσθησαν εἰδικοὶ διαχειρισταὶ εἰς οὓς μόνους ἐπετράπη ἡ χρῆσις τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας. (Ἴδε ἀνωτέρω § 288. Καὶ κατωτ. ἐξηγήσεις τινὰς ἐπὶ τούτου).

Τοῦτο ὅμως ὑπάρχει ὅταν ἡ περὶ διορισμοῦ τῶν εἰδικῶν διαχειριστῶν ῥήτρα ἐδημοσιεύθη κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 42 καὶ ἐπ. ἐμπ. νόμου.

Τί γίνεται ὅταν οἱ τρίτοι εἶχον γνῶσιν τῆς ῥήτρας ταύτης καίπερ μὴ δημοσιευθείσης;

Ἀμφισβητεῖται τὸ ζήτημα. Οἱ μὲν ἀποφαίνονται ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δὲν τίκτεται ἑταιρικὴ ἐνοχὴ ἤτοι δὲν ὑποχρεοῦται ἡ ἑταιρία μετὰ τῶν συνεταίρων. Διότι οἱ τρίτοι, οἱ γινώσκοντες ὅτι ὁ συνεταῖρος μεθ' οὗ συμβάλλονται δὲν εἶνε διαχειριστής, εἶνε ἐν παίσματι συμβληθέντες μετ' αὐτοῦ. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι κατὰ τὴν ἐκδοχὴν ταύτην ἡ ἑταιρία ὑποχρεοῦται ν' ἀποδείξῃ τὴν γνῶσιν τῶν τρίτων (Pont 1390.) Οἱ δὲ ἀποφαίνονται καταφατικῶς, ἤτοι ὅτι τίκτεται ἑταιρικὴ ἐνοχή· διότι ἡ ἀφαίρεσις τοῦ δικαιώματος τῆς διαχειρίσεως ἀφ' ἑκάστου συνεταίρου λαμβάνει νόμιμον χαρα-

κτῆρα, ἤτοι παράγει ἀποτέλεσμα ἀπέναντι τῶν τρίτων διὰ μόνης τῆς δημοσιεύσεως. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ νομοθέτης πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς ἑτέρου ἀποδεικτικοῦ μέσου, ἐνίοτε ἀγόνου, διετύπωσε τὰ τῆς δημοσιεύσεως. (Delangle n. 243 Lyon Caen Traité § 286.) *Τὴν δευτέραν ταύτην γνώμην νομίζω ὀρθοτέραν. (Ἴδε καὶ ἐν τῷ Γεν. μέρει § 187 ἐν σχέσει πρὸς τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρίας). Ἐννοεῖται ὅμως, ὅτι καίπερ δημοσιευθείσης τῆς ῥήτρας περὶ διορισμοῦ εἰδικῶν διαχειριστῶν, οἱ συνεταῖροι δὲν δύνανται ν' ἀντιτάξωσιν αὐτὴν κατὰ τῶν τρίτων, ὅταν σιωπηρῶς παρῃτήθησαν τῆς ἐνστάσεως ταύτης ἐκτελέσαντες πράγματι τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ὑπογεγραμμένας ὑπὸ συνεταίρου μὴ διαχειριστοῦ.*

Κατὰ τὰ εἰρημένα ὁ συνεταῖρος διαχειριστὴς συμβαλλόμενος μετὰ τῶν τρίτων ὑπὸ τὴν ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν δεικνύει ὅτι ἐνεργεῖ ἐν ὀνόματι καὶ διὰ λογαριασμὸν τῆς ἑταιρίας. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐνέχεται, ὡς εἴρηται, ἡ ἑταιρία μετὰ τῶν συνεταίρων.

323. *Ἐνταῦθα ἀναφύονται δύο σπουδαῖα ζητήματα, ὧν ἡ ἀνάλυσις γίνεται ὡς ἑξῆς.*

α) Ἡ δμόρρυθμος ἑταιρία ὑποχρεοῦται ἆρά γε ἕνεκα μόνης τῆς ὑπὸ τοῦ διαχειριστοῦ χρήσεως τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας καὶ ὅταν οὗτος ἐνήργησεν ἰδίαν δικαιοπραξίαν αὐτὸν τοῦτον προσωπικῶς ἀφορῶσαν ;

Ἡ καταφατικὴ λύσις ἐπεκράτησε. Διότι κατ' ἀρχὴν διὰ τῆς χρήσεως τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας ἡ ἑταιρία δέον νὰ θεωρῆται ὡς ἐνεχομένη. Ἄρα καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸ αὐτὸ ἐφαρμοστέον. Διότι οἱ τρίτοι δὲν δύνανται νὰ γινώσκωσι τίνα ἡ δικαιοπραξία ἀφορᾷ, πράγματι τὸν συνεταῖρον προσωπικῶς ἢ τὴν ἑταιρίαν. Καταχρήσεως ὑπαρχούσης ἐκ μέρους τοῦ διαχειριστοῦ εἶνε δίκαιον τὰ ἐντεῦθεν ἀποτελέσματα νὰ ἐπιβαρύνωσι τοὺς ἐκλέξαντας αὐτὸν συνεταίρους. (Lyon Caen *331*. Traité *292.*) *Εὔλογος ἡ λύσις αὕτη· διότι ἀφ'*

ἑνὸς μὲν ἀπορρέει ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι ἡ ἑταιρικὴ ἐπωνυμία παρίστησι τήν τε ἑταιρίαν καὶ τοὺς συνεταίρους, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ κακὴ χρῆσις τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας δὲν εἶνε δίκαιον νὰ καταργήσῃ τὸ δικαίωμα τῶν τρίτων κατὰ τῆς ἑταιρίας. Τοῦτο δέχεται καὶ ὁ ἡμέτερος Ῥάλλης διατυπῶν τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἐν τῇ Γ'. ἐκδόσει ὡς ἑξῆς. Ὁ ἐπιτραπεὶς τὴν χρῆσιν τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας διαχειριστὴς ἐνδέχεται νὰ περιβάλῃ δι' αὐτῆς ἰδίαν αὐτοῦ ἐνοχὴν πρὸς ἀπόσβεσιν προσωπικῆς αὐτοῦ ὀφειλῆς ἐπιφυλασσόμενος ν' ἀποζημιώσῃ τοὺς συνεταίρους αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ κατάχρησις τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας ἐνῶ δικαιοῖ τοὺς συνεταίρους νά του καταδιώξωσιν ἐπὶ ἀποζημιώσει ἡ ἀπιστία, δὲν δύναται νὰ στερήσῃ τὸν μετ' αὐτοῦ ἐν καλῇ πίστει συναλλαξάμενον τρίτου τῆς ἀγωγῆς κατὰ τῆς ἑταιρίας. (Ράλλη ἐκδ. 3 § 167.)

Ἔν τισι Γαλλικοῖς καταστατικοῖς ὑπάρχει ῥήτρα ἐν ᾗ λέγεται ὅτι ἕκαστος συνεταῖρος ἔχει τὴν ὑπογραφὴν ἧς δέον νὰ ποιῆται χρῆσιν ἐν μόναις ταῖς ἑταιρικαῖς ὑποθέσεσιν ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ἀπέναντι τῶν τρίτων πάσης ἐνοχῆς μὴ ἀφορώσης τὴν ἑταιρίαν. Ἆρά γε ἡ ῥήτρα αὕτη καίπερ δημοσιευθεῖσα μεταβάλλει τὴν ἄνω λύσιν; Ἐπεκράτησεν ἡ ἀποφατικὴ λύσις, ὅτι δηλαδὴ ἡ ῥήτρα αὕτη οὐδὲν ἀποτέλεσμα ἔχει ἀπέναντι τῶν τρίτων· καὶ εὐλόγως. Διότι οἱ τρίτοι οὐδὲν μέσον ἔχουσιν ὅπως γνωρίσωσιν, ἐὰν ἡ ἑταιρικὴ ἐπωνυμία ἐτέθη διὰ τὰς ἑταιρικὰς ὑποθέσεις ἢ διὰ τὰς ἀτομικάς. Προστατεύονται ἄρα καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 22. Ἄλλως δὲν θὰ ἠδύναντο ἐν ἀσφαλείᾳ νὰ συνάπτωσι συμβάσεις μετὰ τῶν διαχειριστῶν. (Alauzet 534. Lyon Caen § 293.) Τὸ ἐμποροδικεῖον Μασσαλίας (ἀποφ. 8 Φεβρουαρίου 1883) φαίνεται δικτάσαν νὰ δεχθῇ τὸ ἀνίσχυρον τῆς ῥήτρας ταύτης ἀπέναντι τῶν τρίτων, διότι κατέγεινεν εἰς τοῦτο εἰς ὃ καὶ κατέληξεν ὅτι ἡ ἐνοχὴ συνωμολογήθη ἐν τῷ συμφέροντι τῆς ἑταιρίας· ἄρα ὁ τρίτος

ἐδικαιοῦτο νὰ ἐναγάγῃ αὐτήν. Ἀλλ' ὁ ὑπομνηματιστὴς τῆς ἀποφάσεως A. Laurin σημειοῖ ὅτι θὰ ἦτο προτιμότερον, ἐὰν ἡ ἀπόφασις ἀπεφαίνετο ὅτι ἡ ῥήτρα ἀφορᾷ μᾶλλον τὰς σχέσεις τῶν συνεταίρων πρὸς ἀλλήλους καὶ οὐχὶ τὰς τῆς ἑταιρίας μετὰ τῶν τρίτων, μὴ δυναμένης τῆς δημοσιεύσεως ν' ἀλλοιώσῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦτον. (Journal des Societès, 1885 Σ. 5.)

Ταῦτα ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι οἱ τρίτοι εἶνε καλῆς πίστεως.

324. Ἐνταῦθα ὅμως ἀναφύεται περαίτερόν τι ζήτημα τὸ ἑξῆς.

Ποῖον τὸ διακριτικὸν σημεῖον τῆς καλῆς πίσεως ; Εἰδικώτερον δὲ τί ἀποφασιστέον, ὅτε οἱ τρίτοι ἐγίνωσκον ἢ ὤφειλον νὰ γινώσκωσιν ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς συμβάσεως, ὅτι ὁ διαχειριστὴς δὲν ἐνήργησε διὰ τὴν ἑταιρίαν, ἤτοι διὰ λογαριασμὸν αὐτῆς ; Ὑποτεθείσθω ὅτι ὁ διαχειριστὴς συνωμολόγησε μὲν προσωπικὴν ὀφειλήν, ὑπέγραψε δὲ γραμμάτιον διὰ τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας ὑποσχεθεὶς τὴν πληρωμὴν ὑπὸ ταύτην τὴν ἐπωνυμίαν. Ὑποχρεοῦται ἆρά γε ἡ ἑταιρία πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ γραμματίου τούτου ;

Ἐπὶ τῆς εἰδικῆς ταύτης περιπτώσεως, οἱ μὲν τῶν συγγραφέων ἀποφαίνονται ἀποφατικῶς. Διότι οἱ τρίτοι γινώσκονται ὅτι ὁ διαχειριστὴς δὲν ἠδύνατο νὰ ποιήσηται χρῆσιν τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας πρὸς τὸ ἴδιον αὐτοῦ συμφέρον δὲν δύνανται νὰ παραπονεθῶσιν ὅτι ἐβασίσθησαν ἐπὶ τῆς ἑταιρικῆς ἐνοχῆς. (Bedarride 159—164. Alauzet 523, Delangle 247 καὶ ἑπ.) Οὗτος ξωηρότερόν πως καὶ ἐπὶ τὸ συζητητικώτερον ὑπερασπίζεται τὴν λύσιν ταύτην. «Ὁ τρίτος, λέγει, ὁ μὴ συμβληθεὶς μετὰ τῆς ἑταιρίας δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἀγωγὴν κατ' αὐτῆς· εἶνε συναίτιος τῆς καταχρήσεως τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ συνεταίρου, τοῦ καὶ ὀφειλέτου αὐτοῦ. Κατὰ τὰς γενικὰς ἀρχὰς ὁ τρίτος ὁ γινώσκων ἢ ὁ δυνάμενος νὰ γινώσκῃ τὰς ἐλλείψεις τοῦ τίτλου δὲν εἶνε καλῆς πίστεως. Γνώρισμα δὲ

τῆς καλῆς πίστεως εἶνε ἡ ἀπόλυτος ἄγνοια τῆς ἀνικανότητος τοῦ μεθ' οὗ συμβάλλεται. Ἆρα ἐὰν προκύπτῃ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ τίτλου, ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ, ἐκ τῆς δηλώσεως τοῦ τρίτου, ὅτι ἡ ὑπὸ ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν συνομολογηθεῖσα ἐνοχὴ δὲν ἀφεώρα τὴν ἑταιρίαν, ὁ τρίτος δὲν δικαιοῦται κατ' οὐδὲν κατὰ τῆς ἑταιρίας.»

Ἕτεροι τῶν συγγραφέων δέχονται μέσην λύσιν τὴν ἑξῆς· ὅτι ἐνέχεται μὲν ἡ ἑταιρία ὅταν ὑπάρχωσιν εἰδικαὶ περιστάσεις, καθ' ἃς ἐκ τῆς προσωπικῆς φύσεως τῆς ὀφειλῆς τοῦ διαχειριστοῦ δὲν φαίνεται ἀρκούντως προκύπτουσα ἡ κακὴ πίστις τῶν τρίτων, δὲν ἐνέχεται δὲ, ὅταν αἱ εἰδικαὶ περιστάσεις εἶνε τοιαῦται ὥστε ἀποδεικνύεται ἡ κακὴ τῶν τρίτων πίστις. (Lyon Caen 331 καὶ Traité § 292. Pont 1399.) Τὴν μέσην ταύτην λύσιν οἱ Lyon Caen et Renault συνοψίζουσιν ὡς ἑξῆς. Βεβαίως, λέγουσιν οὗτοι, ἡ κακὴ πίστις τῶν τρίτων ἀποτρέπει τὴν ἐνοχὴν τῆς ἑταιρίας. Ἀλλὰ πρόκειται νὰ γνωσθῇ εἰς τί δέον νὰ συνίσταται ἡ κακὴ αὕτη πίστις; Φρονοῦμεν ὅτι αὕτη δὲν ἐξάγεται ἀρκούντως ἐκ τῆς προσωπικῆς φύσεως τοῦ χρέους τοῦ διαχειριστοῦ. Διότι οἱ τρίτοι δύνανται νὰ νομίζωσιν ὅτι κατὰ συνθήκην χωρήσασαν μεταξὺ τῶν συνεταίρων ἡ ὀφειλὴ αὕτη κατέστη ἑταιρικὴ ἢ ὅτι ὁ διαχειριστὴς ἐξουσιοδοτήθη, ὅπως ποιήσηται χρῆσιν τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας ἐν ταῖς προσωπικαῖς συμβάσεσιν, ὅπερ δύναται νὰ συμβῇ ἕνεκα τοῦ συμφέροντος, ὅπερ ἔχει ἡ ἑταιρία πρὸς διατήρησιν τῆς πίστεως τοῦ διαχειριστοῦ αὐτῆς. (αὐτ.)

Ἡ μέση αὕτη γνώμη ἠντλήθη ἐκ τῆς Γαλλικῆς νομολογίας καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἀκυρωτικοῦ τῆς 11 Μαΐου 1836, τῆς 21 Φεβρουαρίου 1860 καὶ τῆς 24 Ἰανουαρίου 1853. Διὰ μὲν τῆς 1ης τὸ Ἀκυρωτικὸν ἀπεφήνατο ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 22 Ἐμπ. νόμου ἡ ἑταιρικὴ ὑπογραφὴ συνεπάγεται τὴν ἀλληλέγγυον ὑποχρέωσιν τῶν συν-

εταίρων· ἄρα ὁ συνεταῖρος Α ἔχων τὸ δικαίωμα τῆς χρήσεως τῆς ἑταιρικῆς ὑπογραφῆς ἠδύνατο νὰ ποιῆται χρῆσιν ταύτης καὶ πρὸς ἀπόσβεσιν ἰδίων χρεῶν ὑποχρεούμενος νὰ δίδῃ λόγον τοῖς συνεταίροις. Τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως τοῦτο ὑπάρχει ὅταν (ὡς ἐπὶ τῆς δίκης ἦν τὸ Δικαστήριον εἶχεν ὑπ' ὄψει) ὁ δανειστὴς εἶνε καλῆς πίστεως καὶ ἀμέτοχος δόλου. Διὰ δὲ τῆς 2ας ἀποφάσεως τὸ Ἀκυρωτικὸν ἀπεφήνατο ὅτι ὁ τρίτος εἶνε καλῆς πίστεως διὰ τοῦτο καὶ μόνον, ὅτι κατὰ τὰς εἰδικὰς περιστάσεις τῆς δίκης ἐδικαιολογεῖτο νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὁ ὑπογράψας ἐχρήσατο τῇ ἑταιρικῇ ἐπωνυμίᾳ πρὸς ἀπόσβεσιν προσωπικῆς ὀφειλῆς τῇ συναινέσει τῶν συνεταίρων αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ ἑταιρικῷ συμφέροντι. Διὰ δὲ τῆς 3ης ἀποφάσεως τὸ Ἀκυρωτικὸν λαβὸν ὑπ' ὄψει τὰ γεγονότα τῆς δίκης, ὅτι δηλαδὴ ὁ δανειστὴς ἐγίνωσκεν ὅτι αἱ ἀξίαι ἃς ἔλαβε κατ' ἀνταλλαγὴν τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ ἀπαιτήσεως κατὰ τοῦ διαχειριστοῦ ἀνῆκον εἰς τὴν ἑταιρίαν, ὅτι αὗται ἦσαν προωρισμέναι διὰ τὰς ἑταιρικὰς ἐργασίας καὶ ὅτι αὗται μετεστράφησαν εἰς καταστροφὴν αὐτῆς ὅπως ὠφεληθῶσιν οἱ ἀτομικοὶ δανεισταὶ τοῦ διαχειριστοῦ, ἀπεφήνατο ὅτι ὁ δανειστὴς οὗτος ἀποδεξάμενος τὰς ἀξίας ταύτας ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἑταιρίας ἐνήργησε κακῇ τῇ πίστει καὶ μάτην ἐπικαλεῖται τὰς ἀρχάς, αἵτινές εἰσιν ἐφαρμοστέαι ἐν μόνῃ τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν συνωμολογήθη σπουδαία ἐνοχὴ μεταξὺ τοῦ διαχειριστοῦ τῆς ἑταιρίας καὶ τῶν τρίτων.

Ἐνομίσθη ὑπό τινων καὶ δὴ ὑπὸ τῶν Bravard (σελ. 206) καὶ Alauzet (523) ὅτι ἡ 3η αὕτη ἀπόφασις τροποποιεῖ τὴν λύσιν τὴν δοθεῖσαν ὑπὸ τῆς 1ης ἀποφάσεως, λόγῳ ὅτι ἡ μὲν 1η ἀποφαίνεται ὑπάρχουσαν τὴν ἑταιρικὴν ἐνοχήν, ἡ δὲ 3η ἀποφαίνεται αὐτὴν μὴ ὑπάρχουσαν. Ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, ὡς νομίζω. Διότι ὡς παρατηροῦσιν οἱ Demangeat (ἐν σημ. αὐτόθι) καὶ Pont (1399) αἱ δύο αὗται ἀποφάσεις συμβιβάζονται πρὸς ἀλλήλας, διότι ἡ μὲν 1η παρα-

δέχεται τὸν τρίτον ὡς ὄντα καλῆς πίστεως, διόπερ χρῆται τῇ φράσει sans fraude et de bonne foi. Ἡ δὲ Ζη ἔχουσα ὑπ' ὄψει ἀλλοῖα γεγονότα παραδέχεται τὸν τρίτον ὡς κακῆς πίστεως, ὡς οὐ μόνον γινώσκοντα τὴν προσωπικὴν φύσιν τῆς ὀφειλῆς τοῦ διαχειριστοῦ ἀλλ' ὡς ἀντιληφθέντα προσέτι καὶ γινώσκοντα ὅτι οὗτος ἐνήργει ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἑταιρίας. Διὰ τοῦτο ὁ Pont βασιζόμενος ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἀποφάσεων καὶ συμπληρῶν τὴν οὕτω διατυπωθεῖσαν λύσιν ἀποφαίνεται ὅτι ὑπάρχει τεκμήριον ὑπὲρ τοῦ δανειστοῦ ὅτι ἡ καλὴ πίστις αὐτοῦ εἶνε βεβαία, μὴ δυναμένη τελεσφόρως ν' ἀμφισβητηθῇ· ἐν τῇ ἐναντίᾳ ὅμως περιπτώσει, καθ' ἣν ὁ δανειστὴς ἐγίνωσκεν ὅτι ὁ διαχειριστὴς ἐνήργει ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἑταιρίας, τὸ τεκμήριον καταργεῖται (αὐτ.).

Ἡ μέση αὕτη λύσις μοι φαίνεται εὔλογος καὶ ἑπομένως δεκτή· διά τε τοὺς ἄνω λόγους καὶ διότι συμβιβάζεται ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς τὴν ἰσχύν, ἥτις ἐδόθη τῇ ἑταιρικῇ ἐπωνυμίᾳ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 22, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὰς περὶ δόλου ἀρχάς. Ἔνθεν μὲν τηρεῖται ἡ βάσις ἐφ' ἧς ἑδράζεται ἡ ἑταιρικὴ ἐνοχή, ὑπαρχούσης τῆς καλῆς τῶν τρίτων πίστεως, ἔνθεν δὲ ἀποκρούεται ἡ περίστασις τοῦ καλουμένου εἰδικοῦ δόλου (dolus specialis).

Ἄρα τὸ ἐκ τῶν ἀνωτέρω συμπέρασμα εἶνε τὸ ἑξῆς. Καίπερ τῶν τρίτων γινωσκόντων τὴν προσωπικὴν φύσιν τοῦ χρέους τοῦ διαχειριστοῦ, ἡ ἑταιρία οὐχ ἧττον ἐνέχεται. Διότι ὑπάρχει τεκμήριον πηγάζον ἐκ τῆς χρήσεως τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας ὅτι ἡ δικαιοπραξία ἐπεχειρήθη διὰ τὴν ἑταιρίαν υἱοθετηθεῖσα οὕτως εἰπεῖν σιωπηρῶς ὑπ' αὐτῆς· ὁ δὲ δανειστὴς ὑποτίθεται ὢν καλῆς πίστεως δικαιούμενος νὰ πιστεύῃ ὅτι ὑφίσταται ἑταιρικὴ ἐνοχή. Τὸ τεκμήριον ὅμως τοῦτο δὲν ἀποκλείει τὴν ἐναντίαν ἀπόδειξιν. Ἡ ἐναντία δὲ αὕτη ἀπόδειξις ἐπιβαλλομένη τῇ ἑταιρίᾳ συνίσταται εἰς τοῦτο ὅτι ὁ

δανειστὴς ἐγίνωσκεν ὅτι ὁ διαχειριστὴς συνεταῖρος ὁ καὶ ὀφειλέτης αὐτοῦ ἐνήργει ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἑταιρίας, καὶ ἐπεβάρυνεν αὐτὴν διὰ χρέους, ὅπερ αὐτὸς μόνος ἔδει νὰ ὑποστῇ. Ἡ οὕτω δὲ ἀποδεικνυμένη γνῶσις ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ἑταιρίας ἀπὸ τῆς ἐν λόγῳ ἐνοχῆς.

Εὐλόγως δὲ ἐγένετο δεκτὸν καὶ τοῦτο, συμφώνως πρὸς τὰς γενικὰς ἀρχὰς καὶ τὰς τοῦ Ποινικοῦ νόμου, ὅτι ὁ δανειστὴς οὐ μόνον δὲν δύναται ν' ἀντιτάξῃ τὸ τεκμήριον τοῦτο κατὰ τῆς ἑταιρίας, ἀλλὰ καὶ προσέτι ὅτι δύναται νὰ ἐκτεθῇ καὶ εἰς ποινικὴν εὐθύνην ἕνεκα τοῦ δόλου αὐτοῦ. Διότι ἐνταῦθα ὁ δόλος τοῦ δανειστοῦ συμφύρεται μετὰ τοῦ δόλου τοῦ διαχειριστοῦ, εἰς τρόπον ὥστε ὁ δανειστὴς καθίσταται συναυτουργὸς ἐν τῇ ἀπάτῃ ᾗ ἐχρήσατο ὁ διαχειριστής. (Pont 1399.) Ἦλθε τὸ ζήτημα τοῦτο ἐνώπιον τοῦ Ἀκυρωτικοῦ, ἔνθα μετὰ συζήτησιν, ἐὰν ἡ ἐν λόγῳ πρᾶξις ἀποτελῇ πλαστογραφίαν ἢ ἀπάτην, τὸ δικαστήριον ἀπεφήνατο ὅτι ἀποτελεῖ ἀπάτην καὶ ὅτι ἀμφότεροι ὅ τε διαχειριστὴς καὶ ὁ δανειστὴς εἰσὶ τιμωρητέοι ἐπὶ συναυτουργίᾳ ἕνεκα τῆς πράξεως ταύτης.

Ὁ Pont ἐξομοιοῖ πρὸς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος, ἣν δέχεται, καὶ τὴν ἑξῆς περίπτωσιν. Ὅταν, λέγει, ὁ διαχειριστὴς συνάπτῃ προσωπικὴν ἐνοχὴν ἐπὶ ἀντικειμένου ὄντος ἀλλοτρίου τοῦ ὑπὸ τῆς ἑταιρίας ἐνασκουμένου, ὁ δὲ δανειστὴς εἶνε ἐν γνώσει τούτου, ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ τεκμήριον δὲν ὑφίσταται. Ἡ ἑταιρία ἄνευ ἄλλης ἀποδείξεως δύναται τελεσφόρως νὰ προτείνῃ τὴν ἑαυτῆς ἀπαλλαγήν. Ἡ γνώμη αὕτη ἐξηνέχθη πρὸ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Pothier. Φέρονται δὲ τὰ ἑξῆς παραδείγματα. Ἐπὶ ἑταιρίας ἐχούσης ἀντικείμενον ἀγορὰν καὶ πώλησιν ὑφασμάτων συνομολογεῖται ὑπὸ ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν ἀγορὰ οἴνου πρὸς χρῆσιν τοῦ διαχειριστοῦ· ἢ ἐπὶ οἰνοποιητικῆς ἑταιρίας συνομολογεῖται ἀγορὰ ξυλείας διὰ τὴν οἰκοδομὴν οἰκίας τοῦ διαχειριστοῦ. (Pont 1397 Pothier 101.) Μοὶ φαίνεται εὔλογος ἡ ἐπέκτασις τῆς λύσεως καὶ ἐν

τῇ περιπτώσει ταύτῃ· διότι ἐνταῦθα τὸ πταῖσμα τοῦ δανειστοῦ εἶνε μέγα ἐξομοιούμενον δυλῳ. Ἄρα ἐπὶ τοιαύτης πράξεως δὲν ἀπαιτεῖται ἑτέρα ἀπόδειξις τοῦ δόλου.

325. β) Ἡ δμόρρυθμος ἑταιρία δύναται ἆρά γε νὰ ἐνέχηται ἕνεκα ἐνοχῆς συνομολογηθείσης χάριν τῆς ἑταιρίας καὶ δὴ διὰ λογαριασμὸν αὐτῆς ὑπὸ συνεταίρου διαχειριστοῦ, ὅταν οὗτος οὐκ ἐχρήσατο τῇ ἑταιρικῇ ἐπωνυμίᾳ ;

Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶνε τὸ ἀντίθετον τοῦ προηγουμένως ἐξετασθέντος. Προσεκτέον δὲ εἰς τοῦτο ὅτι ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ πρόκειται περὶ τοῦ ἐὰν ἡ ἐνοχὴ καίπερ μὴ περιβαλλομένη τὴν ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν συνωμολογήθη ἐν τούτοις χάριν τῆς ἑταιρίας ἤτοι διὰ λογαριασμὸν αὐτῆς οὐχὶ δηλαδὴ propio nomine ἀλλὰ nomine societatis. Διότι ὁ δανειστὴς ἀφορῶν εἰς τὴν πίστιν τῆς ἑταιρίας οὐχὶ δὲ εἰς τὴν τοῦ συνεταίρου ὡς ἀτόμου συνῆψε τὴν σύμβασιν.

Ἡ καταφατικὴ λύσις τοῦ ζητήματος ἐπεκράτησε καὶ εὐλόγως. Διότι συμφώνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Casaregi τὴν ἀποδεκτὴν γενομένην ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τῶν συγγραφέων καὶ ὑπὸ τῆς Νομολογίας ὁ τύπος τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας δὲν εἶνε πανηγυρικός. Αὕτη συνιστᾷ μέσον ἁπλοῦν ἢ τεκμήριον πρὸς κατάδειξιν ὅτι ὁ διαχειριστὴς ἐνήργησε διὰ τὴν ἑταιρίαν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀποκλείει τὴν ἐναντίαν ἀπόδειξιν. Δύναται ἄρα νὰ ἐνέχηται ἡ ἑταιρία οὐ μόνον ὅταν ῥητῶς γείνῃ μνεία τοῦ ὀνόματος αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ὅταν, καίπερ τῆς μνείας ταύτης ἐλλειπούσης, προκύπτει ἡ διὰ τὴν ἑταιρίαν συνομολόγησις τῆς ἐνοχῆς ἐξ ὡρισμένων γεγονότων ἢ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐνοχῆς καὶ δὴ κατὰ τὴν τοῦ Casaregi φράσιν ex factis circumstantiis aut subjecta materia. Ἡ λύσις αὕτη ἠδύνατο ἴσως νὰ φανῇ ἀμφίβολος ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ Γαλ. Διατάγματος τοῦ **1673**, δι' οὗ ὁρίζεται ὅτι πάντες οἱ συνεταῖροι ἐνέχονται διὰ τὰ ἑταιρικὰ χρέη καὶ ἂν εἷς μόνος ἦτο ὑπογεγραμμένος, ὅταν ὑπέγραψε διὰ τὴν

ἑταιρίαν καὶ οὐχὶ ἄλλως (et non autrement.) *Καὶ ὅμως καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Διατάγματος ἡ νομολογία ἐπέτρεπε τὴν ἐναντίαν ἀπόδειξιν. Ἆρα κατὰ μείζονα λόγον ἡ λύσις αὕτη δοτέα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἄρθρου 22 Ἐμπ. νόμου, τοῦ μὴ περιέχοντος τὴν φράσιν ἐκείνην.* (Pardessus *1025*. Troplong *806*. Delangle *237*. Atauzet *526*. Pont *1400*. Lyon Caen *330 καὶ* Traitè § *290*. Dalloz *931*. *Ἀκυρ. 12 Μαρτίου 1850.*)

326. *Ἡ λύσις αὕτη ἀριδήλως καταφαίνεται ὅταν ἡ διὰ τὴν ἑταιρίαν ἤτοι διὰ λογαριασμὸν αὐτῆς ἐνοχὴ προκύπτῃ ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς δικαιοπραξίας καὶ δὴ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῆς συμβάσεως· π. χ. ὁ διαχειριστὴς συνομολογεῖ ἰδίῳ ὀνόματι ἄνευ χρήσεως ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας. 1) Σύμβασιν διὰ λογαριασμὸν τῆς ἑταιρίας χρώμενος τῇ λέξει ταύτῃ ἐν τῇ συμβάσει. 2) Σύμβασιν μισθώσεως τοῦ ἑταιρικοῦ καταστήματος πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν ἑταιρικῶν ἐμπορευμάτων. 3) Σύμβασιν περὶ ἐπισκευῆς αὐτοῦ. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει ὅταν ἐν τῷ συμβολαίῳ δηλῶται ὅτι ἡ σύμβασις γίνεται ἐν τῷ συμφέροντι τῆς ἑταιρίας διὰ τὸν δεῖνα ἢ δεῖνα λόγον. Ἐν ταῖς ἐνδεικτικῶς ἀναφερομέναις ταύταις περιπτώσεσι δείκνυται προφανῶς ὅτι ὁ διαχειριστὴς καίπερ μὴ ὑπογράψας διὰ τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας συνεβλήθη ὅμως διὰ λογαριασμὸν αὐτῆς καὶ ἐν τῷ συμφέροντι αὐτῆς. Ἆρα αὕτη ὑποχρεοῦται. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ αὐτὸ ῥητέον ἐὰν ὁ διαχειριστὴς ὑπέγραψεν ὡς διευθυντὴς τοῦ ἑταιρικοῦ οἴκου· ἢ ἐὰν πρὸς τῷ ὀνόματι αὐτοῦ προσέθετο καὶ Συντροφία.* (*Ἴδε ὡς πρὸς ταῦτα πάντα τοὺς ἄνω συγγραφεῖς αὐτόθι.*) *Κατὰ μείζονα λόγον τὸ αὐτὸ ῥητέον, ὅταν ἡ παράλειψις τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας ἀναπληρῶται διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν συνεταίρων καὶ ὑπογραφῆς αὐτῶν ἐν τῷ ἐγγράφῳ. Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι ἐν ταῖς ἄνω περιπτώσεσι τὸ αὐτὸ ῥητέον ὅταν δὲν προσδιωρίσθη διὰ τοῦ καταστατικοῦ ἢ ἄλλως ἑταιρικὴ ἐπωνυμία συμ-*

φώνως καὶ πρὸς τὴν ὑφ' ἡμῶν δεκτὴν γενομένην (§ 274) ἐκδοχὴν ὅτι ἡ ἑταιρικὴ ἐπωνυμία δὲν εἶνε οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας (Ἴδε καὶ Lyon Caen Traité § 290).

Ἡ ἀνωτέρω λύσις ὡς πρὸς τὸ ὅτι ἡ ἐνοχὴ συνωμολογήθη χάριν τῆς ἑταιρίας δύναται νὰ προκύψη καὶ ἄλλοθεν, ἐκτὸς δηλαδὴ τοῦ περιεχομένου τῆς συμβάσεως καὶ δὴ ἐξ ἀποδείξεως ;

Οἱ πλεῖστοι ἀπαντῶσιν ἔκπαλαι καταφατικῶς. Ἀρκεῖ ἡ ἀπόδειξις νὰ ἦ πλήρης ἐκ γεγονότων σπουδαίων προκύπτουσα, ὅπερ εἶνε ζήτημα πραγματικόν. Αὕτη ἡ γνώμη εἶνε ἡ ἄρχουσα ἐν Γαλλίᾳ (Bedarride 148 καὶ ἑπ. Dalloz 934. Troplong 806. Bravard σελ. 202). Συμφώνως πρὸς τὴν λύσιν ταύτην ἀπεφήνατο καὶ τὸ Ἀκυρωτικὸν διὰ τῶν ἀπὸ 30 Ἰουλίου 1810 καὶ ἀπὸ 19 Νοεμβρίου 1835 ἀποφάσεων.

Ἕτεροι, οἱ καὶ μειοψηφοῦντες, ἀπαντῶσι κατὰ κανόνα ἀποφατικῶς· ἐκτὸς μόνον ὅταν ἐκ τῆς ἀποδείξεως προκύψῃ καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ ἑταιρία ὠφελήθη ἐκ τῆς ἰδίῳ ὀνόματι χάριν αὐτῆς συνομολογηθείσης ὑπὸ τοῦ συνεταίρου συμβάσεως. Οὕτω τὸ Ἀκυρωτικὸν διὰ τῆς ἀπὸ 17 Μαρτίου 1834 ἀποφάσεως ἀπεφήνατο, ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ὑποχρεώσεως τῆς ἑταιρίας δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἐκ τοῦ ὅτι αὕτη ὠφελήθη ἐκ τῆς συμβάσεως· δηλαδὴ ἡ ὠφέλεια κατὰ τὰ γεγονότα τῆς δίκης ἐλήφθη ὡς τεκμήριον τῆς χάριν τῆς ἑταιρίας καὶ διὰ λογαριασμὸν αὐτῆς συνομολογήσεως τῆς ἐνοχῆς.

Νομίζω ὡς ὀρθὴν τὴν καταφατικὴν λύσιν. Διότι δεκτῆς γενομένης τῆς γνώμης, ὅτι ἡ χρῆσις τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας δὲν εἶνε τύπος πανηγυρικὸς, ἐξ ἀνάγκης ἐπιτρεπτέα τῷ τρίτῳ ἡ ἀπόδειξις ὅτι ὁ διαχειριστής, ὁ ἰδίῳ ὀνόματι ὑπογράψας, ἐνήργησε διὰ τὴν ἑταιρίαν. Τὸ ζήτημα ἄλλως οὕτω γενικῶς ὑπὸ τοῦ Casaregi διετυπώθη. (Ἴδε ἀνωτ. §325.) καὶ οὕτως ἐξετάζεται. Ἄλλως ἤθελε καθιερωθῇ ἡ πανηγυρικότης τῆς ἐ-

ταιρικῆς ἐπωνυμίας ὑπὸ ἑτέραν ἔποψιν καθ' ἣν τὸ ἐκ τῆς μὴ χρήσεως τῆς ἐπωνυμίας ταύτης τεκμήριον εἶνε jus et de jure *ἀποκλεῖον τὴν ἐναντίαν ἀπόδειξιν. Ἡ δὲ παρεντεθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀντιθέτου γνώμης ὠφέλεια τῆς ἑταιρίας ὡς ὅρος ἐνοχῆς αὐτῆς παρέλκει, ὡς μὴ οὔσης ἐνταῦθα περιπτώσεως ἐφαρμογῆς αὐτῆς.*

328. *Τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα ἦλθε καὶ παρ' ἡμῖν ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ὁ συνεταῖρος ὁμορρύθμου ἑταιρίας ὑπέγραψεν ἐν ἰδίῳ ὀνόματι γραμμάτιον εἰς διαταγὴν τοῦ δανειστοῦ πηγάζον ἐξ ἀγορᾶς ἐμπορευμάτων. Ὁ δανειστὴς πρὸς τῷ συνεταίρῳ τούτῳ ἐνήγαγε καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς ἑταιρίας πρὸς ἀλληλέγγυον πληρωμὴν τοῦ ἐν τῷ γραμματίῳ ποσοῦ, ἰσχυρισθεὶς ὅτι τὸ γραμμάτιον τοῦτο, καίπερ ὑπογραφὲν διὰ τῆς ἀτομικῆς τοῦ συνεταίρου ὑπογραφῆς, ἐξεδόθη ὅμως πράγματι διὰ λογαριασμὸν τῆς ἑταιρίας, εὐθυνομένης διὰ τοῦτο δυνάμει τοῦ ἄρθρου 22 Ἐμπ. νόμου. Ὁ Ἄρειος Πάγος, ὡς Ἐφετεῖον δικάζον, ἀπεφήνατο ὅτι πρὸς λύσιν τῆς διαφορᾶς ἔπρεπε ν' ἀποδειχθῇ ὁ ἄνω ἰσχυρισμὸς τοῦ δανειστοῦ, ὅτι δηλαδὴ τὰ ἀντὶ τοῦ γραμματίου ληφθέντα ὑπὸ τοῦ συνεταίρου ἐμπορεύματα ἠγοράσθησαν διὰ λογαριασμὸν τῆς ἑταιρίας· καὶ ὑπεχρεώθη ὁ ἐνάγων δανειστὴς ν' ἀποδείξῃ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτον καὶ διὰ μαρτύρων, μὴ οὔσης ἐφικτῆς τῆς ἐγγράφου ἀποδείξεως. (Α. Π. ἀριθ. 95 τοῦ 1882.) Κατόπιν δὲ ὁ αὐτὸς δικάζων περαιτέρω τὴν ὑπόθεσιν ἀπεφήνατο ὡσαύτως ὅτι διὰ τοὺς λόγους τῆς πρώτης ἀποφάσεως, τὸ ὑπό τινος συνεταίρου ὁμορρύθμου ἑταιρίας ἰδίῳ ὀνόματι καὶ οὐχὶ ὑπὸ τὴν ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν συναφθὲν συνάλλαγμα ὑποχρεοῖ τὴν ἑταιρίαν, ἂν ἐκ τῶν περιστάσεων προκύπτῃ, ὅτι τοῦτο ἐγένετο διὰ λογαριασμὸν καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἑταιρίας. (Α. Π. ἀριθ. 90 τοῦ 1884.) Σημειωτέον ὅτι ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ ἀποφάσει ὑπάρχει καὶ γνώμη μειοψηφίας, καθ' ἣν τότε μόνον ὑποχρεοῦται ἡ ἑταιρία, ἂν ὁ ἰδίῳ ὀνόματι*

συναλλαχθεὶς συνεταῖρος συνηλλάγη πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῆς καὶ ἐκ τῆς συμβάσεως ὠφελήθη, ὅτε χωρεῖ κατ' αὐτῆς ἡ ἀγωγὴ de in rem verso, *ὅτε ἀπαιτεῖται ἡ ἐν τῇ ἀγωγῇ μνεία τῆς βάσεως ταύτης. Ἡ γνώμη τῆς μειοψηφίας ἀντίκειται τῇ κρατούσῃ γνώμῃ. Παρενείρεται δ' ἐν τῇ μειο-*
ψηφίᾳ ἡ actio de in rem verso. *Περὶ τούτου ἴδε κατωτέρω ἐν § 330 καὶ ἑπ. ὅτε δειχθήσεται πότε ἡ ἀγωγὴ αὕτη εἶνε ἐφαρμοστέα.*

329. *Ταῦτα ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἡ δικαιοπραξία ἐπιχειρεῖται ὑπὸ διαχειριστοῦ.*

Τί γίνεται ὅμως, ἐὰν αὕτη ἐπεχειρήθη ὑπὸ συνεταίρου μὴ διαχειριστοῦ ; Ὑποχρεοῦται ἡ ἑταιρία ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ καὶ ὑπὸ ποίους ὅρους ;

Πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος διακριτέα δύο τινά. 1) ἐὰν ὁ μὴ διαχειριστὴς συνεταῖρος ἐπεχείρησε τὴν δικαιοπραξίαν ἐν ὀνόματι τῆς ἑταιρίας καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν ἢ 2) ἐὰν ἐπεχείρησεν αὐτὴν ἰδίῳ ὀνόματι.

330. *1) Ἐν τῇ 1ῃ ταύτῃ περιπτώσει ἡ ἑταιρία ὑποχρεοῦται τότε μόνον, ὅταν ὠφελήθη ἐκ τῆς δικαιοπραξίας ἤ, ὡς λέγουσιν, ὅταν κατέστη πλουσιωτέρα ἐξ αὐτῆς. Διότι ὁ συνεταῖρος, μὴ ὢν διαχειριστής, δὲν εἶχεν ἐξουσίαν, ὅπως συνάψῃ ἐνοχὴν ἐν ὀνόματι τῆς ἑταιρίας. Ἄρα κατ' ἀρχὴν δὲν ὑποχρεοῦται αὕτη. Ἀλλ' ἡ ἐνοχὴ αὐτῆς παράγεται μόνον ἐν περιπτώσει τῆς ὡς εἴρηται ὠφελείας· ὡς π. χ. ὅταν τὸ ἀντικείμενον εἰσήχθη εἰς τὸ ἑταιρικὸν ταμεῖον ἢ δι' οἱονδήποτε ὅμοιον λόγον. Ἡ λύσις αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τοῦ Νόμου 82 Π. 17. 2 καὶ Β. 12. 1. 80 ἔχοντος ὡς ἑξῆς.* «Jure societatis per socium aere alieno socius non obligatur, nisi in communem arcam pecuniae versae sunt.» *Κατὰ δὲ τὰ Βασιλικά.* «*Τῷ δικαίῳ τῆς κοινωνίας, ὁ κοινωνὸς οὐκ ἐνέχεται ὑπὲρ ὧν ὁ κοινωνὸς αὐτοῦ ἐδανείσατο, εἰ μὴ εἰς τὸ κοινὸν*

ἦ λ θ ε τ ὰ χ ρ ή μ α τ α.» Ἐν τῷ θέματι τούτῳ ὁ Παπινιανὸς προνοεῖ περὶ τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν συνεταῖρός τις ἄνευ ἐντολῆς ἐδανείσθη χρήματα διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς ἑταιρίας καὶ ἀποφαίνεται ὅτι ὁ ἕτερος συνεταῖρος τότε μόνον ὑποχρεοῦται πρὸς τὸν δανείσαντα, ὅταν τὰ δανεισθέντα εἰσήχθησαν ἐν τῷ κοινῷ ταμείῳ. Ἐκ τῆς ῥήσεως ταύτης γενικώτερον ἐκλαμβανομένης καὶ ἐφαρμοζομένης ἐπὶ ὁμορρύθμου ἑταιρίας τῆς ἀποτελούσης νομικὸν πρόσωπον, ἐξάγεται ὅτι ἐκ τῆς ἐν ὀνόματι τῆς ἑταιρίας καταρτισθείσης δικαιοπραξίας ὑπὸ τοῦ μὴ ἔχοντος δικαίωμα διαχειρίσεως συνεταίρου ὑποχρεοῦται ἡ ἑταιρία μόνον καθόσον κατέστη πλουσιωτέρα ἐξ αὐτῆς. Ἐντεῦθεν κέκτηται ὁ τρίτος ἀγωγὴν κατὰ τῆς ἑταιρίας. Ἡ ἀγωγὴ δ' αὕτη εἶνε ἡ καλουμένη actio de in rem vsrso. Αὕτη εἶνε ἡ ἐπικρατοῦσα λύσις. (Windscheid § 407 Van Wetter § 157. Καλλιγᾶ § 340 καὶ Παπαρρηγοπούλου εκ. 3. § 145.)

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ ἀγωγὴ αὕτη χωρεῖ κυρίως συμφώνως πρὸς τοὺς περὶ διαχειρίσεως ἀλλοτρίων κανόνας, διότι ὁ ἐπιχειρήσας τὴν δικαιοπραξίαν ἔχει κατὰ τῶν ἑαυτοῦ συνεταίρων τὴν ἀντίθετον ἐκ τῆς διαχειρίσεως τῶν ἀλλοτρίων ἀγωγήν. Μὴ λησμονήσωμεν δὲ ὅτι τοιαύτη εἶνε ἡ ἐξεταζομένη περίπτωσις, καθ' ἣν ὑποτίθεται ὅτι ὁ συνεταῖρος ἄνευ μὲν ἐντολῆς ἀλλ' ὡς διαχειριστὴς ἀλλοτρίων ἐνήργησεν ἐν ὀνόματι τῶν συνεταίρων διὰ τὰς συνεταιρικὰς ὑποθέσεις καὶ οὗτοι δὲν ἠναντιώθησαν ὡς πρὸς τὴν σύναψιν τῆς δικαιοπραξίας, ἥτις ἀπέβη αὐτοῖς ὠφέλιμος. Δύναται δὲ νὰ λεχθῇ καὶ τοῦτο, ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ἑταιρία ποριστεῖσα ἐντεῦθεν ὄφελος ὑποτίθεται ὅτι ἐνέκρινε σιωπηρῶς τὴν ἐν λόγῳ δικαιοπραξίαν. Ἆρα δὲν δικαιοῦται νὰ προτείνῃ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῆς, λόγῳ ὅτι ὁ συνεταῖρος δὲν εἶχεν ἐξουσίαν πρὸς τὸ ἐπιχειρῆσαι τὴν δικαιοπραξίαν.

Ὁ Molitor φαίνεται δεχόμενος ὡς μὴ χωροῦσαν τὴν ἀγω-

γὴν de in nem verso οὔτε ἐν τῇ ἐξεταζομένῃ ταύτῃ περιπτώσει, διότι διατυποῖ, ὅτι αὕτη χωρεῖ μόνον κατὰ τοῦ ὠφεληθέντος ἐκ τῆς διαχειρίσεως τῶν δούλων ἢ τῶν τέκνων τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν διατελούντων, οὐχὶ δὲ λόγῳ τῆς διαχειρίσεως ἐλευθέρου προσώπου, περὶ οὗ θέματος πρόκειται. Ἀλλὰ εἰς τοῦτο ἀντιτάσσεται ὑπὸ τῶν τὴν κρατοῦσαν γνώμην προσβευόντων, ὅτι ναὶ μὲν ἀρχικῶς ἡ ἐν λόγῳ ἀγωγὴ ἦν περιωρισμένη εἰς τὰ εἰδικὰ ταῦτα θέματα, ἀλλὰ βραδύτερον ἐπεξετάθη καὶ ἐπὶ ἐλευθέρων προσώπων. (K. 26 quod cum eo ... N. 7 § 3. K. 2. 12.) ἀδιαφόρως ἄν καλῆται εὐθεῖα ἢ ὠφέλιμος κατὰ τὴν τοιάνδε ἢ τοιάνδε γνώμην. (Molitor II n. 658.)

Ἕτεροι συγγραφεῖς ἐνόμισαν ὅτι τὸ ἀνωτέρω θέμα τοῦ Παπινιανοῦ ἐφαρμόζεται μόνον εἰς τὰς σχέσεις τῶν συνεταίρων πρὸς ἀλλήλους, καὶ καταλήγουσιν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι κατὰ τὸ κείμενον τοῦτο, ὁ συνεταῖρος δὲν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ συνεταίρου αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν τὸ δανεισθὲν ἐτέθη ἐν τῷ κοινῷ ταμείῳ. Τοῦτο μόνον δηλοῦται δι' αὐτοῦ οὐχὶ δὲ ὅτι παρέχεται δικαίωμα τῷ τρίτῳ εἰς τὴν ἐνάσκησιν ἀγωγῆς κατὰ τοῦ ἄλλου συνεταίρου τοῦ μὴ συναλλαξαμένου. Ἀρύονται δὲ ἐπιχείρημα πρὸς τοῦτο ἐκ τῆς φράσεως juro societatis. Ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη ἐκφερομένη ἰδίως ὑπὸ τοῦ Rauter σ. 125. δὲν εἶνε ὀρθή. Διότι ἡ ῥηθεῖσα φράσις δὲν συντελεῖ εἰς στήριξιν αὐτῆς, ἀλλὰ δηλοῖ ἁπλῶς δικαιοπραξίαν ἀναγομένην εἰς ἑταιρικὰς ὑποθέσεις. Ἐκτὸς τούτου, ὅπερ καὶ σπουδαιότερον, ἡ κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην ἑρμηνεία τῆς ῥήσεως συνάδει καὶ πρὸς τὸ Σχόλιον τῶν Βασιλικῶν καθ' ὃ ἡ κατὰ τοῦ ἄλλου συνεταίρου ἀγωγὴ τοῦ μὴ συναλλαξαμένου μετὰ τοῦ τρίτου καλεῖται utilis institoria, ἣν δύναται νὰ κινήσῃ ὁ τρίτος κατ' ἐκείνου ὅστις κατὰ τὸν Σχολιαστὴν «κατέχεται τῷ ἔχοντι τὸν κουδικτίκιον· οὔτε γὰρ δίκαιόν ἐστί τινα ἐκ τῆς ἑτέρου ζημίας αὐτῷ

περιποιεῖν ἢ μᾶλλον κονδικτικίῳ ἱνστιτουτορίῳ οὐτιλίως μέν τοι.» (Ἴδε Van Wetter *αυτ. Σημ. 20. Καλλιγᾶ αὐτ. καὶ Παπαρ. αὐτ.)*

Ὁ Γαλλικὸς Κῶδιξ ἔταμε νομοθετικῶς τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα, ὁρίζων ἐν ἄρθρῳ 1864 ὅτι ἡ διὰ λογαριασμὸν τῆς ἑταιρίας συνομολογηθεῖσα ἐνοχὴ δεσμεύει μόνον τὸν συνομολογήσαντα αὐτὴν συνεταῖρον καὶ ὄχι τοὺς λοιποὺς, πλὴν ἐὰν οὗτος εἶχεν ἐξουσιοδοτηθῇ πρὸς τοῦτο ἢ ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἐστράφη εἰς ὄφελος τῆς ἑταιρίας. Ἄρα ἐν Γαλλίᾳ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ διαφωνία ὡς πρὸς τοῦτο. (Lyon Caen *232.* Pont *1394* Bravard *Σ. 208.*)

331. *2) Ἡ δευτέρα περίπτωσις τοῦ ἐξεταζομένου ζητήματος εἶνε ἡ ἐπιχείρησις τῆς δικαιοπραξίας ὑπὸ μὴ διαχειριστοῦ ἐν ἰδίῳ ὀνόματι ἤτοι ὑπὸ τὸ ἀτομικὸν αὐτοῦ ὄνομα. Τί γίνεται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ; Ὑποχρεοῦται ἆρά γε ἡ ἑταιρία, ἐὰν ὠφελήθη ἐκ τῆς δικαιοπραξίας; Ἢ ἐν ἄλλαις λέξεσιν οἱ τρίτοι δύνανται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ νὰ ἐναγάγωσι τὴν ἑταιρίαν ἐνασκοῦντες τὴν* actio de in rem verso ;

Τινὲς λύουσι τὸ ζήτημα τοῦτο καταφατικῶς, δεχόμενοι χωροῦσαν καὶ ἐνταῦθα τὴν ἀγωγὴν de in rem verso *κατὰ τὴν ἐπεκτατικὴν ἑρμηνείαν τῆς ἄνω ἀναφερομένης ῥήσεως τοῦ Παπινιανοῦ (N. 82 Π. 17. 2) καὶ προβάλλοντες ὡς οὐσιαστικὸν λόγον τὸ ὅτι ἄλλως ἡ ἑταιρία ἤθελε πλουτῇ διὰ τῆς ζημίας τῶν τρίτων.* (Mayn*z* § *227 σημ. 8 συνδ. μὴ* § *274 σημ. 29.* Thöl § *37 σημ.* 18 *καὶ 19. 5 ἐκδ.* § *119 σημ. 1—3* Merlin *Ζητ. ἐν λέξει* société § *2.* Pardessus *1049.*)

Ἀλλ' ἡ λύσις αὕτη δὲν ἐπεκράτησε καὶ εὐλόγως· διότι κατὰ τὰς γενικὰς ἀρχὰς ὁ τρίτος καὶ δὴ ὁ δανειστὴς ἔχει ἀγωγὴν μόνον κατὰ τοῦ ὑποχρεωθέντος πρὸς αὐτόν. Δὲν δύναται δὲ νὰ εἴπῃ ὅτι ἀπέβλεψεν ἐπὶ τῆς ἀγωγῆς κατὰ τῆς ἑταιρίας, διότι ἠγνόει ὅτι ἡ δικαιοπραξία ἐνδιέφερε τὴν ἑται-

ρίαν. Διὰ τοῦτο ἐνταῦθα δὲν δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει ἡ ἄνω ἀναφερομένη λύσις τοῦ Πομπωνίου ἡ χρησιμεύσασα ὡς βάσις πρὸς λύσιν τοῦ ἐν τῇ προηγουμένῃ περιπτώσει ζητήματος ἕνεκα τῆς διαφορᾶς τῶν περιπτώσεων, διότι ἐν ἐκείνῃ μὲν ὁ μὴ διαχειριστὴς συνεταῖρος ἐνήργησεν ἐν ὀνόματι τῆς ἑταιρίας, εἰς ἣν ὁ δανειστὴς ἀπέβλεψεν, ἐν ταύτῃ δὲ ἐνήργησεν ὑπὸ τὸ ἀτομικὸν αὐτοῦ ὄνομα, ὅτε ἡ ἑταιρία οὐδαμῶς ἐλήφθη ὑπ' ὄψει ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ. Ἐνταῦθα δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς στήριγμα οἱ περὶ διαχειρίσεως ἀλλοτρίων κανόνες, διότι κατ' αὐτοὺς ἐκ συμβάσεως, ἣν ἐπιχειρεῖ τις ἐν ἰδίῳ ὀνόματι καὶ οὐχὶ ὡς διαχειριστὴς τῶν ὑποθέσεων ἄλλου, δὲν δύναται νὰ ἐναχθῇ τρίτος, καὶ ἄν ἐξ αὐτοῦ ὠφελήθη· ἐνῶ τὸ ἐναντίον ὑποτίθεται ἐν τῇ 1ῃ περιπτώσει, καθ' ἣν ὡς εἴρηται ὑφίσταται τὸ ἄνω στήριγμα. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ ῥῆσις τοῦ Πομπωνίου ἐπιτρέπει τῷ δανειστῇ, ἵνα ἐναγάγῃ τὸν συνεταῖρον τοῦ δανεισθέντος ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν τὰ δανεισθέντα ἐτέθησαν ἐν τῷ ἑταιρικῷ ταμείῳ· ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἕπεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἀγωγὴ ἐπιτρέπεται τῷ δανειστῇ ἐν πάσῃ περιστάσει, καθ' ἣν ἐγένετο ἡ ῥηθεῖσα παρακατάθεσις ἐν τῷ ταμείῳ. Ἄρα ὅταν ἡ δικαιοπραξία ἐπεχειρήθη ὑπὸ μὴ διαχειριστοῦ ἐν ἰδίῳ αὐτοῦ ὀνόματι, ἡ ἑταιρία δὲν ἐνέχεται, μὴ χωρούσης ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τῆς ἀγωγῆς de in rem verso. (Windscheid § 407 Σημ. 8. / Ἐν τῇ σημειώσει ταύτῃ ὁ συγγραφεὺς οὗτος παρίστᾷ τὸν Thöl ὡς ἐπεκτείναντα τὴν ἐν τῇ 1ῃ περιπτώσει λύσιν καὶ ἐπὶ τῆς 2ας ἤτοι τῆς νῦν ἐξεταζομένης, ἐνῶ μόνον ἐπὶ τῆς 1ης χωρεῖ ἡ actio de in ren verso. Ἴδε καὶ Van Wetter § 157 Σημ. 20 καὶ 21 εἰδικῶς καὶ λεπτομερῶς ὑποστηρίζοντα τὴν λύσιν ταύτην. Ἐκ τῶν ἡμετέρων ἴδε ἐπὶ τῷ αὐτῷ πνεύματι Καλλιγᾶ § 340. ἐ Παπαρ. §. 145.

Καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἡ αὐτὴ λύσις ἐπικρατεῖ, καίτοι ἐν μέρει

ὑπὸ ἄλλας ἀντιλογίας. (Lyon Caen § 332. Aubry et Rau 4 § 383. Dalloz 613.) Ἀρύονται δὲ καὶ οὗτοι ἐπιχείρημα καὶ ἐκ τοῦ ἄρθρου 1375 Γ. Κ. ὅπερ διέπει τ' ἀποτελέσματα τῶν πράξεων τοῦ διαχειριστοῦ ἀλλοτρίων ὑποθέσεων ὡς πρὸς τὸν κύριον. Ὁ Pont δεχόμενος τὴν λύσιν ταύτην ἀπολύτως, ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀστικὰς ἑταιρίας (§ 651 καὶ 652), ποιεῖ διάκρισιν ὡς πρὸς τὰς ἐμπορικὰς καὶ δὴ τὰς ὁμορρύθμους, περὶ ὧν ὁ λόγος. Κατὰ τὸν ἔγκριτον τοῦτον συγγραφέα, ὁ τρίτος κέκτηται ἀγωγήν, ὅταν ἡ ὠφέλεια τῆς ἑταιρίας εἶνε ἄμεσος οὐχὶ δὲ ὅταν εἶνε ἔμμεσος. Παράδειγμα ἀμέσου ὠφελείας φέρει τοῦτο. Συνεταῖρος ἀγοράζει ἐμπορεύματα ἀντὶ δραχμῶν 10000, δηλοῖ δὲ ποσὸν δραχμῶν 6000, καὶ ἡ ἑταιρία δέχεται τὰ ἐμπορεύματα ἀντὶ τοῦ ποσοῦ τούτου τῶν 6000. Ἡ ἑταιρία ἐνέχεται πρὸς τὸν πωλητὴν διὰ τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 6000. Ἑπομένως ὁ πωλητὴς κατὰ μὲν τοῦ συμβληθέντος μετ' αὐτοῦ συνεταίρου ἔχει ἀγωγὴν διὰ τὸ ὅλον, κατὰ δὲ τῆς ἑταιρίας μέχρι συμπληρώσεως τοῦ ποσοῦ τῶν δραχμῶν 6000. Παράδειγμα ἐμμέσου ὠφελείας φέρει τοῦτο. Ὁ μὴ ὢν διαχειριστὴς συνεταῖρος δανείζεται ἰδίῳ ὀνόματι ποσόν τι, ὅπερ προορίζει καὶ χρησιμοποιεῖ πρὸς ἐξόφλησιν προσωπικῆς ὀφειλῆς πρὸς τὴν ἑταιρίαν. Ἡ ὠφέλεια ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἶνε ἔμμεσος· ἄρα ἡ ἑταιρία δὲν ἐνέχεται πρὸς τὸν δανειστήν (Pont 1395.) Ἡ τροποποιητικὴ αὕτη ἐκδοχὴ τοῦ Pont εἶνε μὲν ἐπιεικής, βασίζεται δὲ, ὡς λέγει καὶ οὗτος ἐν τῷ συμφέροντι τοῦ ἐμπορίου, ἀλλ' ἐν τούτοις δέν μοι φαίνεται ἀκριβὴς διὰ τοὺς ἄνω λόγους.

332. Ἐγένετο λόγος περὶ τῶν θεμιτῶν πράξεων τῶν διαχειριστῶν τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας. Διὰ δὲ τὰς ἀθεμίτους πράξεις αὐτῶν; Ἐνέχεται ἆρά γε ἡ ἑταιρία, ὡς καὶ οἱ συνεταῖροι, διὰ τ' ἀδικήματα τῶν διαχειριστῶν;

Ὡς πρὸς τοῦτο δέον ν' ἀναμνησθῶμεν, ὅτι πᾶσα ἐμπορικὴ

ἑταιρία, πλὴν τῆς μετοχικῆς, ἀποτελεῖ νομικὸν πρόσωπον. (Ἴδε ἀνωτέρω § 55 καὶ ἑπ.) Κατ' ἀρχὴν δὲ τὰ νομικὰ πρόσωπα ἐστερημένα βουλήσεως δὲν ἐνέχονται διὰ τ' ἀδικήματα τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν, διότι ἡ θέλησις τῶν ἀντιπροσώπων λογίζεται θέλησις τοῦ νομικοῦ προσώπου, μόνον ἐφ' ὅσον περιορίζεται ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἀντιπροσωπείας. Τότε δὲ μόνον τὸ νομικὸν πρόσωπον, καὶ δὴ ἡ ἑταιρία, ἐνέχεται, ὅταν ὠφελήθη ἐκ τοῦ ἀδικήματος, (quod ad eum pervenit)· διότι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὀφείλει ν' ἀποδώσῃ πᾶν ὅ,τι ἐκτήσατο. (Mayntz § 22. Σημ. 5.—Winds. § 59.—Οἰκονομ. Στοιχ. Α. § 23 Σημ. 2.)

Ἡ ἀνωτέρω λύσις ὡς πρὸς τὴν μὴ ἐνοχὴν ἰσχύει ἆρά γε καὶ ἐν τῇ περιπτώσει, καθ'ἣν ὁ ἀντιπρόσωπος καὶ δὴ ὁ διαχειριστὴς ἐπὶ τῇ καταρτίσει τῆς δικαιοπραξίας, ἣν συνάπτει διὰ τὸ νομικὸν τῆς ἑταιρίας πρόσωπον, γίνεται ὑπαίτιος ἀδικήματος καὶ δὴ δόλου; Ὁ Waechter Α. Σελ. 251 λύει τὸ ζήτημα τοῦτο ἀποφατικῶς ἐπὶ παντὸς νομικοῦ προσώπου ὅτι δηλ. ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐνέχεται. Ἄρα τὸ αὐτὸ ἐπὶ ἑταιρίας. Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γνώμης ταύτης τὸ ἐφετεῖον Ἀθηνῶν ἀπεφήνατο τὸ αὐτό. Ἐπρόκειτο περὶ ἀγωγῆς ἀφορώσης τὴν ἀκύρωσιν τῆς δικαιοπραξίας ἕνεκα δόλου τῶν διαχειριστῶν ἀνωνύμου ἑταιρίας ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ νὰ ἐπιστραφῶσι τὰ κεφάλαια τὰ καταβληθέντα αὐτῇ. Τὸ ῥηθὲν δικαστήριον ἀπεφήνατο ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐνέχεται ἡ ἑταιρία, ἐπερχομένων τουτέστι τῶν ἐκ τῆς ἐπιβλαβοῦς δικαιοπραξίας συνεπειῶν καὶ κατὰ τοῦ νομικοῦ προσώπου ἀνεξαρτήτως τῆς ὠφελείας ἢ μὴ αὐτοῦ. Τοιαῦται δὲ εἶνε ἡ ἀκύρωσις ἢ τὸ δεκτικὸν προσβολῆς τῆς δικαιοπραξίας δι' οἱουδήποτε νόμιμου λόγου ἢ ἡ εὐθύνη τόκων ὑπερημερίας ἢ ἐπὶ ἀποζημιώσει. Ἄρα προκειμένου κατὰ τ' ἀνωτέρω περὶ ἀγωγῆς ἀφορώσης τὴν ἀκύρωσιν ἢ διάρρηξιν τῆς δικαιοπραξίας ἕνεκα δόλου τῶν διαχειριστῶν τῆς ἑταιρίας, ἐνέχεται αὕτη,

ἐὰν ἀποδειχθῇ τοῦτο. (Ἔφετ. Ἀθ. ἀριθ. 823 τοῦ 1888.)

Σχετικὸν ζήτημα λύεται ὑπὸ τοῦ Mayuz τὰ ἑξῆς. Κατ' αὐτὸν ἡ universitas ἐνέχεται διὰ τὴν ζημίαν τὴν προκύπτουσαν ἐκ τῆς μὴ ἐκπληρώσεως ἢ ἐκ τῆς κακῆς ἐκπληρώσεως τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῆς, ὅταν τὰ γεγονότα τὰ ἐπαγαγόντα τὴν ζημίαν προϋκλήθησαν ὑπὸ τῶν πρακτόρων αὐτῆς. (αὐτ.) Γενικώτερον δὲ προσεκτέον εἰς τοῦτο· ἐὰν πρόκειται περὶ αὐτοτελοῦς ἀδικήματος τοῦ διαχειριστοῦ ἢ ἐὰν πρόκειται περὶ ἀδικήματος πραττομένου ἐκ τῶν ἐνοχικῶν συμβάσεων τῆς ἑταιρίας. Διότι ἐν τῇ δευτέρα περιπτώσει ἐνέχεται τὸ νομικὸν πρόσωπον τῆς ἑταιρίας, ἀνεξαρτήτως τῆς ὠφελείας. π. χ. Ἀτμοπλοϊκή τις ἑταιρία ἀνέλαβεν ὑποχρέωσιν τῆς μεταφορᾶς ἐμπορευμάτων. Ταῦτα ὑπεξαιροῦνται ὑπὸ τῶν πρακτόρων αὐτῆς ἢ τῶν πλοιάρχων, ἡ ἑταιρία ἐνέχεται πρὸς ἀποζημίωσιν.

Σχετικὸν ζήτημα ἦλθεν ἐσχάτως ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ὁ διαχειριστὴς ἑταιρίας τινὸς, ἐκμισθώσας εἴς τινα κτῆμα ἐπὶ προθεσμίᾳ, κατέλαβεν αὐθαιρέτως αὐτὸ πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας. Τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν ἐθεώρησε τὴν πρᾶξιν ταύτην τοῦ διαχειριστοῦ ὡς αὐτοτελὲς ἀδίκημα καὶ ἐκήρυξεν ἀνεύθυνον τὴν ἑταιρίαν, ἐνῷ πρόκειται περὶ ἐνοχῆς ἐκ συμβάσεως τῆς μισθώσεως, κατὰ τὴν δίοδον τῆς ὁποίας ἐγένετο ἡ ἀδικοπραξία. Ὁ Ἄρειος Πάγος ἀνῄρεσε σκεψάμενος ὅτι τὸ Ἐφετεῖον, δεξάμενον ὅτι δὲν πρόκειται περὶ συμβατικῆς σχέσεως τῆς ἑταιρίας, ἀλλὰ περὶ ἀδικήματος τοῦ διαχειριστοῦ αὐτῆς καὶ ἀπορρῖψαν τὴν ἀγωγὴν τοῦ μισθωτοῦ, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου δέχεται, ὅτι διὰ τῆς ἀγωγῆς ἰσχυρίζεται ὁ ἐνάγων, ὅτι ἡ ἑταιρία τῷ ἐξεμίσθωσε τὸ ἐν αὐτῇ κτῆμα διὰ τοῦ διαχειριστοῦ αὐτῆς καὶ ὅτι πρὸ τῆς λήξεως τοῦ χρόνου τῆς μισθώσεως οὗτος κατέλαβεν αὐθαιρέτως αὐτό, ἕνεκα δὲ τούτου τοῦ λόγου, αἰτεῖται ὁ ἐνάγων νὰ ὑποχρεωθῇ ὁ διαχειριστής, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ἑταιρίας εἰς παράδοσιν τοῦ κτήματος καὶ

εἰς ἀποζημίωσιν· ἡρμήνευσε δὲ ψευδῶς τὰς γενικὰς περὶ ἐνοχικῶν συμβάσεων διατάξεις, καθ' ἃς ἡ μίσθωσις περιλαμβάνεται μεταξὺ τῶν συμβάσεων. (Ἀριθμ. 260 τοῦ 1891.)

Τί κρατεῖ ἐν Γαλλίᾳ ὡς πρός τὴν ἐνοχὴν τῆς ἑταιρίας διὰ τ' ἀδικήματα τῶν διαχειριστῶν; Οἱ Lyon Caen et Renault ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Γαλ. νομολογίας δίδουσι τὴν ἑξῆς λύσιν. Αἱ ἀθέμιτοι πράξεις, ἀδικήματα ἢ οἱονεὶ ἀδικήματα τοῦ διαχειριστοῦ τῆς ἑταιρίας, δὲν ὑποχρεοῦσιν εἰμὴ αὐτὸν κατ' ἀρχήν. Δὲν δύνανται νὰ καταστῶσιν ἡ ἑταιρία καὶ οἱ συνεταῖροι ὑπεύθυνοι δυνάμει τοῦ ἄρθρου 1384 Γ. Κώδικος. Ὁ διαχειριστὴς εἶνε ἐντολοδόχος, οὐχὶ δὲ πράκτωρ. Ἐν τούτοις ἡ ἑταιρία καὶ οἱ συνεταῖροι θὰ ἦσαν ὑπόχρεοι ἕνεκα τῶν ἀθεμίτων πράξεων τοῦ διαχειριστοῦ, ἐὰν οἱ συνεταῖροι εἶχον διατάξει τὰς πράξεις ταύτας ἢ εἶχον ἐπιδοκιμάσει αὐτὰς κατόπιν διὰ τῆς ἀνοχῆς. Τοῦτο ἔχει ἐφαρμογὴν ἰδίως ἐπὶ τῶν παρανόμων διαγωνισμῶν. Ἀλλ' ἡ ἑταιρία καὶ οἱ συνεταῖροι ὑποχρεοῦνται πρὸς τὰ συμβαλλόμενα μέρη διὰ τὸν δόλον τὸν προαχθέντα ὑπὸ τοῦ διαχειριστοῦ ἐν ταῖς ἑταιρικαῖς ἐπιχειρήσεσιν (Ἀκυρ. 15 Ἰανουαρ. 1872).

Γ.

Ἐνάσκησις τῶν ἑταιρικῶν ἀπαιτήσεων.

333. Αἱ ἑταιρικαὶ ἀπαιτήσεις ἀνήκουσι τῇ ἑταιρίᾳ ὡς νομικῷ προσώπῳ. Ἡ ἐνάσκησις δὲ αὐτῶν καὶ δὴ ἡ ἐπιδίωξις τῆς πληρωμῆς, ἐν ᾗ ἔγκειται καὶ τὸ τῆς ἀγωγῆς δικαίωμα, γίνεται ἐν ὀνόματι τῆς ἑταιρίας ὑφ' ἑκάστου συνεταίρου ἔχοντος κατ' ἀρχὴν αὐτοδικαίως τὸ πρὸς διαχείρισιν δικαίωμα, εἴτε ὑπὸ τῶν εἰδικῶς διορισθέντων διαχειριστῶν κατὰ τ' ἀλλαχοῦ εἰρημένα (§ 286 καὶ 288.) Ὁ Τρολὼν λέγει ὅτι οἱ πρὸς τὴν ἑταιρίαν ὑποχρεούμενοι εἶνε ὀφειλέται τοῦ νομικοῦ προσώπου, καὶ ὅταν τὸ πρόσωπον τοῦτο παρίσταται ἀπέναντι αὐ-

τῶν διὰ τοῦ νομίμου ὀργάνου, δέον νὰ καταβάλλωσιν ἄνευ διακρίσεως ὁλόκληρον τὸ χρέος. (866). Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὁ ἔγκριτος οὗτος συγγραφεὺς λέγει καὶ ὡς πρὸς τὰς ἀστικὰς ἑταιρίας, δὲν ἐφαρμόζεται μὲν εἰς αὐτὰς, διότι αὗται δὲν ἀποτελοῦσι κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην νομικὸν πρόσωπον· ἐφαρμόζεται ὅμως πληρέστατα εἰς τὰς ἐμπορικὰς καὶ δὴ εἰς τὴν ὁμόρρυθμον ἑταιρίαν. Ἐν Γαλλίᾳ τινὲς τῶν συγγραφέων πρὸς στήριξιν τοῦ ἄνω πορίσματος ἐπικαλοῦνται τὸ ἄρθρον 1197 Γαλ. Κώδικος ἀντιστοιχοῦν πρὸς ὁμοίαν διάταξιν τοῦ Ῥωμ. Δικαίου, καθ' ὃ ἕκαστος τῶν εἰς ὁλόκληρον δανειστῶν δικαιοῦται ν' ἀπαιτήσῃ τὸ ὅλον τῆς ὀφειλῆς δυνάμει τῆς καλουμένης ἐνεργητικῆς συνενοχῆς, καὶ λέγουσιν ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦτο ὑπάρχει καὶ ἐπὶ ὁμορρύθμων συνεταίρων, ἑκάστου ἐξ αὐτῶν δυναμένου νὰ ἐνασκήσῃ τὴν ἐπὶ καταβολῇ ἀγωγὴν διὰ τὸ ὅλον. Σημειωτέον ὅμως ὅτι οὗτοι ἐπικαλούμενοι τὸ ἄρθρον 1197 ποιοῦσι τὴν ἐπίκλησιν ταύτην ἁπλῶς κατὰ τύπους, πράγματι ὅμως καὶ κατ' οὐσίαν, ἰδίᾳ δὲ ὁ Pont, καταλήγουσιν εἰς τὸ νόμιμον ἐξαγόμενον, οἷον ἀνωτέρω ἐκτίθεται, ὅτι δηλαδὴ ἡ ἑταιρικὴ ἀπαίτησις ἐνασκεῖται μὲν ὑφ' ἑκάστου τῶν συνεταίρων ἢ ὑπὸ μόνου τοῦ εἰδικῶς διορισθέντος διαχειριστοῦ, ἀλλ' ἡ ἐνάσκησις αὕτη γίνεται ἐν ὀνόματι τῆς ἑταιρίας. Οἱ Lyon Caen et Renault εὐλόγως παρατηροῦσιν ἐπὶ τὸ σαφέστερον, ὅτι δὲν εἶνε ὀρθὴ ἡ ἄνω ἐπίκλησις. Διότι δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ προκειμένου πλειονότης δανειστῶν. Αἱ ἑταιρικαὶ ἀπαιτήσεις, ὡς πάντα τὰ στοιχεῖα ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ἐνεργητικὸν τῆς ἑταιρίας, ἀνήκουσιν αὐτῇ ταύτῃ. Οἱ συνεταῖροι δὲν εἶνε συνδανεισταὶ, ὡς δὲν εἶνε συγκύριοι. Ὁ διαχειριστὴς ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ἑταιρίας ἐν ὀνόματι αὐτῆς δικαιοῦται εἰς ἐνάσκησιν τῶν ἑταιρικῶν ἀπαιτήσεων. Τοῦτο ἔχει ὁμοιότητά τινα πρὸς τὴν μεταξὺ δανειστῶν ἀλληλεγγύην, ἀλλ' οὐδαμῶς ἡ ὁμοιότης αὕτη δικαιοῖ ἡμᾶς εἰς τὸ εἰπεῖν ὅτ

ὑπάρχει τῷ ὄντι τοιαύτη· (336 καὶ Traitê 295.) Οἱ συγγραφεῖς οὗτοι ἐπικρίνοντες τοὺς ἀνωτέρω ὡς πρὸς τοῦτο, σιωπῶσιν ὡς πρὸς τὴν κατ' οὐσίαν ὁμοδοξίαν αὐτῶν, ἧς ἐποιησάμην μνείαν.

Συμφώνως πρὸς τ' ἀνωτέρω, ἵνα ᾖ ἰσχυρὰ ἡ καταβολὴ ἀπαιτεῖται νὰ γείνῃ ἐν χερσὶ συνεταίρου τινὸς ἐλλείψει εἰδικοῦ διαχειριστοῦ, ἄλλως ἐν χερσὶ τοῦ διαχειριστοῦ τούτου· Ἆρα ὁ ὀφειλέτης δὲν ἀπαλλάσσεται καταβάλλων ἐνὶ τῶν συνεταίρων τῷ ἀποκεκλεισμένῳ τῆς διαχειρίσεως. Ἑπομένως ἐὰν τὰ καταβληθέντα δὲν ἐτέθησαν ἐν τῷ ἑταιρικῷ ταμείῳ δύνανται ν' ἀναζητηθῶσι καίπερ τῆς καταβολῆς γενομένης διὰ λογαριασμὸν τῆς ἑταιρίας. Ἐξεναντίας ἡ καταβολὴ ἡ γενομένη τοῖς ἔχουσι κατὰ τ' ἄνω ἐξουσίαν, ἵνα δέχωνται αὐτήν, ἔσεται τακτικὴ καὶ ἰσχυρὰ, ἀπαλλασσομένου τοῦ ὀφειλέτου καὶ ἐν αὐτῇ τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν οἱ διαχειρισταὶ ἐνοσφίσθησαν τὰ καταβληθέντα. (Ἴδε Pont 1414 καὶ 1415. καὶ Vidari § 316.)

334. Ἦλθε σχετικὸν ζήτημα ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐν ὁλομελείᾳ δικάζοντος.

Πάντα τὰ μέλη ὁμορρύθμου ἑταιρίας ἤγειραν ἀγωγὴν κατ' ἀσφαλιστικῆς ἑταιρίας ἐξαιτησάμενα τὴν πληρωμὴν ἀσφαλισθείσης ποσότητος δυνάμει ἀσφαλιστικοῦ συμβολαίου συνομολογηθέντος μεταξὺ τῆς ἑταιρίας τῶν ἐναγόντων καὶ τῆς ἐναγομένης. Τὸ ἀναφυὲν ἐν τῇ δίκῃ ζήτημα ἦτο τὸ ἑξῆς. Νομίμως ὑφισταμένης ὁμορρύθμου ἑταιρίας καὶ τῆς συμβάσεως γενομένης ὑπ' αὐτῆς, εἶνε δεκτὴ ἀγωγὴ ἐγκριθεῖσα ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν αὐτῆς ἐν ἰδίῳ ὀνόματι ἢ εἶνε ἀπαράδεκτος δι' ἔλλειψιν νομιμοποιήσεως λόγῳ ὅτι ἔδει νὰ ἐγερθῇ ἡ ἀγωγὴ ὑπὸ τῆς ἑταιρίας διὰ τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας; Ὁ Ἄρειος Πάγος ἀπεφήνατο ὡς ἑξῆς. «Ἐπὶ νομίμως ὑφισταμένης ὁμορρύθμου ἑταιρίας, μὴ διορισθέντος τινὸς τῶν συνεταίρων ὡς διαχειριστοῦ, ἐκ τοῦ νόμου δὲν ἀποκλείονται

νὰ ἐνασκήσωσι τὰς ἐκ τῶν ἑταιρικῶν ὑποθέσεων πηγαζούσας ἀγωγὰς ἐκτὸς τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας καὶ πάντα τὰ μέλη αὐτῆς δμοῦ, διότι κατὰ τὰ συνδεδυασμένα ἄρθρα 20 καὶ 22 'Εμπ. νόμου ἐπὶ δμορρύθμου ἑταιρίας οἱ δμόρρυθμοι συνεταῖροι, ὄντες ἀλληλεγγύως ὑπόχρεοι καὶ ἀτομικῶς εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας εἶνε κύριοι τῶν ἑταιρικῶν ὑποθέσεων ἐνεργητικῶς τε καὶ παθητικῶς καὶ ὅταν αὗται ἐνεργῶνται ὑπὸ τὴν ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν, καὶ τοὐντεῦθεν δὲν δύναται ν' ἀφαιρεθῇ ἀπ' αὐτῶν τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιδιώξωσι ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τὰς ἐκ τῶν ἑταιρικῶν ὑποθέσεων πηγαζούσας ἀγωγάς.» ('Αποφ. δλομελείας ὑπ' ἀριθ. 113 τοῦ 1889.)

'Εκ τῶν προηγουμένων ἀποφάσεων τοῦ 'Αρείου Πάγου ἡ ὑπ' ἀριθ. 217 τοῦ 1888 ἀπόφασις ἡ λύσασα τὸ αὐτὸ ζήτημα δμοίως δὲν περιεῖχεν ἐν τῇ αἰτιολογίᾳ τὴν φράσιν «μὴ διορισθέντος τινὸς τῶν συνεταίρων ὡς διαχειριστοῦ.» 'Η τῆς δλομελείας ἀπόφασις ὀρθῶς προσέθηκεν αὐτήν. Διότι κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν τῇ προηγουμένῃ παραγράφῳ, ὅταν ὑπάρχῃ εἰδικὸς διαχειριστὴς αὐτὸς μόνος ἐνασκεῖ τὴν ἀγωγήν, διότι αὐτῷ μόνῳ γεννήσεται ἡ καταβολὴ ὡς ἔχοντι τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀποδέξασθαι αὐτήν. 'Αλλὰ καὶ ταύτης τῆς προσθήκης ὑπαρχούσης, τυπικώτερον θὰ ἦτο, ὡς φρονῶ, τὸ νὰ ἐνησκεῖτο ἡ ἀγωγὴ ἐν ὀνόματι τῆς ἑταιρίας νομικὸν πρόσωπον ἀποτελούσης εἴτε ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ διαχειριστοῦ, εἴτε ὑπό τινος τῶν συνεταίρων ἐλλείψει ἐκείνου διὰ τῆς χρήσεως τῆς ἑταιρικῆς ἐπωνυμίας. Διότι ἄλλως παραγνωρίζεται ἡ τοῦ νομικοῦ προσώπου ἰδιότης. "Ιδε καὶ ἀνωτέρω (§ 312) ἐπὶ τοῦ ἀντιστρόφου ζητήματος ὡς πρὸς τὴν ἀγωγὴν τῶν τρίτων κατὰ τῆς ἑταιρίας. Τοῦτο δὲ ἐννοεῖται ἐφ' ὑποθέσει ὅτι ἡ ὁμόρρυθμος ἑταιρία ὑφίσταται νομίμως. Διότι ἄλλως τ' ἀπαρτίζοντα τὴν ἄκυρον ἑταιρίαν μέλη ἄνευ ἀμφισβητήσεως δύνανται νὰ ἐνασκήσωσιν ὡς ἄτομα τὰς ἀπαιτήσεις ἐκείνας.

Ἀλλὰ πρὸς στήριξιν τῆς τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀποφάσεως ἥτις ἄλλως συνάδει τῇ οὐσίᾳ τῆς ὑποθέσεως δύναναι πρὸς τῇ αἰτιολογίᾳ αὐτῆς κατὰ τὸ πλεῖστον νὰ προστεθῶσι καὶ τὰ ἑξῆς. Ἐν τῇ δίκῃ παρέστησαν πάντα τὰ μέλη τῆς ἑταιρίας ἐνασκήσαντα τὴν ἀγωγήν. Ἄρα διὰ τῆς καταβολῆς τῆς γενησομένης αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου ἐξαλείφεται ὡς πρὸς πάντας ἡ ἐνοχή, ἅτε μὴ ὑπάρχοντος ἑτέρου μέλους ἀμφισβητήσοντος τὸ ἰσχυρὸν αὐτῆς. Ἄρα ἐκλείπει τὸ ἔννομον συμφέρον τοῦ ὀφειλέτου εἰς τὸ ζητῆσαι τὸ ἀπαράδεκτον τῆς ἀγωγῆς. Ἄλλως τε τοῦτο συνάδει ἐν μέρει καὶ πρὸς τὰ ἐν § **274** *εἰρημένα ὡς πρὸς τὴν ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΤΕΡΟΡΡΥΘΜΟΥ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

335. *Διαίρεσις τοῦ παρόντος κεφαλαίου.*

---

335. *Ἐν τῷ Κεφαλαίῳ τούτῳ γίνεται λόγος περὶ τοῦ δευτέρου εἴδους τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου, ἤτοι περὶ τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας, ἧς μνείαν ποιοῦνται τὰ ἄρθρα 23—28.*

Τὸ Κεφάλαιον τοῦτο διαιρετέον εἰς τέσσαρα τμήματα ὡς ἑξῆς. 1) Περὶ τῆς ἐννοίας καὶ τῶν γενικῶν χαρακτήρων τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας 2) Περὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων τῶν συνεταίρων. 3) Περὶ διαχειρίσεως τῆς ἑτερορρύθμυυ ἑταιρίας· καὶ 4) Περί τινων παρατηρήσεων ἀναγομένων εἰς τὰς κατὰ μετοχὰς ἑτερορρύθμους ἑταιρίας.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΤΗΣ ΕΤΕΡΟΡΡΥΘΜΟΥ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

336. *Ὁρισμὸς τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας.*

337. *Ὀνοματολογία.*

338. *Τίς ὁ σκοπὸς τῆς παραδοχῆς τοῦ εἴδους τούτου τῆς ἑταιρίας;*

339. *Ἱστορικὴ ἔποψις. Καταγωγὴ τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας. Βαθμιαία ἀνέλιξις αὐτῆς καὶ σημασία.*

340. *Ἡ ἑτερόρρυθμος ἑταιρία δὲν τεκμαίρεται.*

341. *Κατὰ τὸ ἄρθρον 23 ἡ ἑτερορρύθμος ἑταιρία ἐνεργεῖ ὑπὸ ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν. Παρατηρήσεις ὡς πρὸς τοῦτο.*

342. *Παρατηρήσεις τινὲς ὡς πρὸς τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους πρὸς σύστασιν τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας.*

---

336. **Ἑτερόρρυθμος ἑταιρία** *εἶνε ἐκείνη δι' ἧς δύο ἢ πλείονες συμφωνοῦσιν ὅπως ἐμπορεύωνται ὑπὸ ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν, ἐξ ὧν τινες μὲν εὐθύνονται ἀπεριορίστως καὶ ἀλληλεγγύως, τινὲς δὲ μόνον μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς ὑποσχεθείσης καὶ καταβαλλομένης ὑπ' αὐτῶν εἰσφορᾶς. Ὁ ὁρισμὸς οὗτος προκύπτει ἐκ τοῦ ἄρθρου 23 Ἐμπ. νόμου. Τὸ ἄρθρον τοῦτο λέγει. Ἑτερόρρυθμος ἑταιρία εἶνε ἡ συνισταμένη μεταξὺ ἑνὸς ἢ πολλῶν συνεταίρων ἀλληλεγγύως ὑπευθύνων καὶ ἑνὸς ἢ πολλῶν συνεταίρων ἁπλῶν χρηματοδοτῶν, οἱ ὁποῖοι ὀνομάζονται ἑτερόρρυθμοι ἢ καθ' ἑτερορρυθμίαν συνεταῖροι. Ἡ φράσις τοῦ ἄρθρου 23 «μεταξὺ ἑνὸς ἢ πολλῶν συνεταίρων ἀλληλεγγύως ὑπευθύνων» δηλοῖ ὅτι εἷς τοὐλαχιστὸν δέον νὰ ᾖ ὑπεύθυνος ἀπεριορίστως ὅτε φυσικῷ τῷ λόγῳ δ'ἐν δύναται νὰ ὑπάρξῃ λόγος περὶ ἀλληλεγγύης· ὑπαρχόντων δὲ πλειόνων οὕτως ὑπευθύνων, ἡ εὐθύνη εἶνε ἀλληλέγγυος.*

Ἐνῶ ὁ ὁρισμὸς τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας ὁ ἀναφερόμενος ἐν τῷ ἄρθρῳ 20 Ἐμπ. νόμου εἶνε ἐλλιπής, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, (§ 273), ὁ ὁρισμὸς τῆς ἑτερορρύθμου, ὁ ἐν τῷ ἄρθρῳ 23 ἀναφερόμενος, εἶνε κατὰ πάντα ἀκριβής. Ἐξ αὐτοῦ δὲ ἐλήφθη ἐν πάσαις ταῖς νεωτέραις νομοθεσίαις.

337. *Τὸ ἐν λόγῳ ἄρθρον τοὺς ἑτερορρύθμους συνεταί-*

ρους ἤτοι τοὺς μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς εἰσφορᾶς αὐτῶν ἐνεχομένους καλεῖ ἁπλοῦς χρηματοδότας. Ἐν Γαλλίᾳ καλοῦνται οἱ μὲν ἀπεριορίστως ὑπεύθυνοι Commanditės, οἱ δὲ μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς εἰσφορᾶς ἐνεχόμενοι commanditaires. Ἐν δὲ τῇ Ἰταλίᾳ καλοῦνται οἱ μέν, accomanditarii, οἱ δέ, accomendanti. Ἐν δὲ τῇ Γερμανίᾳ καλοῦνται οἱ μὲν persönlich Haftende ἢ κατὰ λέξιν umbeschrände Haftende, οἱ δὲ Kommanditisten.

Πολλάκις ἐν τῇ ἐν λόγῳ ἑταιρίᾳ παρὰ πλείοσιν ἑτερορρύθμοις ὑπάρχουσι καὶ δύο ἢ πλείονες ἀπεριορίστως ἐνεχόμενοι ἤ, ὡς ὁ νόμος λέγει, ἀλληλεγγύως ὑπεύθυνοι. Ταύτην τὴν περίπτωσιν προνοοῦν τὸ ἄρθρον 24 Ἐμ. νόμου προστίθησι καὶ τὰ ἑξῆς. «Ὅταν ὑπάρχωσι πολλοὶ συνεταῖροι ἀλληλέγγυοι... ἡ ἑταιρία εἶνε συγχρόνως ὁμόρρυθμος ὡς πρὸς αὐτοὺς καὶ ἑτερόρρυθμος ὡς πρὸς τοὺς ἁπλῶς χρηματοδότας.» Τοῦτο ἐννοητέον ὡς δηλοῦν οὐχὶ βεβαίως ὅτι ὑπάρχουσι δύο ἑταιρίαι διακεκριμέναι, ἀλλ' ὅτι ὑπάρχει μία ἑταιρία ἀπαρτιζομένη ἐκ δύο στοιχείων (Lyon Caen 343 καὶ Traité 456.) Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐν τῇ ἑτερορρύθμῳ ἑταιρίᾳ ὑπάρχουσι δύο κατηγορίαι, ἡ τῶν ἀπεριορίστως καὶ ἡ τῶν περιωρισμένως ἤτοι μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς εἰσφορᾶς εὐθυνομένων· ἑκάστη δὲ κατηγορία διέπεται ὑπὸ ἰδίων κανόνων κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζόμενον τύπον. Ἀμφότεραι δὲ συντρέχουσι συνάμα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τῆς μιᾶς καὶ μόνης ἑτερορρύθμου ἑταιρίας.

Αἱ πλεῖσται τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν περιέχουσι τὴν διάταξιν ταύτην λαβοῦσαι αὐτὴν ἐκ τοῦ ἄρθρου 24 τοῦ Γαλ. Ἐμπ. Κώδικος. (Γερμ. ν. ἄρθρ. 150 § 2. Ἑλβετ. ἄρθ. 593 Βελγ. ἄρθρ. 20 καὶ Ἰταλ. ἀρθρ. 115.) Οἱ μὲν δύο τελευταῖοι ἀποφαίνονται ἀπαραλλάκτως ὡς τὸ ἄρθρον 24. Οἱ δὲ Γερ-

μανικὸς καὶ Ἑλβετικὸς συνεπτυγμένως, ὅτι, ὅταν ὑπάρχωσι πλείονες συνεταῖροι ἀπεριορίστως ἐνεχόμενοι, ἡ ἑταιρία εἶνε ὡς πρὸς αὐτοὺς συγχρόνως ὁμόρρυθμος.

338. Τίς ὁ σκοπὸς τῆς παραδοχῆς τοῦ εἴδους τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας ;

Τριπλοῦς εἶνε οὗτος.

α) Ἡ ὁμόρρυθμος ἑταιρία ἕνεκα τῆς ἀπεριορίστου καὶ ἀλληλεγγύου εὐθύνης πάντων τῶν συνεταίρων δὲν εἶνε δεκτικὴ μεγάλων ἐπιχειρήσεων.

β) Πολλάκις ἐφευρίσκει τις βιομηχάνημά τι ἢ εἶνε ἐπιτήδειος βιομήχανος ἢ ἔμπορος καὶ δὲν ἔχει ἀρκοῦντα κεφάλαια πρὸς ἐνάσκησιν αὐτοῦ· προσφεύγει λοιπὸν εἰς τοὺς χρηματοδότας καὶ συνάπτει μετ' αὐτῶν τὴν ἐν λόγῳ ἑταιρίαν πορίζόμενος παρ' αὐτῶν τὰ κεφάλαια.

γ) Οἱ χρηματοδόται, οἵτινες ἐνδέχεται νὰ μὴ θέλωσι νὰ φαίνωνται ὅτι ἐμπορεύονται, εὐκόλως προσφεύγουσιν εἰς τὴν ἐν λόγῳ ἑταιρίαν, ἔνθα εἶνε ἀφανεῖς.

339. Πόθεν ἕλκει τὴν καταγωγὴν αὐτῆς ἡ ἑτερόρρυθμος ἑταιρία ;

Αὕτη δὲν πηγάζει κυρίως ἐκ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου, ἂν καὶ αἱ καλούμεναι societates vectigales—ἑταιρίαι τῶν ἐκλεπτόρων τῶν δημοσίων προσόδων (N. 5 καὶ 65 Π. 17. 2) ἔχουσί τινας ὁμοιότητας πρὸς τὴν ἑτερόρρυθμον ἰδίως ἐν τούτῳ, ὅτι οἱ mancipes παρίστανται ὡς διαχειρισταὶ συναλλασσόμενοι μετὰ τοῦ κράτους καὶ παρέχοντες αὐτῷ τὰς ἀπαιτουμένας ἐγγυήσεις· παρ' αὐτοῖς δὲ ὑπῆρχον οἱ συνεταῖροι publicani οἵτινες ἐπρομήθευον τὰ κεφάλαια καὶ δὲν ὑπεχρεοῦντο εἰμὴ μέχρι τῶν καταβληθέντων ποσῶν. Ἐπὶ τούτου γενήσεται λόγος καὶ πάλιν ἐν ἀρχῇ τοῦ ἑπομένου κεφαλαίου, ἵνα καταδειχθῶσι ὁμοιότητές τινες τούτων καὶ πρὸς τὰς νῦν καλουμένας διὰ μετοχῶν ἑταιρίας sociétès par actions.

Κυρίως ἡ ἑτερόρρυθμος ἑταιρία ἔλκει τὴν ἑαυτῆς καταγωγὴν ἐκ τῶν ναυτικῶν ἐθίμων κατὰ τὸν 10ον ἢ 11ον αἰῶνα Μ. Χ. ἐν τῇ συμβάσει τῆς διαπιστεύσεως (commanda) *κατὰ τὴν Μεσόγειον. Ἐν πρώτοις ἐνεπιστεύετό τις ναυτικῷ τινι χρήματα ἢ ἐμπορεύματα* (en pacotille) *ὅπως οὗτος δι' αὐτῶν ἐμπορευθῇ ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς πανηγύρεσιν ἢ ἐν τοῖς λιμέσι τῶν διαφόρων πόλεων. Ὁ παραδιδοὺς ἐλάμβανε μέρος ἐκ τῶν κερδῶν τῆς ἐν λόγῳ ἐπιχειρήσεως· δὲν διέτρεχε δ' ἕτερον κίνδυνον εἰμὴ ν' ἀπολέσῃ τὸ ἐμπιστευθὲν κεφάλαιον. Τὸ ὄνομα τῆς συμβάσεως ταύτης παράγεται ἐκ τοῦ* commendare *ἤτοι ἐμπιστεύεσθαι ἢ διδόναι ἐντολήν. Κατ' ἀρχὰς, ὡς εἴρηται, ἡ σύμβασις αὕτη ἐφηρμόζετο ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ ἐμπορίου, εἶτα δὲ ἐξετάθη καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ γῆν. Πολλάκις παρέδιδον τὰ κεφάλαια αὐτῶν εἰς ἐμπόρους φιλοπόνους ἀναδεχομένους νὰ ποιήσωσιν αὐτῶν χρῆσιν πρός τι ἐμπόριον ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ ὅτι οἱ χορηγοῦντες τὸ κεφάλαιον δὲν θὰ ὑπεχρεοῦντο πέραν τῆς καταβολῆς των. Οἱ χρηματοδόται οὗτοι δὲν ἦσαν ἔμποροι· διετέλουν ἄγνωστοι· ὁ διαχειριστὴς ἐπεχείρει τὰς δικαιοπραξίας ἐν ἰδίῳ ὀνόματι καλούμενος* complimentaire. *Ἡ ἐν λόγῳ σύμβασις μετεῖχε συνάμα τῆς μισθώσεως ὑπηρεσίας καὶ τῆς ἑταιρίας. Ὁ ἀπεριορίστως ἐνεχόμενος εἰσήνεγκεν ἁπλῶς τὴν φιλοπονίαν του, ἀντημείβετο δὲ διὰ μέρους ἐκ τῶν κερδῶν. Ἆρα δέον νὰ μὴ συγχέωμεν τὴν ἐν λόγῳ σύμβασιν μετὰ τῆς καλουμένης* implicita. *Τίς ἡ σημασία ταύτης ;* (*Ἴδε* Troplong *381.*) *Ὁ διαχειριστὴς ἐπ' αὐτῆς δὲν εἶχε δικαίωμα ἐπὶ μέρους ἐκ τῶν κερδῶν, ἀλλ' ἐφ' ὡρισμένου ποσοῦ.* (*Ἴδε περὶ τούτων* Lyon Caen Traité, *448 καὶ 449.*) *Ὁ περίεργος ἰδέτω καὶ πολλὰ ἄλλα παρὰ τῷ* Troplong. soc. § *377—398 ἔνθα ἡ βαθυμαία ἱστορικὴ ἀνέλιξις μέχρι τοῦ ἐμπορικοῦ Κώδικος. Ἐπίσης* Casaregi de commercio disc *σελ. 29 καὶ* Fremery étude de Droit commercial *σελ. 36.*

340. *Ἡ ἑτερόρρυθμος ἑταιρία οὖσα ἐξαίρεσις τοῦ κοινοῦ δικαίου δὲν τεκμαίρεται.*

Δέον λοιπὸν ἐν τῇ συμβάσει νὰ δηλῶται, ὅτι οἱ συμβαλλόμενοι προτίθενται τὴν σύστασιν ἑτερορρύθμου [illegible] ἐχούσης τὰ στοιχεῖα, ἅτινα ἀπαρτίζουσιν αὐτήν. Ἄλλως δὲν σιωπῇ θεωρητέα ἡ ἑταιρία ὡς ὁμόρρυθμος· ἥτις εἶνε ὁ τύπος τῆς ἑταιρικῆς ἑνώσεως. Ἐννοεῖται ὅτι [illegible] ὁ παντὸς παν ηγυρικὸς τύπος· ἀρκεῖ νὰ ἐξάγηται ἡ φύσις τῆς ἑνώσεως. Ὁ δικαστὴς θέλει ἑρμηνεύει τὴν σύμβασιν καὶ χαρακτηρίζει αὐτὴν ἐκ τοῦ συνόλου αὐτῆς. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐκ τῆς συμβάσεως κριτέος ὁ ἀληθὴς χαρακτὴρ τῆς ἑταιρίας, οὐχὶ δὲ ἐκ τῆς διδομένης ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων ὀνομασίας, ἥτις ἐνδέχεται νὰ ᾖ ἡμαρτημένη ἢ ἀνακριβής· ὁ Pont *ἀναπτύσσει τοῦτο διὰ παραδειγμάτων. (Ἴδε § 1421. Ἴδε τοιαῦτα καὶ παρὰ* Alauzet **535.**) *Γενικώτερον δὲ δέον ν'ἀπονέμηται τῇ συμβάσει ὁ ὀρθὸς αὐτῆς χαρακτήρ. Ἐφαρμογὴ τούτου εὕρηται ἐν τῇ ἀπὸ 6 Αὐγούστου **1853** ἀποφάσει τοῦ ἀκυρωτικοῦ, καθ' ἣν καίτοι σύμβασίς τις καλεῖται ἑταιρία ἑτερόρρυθμος, θεωρητέα ὡς μὴ σινιστῶσα ἑταιρίαν, ὅταν οἱ ὀνομαζόμενοι ἑτερόρρυθμοι, ἀντὶ νὰ καταβάλωσιν ἑταιρικὴν εἰσφορὰν ὑποχρεοῦνται ἁπλῶς ὡς ἐγγυηταὶ νὰ ὑφίστανται τὰς ζημίας τῆς ἑταιρίας μέχρις ὡρισμένου ποσοῦ. Ταῦτα πάντα ἀπορρέουσιν ἐκ τῶν κανόνων περὶ ἑρμηνείας τῶν συμβάσεων ἀναγόμενα εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ δικαστοῦ. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἡ ἀπόφασις ἐφόσον περιορίζεται εἰς τὴν ἑρμηνείαν δὲν ὑπόκειται εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου.*

341. *Ἐκ τοῦ ἄρθρου 23 ἐμπ. νόμου προκύπτει ὅτι καὶ ἡ ἑτερόρρυθμος ἑταιρία ἐνεργεῖ ὑπὸ ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν.*

Σημειωτέον ἐνταῦθα τὰ ἑξῆς:

α΄.) Ὅτι ὅπως ἐπὶ ὁμορρύθμου ἑταιρίας οὕτω καὶ ἐπὶ ἑτερορρύθμου ἡ ἑταιρικὴ ἐπωνυμία δὲν εἶνε οὐσιώδες στοι-

χεῖον πρὸς ἔννομον σύστασιν αὐτῆς. Ἡ ἐπωνυμία ἀπαιτεῖται καὶ ἐνταῦθα δι' ἑτέραν αἰτίαν (Ἴδε τοὺς λόγους τῆς λύσεως ταύτης ἀνωτέρω ἐν § 274).

Καὶ β'.) Ὅτι ἡ ἐπωνυμία αὕτη φέρει κατ' ἀνάγκην κατὰ τὸ ἄρθρον 23 ἐδ. 2 τὸ ὄνομα ἑνὸς ἢ πολλῶν ἀλληλεγγύως ὑπευθύνων συνεταίρων. Τὸ ὄνομα δὲ ἑτερορρύθμου τινὸς δὲν δύναται νὰ τεθῇ ἐν τῇ ἑταιρικῇ ἐπωνυμίᾳ κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 25. Ἐντεῦθεν ἐξάγεται ὅτι ὁ ἑτερόρρυθμος, οὗ τὸ ὄνομα ἐτέθη ἐν τῇ ἐπωνυμίᾳ, ἐνέχεται προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως ἀπέναντι τῶν τρίτων, ὡσανεὶ ἦν ὁμόρρυθμος. Ἡ λύσις αὕτη ἐκράτησεν ἐν Γαλλίᾳ, καίπερ τοῦ νόμου σιωπῶντος, ἀκολουθητέα δὲ καὶ παρ' ἡμῖν, ὥσπερ ἐν τῷ Γενικῷ μέρει διετυπώσαμεν διὰ τοὺς ἐν § 68 λόγους. Ἐξηγητέον, ὅτι ἡ αὐστηρὰ αὕτη εὐθύνη ὑφίσταται μόνον ἀπέναντι τῶν τρίτων. Τοῦτο ἐκράτησε γενικῶς ἐν Γαλλίᾳ, ὅσον ἀφορᾷ τὴν περίπτωσιν ταύτην. Ἑπομένως ὁ ἑτερόρρυθμος ἐν τῇ ἤδη ἐξεταζομένῃ περιπτώσει ἔχει ἀναγωγὴν κατὰ τῶν ἀπεριορίστως ὑπευθύνων συνεταίρων αὐτοῦ διὰ τὸ ὑπερβάλλον τὸ τυχὸν πέραν τῆς εἰσφορᾶς καταβληθὲν τοῖς δανεισταῖς. (Lyon Caen Traité 462). Ἴδε κατωτέρω ἐν § 368 τὶ συμβαίνει ἐπὶ τῆς παραβάσεως τοῦ ἄρθρου 27.

Αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι ἔκριναν εὔλογον νὰ ὁρίσωσι ῥητῶς τὴν αὐστηρὰν ταύτην εὐθύνην (Ἴδε Γερ. ν. ἄρθρ. 168 Ἰταλ. ἄρθρ. 114. Ἑλβετ. ἄρθρ. 600.) Διασαφίζουσι δὲ ὅτι ἡ εὐθύνη αὕτη ἡ ἀπεριόριστος καὶ ἀλληλέγγυος ὑφίσταται μόνον ὡς πρὸς τοὺς τρίτους. «Ὁ ἑτερόρρυθμος, οὗ τὸ ὄνομα ὑπάρχει ἐν τῇ ἑταιρικῇ ἐπωνυμίᾳ, ἐνέχεται ἀπέναντι τῶν δανειστῶν τῆς ἑταιρίας ὡς ὁμόρρυθμος συνεταῖρος».

342. Περὶ τῶν ἐξωτερικῶν τύπων τῶν πρὸς σύστασιν τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας ἀπαιτουμένων καὶ δὴ περὶ τῆς συντάξεως ἐγγράφου καὶ περὶ τῆς δημοσιεύσεως τῆς περιλή-

ψεως αὐτοῦ (ἄρθρα 39 καὶ 42 καὶ ἐπ. ἐμπ. νόμου) ἀρκοῦντα ἐλέχθησαν ἐν τῷ Γενικῷ μέρει ὑπὸ τὰς οἰκείας ἐπιγραφὰς καὶ ἐν § 74 — 115. Περιττὴ ἄρα ἡ ἐπανάληψις πλὴν τῆς ἑξῆς περιπτώσεως.

Ὡς εἴρηται ἐν περιπτώσει ἀκυρώσεως τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας δι' ἔλλειψιν τῶν νομίμων διατυπώσεων δὲν μεταπίπτει αὕτη εἰς ὁμόρρυθμον κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν Γαλλίᾳ γνώμην τὴν κατ' ἐμὲ ὀρθοτέραν. (Ἴδε τοὺς λόγους ἐν § 93.) Διὰ τοὺς ἐκεῖ λόγους δὲν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι οἱ ἑτερόρρυθμοι δι' ἔλλειψιν τῶν διατυπώσεων δέον νὰ μεταποιηθῶσιν εἰς ὑπευθύνους προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως πλὴν ἐννοεῖται ὑπάρξεως καὶ ἄλλων λόγων καὶ δὴ δόλου, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἐμποιεῖται τοῖς τρίτοις πλάνη.

Πολλοὶ τῶν νεωτέρων νόμων καὶ δὴ οἱ Γερμανικὸς καὶ Ἑλβετικὸς διετύπωσαν τὰ περὶ τούτου κατ' ἄλλον τρόπον ἵνα προστατεύσωσι τὰ τῶν τρίτων συμφέροντα ἀνεξαρτήτως τοῦ δόλου. Ἀφοῦ ὥρισαν ὅτι ἡ ἐγγραφὴ τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας ἐν τῷ ἐμπορικῷ βιβλίῳ δέον νὰ περιέχῃ σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ὄνομα ἑκάστου ἑτερορρύθμου καὶ τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ ὡς τοιούτου ὡς καὶ τὸ ποσὸν τῆς εἰσφορᾶς αὐτοῦ προσέθεσαν ὅτι, ὅταν ἡ ἑτερόρρυθμος ἑταιρία δὲν ἐνεγράφη ἐν τῷ οἰκείῳ βιβλίῳ, ἕκαστος ἑτερόρρυθμος ἐνέχεται πρὸς τοὺς τρίτους, ὡσανεὶ ἦν ὁμόρρυθμος, ἤτοι ὡς ἀπεριορίστως ὑπεύθυνος διὰ τὰς ὑποχρεώσεις, ἃς ἡ ἑταιρία συνωμολόγησε πρὸ τῆς ἐγγραφῆς, πλὴν ἐὰν ἀποδείξῃ ὅτι οἱ τρίτοι οὗτοι ἐγίνωσκον τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ ὡς ἑτερορρύθμου». (Γερμ. νόμου ἄρθρ. 151 καὶ 163 Ἑλβετ. νόμου ἄρθρ. 591 καὶ 597.) Ὑποτίθεται ἡ περίπτωσις καθ' ἣν ἡ ἑταιρία ἄρχεται τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς πρὸ τῆς ἐγγραφῆς αὐτῆς ἐν τῷ βιβλίῳ, ὅτε ὁ ἑτερόρρυθμος ἐνέχεται ὡς ὁμόρρυθμος διὰ τὰς πρὸ τῆς ἐγγραφῆς ἐνοχὰς τῆς ἑταιρίας, ἀπαλλάσσεται δὲ τοιαύ-

της αὐστηρᾶς ἐνοχῆς, ἐὰν ἀποδείξῃ ὅτι οἱ τρίτοι ἐγίνωσκον ὅτι ἦν ἑτερόρρυθμος.

Παρ' ἡμῖν, ὡς εἴρηται, οὐκ ἀκολουθητέα ἡ αὐστηρὰ αὕτη συνέπεια, πλὴν ἐννοεῖται δόλου, οὐ μόνον διότι ὁ ἡμέτερος νόμος σιωπᾷ, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν ἀπαιτεῖται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 43 ἡ ἐν τῇ δημοσιευτέᾳ περιλήψει τοῦ καταστατικοῦ μνεία τῶν ὀνομάτων τῶν ἑτερορρύθμων.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

343. *Ὅρια περὶ ἃ στρέφεται ἡ ἐξέτασις ἐν τῷ τμήματι τούτῳ.*

344. *Σχέσις καὶ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἑτερορρύθμου καὶ τοῦ δανείζοντος χρήματα. Ποῖα τὰ ἐντεῦθεν ἐξαγόμενα ;*

345. *Ἡ ἐνοχὴ τοῦ ἑτερορρύθμου ἐν τῇ ἑταιρίᾳ συνιστᾷ πρᾶξιν ἐμπορικήν ; Ναί.*

346. *Ὁ ἑτερόρρυθμος κέκτηται τὴν τοῦ ἐμπόρου ἰδιότητα ; Οὐχί.*

347. *Ἡ περιωρισμένη εὐθύνη τῶν ἑτερορρύθμων.*

348. *Ἐξέτασις σχετικοῦ τινος ζητήματος.*

349. *Ζητήματα γεννώμενα ἕνεκα τῆς μὴ καταβολῆς ὑπὸ τῶν ἑτερορρύθμων τῆς ὑποσχεθείσης εἰσφορᾶς. Ἀγωγὴ ἐπὶ καταβολῇ. Τίσιν ἁρμόζει ; εἶδος αὐτῆς. Παραπομπὴ εἰς τὸ Γενικὸν μέρος.*

350. *Προσθήκη ὡς πρὸς τὰς νεωτέρας νομοθεσίας.*

351. *Παρατηρήσεις ὡς πρὸς τὰς εἰσφορὰς τῶν ἑτερορρύθμων.*

352. *Τὰ ὑπὸ τῶν ἑτερορρύθμων ληφθέντα εἰκονικὰ μερίσματα εἶνε ἀρά γε ἐπιστρεπτέα; Διακρίσεις. Παραπομπή. Νεώτεραι νομοθεσίαι.*

---

343. *Ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας, οἵα ἐν τῷ 1ῳ Τμήματι διετυπώθη, ἐξάγεται ὅτι δύο συνεταιρικὰ οὕτως εἰπεῖν στοιχεῖα εὑρηνται ἐν αὐτῇ, τὸ τῶν ἀπεριορίστως, καὶ τὸ τῶν περιωρισμένως ἐνεχομένων συνεταίρων. Οἱ*

πρῶτοι ἐξομοιοῦνται κατὰ πάντα τοῖς ὁμορρύθμοις συνεταίροις. Τὰ δίκαια καὶ αἱ ὑποχρεώσεις αὐτῶν εἶνε τὰ αὐτά, οἷα καθωρίσθησαν ταῦτα ὡς πρὸς τοὺς ὁμορρύθμους συνεταίρους. Ἀλλ' οἱ ἑτερόρρυθμοι ἔχουσι μὲν δίκαια καὶ ὑποχρεώσεις κατὰ τὰς γενικὰς περὶ ἑταιρίας ἀρχάς, περὶ ὧν ἐκτεθήσονται εἰδικά τινα καὶ ἐνταῦθα, τελοῦσιν ὅμως καὶ ἐν σχέσει ἰδιαζούσῃ ἀναφαινομένῃ ἐν μόνῃ τῇ ἑτερορρύθμῳ ἑταιρίᾳ. Ἆρα ὡς πρὸς τοῦτο τά τε δίκαια καὶ αἱ ὑποχρεώσεις αὐτῶν ἀπορρέουσι καὶ ἐκ τῆς ἰδιότητος αὐτῶν καὶ διαφόρως ἐν πολλοῖς ἐξετάζονται.

344. Ἐν πρώτοις τίς ἡ σχέσις καὶ τίς ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἑτερορρύθμου καὶ τοῦ δανείζοντος χρήματα;

Ὁ ἑτερόρρυθμος σχετίζεται μὲν μετὰ τοῦ δανείζοντος χρήματα κατὰ τοῦτο, ὅτι ἀμφότεροι χορηγοῦσι κεφάλαια· ἀλλ' ὑπάρχει μεταξὺ τούτων οὐσιώδης διαφορὰ κατὰ τὰ ἑξῆς.

Ὁ μὲν ἑτερόρρυθμος εἶνε συνεταῖρος. Ὡς τοιοῦτος συμμετέχει τῶν κερδῶν, ὅπερ ἐξήρτηται ἐκ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν· ἐνδέχεται ν' ἀπολέσῃ τὰ καταβληθέντα κεφάλαια, ἅτινα χρησιμεύσουσι τυχὸν πρὸς πληρωμὴν τῶν ἑταιρικῶν χρεῶν. Οὕτως ἐν περιπτώσει διαλύσεως ἢ πτωχεύσεως τῆς ἑταιρίας εἶνε ὀφειλέτης πρὸς τοὺς δανειστάς, οἵτινες προηγοῦνται ἐκείνου. Ὁ δὲ δανειστὴς κέκτηται τὰ παρομαρτοῦντα τῇ χορηγήσει τοῦ δανείου δίκαια. Δικαιοῦται εἰς λῆψιν τοῦ δανεισθέντος ποσοῦ καὶ τῶν συμφωνηθέντων τόκων ἐκ τῆς ἑταιρικῆς περιουσίας ἀνεξαρτήτως τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ κερδῶν, ὡς καὶ τῆς ἀπωλείας τῶν δανεισθέντων κεφαλαίων.

Αὗται εἶνε αἱ οὐσιώδεις διαφοραί· ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἕτεραί, ὡς π. χ. ὅτι ὁ δανείζων χορηγεῖ χρήματα, ἐνῶ ὁ ἑτερόρρυθμος χορηγεῖ καὶ ἕτερα ἀντικείμενα ἀξίας ἢ καὶ μόνην τὴν ἐπικαρπίαν.

Συμφέρει τῷ μέλλοντι νὰ ἐπιδοθῇ εἰς ἐμπόριον καὶ μὴ ἔχοντι κεφάλαια νὰ εὕρῃ ἑτερορρύθμους οὐχὶ δὲ δανειστάς.

Διότι ἐλλείψει κερδῶν οὐδὲν καταβάλλει τῷ ἑτερορρύθμῳ. Ἀντιστρόφως οἱ διατιθέμενοι νὰ χορηγήσωσι κεφάλαια τῇ ἑταιρίᾳ συμφέρει νὰ δανείζωσιν αὐτὰ παρὰ νὰ γείνωσιν ἑτερόρρυθμοι. Διότι ὁ δανειστὴς ἔχει βεβαίαν πρόσοδον, οὐχὶ δὲ εὐμετάβλητον. (Lyon Caen Traité 465.)

Πολλάκις ἡ διάκρισις μεταξὺ ἑτερορρύθμου καὶ δανειστοῦ παρέχει δυσχερείας. Ἀπόκειται τῷ δικαστῇ ἡ ἑρμηνεία, γινομένη συμφώνως πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς συμβάσεως καὶ τῆς προθέσεως τῶν συμβαλλομένων, ἀνεξαρτήτως τῆς ὀνομασίας ἣν ἔδοσαν οὗτοι· οὕτως οὐ χαρακτηριστέος ὡς ἑτερόρρυθμος ὁ χορηγῶν τῇ ἑταιρίᾳ κεφάλαια, ἐὰν δὲν συνωμολογήθη ὅτι θέλει συμμετέχει εἰς τὰ κέρδη καὶ ζημίας. Διότι δὲν ὑπάρχει πρόθεσις συνάψεως ἑταιρίας. (Ἴδε ἀνωτ. § 38). Ἀπεφασίσθη ἐν Γαλλίᾳ καὶ τοῦτο, ὅτι ὑπάρχει δάνειον καὶ οὐχὶ ἑτερορρυθμία, ὅταν ὁ καταβαλὼν ποσόν τι διὰ τὴν ἐπιχείρησιν ἔχῃ δικαίωμα ἐπὶ μέρους τῶν κερδῶν, ἐὰν δὲν συμμετέχῃ ἐπὶ τῶν ζημιῶν, ἢ ἐὰν τὸ ποσὸν συνωμολογήθη νὰ ἐπιστρέφηται εἰς ὡρισμένην προθεσμίαν ἢ εἰς πρώτην ἀναζήτησιν. (Lyon Caen *αὐτ. 466.*) *Ἀνωτέρω ἐγένετο μνεία περὶ τοῦ ὅτι ἡ ἑτερόρρυθμος ἑταιρία εἶνε ἐξαίρεσις τοῦ κοινοῦ δικαίου καὶ ἐξηγήθη ἐν γένει πῶς ἑρμηνευτέα ἡ σύμβασις, σιωπώντων τῶν συμβαλλομένων. Νῦν ἐξηγήθη εἰδικῶς πῶς χαρακτηριστέα ἡ σύμβασις, ὅταν ἔχῃ ἀναλογίαν τινὰ πρὸς τὸ δάνειον.*

345. *Ἐνταῦθα ἐξεταστέον τὰ ἑξῆς ζητήματα.*

α) Ἡ ἐνοχὴ τοῦ ἑτερορρύθμου ἐν τῇ ἑταιρίᾳ συνιστᾷ πρᾶξιν ἐμπορικήν;

Εἰς λύσιν τοῦ ζητήματος ὁδηγήσει ἡμᾶς ἡ ἑξῆς σκέψις. Ὁ ἑτερόρρυθμος ἐνδιαφέρεται εἰς τὰς ἐμπορικὰς ἐργασίας τῆς ἑταιρίας, ἧς ἀπαρτίζει μέλος. Αἱ ἐργασίαι αὗται γίνονται καὶ διὰ λογαριασμὸν αὐτοῦ. Ὑποχρεοῦται ἐξ αὐτῶν μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς εἰσφορᾶς αὐτοῦ. Ἆρα δέον νὰ ἐνέχηται ἐμπο-

ρικῶς καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως, ὑπαγομένων τῶν ἐντεῦθεν ἀπορρεουσῶν δικῶν εἰς τὴν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις διαδικασίαν οἵα ἀναγράφεται ἐν τῷ ΑΥΝΖ τοῦ 1887 νόμῳ περὶ καταργήσεως τῶν ἐμποροδικείων. Οὕτως ἐκδικασθήσεται ἡ περὶ καταβολῆς τῆς εἰσφορᾶς ἀγωγή, καὶ αἱ σχετικαὶ διαφοραί, ὡς καὶ ἡ περὶ ἐπιστροφῆς τῶν ληφθέντων εἰκονικῶν μερισμάτων κατὰ τοὺς ὅρους ὑφ' οὓς ἐπιτρέπεται αὕτη. Ἡ λύσις αὕτη τοῦ ζητήματος θεωρεῖται ὡς ἐπικρατοῦσα καὶ ἐν Γαλλίᾳ. (Lyon Caen 353 καὶ Traité 470. Bravard. T. 1. 245-248. Pont 1424. Vavasseur 321.) Τὸ αὐτὸ καὶ ἡ Γαλλικὴ νομολογία. Ἐκ τῶν συγγραφέων ἀντιδοξοῦσιν οἱ Pardessus n. 1509 καὶ Alauzet § 538,λόγῳ ὅτι ἡ ἐνοχὴ τοῦ ἑτερορρύθμου εἶνε ἀστική, ὡς μὴ συμπεριλαμβανομένη εἰς τὰς ἐμπορικὰς πράξεις τὰς ἐν τοῖς ἄρθροις 632 καὶ ἑπ. ἀπαριθμουμένας τὰς ἀντιστοιχούσας πρὸς τὸν ἡμέτερον νόμον περὶ ἀμοιδιόπητος τῶν ἐμποροδικείων· καὶ διότι καὶ αὐτὸς ὁ δανειστὴς δὲν ἐνέχεται ἐμπορικῶς ἕνεκα τῆς ἐμπορικῆς χρήσεως, ἣν ὁ δανεισθεὶς ποιεῖ τοῦ δανεισθέντος ποσοῦ. Ἄλλως ἡ ἐναντία λύσις ἀντίκειται τῷ πνεύματι τοῦ νόμου τοῦ σκοποῦντος τὴν τῶν ἀστικῶν κεφαλαίων πρόσληψιν ἐν τῇ ἑτερορρύθμῳ ἑταιρίᾳ. Φρονῶ ὅτι διὰ τῆς ἐκδοχῆς ταύτης παρορᾶται ἡ μεταξὺ δανειστοῦ καὶ ἑτερορρύθμου διάκρισις· δὲν κλονίζονται δὲ οἱ λόγοι τῆς ἐπικρατούσης γνώμης.

346. β/ Ὁ ἑτερόρρυθμιος κτᾶται δι' αὐτὸ τοῦτο τὴν τοῦ ἐμπόρου ἰδιότητα;

Ἀναμφισβητήτως μόνη ἡ ἀποφατικὴ λύσις εἶνε ὀρθή· καὶ εὐλόγως ἐπεκράτησεν. Οὐδεὶς ὁ ἀντιλέγων. Διότι ναὶ μὲν ἡ τοῦ ἑτερορρύθμου ἐνοχὴ εἶνε ἐμπορική· ἀλλ' ἡ ἰδιότης τοῦ ἐμπόρου δὲν κτᾶται ἐκ τούτου μόνου. Ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο καὶ ἕτερον στοιχεῖον κατὰ τὸ ἄρθρον 1ον τοῦ ἐμπ. νόμου, τὸ νὰ μετέρχηταί τις τὰς πράξεις ταύτας ὡς σύνηθες

ἐπάγγελμα. Ὁ δὲ ἑτερόρρυθμος, καίπερ ὢν ὡς τοιοῦτος συνεταῖρος, δὲν ἔχει σύνηθες ἐπάγγελμα τὴν ἐμπορίαν. Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι ἡ ἰδιότης τοῦ ἑτερορρύθμου ἐν ὡρισμένῃ τινὶ ἑτερορρύθμῳ ἑταιρίᾳ δὲν κωλύει αὐτὸν τοῦ νὰ εἶνε ἔμπορος. Διότι τὸ ἄνω ζήτημα εἶνε, ἐὰν μόνη ἡ ἰδιότης τοῦ ἑτερορρύθμου προσδίδωσι τὴν τοῦ ἐμπόρου ἰδιότητα.

347. Ἐν γένει αἱ σχέσεις τῶν συνεταίρων πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τοὺς τρίτους κανονίζονται ἐλλείψει ἑτέρας συμφωνίας κατά τε τὰς γενικὰς περὶ ἑταιριῶν ἀρχάς, (Ἴδε ἀνωτ. § 116 καὶ ἑπ.) καὶ κατὰ τοὺς κανόνας τοὺς ἀπορρέοντας ἐκ τῆς νομικῆς προσωπικότητος τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν, ὧν ἐφαρμογὴ ἐγένετο ἐν τῷ περὶ ὁμορρύθμου ἑταιρίας κεφαλαίῳ πλὴν τῶν εἰδικῶς ἐν ταῖς περὶ ἑτερορρύθμου ἑταιρίας διατάξεσιν ἀναφερομένων. Ἆρα τριπλοῖ κανονισμοί· α) Αἱ γενικαὶ περὶ ἑταιρίας ἀρχαί· β) οἱ κανόνες ὑφ' ὧν διέπονται αἱ ὁμόρρυθμοι ἑταιρίαι, καὶ γ· αἱ εἰδικαὶ διατάξεις αἱ ἀναγόμεναι εἰς τὰ τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας αἱ τροποποιοῦσαι τὰς ἄνω ἀρχὰς καὶ τοὺς ἄνω κανόνας.

Ἡ οὐσιωδεστέρα ἐκ τῶν εἰδικῶν τούτων διατάξεων ἀφορᾷ τὴν περιωρισμένην εὐθύνην τῶν ἑτερορρύθμων, οἵα ἐν τῷ ἄρθρῳ 23 ἀναγράφεται. Αὕτη εἶνε, ὡς καὶ ἐν τῷ δοθέντι ὁρισμῷ τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας εἴρηται, ὅτι πᾶς ἑτερόρρυθμος συνεταῖρος δὲν ὑπόκειται εἰμὴ εἰς τὰς μέχρι τῆς καταβληθείσης ἢ καταβλητέας εἰσφορᾶς ζημίας.

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ὡς πρὸς τὴν συμμετοχὴν τῶν συνεταίρων, ὁμορρύθμων τε καὶ ἑτερορρύθμων, εἰς τὰ κέρδη καὶ ζημίας ἐφαρμόζονται καὶ ἐνταῦθα αἱ γενικαὶ ἀρχαί, ὅτι ἐλλείψει ἐναντίας συμφωνίας αἱ μερίδες εἶνε ἴσαι, ἀδιαφόρως τῶν εἰσφορῶν ἑκάστου. (Ἴδε τοὺς λόγους ἐν § 134).

Ἐπὶ τούτου οἱ νόμοι Γερμανικὸς καὶ Ἑλβετικὸς ὡς πρὸς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἑτερόρρυθμον ἑταιρίαν περιέχουσιν ἰδιάζουσαν διάταξιν τὴν ἑξῆς· ὅτι τὸ μέτρον τῆς συμμετοχῆς

τῶν ἑτερορρύθμων εἰς τὰ κέρδη καὶ ζημίας, ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ, ἐὰν δὲν ὡρίσθη τοῦτο ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων (Γερμ. ν. ἄρθρον 162. Ἑλβετ. ν. ἄρθρον 596 ἐδ. 2.) Ὁ Γερμανικὸς προστίθησιν, «αἰτουμένης ἐν ἀνάγκῃ τῆς γνώμης τραγματογνωμόνων.» Σπανίως ὅμως συμβήσεται ἡ περίπτωσις αὕτη. Διότι συνήθως προνοεῖ περὶ τούτου τὸ καταστατικόν.

348. Ἐνταῦθα παρεμπίπτει τὸ ἑξῆς σχετικὸν ζήτημα.

Ἀφερεγγύου καταστάντος τινὸς τῶν συνεταίρων, ἡ ἐντεῦθεν ζημία διανεμητέα μεταξὺ τῶν φερεγγύων. Ἡ λύσις αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἰσότητος, ὑφ' ἣς αἱ ἑταιρικαὶ σχέσεις κανονίζονται. (Ἴδε καὶ § 140.)

Τίς ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς ταύτης προκειμένου περὶ ἑτερορρύθμου ἑταιρίας;

Βεβαίως καὶ ὁ ἑτερόρρυθμος δέον νὰ ὑφίσταται ἀνάλογον ζημίαν ἕνεκεν τῆς ἐν λόγῳ ἀφερεγγυότητος, ἀλλ' ὡς ἐννοεῖται οἰκοθεν ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς μὴ ὑπερβάσεως τοῦ ποσοῦ τῆς εἰσφορᾶς κατὰ τὸ ἄρθρον 23. Τοιαύτη ἡ ἐν Γαλλίᾳ νομολογία. Προέκειτο περὶ ἑτερορρύθμου ἑταιρίας ἀπαρτιζομένης ὑπὸ τριῶν συνεταίρων, ἐξ ὧν οἱ μὲν δύο ἦσαν ὁμόρρυθμοι, ἤτοι προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως ἐνεχόμενοι, ὁ δὲ τρίτος ἑτερόρρυθμος. Πτωχεύσαντος τοῦ ἑνὸς ἐκ τῶν ὁμορρύθμων, ὁ ἑτερόρρυθμος ἠξίωσεν ἵνα ὁ ὁμόρρυθμος ὑποστῇ πᾶσαν τὴν ἐκ τοῦ ἀφερεγγύου ζημίαν, ἐνῷ τὸ ποσὸν τῆς ἑαυτοῦ εἰσφορᾶς δὲν εἶχεν ἔτι ἐξαντληθῇ ἐκ τῶν λοιπῶν ζημιῶν. Τὸ Ἀκυρωτικὸν Γαλλίας ἀπεφήνατο ὅτι ἐν τῇ ἑτερορρύθμῳ ἑταιρίᾳ ὁ κανὼν τῆς ἰσότητος δέον νὰ ὑπάρχῃ μεταξὺ πάντων τῶν συνεταίρων ἐν τοῖς κέρδεσι καὶ ταῖς ζημίαις· ἄρα θέλει γίνεσθαι διανομὴ ἀνάλογος ὡς πρὸς τὸ ἔλλειμμα τὸ προερχόμενον ἐκ τοῦ ἀφερεγγύου τινὸς ἐξ αὐτῶν, ἄνευ διακρίσεως μεταξὺ ὁμορρύθμου καὶ ἑτερορρύθμου. Οἱ ἑτερόρρυθμοι μάτην ἀντιτάττουσιν ὅτι κατὰ διαφορὰν τῶν

δμορρύθμων ἐνεχομένων προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως πρὸς τοὺς τρίτους διὰ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας, δὲν εὐθύνονται εἰμὴ μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς εἰσφορᾶς, διότι τὸ μόνον ἀποτέλεσμα τῆς ἀρχῆς ταύτης εἶνε ὁ περιορισμὸς ἐν τῇ εἰσφορᾷ ὡς πρὸς τὸ ὑπερβάλλον τῶν ζημιῶν τῶν προερχομένων ἐκ τοῦ ἀφερεγγύου τινὸς ἢ πλειόνων δμορρύθμων. (Ἀκυρωτ. 2 Ἰουλίου 1884. Dalloz. 1885. 1. 148.) Ὁ περὶ ἀλληλεγγύης ἰσχυρισμὸς εἶνε ἀστήρικτος, διότι αὕτη ὥρισται ὡς πρὸς τοὺς τρίτους, οὐχὶ δὲ ὡς πρὸς τοὺς συνεταίρους.

349. Ὅταν οἱ ἑτερόρρυθμοι δὲν κατέβαλον ἢ κατέβαλον ἐν μέρει τὰ ποσὰ τῆς ὑποσχεθείσης εἰσφορᾶς, ἡ ἑταιρία ἔχει βεβαίως ἀγωγὴν κατ' αὐτῶν ἐπὶ καταβολῇ.

Τί ὡς πρὸς τοὺς τρίτους καὶ δὴ τοὺς δανειστὰς τῆς ἑταιρίας ;

Ἔχουσιν ἆρά γε οὗτοι ἄμεσον ἐξ ἰδίου δικαίου ἀγωγὴν κατὰ τῶν ἑτερορρύθμων ἐπὶ καταβολῇ τῆς ὑποσχεθείσης εἰσφορᾶς ἢ μόνον ἔμμεσον δικαίῳ τῆς ἑταιρίας ; Δύνανται δὲ νὰ ἐναγάγωσιν ἕνα ἐκ τῶν ἑτερορρύθμων ἐπὶ καταβολῇ ὁλοκλήρου τῆς ὀφειλομένης εἰσφορᾶς ἢ ὀφείλουσι νὰ ὑποβάλλωσι πάντας εἰς σύμμετρον καταβολήν, δηλαδὴ κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἀριθμοῦ καὶ ποσοῦ τῶν εἰσφορῶν ; Ὑπαρχόντων δὲ πλειόνων δανειστῶν δύναταί τις ἐξ αὐτῶν νὰ ἐναγάγῃ διὰ τὸ ὅλον τῆς ἑαυτοῦ ἀπαιτήσεως ;

Ἡ ἀνάλυσις τῶν δυσχερῶν τούτων ζητημάτων ἐγένετο ἐν τῷ Γενικῷ μέρει, ἔνθα ἐδόθησαν αἱ κατ' ἐμὲ λύσεις, τοὺς λόγους τῶν ὁποίων ἴδε ἐν Κεφαλαίῳ 10ῳ ἐν §§ 241 καὶ 242. Ἐκεῖ ἐξητάσθησαν ταῦτα γενικώτερον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Εἶδος καὶ ἔκτασις τῆς ἀγωγῆς τῶν δανειστῶν τῆς ἑτερορρύθμου καὶ ἀνωνύμου ἑταιρίας κατὰ τῶν ἑτερορρύθμων ἢ μετόχων.» Ἐκεῖ ὡς πρὸς μὲν τὸ ά. ζήτημα, τὸ καὶ κύριον, ἐδεξάμην ὅτι οἱ τρίτοι κέκτηνται τὴν ἔμμεσον μόνον ἀγωγὴν (δικαίῳ τῆς ἑταιρίας) ἐναντίον τῆς ἐν Γαλλίᾳ ἐπικρατούσης

γνώμης, καθ'ἣν ἔχουσι καὶ τὴν ἄμεσον ἤτοι ἰδίῳ δικαίῳ. Ὡς πρὸς δὲ τὸ β'. κατέδειξα τὸ δυσχερὲς καὶ ἐν πολλοῖς ἀμφιβολον τοῦ ζητήματος, ἐκθεὶς τὰς ὑπὲρ καὶ κατὰ γνώμας. Ὡς πρὸς τὸ ά. ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἐν Γαλλίᾳ ἐπικρατεῖ ἡ ὑπὲρ τῆς ἀμέσου ἀγωγῆς γνώμη θεωρουμένη ὡς ἐξασφαλίζουσα τέλεον τὰ τῶν τρίτων συμφέροντα. Ὥστε ὁ παρατηρητὴς δέον νὰ ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην.

Δὲν ἔχω νὰ προσθέσω ἕτερόν τι τοῖς ἐκεῖ εἰρημένοις εἰμὴ τὸ ἑξῆς.

Τίς βαρεῖται τῇ ἀποδείξει τῆς καταβολῆς τῆς ὑποσχεθείσης εἰσφορᾶς ; Φρονῶ ὅτι ὁ ἐναγόμενος ἑτερόρρυθμος. Διότι οὔσης ἀποδεδειγμένης τῆς ὑποσχέσεως τῆς εἰσφορᾶς, ἥτις μόνη εἶνε στοιχεῖον τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς, ὀφείλει ὁ ἑτερόρρυθμος προτείνων τὴν ἔνστασιν τῆς καταβολῆς ν' ἀποδείξῃ αὐτήν. Οὕτως ἀπεφήνατο ἐν Γαλλίᾳ τὸ Ἀκυρωτικὸν (4 Ἰανουαρίου 1887) ὅτι ἀπόκειται τῷ ἑτερορρύθμῳ ἡ ἀπόδειξις τῆς γενομένης καταβολῆς, οὐχὶ δὲ τῷ συνδίκῳ τῷ ἀντιπροσωπεύοντι τοὺς δανειστὰς τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἐν πτωχεύσει ἑταιρίας. Τὸ Ἐφετεῖον, οὗ ἀνῃρέθη ἡ ἀπόφασις ἐπέβαλε τῷ συνδίκῳ τὴν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ καταβολὴ δὲν ἐγένετο. (Ἴδε Dalloz 1888. 1. 124).

350. Τί λέγουσιν αἱ νεώτεραι ἀλλοδαπαὶ νομοθεσίαι ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἀμέσου ἀγωγῆς ;

Ἐκτίθημι ἐνταῦθα κατὰ προσθήκην καὶ τὰ περὶ τούτου.

Τὸ ζήτημα περὶ τοῦ τίνα ἀγωγὴν οἱ δανεισταὶ κέκτηνται κατὰ τῶν ἑτερορρύθμων ἀπησχόλησεν εἰδικῶς τὸν Ἑλβετὸν νομοθέτην.

Ὁ Ἑλβετικὸς νόμος τοῦ 1883 ἀποφαίνεται ἐν ἄρθρῳ 603 ὡς ἑξῆς. «Οἱ δανεισταὶ τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας δὲν ἔχουσι διαρκούσης αὐτῆς ἄμεσον ἀγωγὴν κατὰ τῶν ἑτερορρύθμων. Ὅταν δὲ ἡ ἑταιρία διαλυθῇ, πλὴν τῆς περιπτώσεως τῆς πτωχεύσεως, ἔχουσιν ἄμεσον ἀγωγὴν κατὰ τῶν ἑτερορ-

ρύθμων μόνον διὰ τὸ ποσὸν τὸ μὴ καταβληθὲν ἢ τὸ ἀποσυρθὲν (qui a été retiré). Ἐν περιπτώσει δὲ πτωχεύσεως τῆς ἑταιρίας οἱ δανεισταὶ δύνανται νὰ ζητήσωσι μόνον τὴν ἐν τῇ δμάδι κατάθεσιν τοῦ μὴ καταβληθέντος ἢ ἀποσυρθέντος ποσοῦ». Ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ ἄρθρου τούτου, ἡ λύσις δὲν εἶνε ἀπόλυτος, ἀλλ' ὑπόκειται εἰς διακρίσεις. Ἐναντίον τῆς ἐν Γαλλίᾳ πλειοψηφούσης γνώμης ἡ ἀγωγὴ δὲν ἐνασκεῖται διαρκούσης τῆς ἑταιρίας. Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη, ἀνεξαρτήτως τῆς θεωρίας, εἶνε πρακτικῶς ὀρθή, ἵνα μὴ γίνηται ἀνάμιξις τῶν τρίτων εἰς τὴν πορείαν τῆς ἑταιρίας. Συνήθως δὲ ὑπάρχει ἔλλειψις συμφέροντος, πλὴν ἐξαιρετικῶν περιπτώσεων, καθ' ἃς ἡ ἑταιρία κλονίζεται. Αἱ λοιπαὶ δὲ διατάξεις εἶνε δεκτικαὶ ἀμφιβολιῶν τινων. Ἐπὶ μὲν διαλύσεως τῆς ἑταιρίας, πλὴν πτωχεύσεως, ἐπιτρέπεται ἀγωγὴ ἐπὶ καταβολῇ ἄνευ ὑποχρεώσεως τοῦ ἐνάγοντος νὰ καταθέσῃ τὸ ποσὸν ἐν χερσὶ τῶν ἐκκαθαριστῶν. Ἐπὶ δὲ πτωχεύσεως ἀπαιτεῖται ἡ ἐν τῇ δμάδι κατάθεσις τῶν ἐπιδικαζομένων. Βεβαίως ἐπὶ πτωχεύσεως τοῦτο εἶνε ἀπαραίτητον λόγῳ τῆς διαδικασίας τῆς πτωχεύσεως καθ' ἣν ἡ διαχείρισις μεταβαίνει τοῖς συνδίκοις, παρ' οἷς συγκεντροῦται πᾶσα ἡ περιουσία. Ἀλλὰ ἴσως θὰ ἦτο πρακτικῶς ὀρθόν, ἐὰν ἐφηρμόζετο τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς ἐκκαθαρίσεως, ἤτοι ἡ παρὰ τοῖς ἐκκαθαρισταῖς κατάθεσις.

Ὁ Βελγικὸς νόμος ὡς πρὸς μὲν τὴν ἁπλῆν ἑτερόρρυθμον ἑταιρίαν δὲν δμιλεῖ ῥητῶς· ὑποδεικνύει ὅμως ὅτι ἀπονέμει τοῖς δανεισταῖς τὴν ἄμεσον ἀγωγήν, διότι ἐν ἄρθρῳ 21 δρίζει ὅτι ὁ ἑτερόρρυθμος ὑπόκειται εἰς τὰ χρέη καὶ τὰς ζημίας τῆς ἑταιρίας μόνον μέχρι τοῦ ποσοῦ, ὅπερ ὑπέσχετο νὰ καταβάλῃ εἰς αὐτήν. Ἡ λέξις χρέη προσετέθη ἐν τῷ νόμῳ, μὴ ὑπάρχουσα ἐν τῷ Γαλλικῷ· εἶνε δὲ τοῦτο ἓν σπουδαῖον πρόσθετον ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ἀμέσου ἀγωγῆς. (Namur 902. Lyon Caen Traité 477. Pont 1450). Ὁ τελευταῖος

ἀναφέρει ἐν σημειώσει ὅτι ἡ λύσις αὕτη καθιεροῦται ἐν τῷ Βελγικῷ νόμῳ, ἀλλὰ δὲν δίδωσι τὸν λόγον, διότι ἀναφέρεται εἰς ἑτέραν διατριβὴν ὡς πρὸς τοῦτο. Ἐπὶ τῶν κατὰ μετοχὰς ὅμως ἑτερορρύθμων ἑταιριῶν καὶ ἀνωνύμων χορηγεῖ μόνον τὴν ἔμμεσον ἀγωγήν, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἄρθρου 123 ἐδ. 3 ὅπερ ἀνάγεται εἰς τὰς ἐν λόγῳ ἑταιρίας, ὡς δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ ἐκ τοῦ συνόλου αὐτοῦ.

Τὸ ἐκ τοῦ ἄρθρου 21 τοῦ Βελγικοῦ νόμου ἐξαγόμενον ἐπιχείρημα ἐξάγεται καὶ ἐκ τοῦ ἄρθρου 117 τοῦ Ἰταλικοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἄρθρου 165 τοῦ Γερμανικοῦ νόμου. Ἐν τούτοις ad hoc οἱ νόμοι οὗτοι δὲν ἀποφαίνονται. Ἐκ τῶν συγγραφέων ἐν μὲν τῇ Γερμανίᾳ οἱ πλεῖστοι δέχονται τὴν ὑπὲρ τῆς ἀμέσου ἀγωγῆς λύσιν κατὰ τὰ ἐν Γαλλίᾳ κρατοῦντα. (Ἴδε Endemann Das Deutsche Handelsrecht § 56 σελ. 174 καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ἑτέρους συγγραφεῖς). Ἐν δὲ τῇ Ἰταλίᾳ ὁ Vidari δέχεται τὴν μὲν ἔμμεσον ἀγωγὴν διαρκούσης τῆς ἑταιρίας, τὴν δὲ ἄμεσον περατωθείσης τῆς ἐκκαθαρίσεως, ἢ ὑπαρχούσης πτωχεύσεως. (Ἴδε τὰς λεπτομερείας ἐν SOC. § 176).

351. Αἱ εἰσφοραὶ τῶν ἑτερορρύθμων ἀποτελοῦσι τὴν ἐγγύησιν τῶν δανειστῶν τῆς ἑταιρίας, οἵτινες ἀφορῶσιν ἐπὶ τῶν εἰσφορῶν τούτων τῶν περιεχομένων ἐν τῇ δημοσιευομένῃ περιλήψει. Ἐντεῦθεν ἕπεται ὅτι οἱ ἑτερόρρυθμοι οὔτε ν' ἀπαλλαγῶσι τῆς πραγματοποιήσεως τῆς καταβολῆς δύνανται, οὔτε ν' ἀναλάβωσι τὰ καταβληθέντα ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει. Πᾶσα ἀντίθετος σύμβασις μεταξὺ ἑτερορρύθμων καὶ ὁμορρύθμων ὡς πρὸς τ' ἀνωτέρω εἶνε ἄκυρος ἀπέναντι τῶν δανειστῶν. Παρὰ τοῖς Γάλλοις ὡς καὶ παρ' ἡμῖν ἐξάγονται τ' ἀνωτέρω ἐκ τῶν γενικῶν ἀρχῶν. Ἐν Γαλλίᾳ τινὲς τῶν συγγραφέων προβαίνουσι καὶ περαιτέρω, φρονοῦντες ἀκύρους τὰς συμβάσεις τῆς δόσεως ἀντὶ πληρωμῆς ἢ τῆς ἀνανεώσεως, π. χ. τὴν δι' ἧς ἑτερόρρυθμός τις ἀπαλλάσσεται καταβάλλων ἕτε-

ρον πρᾶγμα παρὰ τὸ ὑποσχεθέν, ὡς καὶ τὴν δι' ἧς ἀπαλλάσσεται καταβάλλων ἀντὶ χρηματικῆς εἰσφορᾶς εἰσφορὰν εἰς εἶδος. (Ἴδε Lyon Caen Traité 482 καὶ 483).

252. Ἐνταῦθα παρατιθέμεθα τὰ ἑξῆς ζητήματα.

α) Τὰ παρὰ τῶν ἑτερορρύθμων ληφθέντα κέρδη, ἤτοι πράγματι ἐπιτευχθέντα, εἶνε ἆρά γε ἀποδοτέα ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἐπῆλθε κατόπιν τῇ ἑταιρίᾳ ζημία; Οὐχί.

2) Ὑποχρεοῦνται ἆρά γε οἱ ἑτερόρρυθμοι ν' ἀποδώσωσι τὰ ληφθέντα εἰκονικὰ μερίσματα ἤτοι τὰ μὴ δεδικαιολογημένα ἐξ ἐπιτευχθέντων κερδῶν; Ναί, ὅταν ὑπάρχῃ κακὴ πίστις αὐτῶν. Ὄχι, ὑπαρχούσης καλῆς πίστεως.

Ἐνταῦθα δίδοται ἁπλῶς ἡ λύσις τῶν ζητημάτων τούτων ἄνευ τῆς αἰτιολογίας. Διότι ἐν τῷ περὶ ἀνωνύμων ἑταιρειῶν κεφαλαίῳ ἐξετάζονται ταῦτα λεπτομερῶς σχετικῶς ὡς πρὸς τοὺς μετόχους, ἀναφερομένης τῆς δεούσης αἰτιολογίας, ἥτις χρησιμεύει καὶ ἐνταῦθα. (Ἴδε κατωτ. Κεφ. 3 Τμ. 3).

Αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι ἐθέσπισαν ὡς πρὸς τὰ ζητήματα ταῦτα ἰδίας διατάξεις, αἵτινες ὡς πρὸς τὴν ἑτερόρρυθμον ἑταιρίαν, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἔχουσιν ὡς ἑξῆς.

«Ὁ ἑτερόρρυθμος δὲν ὑποχρεοῦται ν' ἀποδώσῃ ἕνεκεν μεταγενεστέρων ζημιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ ληφθέντα κέρδη. Ἡ εἰσφορὰ τοῦ ἑτερορρύθμου δὲν δύναται διαρκούσης τῆς ἑταιρίας ν' ἀποδοθῇ ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει. Δὲν δύνανται νὰ καταβληθῶσι τῇ ἑτερορρύθμῳ τόκοι εἰμὴ ἐφ' ὅσον δὲν ἐλαττοῦται ἡ ἀρχικὴ εἰσφορά. Ὁ ἑτερόρρυθμος δὲν δύναται νὰ λάβῃ τόκους ἢ μερίσματα ἐν ὅσῳ δὲν ἀποκατασταθῇ ἡ συνεπείᾳ ζημιῶν ἐλαττωθεῖσα εἰσφορά. Ὁ ἑτερόρρυθμος ἐνέχεται διὰ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον ἀπεδέξατο πληρωμὰς ἐναντίον τῶν ἀνωτέρω διατάξεων. Ἐν τούτοις ὁ ἑτερόρρυθμος δὲν δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς ἀπόδοσιν τῶν τόκων καὶ τῶν μερισμάτων τῶν ληφθέντων καλῇ τῇ πίστει καὶ ἐπὶ τῇ βάσει καλῇ τῇ πίστει συντεταγμένου

ἰσολογισμοῦ. (Γερμ. ν. ἄρθ. 161 καὶ 165 Ἑλβετ. ν. ἄρθ. 605.)

Ὁ Ἰταλικὸς Ἐμπ. Κώδιξ συνοψίζει τὰ κυριώτερα ἐκ τούτων ἐν ἄρθρῳ 117 ὡς ἑξῆς. «Ὁ ἑτερόρρυθμος δὲν ὑποχρεοῦται ν' ἀποδώσῃ τόκους ἢ μερίσματα, ἅτινα ἔλαβε καλῇ τῇ πίστει καὶ ἐπὶ τῇ βάσει ἰσολογισμοῦ τακτικῶς συντεταγμένου, ἐξ οὗ προκύπτουσιν ἀντίστοιχα κέρδη. Ἐὰν τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον περιορισθῇ, ὁ περιορισμὸς δέον ν' ἀποκατασταθῇ συνεπείᾳ διαδοχικῶν κερδῶν, πρὶν ἢ γένωνται καταβολαὶ μεταγενεστέρων μερισμάτων.» Ἡ περικοπὴ τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου τούτου, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει ἰσολογισμοῦ τακτικῶς συντεταγμένου εἶνε αὐστηρά. Διότι ἡ καλὴ πίστις τοῦ συνεταίρου δὲν ἀρκεῖ, ὅταν δὲν συνοδεύηται ὑπὸ ἐπιμελοῦς ἐξετάσεως ὡς πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τοῦ συνταχθέντος ἰσολογισμοῦ. Τοῦτο πολλάκις εἶνε ἀδύνατον. Ἡ περικοπὴ δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ περὶ ἀνωνύμων ἑταιριῶν μέρει προκειμένου περὶ τῶν μετόχων.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΤΕΡΟΡΡΥΘΜΟΥ ΕΤΑΙΡΙΑΣ.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

353. *Ἀντικείμενον τοῦ παρόντος Τμήματος. Ἑρμηνεία τῶν ἄρθρων* 27 *καὶ* 28 *Ἐμπ. νόμου ὑπὸ τὰ στοιχεῖα Α. καὶ Β.*

354. *Α) Ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου* 27. *Ἀπαγορεύεται τοῖς ἑτερορρύθμοις ἡ διαχείρισις.*

355. *Τίς ὁ λόγος τῆς ἀπαγορεύσεως; Πρὸς προστασίαν τίνων ὡρίσθη; Ἀπορίαι ἃς ἐγέννησε τὸ ἄρθρον* 27. *Τί εἶνε διαχείρισις;*

356. *Ἀπαγορεύεται ἡ διαχείρισις καὶ δυνάμει ἐντολῆς. Διατί;*

357. *Τὶ ἀπεδέξαντο ὡς πρὸς τοῦτο αἱ νεώτεραι ἀλλοδαπαὶ νομοθεσίαι;*

358. Ἑρμηνεία τῆς περικοπῆς τοῦ ἄρθρου τούτου ὅτι ὁ ἑτερόρρυθμος δὲν δύναται νὰ ἐργασθῇ διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς ἑταιρίας.

359. Τὶ ἐπὶ δικαιοπραξιῶν ἂς ὁ ἑτερόρρυθμος ἐνεργεῖ μετὰ τῆς ἑταιρίας ὡς τρίτος ἢ ὡς παραγγελιοδόχος αὐτῆς;

360. Συνιστῶσιν ἆρά γε διαχείρισιν ἐνέργειαί τινες τῶν ἑτερορρύθμων ἀφορῶσαι τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἑαυτῶν δικαίων ὡς π.χ. αἱ γνωμοδοτήσεις ἢ ἐξελέγξεις βιβλίων κτλ.; Οὐχί.

361. Τίνα ἀκριβῶς τὰ ὅρια τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ 27 ἀναφερομένης ἀπαγορεύσεως; Θεωρία στηριζομένη εἰς τὴν διάκρισιν πράξεων ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν. Θέματα ἐφαρμογῆς. Ἀνάλυσις τῶν διαφόρων γνωμῶν. Κρίσις ἐμή.

362. Συνέχεια. Νομολογία Ἐφετείου Ἀθηνῶν. Τὰ ἐν λόγῳ ζητήματα εἶνε πραγματικά.

363. Ἡ ὑπὸ τῶν ἑτερορρύθμων ἐνάσκησις τοῦ δικαιώματος τῆς ἀνακλήσεως τῶν διαχειριστῶν συνίστᾳ ἆρά γε ἀνάμιξιν εἰς τὴν διαχείρισιν;

364. Ἡ διαχείρισις δύναται ν' ἀποδειχθῇ καὶ διὰ μαρτύρων.

365. Ἡ ὑπὸ τῶν ἑτερορρύθμων διαχείρισις ἀπαγορεύεται διαρκούσης τῆς ἑταιρίας.

366. Β) Κύρωσις τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ 27 ἀναγραφομένης ἀπαγορεύσεως. Ὁ παραβάτης ἑτερόρρυθμος ὑπόκειται ἀλληλεγγύως μετὰ τῶν ὁμορρύθμων συνεταίρων εἰς τὰ χρέη καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας. Διατί; Μεγάλη αὐστηρότης.

367. Μετριαστικὰ συστήματα τοῦ τε νέου Γαλλικοῦ νόμου καὶ τῶν λοιπῶν νεωτάτων. Ἀνάλυσις τῶν συστημάτων τούτων. Ὀρθότης αὐτῶν.

368. Τίσιν ἁρμόζει ἡ ἐπίκλησις τῆς παραβάσεως τοῦ ἄρθρου 27; Ὁ ἑτερόρρυθμος ὁ καταβαλὼν τοῖς δανεισταῖς πέραν τῆς εἰσφορᾶς ἔχει ἆρά γε ἀγωγὴν κατὰ τῶν ὁμορρύθμων ἐπὶ ἀναλήψει τῆς καταβληθείσης ποσότητος. Ἀνάλυσις τοῦ ζητήματος. Τίς ἡ κατ' ἐμὲ ὀρθοτέρα λύσις;

369. Ὁ παραβάτης ἑτερόρρυθμος ὁ ὑποπεσὼν εἰς τὴν κύρωσιν τοῦ ἄρθρου 28 δύναται ἆρά γε νὰ κηρυχθῇ εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως; Ἐξέτασις τῶν γνωμῶν. Κρίσις ἐμή.

---

353. Ἡ ἑτερόρρυθμος ἑταιρία ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ μόνων τῶν ἀπεριορίστως ὑπευθύνων συνεταίρων ἢ ὡς τὸ

ἄρθρον 23 λέγει ἀλληλεγγύως ὑπευθύνων. Οὗτοι μόνον ἔχουσι δικαίωμα πρὸς διαχείρισιν αὐτῆς.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ δίκαια καὶ καθήκοντα, ὡς καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς ἐξουσίας τῶν διαχειριστῶν τούτων ἐφαρμόζονται τὰ ἐν τῷ περὶ διαχειρίσεως τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας εἰρημένα. (*Ἴδε ἀνωτ.* § *285-309.*) *Ἐπανέλευσις ὡς πρὸς τοῦτο εἶνε περιττή.*

Ὁ νεωτερισμὸς δὲ ὁ εἰσαγόμενος διὰ τῶν περὶ διαχειρίσεως τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας διατάξεων διατυποῦται ἐν τῷ ἄρθρῳ **27** *ἐμπ. νόμου, τῷ ἀπαγορεύοντι τοῖς ἑτερορρύθμοις τὴν διαχείρισιν, οὗ ἡ κύρωσις ὑπάρχει ἐν τῷ ἑπομένῳ ἄρθρῳ 28. Τούτων ἡ ἑρμηνεία γενήσεται ἐν τῷ τμήματι τούτῳ σὺν τῇ λύσει τῶν ἐξ αὐτῶν ἀναφυομένων σκολιῶν ζητημάτων.*

354. *Α΄). Ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου* **27** *Ἐμπ. νόμου.*

Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἔχει αὐταῖς λέξεσιν ὡς ἑξῆς. «*Ὁ ἑτερόρρυθμος συνεταῖρος δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ καμμίαν πρᾶξιν διαχειρίσεως ἢ νὰ ἐργασθῇ εἰς ὑποθέσεις τῆς ἑταιρίας οὐδὲ κατ' ἐπιτροπήν*». *Ἆρα ἀπαγορεύεται ἀπολύτως τοῖς ἑτερορρύθμοις συνεταίροις ἡ διαχείρισις.*

355. *Τίς ὁ λόγος τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης;*

Οἱ ἑτερόρρυθμοι εὐθύνονται μόνον μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς ἑαυτῶν εἰσφορᾶς. Ἀναμιγνύμενοι δὲ εἰς τὴν διαχείρισιν ἀφ' ἑνὸς μὲν προκαλοῦσι τὴν πλάνην τῶν τρίτων ὡς πρὸς τὴν τῆς ἑτερορρυθμίας ἰδιότητα ἀφ' ἑτέρου δὲ ὄντες ἀπηλλαγμένοι τῆς ἀπεριορίστου εὐθύνης ἐνδέχεται νὰ παραδίδωνται εἰς ἐπιχειρήσεις παραβόλους βλαπτούσας τοὺς ἀπεριορίστως ἐνεχομένους συνεταίρους. Διὰ τοῦτο τὸ δικαίωμα τῆς διαχειρίσεως ἀνήκει μόνον εἰς τοὺς προσωπικῶς ἤτοι ἀπεριορίστως καὶ ἀλληλεγγύως ὑπευθύνους συνεταίρους. Ἐν τῇ

γενικότητι τοῦ ἄρθρου τούτου ἀποφαντέον ὅτι καὶ μεμονωμένη τις πρᾶξις διαχειρίσεως ἀπαγορεύεται.

Ἡ ἀπαγόρευσις εἶνε τοσοῦτον λογικὴ καὶ σύμφυτος τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας, ὥστε πᾶσαι αἱ νεώτεραι ἀλλοδαπαὶ νομοθεσίαι ἀπεδέξαντο αὐτὴν ἄνευ ἐξαιρέσεως, καθορίσασαι ἐπὶ τὸ σαφέστερον καὶ ὀρθότερον τὰ ὅρια τῆς ἀπαγορεύσεως συμφώνως πρὸς τὸν δικαιολογικὸν λόγον, ἐφ' οὗ ἑκάστη βασίζεται. (Γερμ. ν. ἄρθρ. 15ª ἐδ. 2 καὶ 3. Βελγ. ἄρθρ. 22. Ἑλβετ. ἄρθρ. 595 ἐδ. 2 καὶ 3. Ἰταλ. Κώδ. ἄρθρ. 118.) Κατὰ μίμησιν τούτων ἀποφαίνονται οὕτω καὶ οἱ νόμοι Ἱσπανικός, Πορτογαλλικός, Βρασιλιανὸς κτλ. Εἶπον ἄνευ ἐξαιρέσεως, ἐννοῶν τὴν ἁπλῆν ἑτερόρρυθμον ἑταιρίαν. Ἐπὶ τῶν κατὰ τὰς μετοχὰς ἑτερορρύθμων ὑπάρχουσιν ἐξαιρέσεις π. χ. ἐν Γερμανίᾳ. (Ἴδε τὰ συνδ. ἄρθρα 167 καὶ 196.) Τοῦτο δρίζει ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 167 ὡς πρὸς τὸν ἑτερόρρυθμον τὸν συνομολογοῦντα δικαιοπραξίας διὰ τὴν ἑταιρίαν δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὴν κατὰ μετοχὰς ἑτερόρρυθμον ἑταιρίαν (ἐμνοεῖ τὴν συνέπειαν.)

Κατὰ τὰ εἰρημένα καὶ γενικώτερον τὸ ἡμέτερον ἄρθρον 27 ἐτάξατο τὴν ἀπαγόρευσιν πρὸς προστασίαν οὐ μόνον τῶν τρίτων ἀλλὰ καὶ τῆς ἑταιρίας Πρὸς προστασίαν μὲν τῶν τρίτων, διότι οὗτοι εὐκόλως δύνανται νὰ πλανηθῶσιν ἕνεκα τῆς ἀναμίξεως τῶν ἑτερορρύθμων εἰς τὴν διαχείρισιν τοὺς ὁποίους ἤθελον ἐκλάβει ὡς ἀπεριορίστως ἐνεχομένους. Πρὸς προστασίαν δὲ τῆς ἑταιρίας ἕνεκα τοῦ κινδύνου εἰς ὃν ἤθελεν ἐκτεθῇ ὁ ἀπεριορίστως ἐνεχόμενος ὁ καὶ διαχειριστὴς καλούμενος, διότι οἱ ἑτερόρρυθμοι μὴ ὑποκείμενοι εἰς ζημίας πέραν τῆς εἰσφορᾶς ἤθελον ἐκτίθεσθαι εἰς καταστρεπτικὰς ἐπιχειρήσεις. Ἡ λύσις αὕτη, ἀμφισβητηθεῖσα τὸ πάλαι ἐν Γαλλίᾳ, διδαξάντων τινῶν ὅτι ὁ νομοθέτης μόνον εἰς τὴν τῶν τρίτων προστασίαν ἀπέβλεπεν, ἐκρατύνθη ὑποστηριχθεῖσα ὑπὸ ἐγκρίτων συγγραφέων καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ

τῶν νεωτέρων. (Pont 1458. Lyon Caen 359. *καὶ* Traité 487. Demangeat sur Bravard *σελ.248 Σημ. 1.*) *Βεβαίως κατὰ πρῶτον λόγον ἡ ἀπαγόρευσις ὡρίσθη χάριν τῶν τρίτων διὰ τὴν ἄνω αἰτίαν. Ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἕπεται ὅτι ἀποκλείεται καὶ ὁ δεύτερος λόγος ὁ ἀναγόμενος εἰς τὴν προστασίαν τῆς ἑταιρίας καὶ τῶν ἀπεριορίστως ἐνεχομένων συνεταίρων. Ἐκτὸς τῆς ἄνω αἰτιολογίας πρὸς τὴν τοιαύτην ἐκδοχὴν ὑπάρχει καὶ ἡ ἑξῆς, ὅτι ἀπαγορεύεται τῷ ἑτερορρύθμῳ ἡ ἀνάμιξις καὶ δυνάμει ἐντολῆς, ἐν ᾧ ἐπὶ τῆς περιπτώσεως ταύτης ἐξαγγέλλεται τοῖς τρίτοις ἡ ἰδιότης ὑφ' ἣν ὁ ἑτερόρρυθμος ἐνεργεῖ ὡς λεπτομερῶς κατωτέρω ἐκτεθήσεται. Ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου θέλει χρησιμεύσει εἰς πολλὰ ἴδια θέματα.*

Τὸ ἐν λόγῳ ἄρθρον ἐγέννησε πολλὰς ἀπορίας, ὡς ἑξῆς. α/ Τίς ἡ ἔννοια τῆς λέξεως «διαχείρισις;» Διατὶ ὑπόκειται τῇ ἀπαγορεύσει ὁ κατ' ἐντολὴν τοῦ ἀπεριορίστως ὑπευθύνου ἐνεργῶν ἑτερόρρυθμος; γ/ Τί ἐννοεῖται διὰ τῆς φράσεως ὅτι ὁ ἑτερόρρυθμος συνεταῖρος δὲν δύναται νὰ ἐργασθῇ εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς ἑταιρίας; δ/ Τίνα τὰ ὅρια τῆς ἀπαγορεύσεως, ἢ ἐν ἄλλαις λέξεσι, τίνες αἱ πράξεις αἱ συνιστῶσαι διαχείρισιν καὶ ἑπομένως τίνες αἱ ἀπαγορευόμεναι καὶ τίνες αἱ ἐπιτρεπόμεναι;

Γενικῶς εἰπεῖν διαχείρισις εἶνε ἡ πρᾶξις δι' ἧς ἐνεργῶν τις διὰ λογαριασμὸν τῆς ἑταιρίας σκοπεῖ ἵνα ὑποχρεώσῃ αὐτὴν πρὸς τοὺς τρίτους καὶ ἀντιστρόφως τούτους πρὸς ἐκείνην.

Ὑπὸ τὴν γενικὴν ἔποψιν τὸ πρᾶγμα φαίνεται ἁπλοῦν, ἐν ταῖς λεπτομερείαις ὅμως καθίσταται ἐνίοτε πολύπλοκον, ὡς ὀψόμεθα.

356. *Τὸ ἄρθρον 27 λέγει ὅτι ὁ ἑτερόρρυθμος δὲν δύναται νὰ ἐνεργῇ πράξεις διαχειρίσεως, «οὔτε κατ' ἐπιτροπήν». Ἐντεῦθεν ἕπεται ὅτι ἀπαγορεύεται ἀπολύτως*

τῷ ἑτεροῤῥύθμῳ, τὸ ἐνεργεῖν τὴν διαχείρισιν οὐ μόνον ἐν ἰδίῳ ὀνόματι ἀλλὰ καὶ δυνάμει ἐντολῆς τοῦ ἀπεριορίστως ἐνεχομένου συνεταίρου.

Ἠμφεσβητήθη ἡ ὀρθότης τῆς διατάξεως ταύτης. Διατί, εἶπον, νὰ μὴ δύναται ὁ ἀπεριορίστως ἐνεχόμενος συνεταῖρος ὁ ὢν διαχειριστὴς ν' ἀναθέτῃ τῷ ἑτεροῤῥύθμῳ τὴν ἐντολὴν τοῦ διαχειρίζεσθαι ἐν ὀνόματι ἐκείνου, ὅταν ὁ ἑτερόῤῥυθμος εἶνε κατάλληλος εἰς τοῦτο; Ἄλλως τε ὅταν ὁ ἑτερόῤῥυθμος ἐνεργῇ κατ' ἐντολήν, ἐκδηλοῖ τοῖς τρίτοις τὴν ἰδιότητα ταύτην· οὗτοι δὲ συναλλαττόμενοι μετ' αὐτοῦ ἀφορῶσιν οὐχὶ εἰς τὴν πίστιν αὐτοῦ ἀλλ' ὡς τὴν τοῦ διορίσαντος αὐτὸν διαχειριστοῦ, ἐν ὀνόματι τοῦ ὁποίου ἐνεργεῖ.

Ἀλλ' ἐν τούτοις ἐτέθη ἐν τῷ νόμῳ ἡ διάταξις αὕτη διὰ διττὸν λόγον ἀφορῶντα τὸν μὲν τὴν ἑταιρίαν, τὸν δὲ τοὺς τρίτους. α) εἶνε ἐπικίνδυνος ἡ εἰς τοὺς ἑτεροῤῥύθμους ἀνάθεσις τοῦ ἔργου τῆς μεσολαβήσεως αὐτῶν ὡς ἐντολοδόχων εἰς τὰς πράξεις τῆς διαχειρίσεως. Διότι διὰ τοῦ μέσου τούτου οἱ ἑτερόῤῥυθμοι λαμβάνουσι ἐμμέσως πᾶσαν τὴν διαχείρισιν. Παρετηρήθη δὲ πολλάκις πρὸ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου ὅτι οἱ ἑτερόῤῥυθμοι δυνάμει τῆς πληρεξουσιότητος ἀνέλαβον πράγματι τὴν ὅλην διοίκησιν τῆς ἑταιρίας ἐνεργοῦντες παραβόλους ἐπιχειρήσεις ἐπαγαγούσας τὴν καταστροφὴν αὐτῆς. Οἱ αἴτιοι οὗτοι οὐδὲν κακὸν ὑφίσταντο πέραν τῆς εἰσφορᾶς, ἐν ᾧ ἀπεναντίας πᾶν τὸ βάρος ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν προσωπικῶς ὑπευθύνων συνεταίρων κηρυττομένων ἐπὶ τέλους εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως· καὶ β') Διότι οἱ τρίτοι βλέποντες τοὺς ἑτεροῤῥύθμους ἐνεργοῦντας, δύνανται πολλάκις νὰ πλανῶνται ὡς πρὸς τὴν ἰδιότητα αὐτῶν ἐκλαμβάνοντες αὐτοὺς ὡς ἐν ἰδίῳ ὀνόματι ἐνεργοῦντας. Διότι ἕνεκα τῆς ταχύτητος τῶν ἐμπορικῶν δικαιοπραξιῶν δὲν εἶνε δυνατὴ πολλάκις ἡ ἐξέλεγξις τῆς ἰδιότητος. (Bravard Σελ. 236. Delangle 378-380.) Ὁ τελευταῖος μάλι-

στα λόγος τοσοῦτον σπουδαῖος ἐθεωρήθη ὥστε ἐν Γαλλίᾳ ἡ διάταξις αὕτη ἐτηρήθη καὶ κατὰ τὸν νέον νόμον τοῦ 1863 τὸν τροποποιήσαντα ἐν μέρει τὸ ἄρθρον 27. Ὁ εἰσηγητὴς τοῦ Νομοσχεδίου Duvergier ὑπερησπίσθη τὴν διατήρησιν εἰπὼν ὅτι ὁ ἑτερόρρυθμος ὁ εἰς τὴν διαχείρισιν δυνάμει ἐντολῆς ἀναμιγνύμενος καθίστησι προβληματικὴν τὴν θέσιν αὐτοῦ ὡς ἑτερορρύθμου παριστάμενος ὑπὸ τὰ ὄμματα πάντων ὡς αὐτὸς οὗτος ὁ διαχειριστής. (Ἴδε Pont 1458.)

357. Τί ἀπεδέξαντο ὡς πρὸς τοῦτο αἱ νεώτεραι ἀλλοδαπαὶ νομοθεσίαι;

Τόσον εἶνε δυσχερὴς ἡ προσκόλλησις εἰς τὴν τοιάνδε ἢ τοιάνδε λύσιν, ὥστε οἱ σπουδαιότεροι καὶ ἐμβριθέστεροι τῶν νεωτέρων νόμων διίστανται πρὸς ἀλλήλους, ἀντιθέτους λύσεις ὡς πρὸς τοῦτο ἀποδεξάμενοι.

Οὕτως οἱ μὲν νόμοι Βελγικὸς (ἄρθρ. 22 ἐδ. 1,) Ἰταλικὸς (ἄρθρ. 118 ἐδ. 1 καὶ 2) καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν μιμηθέντων τούτους ἀποδέχονται τὴν τοῦ ἄρθρου 27 τοῦ Γαλλικοῦ Κώδικος διάταξιν ἀπαγορεύοντες τὴν κατ' ἐντολὴν διαχείρισιν. Οἱ δὲ νόμοι Γερμανικὸς (ἄρθρ. 167), Ἑλβετικὸς (ἄρθρ. 598). καὶ Οὐγγρικὸς (ἄρθρ. 141) δὲν ἀποδέχονται τὴν ἀπαγόρευσιν· διότι ῥητῶς ἐξαιροῦσι τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὁ ἑτερόρρυθμος ἐδήλωσεν, ὅτι ἐνεργεῖ ὡς πληρεξούσιος.

Οἱ πρῶτοι καὶ δὴ οἱ ἀπαγορεύοντες τὴν κατ' ἐντολὴν διαχείρισιν στηρίζονται εἰς τοὺς λόγους, ἐφ' ὧν ἐστηρίχθη ὁ Γάλλος νομοθέτης, οἵτινες, ὡς εἴρηται, εἶνε λόγοι ἀνάγκης πρὸς ἀποτροπὴν τῶν κινδύνων, περὶ ὧν ἐγένετο ἀνωτέρω λόγος. Οἱ κατ' ἐντολὴν ἀναμιγνύμενοι συνήθως δὲν προσέχουσιν εἰς τὴν τῆς ἐντολῆς ἐκπλήρωσιν ὡς ἀπηλλαγμένοι τῆς ἀπεριορίστου εὐθύνης. Ἐπιτυγχανούσης τῆς ἐπιχειρήσεως, ὠφελοῦνται πάντες ἑτερόρρυθμοι καὶ μή. Ἀποτυγχανούσης, μόνοι οἱ ἀπεριορίστως ἐνεχόμενοι ἐκτίθενται εἰς τὰς τῶν τρίτων ἀγωγάς. (Vidari soc. 181.)

Οἱ δεύτεροι νόμοι, ἤτοι οἱ ἐπιτρέποντες τὴν κατ' ἐντολὴν διαχείρισιν, στηρίζονται ἐπὶ τῶν ἑξῆς λόγων. Ἡ κατάχρησις ἣν προβάλλουσιν οἱ ἀντίθετοι εἶνε μᾶλλον φαντασιώδης ἢ πραγματική. Ἄλλως ἡ ἐνδεχομένη κατάχρησις δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς λόγος ἀπαγορεύσεως τῆς χρήσεως. Ἐκτὸς τούτου, ὅπερ καὶ οὐσιωδέστερον, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀμφιβολία ὡς πρὸς τὴν ἀκριβῆ καὶ εἰλικρινῆ ἐπιτέλεσιν τῆς ἐντολῆς ἐκ μέρους τοῦ ἑτερορρύθμου, βεβαίως δὲν θέλει ἀνατεθῇ αὐτῷ ἡ ἐντολὴ ὑπὸ τοῦ ἀπεριορίστως ἐνεχομένου συνεταίρου τοῦ ὄντος εἰς θέσιν κρείττονα παντὸς ἄλλου νὰ γνωρίσῃ τὸ συμφέρον αὐτοῦ. Ἀντιστρόφως, ὅταν ὑπάρξῃ ἑτερόρρυθμος ἱκανὸς καὶ τίμιος, διατί νὰ τίθεται φραγμὸς εἰς τὸν διορισμὸν αὐτοῦ ὡς ἐντολοδόχου, ἐν ᾧ ἐνδέχεται ὁ ἀπεριορίστως ἐνεχόμενος νὰ ᾖ ἀνεπιτήδειος ;

358. *Τὸ ἄρθρον 27 προστίθησιν, ὅτι ὁ ἑτερόρρυθμος δὲν δύναται οὔτε νὰ ἐργασθῇ διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς ἑταιρίας.*

Ἕνεκα τῆς τοιαύτης φράσεως ἀνεφύη τὸ ἑξῆς ζήτημα.

Ἆρά γε ἀπαγορεύεται τῷ ἑτερορρύθμῳ ἡ πρόσληψις αὐτοῦ ὡς ὑπαλλήλου τῆς ἑταιρίας π. χ. Ταμίου, Γραμματέως κτλ.

Τὸ ζήτημα ἔχει ἐπιρροὴν καὶ ἐξητάζετο ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀρχικοῦ ἄρθρου 27 τοῦ Γαλλικοῦ Κώδικος καὶ δὴ τοῦ ἡμετέρου· διότι ὡς ῥηθήσεται κατωτέρω διὰ τοῦ Γαλλικοῦ νόμου τοῦ 1863 ἀπηλείφθη ἡ φράσις αὕτη « ni être employé pour les affaires de la société ».

Κατὰ τοὺς μὲν τῶν συγγραφέων, ναί· Διότι ἡ φράσις αὕτη εἶνε γενικὴ καὶ δὲν ἐπιτρέπει ἐξαίρεσιν· ἄλλως ὁ ὑπάλληλος οὗτος ἐνδέχεται νὰ ᾖ τόσον νοήμων, ὥστε νὰ ἐπιδρᾷ μεγάλως ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως. Ὁμιλοῦσιν ἰδίως οὗτοι περὶ τοῦ καλουμένου commis· (Delangle 398. Pardessus 1030.)

Κατὰ τοὺς δέ, μεθ' ὧν συμφωνεῖ καὶ ἡ Γαλλικὴ Νομολογία, οὐχί. Διότι διὰ τῆς φράσεως ταύτης δηλοῦται ὅτι ὁ ἑτερόρρυθμος δὲν δύναται νὰ ἐργασθῇ διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς ἑταιρίας, ἤτοι διὰ τὰς μετὰ τῶν τρίτων δικαιοπραξίας διὰ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἑταιρίας. Τοῦτο ἐναργέστερον γίνεται διὰ τῆς συναφοῦς ῥήτρας, οὔτε κατ' ἐπιτροπήν, ἥτις δύναται ν' ἀναχθῇ οὐ μόνον εἰς τὰς πράξεις τῆς διαχειρίσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐργασίας διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς ἑταιρίας τὰς συνεχομένας μετὰ τῆς διαχειρίσεως. Τὴν γνώμην ταύτην ὑποστηρίζουσιν οἱ Bravard *T. 1. σελ.* 238 Alauzet 554· Troplong n. 434. *καὶ ἡ Νομολογία. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι αἱ ἐργασίαι τῶν προσώπων τούτων δέον νὰ ὦσι βοηθητικαὶ ἁπλῶς διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἑταιρικῶν ὑποθέσεων, καὶ νὰ μὴ ἐνδεικνύωσιν ἐξουσίαν διαχειριστικὴν, ὡς π. χ. συμβαίνει ἐπὶ πράκτορος μὴ περιοριζομένου ἁπλῶς ἐν ἐργασίᾳ, ἀλλ' ἔχοντος γενικὴν ἐξουσίαν ἀντιπροσωπεύσεως τῆς ἑταιρίας. Διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ τρίτοι οἱ μετ' αὐτοῦ συναλλασσόμενοι ἀφορῶσι καὶ εἰς τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ πίστιν.* (Alauzet. *αὐτ.*) *Ἐξ ἀναλογίας τῆς ἄνω λύσεως ἐγένετο δεκτὸν παρὰ πολλοῖς καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ ἑτερόρρυθμος ὁ ἐφευρὼν τέχνην τινὰ ἢ βιομηχάνημα καὶ συνεισενεγκὼν ταύτην τῇ ἑταιρίᾳ, δύναται νὰ ἐργάζηται παρ' αὐτῇ ὡς ἐνασκῶν τὴν τέχνην ταύτην ἢ τὴν βιομηχανίαν, χωρὶς ὅμως νὰ ἐξέρχηται τοῦ ἐσωτερικοῦ κύκλου, χωρὶς δηλαδὴ νὰ ἐκδηλοῖ ἔξω τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν.* (Alauzet 555.)

Ἀποδέχομαι τὴν τελευταίαν ταύτην γνώμην, καίτοι τὸ γράμμα τοῦ νόμου προβάλλει ἀμφιβολίαν τινά, ἥτις ὅμως αἴρεται διὰ τῆς ἑξῆς παρατηρήσεως. Ὁ ὑπάλληλος ἐκπροσωπεῖ ἆρά γε ὡς τοιοῦτος τὴν ἑταιρίαν; "Οχι." Ἀρα δὲν ἐνεργεῖ πρᾶξιν διαχειρίσεως. Μὴ ἐνεργῶν τοιαύτην δὲν ὑποπίπτει εἰς τὴν παράβασιν τοῦ ἄρθρου 29· ἐννοεῖται ὅτι ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ περιορίζηται εἰς τὸν ὑπαλληλικὸν κύκλον

κατὰ τὴν ἄνω αἰτιολογίαν τῆς γνώμης ταύτης, διότι ἄλλως ἐξαγγέλλεται εἰς τὸ κοινὸν ὡς διαχειριστής.

Ὡς εἴρηται ἐν Γαλλίᾳ ἐλύθη τὸ ζήτημα νομοθετικῶς. Διότι διὰ τοῦ Νόμου τῆς 6 Μαΐου 1863 ἀπηλείφθη ἡ ῥηθεῖσα φράσις. Διότι καθὰ παρατηροῦσιν οἱ νεώτεροι Γάλλοι ὑπομνηματισταὶ δὲν ὑπάρχει τι ἀπᾴδον πρὸς τὴν λύσιν ταύτην, ἀπεναντίας προκύπτει ὄφελος. Διότι οἱ ἑτερόρρυθμοι πεῖραν τυχὸν ἔχοντες τῆς ἐμπορικῆς ὑπαλληλίας ἐνδιαφέρονται πλεῖον τῶν ἔξωθεν λαμβανομένων εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὑπηρεσίας. (Lyon Caen Traité 492.) *Διὰ τοὺς λόγους τούτους οὐδεμία τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν διετήρησε τὴν παλαιὰν φράσιν τοῦ Γαλλικοῦ Ἐμπορικοῦ Κώδικος.*

359. *Ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ ἄρθρου 27 δὲν ἐκτείνεται ἐπὶ τῶν ἀμοιβαίων δικαιοπραξιῶν, ἃς ὁ ἑτερόρρυθμος ἐνεργεῖ μετὰ τῆς ἑταιρίας. π. χ. δύναται νὰ πωλῇ τῇ ἑταιρίᾳ, ν' ἀγοράζῃ παρ' αὐτῆς, νὰ παρέχῃ αὐτῇ δάνεια ἢ ἐγγυᾶται ὑπὲρ αὐτῆς. Διότι ταῦτα δὲν ἀνάγονται εἰς τὴν σφαῖραν τῆς διαχειρίσεως. Ὡς πρὸς ταῦτα ὁ ἑτερόρρυθμος ἐξομοιοῦται πρὸς τρίτον συναλλασσόμενον μετὰ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἑταιρίας· οὔτε ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῶν τρίτων ἡ ἐνέργεια αὕτη. Πάντες εἶνε σύμφωνοι ἐπὶ τῆς λύσεως ταύτης.* (Troplong 434. Delangle 382. Alauzet 554. Bravard T. 1 Σελ. 251· Vavasseur 298. Lyon Caen 360 *καὶ* Traité 493. Pont 1445.) *Οὕτω καὶ ἡ νομολογία. Ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη διετέλουν ἐν ἀμφιβολίᾳ. Ἀλλὰ τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας διὰ τῆς ἀπὸ 29 Ἀπριλίου 1809 γνωμοδοτήσεως καθιέρωσε ῥητῶς τὴν λύσιν ταύτην, ἥτις ἔκτοτε ἀκολουθεῖται γενικῶς.*

Δύναται ἆρά γε ὁ ἑτερόρρυθμος νὰ ἐνεργῇ ὡς παραγγελιοδόχος τῆς ἑταιρίας;

Δυνάμει σχεδὸν τῶν αὐτῶν λόγων δίδοται ἐν Γαλλίᾳ καταφατικὴ ἀπάντησις· (*Ἴδε τοὺς αὐτοὺς συγγραφεῖς αὐτόθι.*)

Τοῦτο καὶ παρ' ἡμῖν ἀκολουθητέον ὑπὸ τὴν ἑξῆς διάκρισιν, ὅτι δέυν νὰ ἐνεργῇ ἐν ἰδίῳ ὀνόματι (οἱονεὶ ὡς τρίτος) ὅτε ἔχει πλήρη τὴν ἰδιότητα τοῦ παραγγελιοδόχου. (ἄρθρ. 91 ἐμπ. νόμου)· διότι ὅταν ἐνεργῇ ἐν ὀνόματι τοῦ παραγγελέως, ὅπερ ἐνδέχεται νὰ συμβῇ κατὰ τὸ ἑπόμενον ἄρθρον 92, τότε ἡ τοιαύτη παραγγελία ἐξομοιοῦται ἐντολῇ, ὅπερ ἀπαγορεύεται ῥητῶς ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 27.

360. *Ἐνταῦθα ἐξεταστέον τὸ ἑξῆς ζήτημα.*

Πῶς θεωρητέαι ἐνέργειαί τινες τῶν ἑτερορρύθμων ἀφορῶσαι τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἑαυτῶν δικαίων καὶ συμφερόντων ἐν τῇ ἑταιρίᾳ; Πολλάκις οἱ ἑτερόρρυθμοι εὑρίσκονται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ γνωμοδοτῶσιν, ἢ συμβουλεύωσιν, ἢ ἐξελέγχωσι τὰ βιβλία ἢ ἐπιτηρῶσι τὴν διαχείρισιν. Εἶνε ἆρά γε αἱ ἐνέργειαι αὗται πράξεις διαχειρίσεως;

Οἱ Γάλλοι συγγραφεῖς καὶ ἡ Γαλλικὴ νομολογία ἀπεδέξαντο καὶ πρὸ τοῦ νόμου τῆς 6 Μαΐου 1863 τὴν ἀποφατικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος, ὅτι δηλαδὴ αἱ ἄνω ῥηθεῖσαι ἐνέργειαι δὲν εἶνε πράξεις διαχειρίσεως. Διότι αὗται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἶνε συμφυεῖς πρὸς τὴν ἰδιότητα αὐτῶν ὡς συνεταίρων, ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν εἶνε ὑποχρεωτικαὶ ὡς πρὸς τοὺς ὁμορρύθμους τοὺς καὶ διαχειριστάς. Δύνανται οὗτοι ν' ἀποδεχθῶσιν ἢ μὴ τὰς παραστάσεις τῶν ἑτερορρύθμων. Οἱ διαχειρισταὶ δύνανται νὰ προβῶσιν εἰς τὰς μετὰ τῶν τρίτων δικαιοπραξίας ἐναντίον τῶν παραστάσεων παντὸς ἑτερορρύθμου, διότι διαμένουσι κύριοι τῆς διοικήσεως τῶν ἑταιρικῶν ὑποθέσεων. Ἡ παρέμβασις ἄρα τῶν ἑτερορρύθμων παρέχει ἰσχὺν τῇ ἑταιρίᾳ, ἀλλὰ δὲν ἀλλοιοῖ τὰς ἐνεργείας αὐτῆς. (Troplong 424 *καὶ ἑπ.* Pont. 1464 *καὶ ἑπ.* Delangle 385 *καὶ ἑπ.* Alauzet 553. *Ἀκυρ. 13 Ἀβρίου 1841. 5 Ἰανουαρίου 1859 καὶ 13 Νοεμβρίου 1844· κ.τ.λ.*)

Συντάσσομαι τῇ λύσει ταύτῃ, ἣν καὶ ὁ ἡμέτερος Ῥάλλης ἀποδέχεται. (§ 245). *Ἡ ἐναντία λύσις ἀναιρεῖ τὰ δίκαια*

τῶν ἑτερορρύθμων ὡς μελῶν τῆς ἑταιρίας, ὅπερ βεβαίως δὲν δύναται νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἐσκόπει ὁ νομοθέτης· ἐν ᾧ ἄλλως οἱ τρίτοι δὲν ἔχουσιν εὔλογον αἰτίαν εἰς τὸ νὰ θεωρῶσι τὸν ἑτερόρρυθμον, τὸν ἐπιτηροῦντα ἁπλῶς τὰ ἑταιρικὰ συμφέροντα, ὡς διαχειριστήν. Ἴδε σχετικὸν ζήτημα καὶ ἀνωτέρω § 358.

Ὡς εἴρηται ἡ λύσις αὕτη ἐκράτησεν ἐν Γαλλίᾳ καὶ πρὸ τοῦ νόμου τῆς 6 Μαΐου 1863. Ὁ νόμος οὗτος ἔταμε νομοθετικῶς τὸ ζήτημα, ἐπιτρέψας ῥητῶς τοῖς ἑτερορρύθμοις τὰς ἄνω πράξεις. Τὸ ἐδ. 2 τοῦ νέου ἄρθρου ἔχει ὡς ἑξῆς· «Αἱ γνωμοδοτήσεις καὶ αἱ συμβουλαί, αἱ πράξεις τῆς ἐξελέγξεως καὶ τῆς ἐπιτηρήσεως δὲν καθιστῶσιν ὑπεύθυνον τὸν ἑτερορρυθμον». Ὡς ἐκ τῆς αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως προκύπτει, ἡ ῥητὴ δήλωσις τοῦ νομοθέτου ἐκρίθη σκόπιμος, οὐχὶ διότι δὲν εἶχε κρατήσει ἡ ἰδέα αὕτη παρὰ τῇ Γαλλικῇ διδασκαλίᾳ καὶ νομολογίᾳ, ἀλλ' ἵνα ἀσφαλίσῃ ἔτι μᾶλλον τοὺς κεφαλαιούχους διστάζοντας ἐνίοτε ν' ἀποδεχθῶσι τὴν ἰδιότητα τοῦ ἑτερορρύθμου, φόβῳ μὴ περιπέσωσιν εἰς τὴν παγίδα τοῦ ἄρθρου 27 ἕνεκα τῶν ἀνωτέρω ἐπιτηρητικῶν ἐνεργειῶν. (Ἴδε ἔκθεσιν David Dechamps παρὰ τῷ Pont. 1465).

Ἡ διάταξις αὕτη τοσοῦτον εὔλογος ἐθεωρήθη ὥστε ὡρίσθη ῥητῶς ἔν τε τῷ Βελγικῷ καὶ Ἰταλικῷ νόμῳ. (Βελγ. ἄρθρ. 22. Ἰταλ. ἄρθρ. 118.) Μάλιστα οἱ νόμοι οὗτοι ἐκτείνουσι τὴν διάταξιν προστιθέμενοι ὅτι καὶ αἱ ἐγκρίσεις αἱ διδόμεναι τοῖς διαχειρισταῖς διὰ τὰς ἐκτὸς τοῦ κύκλου τῆς ἐξουσίας αὐτῶν δικαιοπραξίας δὲν ὑποχρεοῦσι τὸν ἑτερόρρυθμον περὶ οὗ γενήσεται λόγος κατωτέρω.

361. Ἐνταῦθα ἀναφύεται ἕτερον ζήτημα ἐν μέρει μὲν ὅμοιον τῷ ἀνωτέρω, ἐν μέρει δὲ διάφορον ἐκείνου καὶ δυσχερέστερον, ὅπερ ὑπεδηλώθη ἀνωτέρω.

Τίνα ἀκριβῶς τὰ ὅρια τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ 28 ἀναφερομένης ἀπαγορεύσεως; Ἐν ἄλλαις λέξεσιν αἱ ἐπιτρεπόμεναι τοῖς

ἑτεροῤῥύθμοις πράξεις εἶνε ἆρά γε μόνον αἱ ἄνω ἀπαριθμηθεῖσαι ἢ χωρεῖ τὸ ἐπιτρεπτὸν καὶ περαιτέρω;

Βεβαίως ἡ διαχείρισις ἐκδηλοῦται πληρέστατα, ὅταν ὁ ἑτερόῤῥυθμος ἐπιχειρῇ δικαιοπραξίας πρὸς τρίτους καὶ δὴ πωλῇ, ἀγοράζῃ, ὑπογράφῃ ἔγγραφα, ὡς καὶ ὅταν διεξάγῃ δίκας. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πράξεις, ἃς οἱ ἑτερόῤῥυθμοι ἐνεργοῦσιν οὐχὶ ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς ἑταιρίας ἤτοι ὡς τιθέμενοι ἐν δικανικαῖς σχέσεσι πρὸς τοὺς τρίτους, ὡς συμβαίνει ἐπὶ τῶν ἄνω παραδειγμάτων, ἀλλ' ὡς παρεμβαίνοντες ἐν τῷ ἐσωτερικῷ οὕτως εἰπεῖν κύκλῳ τῆς ἑταιρίας.

Ἐπιτρέπονται ἆρά γε αἱ τελευταῖαι αὗται πράξεις;

Μεγάλη πλειονότης συγγραφέων τε καὶ δικαστηρίων ἀσπάζονται τὴν καταφατικὴν λύσιν. (Ἐκ τῶν συγγραφέων ἴδε μεταξὺ ἄλλων Troplong 429. Alauzet 551 καὶ 553. Pont 1460 καὶ ἑπ.) Ἡ νομολογία ἐκτεθήσεται κατωτέρω, ἔνθα διευκρινηθήσεται τὸ ἐν λόγῳ θέμα ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογήν. Δύναταί δέ τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ λύσις αὕτη εἶνε ἡ ἐπικρατοῦσα, καίπερ ἐνίων ἐγκρίτων συγγραφέων ἀντιφωνούντων, περὶ ὧν μετὰ ταῦτα.

Πρὸς τὴν μόρφωσιν τῆς ἄνω λύσεως καθιερώθη ἡ θεωρία ἡ στηριζομένη εἰς τὴν διάκρισιν πράξεων ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν τῶν μὲν ἐκδηλουμένων ἐν ταῖς δικανικαῖς σχέσεσι τῶν ἑτερόῤῥυθμων πρὸς τοὺς τρίτους, τῶν δὲ ἐγκλειομένων ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς ἑταιρίας κύκλῳ· (actes exterieurs κ ὶ actes de gouvernement interieurs). Ἡ θεωρία αὕτη διετυπώθη οὐ μόνον δυνάμει τῶν ἄνω βάσεων τῶν ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ νόμου ἀπορρεουσῶν ἀλλὰ καὶ δυνάμει τῆς ἀπὸ 29 Ἀπριλίου 1809 γνωμοδοτήσεως τοῦ συμβουλίου τοῦ κράτους, δι' ἧς ἑρμηνεύεται τὸ ἄρθρον 27 ὡς ἐννοοῦν τὰς πράξεις τῶν ἑτερόῤῥυθμων, ἃς οὗτοι ἐνεργοῦσιν ἀντιπροσωπεύοντες ὡς διαχειρισταὶ τὴν ἑταιρίαν.

Θέματα ἐφαρμογῆς τῆς ἄνω θεωρίας δόντα ἀφορμὴν τῇ Γαλλικῇ νομολογίᾳ ἵνα ἀποφήνηται εἶνε τὰ ἑξῆς·

α) Ἔγκρισις τῶν ἑτερορρύθμων εἰς σπουδαίας δικαιοπραξίας ἐπιχειρουμένας ὑπὸ τῶν διαχειριστῶν χάριν προστασίας τοῦ ἐννόμου συμφέροντος αὐτῶν. (Ἀκυρωτ. 25 Ἰανουαρίου 1844.)

β) Τήρησις ὑπὸ τῶν ἑτερορρύθμων ἀλληλογραφίας τῆς ἑταιρίας δι' ἁπλῆς μεσολαβήσεως ἢ χορήγησις ἐντολῆς πρὸς τρίτον ἐξελέγξεως τῶν βιβλίων καὶ ἐπιβλέψεως τῆς πορείας τῆς ἑταιρίας. (Ἀκυρωτ. 9 Φεβρ. 1864.)

γ) Ἔγκρισις δικαιοπραξιῶν ὑπερβαινουσῶν τὴν ἐξουσίαν τῶν διαχειριστῶν· ὅταν ἡ ἔγκρισις αὕτη συντελῇ ἁπλῶς πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ἀπέναντι τῶν ἑτερορρύθμων εὐθύνης τῶν διαχειριστῶν, καὶ δὲν ἐμφαίνῃ σφετερισμὸν διαχειρίσεως. (Ἐφ. Παρισίων 4 Ἰανουαρ. 1844.) Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐγκρίνει μεταξὺ ἄλλων καὶ ὁ Pont *1461. Ἀπεφασίσθη ὅμως ἀντιθέτως διὰ προηγουμένης ἀποφάσεως τοῦ Ἐφετείου Παρισίων (26 Μαΐου 1840) τοῦτο· ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῶν ἑτερορρύθμων αἱ γενόμεναι ἐν Συμβουλίῳ ἢ ἐκτείνουσαι ἢ περιορίζουσαι τὴν ἐνέργειαν τῶν διαχειριστῶν συνιστῶσι πράξεις διαχειρίσεως.*

δ) Διάσκεψις καὶ ἀπόφασις μεταξὺ ἑτερορρύθμων καὶ διαχειριστῶν ἐπὶ τροποποιήσεων τοῦ καταστατικοῦ, ὅταν προνοῆται ὑπ' αὐτοῦ ἡ περίπτωσις αὕτη καὶ ὅταν οἱ ἑτερόρρυθμοι δὲν ἐξέρχωνται τοῦ ἐσωτερικοῦ κύκλου. (Ἀκυρωτ. 13 Δεκεμβρ. 1841.) Ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ ἀπεφασίσθη καὶ ὅτι δύναται νὰ συνομολογηθῇ, ὅπως ζητῆται ἡ ἔγκρισις τῶν ἑτερορρύθμων ἐφ' ὡρισμένων διαιοπραξιῶν. (Ἐφετ. Rouen 9 Ἰουν. 1875.)

Ἐπαναληπτέον ὅτι αἱ παρεμβάσεις τῶν ἑτερορρύθμων ἐν ταῖς διασκέψεσι καὶ αἱ ἐγκρίσεις αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἄνω δικαιοπραξιῶν, δέον νὰ μὴ ὦσι συχνόταται, οὔτε νὰ ἐπιβάλλων-

ται τοῖς διαχειρισταῖς ἀδιαλείπτως ἐν ταῖς λεπτομερείαις· διότι διὰ τοῦ τρόπου τούτου οἰκειοποιοῦνται τὴν διαχείρισιν ὡς ἰδίαν καὶ ἀπορροφῶσιν ὡς δεσπόται πᾶσαν τὴν διαχειριστικὴν ἐξουσίαν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει εὐλόγως αἱ ἄνω ἐνέργειαι χαρακτηρισθήσονται ὡς πράξεις διαχειρίσεως. Ὑπὸ τοιαύτας διακρίσεις ἐξετάζονται τὰ ἄνω θέματα καὶ ὑπὸ τοιούτους περιοριστικοὺς ὅρους θεωροῦνται ἐπιτρεπτέαι αἱ ἐν αὐτοῖς πράξεις. (Troplong 429. Pont 1462).

Ἡ ἐν Γαλλίᾳ κρατοῦσα γνώμη εἶνε καὶ κατ' ἐμὲ εὔλογος καὶ ἀκολουθητέα παρ' ἡμῖν, συμφώνως ὅμως πρὸς τὰς ἄνω διακρίσεις καὶ ὑπὸ τοὺς ἄνω ὅρους.

Ἐν τούτοις, ὡς ὑπεδηλώθη καὶ ἀνωτέρω, ἐν Γαλλίᾳ ἔνιοι τῶν ἐγκρίτων συγγραφέων ἀντιτίθενται τῇ ἄνω γνώμῃ. Τοιοῦτοι εἶνε οἱ Bravard καὶ Lyon Caen et Renault. Κατ' αὐτοὺς ἡ θεωρία ἡ ποιοῦσα διάκρισιν μεταξὺ ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς διαχειρίσεως ἀντίκειται τῷ γράμματι καὶ τῷ πνεύματι τοῦ νόμου. Τὸ ἄρθρον 27 ἀπαγορεύει πᾶσαν πρᾶξιν διαχειρίσεως εἴτε αὕτη εἶνε ἐσωτερικὴ εἴτε ἐξωτερική. Ἀδιάφορον ἄρα ἐὰν ἡ ἐνέργεια τοῦ ἑτερορρύθμου ἀφορᾷ τὰς μετὰ τῶν συνεταίρων σχέσεις ἢ τὰς μετὰ τῶν τρίτων. Ἐν ἑκατέρᾳ τῶν περιπτώσεων ἡ πρᾶξις εἶνε διαχείρισις καὶ πίπτει ὑπὸ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ ἄρθρου 27. Προσεπιλέγουσι δὲ οἱ τελευταῖοι καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ νόμος ἀπαγγέλλων τὴν ἀκυρότητα ταύτην, δὲν ἀπέβλεψεν ἀποκλειστικῶς μόνον πρὸς τὸ συμφέρον τῶν τρίτων, ἀφοῦ ἀπαγορεύει τῷ ἑτερορρύθμῳ νὰ ἐνεργῇ πράξεις διαχειρίσεως ἔστω καὶ κατ' ἐπιτροπήν. (Bravard **T. 1. σελ. 239.** Lyon Caen **361** καὶ Traité **495.**)

Παρατηρητέον, ὅτι οἱ τελευταῖοι ἐν τῇ νεωτάτῃ αὐτῶν ἐκδόσει (**1890**), ἤτοι τῷ Traité, καίπερ τὴν αὐτὴν διδασκαλίαν ἐκφέροντες μετριάζουσιν ὅμως ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τὸ ἀπόλυτον αὐτῆς, διότι παραδόξως παρατιθέασιν ἐκ τῆς νομολογίας, ὡς ποιοῦσι καὶ οἱ τῆς κρατούσης γνώμης, τὰ θέματα

α) ἐγκρίσεως ἐπὶ τῶν δικαιοπραξιῶν τῶν ὑπερβαινουσῶν τὰ ὅρια διαχειρίσεως· καὶ β) αἰτήσεως τῆς γνώμης τῶν ἑτερορρύθμων ἐπὶ πράξεών τινων διαχειρίσεως, ὅταν τὸ καταστατικὸν ὁρίζῃ τὴν διατύπωσιν ταύτην· ἐκφράζουσι δὲ γνώμην ὅτι ταῦτα δὲν συνιστῶσι πράξεις διαχειρίσεως. Δὲν ἐπιδρᾷ δὲ κατ' ἐμὴν γνώμην ἀπαραιτήτως εἰς τὴν ἐκδοχὴν τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ὁ λόγος, ὅτι ὁ νόμος ἀπαγγέλλων τὴν ἀπαγόρευσιν ἀπέβλεψεν οὐ μόνον πρὸς τὸ συμφέρον τῶν τρίτων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ τῶν συνεταίρων. Ἀληθῶς ἐπὶ τῷ διττῷ τούτῳ σκοπῷ ἐθεσπίσθη ἡ ἀπαγόρευσις, ὡς καὶ ἄνω ἐδεξάμεθα καὶ ἡμεῖς (§ 355). Ἀλλὰ τὸ ζήτημα στρέφεται περὶ τὸ ἂν αἱ ἄνω ἐνέργειαι συνιστῶσιν ἢ μὴ πράξεις διαχειρίσεως. Διὰ τοῦτο καὶ πολλοὶ τῶν πρεσβευόντων τὴν κρατοῦσαν γνώμην ἀποδέχονται συνάμα τὸν ἄνω διττὸν σκοπὸν (Pont **1458**.)

362. *Ἡ ἡμετέρα νομολογία εἶνε πτωχὴ ὡς πρὸς τὸ περὶ ἑτερορρύθμου ἑταιρίας ἀντικείμενον. Ἐν τούτοις ἦλθε σχετικὸν ζήτημα ἐνώπιον τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν, ὅπερ ἐδέξατο τὴν ἄνω θεωρίαν τὴν ἐν Γαλλίᾳ ἐπικρατοῦσαν. Τὸ δικαστήριον ἀπεφήνατο, ὅτι δὲν ἀποτελοῦσι πράξεις διαχειρίσεως· α) Τὸ ὅτι ὁ Γραμματεὺς καὶ Ταμίας τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας ἐνήργει ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις καὶ κατ' ἐντολὴν τοῦ ἑτερορρύθμου. β) Τὸ ὅτι ὁ ἑτερόρρυθμος ἐπεβάλλετο τῷ ἑτερορρύθμῳ διαχειριστῇ τῆς ἑταιρίας ἐνεργοῦντι ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις αὐτοῦ. γ) Τὸ ὅτι δυνάμει τοῦ καταστατικοῦ ὁ ἑτερόρρυθμος ἐδικαιοῦτο νὰ διορίζῃ τὸν Ταμίαν· καὶ δ) Τὸ ὅτι ὁ ἑτερόρρυθμος συνενοεῖτο μετὰ τοῦ διαχειριστοῦ καὶ παρεῖχε συμβουλὰς πρὸς εὐόδωσιν τῶν ἑταιρικῶν ὑποθέσεων. Διότι αἱ ἀνωτέρω πράξεις ἦσαν ἀφανεῖς, ἀναγόμεναι εἰς τὰς μετὰ τῶν συνεταίρων ἐσωτερικὰς σχέσεις καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ πλανήσωσι τοὺς τρίτους περὶ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἑτερορρύθμου, ἀποτελοῦσι δὲ δικαίωμα μερίμνης*

τῶν συμφερόντων τοῦ ἑτερορρύθμου ἀπορρέον ἐκ τῆς ἰδιότητος αὐτοῦ ὡς συνεταίρου. (Ἐφ. Ἀθηνῶν ἀριθ. 1355 καὶ 1356 τοῦ 1884.)

Σημειωτέον, ὅτι πάντα τ' ἀνωτέρω θέματα θεωροῦνται ὡς ξητήματα πραγματικά, ἅτινα ὁ δικαστὴς ἐκτιμᾷ κυριαρχικῶς. Καὶ γενικώτερον ἐν πάσῃ περιπτώσει καθ' ἣν ζητεῖται, ἐὰν οἱ ἑτερόρρυθμοι ἀνεμίχθησαν εἰς τὴν διαχείρισιν, τὰ δικαστήρια τῆς οὐσίας ἀποφαίνονται, ἐὰν τὰ προτεινόμενα γεγονότα συνιστῶσι τὴν ἀνάμιξιν. Ἡ δὲ ἀπόφασις αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην δὲν ὑπόκειται τῷ ἐλέγχῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου. (Pont *1463.*)

363. *Σχετικὸν τοῖς ἄνω εἰρημένοις εἶνε τὸ ἑξῆς θέμα, ὅπερ προσθετέον ἐνταῦθα.*

Εἴρηται ἐν τῷ περὶ διαχειρίσεως τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας ὅτι οἱ συνεταῖροι δύνανται ὑπαρχουσῶν τῶν ἐκεῖ ἀναφερομένων περιπτώσεων ἢ συνῳδὰ τοῖς ὅροις τοῦ καταστατικοῦ νὰ ζητήσωσι τὴν ἀνάκλησιν τῶν διαχειριστῶν. (§ *290, 292.*)

Ἐπὶ ἑτερορρύθμου ἑταιρίας ἀναφύεται τὸ ἑξῆς ζήτημα. Ἡ ἐνάσκησις τοῦ ἀνωτέρω δικαιώματος ὑπὸ τῶν ἑτερορρύθμων ἐμφαίνει ἆρά γε ἀνάμιξιν εἰς τὴν διαχείρισιν;

Ἐπεκράτησεν ἐν Γαλλίᾳ καὶ εὐλόγως ἡ ἑξῆς λύσις τοῦ ζητήματος. Ὅτι δηλαδὴ δύναται ἑτερόρρυθμός τις ἐν ταῖς ἄνω περιπτώσεσι νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀνάκλησιν τῶν διαχειριστῶν, ὡς καὶ πᾶς ὁμόρρυθμος συνεταῖρος. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ὑπάρχει ἰσότης δικαιωμάτων μεταξὺ ἀμφοτέρων. Διότι πάντες εἶνε συνεταῖροι ἐνδιαφερόμενοι εἰς τὴν εὐόδωσιν τῶν τῆς ἑταιρίας. (Pont 1438. Troplong 433. Lyon Caen Traité 509.) *Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐξετάζεται ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑπὸ τῶν ἑτερορρύθμων εἰσαγομένην ἐπὶ δικαστηρίου αἴτησιν πρὸς ἀνάκλησιν τοῦ διὰ τοῦ καταστικοῦ διορισθέντος διαχειριστοῦ, ὑπαρχούσης εὐλόγου αἰτίας πρὸς τοῦτο. Ἐνίοτε ὁρίζεται ἐν τῷ καταστατικῷ καὶ τοῦτο,*

ὅτι ὁ δι' αὐτοῦ διορισθεὶς διαχειριστὴς δύναται ν' ἀνακληθῇ κατὰ βούλησιν ὑπὸ τῶν συνεταίρων, δηλαδὴ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἑτερορρύθμων ἄνευ παρεμβάσεως τοῦ δικαστηρίου καὶ ἄνευ ὑπάρξεως εὐλόγου αἰτίας. Ἡ ῥήτρα αὕτη ἐθεωρήθη ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς νομολογίας ὡς ἰσχυρά. Ἴδε τὴν νομολογίαν ταύτην παρὰ τῷ Pont ἐγκρίνοντι αὐτὴν 1437, διότι στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν συμβάσεων, δὲν ἀντίκειται δὲ τοῖς ἄρθροις 26 καὶ 27. Οἱ Lyon Caen et Renault ἐπάγουσιν ὡς πρὸς τοῦτο τὰ ἑξῆς· ὅτι ναὶ μὲν ἡ ῥήτρα αὕτη δὲν ἀντίκειται εἰς τὰ ῥηθέντα ἄρθρα μὴ ἐμφαίνουσα πρᾶξιν διαχειρίσεως, ἀλλ' ἀντίκειται τρόπον τινὰ τῷ πνεύματι τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας· διότι ὁ διαχειριστὴς δέον νὰ ᾖ ἀνεξάρτητος, διὰ δὲ τῆς ἄνω ῥήτρας καθίσταται ὑποχείριος τοῖς ἑτερορρύθμοις. (Traité αὐτόθι.)

Ὁ Ἰταλικὸς Ἐμπορικὸς Κῶδιξ ἔλυσε νομοθετικῶς τὸ ζήτημα ἐπιτρέψας ἐν ἄρθρῳ 118 τοῖς ἑτερορρύθμοις τὸν διορισμὸν καὶ τὴν ἀνάκλησιν τῶν διαχειριστῶν ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ νόμου προνοουμέναις περιπτώσεσιν.

364. Ἡ διαχείρισις δύναται ν' ἀποδειχθῇ καὶ διὰ μαρτύρων;

Ἐπεκράτησεν ἡ καταφατικὴ λύσις ὑπὸ πάσας τὰς ἐπόψεις. α) Διότι πρόκειται περὶ ἐμπορικῆς ὑποθέσεως, ὅτε τὸ παραδεκτὸν τοῦ ἐμμαρτύρου μέσου ἐξήρτηται ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ δικαστοῦ (ἄρθρ. 304 § 1 Πολ. Δικ.). β) Διότι πρόκειται περὶ καταστρατηγήσεως τοῦ ἄρθρου 27 Ἐμπ. νόμου τοῦ ἀπαγορεύοντος ἀπολύτως τὴν διαχείρισιν· καὶ γ) Διότι εἶνε ἀδύνατον εἰς τοὺς δανειστὰς καθὸ τρίτους νὰ προμηθευθῶσιν ἔγγραφον ἀπόδειξιν τῆς διαχειρίσεως. (Ἴδε Pont 1463 καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ συγγραφεῖς.) Ὁ τρίτος λόγος ἐπισκιάζει πάντας. Διότι ἀνεφίκτου οὔσης τῆς κτήσεως ἐγγράφου ἀποδείξεως, τὸ ἐμμάρτυρον μέσον πάντοτε δύναται νὰ ἐπιτραπῇ. (Ἄρθρ. 304 § 2 Πολ. Δικονομίας.)

365. *Ἡ διαχείρισις ἀπαγορεύεται τοῖς ἑτερορρύθμοις διαρκούσης τῆς ἑταιρίας.*

Μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ζήτημα περὶ διαχειρίσεως· διότι ἀναφαίνεται ἡ ἐκκαθάρισις, ὁ δ' ἑτερόρρυθμος ὁ λαμβάνων μέρος εἰς τὴν ἐκκαθάρισιν δὲν ἐνεργεῖ διαχείρισιν. Συντελεῖ ἁπλῶς εἰς τὸν κανονισμὸν τῶν ὑποχρεώσεων καὶ λογαριασμῶν τῶν γενομένων κατὰ τὸ παρελθὸν ἤτοι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἑταιρίας. Αὕτη ἡ λύσις εὐλόγως ἐπεκράτησε παρά τε τοῖς συγγραφεῦσι καὶ παρὰ τῇ Νομολογίᾳ. Ἄρα ὁ ἑτερόρρυθμος δύναται νὰ διορισθῇ ἐκκαθαριστὴς, ἵνα ἐν ταύτῃ τῇ ἰδιότητι περατώσῃ τὰς ἑταιρικὰς ἐργασίας, ἐν ᾧ μέτρῳ ἐπιτρέπεται τοῦτο παντὶ ἐκκαθαριστῇ. (Delangle 396. Pont 1459. Lyon Caen Traité 499.) *Τὸ Ἀκυρωτικὸν ἀπεφήνατο ἐπὶ τῶν ἑξῆς, ὅτι ἡ συνδρομὴ τοῦ ἑτερορρύθμου πρὸς διάλυσιν τῆς ἑταιρίας καὶ πρὸς σύστασιν νέας δὲν συνιστᾷ πρᾶξιν διαχειρίσεως.* (**12** *Δβρίου* **1842.**) *Καὶ προσέτι, ὅτι οἱ ἑτερόρρυθμοι οἱ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρίας ἐπιτετραμμένοι τὴν ἐκκαθάρισιν καὶ συγχρόνως τὴν ἐξακολούθησιν ἑταιρικῶν ἐπιχειρήσεων μέχρι πέρατος τῆς ἐκκαθαρίσεως, οὐ θεωρητέοι ὡς ἐνεργήσαντες πράξεις διαχειρίσεως.* (**11** *Ἀπριλ.* **1843.**) *Τὸ αὐτὸ Ἀκυρωτικὸν ἐσχάτως ἔλυσε τὸ ἑξῆς σχετικὸν ζήτημα. Οἱ ἑτερόρρυθμοι συνεταῖροι ἑταιρίας τινὸς συνέστησαν νέαν ὑπὸ τὸν τύπον ἀνωνύμου ἑταιρίας καὶ ἔδοσαν ἐντολὴν τῇ νέᾳ ταύτῃ ἑταιρίᾳ ἵνα ἐκκαθαρίσῃ τὴν παλαιάν. Αὕτη ποιήσασα προκαταβολὰς πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς, ἐζήτησε παρὰ τῶν ἑτερορρύθμων τῆς παλαιᾶς ἑταιρίας ἀπεριορίστως τὴν ὁλοσχερῆ πληρωμὴν λόγῳ ὅτι διὰ τῆς χορηγήσεως ἐντολῆς ἀνεμίχθησαν παρὰ τὸ ἄρθρον* **27** *εἰς τὴν διαχείρισιν. Τὸ Ἀκυρωτικὸν ἀπεφήνατο ὅτι ἡ πρὸς ἐκκαθάρισιν ἐντολὴ δὲν ἐμφαίνει διαχείρισιν, μὴ προκειμένου περὶ ἀναμίξεως εἰς ταύ-*

την διαρκούσης τῆς ἑτερορύθμου ἑταιρίας. (Ἀκυρωτ. 9 Ἰανουαρίου 1888. Dalloz *1889. 1. 201.)*

366. *Β) Κύρωσις τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ* 27 *ἀναγραφομένης ἀπαγορεύσεως.*

Κατὰ τὸ ἄρθρον 28 *ὁ ἑτερόρρυθμος συνεταῖρος ὁ παραβαίνων τὴν εἰς τὸ ἄρθρον* 27 *διαλαμβανομένην ἀπαγόρευσιν ὑπόκειται ἀλληλεγγύως μὲ τοὺς ὁμορρύθμους συνεταίρους εἰς ὅλα τὰ χρέη καὶ εἰς ὅλας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας.*

Ὁ νομοθέτης τοσοῦτον σπουδαίαν ἐθεώρησε τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἀναμίξεως τῶν ἑτερορρύθμων εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν ἑταιρικῶν ὑποθέσεων, ὥστε ὥρισεν ὡς κύρωσιν τὸ νὰ ὑποχρεῶται ὁ παραβάτης ἑτερόρρυθμος προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως δι' ἅπαντα τὰ χρέη τῆς ἑταιρίας.

Δέον δὲ νὰ ἐννοηθῇ καλῶς ἡ δρακόντειος αὕτη κύρωσις. Ὑποτεθείσθω ὅτι ὁ ἑτερόρρυθμος ἐνεργεῖ πρᾶξίν τινα διαχειρίσεως· π. χ. πωλεῖ ἀντικείμενόν τι ἢ ὑπογράφει γραμμάτιόν τι ἐλαχίστου ποσοῦ. Τὸ ἐν λόγῳ ἄρθρον κηρύττει τὸν παραβάτην ἑτερόρρυθμον προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως ὑπεύθυνον, οὐ μόνον διὰ τὸ μεμονωμένον τοῦτο χρέος πρὸς ὡρισμένον δανειστήν, οὐ μόνον διὰ πάντα τὰ μέλλοντα χρέη τὰ μὴ προερχόμενα ἐκ τῆς πράξεως ταύτης, ἀλλὰ καὶ διὰ πάντα τὰ χρέη τὰ προγενέστερα τῆς ἀνωτέρω πράξεως διαχειρίσεως. Τὸ ἄρθρον 28 οὐδεμίαν διάκρισιν τίθησιν· εἶνε ἀπόλυτον, εἶνε αὐστηρότατον. Ἐκ τῆς εἰς τὴν διαχείρισιν ἀναμίξεως ἔστω καὶ μεμονωμένης ὠφελοῦνται πάντες οἱ δανεισταὶ ἄνευ διακρίσεως καὶ αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἵτινες δὲν ἠδύναντο νὰ φαντασθῶσι τὸ ἀπρόοπτον τοῦτο εὐεργέτημα.

367. *Ἐν Γαλλίᾳ παρετηροῦντο ἐν τῇ πρακτικῇ πλεῖστα ὅσα ἄτοπα προερχόμενα ἐκ τῆς δρακοντείου ταύτης διατάξεως. Διόπερ ὁ νόμος τῆς 9 Μαΐου 1863 ἐμετρίασε πολὺ*

τὴν αὐστηρότητα τοῦ ἀρχικοῦ ἄρθρου 27 ὡς ἑξῆς. «Ἐν περιπτώσει παραβάσεως τῆς ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ ἀναφερομένης ἀπαγορεύσεως ὁ ἑτερόρρυθμος ὑποχρεοῦται ἀλληλεγγύως μετὰ τῶν ὁμορρύθμων συνεταίρων διὰ τὰ χρέη καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας τὰς προερχομένας ἐκ τῶν πράξεων διαχειρίσεως, ἅς ἐνήργησε, καὶ δύναται ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς βαρύτητος τῶν πράξεων τούτων νὰ κηρυχθῇ ἀλληλεγγύως ὑπόχρεως διὰ πάσας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας ἢ διά τινας μόνον τούτων». Κατὰ τὴν νέαν ταύτην διάταξιν κατ' ἀρχὴν ἕνεκα τῆς παραβάσεως τῆς ἀπαγορεύσεως ὁ ἑτερόρρυθμος καθίσταται ὑπεύθυνος ὡς ἄνω διὰ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας τὰς προερχομένας ἐκ τῶν πράξεων διαχειρίσεως ἃς ἐνήργησεν· ἄρα οὐχὶ διὰ πάσας ἐπιτακτικῶς, ὡς διέταττε τὸ ἀρχικὸν ἄρθρον. Τοῦτο εἶνε εὔλογος καὶ δικαία μετρίασις μὴ ὑπερβαίνουσα τὰ ὅρια τοῦ σκοποῦ τῆς ἀπαγορεύσεως. Προστίθεται ὅμως καὶ τὸ ἑξῆς· ὅτι ὁ παραβάτης δύναται νὰ κηρυχθῇ ὑπεύθυνος διὰ πάσας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας ἢ διά τινας μόνον ἐξ αὐτῶν ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς βαρύτητος τῆς πράξεως τῆς διαχειρίσεως. Ἡ προσθήκη αὕτη ἐτέθη, ἵνα χορηγηθῇ τῷ δικαστῇ τὸ δυνητικὸν δικαίωμα τοῦ ἐπεκτείνειν τὴν εὐθύνην καὶ διὰ πάσας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας, ἐν ᾗ περιπτώσει αἱ πράξεις διαχειρίσεως δὲν εἶνε μεμονωμέναι καὶ ὡρισμέναι, ἀλλὰ πολυπληθεῖς καὶ συνήθεις καὶ ἀπορροφῶσιν οὕτως εἰπεῖν τὴν διαχείρισιν. Τοῦτο δηλοῖ ἡ φράσις «ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς βαρύτητος τῶν πράξεων τῆς διαχειρίσεως». (Pont 1471.)

Τί ἐθέσπισαν ὡς πρὸς τὴν ἐν λόγῳ κύρωσιν αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι;

Ὁ Βελγικὸς νόμος ἀκολουθεῖ σχεδὸν τὸ νέον Γαλλικὸν σύστημα. Διότι ὁρίζει ἐν ἄρθρῳ 23 ὅτι ὁ παραβάτης ἐνέχεται διὰ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας, ἃς ἐνήργησε, καὶ διὰ

τὰς ὑποχρεώσεις ἃς δὲν ἐνήργησε, ἐὰν συνήθως διεχειρίζετο τὰς ὑποθέσεις τῆς ἑταιρίας· ὅπερ δηλοῖ, ἐὰν ἐξεδηλοῦτο τοῖς τρίτοις ἡ διαχείρισις συμφώνως πρὸς τ' ἄνω εἰρημένα.

Αἱ λοιπαὶ νομοθεσίαι διαιροῦνται ὡς πρὸς τοῦτο εἰς δύο συστήματα, ἅτινα εἶνε τὰ ἑξῆς:

1ον) Γερμανοελβετικὸν σύστημα. Κατ' αὐτὸ ὁ παραβάτης ἑτερόρρυθμος ὑποχρεοῦται ὡσανεὶ ἦτο συνεταῖρος ἀπεριορίστως ἐνεχόμενος διὰ τὰς ὑποχρεώσεις τὰς προερχομένας ἐκ τῶν πράξεων διαχειρίσεως ἃς ἐνήργησε. (Γερμ. ν. ἄρθρ. 167. Ἑλβετ. ν. ἄρθρ. 598. Ἴδε καὶ Οὐγγρικὸν ν. ἄρθρ. 141.) Ἄρα μόνον ὡς πρὸς ταύτας ὑπάρχει ἡ ἄνω εὐθύνη, οὐδέποτε δὲ διὰ πάσας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας. Ἄρα ἡ δυνητικὴ προσθήκη ἡ ἐν τῇ νέᾳ Γαλλικῇ διατάξει ὑπάρχουσα δὲν ἐγένετο δεκτή.

2ον) Ἰταλικὸν σύστημα. Ἐν τῷ ἄρθρῳ 118 Ἰταλ. Κώδικος ὁρίζεται ἐν πρώτοις ἡ ἀπαγόρευσις τῆς διαχειρίσεως, ἥτις περιλαμβάνει καὶ τὴν δι' ἐντολῆς γενικῆς ἢ μερικῆς διὰ σειρὰν ἢ τάξιν ὑποθέσεων. Εἶτα δὲ προστίθεται ἡ ἑξῆς κύρωσις· ὅτι ὁ παραβάτης καθίσταται ὑπεύθυνος ἀπεριορίστως καὶ ἀλληλεγγύως πρὸς τοὺς τρίτους διὰ πάσας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας. Ἐὰν δὲ ἡ ἐντολὴ εἶνε εἰδικὴ δι' ὡρισμένην ὑπόθεσιν, καθίσταται ὑπεύθυνος ὡς ἄνω μόνον διὰ τὰς ἐντεῦθεν προερχομένας ὑποχρεώσεις. Ἄρα ἐπὶ παραβάσεως ἐπέρχεται ἡ αὐτὴ αὐστηρὰ καὶ ἀπόλυτος συνέπεια, οἵα ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἄρθρῳ 27 ἀναγράφεται πλὴν τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ἡ ἐντολὴ ἀφορᾷ εἰδικῶς ὡρισμένην τινὰ ὑπόθεσιν, ὅτε ἡ εὐθύνη ὑπάρχει μόνον διὰ τὰς ἐκ ταύτης προερχομένας ὑποχρεώσεις.

Συμφώνως πρὸς τὰ εἰρημένα ἐννοεῖται ὅτι προτιμητέον κατ' ἐμὲ τὸ μετριαστικὸν σύστημα ἤτοι τὸ νέον Γαλλικὸν ἢ τὸ Γερμανοελβετικόν.

368. *Τίσιν ἁρμόζει ἡ ἐπίκλησις τῆς παραβάσεως τοῦ ἄρθρου 27 ;*

Βεβαίως καὶ ἀναμφισβητήτως τοῖς τρίτοις ἤτοι τοῖς ἑταιρικοῖς δανεισταῖς, οἵτινες δικαιοῦνται νὰ ἐπιζητήσωσι δι' ἀγωγῆς τὴν προσωπικὴν εὐθύνην τοῦ παραβάτου ἑτερορρύθμου, καὶ δὴ τὴν εἰς αὐτοὺς καταβολὴν τῶν ὀφειλομένων προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως μετὰ τῶν ὁμορρύθμων.

Τί ῥητέον ὅμως ὡς πρὸς τὰς σχέσεις τοῦ παραβάτου ἑτερορρύθμου μετὰ τῶν ὁμορρύθμων ; Τίνα τὰ ἐκ τῆς παραβάσεως ἀποτελέσματα μεταξὺ αὐτῶν ;

Ἐν τῇ ἐξετάσει τοῦ ἀντικειμένου τούτου παρίσταται ἡμῖν τὸ ἑξῆς εἰδικὸν καὶ σπουδαῖον ζήτημα, οὗ ἡ λύσις χρησιμεύσει ὡς ἀπάντησις καὶ εἰς ἐκεῖνο.

Ὁ ἑτερόρρυθμος ὁ καταβαλὼν τοῖς δανεισταῖς πέραν τῆς εἰσφορᾶς, λόγῳ τῆς ἀναμίξεως αὐτοῦ εἰς τὴν διαχείρισιν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ὁμορρύθμου ἐπὶ ἀναλήψει τῆς καταβληθείσης ποσότητος ;

Οἱ μέν, ἐν οἷς καὶ ὁ Pardessus *ὅστις πρῶτος διετύπωσε τὸ ζήτημα τοῦτο, δέχονται τὴν καταφατικὴν λύσιν. Διότι ἡ ἐν λόγῳ ἀπαγόρευσις ἐτέθη ἀποκλειστικῶς πρὸς τὸ συμφέρον τῶν τρίτων καὶ δὴ τῶν δανειστῶν· ἑπομένως οὗτοι μόνον δικαιοῦνται ν' ἀρυσθῶσι τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ἄρθρου 28· τουτέστι νὰ προκαλέσωσι τὴν προσωπικὴν καὶ ἀλληλέγγυον εὐθύνην τοῦ παραβάτου ἑτερορρύθμου, ἀποκλειομένων τούτου τῶν συνεταίρων. Ἐν ταῖς μεταξὺ τῶν συνεταίρων σχέσεσιν ὁ ἑτερόρρυθμος διατελεῖ ὢν τοιοῦτος συμφώνως πρὸς τὴν ἑταιρικὴν σύμβασιν, ἥτις δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ ἄνευ διατετυπωμένης ῥητῆς συμβάσεως. Διὰ τοῦτο τὸ ἄρθρον 28 δέν λέγει ὅτι ὁ ἑτερόρρυθμος ὁ ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν διαχείρισιν καθίσταται ὁμόρρυθμος λέγει ἁπλῶς ὅτι ἐνέχεται διὰ τὰ χρέη τῆς ἑταιρίας. Οἱ συνεταῖροι δὲν ἔχουσιν αἰτίαν παραπόνου διὰ τὴν ἀνάμιξιν τοῦ ἑτερορρύθμου εἰς*

τὴν διαχείρισιν, ἥτις πολλάκις γίνεται τῇ συναινέσει αὐτῶν. Διατί δὲν προὐκάλεσαν τὴν παῦσιν τοῦ σφετεριστοῦ τῆς διαχειρίσεως; Μὴ προκαλέσαντες αὐτὴν θεωροῦνται ἀποδεξάμενοι αὐτήν. (Pardessus *1038*. Troplong *440*. Molinier *505*. Alauzet *560*. *Ῥάλλη § 244.*)

Οἱ δὲ δέχονται τὴν ἀποφατικὴν λύσιν. Διότι ἡ ἐν λόγῳ ἀπαγόρευσις ἐτέθη οὐ μόνον πρὸς τὸ συμφέρον τῶν τρίτων ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ τῆς ἑταιρίας. Ἆρα ὁ ἑτερόρρυθμος ὁ παραβὰς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 27 κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ νομοθέτου ἐκπίπτει τῆς ἰδιότητος τοῦ ἑτερορρύθμου ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, τουτέστιν οὐ μόνον ἀπέναντι τῶν τρίτων, ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι τῆς ἑταιρίας καὶ δὴ τῶν ὁμορρύθμων συνεταίρων, ἤτοι τῶν ἀπεριορίστως ἐνεχομένων, τῶν καὶ διαχειριστῶν καλουμένων. Δὲν δύναται δὲ νὰ παραδεχθῇ τις διδασκαλίαν ἐπιτρέπουσαν τῷ ἑτερορρύθμῳ συνεταίρῳ νὰ ῥίπτῃ ἐπὶ τοῦ ἄλλου τὸ ἑαυτοῦ πταῖσμα καὶ νὰ παρέχῃ αὐτῷ τὰ μέσα ν' ἀποφεύγῃ τὴν ἐκ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου ἐπαγομένην αὐτῷ εὐθύνην. Ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἑταιρικοὶ δανεισταὶ ἀτομικῶς ἢ συλλήβδην π. χ. διὰ τῶν συνδίκων δικαιοῦνται νὰ καταστήσωσιν ἀπέναντι αὐτῶν προσωπικῶς ὑπεύθυνον τὸν παραβάντα τὸ ἄρθρον 27 ἑτερόρρυθμον, οὕτω καὶ οἱ ἀπεριορίστως ἐνεχόμενοι συνεταῖροι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ὑπεκφεύγωσι τὴν ἀλληλεγγύην κατὰ τοῦ ἑτερορρύθμου μὴ δυναμένου τούτου ν' ἀποζημιῶται παρ' ἐκείνων, ὅταν ἤθελε καταβάλει πέραν τῆς εἰσφορᾶς. Διότι ὁ ἑτερόρρυθμος διὰ τῆς ἀναμίξεως ἀπομακρυνθεὶς τῶν κανόνων τῶν διεπόντων τὴν ἑτερόρρυθμον ἑταιρίαν ὀφείλει νὰ ὑποστῇ μόνος τὰς συνεπείας τοῦ πταίσματος αὐτοῦ, διότι ἀπεκδυθεὶς ὡς πρὸς πάντας τὴν ἰδιότητα τοῦ ἑτερορρύθμου δέν δύναται νὰ διατηρήσῃ οὐδὲν εὐεργέτημα ἀπορρέον ἐκ τῆς προνομιούχου αὐτοῦ θέσεως τὸ ὁποῖον παρήτησε διὰ τῆς ἑαυτοῦ πράξεως. (Delangle 412 *καὶ ἑπ.* Demangeat sur Brav T. I. 248

Σημ. 1. Bedarride 259 *καὶ ἑπ.* Lyon Caen 362 *καὶ* Traité 504 505. *καὶ* Pont. 1472./

Αὕτη ἡ ἀποφατικὴ λύσις φαίνεταί μοι ὀρθοτέρα διὰ τοὺς λόγους τῶν ταύτην ὑποστηριζόντων· καὶ προσέτι διότι ὁ ἑτερόρρυθμος γινώσκει τήν τε ἀπαγόρευσιν καὶ τὴν κύρωσιν, ἣν ὁ νόμος ὁρίζει (ἄρθρ. 27 καὶ 28). Δέον λοιπὸν ν' ἀπέχῃ, πάσης διαχειρίσεως, ἄλλως μόνος πίπτει εἰς τὴν παγίδα τῆς εὐθύνης. Ἐὰν γείνῃ δεκτὸν ὅτι ἐκπίπτει τῆς ἰδιότητος τοῦ ἑτερορρύθμου μόνον ἀπέναντι τῶν δανειστῶν, τότε ἐπέρχεται ἡ ἔμμεσος καταστρατήγησις τοῦ ἄρθρου 27. Διότι ὁ ἑτερόρρυθμος θ' ἀναμιγνύηται εἰς τὴν διαχείρισιν καὶ θὰ διοικῇ κατὰ βούλησιν τὴν ἑταιρίαν· ὅταν δ' ἐπιστῇ ἡ ὥρα τῆς καταβολῆς, πέραν τῆς καταβολῆς καταβάλλει, ἀλλὰ ζητεῖ τὰ καταβληθέντα ὑπὸ τοῦ ἀτυχοῦς ὁμορρύθμου τοῦ ὄντος ψιλῷ τῷ ὀνόματι διαχειριστοῦ, πράγματι δὲ γενομένου θῦμα τοῦ καταστρέψαντος τὴν ἑταιρίαν ἑτερορρύθμου.

*Τινὲς τῶν συγγραφέων τῶν δεχομένων τὴν λύσιν ταύτην ὑποχωροῦσιν εἰς τὴν περίστασιν, καθ' ἣν ὁ ἑτερόρρυθμος ἀνεμίχθη εἰς τὴν διαχείρισιν τῇ ῥητῇ ἢ σιωπηρᾷ συναινέσει τοῦ ὁμορρύθμου ἢ τῇ παρακινήσει αὐτοῦ. (*Delangle *412 ε'. ἑπ.* Pont *1472.) Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δέχονται ὅτι ὑφίσταται ἀγωγὴ κατὰ τῶν ὁμορρύθμων συνεταίρων διὰ τὰ καταβληθέντα πέραν τῆς εἰσφορᾶς. Κατ' ἐμὲ τοῦτο χωρεῖ μόνον ἐν περιπτώσει δόλου ἐκ μέρους τῶν ὁμορρύθμων πρὸς τὸν ἑτερόρρυθμον δυνάμει τοῦ ὁποίου ἐκεῖνοι παρέπεισαν τοῦτον εἰς τὴν ἀνάμιξιν ἐπὶ βλάβῃ μὲν αὐτοῦ, ἐπὶ προθέσει δὲ ὠφελείας ἐκείνων.*

369. *Ἐνταῦθα ἐξεταστέον ἐπὶ τέλους τὸ ἑξῆς σπουδαῖον ζήτημα.*

Ὁ κατὰ παράβασιν τοῦ ἄρθρου 27 Ἐμπ. νόμου ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν διαχείρισιν ἑτερόρρυθμος καὶ ὑποπεσὼν εἰς

τὴν κύρωσιν τοῦ ἄρθρου 28 δύναται ἆρά γε νὰ κηρυχθῇ εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως ;

Αἱ γνῶμαι εἶνε διῃρημέναι.

Οἱ μὲν δέχονται τὴν καταφατικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος. Διότι ὁ ἑτερόρρυθμος λόγῳ τῆς ἀναμίξεως εἰς τὴν διαχείρισιν, ἐμβαλὼν τοὺς τρίτους εἰς πλάνην ὡς πρὸς τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ κηρύσσεται προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως ὑπεύθυνος διὰ πάντα τὰ χρέη τῆς ἑταιρίας. Ἆρα εἰς τὰ ὄμματα τῶν τρίτων εὐλόγως παρίσταται ὡς ὁμόρρυθμος. Ἑπομένως εἶνε δίκαιον οἱ τρίτοι οὗτοι νὰ ἔχωσι τὰ αὐτὰ δικαιώματα κατ' ἐκείνου, ὡσανεὶ ἦτο πράγματι ὁμόρρυθμος. Λογιστέος δὲ ὁ οὕτως ἀναμιχθεὶς καὶ ὡς ἔμπορος λόγῳ τῆς ἀναμίξεως εἰς τὴν διαχείρισιν. Διότι διὰ τῆς ἀναμίξεως ταύτης κτᾶται τὴν τοῦ ἐμπόρου ἰδιότητα ἐξομοιούμενος καὶ κατὰ τοῦτο πρὸς τὸν ὁμόρρυθμον. Ἆρα ὢν ἔμπορος εἶνε δεκτικὸς πτωχεύσεως. (Delangle *404 καὶ 407.* Bravard *T. 1. Σελ. 249.* Melinier *504.*) *Ἴδε καὶ παρ' ἡμῖν Ῥάλλη § 243.*)

Οἱ δὲ δέχονται τὴν ἀποφατικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος. Διότι ἡ προσωπικὴ καὶ ἀλληλέγγυος εὐθύνη, ἣν ἐπιβάλλει τὸ ἄρθρον 28 εἰς τὸν ἀναμιχθέντα εἰς τὴν διαχείρισιν, εἶνε ποινὴ ἕνεκα τῆς ἀπρονοησίας του καὶ τῆς ἐντεῦθεν παραβάσεως τοῦ νόμου. Ἀλλὰ δὲν δύναται αὐτὴ καὶ μόνη ἡ ἀνάμιξις νὰ προσδώσῃ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἐμπόρου εἰς τὸν ἀναμιχθέντα ἑτερόρρυθμον. Οὔτε ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ ὁ ἑτερόρρυθμος ὅτι ἅπαξ ἀναμιχθεὶς εἰς πρᾶξίν τινα διαχειρίσεως ἠδύνατο νὰ περιπέσῃ εἰς πτώχευσιν καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ νὰ τηρῇ βιβλία καὶ τὰς λοιπὰς τῷ ἐμπόρῳ ἐπιβεβλημένας ὑποχρεώσεις. Ἆρα δὲν δύναται νὰ προστεθῇ εἰς τὴν αὐστηρότητα τοῦ ἄρθρου 28 ἑτέρα αὐστηρότης, τὸ δυνατὸν τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως, ἥτις δὲν στηρίζεται ἐπὶ οὐδενὸς κειμένου νόμου, εἰμὴ ἁπλῶς εἰς τὴν ἀφομοίωσιν τοῦ

ἑτερορρύθμου πρὸς τὸν ὁμόρρυθμον. (Pardessus 1037. Troplong 438. Lyon Caen 362.)

Τί κατ' ἐμέ;

Νομίζω ὀρθοτέραν τὴν ἀποφατικὴν ταύτην λύσιν οὐ μόνον ὡς ἐπιεικεστέραν ἀλλὰ καὶ ὡς ἀκριβεστέραν. Δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω πῶς ὁ ἑτερόρρυθμος λόγῳ μόνης τῆς ἀναμίξεως εἰς τὴν διαχείρισιν, ἥτις ἐνδέχεται νὰ συνίσταται εἰς μίαν μόνην πρᾶξιν ἢ εἰς τινας ἢ εἰς ἐκτέλεσιν ἐντολῆς τινός, νὰ δύναται νὰ βαπτίζηται ἔμπορος καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ νὰ ᾖ δεκτικὸς πτωχεύσεως.; Ὡς γνωστὸν πολλοὶ μὴ ὄντες ἔμποροι, ἀλλ' ἐπαγγελλόμενοι ἕτερα ἔργα ἢ δημόσια λειτουργήματα καθίστανται ἑτερόρρυθμοι· εἶνε ἆρά γε εὔλογον ἐὰν οὗτοι ἐνεργήσωσι πρᾶξίν τινα διαχειρίσεως νὰ περιβάλλωνται τὴν τοῦ ἐμπόρου ἰδιότητα, ἥτις ἀπαιτεῖ ἐνάσκησιν ἐμπορικῶν πράξεων ὡς σύνηθες ἐπάγγελμα; Μὴ δυνάμενοι ἄρα νὰ θεωρηθῶσιν ἔμποροι δὲν δύνανται νὰ κηρυχθῶσιν εἰς πτώχευσιν. Ὅπως δοθῇ ἐναντία λύσις ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ διάταξις ἀναγράφουσα τὸ δυνατὸν τῆς πτωχεύσεως ἐναντίον τοῦ ἄρθρου 437 τοῦ περὶ πτωχεύσεως νόμου, ἐπιτάσσοντος ὅτι πᾶς ἔμπορος παύων τὰς πληρωμὰς αὐτοῦ εἶνε ἐν καταστάσει πτωχεύσεως. Ἡ ἀντίθετος γνώμη ἠδύνατο νὰ ἔχῃ βαρύτητά τινα μόνον ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν ὁ ἑτερόρρυθμος ἐπιδίδοται εἰς τὴν ὅλην διαχείρισιν καὶ διοίκησιν τῆς ἑταιρίας, ὅτε ἕνεκα τῆς ἐπανειλημμένης διαχειρίσεως ἤθελον ἀναφαίνεσθαι σημεῖα ἐξομοιώσεως πρὸς ἔμπορον ἐνεργοῦντα ἐμπορικὰς πράξεις ὡς σύνηθες ἐπάγγελμα. Οὐδὲν ὅμως ἐπιχείρημα νομίζω ὅτι ὑφίσταται ὑπὲρ τῆς ἀντιθέτου γνώμης ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν ἡ διαχείρισις συνίσταται εἰς μίαν ἢ τινας πράξεις διαχειρίσεως ἢ εἰς ἐκτέλεσιν ἐντολῆς.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΑΝΑΓΟΜΕΝΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑ ΜΕΤΟΧΑΣ ΕΤΕΡΟΡΡΥΘΜΟΝ ΕΤΑΙΡΙΑΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

370. *Ὑπὸ τοῦ ἄρθρου* 38 *Ἐμπ. νόμου ἀναγνωρίζεται καὶ ἡ κατὰ μετοχὰς ἑτερόρρυθμος ἑταιρία.*

371. *Ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου* 38.

372. *Τὰ ἐντεῦθεν ἐξαγόμενα πορίσματα.*

373. *Ἡ ἐν λόγῳ ἑταιρία ἀναγνωρίζεται μέν, ἀλλὰ δὲν ὀργανοῦται.*

374. *Ἀλλοδαπαὶ νομοθεσίαι. Ὁλοκληρωτικὸς καὶ πλήρης θεσμός.*

---

370. *Πλὴν τῆς ἁπλῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας, περὶ ἧς ἐγένετο μέχρι τοῦδε λόγος, ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ Ἐμπ. νόμου καὶ ἡ καλουμένη ἑτερόρρυθμος κατὰ μετοχὰς ἑταιρία,* la commandite par actions. *Ὁμιλεῖ περὶ αὐτῆς τὸ ἄρθ.* 38. *Τὰ δὲ ἄρθρα* 43 *καὶ* 44, *ὅσον ἀφορᾷ τὴν δημοσίευσιν τῶν ἑταιριῶν, ὑποδεικνύουσιν ἐν τῇ δημοσιευομένῃ περιλήψει καί τινα ὡς πρὸς τὴν ἐν λόγῳ κατὰ μετοχὰς ἑτερόρρυθμον.*

371. *Τὸ ἄρθρον* 38 *τοῦ Ἐμπ. νόμου λέγει ὅτι· «Τὸ κεφάλαιον τῶν ἑτερορρύθμων ἑταιριῶν δύναται ὡσαύτως νὰ διαιρεθῇ κατὰ μετοχάς, φυλαττομένων πάντοτε ἀκριβῶς ὅλων τῶν ἄλλων κανόνων τῶν περὶ τοῦ εἴδους τούτου ἑταιριῶν.»*

Ἡ περικοπὴ «δύναται ὡσαύτως νὰ διαιρεθῇ κατὰ μετοχὰς» ἐμφαίνει ὅτι αἱ μετοχαὶ δύνανται νὰ εἶνε οὐ μόνον ὀνομαστικαί, ἀλλὰ καὶ ἀνώνυμοι, διότι τὸ ἄρθρον δὲν διακρίνει· ἄρα ἐπιτρέπει πάντα τύπον μετοχῶν. Ἔτι δὲ τὸ ἐπίρρημα, **ὡσαύτως**, *κρατύνει τὴν λύσιν ταύτην, διότι τὰ προηγούμενα ἄρθρα* 34, 35 *καὶ* 36 *ὁμι-*

λοῦσι περὶ μετοχῶν καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν, τὸ δὲ ἄρθρον 38, ὅπερ συνδυάζεται πρὸς τὰ ῥηθέντα τρία ἄρθρα ἔχει τὴν ἑξῆς ἔννοιαν. Ὅτι τὸ κεφάλαιον τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς μετοχὰς ὡσαύτως, ὡς τοῦτο διαιρεῖται ἐπὶ ἀνωνύμων· ἄρα καὶ εἰς ἀνωνύμους μετοχάς, κατὰ τὸ ἄρθρον 35. (Delangle **502** καὶ **503** ἔνθα καὶ ἡ γνωμοδότησις τοῦ νομικοῦ Devaux de Cher καὶ δύο ἀποφάσεις τοῦ Ἐφετείου Παρισίων. Ἴδε καὶ Ῥάλλη **249**. Ἀντιδοξοῦσιν οἱ Pardessas n. 1033 καὶ ἕτεροι. Ἴδε αὐτοὺς παρὰ Delangle **501**, λόγῳ ὅτι διὰ τῆς ἐκδόσεως ἀνωνύμων μετοχῶν μεταποιεῖται τὸ εἶδος τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας, ἐν ᾗ πάντες οἱ ἑτερόρρυθμοι δέον νὰ ὦσι γνωστοὶ μὴ ἀπαλλαττόμενοι τῆς εὐθύνης διὰ τῆς τῶν μετοχῶν ἐκχωρήσεως, καὶ ἵνα καθίσταται ἐφικτὴ ἡ τήρησις τοῦ ἄρθρου **27** Ἐμπ. νόμου.

Ἡ ἑτέρα περικοπὴ τοῦ ἄρθρου **38** «φυλαττομένων πάντοτε ἀκριβῶς ὅλων τῶν ἄλλων κανόνων τῶν περὶ τοῦ εἴδους τούτου τῶν ἑταιριῶν», ἐμφαίνει ὅτι διὰ τῆς διαιρέσεως τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας εἰς μετοχάς, δὲν ἀλλοιοῦται κατὰ τὰ λοιπὰ ὁ χαρακτὴρ τῆς ἑτερορρύθμου ταύτης ἑταιρίας, τουτέστιν ἰσχύουσι πάντες οἱ ἄλλοι κανόνες οἱ δριζόμενοι ἐν τοῖς ἄρθροις 23—28 ὅσον ἀφορᾷ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἑταιρίας.

372. Ἐντεῦθεν ἕπονται τὰ ἑξῆς.

1) Οἱ ἀπεριορίστως, ἤτοι προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως ἐνεχόμενοι, ἀποτελοῦσι μόνοι τὴν διαχείρισιν παριστῶντες τὴν ἑταιρίαν δικαστικῶς τε καὶ ἐξωδίκως· διότι τοῖς μεσόχοις ἑτερορρύθμοις ἀπαγορεύεται ἡ διαχείρισις ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 26, ἐπὶ τῇ αὐστηρᾷ συνεπείᾳ τοῦ ἄρθρου 28.

2) Οἱ ἄνω διαχειρισταί εἶνε ὑπεύθυνοι προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως πρὸς τοὺς δανειστὰς τῆς ἑταιρίας, ὡς συμβαίνει τοῦτο ἐπὶ τῆς ἁπλῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας (ἄρθρ. 23)

3/ Τὰ δικαιώματα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῶν διαχειριστῶν εἶνε τὰ αὐτὰ ὡς καὶ ἐν τῇ ἁπλῇ ἑτερορρύθμῳ, ὡς πρὸς ἣν ἰσχύουσιν οἱ περὶ διαχειρίσεως τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας κανόνες, οἱ ἐν τῷ τρίτῳ Τμήματι τοῦ προηγουμένου Κεφαλαίου ἐκτεθέντες.

Κατὰ τὰ λοιπὰ ἐφαρμόζονται αἱ περὶ ἀνωνύμου ἑταιρίας διατάξεις καὶ ἰδίᾳ αἱ συνεχόμεναι πρὸς τὴν ἔννοιαν τῶν μετοχῶν καὶ πρὸς τὴν ἰδιότητα τῶν ἑτερορρύθμων ὡς μετόχων.

Ἐντεῦθεν ἕπεται ὅτι, ἡ ἐν λόγῳ ἑταιρία εἶνε κρᾶμα ἑτερορρύθμου καὶ ἀνωνύμου ἑταιρίας. Μετέχει ἀμφοτέρων· τῆς μὲν πρώτης ὡς πρὸς τὴν προσωπικὴν καὶ ἀλληλέγγυον ἐνοχὴν τῶν ἀπεριορίστως ἐνεχομένων, καὶ δὴ ὡς πρὸς τ' ἀνωτέρω ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 1—3 πορίσματα· τῆς δὲ δευτέρας ὡς πρὸς τὴν διαίρεσιν τοῦ κεφαλαίου εἰς μετοχὰς καὶ ὡς πρὸς τὰς συνεχομένας μετὰ τῆς ἐννοίας ταύτης διατάξεις.

373. *Ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ ἑταιρία αὕτη ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νόμου, δὲν ὀργανοῦται. Ἐτέθη κατ' ἀρχὴν ἡ περὶ ταύτης ἰδέα ἐν τῷ μοναδικῷ ἄρθρῳ 38 ἄνευ νομοθετικοῦ κανονισμοῦ. Ἐντεῦθεν παρήχθη χάσμα. Τὸ κυριώτερον δέ, παρελείφθη ν' ἀπαιτηθῇ ἐπ' αὐτῆς ἡ κυβερνητικὴ ἔγκρισις ἡ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 37 ἀπαιτουμένη ἐπὶ ἀνωνύμου ἑταιρίας. Ἠθέλησαν νὰ καθιερώσωσι τοῦτο, ἀλλ' ὑπερίσχυσε τὸ ἐναντίον, λόγῳ ὅτι ὑπάρχει ἐν αὐτῇ ὁ προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως ἐνεχόμενος. Ἀλλὰ τοῦτο πολλάκις δὲν ἀρκεῖ· διότι οὗτος ἀδυνατεῖ νὰ συμπληρώσῃ πάσας τὰς ἀπαιτουμένας ἐγγυήσεις, ὅταν ἡ ἑταιρία ἔχῃ μεγάλην ἀνάπτυξιν.*

Εὐτυχῶς παρ' ἡμῖν δὲν ἀνεφάνη, ἐφ' ὅσον γινώσκω, τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἑταιρίας. Ἀλλ' ἐὰν ἀναφανῇ, ὁ ὀργανισμὸς αὐτῆς θέλει ἀπορρέει ἐκ τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ, ἔνθα ὁριστέοι οἱ ὅροι αὐτῆς, τὰ περὶ διοικήσεως καὶ Γενικῆς συνελεύσεως καὶ ὅσα ἄλλα συνέχονται πρὸς τὸ εἶδος τοῦτο.

Περιττὸν νὰ εἴπω πλείονα· διότι ὡς πρὸς μὲν τὰ συνεχό-

μενα πρὸς τὴν ἑτερόρρυθμον ἑταιρίαν ἐφαρμόζονται τὰ ὡς πρὸς αὐτὴν ἐκτεθέντα· ὡς πρὸς δὲ τὰ συνεχόμενα πρὸς τὴν ἀνώνυμον γενήσεται λόγος ἐν τῷ περὶ αὐτῆς Κεφαλαίῳ.

374. *Προσθετέον ἐνταῦθα τὸ ἑξῆς·*

Πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἀλλοδαπαὶ νομοθεσίαι ἀπεδέξαντο τὴν ἐν λόγῳ ἑταιρίαν ἀποκαλέσασαι αὐτὴν ἑτερόρρυθμον κατὰ μετοχὰς ἑταιρίαν καὶ ἐξετάζουσιν αὐτὴν παραλλήλως πρὸς τὴν ἀνώνυμον. Ἔθεντο δὲ διατάξεις, ἐν αἷς διατυποῦνται πολλαπλῶς καὶ συστηματικῶς πάντα τ' ἀναγόμενα εἰς τὴν σύστασιν, τὸν ὀργανισμὸν καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτῆς.

Ὡς γινώσκω μόνον οἱ νόμοι Οὐγγρικὸς καὶ Ῥωσσικὸς δὲν ἀναγνωρίζουσι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἑταιρίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

375. *Γενικά τινα περὶ ἀνωνύμου ἑταιρίας ἐξεταζόμενα προκαταρκτικῶς.*

376. *Βαθμιαία ἀνέλιξις τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. Ῥώμη, Μασσαλία κ.τ.λ.*

377. *Ἰδίᾳ πόθεν ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία ἔλκει τὴν ἑαυτῆς καταγωγήν.*

378 *Δύναμις τῆς μετοχῆς καὶ πλεονεκτήματα τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις.*

379. *Θεσμὸς τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας κατὰ τὸν ἡμέτερον Ἐμπορικὸν νόμον. Ἀνεπάρκεια τοῦ Γαλλικοῦ Ἐμπορικοῦ Κώδικος. Νέοι Εἰδικοὶ Γαλλικοὶ νόμοι.*

380. *Νεώτατοι νόμοι ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἐν οἷς ὁ Βελγικὸς, Γερμανικὸς καὶ Ἰταλικός. Τί ἐπεζήτησαν οἱ νόμοι οὗτοι καὶ τί κατώρθωσαν ; Τίνες οἱ νεωτερισμοί, οὓς εἰσήγαγον ; Κρίσεις περὶ τοῦ νομοθετικοῦ τούτου συστήματος.*

381. *Ποῖον τὸ ἀκολουθητέον ὑφ' ἡμῶν σύστημα ἐν τῷ ἡμετέρῳ πονήματι περὶ τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας ;*

382. *Διαίρεσις τοῦ παρόντος κεφαλαίου.*

---

375. *Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ γίνεται λόγος περὶ τοῦ τρίτου εἴδους τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ἡμετέρου Ἐμπορικοῦ νόμου, ἤτοι περὶ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, ἧς μνείαν ποιοῦνται τὰ ἄρθρα 29— 37.*

Ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία εἶνε ἡ σπουδαιοτέρα πασῶν τῶν λοιπῶν ἑταιριῶν καὶ ἡ πολλῷ μείζονα ἐπίδρασιν ἐνασκοῦσα

ἐπὶ τῆς πλουτολογικῆς καταστάσεως τῆς κοινωνίας. Χρήζει δὲ εἰδικωτέρας καὶ λεπτομερεστέρας ἐξετάσεως οὐ μόνον διὰ τὴν, ὡς εἴρηται, ὑπεροχὴν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ διότι γεννᾷ πολύπλοκα καὶ δυσχερῆ ζητήματα, σχέσιν ἔχοντα ἰδίᾳ πρὸς τὴν σύστασιν, τὸν ὀργανισμὸν καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτῆς, ὡς πρὸς ἃ ὁ ἡμέτερος Ἐμπορικὸς νόμος πλεῖστα ὅσα χάσματα περιέχει, ὡς θέλομεν ἴδει κατωτέρω καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα.

Πρὸ τῆς ἀναλύσεως τῶν ἀφορώντων τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἑταιρίας δέον νὰ ἐξετασθῶσιν ἐνταῦθα προκαταρκτικῶς γενικά τινα, ἀναγόμενα εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀνέλιξιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, εἰς τὴν δύναμιν τῆς μετοχῆς καὶ τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, εἰς τὸν περὶ αὐτῆς θεσμὸν κατὰ τὸν ἡμέτερον Ἐμπορικὸν νόμον καὶ εἰς τὰ νεώτερα νομοθετήματα τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν. Εἶτα δὲ ἐκτεθήσεται τὸ ἀκολουθητέον ὑφ' ἡμῶν σύστημα ἐν τῷ πονήματι τούτῳ ἐπὶ τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας.

376. *Τίς ἡ βαθμιαία ἀνέλιξις τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας καὶ πότε αὕτη ἀνεφάνη ;*

Πολλοὶ φρονοῦσιν ὅτι ἡ δύναμις τῆς ἑνώσεως τῶν κεφαλαίων δὲν ἦτο ἄγνωστος παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις. Τύπον τοιαύτης ἑνώσεως ἀνευρίσκουσιν ἰδίᾳ παρὰ ταῖς ἑταιρίαις, ταῖς καλουμέναις societates vectigales ἢ publicanorum, ἤτοι ἑταιρίαις τῶν ἐκλητόρων τῶν δημοσίων προσόδων (1). Ἐν αὐταῖς, λέγουσι, πλὴν τῶν κυρίων μελῶν, ὑπῆρχον καὶ ἁπλοῖ καταθέται κεφαλαίων, ἄνευ διαχειρίσεως καὶ ψήφου. Κατ' ἀντίθεσιν δὲ πρὸς τὴν κοινὴν ἑταιρίαν ὁ θάνατος τοῦ ἑταίρου δὲν ἐπέφερε τὴν διάλυσιν τῆς ἑνώσεως. Δὲν ἀνευρίσκουσιν ὅμως μαρτυρίας ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἐὰν αἱ τοιαῦται ἑταιρίαι εἶχον ἐξωτερίκευσιν, ἤτοι

---

(1) *Τίνες ἰδίᾳ ἦσαν αὗται καὶ τίς ὁ ὀργανισμὸς αὐτῶν ἴδε ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ Γενικοῦ μέρους § ε'. Ὡσαύτως καὶ κατωτέρω.*

ἐὰν ἐνεφανίζοντο εἰς τὸ κοινόν. Καταλήγουσι δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ κατὰ τὴν νῦν ἔννοιαν ἑταιρία τῶν κεφαλαίων, καὶ δὴ ἡ ἀνώνυμος, προητοιμάζετο μὲν ἐν Ῥώμῃ, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη. Τοῦτο διδάσκουσιν οἱ πλεῖστοι ἐν Γερμανίᾳ· ("Ιδε Endemann Das Deutsche Handelsrecht § 60 καὶ τοὺς παρ' αὐτῷ συγγραφεῖς, ἐν οἷς καὶ τὸν Renaud 2 καὶ ἑπ.)

Ἐν Βελγίῳ ὁ Van Wetter ὑποστηρίζει καταφανέστερον, ὅτι ἡ μετοχὴ (action) ἐγινώσκετο ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, δείκνυσι δὲ διὰ μαρτυριῶν τοῦ Κικέρωνος, Βαλερίου, Μαξίμου καὶ ἄλλων, ὅτι ὑπῆρχε παρ' εἰδικαῖς ἑταιρίαις, καὶ δὴ ταῖς ἀνωτέρω, παρεμφερές τι πρὸς τὴν νῦν καλουμένην ἑτερόρρυθμον κατὰ μετοχὰς ἑταιρίαν.

Ἡ περὶ τούτου περικοπὴ τοῦ ῥηθέντος συγγραφέως εἶνε αὕτη. «Παρὰ Ῥωμαίοις, πλὴν τῶν ἰδιωτικῶν ἑταιριῶν ὑπῆρχον καὶ δημόσιαι (societates Publicae). N. 59. Π. 17. 2., αἵτινες ἔλαβον τὸ ὄνομα τοῦτο, διότι ἀπενεμήθη αὐταῖς νομικὴ προσωπικότης. Εἰς ταύτην τὴν κατηγορίαν ἀνάγονται ἰδίως αἱ societates vectigalium ἢ publicanorum. Ἕκαστος συνεταῖρος συμμετεῖχε τῶν κερδῶν, ἀλλ' οἱ δανεισταὶ εἶχον ἀγωγὴν κατὰ τοῦ νομικοῦ προσώπου καὶ τῆς ἑταιρικῆς περιουσίας, διότι εἶχον ὡς ὀφειλέτην τὸ ἰδανικὸν πρόσωπον οὐχὶ τοὺς συνεταίρους. Ἐκ τούτου ἕπεται ὅτι, οἱ τῶν ἑταιριῶν τούτων συνεταῖροι δὲν ηὐθύνοντο πρὸς τοὺς τρίτους, εἰ μὴ μέχρι τῶν εἰσφορῶν των, αἵτινες συνετέλεσαν εἰς συγκρότησιν τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου. Αἱ δημόσιαι αὗται ἑταιρίαι ἦσαν λοιπὸν ἑταιρίαι κεφαλαίων μᾶλλον ἢ προσωπικαι. Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον διηρεῖτο εἰς ὡρισμένον ἀριθμὸν μετοχῶν d'action partes, ἤτοι εἰς τόσα ἴσα τμήματα τοῦ κεφαλαίου. Οἱ publicani δὲν ὑπεχρεοῦντο πρὸς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος, εἰμὴ διὰ τὸ ποσὸν τῶν μετοχῶν. Μόνον ὁ manceps καὶ οἱ praedes αὐτῶν, οἱονεὶ

ἐγγυηταί, ἦσαν προσωπικοὶ ὀφειλέται τοῦ κράτους ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς περιουσίας. Αἱ ἐν λόγῳ ἑταιρίαι ἀπετέλουν, κατὰ τὴν νέαν ἔκφρασιν, ἑταιρίας ἑτερορρύθμους κατὰ μετοχὰς, καθ' ἃς ὁ μὲν manceps *καὶ οἱ* praedes *ἦσαν οἱ ἀπεριορίστως ἐνεχόμενοι συνεταῖροι, τὰ δὲ λοιπὰ μέλη ἦσαν ἁπλοῖ ἑτερόρρυθμοι.* (Van Wetter des Obl. en D. R. § **166.**)

Κατ' ἐμὲ ἀμυδρά τις γνῶσις τῆς τῶν κεφαλαίων ἑνώσεως ὑπῆρχε παρὰ Ῥωμαίοις ἐν ταῖς ἄνω ἑταιρίαις, αἵτινες ἀνεγνωρίσθησαν καὶ ὡς νομικὰ πρόσωπα. ("Ιδε ἀνωτ. ἐν τῷ Γενικῷ μέρει § **62**, ἔνθα καὶ τὸ χωρίον τῶν Βασιλικῶν **8. 2. 101**, τὸ ὑποδεικνύον τοῦτο.) *Ἀλλ' αἱ μαρτυρίαι περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν ἑταιριῶν τούτων δὲν εἶνε τοιαῦται, ὥστε ν' ἀποφήνηταί τις ὅτι ἐντεῦθεν κατάγεται ἡ ἔννοια τῆς μετοχῆς, οἵα σήμερον παρίσταται.* "Ιδε ἀνάλογον κρίσιν καὶ ἀνωτέρω § **339** "Ιδε Völderndorff) *Τομ. 2 § 1) λέγοντα ὅτι ὁ τύπος τῆς ἑνώσεως, ὁ νῦν καλούμενος ἀνώνυμος ἑταιρία, τῆς ὁποίας τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν εἶνε ὅτι πάντες οἱ πρὸς ὡρισμένον διαρκῆ κερδοσκοπικὸν σκοπὸν ἡνωμένοι μετέχουσιν ἐν αὐτῇ δι' ὡρισμένης ἀναλογίας περιουσίας καὶ εὐθύνονται μόνον μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς εἰσφορᾶς, εἶνε προϊὸν τῆς τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου συναλλαγῆς. Δὲν ἀνευρίσκεται δὲ εἰς τὴν* societas publicanorum *τῶν Ῥωμαίων ὥς τινες ἠξίωσαν. (1).*

"Ελθωμεν ἤδη ἐπὶ τὸν Μεσαίωνα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀνεφαίνοντο μὲν ἐνέργειαί τινες συνεταιρικαί, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο ν' ἀναπτυχθῶσι. Τὸ περὶ ἀκαρπίας τοῦ χρήματος δόγμα τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου,

---

(1) *Ὁ συγγραφεὺς οὗτος ἔγραψε τὴν ἀρίστην τρίτομον μονογραφίαν περὶ τῶν κατὰ μετοχὰς ἑτερορρύθμων καὶ ἀνωνύμων ἑταιριῶν* Commandintgesellschaften auf actien und die Actiengesellschaften *ἑρμηνεύσας τὸν Γερμανικὸν νόμον τῆς* 18 *Ἰουλίου* 1884. *Ἔκδοσις* 1885 *καὶ* 1886.

καθὸ τὸ νόμισμα οὐκ ἔδει παράγειν κέρδη, ἐκώλυε τὴν ἀνάπτυξιν ἑταιριῶν, στηριζομένων ἐπὶ τῶν κεφαλαίων ἐπὶ κέρδει. Πρὸς κάλυψιν τοῦ δόγματος τούτου ἐπενοήθη ἡ σύστασις ἑνώσεως κεφαλαίων ὑπὸ τὴν σκέπην ἀδείας τινός, δι' ἧς τὸ κράτος ἀνελάμβανεν ἐπιχείρησίν τινα καὶ διήρει αὐτὴν εἰς ἐμπορεύσιμα μερίδια. Ταῦτα λέγουσι πολλοί, ὅτι θεωρητέα ὡς τὰ πρότυπα τῆς μετοχῆς. Οὕτω κατηρτίσθησαν οἱ montes καὶ αἱ Τράπεζαι. Ἀλλ' ἡ ἕνωσις αὕτη δὲν ἀπεκαλεῖτο ἑταιρία, οὔτε ὑπέκειτο εἰς τοὺς περὶ ταύτης κανόνας καὶ νόμους. Ἡ δὲ ἰδιότης τοῦ μεριδούχου ἐκανονίζετο ἁπλῶς ἐκ τῆς ἀγορᾶς τοῦ μεριδίου, ἄνευ ἑταιρικῆς τινος ὑποχρεώσεως. Ὅταν ἔπαυσεν ἡ ἰσχὺς τοῦ ἄνω δόγματος, τὸ κεφάλαιον ἀνηγέρθη καὶ κατέστη ἱκανὸν πρὸς σύστασιν ἀνωνύμου ἑταιρίας. (Ἴδε περὶ τούτων Endemann αὐτόθι.)

Οὕτως ἤρξατο προβαίνουσα ἐν Εὐρώπῃ ἡ τοιαύτη ἀνάπτυξις, ἰδίᾳ δὲ ἐν Ὁλλανδίᾳ, Ἀγγλίᾳ, Γερμανίᾳ, Ἰταλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ.

377. Εἰς τίνα ἐποχὴν κυρίως καὶ εἰδικώτερον ἀνακτέα ἡ καταγωγὴ τῶν κατὰ μετοχὰς ἑταιριῶν; Πότε δὲ εἰσήχθη ὁ τρόπος τῆς διαιρέσεως κατὰ μετοχὰς τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου;

Πολλαὶ ἀμφιβολίαι ἐπὶ τούτου ὑπάρχουσιν. Εὐλογωτέρα ἐκρίθη ἡ γνώμη ὅτι ἡ μετοχὴ ἐνεφανίσθη ἐν ἀρχῇ τοῦ 18ου αἰῶνος, ὅτε ἤρξατο ἀναπτυσσόμενον ὑπὸ διαφόρους φάσεις καὶ μορφὰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ συνεταιρισμοῦ, ὅτε αἱ καλούμεναι προσωπικαὶ ἑταιρίαι δὲν ἠδύναντο νὰ ἱκανοποιήσωσι τὴν νέαν ἐμπορικὴν κατάστασιν. Ὡς πρὸς τοῦτο ἴδε τὰ ἐκτεθέντα ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ Γενικοῦ μέρους ἐν § 11, ἔνθα γίνεται ὡσαύτως λόγος ποῦ εἰδικώτερον, κατὰ τὰ ἐν Γαλλίᾳ παραδεδεγμένα, ἐφηρμόσθη τὸ σύστημα τῆς μετοχῆς καὶ πότε ἡ ἑταιρία συνέστη ὡς ἀνώνυμος κατὰ τύπον καὶ κατ' οὐσίαν. Ἴδε ἀνάπτυξιν ὡς πρὸς τοῦτο παρὰ

Vavasseur *εἰσαγ.* IV *καὶ* Lyon Caen § *399 καὶ ἑπ. ἔνθα περὶ τῶν μεγάλων ἑταιριῶν, τῶν καλουμένων* compagnies *καὶ περὶ τῆς τραπέζης τοῦ* Law. *Κατὰ δὲ τὰ ἐν Γερμανίᾳ παραδεδεγμένα συμφώνως πρὸς τὴν τοῦ* Völderndorff *(αὐτ.) παρατήρησιν μᾶλλον ἡ* commanda *τῶν Ἰταλῶν καὶ οἱ* montes *δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἡ πηγὴ τῆς νῦν τῶν κεφαλαίων ἑνώσεως.*

378. *Τίς ἡ δύναμις τῆς μετοχῆς καὶ τίνα τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ;*

Ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία εἶνε ἡ ἀνωτάτη βαθμὶς τοῦ ἑταιρικοῦ τύπου. Δι' αὐτῆς, ἐφικτῆς καταστάσης τῆς τῶν κεφαλαίων ἑνώσεως, ἐπεχειρήθησαν καὶ συνετελέσθησαν τὰ μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἔργα τῆς ἐποχῆς. Αὕτη ὑπὸ τὰς διαφόρους αὐτῆς μορφὰς ὁτὲ μὲν ἐπέρχεται ἀρωγὸς τῷ κράτει πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν δημοσίων ἔργων, ὁτὲ δὲ συνιστᾷ τὰ μεγάλα ἱδρύματα τῆς πίστεως, ἤτοι τὰς Τραπέζας, καὶ ἀναδείκνυται ὁ κυριώτερος παράγων, δι' οὗ ἱκανοποιεῖται ἡ κοινωνία, ὑπὸ τὴν πλουτολογικὴν αὐτῆς ἐποψιν. Ἐφαρμόσασα δ' ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ τὰς ἐφευρέσεις τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ ἐθαυματούργησεν.

Εἰς τί κυρίως συνίσταται ἡ δύναμις τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ; Καὶ διατὶ αὕτη πλεονεκτεῖ τῶν λοιπῶν ἑταιριῶν ;

Ἡ ἐξῆς ἀπάντησις δοτέα.

Ἡ ὁμόρρυθμος ἑταιρία περιέχει μικρὸν ἀριθμὸν προσώπων, ἅτινα συνδέονται ἀδιαρρήκτως πρὸς ἄλληλα διὰ δεσμοῦ προσωπικῆς ἐνοχῆς· ὑπόκεινται δὲ εἰς προσωπικὰς μεταβολάς, ἕνεκεν τῶν ὁποίων ἡ ἑταιρία διαλύεται. Δὲν δύναται λοιπὸν ὑπὸ τὸν τύπον τοῦτον οὔτε κεφάλαιον μέγα ν' ἀποτελεσθῇ, οὔτε διάρκεια πολυετὴς καὶ στερεὰ νὰ ὑπάρξῃ. Τὰ πλεῖστα τῶν μειονεκτημάτων τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἐν τῇ ἑτερορρύθμῳ ἑταιρίᾳ, καίτοι αὕτη δύναται νὰ περιλάβῃ πλείονα

πρόσωπα καὶ ἑπομένως ν' ἀποτελέσῃ καὶ μεῖζον κεφάλαιον ἢ ἡ ὁμόρρυθμος.

Ἀλλ' ὑπὸ τὸν τύπον τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ἐλλείπουσι πάντα τὰ μειονεκτήματα τῶν λοιπῶν ἑταιριῶν. Ἰδίᾳ δὲ ἡ δύναμις τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας κεῖται ἐν τοῖς ἑξῆς.

α.) Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι πολλὰ πρόσωπα, ἅτινα εὐκόλως προσέρχονται ἐν τῷ συνεταιρισμῷ τούτῳ λόγῳ τῆς ἐλλείψεως τῆς προσωπικῆς εὐθύνης, εὐχερέστατα δὲ εἰσέρχονται ἐν αὐτῷ διὰ τῆς κτήσεως τῆς μετοχῆς, καὶ ἐξέρχονται ἐξ αὐτοῦ διὰ τῆς ἐκποιήσεως αὐτῆς. Ἐν ᾧ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ἡ ἑταιρία, ὡς τοιαύτη, διαμένει ἀναλλοίωτος.

β.) Ἕκαστος, εἴτε πλούσιος, εἴτε πένης, καθίσταται ἱκανὸς εἰς τὸ μετέχειν τοῦ συνεταιρισμοῦ τούτου ἀνεξαρτήτως ἐπαγγέλματος ἢ κοινωνικῆς τάξεως, ἀνεξαρτήτως παντὸς δεσμοῦ μεταξὺ τῶν παντοίων μελῶν. Ἑκάστου δὲ τὰ μικρὰ ποσά, ἑκάστην μετοχὴν ἀντιπροσωπεύοντα, ἀπαρτίζουσι κεφάλαιον μέγα καὶ ὑπέροχον, ποικιλοτρόπως χρησιμοποιούμενον, εἴτε ἰδιωτικῶς εἴτε κοινῶς.

γ.) Οἱ μέτοχοι δύνανται διὰ τῆς ἐκποιήσεως τῶν μετοχῶν νὰ πορίζωνται καὶ αὐτοτελῆ ὠφέλειαν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἡ μετοχή, καθισταμένη ἀντικείμενον συναλλαγῆς, κυκλοφορεῖ ἀκωλύτως, πορίζουσα κέρδη ἀνεξαρτήτως τοῦ μερίσματος.

Ἡ δύναμις αὕτη τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ἐνίοτε ἐπισκιάζεται ἕνεκα τῆς ἁπλοστίας καὶ τῶν πρὸς πορισμὸν ἀνόμου κέρδους τεχνασμάτων. Ἀλλ' ὁ λόγος εἶνε περὶ τῆς χρήσεως, οὐχὶ δὲ περὶ τῆς καταχρήσεως.

Ἐν Γερμανίᾳ τόσον κατέχονται ὑπὸ τοῦ ὑψίστου σκοποῦ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, ὥστε ἠθέλησαν, ἐπὶ τὸ ἐπιστημονικώτερον, νὰ δώσωσιν αὐτῇ νομικὸν χαρακτῆρα ἀνώτερον τοῦ τῆς συνήθους ἑταίρίας.

Οὕτω πολλοὶ ἀντὶ ἑταιρίας, ἐθεώρησαν αὐτὴν ὡς σωμα-

τεῖον ἤτοι universitas, corpus. *Ἕτεροι ἐπειράθησαν νὰ ἐξεύρωσιν ἴδιον χαρακτηρισμὸν, ἀπέχοντα τῶν Ῥωμαϊκῶν χαρακτήρων, τῆς τε* societas *καὶ* universitas, *δόντες αὐτῇ ὄνομα ἑταιρίας κάπως τροποποιημένης. Ἴδε ἀνάπτυξιν τούτων παρὰ τῷ ἡμετέρῳ Χαριλάῳ Ἀγγελάκη, περὶ τοῦ Δικαίου τῆς ἀνωνύμου ἢ μετοχικῆς ἑταιρίας Σελ. 32.* (*)

Ἀνεξαρτήτως τῶν ὡς πρὸς τοῦτο μορφωθεισῶν θεωριῶν, δύναταί τις εἰπεῖν ὅτι μᾶλλον ἐπικρατεῖ ἐν Γερμανίᾳ ἡ θεωρία, καθ' ἣν ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία ἀποτελοῦσα τὸν ἰδιαιτέρως καλούμενον συνεταιρισμόν, συναποτελεῖ νομικὸν πρόσωπον. Τοῦτο ἔχει ἰδιάζουσαν σημασίαν, ἐξαίρουσαν τὴν ἀνώνυμον ἑταιρίαν, διότι παρὰ Γερμανοῖς ἀμφισβητεῖται λίαν ἐὰν ἡ ὁμόρρυθμος καὶ ἡ ἑτερόρρυθμος συνιστῶσι νομικὸν πρόσωπον, καὶ μᾶλλον ἐπικρατεῖ ἡ ἀποφατικὴ λύσις ὡς πρὸς αὐτάς, ἐν ᾧ οὐχ οὕτως ἔχει, ὡς εἴρηται, ἐπὶ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. Ἴδε ἀνωτέρω § 56, ἔνθα παρατίθεται ὁλόκληρος ἡ περὶ τούτου γνώμη τοῦ Windscheid, *ἀποφαινομένου ὅτι ἡ γνώμη, καθ' ἣν μόνη ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία ἀποτελεῖ νομικὸν πρόσωπον, μέλλει νὰ καταστῇ ἐπικρατοῦσα ἐν Γερμανίᾳ (§ 147 Σημ. 2. Ἴδε καὶ Οἰκονομίδην Στ. Ἀστ. Δου Βιβλ. 1ον § 23 σημ. 6. Ἴδε καὶ* Renaud *101—163.* (**)

Ταῦτα ἐπὶ τὸ θεωρητικώτερον. Διότι ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ἡμετέρου Ἐμπορικοῦ νόμου ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία κατατάσσε-

---

(*) *Ὁ κ. Ἀγγελάκης ἔγραψε ἀξιόλογον πραγματείαν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἧς ἐξεδόθη τὸ Δον μέρος, ἤτοι τὸ περὶ ἱδρύσεως τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, ἐν ᾧ λύονται πλεῖστα ὅσα ζητήματα ἀναγόμενα εἰς τὸ σπουδαῖον θέμα τῆς ἱδρύσεως τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας.*

(**) *Ὁ* Windscheid *λέγει «ἡ γνώμη .... τείνει νὰ ἐπικρατήσῃ, καὶ ἡμεῖς εἴπομεν μᾶλλον.» Διότι ὑπάρχουσι καὶ ἀντιδοξοῦντες Γερμανοὶ ἐν οἷς ὁ* Thöl *δεχόμενοι τὴν ἀντίθετον λύσιν, ἀφοῦ ὁ νόμος τὴν ἀνώνυμον ἑταιρίαν καλεῖ ἑταιρίαν, ὡς καλοῦνται αἱ λοιπαί. Δὲν ἐνδείκνυνται δὲ ἐναντία θέλησις τοῦ νόμου τούτου. Νομίζω ὅτι ἐνδείκνυται ἐν τῷ ἄρθρῳ 213 τοὐλάχιστον ἐξ ἀναλογίας.*

ται ῥητῶς μεταξὺ τῶν ἑταιριῶν καὶ ὡς τοιαύτη ἐξετάζεται· Τὸ αὐτὸ ὑπάρχει καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους Εὐρωπαϊκοὺς νόμους.

379. "Ελθωμεν ἤδη ἐπὶ τὸν θεσμὸν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, κατὰ τὸν ἡμέτερον Ἐμπορικὸν νόμον, καὶ ἐπὶ τὰ νεώτερα νομοθετήματα τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν.

Ὁ περὶ ἀνωνύμου ἑταιρίας θεσμὸς, ἔχει παρ' ἡμῖν ἀπαραλλάκτως ὡς κατηρτίσθη ἐν ἔτει 1807 ὑπὸ τοῦ Γαλλικοῦ Ἐμπορικοῦ Κώδικος. Περιέχει ἐν τοῖς ἄρθροις 29 - 37 Ἐμπορικοῦ νόμου μόνον τὰς στοιχειώδεις ἀρχὰς καὶ ἰδιότητας τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, καὶ δὴ ὅτι τὸ κεφάλαιον αὐτῆς διαιρεῖται εἰς μετοχὰς ὀνομαστικὰς καὶ ἀνωνύμους, μεταβιβαζομένας δι' ὡρισμένου τρόπου. (ἄρθρ. 34—36). "Οτι ἡ ἐπωνυμία αὐτῆς λαμβάνεται ἐκ τοῦ εἴδους τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς. (ἄρθρ. 26 καὶ 30). ὅτι τὰ μέλη αὐτῆς δὲν ὑποχρεοῦνται πέραν τῆς εἰσφορᾶς· (ἄρθρ. 33.) "Οτι διοικεῖται ὑπὸ προσωρινῶν καὶ ἀνακλητῶν ἐντολοδόχων, εὐθυνομένων μόνον περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἐντολῆς. (ἄρθρ. 31 καὶ 32) καὶ ὅτι πρὸς σύστασιν τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας ἀπαιτεῖται κυβερνητικὴ ἔγκρισις. (ἄρθρ. 37.)

Ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς συντάξεως τοῦ Γαλλικοῦ Ἐμπορικοῦ Κώδικος, δὲν εἶχον ἀναφανῇ ἐν πάσῃ αὐτῶν τῇ ἐκτάσει αἱ τοῦ συνεταιρισμοῦ ἐνέργειαι. Ἄρα τὸ σύστημα τοῦ Κώδικος τούτου ἐπήρκει εἰς τὰς τότε ἐμπορικὰς ἀνάγκας. Ἀνεφαίνοντο μὲν κενά τινα, ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἦσαν καταφανῆ. Ἀλλὰ προϊόντος τοῦ χρόνου τὰ κενὰ καθίσταντο ἐπαισθητότερα· ἤρξαντο δὲ ν' ἀναφαίνωνται χάσματα, χρήζοντα νομοθετικῆς συμπληρώσεως. Ἐντεῦθεν παρήχθησαν οἱ νεώτεροι εἰδικοὶ Γαλλικοὶ νόμοι ἐπὶ τῶν κατὰ μετοχὰς ἑταιριῶν (sociétés par actions) καὶ δὴ τῆς 17 Ἰουλίου 1856, καὶ τῆς 24 Ἰουλίου 1867, δι' ὧν ἐγένοντο αἱ μᾶλλον αἰσθηταὶ βελτιώσεις ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο.

380. *Καὶ ὅμως τῶν ἐτῶν παρερχομένων καὶ τῶν διδαγμάτων τῆς πείρας ἐξαπλουμένων, κατεδείχθησαν καὶ οἱ νόμοι οὗτοι ἀνεπαρκεῖς. Ἐπεζητοῦντο βελτίονες διατάξεις, οὐ μόνον ἐν Γαλλίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ. Πάνταχοῦ κατεδείκνυτο ἡ ἀνάγκη μεταρρυθμίσεως τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου μέρους τοῦ Ἐμπορικοῦ δικαίου. Ἐντεῦθεν ἐπήγασαν τὰ νεώτατα νομοθετήματα τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν. Ἐπῆλθον λοιπὸν ἔτι βελτίονες νόμοι ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἤτοι ὁ Βελγικὸς τῆς 18 Μαΐου 1873 καὶ ὁ συμπληρώσας αὐτὸν τῆς 22 Μαΐου τοῦ 1886 ὡς πρὸς τὰς ἀνωνύμους ἑταιρίας. Ὁ Γερμανικὸς τῆς 11 Ἰουνίου 1870 καὶ ὁ συμπληρώσας αὐτὸν, ὡς πρὸς τὰς ἐν λόγῳ ἑταιρίας τῆς 18 Ἰουλίου 1884. Καὶ ὁ Ἰταλικὸς Ἐμπορικὸς Κῶδιξ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1883, ἐν ᾧ περιέχεται τὸ σχετικὸν περὶ τῶν ἐν λόγῳ ἑταιριῶν μέρος. Μετ' αὐτοὺς ἐπῆλθον διάφοροι νόμοι μικροτέρων κρατῶν, ἀπομιμηθέντες τοὺς ἄνω. Παρεσκευάσθη δ' ἐν ἔτει 1883 καὶ ἐν Γαλλίᾳ νομοσχέδιον ἐπὶ τῶν ἐν λόγῳ ἑταιριῶν* sur les sociétés par actions, *ὅπερ ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ τῆς Γερουσίας, κατετέθη δὲ ἐν τῇ Βουλῇ τῇ 18 Ἰανουαρίου 1890, καὶ ἀναμένεται ὁ κατάλληλος χρόνος πρὸς ἐπιψήφισιν.*

Τί ἐπεζήτησαν οἱ νεώτατοι οὗτοι νόμοι καὶ τί μέχρι τοῦδε κατώρθωσαν ;

Οἱ νόμοι οὗτοι ἐπεζήτησαν τὴν συμπλήρωσιν τῶν προϋπενομοθετημένων. Οἱ νεώτεροι ὠφελοῦντο ἐκ τῶν προγενεστέρων. Συνεπλήρωσαν λοιπόν, κατὰ τὸ ἐφικτὸν, τ' ἀνεπαρκῆ. Ἐπήνεγκον ἐν πλείστοις θέμασι θεραπείαν τῶν κακῶν, ἀνέστειλαν ἐν τῷ δυνατῷ μέτρῳ τὰς μηχανουργίας τοῦ δόλου καὶ τὰς ἐκ τούτου ἀπορρεούσας καταχρήσεις. Κατέστησαν στερεωτέραν, ἀλλ' οὐχὶ δυσχερεστέραν τὴν λειτουργίαν τῆς θαυμαστῆς μηχανῆς, τῆς καλουμένης διὰ μετοχῶν ἑταιρίας.

Εἰδικώτερον ὅμως, ποῖον τὸ περιεχόμενον τῶν νόμων τούτων ;

Οἱ νόμοι οὗτοι, θεωρήσαντες ἀπάδουσαν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῶν συμβάσεων τὴν περὶ κυβερνητικῆς ἐγκρίσεως διάταξιν, κατήργησαν αὐτήν.

Καταργήσαντες ὅμως αὐτήν, ἔθεντο νομοθετικοὺς φραγμοὺς, καὶ δὴ κρείττονας ὅρους καὶ αὐστηρὰς συνεπείας πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἀπαιτουμένων διατυπώσεων πρὸς σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. Οἱ κυριώτεροι τῶν νεωτερισμῶν τούτων εἶνε οἱ ἑξῆς.

Α.) Ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας· α) Ὥρισαν τὰ στοιχεῖα τῆς συστάσεως αὐτῆς, ἤτοι τὴν ὑποχρέωσιν εἰς ἐγγραφὴν ὁλοκλήρου τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, καὶ τὴν καταβολὴν μέρους ἐξ αὐτοῦ ἐφ' ἑκάστης μετοχῆς. β) Αἱ εἰς εἶδος εἰσφοραὶ (apports) καὶ τὰ ἰδιαίτερα ὠφελήματα, δὲν ἔχουσιν ἀποτέλεσμα, ἐὰν δὲν ἐγκριθῶσιν ὑπὸ τῆς προώτης ἐπὶ τούτῳ συγκαλουμένης Γενικῆς Συνελεύσεως, ἀκριβῶς, κατὰ τὸ ἐφικτόν, ἐξελεγχούσης αὐτά. γ) Σχεδιάζεται ἁπλῶς καὶ προκαταρκτικῶς τὸ ἑταιρικὸν καταστατικόν, ἀλλὰ τοῦτο καθίσταται τελειωτικὸν ἅμα τῇ ἐγκρίσει αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως (1).

Β.) Ὡς πρὸς τὴν λειτουργίαν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, καὶ δὴ ὡς πρὸς τὴν Διοίκησιν τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, τὴν προστασίαν τὴν εἰς τοὺς μετόχους ἀπονεμομένην καὶ ἕτερα σπουδαῖα ἀντικείμενα. Οὕτως ὡρίσθησαν νομοθετικῶς· α) Τὸ καταβλητέον ὑπὸ τῶν διοικητῶν ποσὸν τῆς ἐγγυήσεως. β) Αὐστηρὰ εὐθύνη, ἀστική

(1) *Πόσον ἐπιδρῶσιν οἱ ὅροι οὗτοι εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς ἑταιρίας καὶ πόσον ἀσφαλίζουσι μετόχους τε καὶ τρίτους, ἀπέναντι τῶν ἱδρυτῶν καὶ πρώτων διοικητῶν τῆς ἑταιρίας δειχθήσεται ἐν τῷ περὶ συστάσεως τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας Τμήματι.*

καὶ ποινική, τῶν ἱδρυτῶν καὶ διοικητῶν. (1) γ) Τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, τακτικῆς τε καὶ ἐκτάκτου, ἐξασφαλίζοντα ἔτι μᾶλλον τὸ ὀρθὸν καὶ ἀποτελεσματικὸν τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς, καὶ δὴ ὡς πρὸς τὴν σύγκλησιν, δικαιώματα ψήφου, ἀριθμὸν ψήφων καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. δ) Δικαιώματα τῇ μειονοψηφίᾳ τῶν μετόχων κάὶ ἑκάστῳ τούτων εἰς τὸ προσβάλλειν πᾶσαν ἀπόφασιν τῆς Γενικῆς Συνελευσεως, προφανῶς τῷ νόμῳ καὶ τῷ καταστατικῷ ἀντικειμένην. Ἔτι δὲ δικαίωμα ὡρισμένῳ ἀριθμῷ μετόχων τοῦ ἀπαιτεῖν τὴν σύγκλησιν ἐκτάκτου Γενικῆς Συνελεύσεως. ε) Σύνταξις ἰσολογισμοῦ, καταρτιζομένου μετὰ μείζονος αὐστηρότητος, ὅπως ἐξ αὐτοῦ προκύπτῃ ἀκριβῶς ἡ ἐνεστῶσα θέσις τῆς ἑταιρίας, ς) Διατάξεις πρὸς κανονισμὸν τῶν ὁμολογιῶν (obligations), ἀφορῶσαι τὴν ἱκανότητα καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐκδόσεως, τὸ ποσόν, ὅπερ δύναται νὰ ὁρίζηται κ.τ.λ. (2). Ἐπὶ πᾶσι τούτοις καθιερώθη καὶ ἴδιος περὶ ἐποπτῶν θεσμός, ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Ἰταλικοῦ νόμου, πρὸς ἄμεσον καὶ συνεχῆ ἐποπτείαν τῶν ἑταιρικῶν ὑποθέσεων.

Γ). Ὡς πρὸς τὴν διάλυσιν καὶ ἐκκαθάρισιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, ὡρίσθησαν πλεῖσται ὅσαι λεπτομέρειαι. Ὡρίσθησαν δὲ καὶ κανόνες ἀναγόμενοι εἰς τὸ δυσχερὲς θέμα τῆς ἑνώσεως δύο ἢ πλειόνων ἑταιριῶν εἰς μίαν, ἢ πρὸς παραγωγὴν νέας. Ἐν πάσαις δὲ ταῖς λίαν ἐνδιαφερούσαις μετόχους τε καὶ τρίτους περιπτώσεσι καθιερώθη πλήρης καὶ τε-

(1) Ὡς ἐννοεῖται, οἱ ἱδρυταὶ καὶ διοικηταὶ εἶνε τὰ κυριώτερα ἔμψυχα ὄργανα τὰ ἔχοντα ἐν χερσὶ τὴν τύχην τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. Διὰ τοῦτο ὡρίσθη ἡ πολλαπλῆ καὶ αὐστηρὰ εὐθύνη αὐτῶν ἐπενεργοῦσα σπουδαίως εἰς ἐπίτευξιν τῆς ἀληθοῦς καὶ εἰλικρινοῦς διαχειρίσεως, ἧς ἄνευ οὐδὲν κατορθοῦται.

(2) Παραδόξως ὁ Γερμανικὸς Ἐμπορικὸς νόμος τοῦ 1884 δὲν περιέχει διατάξεις περὶ ὁμολογιῶν, ὡς περιέχουσι τοιαύτας ὁ Βελγικὸς καὶ ὁ Ἰταλικός.

λεσφόρος δημοσιότης γνωστοποιοῦσα τὴν ἀληθῆ κατάστασιν τῆς ἑταιρίας καὶ ἐνδυναμοῦσα πάντας εἰς τὴν κατὰ τὸ ἐφικτὸν περιφρούρησιν τῶν συμφερόντων αὐτῶν.

Ὑπὸ τοῦ Ἰταλικοῦ νόμου δὲν ἀφέθη ἀπροσδιόριστον καὶ τὸ περὶ ἀλλοδαπῶν ἑταιριῶν ἀντικείμενον.

Τὸ νομοθετικὸν τοῦτο σύστημα, οἷον ἐσκιαγραφήθη ἀνωτέρω, ἐπέτυχεν ἐν τοῖς πλείστοις τοῦ σκοποῦ. Ἀπέτρεψε πολυειδῶς τοὺς κινδύνους καὶ τὰς καταχρήσεις, ἔθετο ἀρκετοὺς φραγμοὺς εἰς τὸν δόλον, καὶ ἐπροστάτευσε, κατὰ τὸ ἐφικτὸν, μετόχους τε καὶ τρίτους, ἐπὶ πολλῶν περιπτώσεων. Ἀλλ' ἆρά γε ἐπέτυχε κατὰ πάντα τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ; Ἡ ἀπάντησις τῶν ἐπὶ τούτῳ ειδικῶν δὲν εἶνε κατὰ πάντα ἱκανοποιητική. Ἡ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου νομοθεσία ἀπαντᾷ πολλὰς δυσχερείας. Οἱ λόγοι δὲ εἶνε πολλοί, κυρίως ὅμως ὁ σκόπελος κεῖται ἐν τούτῳ· ἀφ' ἑνὸς μὲν δέον νὰ παταχθῇ ὁ δόλος ἐν πᾶσι τοῖς τεχνάσμασιν αὐτοῦ, ἐν πᾶσι τοῖς ὑπολογισμοῖς καὶ τοῖς συνδυασμοῖς τῶν τὰς ἑταιρίας διαχειριζομένων, ὅπερ δύσκολον· ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ πρὸς τοῦτο βελτιώσεις δέον νὰ ὦσι τοιαῦται, ὥστε νὰ μὴ καθιστῶσιν ἀνέφικτον τὴν δημιουργίαν τοῦ συνεταιρισμοῦ. Δέον νὰ καταβάλλωνται μὲν τὰ πολυειδῆ τεχνάσματα τοῦ δόλου, ἀλλ' ἡ ὑπερβολὴ τῶν προληπτικῶν καὶ κατασταλτικῶν μέσων ἀποτρέπει τοὺς ἀρίστους διοικητὰς ἀπὸ τῆς ἀναμίξεως εἰς τὴν διαχείρισιν. Εἶνε λοιπὸν ἐπάναγκες νὰ ἐξευρεθῇ τὸ κατάλληλον μέτρον, καὶ εἰς τοῦτο κυρίως κατέγειναν οἱ νομοθέται κατὰ τὴν τελευταίαν τριακονταετίαν.

Δυστυχῶς, λέγουσιν οἱ ἔγκριτοι συγγραφεῖς Lyon Caen et Renault (1), αἱ διὰ μετοχῶν ἑταιρίαι ἔχουσι βαρέα δυσ-

(1) Ὁ 2ος τόμος τοῦ συγγράμματος αὐτῶν (Traité de Droit commercial) ὁ ἀναγόμενος εἰς τὰς ἑταιρίας δὲν ἐξεδόθη ὁλόκληρος. Τὸ ἐκδοθὲν 1ον τεῦχος περιέχει μόνον τὰς γενικὰς ἀρχὰς, ὡς καὶ τὰ

χρηστήματα. Δυνάμει πραγματικῶν ὅρων, καθ' οὓς συνιστῶνται καὶ λειτουργοῦσι, παραδίδονται εἰς τοὺς μᾶλλον ποικίλους δολίους συνδυασμούς, διαπραττομένους ἐπὶ βλάβῃ μετόχων τε καὶ τρίτων ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν καὶ διοικητῶν. Οἱ νομοθέται πάντων τῶν κρατῶν πειρῶνται νὰ προλάβωσιν ἢ καταστείλωσι τὰς μηχανορραφίας ταύτας. Ἀλλ' οἱ πρακτικοὶ ἄνδρες, δηλαδὴ οἱ εἰδικοί, ὄντες ἱκανώτεροι τῶν νομοθετῶν, ὑπεκφεύγουσι τὰ νομοθετικὰ μέτρα, ὑπὸ τὸ πρόσχημα φαινομένων καλῶν συνδυασμῶν· ἐν ᾧ οἱ νέοι νόμοι ἐσκόπουν τὴν καταπολέμησιν τῶν γνωστῶν δόλων νέοι συνδυασμοὶ ἀνευρίσκονται πρὸς ὑπεκφυγὴν αὐτῶν». (Τ. 205 εἰσαγ. § 5.) Ἴδε καὶ Vidari le soc...

Περιττὸν τὸ εἰπεῖν, ὡς οἰκοθεν ἐννοούμενον, ὅτι τὸ ἠθικὸν στοιχεῖον ἐπιδρᾷ τοσοῦτον, ὥστε συμπληροῖ καὶ αὐτὴν τὴν ἀτελῆ νομοθεσίαν, πολλῷ δὲ μᾶλλον τὴν βελτίονα καὶ τὰς πλεῖστας περίπτώσεις προλαμβάνουσαν. Ἀλλ' ὁ λόγος εἶνε τίνι τρόπῳ τεθήσεται νομικὸς φραγμός, ὅταν ἐλλείπῃ τὸ ἠθικὸν στοιχεῖον. Εἰς τοῦτο ἀφιερώθησαν ἀποκλειστικῶς οἱ περὶ ταῦτα ἀσχοληθέντες νομοθέται.

381. Ποῖον τὸ ἀκολουθητέον ὑφ' ἡμῶν σύστημα ἐν τῷ ἡμετέρῳ πονήματι περὶ τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας; Ποῖον τὸ εἶδος τῆς ἑρμηνείας τοῦ ἐν λόγῳ θεσμοῦ;

Ἐὰν ἐμμείνωμεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἄρθρων 29-37 τοῦ ἡμετέρου Ἐμπορικοῦ νόμου, θέλει ὑπάρχει ἀτέλεια.

Ἄρα ἐπεκτατέα ἡ ἑρμηνεία. Ποία ἡ ἐπέκτασις; Ἐν προώροις τὰ καταστατικὰ τῶν ἡμετέρων ἀνωνύμων ἑταιριῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν Τραπεζῶν, προσέλαβον πολλὰ ἐκ τῶν Εὐρωπαϊ-

---

περὶ ὁμορρύθμου καὶ ἑτερορρύθμου ἑταιρίας. Τὸ 2ον τεῦχος ὅπερ θέλει περιέχει τὰ περὶ τῶν διὰ μετοχῶν ἑταιριῶν, καὶ δὴ τὰ περὶ ἀνωνύμου ἑταιρίας, θέλει ἐκδοθῇ μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐπιψηφισιν τοῦ Νομοσχεδίου. Ὥστε ἐλλείπει τὸ σπουδαῖον τοῦτο βοήθημα.

κῶν νόμων. Καθιέρωσαν δὲ ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ κανονισμοὺς ἀφορῶντας τὸν ὀργανισμὸν καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν. Ἆρα ἡ ἑρμηνεία θέλει περιλάβῃ, πρὸς τῷ νόμῳ, πάντας τοὺς ὁρισμούς, οὓς τὰ ἡμέτερα καταστατικὰ περιέχουσιν. Ἔτι δὲ θέλουσι περιληφθῇ ἐν αὐτῇ αὐταὶ αὗται αἱ τῶν νεωτάτων νόμων διατάξεις, χρησιμεύουσαι εἴτε ὡς ἑρμηνευτικὰ βοηθήματα πρὸς πλήρωσιν τῶν χασμάτων τοῦ τε ἡμετέρου νόμου καὶ τῶν καταστατικῶν, εἴτε ὡς συμβολὴ πρὸς κατάρτισιν Ἑλληνικοῦ νόμου περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Πρὸς τοῦτο θέλομεν παραθέτει ἑκάστοτε ἀντίστοιχα ἄρθρα τοῦ ὑφ' ἡμῶν συνταχθέντος νομοσχεδίου περὶ ἀνωνύμων ἑταιριῶν, εἰλημμένου κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν νεωτάτων νόμων ἰδίᾳ δὲ ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ Ἐμπορικοῦ Κώδικος. (1).

382. *Διαιρετέον τὸ Κεφάλαιον τοῦτο εἰς ἕνδεκα Τμήματα, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ τῶν ἑξῆς. 1) Περὶ τῆς ἐν-*

---

(1) *Ἡ Κυβέρνησις κατιδοῦσα τὴν ἀνάγκην νέου νόμου περὶ ἀνωνύμων ἑταιριῶν, διώρισε κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1889 ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐκ τῶν κ.κ Δ. Στεφάνου, Ν. Δαμασκηνοῦ, Κ. Μακκᾶ, Κ. Ἔσλεν καὶ ἐμοῦ, πρὸς σύνταξιν τοῦ ἀνήκοντος νομοσχεδίου, ὅπερ ἔμελλε νὰ ὑποβληθῇ τῇ Βουλῇ. Ἡ ἐπιτροπὴ συνελθοῦσα ἐν προκαταρκτικῇ συνεδρίᾳ, διώρισεν ἐμὲ εἰσηγητὴν σχεδιάσαντα αὐτό. Τὸ σχέδιον τοῦτο συγκείμενον ἐξ 120 ἄρθρων ἀνεθεωρήθη μὲν ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Μακκᾶ μέλους τῆς ἐπιτροπῆς, δὲν συνεκλήθη ὅμως αὖτη ἐν ὁλομελείᾳ, ὅπως ἐπιθεωρήσῃ αὐτό. Εὐκταῖον εἶνε νὰ γείνῃ νόμος. Ἀπαιτεῖται δὲ ἀναθεώρησις τοῦ σχεδίου τούτου, εἴτε ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐπιτροπῆς, εἴτε ὑφ' ἑτέρας. Καλὸν ὅμως θὰ ἦτο ἐὰν προσελαμβάνοντο ἐν αὐτῇ παρὰ τοῖς νομομαθέσι καί τινες ἐκ τῶν λογίων τραπεζιτῶν ἢ διοικητῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν, συνδυαζομένης τῆς θεωρίας μετὰ τῆς πείρας. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ ἐπιτροπεία ὥρισε προκαταρκτικῶς ὅτι βάσις τοῦ νομοσχεδίου ἔσεται ἰδίᾳ ὁ Ἰταλικὸς ἐμπ. Κῶδιξ, σὺν προσθήκαις καὶ ἀφαιρέσεσί τισιν ἐκ τῶν λοιπῶν νέων νόμων, διατηρουμένης ὅμως τῆς διατάξεως περὶ κυβερνητικῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ νέας διατυπώσεις, ὡς ἡ πλειοψηφία ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο ἀπεφήνατο· διότι ἡ μειοψηφία ἀπήτησε τὴν κατάργησιν τῆς διατάξεως ταύτης.*

νοίας καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. 2) Περὶ συστάσεως τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. 3) Περὶ μετοχῶν. 4) Περὶ ὁμολογιῶν 5) Περὶ διεκδικήσεως τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν· καὶ περὶ ἐξαφανίσεως αὐτῶν διὰ τῆς καταστροφῆς ἢ ἄλλως. 6) Περὶ διοικήσεως τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. 7) Περὶ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν μετόχων. 8) Περὶ συμπληρωτικῶν τινων ἀντικειμένων, ἀναγομένων εἰς τὴν διάλυσιν καὶ ἐκκαθάρισιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. 9) Περὶ ἐπιδράσεως τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου ἐπὶ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. 10) Περὶ τῶν διὰ νόμου ἱδρυομένων ἀνωνύμων ἑταιριῶν, ὡς πρὸς ἃς τὸ Δημόσιον εἶνε συμβαλλόμενον· καὶ 11) Περὶ τῶν ἀλλοδαπῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

383. *Ὁρισμὸς τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. Στοιχεῖα αὐτῆς.*

384 *Ὀνοματολογία.*

385. *Διάκρισις τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ἀπὸ τῆς ὁμορρύθμου καὶ ἑτερορρύθμου.*

386. *Τρία νομικὰ πορίσματα ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας πηγάζοντα.*

387. *Ὀνομασία τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς, κατὰ τὸ ἄρθρον 29. Τίνα τὰ ἐκ τῆς παραβάσεως τοῦ ἄρθρου τούτου ἀποτελέσματα; Χαρακτηρισμὸς δι' εἰδικῆς ὀνομασίας. Σφετερισμὸς ἀλλοτρίας ὀνομασίας. Ἀποτελέσματα.*

388. *Οἱ συνεταῖροι δὲν εὐθύνονται πέραν τοῦ ποσοῦ τῆς μετοχῆς.*

389. *Διαίρεσις τοῦ κεφαλαίου τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας εἰς μετοχὰς ἢ εἰς κλάσματα μετοχῶν ἴσης ἀξίας, κατὰ τὸ ἄρθρον 34. Ἀμφισβήτησις ὡς πρὸς τὴν ἐπιτακτικότητα τοῦ ἄρθρου τούτου. Τίς ἡ ὀρθοτέρα λύσις;*

390. Ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία εἶνε ἆρά γε δι' αὐτὸ τοῦτο ἐμπορική, ἀνεξαρτήτως δηλαδὴ τοῦ ἀντικειμένου αὐτῆς ; Τί παρ' ἡμῖν. Τί κατὰ τὸν Γερμανικὸν Ἐμπορικὸν νόμον ;

---

383. **Ἀνώνυμος ἑταιρία** λέγεται ἐκείνη, ἐν ᾗ αἱ ἑταιρικαὶ ὑποχρεώσεις ἐξασφαλίζονται μόνον διὰ τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου καὶ ἕκαστος συνεταῖρος δὲν ἐνέχεται πέραν τῆς μετοχῆς αὐτοῦ. Τὸν ὁρισμὸν τοῦτον ὡς πληρέστερον θεωρήσας ἠρύσθην ἐκ τοῦ ἄρθρου 76 τοῦ Ἰταλικοῦ Ἐμπορικοῦ Κώδικος, ἐξ οὗ ἐλήφθη καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Νομοσχεδίῳ. (ἄρθρ. 1.) Ἐν τῷ ὁρισμῷ τούτῳ δείκνυνται τὰ στοιχεῖα τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας, ἅτινα εἶνε, α) ἔλλειψις προσωπικῆς ἐνοχῆς τῶν συνεταίρων, β) ἐξασφάλισις τῶν ἑταιρικῶν ὑποχρεώσεων μόνον διὰ τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, καὶ γ) ἐνοχὴ τῶν συνεταίρων μέχρι τῆς μετοχῆς. Ὁ Ἰταλικὸς Κῶδιξ ἀναφέρει, ἐκτὸς τῆς μετοχῆς, καὶ τὴν καλουμένην quota εἰσφοράν.

Πάντες οἱ νεώτεροι ἀλλοδαποὶ νόμοι ἔκριναν ἀπαραίτητον, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῶν περὶ ἀνωνύμων ἑταιριῶν διατάξεων, νὰ θέσωσι ῥητῶς ἐπιστημονικὸν ὁρισμὸν αἱ μὲν ἐκτενέστερον, ὡς ἄνω, ὡς ὁ Ἑλβετικός, (ἄρθρ. 612), αἱ δὲ συνοπτικώτερον, ὡς π. χ. οἱ νόμοι Βελγικὸς καὶ Γερμανικός. Οὕτω κατὰ τὸ ἄρθρον 29 τοῦ Βελγικοῦ νόμου, ἀνώνυμος ἑταιρία εἶνε ἐκείνη, ἐν ᾗ οἱ συνεταῖροι δὲν ὑποχρεοῦσιν, εἰ μὴ ὡρισμένην εἰσφοράν. Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 207 τοῦ Γερμανικοῦ νόμου τοῦ 1884 ἡ ἑταιρία εἶνε ἀνώνυμος, ὅταν πάντες οἱ συνεταῖροι ὑποχρεῶσι τὴν εἰσφορὰν αὐτῶν, μὴ ἐνεχόμενοι προσωπικῶς διὰ τὰς ἐνοχὰς τῆς ἑταιρίας.

Καὶ ἐκ τοῦ ἄρθρου 33 τοῦ ἡμετέρου Ἐμπορικοῦ νόμου, προκύπτει ἀρκούντως, καίτοι οὐχὶ τόσον ἐπιστημονικῶς, τὸ

στοιχεῖον τοῦτο τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, διότι τὸ ἄρθρον τοῦτο ὁρίζει, ὅτι οἱ συνεταῖροι δὲν ὑπόκεινται εἰς ζημίας, εἰ μὴ καθ' ὅσον αὗται δὲν ὑπερβαίνουσι τὸ ποσὸν τῆς εἰς τὴν ἑταιρίαν μετοχῆς των. Τὰ ἡμέτερα καταστατικὰ ἀναφέρουσι ῥητῶς τὴν ῥήτραν ταύτην, ὅπως σαφηνίσωσιν ἔτι μᾶλλον τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄρθρου 33, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ ν' ἀποκρούσωσι πᾶσαν ἰδέαν τῆς ἀπεριορίστου προσωπικῆς εὐθύνης. Ἀλλ' ὡς εἴρηται, καὶ ἄνευ τῆς εἰδικῆς ἐν τοῖς καταστατικοῖς μνείας, ἡ ῥήτρα αὕτη πηγάζει ἐκ τοῦ ἄρθρου 33.

384. Διατί ἡ ἑταιρία, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἐκλήθη ἀνώνυμος; Ἱστορικῶς ἐκλήθη οὕτως, ἵνα καταδειχθῇ ὅτι αὕτη δὲν ἔχει ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν, ἤτοι ὅτι δὲν ἐμφανίζεται τῷ κοινῷ διὰ μέσου ὀνόματος, ἀνήκοντός τινι ἢ τισι τῶν μελῶν αὐτῆς.

Δικαίνικῶς ὅμως δὲν εἶνε μόνον ὁ ἄνω δικαιολογητικὸς λόγος. Τοιοῦτος εἶνε ὁ ἐν τῷ ἄνω ὁρισμῷ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας περιεχόμενος. Ἡ ἑταιρία αὕτη ὀνομάζεται ἀνώνυμος ἐν τῷ Γαλλικῷ Ἐμπορικῷ Κώδικι καὶ ἐν τοῖς ἀκολουθήσασι τοῦτον νέοις νόμοις, ἐν οἷς ὁ Ἰταλικός. (ἄρθρ. 76).

Ἐν Γερμανίᾳ ἡ ἑταιρία αὕτη καλεῖται μετοχική· aktiengesellschaft, ἐν ᾗ ὀνομασίᾳ ἐμφαίνεται ἡ ἰδιότης αὐτῆς, ὡς ἑνώσεως ἀποτελουμένης διὰ μετοχῶν. Ἡ ὀνομασία αὕτη ἔτι καταφανέστερον ἐκδηλοῖ τὸν χαρακτῆρα τῆς προκειμένης ἑταιρίας.

Ἐν Ἀγγλίᾳ καλεῖται ἑταιρία περιωρισμένη (company limited), ἐν ᾗ φράσει ὑποδηλοῦται, ὅτι οἱ μέτοχοι ἐνέχονται μόνον μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς εἰσφορᾶς.

Ἐν Γαλλίᾳ πρόσφορος κρίνεται σήμερον ἡ ὀνομασία sociétés par actions συμφώνως πρὸς τὴν Γερμανικὴν ὀνομασίαν. (Ἴδε Ἀγγελάκη Σελ. 4.)

385. Κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν τῇ ἀνωνύμῳ ἑταιρίᾳ ἕκαστος συνεταῖρος προτίθεται ἁπλῶς νὰ μετέχῃ αὐτῆς διὰ τῆς μετοχῆς αὐτοῦ, καὶ οὐχὶ προσωπικῶς. Τουτέστι δὲν εὐθύνεται,

οὔτε προτίθεται νὰ εὐθύνηται ἀπέναντι τῶν δανειστῶν, ἕνεκεν τῶν ἑταιρικῶν χρεῶν διὰ πάσης τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ὡς συμβαίνει ἐν τῇ ὁμορρύθμῳ ἑταιρίᾳ, ἀλλὰ μόνον διὰ τὸ ποσὸν τῆς μετοχῆς, ἀντιπροσωπευούσης ὡρισμένην ἀναλογίαν περιουσίας. Διόπερ οἱ συνεταῖροι τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας καλοῦνται ἰδίᾳ μέτοχοι.

Ἐντεῦθεν κατανοεῖται ἡ διάκρισις τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ἀπὸ τῆς ὁμορρύθμου καὶ ἑτερορρύθμου.

Ἐν τῇ ὁμορρύθμῳ ἑταιρίᾳ πάντες οἱ συνεταῖροι ἐνέχονται προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως διὰ τὰς ἑταιρικὰς ὑποχρεώσεις. Ἐν τῇ ἀνωνύμῳ δὲν συμβαίνει τοιοῦτόν τι· ἐν αὐτῇ οὐδεμία προσωπικὴ εὐθύνη ὑφίσταται ὑπὸ τὴν ἄνω ἔποψιν· Ἡ εὐθύνη νοεῖται καὶ ὑπάρχει ἐν τῇ μετοχῇ καὶ διὰ τὸ ποσὸν αὐτῆς. Ἐν τῇ ἑτερορρύθμῳ ἑταιρίᾳ, οἱ μὲν τῶν συνεταίρων εἶνε προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως ὑπεύθυνοι διὰ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας, οἱ δὲ ἔχουσιν εὐθύνην περιωρισμένην καὶ ὡρισμένην ἐν τῇ εἰσφορᾷ αὐτῶν, ἥτις εὐθύνη δύναται νὰ παρίσταται καὶ διὰ μετοχῶν. Ἐν τῇ ἀνωνύμῳ δὲν ὑπάρχει τὸ μικτὸν τοῦτο εἶδος τῆς εὐθύνης. Εἴδομεν δὲ ἀνωτέρω ὅτι ἐν τούτῳ κεῖται ἡ δύναμις τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας.

386. Ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ἐξάγεται ἀριδήλως, ὅτι αὕτη εἶνε οὐσιωδῶς ἕνωσις κεφαλαίων ἐπὶ τῷ ἄνω σκοπῷ. Τὸ προσωπικὸν στοιχεῖον, ὁποῖον παρουσιάζεται ἐν τῇ ὁμορρύθμῳ ἑταιρίᾳ, ἐλλείπει ἐντελῶς ἐν τῇ ἑτερορρύθμῳ.

Ταύτης τῆς ἀρχῆς τεθείσης ἕπονται τὰ ἑξῆς τρία νομικὰ πορίσματα, καθιερούμενα ὑπὸ τῶν ἄρθρων 29, 30, 32, 33, 34 καὶ 36 τοῦ Ἐμπορικοῦ νόμου.

387. 1) Ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία δὲν λαμβάνει ἑταιρικὸν ὄνομα, οὔτε ὀνομάζεται διὰ τοῦ ὀνόματος συνεταίρου τινός. (ἄρθρ. 29 Ἐμπ. νόμου). Αὕτη λαμβάνει τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ

τοῦ εἴδους, ἤτοι τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς (ἄρθρ. 30 Ἐμπ. νόμου).

Διὰ τοῦ ἄρθρου 29 δείκνυται σαφῶς ὅτι ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία δὲν ἔχει ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν οἵα ὑπάρχει ἐν τῇ ὁμορρύθμῳ καὶ ἑτερορρύθμῳ. Διότι ἡ ἑταιρικὴ ἐπωνυμία ὑποτίθησιν ἕνωσιν συνεταίρων προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως ἐνεχομένων, ὅπερ, ὡς εἴρηται, δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ ἀνωνύμῳ. Διότι ἐν ταύτῃ οὐδεὶς ἀποβλέπει εἰς τὴν προσωπικὴν εὐθύνην, ἀφοῦ αὕτη δὲν ὑπάρχει. Ἡ διάταξις δὲ τοῦ ἄρθρου τούτου εἶνε ἐπιτακτικὴ καὶ ὑποχρεωτική.

Ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς παραβάσεως τοῦ ἄρθρου 29; Ὑποτεθείσθω λ. χ. ὅτι ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία λαμβάνει ἐπωνυμίαν διὰ τοῦ ὀνόματος συνεταίρου τινός. Πολλοὶ λέγουσι, καὶ εὐλόγως κατ' ἐμέ, ὅτι ὁ συνεταῖρος, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἐτέθη τῇ συγκαταθέσει αὐτοῦ ὡς ἐπωνυμία, καθίσταται προσωπικῶς ὑπόχρεως διὰ τὰς ἐνοχὰς τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. Ὁ Pont προβαίνει περαιτέρω ἀποφαινόμενος ὡς ἑξῆς. Ἐὰν ἑταιρία τις καλουμένη ἀνώνυμος ἐνεργῇ ὑπὸ ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν ἢ ὑπὸ τὸ ὄνομά τινος ἢ πολλῶν συνεταίρων, αὕτη εἶνε πράγματι εἴτε ὁμόρρυθμος ἑταιρία εἴτε ἑτερόρρυθμος καὶ ἕνεκα τούτου τίθεται ὑπὸ τοὺς κανόνας τοὺς διέποντας τὰ εἴδη ταῦτα τῶν ἑταιριῶν (1582). Κατ' ἐμὲ προσωπικὰ μόνον ἀποτελέσματα δύνανται νὰ ἐπέλθωσι π. χ. ἀποξημίωσις, καθὰ ἀνωτέρω εἴρηται, οὐχὶ ὅμως μεταποίησις τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας εἰς ἕτερον εἶδος, ὅταν ἡ πρόθεσις τῶν συμβαλλομένων δὲν ἀποβλέπῃ εἰς τοῦτο. (Ἴδε καὶ ἀνωτέρω ἐν § 342).

Ἕτερα παρατήρησις.

Ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία ὡς νομικὸν πρόσωπον ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη ἑταιρία χρήζει χαρακτηρισμοῦ, δι' οὗ νὰ γνωστοποιῆται. Δέον ἑπομένως νὰ λάβῃ ἓν ὄνομα. Διὰ τοῦτο ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τοῦ ἄρθρου 29 ἀπαγορεύεται ἡ ἐκ προσώπων λαμβα-

νομένη ἑταιρικὴ ἐπωνυμία, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τοῦ ἄρθρου 30 ὁρίζεται ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἑταιρία χαρακτηρίζεται διὰ τοῦ ἀντικειμένου αὐτῆς. Τοῦτο δηλοῖ ὅτι τὸ ὄνομα αὐτῆς εἶνε, οὕτως εἰπεῖν, πραγματικόν. Πρακτικῶς δὲ πρὸς διάκρισιν ἀπὸ ἑτέρων ὁμοειδῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν χαρακτηρίζεται ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία καὶ δι' ἑτέρας ἐπωνυμίας· π. χ. δὲν λέγεται ἁπλῶς ἀσφαλιστικὴ ἑταιρία ἢ βιομηχανικὴ ἢ σιδηροδρομικὴ ἢ οἰκονομολογικὴ ἢ Τράπεζα· ἀλλὰ λέγεται εἰδικώτερον οὕτως· Ἀσφαλιστικὴ ἑταιρία Ἀρχάγγελος ἢ Φοῖνιξ, Ἑταιρία τῆς βιομηχανικῆς πίστεως, Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, Πιστωτικὴ Τράπεζα, Ἑταιρία τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, ἢ Πειραιῶς Ἀθηνῶν Πελοποννήσου καὶ οὕτω καθεξῆς." Ἄνευ τοῦ εἰδικωτέρου τούτου χαρακτηρισμοῦ δὲν ἠθελεν ἐξάγεσθαι ἡ ταὐτότης τῆς ἑταιρίας. Τοῦτο, τὸ παρ' ἡμῖν εἰθισμένον, ὁρίζει ῥητῶς καὶ ἐκτείνει ἔτι μᾶλλον ὁ Βελγικὸς νόμος, καθ' ὃν (ἄρθρ. 28) ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία χαρακτηρίζεται δι' εἰδικῆς ὀνομασίας ἢ διὰ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς. Τὸ αὐτὸ ὁρίζεται κατ' ἐπέκτασιν ὑπὸ τοῦ Ἰταλικοῦ Ἐμπορικοῦ Κώδικος, ὅτι ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία δὲν ἔχει ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν, ἀλλὰ χαρακτηρίζεται δι' εἰδικῆς ὀνομασίας ἢ δι' ὑποδείξεως τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς (ἄρθρ. 77).

Ἐν Γερμανίᾳ ἰδίᾳ ἡ ὀνομασία τῆς ἑταιρίας περιλαμβάνει πολλάκις καὶ πρόσωπα ἱστορικὰ ἢ πρὸς τιμὴν τῆς ἑταιρίας, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως ἵνα τὰ πρόσωπα ταῦτα εἶνε ὅλως ἀνεξάρτητα τῆς ἑταιρίας, καὶ ἵνα μὴ δεικνύηται ὅτι ἐλήφθησαν ὡς ἐγγύησις ὑπὲρ τῶν ἑταιρικῶν ὑποχρεώσεων. Ἐὰν ὡς πρὸς τοῦτο, κατὰ τὰς δεδομένας περιστάσεις, προκύψῃ τοῖς τρίτοις πλάνη, δύναται νὰ γεννηθῇ δικαίωμα ἀποζημιώσεως. Ὑποδείκνυται τοῦτο ἐν τῷ Γερμανικῷ νόμῳ· ἐπ' ἴσης δὲ καὶ

ἐν τῷ Ἑλβετικῷ νόμῳ (ἄρθρ. 612) ὁρίζοντι ὅτι ἀνώνυμος ἑταιρία εἶνε ἡ σχηματιζομένη ὑπὸ ἐπωνυμίαν ἑταιρικήν, μὴ περιέχουσαν τὰ ὀνόματα τῶν συνεταίρων . . .

Πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένης καταχρήσεως ἡ εἰδικὴ ὀνομασία δέον νὰ ᾖ διάφορος τῆς τῶν ἄλλων ἑταιριῶν. Ὁ Ἀγγλικὸς νόμος τοῦ 1856 ῥητῶς ὁρίζει ἐν ἄρθρῳ 6 ὅτι οὐδεμία ἀνώνυμος ἑταιρία καταχωρίζεται ὑπὸ τὸν αὐτὸν χαρακτηρισμὸν ὑφ' ὃν ἑτέρα ἢ ὑπὸ ὄνομα ὅμοιον δυνάμενον νὰ ἐμποιήσῃ πλάνην. Τὸ αὐτὸ ὁρίζει καὶ ὁ Βελγικὸς νόμος, καθ' ὃν ὁ χαρακτηρισμὸς δέον νὰ ᾖ διάφορος τοῦ χαρακτηρισμοῦ ἑτέρας ἑταιρίας (ἄρθρ. 28). Τὸ αὐτὸ ἀπαραλλάκτως δέχεται καὶ ὁ Ἰταλικὸς Ἐμπορικὸς Κῶδιξ (ἄρθρ. 77).

Ἐὰν ἡ ὀνομασία εἶνε ὁμοία ἢ δύναται νὰ ἐμποιήσῃ πλάνην, πᾶς ἐνδιαφερόμενος δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν μεταβολὴν καὶ ἀποζημίωσιν, ἐὰν ἐντεῦθεν ὑπέστη ζημίαν. (Ἴδε ταῦτα ἐν Pont 1583.) Ὁ Βελγικὸς νόμος ὁρίζει τοῦτο ῥητῶς ἐν ἄρθρῳ 28.

Νομίζω ὅτι τὸ τῆς ἀποζημιώσεως δικαίωμα δέον καὶ παρ' ἡμῖν νὰ ὑφίσταται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γενικῶν ἀρχῶν, ὅταν ὑπάρχῃ δόλος ἢ παῖσμα τῶν ἐνεργησάντων τὴν πρόσληψιν τῆς ἀλλοτρίας ὀνομασίας. Σημειωτέον δὲ ὅτι, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ὁ σφετερισμὸς ἀλλοτρίας ὀνομασίας γίνεται ἐπὶ σκοπῷ ἀθεμίτου ὠφελείας, πηγαζούσης ἐκ τῆς πίστεως, τῆς συνδεδεμένης πρὸς τὸ ἀλλότριον ὄνομα. Τοῦτο δεικνύει ἀθέμιτον συναγωνισμόν. Ἄρα, ἀποδεικνυμένων τῶν ἀνωτέρω, δύναται καὶ παρ' ἡμῖν νὰ ζητηθῇ ἀποζημίωσις.

388. 2) Οἱ συνεταῖροι δὲν ὑπόκεινται εἰς ζημίας, εἰμὴ καθόσον αὗται δὲν ὑπερβαίνουσι τὸ ποσὸν τῆς εἰς τὴν ἑταιρίαν μετοχῆς των (ἄρθρ. 33 Ἐμπ. νόμου).

Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀναγράφει διάταξιν, ἥτις εἶνε ἀναπόσπαστος πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. Εἶνε αὕτη τοσοῦτον οὐσιώδες στοιχεῖον αὐτῆς, ὥστε ἐν τῷ ἀνω-

τέρω παρατιθεμένῳ ὁρισμῷ αὐτῆς περιέχεται ἀκριβέστατα αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ ἀναγράφεται ἐν τῷ ἄρθρῳ 33, ὅτι οἱ συνεταῖροι τῆς ἐν λόγω ἑταιρίας δὲν ὑποχρεοῦνται πέραν τῆς μετοχῆς αὐτῶν. Ὁ θεωρητικὸς λόγος τῆς διατάξεως ταύτης ἐξετέθη ἐπ' ἴσης ἀνωτερω (§ 383).

Ἐντεῦθεν παράγεται καὶ ἡ ἑτέρα συνέπεια ἡ ἐν τῷ ἄρθρῳ 32 ὁριζομένη, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ διαχειρισταὶ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας εὐθύνονται μόνον περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς δοθείσης αὐτοῖς ἐντολῆς, μὴ ὑποβαλλόμενοι εἰς οὐδεμίαν προσωπικὴν ἐνοχὴν ὡς πρὸς τὰς ἑταιρικὰς ὑποχρεώσεις. Ἆρα ἐν τῇ ἀνωνύμῳ ἑταιρίᾳ τοσοῦτον οὐσιῶδες εἶνε τὸ πραγματικὸν στοιχεῖον, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ διαχειρισταὶ ὄντες ἁπλοῖ ἐντολοδόχοι τῶν μετόχων ὑποχρεοῦσι μὲν τὴν ἑταιρίαν ἀπέναντι τῶν τρίτων, δὲν ὑποχρεοῦνται ὅμως προσωπικῶς, οὔτε προσδίδουσι τοῖς μετόχοις τοιαύτην ἐνοχήν, ἤτοι προσωπικήν. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο οἱ μέτοχοι ἀπέχουσι τῆς διαχειρίσεως.

389. 3) Τὸ κεφάλαιον τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας διαιρεῖται εἰς μετοχὰς ἢ εἰς κλάσματα μετοχῶν ἴσης ἀξίας (ἄρθρ. 34 Ἐμπ. νόμου).

Καὶ ἡ διάταξις αὕτη εἶνε ἀναγκαία συνέπεια τοῦ ἀπροσώπου τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας, καθ' ἣν τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον εἶνε τὸ μοναδικὸν στοιχεῖον τῆς πίστεως τῆς ἑταιρίας ταύτης, καθὰ ἀνελύθη ἀνωτέρω. Ἕνεκα τούτου ὁ νόμος λέγει ὅτι τὸ κεφάλαιον διαιρεῖται εἰς μετοχάς. (ἄρθρ. 34. ἐμιν.) Ἆρα πᾶς μέτοχος λαμβάνει τίτλον παριστῶντα τὰ ποσὰ τὰ χρησιμεύοντα ὡς βάσις πρὸς κανονισμὸν τῶν δικαίων καὶ ὑποχρεώσεων αὐτοῦ. Διὰ τῆς κτήσεως μιᾶς ἢ πλειόνων μετοχῶν καθίσταταί τις μέτοχος τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. Ὁ δὲ τίτλος ἤτοι ἡ μετοχὴ δέον νὰ ᾖ ἴσης ἀξίας καὶ νὰ ᾖ παραχωρήσιμος καὶ διαδόσιμος (negociable) ὡς τ' ἄρθρα 35 καὶ 36 ὁρίζουσιν.

Ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 34 ὡς πρός τε τὴν διαίρεσιν τοῦ κεφαλαίου εἰς μετοχὰς καὶ ὡς πρὸς τὴν ἴσην ἀξίαν εἶνε ἆρά γε ἐπιτακτικὴ καὶ ὑποχρεωτική; Ἡ πλειονότης τῶν συγγραφέων ἀποφαίνεται καταφατικῶς. Ἡ λύσις αὕτη προκύπτει προδήλως ἐκ τῆς ὑφῆς τοῦ ἄρθρου τούτου λέγοντος, ὅτι τὸ κεφάλαιον τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας διαιρεῖται εἰς μετοχάς. Τοῦτο σαφηνίζεται καὶ ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἄρθρων 34 καὶ 38. Διότι ἐν τῷ ἄρθρῳ 34 προκειμένου περὶ ἀνωνύμου ἑταιρίας γίνεται χρῆσις τοῦ ἐνεστῶτος «δ ι α ι ρ ε ῖ τ α ι» ἐν ᾧ ἐν τῷ ἄρθρῳ 38 προκειμένου περὶ ἑτερορρύθμου ἑταιρίας γίνεται χρῆσις τῆς δυνητικῆς φράσεως. «δ ύ ν α τ α ι ν ὰ δ ι αι ρ ε θ ῇ.» Ἄρα ἡ εἰς μετοχὰς διαίρεσις τοῦ κεφαλαίου εἶνε **δυνητικὴ** *μὲν ἐν τῇ ἑτερορρύθμῳ ἑταιρίᾳ,* **ὑποχρεωτικὴ** *δ' ἐν τῇ ἀνωνύμῳ.* (Pont **1585**. Troplong». **447**. Bravard *Σελ. 192*. Dalloz *1496*. Bedarride loi *1867*, 3*30*. *καὶ ἑπ. Ἀντιδοξοῦσιν οἱ* Vavasseur **729**, loi de *1867* n. **5** *καὶ 318*. Alauzet **728** *καὶ* **531** *καὶ* Boistel *304*.) *Κατὰ τοὺς ἀντιδοξοῦντας τούτους τὸ ἄρθρον 34 δὲν ἔχει τύπον ἐπιτακτικόν. Ἄρα δὲν δύναται νὰ γείνῃ δεκτὸς περιορισμὸς τῆς ἐλευθερίας ὡς πρὸς τοῦτο. Ἡ διαφορὰ τῆς φράσεως ἐν τοῖς ἄρθροις 34 καὶ 38 προέρχεται ἐκ τούτου ὅτι ἐν τῇ ἑτερορρύθμῳ ἑταιρίᾳ ἡ διάκρισις τοῦ κεφαλαίου εἰς μετοχὰς εἶνε δυνητική, ἐν ᾧ ἐν τῇ ἀνωνύμῳ ἑταιρίᾳ εἶνε φυσικὴ* (naturelle). *Τὸ εἰπεῖν ὅτι εἶνε καὶ οὐσιώδης* (essentielle) *εἶνε ὑπέρβασις τῆς ἑρμηνείας τοῦ κειμένου. Ἐν δὲ τῇ συζητήσει τοῦ νόμου τοῦ 1867 ἐν τῷ νομοθετικῷ σώματι τῇ συγκεχυμένῃ ὡς πρὸς τοῦτο, φαίνεται ὅτι ἐγένετο δεκτόν, ὅτι αἱ μετοχαὶ δύνανται νὰ ὦσιν ἀμεταβίβαστοι* (incessibles) *ὡς καὶ ἄνισοι.*

Νομίζω ὀρθοτέραν τὴν γνώμην τῆς πλειοψηφίας, καθ' ἣν ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 34 εἶνε ἐπιτακτικὴ καὶ ὑποχρεωτικὴ οὐ μόνον ὡς πρὸς τὴν διαίρεσιν τοῦ κεφαλαίου εἰς με-

τοχὰς ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἰσότητα τῆς ἀξίας. Τοῦτο ὑπὸ πολλῶν νεωτάτων νόμων ῥητῶς καθιερώθη. (Ἴδε ἰδίᾳ ἄρθρ. 164 τοῦ Ἰταλ. Ἐμπ. Κώδικος ἐν ᾧ ἐπιτακτικῶς ὁρίζεται ὅτι αἱ μετοχαὶ δέον νὰ ὦσιν ἴσης ἀξίας (devono essere di eguale valore.) Τοῦτο συντελεῖ πολὺ κατὰ τὴν ὀρθὴν τοῦ Vidari (le soc 467) παρατήρησιν εἰς τὴν εὐχέρειαν τῆς λογιστικῆς μεθόδου καὶ τῆς διαπραγματεύσεως τῶν μετοχῶν ὀνομαστικῶν τε καὶ ἀνωνύμων, καὶ πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ δόλου.

390. Ἐξεταστέον ἐνταῦθα τὸ ἑξῆς ζήτημα.

Ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία εἶνε ἆρά γε δι' αὐτὸ τοῦτο ἐμπορικὴ ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀντικειμένου αὐτῆς ;

Αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ ἐφαρμοστέαι. Κατ' αὐτὰς αἱ ἐμπορικαὶ ἑταιρίαι διακρίνονται ἀπὸ τῶν ἀστικῶν ἐκ τοῦ ἀντικειμένου αὐτῶν. (Ἴδε ἀνάπτυξιν ἐν τῷ Γενικῷ μέρει § 41.) Τὸ αὐτὸ ἄρα ἐφαρμοστέον καὶ ἐπὶ ἀνωνύμου ἑταιρίας. Αὕτη εἶνε ἐμπορική, ἐὰν ἀφορᾷ ἐμπορικὸν ἀντικείμενον ἤτοι πράξεις ἐμπορικάς· ἄλλως εἶνε ἀστική.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ ἀστικὴ ἑταιρία δύναται νὰ περιβάλληται τύπον ἐμπορικὸν καὶ δὴ τὸν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, ὁριζομένης τῆς εὐθύνης τῶν συνεταίρων μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς εἰσφορᾶς. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δέον νὰ ὑποβάλληται εἰς τὰς διατυπώσεις τοῦ Ἐμπορικοῦ νόμου τὰς σχετιζομένας πρὸς τὴν σύνταξιν δημοσίου ἐγγράφου καὶ εἰς τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ, κατὰ δὲ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην καὶ εἰς τὴν Κυβερνητικὴν ἔγκρισιν· λογίζεται δὲ καὶ νομικὸν πρόσωπον. Ἀλλ' ἡ οὕτω περιβληθεῖσα ἑταιρία διαμένει οὐχ ἧττον ἀστική, καὶ δὴ ὑπεκφεύγει τὴν ἐμπορικὴν ἐνοχὴν καὶ τὴν πτώχευσιν. (Ἴδε τοὺς λόγους ὡς πρὸς ταῦτα πάντα ἐν τῷ Γενικῷ μέρει ἐν § 51 καὶ ἑπ. καὶ τοὺς αὐτόθι συγγραφεῖς.)

Οἱ πλεῖστοι ἀλλοδαποὶ νόμοι καθιεροῦσι ταῦτα. (Ἴδε Βελγ. ν. ἄρθρ. 1 καὶ Ἰταλ. ἄρθρ. 76.)

Ἀλλ' ὁ Γερμανικὸς Ἐμπορικὸς νόμος περιέχει ὡς πρὸς τὴν ἀνώνυμον ἑταιρίαν νεωτερισμὸν ἀξιομίμητον, ὑπὸ νομοθετικὴν ἐννοεῖται ἔποψιν. Κατὰ τὸ ἄρθρον 208 τοῦ νόμου τούτου ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία θεωρεῖται ὡς ἐμπορική, καὶ ὅταν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς δὲν ἀφορᾷ πράξεις ἐμπορικάς. Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης πᾶσα ἀνώνυμος ἑταιρία ὑπόκειται τῇ ἐμπορικῇ ἐνοχῇ· αἴρονται δὲ συνάμα αἱ δυσχέρειαι αἱ ἀναγόμεναι εἰς τὰ ζητήματα, ἐὰν ἡ δεῖνα ἀνώνυμος ἑταιρία εἶνε ἀστικὴ ἢ ἐμπορική· διότι τοῦτο εἶνε δυσδιάκριτον ἐπὶ πολλῶν ἑταιριῶν καὶ δὴ τῶν μεταλλευτικῶν. Ἐπ' ἴσης αἴρεται νομοθετικῶς ἡ ἀμφιβολία ἐὰν ἐπὶ ἀνωνύμου ἀστικῆς ἑταιρίας ἀπαιτῶνται ἡ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 37 τοῦ Ἐμπορικοῦ νόμου δριζομένη κυβερνητικὴ ἔγκρισις, ἄν καὶ ἐπιστημονικῶς ἐξ ἀναλογίας ἐπεκράτησεν ἡ καταφατικὴ λύσις, ὡς εἴρηται, τοῦ αὐτοῦ ὑπάρχοντος λόγου. (Ἴδε § 70). Μάλιστα ἐν Γερμανίᾳ πρὸ τοῦ νόμου τοῦ 1870 ἐπεκράτει ἀμφισβήτησις, ἐὰν ἠδύναντο νὰ ὑπάρχωσιν ἀνώνυμοι ἀστικαὶ ἑταιρίαι καὶ ὑπὸ τίνων νομικῶν ὁρισμῶν ἔδει νὰ διέπωνται. (Ἴδε Völderndorff Τ. 2. Σελ. 283.) Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ τὸ κατὰ Αὔγουστον τοῦ 1889 συνελθὸν ἐν Παρισίοις διεθνὲς συνέδριον ἀπεδέξατο τὸν νεωτερισμὸν τοῦ Γερμανικοῦ νόμου. Αὐτὸ δὲ τοῦτο ἠκολουθήσαμεν καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ 4ῳ ἄρθρῳ τοῦ νομοσχεδίου ἡμῶν.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΕΡΙ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

391. *Ἀντικείμενον τοῦ παρόντος τμήματος. Διαίρεσις αὐτοῦ εἰς δύο ὑπὸ τὰ στοιχεῖα Α καὶ Β.*

Α

392. *Τίνι τρόπῳ συνιστᾶται ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία κατὰ τὸν ἡμέτερον Ἐμπορικὸν νόμον ;*

393. *Πρόσωπα ἀπαιτούμενα πρὸς κατάρτισιν τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ.*

394. *Σπουδαιότης τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ, ἰδίᾳ παρ' ἡμῖν.*

395. *Ποῖον τὸ περιεχόμενον τοῦ καταστατικοῦ ;*

396. *Πρόσκλησις πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου. Ὅροι τοῦ πρὸς τοῦτο προγράμματος τῶν διοικητῶν τῆς ἑταιρίας καὶ τύπος τῆς ἐγγραφῆς.*

297. *Τὸ σύστημα τοῦτο εἶνε ἆρά γε ἐπαρκές ; οὐχί. Τίνες αἱ ἐλλείψεις αὐτοῦ ;*

398. *Μέσα πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐλλείψεων. Κυβερνητικὴ ἔγκρισις καὶ ἐποπτεία. Παρατηρήσεις ὡς πρὸς τὴν ὀρθὴν καὶ ἀποτελεσματικὴν ἐνάσκησιν αὐτῶν. Δυσχέρειαι ὡς πρὸς τοῦτο.*

Β.

399. *Νομικαὶ διατάξεις τῶν νεωτέρων ἀλλοδαπῶν νομοθεσιῶν, ἀναγόμεναι εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας.*

400. *Ἀπαρίθμησις τῶν κυριωτέρων ἀλλοδαπῶν νομοθεσιῶν, τῶν τὴν σύστασιν τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας κανονιζουσῶν.*

401. *Νομοθετικὸς ὁρισμὸς τῶν στοιχείων τῆς νομίμου συστάσεως τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. Τὰ οὐσιωδέστερα τούτων εἶνε ἐγγραφὴ ὁλοκλήρου τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου καὶ ἄμεσος καταβολὴ μέρους αὐτοῦ.*

402. *Τίνες αἱ συνέπειαι, αἱ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν στοιχείων τούτων πηγάζουσαι ; Κατὰ τοὺς πλείστους νόμους ἀκυρότης τῆς ἑταιρίας Κατὰ τὸν Βελγικὸν νόμον τοῦ 1886 εὐθύνη μόνον τῶν ἱδρυτῶν.*

403. *Μείζων κραταίωσις τῶν ἀνωτέρω στοιχείων. Ἰταλικὸς Ἐμπορικὸς νόμος.*

404. Ἑτέρα βάσις τοῦ νέου νομοθετικοῦ συστήματος. Μετριασμὸς τῆς τῶν ἱδρυτῶν ἐξουσίας ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τῆς ἑταιρίας. Σύγκλησις προκαταρκτικῆς Γενικῆς Συνελεύσεως. Ἐπὶ τίνι σκοπῷ ;

405. Ἐν πρώτοις τίνες θεωρητέοι ὡς ἱδρυταί ; Νόμοι Γερμανικὸς καὶ Βελγικὸς τοῦ 1886. Προκαταρκτικά τινα περὶ τοῦ νέου νομοθετικοῦ συστήματος. Διττὸς τύπος συστάσεως τῆς ἑταιρίας. Δημόσιον ἔγγραφον. Πρόσκλησις πρὸς δημοσίαν ἐγγραφήν.

406. Ὁρισμὸς τῶν ἱδρυτῶν καὶ διακριτικὰ σημεῖα αὐτῶν κατὰ τοὺς ἄνω νόμους. Βελγικὴ διάταξις ὡς πρὸς τοῦτο.

407. Ἕτεραι νομοθεσίαι.

408. Προκαταρκτικά τινα περὶ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως.

409. Προκαταρκτικὰ περὶ εἰσφορῶν εἰς εἶδος (apport). Ἐπιτρεπτὸν αὐτῶν.

410. Περὶ τῶν ἰδιαιτέρων ὠφελημάτων τῶν ἱδρυτῶν. Ὁ Ἰταλικὸς Κῶδιξ ἀπαγορεύει ταῦτα, πλὴν ἐξαιρέσεών τινων.

411. Ἕτεραι νομοθεσίαι καὶ δὴ ἡ Γερμανικὴ δὲν ἀπαγορεύουσι ταῦτα.

412. Ἀποστολὴ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, κατὰ τοὺς νόμους Γαλλικὸν τοῦ 1867, Ἰταλικὸν καὶ Γερμανικόν. Γαλλικὸς νόμος. Δύο Συνελεύσεις. Ἀντικείμενα ἐξελεγκτέα. Γαλλικὸν Νομοσχέδιον.

413 Ἰταλικὸς Ἐμπορικὸς Κῶδιξ. Κατ' αὐτὸν γενικωτέρα ἡ τῆς Συνελεύσεως ἀποστολή. Ἀπαρίθμησις τῶν ἔργων αὐτῆς, ἐν οἷς ἡ ἐξέλεγξις τῶν εἰς εἶδος εἰσφορῶν καὶ ἄλλων ἀντικειμένων, καὶ ἡ σύνταξις τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ.

414. Συνέχεια. Κρίσεις ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 136 τοῦ νόμου τούτου. Διατυπώσεις.

415. Γερμανικὸς Ἐμπορικὸς νόμος. Διατάξεις αὐτοῦ περὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως. Καθιέρωσις νεωτερισμῶν τινων. Ἴδιος τρόπος ἐκτιμήσεως τῆς ἀξίας τῶν εἰς εἶδος εἰσφορῶν καὶ τῶν ἰδιαιτέρων ὠφελημάτων. Γεγονότα ἐφ' ὧν βασίζεται ἡ τῶν ἱδρυτῶν εὐθύνη.

416. Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ συστήματος τῶν νέων νομοθεσιῶν.

417. Συμπεράσματα. Τήρησις πολλαπλῶν ὅρων πρὸς νόμιμον τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας σύστασιν.

418. Ἀποτελέσματα ἕνεκα τῆς μὴ τηρήσεως αὐτῶν.

419. Νέοι ὅροι ἀναγραφόμενοι ἐν τῷ ἡμετέρῳ νομοσχεδίῳ. α) Διατήρησις τῆς διατάξεως περὶ Κυβερνητικῆς ἐγκρίσεως. Νέαι διατυπώσεις.

420. β) *Τὸ κῦρος τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας δὲν δύναται νὰ προσβληθῇ ἐπὶ δικαστηρίου.*

421. *Ἕτερος νεωτερισμὸς τοῦ νομοσχεδίου.*

---

391. *Τὸ περὶ συστάσεως, ἢ καθ' ἑτέραν φράσιν, τὸ περὶ ἱδρύσεως τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ἀντικείμενον εἶνε σπουδαιότατον, ἀπασχολῆσαν πολὺ τὴν προσοχὴν τῶν νεωτέρων ἀλλοδαπῶν νομοθεσιῶν. Αὗται ἔγνωσαν, ὅτι ἀπαιτοῦνται ὅροι συστάσεως, περιφρουροῦντες τὰ τῶν μετόχων καὶ τρίτων δίκαια καὶ συμφέροντα, καὶ ἐξασφαλίζοντες τὴν ἐπίτευξιν τοῦ τῆς ἑταιρίας σκοποῦ. Ἔθεντο δὲ τοὺς ὅρους τούτους κατὰ τὰ ἐκ τῆς πείρας διδάγματα.*

Ἀλλ' ὁ ἡμέτερος Ἐμπορικὸς νόμος, ὁ, ὡς γνωστόν, ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ Ἐμπορικοῦ Κώδικος εἰλημμένος, παρεῖδε τὴν προσήκουσαν διαρρύθμισιν τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Τοῦτο προῆλθεν ἐκ τῶν ἑξῆς αἰτιῶν· α) Διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συντάξεως τοῦ Γαλλικοῦ Κώδικος. (1808) ἔλειπον, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὰ ἐκ τῆς πείρας τοῦ παρελθόντος διδάγματος. β) Διότι καὶ ἐν ὑποθέσει, καθ' ἣν ἠδύναντο νὰ προορισθῶσι περιπτώσεις τινὰς ὡς πρὸς τοῦτο, ὅμως ὁ κανονισμός, ὁ τὴν σύστασιν τῆς ἑταιρίας ἀφορῶν, ἐνομίσθη οὐχὶ ἀπαραίτητος, ἀφοῦ κατὰ τὸ ἄρθρ. 37 Ἐμπ. Κ. ἀπῃτήθη ἡ πρὸς σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας Κυβερνητικὴ ἔγκρισις.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο δέον νὰ ἐξετασθῇ καλῶς, ἐνόμισα πρέπον, ἵνα ἡ ἀνάλυσις αὐτοῦ γένηται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἡμετέρου Ἐμπορικοῦ νόμου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀλλοδαπῶν νομοθεσιῶν ὑπὸ τὰ στοιχεῖα Α. καὶ Β.

Α.

Ἀνάλυσις ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἡμετέρου Ἐμπορικοῦ νόμου.

392. *Κατὰ τὸν ἡμέτερον Ἐμπορικὸν νόμον ὁ τρόπος τῆς*

συστάσεως ἢ ἱδρύσεως τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας εἶνε ἁπλοῦς:

Οἱ προτιθέμενοι νὰ συστήσωσι τὴν ἀνώνυμον ἑταιρίαν, τιθέασι τὰς βάσεις αὐτῆς, ὁρίζουσι τὸ μετοχικὸν κεφάλαιον, ἀναλόγως τοῦ ἀντικειμένου καὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς ἑταιρίας, κανονίζουσι τὸ διοικητικὸν αὐτῆς σύστημα καὶ σχεδιάζουσι πάντας τοὺς οὐσιώδεις ὅρους τῆς συστάσεως αὐτῆς. Τούτων ὁρισθέντων ἐμφανίζονται ἐνώπιον τοῦ συμβολαιογράφου, καὶ συντάσσεται τὸ πρὸς σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας δημόσιον ἔγγραφον, καλούμενον καταστατικόν. /ἄρθρ. 40 Ἐμπ. νόμου/. Κατόπιν προκαλεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 37 τοῦ αὐτοῦ νόμου ἀπαιτουμένη ἔκδοσις τοῦ Β. Διατάγματος πρὸς ἔγκρισιν τῆς ἑταιρίας, ἐπισυναπτομένου ἐν τῇ αἰτήσει τοῦ καταστατικοῦ αὐτῆς. Μετὰ δὲ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Β. Διατάγματος δι' οὗ ἡ ἑταιρία μετὰ τοῦ καταστατικοῦ ἐγκρίνεται δημοσιεύεται ὁλόκληρον τὸ καταστατικὸν μετὰ τοῦ Διατάγματος, κατὰ τὰς διατυπώσεις τῶν ἄρθρων 42—45. Τούτων δὲ γενομένων, ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία λαμβάνει τὴν νόμιμον αὐτῆς σύστασιν.

Διὰ τίνα αἰτίαν πρὸς νόμιμον σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ἀπῃτήθη, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ σύνταξις δημοσίου ἐγγράφου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ τύπος τῆς διὰ Β. Διατάγματος κυβερνητικῆς ἐγκρίσεως, ὡρίσθη λεπτομερῶς ἐν τῷ Γενικῷ μέρει ἐν Κεφαλαίῳ 4ῳ, πραγματευομένῳ περὶ τῶν τύπων, τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς σύστασιν τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν, ἰδίᾳ δὲ ἐν ταῖς § 5 69—74. Ἐκεῖ ὡρίσθη συνάμα τίνι τρόπῳ ζητεῖται ἡ κυβερνητικὴ ἔγκρισις, ὡς καὶ τίς ὁ χαρακτὴρ καὶ τίνα τὰ ἀποτελέσματα τῆς κυβερνητικῆς ἐγκρίσεως. Περιττὴ ἄρα ἡ ἐπανάληψις αὐτῶν.

Οἱ συλλαμβάνοντες τὴν ἰδέαν τῆς συστάσεως τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας καὶ ἐπὶ τούτῳ καταρτιζόμενοι, τιθέμενοι δὲ, ὡς εἴρηται, τὰς βάσεις αὐτῆς, καλοῦνται παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ ἐν Εὐρώπῃ, **ἱδρυταὶ** αὐτῆς. Οὗτοι διὰ τῆς μελέτης καὶ ἐκτε-

λέσεως προκαταρκτικῶν ἐργασιῶν καὶ τῶν ἀναγκαίων δαπανῶν, προπαρασκευάζουσι καὶ πραγματοποιοῦσι τὴν ἵδρυσιν. Οὗτοι ἔχοντες πολλάκις συμβοηθοὺς καὶ ἕτερα πρόσωπα εἶνε ἐκ τῶν πρώτων ἐμφανιζομένων ἐνώπιον τοῦ συμβολαιογράφου πρὸς σύνταξιν τοῦ καταστατικοῦ. Οὗτοι εἶνε οἱ ἀρχικοὶ μέτοχοι, συμπαρισταμένων πολλάκις καὶ ἑτέρων ὡς ἁπλῶν μετόχων.

393. Πόσα πρόσωπα ἀπαιτοῦνται πρὸς κατάρτισιν τοῦ ἐπὶ ἱδρύσει ἢ συστάσει τῆς ἑταιρίας συνδέσμου καὶ τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ ;

Παρ' ἡμῖν ὁ νόμος σιωπᾷ ὡς πρὸς τοῦτο. Ἆρα αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ ἐφαρμοστέαι.

Τινὲς λέγουσιν ὅτι ἀπαιτοῦνται τοὐλάχιστον τρεῖς συμφώνως πρὸς τὸ ἀξίωμα, Tres faciunt collegium. Ἀλλ' ἀρκοῦσι καὶ δύο. Διότι ὥσπερ τὰ δύο πρόσωπα εἶνε ἀπαραίτητα, ὅπως καταρτίσωσι πᾶσαν σύμβασιν καὶ δὴ τὴν τῆς συνομολογήσεως ἑταιρίας π. χ. ὁμορρύθμου, οὕτω δύνανται νὰ προβῶσιν καὶ εἰς τὴν σύναψιν τοῦ καταστατικοῦ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. (Ἴδε Thöl § 128) γράψαντα ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Γερμανικοῦ νόμου τοῦ 1870 καὶ Vidari corso di dir. com. § 872 καὶ Le soc. com. 365.) Ναὶ μὲν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πολλὰ δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσι π. χ. τὰ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, τὰ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου. Ἀλλ' ἐντεῦθεν δὲν ἀλλοιοῦται ὁ χαρακτὴρ τῆς ἑταιρίας. (Vidari αὐτ.) Εἶνε σπανιωτάτη ὅμως ἡ τοιαύτη γλισχρότης. Τὸ δὲ ζήτημα δὲν ἔχει πολλὴν πρακτικὴν ἀξίαν, διότι συνήθως πλείονα πρόσωπα παρίστανται ἐπὶ τῷ ἄνω σκοπῷ.

394. Τὸ καταστατικὸν ἔγγραφον τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ἔχει μεγίστην σπουδαιότητα, διότι περιέχει πάντας τοὺς ὅρους, δι' ὧν ἡ ἑταιρία αὕτη ἡ πολύπλοκον μηχανισμὸν ἔχουσα, ὀργανίζεται, λειτουργεῖ καὶ διαλύεται. Ὁ νόμος, ὅσον

πλήρης καὶ ἂν ᾖ, ἀναγράφει μὲν τὰς γενικὰς βάσεις, ὑφ' ἃς ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία διέπεται, ἀλλὰ δὲν δύναται ν' ἀναγράψῃ αὐτὰς λεπτομερῶς, ἰδίᾳ δὲ δὲν δύναται νὰ κανονίσῃ τοὺς πραγματικοὺς ὅρους τῶν κατ' ἰδίαν ἑταιριῶν· διότι τοῦτο ἐξήρτηται ἐκ τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἀντικειμένου ἑκάστης ἑταιρίας. Τοῦτο ἀπόκειται τῷ καταστατικῷ. Παρ' ἡμῖν ἡ τοῦ καταστατικοῦ σπουδαιότης αὐξάνει ἔτι μᾶλλον· διότι ὁ ἡμέτερος νόμος ἐλαχίστας διατάξεις, καὶ ταύτας γενικωτάτας, περιέχει ἐν ἄρθροις 30—37, διεπούσας τὰς ἀνωνύμους ἑταιρίας. Ἆρα οἱ ἐν τῷ καταστατικῷ ἀναγραφόμενοι κανόνες, οἱ συμβατικὸν χαρακτῆρα ἔχοντες, χρησιμεύουσι ποικιλοτρόπως καὶ εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν τοῦ ἡμετέρου νόμου παντοειδῶν χασμάτων. Ἐκ τοῦ καταστατικοῦ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀντλητέαι αἱ λεπτομέρειαι, αἱ τὰς ἀνωνύμους ἑταιρίας κανονίζουσαι. Καὶ δύναταί τις, ἐν γένει μὲν ἰδίᾳ δὲ παρ' ἡμῖν, νὰ χαρακτηρίσῃ τὸ καταστατικὸν οἱονεὶ ὡς εἰδικὸν νόμον ἑκάστης ἀνωνύμου ἑταιρίας. (Ἴδε περὶ τούτου καὶ ἀνωτέρω § 381.)

395. Ποῖον τὸ περιεχόμενον τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ;

Εἰδικῶς ὁ νόμος ἡμῶν δὲν ὁρίζει τοῦτο. Ἀλλ' ἐκ τῶν γενικῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 43 καὶ ἐκ τῶν ἄνω εἰρημένων ἐξάγεται ὅτι ἐν τῷ καταστατικῷ δέον νὰ περιέχωνται, τὸ ὄνομα τῆς ἑταιρίας καὶ ἡ ἕδρα αὐτῆς, τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς, τὸ ποσὸν τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου καὶ τῶν μετοχῶν, τὸ εἶδος αὐτῶν, αἱ εἰς εἶδος εἰσφοραὶ καὶ τὰ ἰδιαίτερα μετόχων τινῶν ἢ ἱδρυτῶν ὠφελήματα, αἱ καταβλητέαι δόσεις ἑκάστης μετοχῆς, καὶ ὁ χρόνος τῆς ἐνάρξεως καὶ διαλύσεως. Ταῦτα ἐν τοῖς πλείστοις τῶν καταστατικῶν λεπτομερῶς ἀναφέρονται.

396. Μετὰ τήν, ὡς εἴρηται, νόμιμον σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, ἐὰν μὲν συνεπληρώθη ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν, καὶ λοιπῶν παραστάντων μετόχων τὸ ἀπαιτούμενον μετοχι-

κὸν κεφάλαιον, οὐδεμία ἑτέρα ἐνέργεια ἀπαιτεῖται. Ἄλλως καλοῦνται ὑπὸ τῆς ἑταιρίας διὰ τῶν διοικητῶν αὐτῆς οἱ βουλόμενοι, ὅπως ἐγγραφῶσι μέτοχοι πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου. Οἱ ὅροι, οὓς δέον νὰ περιέχῃ τὸ πρόγραμμα τῆς προσκλήσεως καὶ ὁ τύπος τῆς ἐγγραφῆς, ἀφίενται, σιωπῶντος τοῦ ἡμετέρου νόμου, τῇ βουλήσει τῶν διοικητῶν. Ἅμα τῇ κτήσει τῶν μετοχῶν προσκτᾶται ἡ ἰδιότης τοῦ μετόχου. Οἱ οὕτω, τῇ ἀναγνωρίσει τῆς ἑταιρίας, καθιστάμενοι μέλη αὐτῆς, ὑποβάλλονται εἰς τοὺς ὅρους τοῦ καταστατικοῦ. Ἐκ τῆς ἐγγραφῆς, ἤτοι ἐκ τῆς κτήσεως τῶν μετοχῶν, γεννῶνται αἱ ἔννομοι σχέσεις, αἱ ἐκ τοῦ καταστατικοῦ παραγόμεναι, ὅπερ, ὡς εἴρηται, εἶνε ἡ κυριωτέρα πηγή, ἐξ ἧς ἀντλοῦνται τὰ δίκαια καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῶν μετόχων.

Ἡ πρόσκλησις πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐγγραφῶν γίνεται παρ' ἡμῖν μετὰ τὴν νόμιμον κατάρτισιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. Κατὰ τὰς νέας ὅμως νομοθεσίας, ὡς θέλομεν ἴδει (§ 405), ἡ πρόσκλησις αὕτη εἶνε εἷς ἐκ τῶν τρόπων, καθ' οὓς ἡ ἑταιρία σχεδιάζεται καὶ ἐκδηλοῦται. Διότι κατ' αὐτὰς ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία δύναται νὰ συστηθῇ, εἴτε διὰ τῆς συντάξεως τοῦ πρὸς τοῦτο ἐγγράφου ὑπὸ τῶν συνεταίρων, εἴτε διὰ τῆς προσκλήσεως τῶν βουλομένων νὰ ἐγγραφῶσι μέτοχοι, διαγραφομένων τῶν ὅρων τοῦ προγράμματος. Ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος εἶνε ὁ συνηθέστερος.

Ἐπὶ τοῦ δευτέρου τούτου τρόπου ἀναφύεται τὸ ἑξῆς ζήτημα.

Συνήθως ἡ ἑταιρία ἀναγνωρίζει ὡς μέτοχον τὸν συνεπείᾳ προσκλήσεως αἰτήσαντα νὰ ἐγγραφῇ ὡς τοιοῦτος. Τί γίνεται ὅμως, ὅταν ἀποποιηθῇ ν' ἀναγνωρίσῃ αὐτόν; Ἐπιτρέπεται ἡ τοιαύτη ἀποποίησις;

Ὁ Ἄρειος Πάγος ἔλυσε τὸ ζήτημα τοῦτο ἀποφατικῶς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν ὁ αἰτήσας τὴν ἐγγραφὴν εἶνε ἐπιζήμιος τῇ ἑταιρίᾳ. Διότι οὐδεμία διάκρισις προσώπων ἢ

ὅρος ἐτέθη ἐν τῷ προγράμματι· ἄρα διὰ τῆς προσκλήσεως πρὸς ἐγγραφὴν καὶ τῆς θελήσεως τοῦ μετόχου συνήφθη σύμβασις μεταξὺ ἑταιρίας καὶ αὐτοῦ. Ἡ δὲ ἀνώνυμος ἑταιρία δὲν εἶνε προσωπικὴ καὶ τὰ μέλη αὐτῆς δὲν συνδέονται δι' οὐδενὸς προσωπικοῦ δεσμοῦ· ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ μέτοχος διὰ τῆς καταβολῆς τοῦ τιμήματος τῆς μετοχῆς συμφώνως τῷ καταστατικῷ τῆς ἑταιρίας πληροῖ πάσας τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ καὶ οὐδεμίαν ἑτέραν ὑποχρέωσιν ἀναλαμβάνει ἀπέναντι τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. (Α. Π. ἀριθ. 189 καὶ 343 τοῦ 1887). Νομίζω ὀρθὴν τὴν λύσιν ταύτην, καίτοι πολλοὶ ἀντιδοξοῦσιν ἀπαιτοῦντες ῥητὴν ἀποδοχὴν ἐκ μέρους τῆς ἑταιρίας πρὸς κατάρτισιν τῆς ἐν λόγῳ ἀμφοτεροβαροῦς βάσεως. (Ἴδε ἰδίᾳ Pont § 880).

397. *Ταῦτα ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον σύστασιν ἢ ἵδρυσιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας.*

Ἀλλ' ἆρά γε τὸ σύστημα τοῦτο εἶνε ἐπαρκές;

Ἐπιτυγχάνεται δι' αὐτοῦ ἡ ἐν τῷ συμφέροντι τῶν μετόχων καὶ τῶν τρίτων σύστασις τῆς ἑταιρίας;

Οὐχί.

Διότι ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία παρ' ἡμῖν λαμβάνει, ὡς εἴρηται, τὴν νόμιμον αὐτῆς σύστασιν, ἅμα τῷ ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν σχεδιασθέντι καὶ συμβολαιογραφικῶς συνταχθέντι καταστατικῷ, τῷ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐγκριθέντι καὶ μετὰ τοῦ Β. Διατάγματος δημοσιευθέντι.

Ὁ ἡμέτερος νόμος δὲν περιβάλλει διὰ τῆς ἑαυτοῦ προστασίας τὴν νόμιμον σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. Διότι οὔτε τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα αὐτῆς νομικῶς τίθενται, ἅτινα εἶνε ἡ ἐγγραφὴ ὁλοκλήρου τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου καὶ ἡ καταβολὴ τοῦ τετάρτου ἢ μείζονος μέρους ἑκάστης μετοχῆς, ἐξαρτωμένης τῆς τηρήσεως τῶν στοιχείων τούτων ἐξ εἰδικῆς συνομολογίας ἐν τοῖς καταστατικοῖς διατυπουμένης (1), οὔτε

(1) *Ἡ καταβολὴ τοῦ τετάρτου προνοεῖται ὑπὸ πολλῶν ἐκ τῶν ἡμετέρων καταστατικῶν.*

ἐξακρίβωσίς τις ἐπιτάσσεται, ἀφορῶσα τὰ ἰδιαίτερα τῶν ἱδρυτῶν ὠφελήματα ἢ τὴν ἐκτίμησιν τῶν εἰς εἶδος εἰσφορῶν, τουτέστι τῶν μὴ εἰς χρήματα συνισταμένων ἢ ἕτερόν τι σχετικόν. Ἆρα, ἐὰν τυχὸν ἡ Κυβέρνησις δὲν προνοήσῃ περὶ τῆς προστασίας μετόχων τε καὶ τρίτων, ὅπερ δὲν συμβαίνει συχνάκις, ἡ πρόνοια αὕτη ἐξήρτηται ἐκ μόνης τῆς εὐσυνειδησίας καὶ εἰλικρινείας τῶν ἱδρυτῶν, τῶν τὰ ἑταιρικὰ καταστατικὰ καταρτιζόντων. Ἐὰν μὲν οὗτοι ὦσι τίμιοι καὶ ἔχωσι πόθον συστάσεως ἑταιρίας πραγματικῆς, οὐδεὶς ὁ κίνδυνος. Τὸ ἑταιρικὸν καταστατικὸν θέλει συνταχθῇ ὀρθῶς καὶ ἁρμοζόντως χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος. Ἐὰν ὅμως οὗτοι εὑρεθῶσι πλεονεκτικὸν χαρακτῆρα ἔχοντες, ἐνδέχεται πολυτρόπως καὶ δὴ δι' αὐθαιρέτου διοικητικοῦ συστήματος, ἢ διὰ τῆς συνομολογήσεως ὑπὲρ ἑαυτῶν ὑπερβολικῶν ὠφελημάτων, ἢ διὰ τῆς ὑπερβολικῆς ἐκτιμήσεως τῶν μὴ εἰς χρήματα συνεισφερομένων ὑπ' αὐτῶν ἀντικειμένων καὶ τῆς εἰς μετοχὰς μεταμορφώσεως αὐτῶν, ν' ἀπορροφήσωσι σπουδαίας ποσότητας ἐκ τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, ἐξ οὗ ἡ ἑταιρία ἤθελε χωλαίνει ἅμα τῇ συστάσει αὐτῆς.

398. Ἐντεῦθεν ἕπεται, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ μόνη ἄγκυρα σωτηρίας κεῖται ἐν τῇ διατάξει τοῦ ἄρθρου 37 Ἐμπ. νόμου περὶ Κυβερνητικῆς ἐγκρίσεως. Μεγάλως προστατεύονται τὰ τῶν μετόχων καὶ τρίτων συμφέροντα, ἐὰν ἡ κυβερνητικὴ ἔγκρισις δὲν εἶνε ἁπλῆ διατύπωσις, ἀλλὰ χορηγῆται μετ' ἀκριβῆ ἔρευναν τοῦ περιεχομένου τῶν καταστατικῶν, ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ νὰ ἐγκρίνηται ἡ ἑταιρία, ἡ μὴ οὖσα γέννημα ἁπλῆς ἱδρυτικῆς κερδοσκοπίας, ἀλλ' ἡ παρέχουσα ἐχέγγυα εὐρύθμου πορείας καὶ πιθανότητα ἐπιτεύξεως τοῦ ἑταιρικοῦ σκοποῦ. Ἰδίως δὲ ἡ Κυβέρνησις δέον νὰ ἐπιφέρῃ τὰς δεούσας τροποποιήσεις ἐν τῷ καταστατικῷ, ὁσάκις ἀνακαλύπτῃ κακὸν σύστημα διοικήσεως, αὐθαίρετον διαχειριστικὴν ἐξουσίαν ἄνευ χαλινοῦ, κίνδυνον ἐν τοῖς δικαίοις μετόχων τε

καὶ τρίτων. Ἰδιαιτάτη δὲ ἔρευνα δέον νὰ γίνηται ὅσον ἀφορᾷ τὰ ὑπὲρ τῶν ἰδρυτῶν συνομολογούμενα ἰδιαίτερα ὠφελήματα καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας τῶν μὴ εἰς χρήματα καταβαλλομένων εἰσφορῶν. Ἐὰν ἡ κυβέρνησις ἴδῃ ἀθέμιτα ἢ ὑπερβολικὰ ὠφελήματα ἢ ὑπερβολικὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας, δέον νὰ ἐπενέγκῃ τὰς δεούσας τροποποιήσεις καὶ ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους νὰ κυροῖ τὸ καταστατικόν.

Ἀλλ' εἶνε ἆρά γε εὔκολον νὰ παρατηρῶνται ταῦτα πάντα; Ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν ὡς πρὸς τοῦτο δυσχερείας. Ἐνίοτε ἐγένοντο Κυβερνητικαὶ τροποποιήσεις ἐπί τινων καταστατικῶν, ἐν εἰδικοῖς θέμασι, μάλιστα δὲ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, τῇ ἀρωγῇ τῶν νομικῶν συμβούλων. Ἀλλὰ δέον ἵνα τοῦτο γίνηται συνηθέστερον. Διότι, ἀδιαφορούσης τυχὸν τῆς Κυβερνήσεως, ἢ μὴ ἐχούσης τὸ θάρρος εἰς τὸ ἐπιβάλλειν δικαίας τροποποιήσεις, ἢ καὶ εἰς τὸ ἀρνεῖσθαι τὴν ἔγκρισιν, ἡ ἔλλειψις νέου νόμου, τιθεμένου φραγμοὺς νομικούς, ἔσεται λίαν καταφανής.

Παρατηρητέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ὑπάρχουσιν ἀνώνυμοι ἑταιρίαι, ἐνδιαφέρουσαι ἰδίᾳ τὸ κράτος, ἐν ᾗ δηλ. περιπτώσει τὸ δημόσιον εἶνε συμβαλλόμενον μέρος μετὰ προσώπων μελλόντων νὰ ἱδρύσωσι τὰς ἐν λόγῳ ἑταιρίας. Τοιαῦται ἑταιρίαι εἶνε αἱ σιδηροδρομικαί, αἱ μεταλλουργικαί, αἱ πρὸς ἄνοιξιν διωρύγων, ἀποξήρανσιν λιμνῶν καὶ αἱ ταύταις ὅμοιαι. Αἱ ἑταιρίαι αὗται ἱδρυνται οὐχὶ ἁπλῶς τῇ κυβερνητικῇ ἐγκρίσει, ἀλλὰ διὰ συμβάσεως, ἐγκρινομένης ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας. Ἐνταῦθα ἡ Κυβέρνησις δέον νὰ ἔχῃ ἀγρυπνότερον ὄμμα, παρασκευάζουσα καὶ σχεδιάζουσα τὴν σύμβασιν, οὕτως ὥστε ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ διατηρῶνται ἀλώβητα καὶ ἀκέραια τὰ τοῦ κράτους δίκαια, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ καταρτίζηται ἑταιρία βιώσιμος καὶ ἱκανὴ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ. Περὶ τούτου, καὶ τῶν συναφῶν πρὸς ταῦτα δυσχερῶν ζητημάτων γενήσεται ἴδιος λόγος ἐν τῷ 10ῳ Τμήματι τοῦ παρόντος Κεφαλαίου.

Προσθετέον ἐνταῦθα καὶ τοῦτο, ἔχον σχέσιν πρὸς τὸ ἐξεταζόμενον θέμα καὶ ἀφορῶν πάσας ἐν γένει τὰς ἀνωνύμους ἑταιρίας.

Μὴ νομίσωμεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐγκρίνουσα τὴν σύστασιν ἀνωνύμου τινὸς ἑταιρίας ἐπεράτωσε τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς. Ἀπαιτεῖται ἕτερόν τι, ἀναγόμενον εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς ἑταιρίας. Ἐν ἄλλοις λόγοις ἀπαιτεῖται ἡ ἀδιάλειπτος ἐποπτεία τῆς Κυβερνήσεως διὰ τοῦ ἁρμοδίου ὑπουργείου, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν διατάξεων τοῦ τε νόμου καὶ τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ. Πρὸς τοῦτο παρέχεται αὐτῇ ἐξουσία ὑπὸ τοῦ περὶ καθηκόντων τῶν Νομαρχῶν Β. Διατάγματος. Εἰς τοῦτο ἀφορῶν τὸ ἡμέτερον Νομοσχέδιον, ἔθετο αὐστηρὰς διατάξεις ὡς ἑξῆς. Ὥρισεν ἐν ἄρθρῳ 121 ὅτι «Ἡ Κυβέρνησις ἔχει ἐπὶ τῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν τὴν ἀνωτάτην ἐπυπτείαν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀκριβῆ ἐπιτήρησιν τῶν διατάξεων τοῦ νόμου καὶ τοῦ ἑταιρικοῦ αὐτῶν καταστατικοῦ. — Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν δικαιοῦται, ὑπαρχούσης εὐλόγου αἰτίας, νὰ διορίζῃ ἀντιπρόσωπον ἐκ τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων πρὸς ἐξέτασιν τῶν βιβλίων καὶ ἰσολογισμῶν τῆς ἑταιρίας καὶ ἐξέλεγξιν τῆς διαχειρίσεως αὐτῆς, ὅστις ὑποβάλλει ἠτιολογημένην ἔκθεσιν περὶ τῆς ἀνατεθείσης αὐτῷ ἐντολῆς». — Προστίθεται δὲ καὶ τοῦτο τὸ σπουδαῖον. «Ἐν περιπτώσει προφανοῦς παραβάσεως τῶν ὅρων τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ ἢ τοῦ νόμου, ἐπιτρέπεται μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν ἐπιτροπῆς ἡ ἀνάκλησις τοῦ ἐγκρίναντος τὴν σύστασιν τῆς ἑταιρίας Β. Διατάγματος». Ἡ ἐν λόγῳ ἀνάκλησις δύναται νὰ γείνῃ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἡμετέρου Ἐμπορικοῦ Νόμου. Διότι ὁ δυνάμενος νὰ ἐγκρίνῃ (ἄρθρ. 37) δύναται καὶ ν' ἀνακαλέσῃ τὴν ἔγκρισιν μὴ βλαπτομένων δικαιωμάτων τῶν τρίτων.

Β'.

Ἀνάλυσις ἐπὶ τῇ βάσει τῶτ νεωτέρων ἀλλοδαπῶν νομοθεσιῶν.

399. *Τὸ σύστημα τῶν νεωτέρων ἀλλοδαπῶν νομοθεσιῶν σκοπεῖ, ὡς καὶ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, ἵνα διὰ νομικῶν διατάξεων, ἀναγομένων εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, ἐξασφαλίζηται ἡ ἐπίτευξις τοῦ σκοποῦ αὐτῆς. Δι' αὐτοῦ κατηργήθη ἡ τῆς Κυβερνητικῆς ἐγκρίσεως διάταξις, ἡ ἐν τῷ ἄρθρῳ 37 τοῦ ἡμετέρου νόμου ἀναγραφομένη, ἀλλ' ἀντ' αὐτῆς καθιερώθη νομικὸς ὀργανισμός, περιφρουρῶν μετόχους τε καὶ τρίτους ἀπὸ ἐνδεχομένων καταχρήσεων. Αἱ νομοθεσίαι αὗται κατὰ τοῦτο εἶνε σύμφωνοι. Διαφοραί τινες ἐν ταῖς λεπτομερείαις μεταξὺ αὐτῶν ἀναφαίνονται διὰ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον βελτιόνων διατάξεων, ἀλλὰ τὸ οἰκοδόμημα ἐρείδεται ἐπὶ τῆς αὐτῆς βάσεως.*

Ἐν τῇ ἀναλύσει ταύτῃ ἐξηγηθήσεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τίς τῶν νομοθεσιῶν τούτων ἐπέτυχε κάλλιον ὡς πρὸς τοῦτο. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ νέον τοῦτο σύστημα ἔχει τρωτά τινα μέρη. Μελέτη δὲ γίνεται ἀδιακόπως ἐν Εὐρώπῃ πρὸς τελειοποίησιν αὐτοῦ ἔτι μᾶλλον, καθὰ ἀνωτέρω ἐκτενέστερον ὑπεδείχθη. (Ἴδε § 380.)

400. *Αἱ κυριώτεραι ἀλλοδαπαὶ νομοθεσίαι, αἱ τὴν σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ὡς ἀνωτέρω κανονίζουσαι, εἶνε αἱ ἑξῆς· 1) Ἡ Γαλλική, ἐν ἄρθροις 1, 2, 3, 4, 23, 24 καὶ 27. 2) Ἡ Βελγική, ἐν ἄρθροις 29—34, ὡς ἐτροποποιήθησάν τινα ἐξ αὐτῶν διὰ τοῦ νόμου τοῦ 1886. 3) Ἡ Ἑλβετική, ἐν ἄρθροις 617 καὶ ἑπ. 4) Ἡ Ἰταλική, ἐν ἄρθροις 126—138. καὶ 5) Ἡ Γερμανική, ἐν ἄρθροις 207—211, μετὰ τῶν πολλῶν προσθηκῶν, αἵτινες ἐγένοντο διὰ τοῦ νόμου τοῦ 1884 δι' ἀλφαβητικῶν γραμμάτων. Περὶ τῆς*

Ἀγγλικῆς δὲν ποιούμεθα λόγον, διότι παραδόξως αὕτη ἔχει εἰσέτι τὸ παλαιὸν σύστημα, ὅσον ἀφορᾷ τὴν σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, ὁμοιάζον πρὸς τὸ τοῦ ἡμετέρου νόμου.

401. *Τὸ σύστημα τῶν νέων νομοθεσιῶν στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἑξῆς βάσεων,*

1) Ἡ δημιουργουμένη ἑταιρία δέον νὰ ᾖ βιώσιμος παρισταμένη ἐχέγγυα πιθανῆς ἐπιτεύξεως τοῦ σκοποῦ αὐτῆς. Ἄρα δέον νὰ διαγράφωνται νομοθετικῶς τὰ στοιχεῖα τῆς νομίμου συστάσεως αὐτῆς.

Τρία στοιχεῖα ὡρίσθησαν ὡς οὐσιωδέστατα ἐπὶ τούτῳ. Ταῦτα εἶνε τὰ ἑξῆς.

α) Ὕπαρξις ὡρισμένου ἀριθμοῦ συνεταίρων. Ἑπτὰ κατά τε τὸν Γαλλικὸν νόμον τοῦ 1867 (ἄρθρ. 23) καὶ κατὰ τὸν Βελγικὸν (ἄρθρ. 29). Πέντε δὲ κατὰ τὸν Γερμανικὸν (ἄρθρον 209).

Αἱ νομοθεσίαι αὗται ἐνόμισαν, ὅτι διὰ τῆς διατάξεως ταύτης, ἡ πρὸς σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας παρεχομένη συνδρομὴ καθίσταται τελεσφόρος. Ἀλλ' ἕτεροι νόμοι, ὡς π. χ. ὁ Ἰταλικὸς Κῶδιξ, ὁ Ἑλβετικὸς νόμος, ὁ Οὐγγρικὸς καὶ ὁ Ἱσπανικός, δὲν ἀπαιτοῦσι τὸ στοιχεῖον τοῦτο. Τὸ αὐτὸ ἀπεφήνατο καὶ τὸ κατ' Αὔγουστον τοῦ 1889 συγκροτηθὲν ἐν Παρισίοις διεθνὲς Συνέδριον. Ἄρα μεταξὺ τῶν νομοθεσιῶν διαίρεσις ὡς πρὸς τοῦτο ὑφίσταται.

β) Τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον δέον νὰ ᾖ ὁλοσχερῶς ἐγγεγραμμένον (Ἴδε ἄρθρ. 1 Γαλλικοῦ, ἄρθρ. 29 καὶ 76 Βελγικοῦ νόμου, 209 Γερμανικοῦ, 618 Ἑλβετικοῦ καὶ 131 Ἰταλικοῦ).

καὶ γ) Μέρος ἑκάστης μετοχῆς δέον νὰ ᾖ καταβεβλημένον. Τὸ μέρος τοῦτο ὥρισται ὑφ' ἑκάστης νομοθεσίας διαφόρως μέν, ἀλλ' ἐν μέτρῳ, κατὰ τὰς εἰδικὰς οἰκονομολογικὰς περιστάσεις ἑκάστου ἔθνους. Εἰς τὸ τέταρτον μέν, κατὰ τὸν Γαλλικὸν νόμον (ἄρθρ. 1), καὶ κατὰ τὸν Γερμανικὸν (ἄρθρ.

210), εἰς τὸ δέκατον δὲ κατὰ τὸν Βελγικὸν τοῦ 1886 (ἄρθρ. 29 τροποποιημένον). εἰς τὸ πέμπτον κατὰ τὸν Ἑλβετικὸν (ἄρθρ. 618) καὶ εἰς τὰ τρία δέκατα κατὰ τὸν Ἰταλικὸν (ἄρθρ. 131). Τὸ δέκατον εἶνε ἐλάχιστον. Τὰ τρία δέκατα φαίνονται προτιμητέα. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐπὶ πασῶν τῶν ἑταιριῶν ὑφ' ἑκάστης νομοθεσίας τὸ αὐτὸ μέτρον ὁρίζεται, πλὴν τῶν ἀσφαλιστικῶν, διότι ἐπ' αὐτῶν ὁρίζεται πολὺ ὀλιγώτερον, π. χ. τὸ δέκατον. (Ἴδε Ἰταλ. Κ. ἄρθρ. 131).

Ἡ πραγματοποίησις τῶν δύο τούτων στοιχείων γίνεται, ὡς προδήλως ἐννοεῖται, πρὸ τῆς νομίμου συστάσεως τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία δὲν δύναται νὰ ἱδρυθῇ καὶ συνεπῶς ν' ἄρξηται τῶν ἐργασιῶν της ἢ νὰ λειτουργήσῃ, ἐὰν τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον τὸ συνιστῶν τὴν βάσιν καὶ ὑπόστασιν τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας μὴ ᾖ ἐγγεγραμμένον καθ' ὁλοκληρίαν, καὶ ἐὰν δὲν καταβληθῇ οὐσιῶδες μέρος αὐτοῦ.

Ἡ καταβολὴ γίνεται ἅμα τῇ ἐγγραφῇ ἢ μετὰ προθεσμίαν ὁριζομένην ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν ἐν τῷ προγράμματι. Ῥητῶς τοῦτο λέγει τὸ ἄρθρ. 132 Ἰταλ. Κ., ἔνθα ὁρίζεται τί δέον γενέσθαι, ἐὰν ἡ προθεσμία παρέλθῃ ἄπρακτος.

Τὸ ποσὸν τοῦ καταβλητέου κεφαλαίου δὲν ὑπολογίζεται ἐπὶ τοῦ ἐγγραφέντος, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἀντιπροσωπευομένου ἐφ' ἑκάστης μετοχῆς.

Τὰ στοιχεῖα ταῦτα, ἤτοι ἡ ἐγγραφὴ ὁλοκλήρου τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, καὶ ἡ μερικὴ καταβολή, ἀπῃτήθησαν ἀνεξαιρέτως ὑπὸ πασῶν τῶν ἀνωτέρω νομοθεσιῶν, ὅπως ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία ἐμπνέῃ ἅμα τῇ ἐνάρξει αὐτῆς, τὴν πίστιν, ἧς ὑπαρχούσης, οἱ μέτοχοι καὶ οἱ τρίτοι προσκτῶνται τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἵδρυται ἑταιρία σπουδαία καὶ στερεά, προτιθεμένη νὰ ἐνεργήσῃ τελεσφόρως.

Ὑπαρχόντων τῶν στοιχείων τούτων, οἱ μέτοχοι εἶνε βέ-

βαιοι ὅτι γενήσεται ὁλόκληρος ἡ ἐγγραφὴ τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου· ἐγγράφονται δὲ ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον, συνορῶντες ὅτι ὁ δεσμός δι' οὗ συνδέονται εἶνε γενικὸς, ἀφορῶν πάντας τοὺς ἐγγραφέντας. Καλυπτομένου δὲ οὕτω τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου καὶ καταβαλλομένου σπουδαίου μέρους ἐξ αὐτοῦ, οἱ τρίτοι, οἱ μετὰ τῆς ἑταιρίας συναλλασσόμενοι, βασίζονται ἐπὶ τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, καὶ ἔχουσιν ὡς ἐχέγγυον εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ἀρκοῦν μέρος ἐξ αὐτοῦ.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὸ στοιχεῖον τῆς μερικῆς καταβολῆς προνοεῖται ὑπὸ πολλῶν ἐκ τῶν ἡμετέρων καταστατικῶν· οὕτω μεταξὺ ἄλλων ἐν τῷ τῆς Τραπέζης Ἠπειροθεσσαλίας ὁρίζεται αὕτη εἰς τὸ τέταρτον, καταβλητέον ἅμα τῇ ἐγκρίσει τοῦ καταστατικοῦ. (ἄρθρ. 5). Τὸ αὐτὸ διατυποῦται καὶ ἐν ἄλλοις. Ἀλλ' ἐνδέχεται ἐν ἑτέροις νὰ ὁρίζηται εἰς ἐλάχιστον ποσόν, ὅπερ, κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον, δὲν ἀπαγορεύεται. Ἄλλως δὲν ἀπαιτεῖται ὡς στοιχεῖον συστάσεως τῆς ἑταιρίας. Τὸ δὲ τῆς ἐγγραφῆς ὁλοκλήρου τοῦ κεφαλαίου στοιχεῖον δὲν ἀναγράφεται ἐν τοῖς καταστατικοῖς, ὅτε δύνανται νὰ συμβαίνωσι τ' ἄνω ἀποτελέσματα.

402. Τίνες αἱ συνέπειαι αἱ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἄνω στοιχείων πηγάζουσαι ;

Ὑπάρχει, ὡς πρὸς τοῦτο οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τοῦ Βελγικοῦ νόμου τοῦ **1886** καὶ τῶν Γαλλικοῦ, Ἰταλικοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ Βελγικοῦ τοῦ **1873**.

Κατὰ μὲν τοὺς τρεῖς τελευταίους νόμους τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἀπαιτοῦνται ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς ἑταιρίας, Τοῦτο οὐ μόνον προκύπτει ἐκ τῆς φράσεως une société anonyme n'est pas définitivement constituée... Ἀλλ' ὁρίζεται καὶ ῥητῶς ἐν τοῖς ἄρθροις **7** τοῦ Γαλλικοῦ καὶ **34** τοῦ Βελγικοῦ. Ὁ Ἰταλικὸς Κῶδιξ δὲν ὁρίζει τοῦτο ῥητῶς, ἀλλ' ἡ συνέπεια αὕτη προδήλως ἐξάγεται ἐκ τῆς οὐσιώδους ἀναγραφῆς τῶν ἄνω στοιχείων, ἅτινα εἶνε συμφυῆ τῇ οὐσίᾳ

τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. (Ἴδε Vidari le soc. 383). Ἀλλ' ὁ Βελγικὸς νόμος τοῦ 1886 ἐνεωτέρισεν ὡς πρὸς τοῦτο. διότι ἐν ἄρθρῳ 29 ἔχει τὴν φράσιν La constitution d' une société anonyme requiert. Ἆρα κατ' αὐτὸν ἀπαιτοῦνται μὲν ταῦτα· ἀλλ' ἐλλείψει τινὸς τούτων, δὲν ἐπέρχεται ἀκυρότης, ἐπίκειται ὅμως, κατὰ τὸ ἄρθρον 34, βαρυτάτη εὐθύνη τοῖς ἱδρυταῖς ἕνεκα τῆς παραλείψεως. Ὁ νεώτερος Βέλγος νομοθέτης κατενόησεν ὅτι ἡ εὐθύνη ἐπενεργεῖ δραστικώτερον ἢ ἡ ἀκυρότης· ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀκυρότης, ἐπερχομένη μάλιστα βραδέως, δύναται νὰ βλάψῃ σπουδαίως μετόχους τε καὶ τρίτους. (Ἴδε Namur Supplement au Code de Com. Belge revisé, ἔνθα ἡ αἰτιολογικὴ ἔκθεσις). Τοῦτο γενικῶς ἐν Βελγίῳ ἀναγνωρίζεται. (1)

Ἡ εὐθύνη δ' αὕτη ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34 τοῦ ἐν λόγῳ νόμου ὡς ἑξῆς. Οἱ ἱδρυταὶ εἶνε ἀλληλεγγύως ὑπεύθυνοι ἀπέναντι τῶν ἐνδιαφερομένων, μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὄψει πάσης ἐναντίας συμβάσεως. 1) περὶ πασῶν τῶν ἑταιρικῶν ὑποχρεώσεων μέχρι τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἑπτὰ τοὐλάχιστον συνεταίρων. 2) περὶ τοῦ μέρους τοῦ κεφαλαίου ὅπερ δὲν εἶνε ἰσχυρῶς (valablement) ἐγγεγραμμένον. Ὡς πρὸς τοῦτο θεωροῦνται αὐτοδικαίως ἐγγεγραμμένοι· καὶ 3) περὶ τῆς καταβολῆς τοῦ μὴ καταβληθέντος δεκάτου τῶν μετοχῶν.

Ὡς ἐνδιαφερόμενοι (interessés) ἐννοοῦνται οἱ μέτοχοι, οἱ δανεισταὶ τῆς ἑταιρίας καὶ πάντες οἱ λοιποὶ οἱ ἐν ταῖς περιπτώσεσι ταύταις τυχὸν βλαπτόμενοι. Οἱ ἱδρυταί, καίπερ ἀλληλεγγύως ἐνεχόμενοι ἀπέναντι τῶν ἐνδιαφερομένων, δύνανται νὰ ἔχωσιν ἀναγωγὴν κατὰ τῆς ἑταιρίας ἐν εἰδικοῖς θέμασι, π. χ. ὅταν κατέβαλον ὀφειλὴν πρὸς ἀπαλλαγὴν αὐ-

---

(1) Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Βελγικοῦ νόμου καὶ τὸ κατὰ Αὔγουστον τοῦ 1889 συνελθὸν ἐν Παρισίοις διεθνὲς συνέδριον ἀπεδέξατο ὡς συνέπειαν τὴν εὐθύνην τῶν ἱδρυτῶν οὐχὶ δὲ τὴν ἀκυρότητα τῆς ἑταιρίας.

τῆς, ἤτοι τίμημα τροφίμων χορηγηθέντων τῇ ἑταιρίᾳ. Ἡ λέξις «ἰσχυρῶς» «valablement» ἐτέθη ὅπως δηλωθῇ ὅτι, ἐὰν μέτοχός τις ἐπιτύχῃ τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἐγγραφῆς, ἕνεκα δόλου ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας, τὸ μέρος τοῦτο τοῦ κεφαλαίου θεωρεῖται ὡς μὴ ἐγγεγραμμένου, ἐνεχομένων τῶν ἱδρυτῶν. (Namur αὐτόθι ἔνθα ἡ αἰτιολογικὴ ἔκθεσις. Σελ. 37—41)

403. Ἐνταῦθα εἶνε ἀναγκαία ἡ ἑξῆς παρατήρησις.

Ὁ Ἰταλικὸς Ἐμπορικὸς Κῶδιξ ἐκραταίωσε τ' ἄνω στοιχεῖα, ὁρίσας τὴν τῶν ἱδρυτῶν εὐθύνην ἐν ἄρθρῳ 126, ὡς ἑξῆς. (Ἴδε καὶ ἀντίστοιχον ἄρθρον 30 τοῦ Νομοσχεδίου). «Οἱ ἱδρυταὶ εἶνε ὑπεύθυνοι προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως διὰ τὰς πρὸς σύστασιν τῆς ἑταιρίας συνομολογουμένας ὑπ' αὐτῶν ὑποχρεώσεις, ἐπιφυλαττομένης καὶ τῆς κατ' αὐτῆς ἀναγωγῆς, ἐὰν ὑπάρχῃ περίπτωσις. Τούτους βαρύνουσι πᾶσαι τυχὸν αἱ συνέπειαι τῶν πρὸς σύστασιν τῆς ἑταιρίας πράξεων, ὡς καὶ ὅλαι αἱ ἀναγκαῖαι δαπάναι. Ἐὰν δὲ ἡ ἑταιρία δι' οἱουδήποτε λόγου δὲν συστηθῇ, δὲν δύνανται οὗτοι νὰ αἰτῶσιν ἀποζημίωσιν παρὰ τῶν ἐγγραφέντων μετόχων.» Ὁ αὐτὸς νόμος ἐκραταίωσε τ' ἄνω διὰ τῆς ἑξῆς διατάξεως, τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ 137 ἀναγραφομένης. Κατ' αὐτὸ πᾶσα πώλησις ἢ ἐκχώρησις μετοχῶν, γενομένη ὑπὸ τῶν ἐγγραφέντων μετόχων πρὸ τῆς νομίμου συστάσεως τῆς ἑταιρίας, εἶνε ἄκυρος καὶ ἄνευ ἀποτελέσματος· ὁ δ' ἐκποιήσας δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς ἀπόδοσιν τοῦ καταβληθέντος αὐτῷ ποσοῦ. Τοῦτο προσελήφθη ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ νομοσχεδίῳ (ἄρθρον 31.) Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης δὲν δύναταί τις, εἴτε ἱδρυτὴς ἢ ἄλλος, νὰ ἐκποιῇ τὰς μετοχάς αὐτῆς πρὸ τῆς νομίμου συστάσεως, ἥτις ἐκποίησις συνήθως γίγνεται εἰς ἥσσονα τῆς ὀνομαστικῆς τιμῆς. Προστίθεται δ' ἐν τῷ ἄρθρῳ 137 καὶ 31 καὶ τοῦτο ὅτι ἡ ἀκυρότης λαμβάνει χώραν καὶ ὅταν ἐν τῇ πωλήσει ἐτέθη ἡ ᾗτρα «ἐφ' ὅσον ἡ ἑταιρία συστηθῇ ἢ ἄλλη ὁμοία.» Διότι ἡ μετοχὴ εἶνε

μέρος τοῦ περιληπτικοῦ ὄντος δηλ. τῆς ἑταιρίας. Μὴ ὑφισταμένης τῆς ἑταιρίας δηλ. τοῦ ὅ λ ο υ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀντικείμενον συναλλαγῆς οὔτε ὡς πρὸς τὸ μέρος. Ἀλλ' ἵνα μετριασθῇ ἡ ἀπαγόρευσις προσετέθη ἐν τοῖς ἄρθροις τούτοις καὶ τὸ ἑξῆς, μὴ παραβλάπτον, κατὰ τὴν αἰτιολογικὴν ἔκθεσιν, τὸ γενικὸν συμφέρον «ὅτι δὲν ἀπαγορεύεται ἡ ἄνευ ἀμοιβῆς παραδοχὴ τρίτου εἰς τὴν συμμετοχὴν τῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων, αἵτινες πηγάζουσιν ἐκ τῆς γενομένης ἢ γενησομένης ἐγγραφῆς.» (Vidari il nuovo God. di com. σελ. 114.) Ἐν ἄρθρῳ 138 καὶ τῷ ἀντιστοίχῳ 32 Νομοσχεδίου, προσετέθη καὶ τοῦτο (ἴδε σ. 19). «Πᾶσα ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν γενησομένη δικαιοπραξία ἐκτὸς τῶν πρὸς σύστασιν τῆς ἑταιρίας ἀπαιτουμένων εἶνε ἄκυρος ἀπέναντι αὐτῆς, ἐὰν δὲν ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως.

Ταῦτα ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρώτην βάσιν, καθ'ἣν ἀπαιτεῖται ἡ ὕπαρξις νομικῶν στοιχείων διὰ τὴν σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας.

404. 2) Ἑτέρα βάσις τοῦ νέου νομοθετικοῦ συστήματος, εἶνε ἡ ἑξῆς.

Οἱ ἱδρυταὶ δέον νὰ μὴ ἔχωσιν ἀπόλυτον ἐξουσίαν εἰς τὸ καταρτίζειν ὁριστικῶς καὶ ἀνεξελέγκτως τὴν ἀνώνυμον ἑταιρίαν. Οὗτοι δύνανται ἁπλῶς νὰ σχεδιάζωσι τὴν κατάρτισιν αὐτῆς, ὁρίζοντες τὰς κατ' αὐτοὺς ὁριστέας βάσεις τῆς συστάσεως αὐτῆς, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ περιάπτωσι τῇ ἑταιρίᾳ ὁριστικὸν κῦρος. Ἐν ἄλλαις λέξεσι, πᾶν ὅ,τι ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν ἐπιχειρεῖται, ἔχει προπαρασκευαστικὸν χαρακτῆρα. Οἱ ὅροι τοῦ καταστατικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο ἔγγραφον σχεδιάζονται. Δὲν ἔχουσι τύπον ὁριστικόν. Καὶ αὐταὶ δὲ αἱ ἐγγραφαὶ γίνονται ὑπὸ τὴν σιωπηρὰν αἵρεσιν ὅτι ἡ ἑταιρία συσταθήσεται νομίμως.

Τίνι δὲ τρόπῳ ἡ ἑταιρία προβαίνει εἰς τὸν ὁριστικὸν αὐτῆς καταρτισμόν;

Ἔχει νομοθετηθῆ ῥητῶς καὶ σαφῶς ὅτι ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο ἡ σύγκλησις προκαταρκτικῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, ἥτις ἐπιβλέπουσα τὴν τήρησιν τῶν νομίμων διατυπώσεων, ἐπεξεργαζομένη τὰς βάσεις, τὰς ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν τεθείσας, καὶ πειθομένη περὶ τῆς ὀρθότητος αὐτῶν, βεβαιοῖ δι' ἀποφάσεως τὴν νόμιμον σύστασιν τῆς ἑταιρίας. Ἄρα, ὡς πολλάκις εἴρηται, τὸ ὁριστικὸν τοῦ καταστατικοῦ ἐξήρτηται, οὐχὶ ἐκ τῆς πρωτοβουλίας τῶν ἱδρυτῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνελεύσεως ταύτης. Οἱ νόμοι μάλιστα Ἰταλικός, Γερμανικὸς καὶ Βελγικός, διετύπωσαν καὶ ὡρισμένας προϋποθέσεις, ἀσφαλιζούσας ἔτι μᾶλλον τὴν ὀρθὴν ἐξέλεγξιν διὰ τῆς εὐρείας καὶ πολλαπλῆς εὐθύνης, ἣν κατὰ τῶν ἱδρυτῶν ἐπέβαλον.

405. *Πρὸ τῆς ἀναλύσεως τῆς δευτέρας ταύτης βάσεως, καθοριστέα ἡ κατὰ τὸ νέον νομοθετικὸν σύστημα ἱδρυτικὴ ἔννοια καὶ ἰδιότης.*

Οἱ ἱδρυταὶ καλοῦνται ἐν Γαλλίᾳ fondateurs, *ἐν Ἰταλίᾳ* promotori *καὶ ἐν Γερμανίᾳ* grundern.

Οἱ νόμοι Γερμανικὸς καὶ Βελγικὸς τοῦ 1886 ἀναλογιζόμενοι τὴν εὐρεῖαν καὶ πολλαπλῆν εὐθύνην, ἣν ἐπάγεται ἡ τῶν ἱδρυτῶν ἰδιότης, διετύπωσαν νομοθετικῶς τὸν ὁρισμὸν τῶν ἱδρυτῶν καὶ ὥρισαν τίνι τρόπῳ διακριτέοι οὗτοι τῶν ἁπλῶν μετόχων.

Πρὸ τούτου ἐξεταστέον τὸ ἑξῆς.

Κατὰ τὸ νέον νομοθετικὸν σύστημα καθιεροῦται διττὸς τύπος, καθ' ὃν ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία σχεδιάζεται καὶ ἐκδηλοῦται.

Ὁ τύπος οὗτος εἶνε, α) Δημόσιον ἔγγραφον, ἐν ᾧ πάντες οἱ εἰς ὁλόκληρον τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον ἐγγραφόμενοι, παρίστανται ὡς συμβαλλόμενοι προσωπικῶς ἢ δι' εἰδικῶν πληρεξουσίων, δι' οὗ ἐγγράφου βεβαιοῦται ἡ ὕπαρξις τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου διαγραφομένων ὅρων. (Ἄρθρ. 209 Γερμα-

νικοῦ νόμου, ἄρθρ. 30 Βελγικοῦ καὶ ἄρθρ. 128 Ἰταλικοῦ.)
Τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἄρθρῳ 8 τοῦ νομοσχεδίου. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐγγραφομένων τῶν συμβαλλομένων δι' ὁλόκληρον τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον, δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἑτέρας τινὸς ἐνεργείας καὶ β) Τὸ μέσον τῆς δημοσίας ἐγγραφῆς, soucription des actions, sctienzeichnucng, sottoscrizione delle azioni. *Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἀναφαίνεται ἓν τῶν κυριωτέρων ἔργων τῶν ἱδρυτῶν, οἵτινες ἐπὶ τῇ βάσει προγράμματος, ὑπ' αὐτῶν συνταχθέντος, καλοῦσι τὸ κοινὸν πρὸς ἐγγραφὴν καὶ συλλέγουσι τὰς ἐγγραφάς. Ἐν τῇ ἐναρξει τοῦ ἔργου τούτου, ἐνδείκνυται προδήλως ἡ ἰδιότης αὐτῶν ὡς ἱδρυτῶν. Ἐν τῷ προγράμματι ἀναφέρονται ὁ σκοπός, τὸ κεφάλαιον, αἱ κύριαι ῥήτραι τοῦ καταστατικοῦ συμβολαίου καὶ τ' ἀπονεμόμενα τοῖς ἱδρυταῖς ἢ μετόχοις ἰδιαίτερα ὠφελήματα, ἢ τὰ ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ καταστατικοῦ ὁριζόμενα. Τὸ πρόγραμμα ὑπογράφεται ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν, καὶ ἐν αὐτῷ δύναται νὰ ὁρίζηται προθεσμία πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς ὑποχρεώσεως τῶν ἐγγραφέντων, δηλαδὴ ἐν περιπτώσει καθ' ἣν δὲν κατορθωθῇ ἡ σύστασις τῆς ἑταιρίας. Τὸ πρόγραμμα, μετὰ τῶν ἐν δημοσίῳ ἐγγράφῳ ὑπογραφῶν τῶν ἱδρυτῶν, δημοσιεύεται προσηκόντως. (ἄρθρ. 129 Ἰταλικοῦ Κώδικος, ἄρθρ. 31 Βελγικοῦ νόμου καὶ ἄρθρ. 209 Γερμανικοῦ.)Προστίθεται δὲ ὅτι αἱ ἐγγραφαὶ τῶν μετοχῶν γίνονται ὑπὸ ἓν ἢ πλείονα ἀντίτυπα τοῦ προγράμματος τῶν ἱδρυτῶν ἢ τοῦ σχεδίου τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ, δέον δὲ νὰ περιέχωσι τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον ἢ τὴν ἐπωνυμίαν καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ἐγγραφομένου, τὸν ἀριθμὸν ἐν ὁλογράφῳ τῶν ἐγγραφομένων μετοχῶν, τὴν χρονολογίαν τῆς ἐγγραφῆς καὶ ῥητὴν δήλωσιν τοῦ ἐγγραφομένου ὅτι ἐν πληρεστάτῃ γνώσει ἀποδέχεται τὸ πρόγραμμα ἢ τὸ σχέδιον τοῦ καταστατικοῦ. Αἱ ἐγγραφαὶ δύνανται νὰ γίνωνται ἐπ' ἴσης δι' ἐπιστολῶν τῶν ἐγγραφομένων πρὸς τοὺς ἱδρυτάς,*

περιεχουσῶν πάντα τ' ἀνωτέρω. Ἡ ὑπὸ τῶν ἐγγραφομένων μετοχῶν ἀποδοχὴ τῆς ἀξίας τῶν εἰς εἶδος εἰσφορῶν καὶ τῶν ἰδιαιτέρων ὠφελημάτων δὲν ἔχει ἀποτέλεσμα, ἐὰν δὲν ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς συνελεύσεως (ἄρθρ. 130 Ἰταλ. Κώδικος).

Τίς ἡ νομικὴ σχέσις μεταξὺ τῶν ἱδρυτῶν, τῶν ἐγγραφομένων ὡς μετόχων καὶ τῆς ἑταιρίας; Ὡς πρὸς τοῦτο ἐμορφώθησαν ἐν Γερμανίᾳ πλεῖσται ὅσαι θεωρίαι, ἃς ὁ περίεργος δύναται νὰ ἴδῃ παρ' Ἀγγελάκῃ σελ. 45. Ὁ Ἰταλικὸς Κῶδιξ περιέχει σαφὲς καὶ ἀσφαλὲς μέσον, ἐκδηλοῦν τὴν ἐν λόγῳ νομικὴν σχέσιν, οἷον ὡρίσθη καὶ ἀνωτέρω, ὅτι πᾶς ἐγγραφόμενος ὡς μέτοχος δηλοῖ ὅτι ἀποδέχεται τὸ πρόγραμμα ἢ τὸ σχέδιον τοῦ καταστατικοῦ, ὧν ἐν γνώσει τῶν βάσεων τῶν ἐν αὐτοῖς ἀναφερομένων. Ἆρα κατ' αὐτὰ κανονίζονται τὰ περαιτέρω. Παρ' ἡμῖν δὲν ἀναφαίνεται τὸ ζήτημα τοῦτο· διότι, ὡς εἴρηται (§ 396), τὸ πρόγραμμα, πρὸς πλήρωσιν τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, ἐκδίδοται μετὰ τὴν νόμιμον σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, ἤτοι μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ δημοσίου ἐγγράφου, τὴν κυβερνητικὴν ἔγκρισιν καὶ τὴν δημοσίευσιν. Πᾶς δὲ ἐγγραφόμενος μέτοχος ἀποδέχεται τὸ ἑταιρικὸν καταστατικὸν καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ὅρους.

406. Ὁ μὲν Γερμανικὸς νόμος ὁρίζει ὅτι ἱδρυταὶ εἶνε οἱ μέτοχοι, οἱ συντάττοντες τὸ καταστατικὸν ἢ οἱ μὴ διὰ χρημάτων τὸ ἀντίτιμον τῶν μετοχῶν καταβάλλοντες.

Ὁ δὲ Βελγικὸς νόμος τίθησι τὴν αὐτὴν ἀρχὴν καὶ δὴ ὅτι οἱ παριστάμενοι εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ δημοσίου ἐγγράφου θεωροῦνται ὡς ἱδρυταὶ τῆς ἑταιρίας. Προσεπιλέγει ὅμως καὶ τοῦτο, «Ἐὰν τὸ ἔγγραφον ὁρίζῃ ὡς ἱδρυτὰς ἕνα ἢ πλείονας μετόχους, κατέχοντας συλλήβδην τοὐλάχιστον τὸ τρίτον τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, οἱ λοιποὶ παριστάμενοι, οἵτινες περιορίζονται εἰς ἐγγραφὴν μετοχῶν συνισταμένων εἰς χρήματα, χωρὶς νὰ λαμβάνωσιν οὐδεμίαν ἰδιαιτέραν ὠφέλειαν, θέλουσι θεωρεῖσθαι ὡς ἁπλοῖ μέτοχοι».

Ἡ διάκρισις, ἣν ὁ νεώτατος Βέλγος νομοθέτης ἔθετο εἶνε δικαία· διότι ἐνδέχεταί τινες ἐκ τῶν παρισταμένων, ἐγγραφόμενοι τυχὸν δι' ἐλάχιστα ποσά, νὰ μὴ θέλωσι νὰ μετάσχωσι τῆς ἱδρύσεως τῆς ἑταιρίας. Ἆρα δὲν πρέπει νὰ ἐξομοιωθῶσι πρὸς τοὺς ἱδρυτάς, ἐξ ἧς ἰδιότητος ἤθελον ἀναλάβει βαρυτάτην εὐθύνην, οἵα ὥρισται ἐν τῷ ἄρθρῳ 134 (Ἴδε § 402). Ἆρα ὅταν τὸ καταστατικὸν ὁρίζῃ τινὰς ὡς ἱδρυτάς, κατέχοντας τὸ τρίτον τοὐλάχιστον τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, οἱ λοιποὶ παριστάμενοι ἐν τῇ συντάξει αὐτοῦ θεωροῦνται ὡς ἁπλῶς ἐγγραφέντες ὡς μέτοχοι, ἐὰν ὑπάρχωσιν οἱ ἐξῆς ὅροι, τουτέστιν ἐὰν αἱ μετοχαὶ αὐτῶν ὦσι χρηματικαὶ καὶ ἐὰν οὐδὲν ἰδιαίτερον πλεονέκτημα συνωμολόγησαν. Ἆρα ἐξ ἀντιθέτου, ὅταν αἱ μετοχαὶ αὐτῶν ὦσιν αὐτούσιοι, ἤτοι ἀντιπροσωπεύωσιν οὐχὶ χρήματα, ἀλλ' ἕτερα ἀντικείμενα (apport) ἢ ὅταν συνωμολόγησαν ὑπὲρ ἑαυτῶν ἰδιαίτερα ὠφελήματα, ἔστω καὶ ἐλάχιστα, περιβάλλονται τὴν τοῦ ἱδρυτοῦ ἰδιότητα. Ἐν τῇ περιπτώσει καθ' ἣν τὸ καταστατικὸν ὁρίζει τινὰς ὡς ἱδρυτάς, δέον οὗτοι νὰ κατέχωσι τὸ τρίτον τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου. Διότι ἄλλως ἤθελεν ἐπέλθει τὸ ἄτοπον νὰ ὁρίζωνται ὡς ἱδρυταὶ οἱ ἐγγραφόμενοι δι' ἐλάχιστα ποσὰ καὶ οἱ μὴ παρέχοντες τὴν δέουσαν ἀσφάλειαν, ὅτε ἡ εὐθύνη εἰς ἣν στηρίζεται τὸ Βελγικὸν σύστημα θὰ ἦτο φαντασιώδης. (Namur *αὐτόθι, ἔνθα αἱ ἐν τῇ Βουλῇ συζητήσεις § 21—25*).

407. *Ἕτεραι νομοθεσίαι δὲν δίδουσιν ὁρισμὸν τῶν ἱδρυτῶν, φοβούμεναι μήπως δι' αὐτοῦ περιορίσωσι τὴν ἰδιότητα αὐτῶν. Διὰ τοῦτο ἀφίενται ὡς πρὸς τοῦτο τῇ τοῦ δικαστοῦ κρίσει. Ἠδύναντο, κατ' ἐμὴν γνώμην, νὰ χαρακτηρισθῶσιν οὗτοι ἐν τῷ νόμῳ ὡς ἑξῆς. «Οἱ συνομολογοῦντες καὶ ἐπιχειροῦντες τὴν σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, καλοῦνται ἱδρυταί. Ἡ ἰδιότης τῶν ἱδρυτῶν δύναται νὰ προκύπτῃ καὶ ἐκ τῆς ὑπό τινος μετόχου λήψεως ἰδιαιτέρων ὠφελη-*

μάτων ἢ ἐκ τῆς ὑπ' αὐτοῦ παραχωρήσεως τῇ ἑταιρίᾳ εἰσφορῶν εἰς εἶδος ἢ ἐξ ἑτέρων πράξεων ἐμφαινουσῶν πρόθεσιν καὶ ἀπόφασιν πρὸς σύστασιν τῆς ἑταιρίας. Τοῦτο διετυπώθη ἐν τῷ Νομοσχεδίῳ αὐτολεξεὶ ἐν ἄρθρῳ 29.

408. Καθορισθείσης τῆς ἰδιότητος τῶν ἱδρυτῶν, ἐξεταστέα ἤδη ἡ ἀποστολὴ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, τῆς κεκλημένης, ὡς εἴρηται, νὰ ἐγκρίνῃ ἢ μὴ τὴν ἵδρυσιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας.

Τίνα τὰ ἐξελεγκτέα ὑπ' αὐτῆς ἀντικείμενα ; Καὶ ποῦ βασιζομένη αὕτη δύναται νὰ προβῇ εἰς ὀρθὴν ἀπόφασιν ;

Τὰ θέματα ταῦτα εἶνε δυσχερῆ.

Ἡ δὲ δυσχέρεια αὐξάνει, ὅταν πρόκειται περὶ τῶν προσωπικῶν ζητημάτων, τῶν ἀφορώντων ἰδίως τοὺς ἱδρυτάς, τουτέστι τὰ συνομολογούμενα ὑπὲρ αὐτῶν ὠφελήματα, καὶ τὰς εἰσφοράς, τὰς μὴ εἰς χρήματα συνισταμένας, τὰ ὁποῖα εἶνε ἓν ἐκ τῶν κυριωτέρων τῆς Συνελεύσεως ἐνασχολημάτων καὶ ὡς πρὸς ὃ κατὰ τὸ πλεῖστον γίνεται ἡ προκειμένη ἀνάλυσις.

409. Πρὸ τῆς λύσεως τοῦ ἄνω προβλήματος ἐξεταστέον προκαταρκτικόν τι ζήτημα, ἀναγόμενον εἰς τὰ προσωπικὰ ταῦτα ζητήματα. Ταῦτα τοσοῦτον ἐθορύβησαν τοὺς νέους νομοθέτας, ὥστε σκέψις ἐγένετο, ἐὰν εἶνε δυνατὴ ἀπαγόρευσις ἢ τοὐλάχιστον φραγμός τις.

Ὡς πρὸς μὲν τὰς εἰς εἶδος εἰσφορὰς (apport) ἡ ἀπαγόρευσις οὐδαμῶς δικαιολογεῖται. Ἆρα ὑπ' οὐδεμιᾶς νομοθεσίας οὔτε ὑπ' αὐτῆς τῆς Ἰταλικῆς, ἐκρίθη σκόπιμον ν' ἀπαγορευθῶσι. Διότι πολλαὶ ἀνώνυμοι ἑταιρίαι, π. χ. αἱ σιδηροδρομικαί, αἱ μεταλλευτικαὶ καὶ πλεῖσται ἄλλαι, χρήζουσι γηπέδων, μηχανῶν, ἐργοστασίων καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων πρὸς ἐνάσκησιν τῶν ἔργων αὐτῶν. Ἀντὶ νὰ οἰκοδομήσωσιν ἢ ἀγοράσωσι ταῦτα, ὅπερ εἶνε δυσχερὲς καὶ δαπανηρὸν καὶ ἀπαιτεῖ

χρόνου, δέχονται ταῦτα ὡς εἰσφορὰς καὶ χρησιμοποιοῦσιν αὐτὰ παραχρῆμα.

410. *Ἀλλ' ὡς πρὸς τὰ ἰδιαίτερα τῶν ἱδρυτῶν ὠφελήματα, ὁ Ἰταλικὸς Κῶδιξ ἔκρινεν εὔλογον νὰ καινοτομήσῃ ὡς ἑξῆς. Ἀπηγόρευσε διὰ τοῦ ἄρθρου 127 τὴν ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν συνομολόγησιν παντὸς ἰδιαιτέρου ὠφελήματος,* (premio, aggio o beneficio particolare), *λαμβανομένου ὑφ' οἱανδήποτε μορφὴν ἐκ τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, ἐκτὸς ὅταν πρόκειται περὶ ἐπιφυλάξεως μετοχῆς, οὐχὶ μείζονος τοῦ δεκάτου ἐπὶ τῶν καθαρῶν κερδῶν τῆς ἑταιρίας, ἐπὶ μίαν ἢ πλείονας χρήσεις, μὴ ὑπερβαινούσας τὸ τρίτον τῆς διαρκείας τῆς ἑταιρίας, οὔτε τὰ πέντε ἔτη τῆς χρήσεως, μὴ δυναμένης τῆς πληρωμῆς νὰ γείνῃ πρὶ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ ἰσολογισμοῦ.*

Εἰς τοῦτο προέβη ὁ Ἰταλὸς νομοθέτης, διότι ἔλαβεν ὑπ' ὄψει ἀφ' ἑνὸς μέν, ὅτι εἶνε λίαν δυσχερὴς ἡ ἐκτίμησις τῆς ἀξίας τῶν παρεχομένων πρὸς ἵδρυσιν τῆς ἑταιρίας ὑπηρεσιῶν, ἀνθ' ὧν συνομολογοῦνται τὰ ἰδιαίτερα ὠφελήματα, ἀφ' ἑτέρου δέ, ὅτι ἐν τῷ προκαταρκτικῷ τούτῳ σταδίῳ τῆς ἑταιρίας, οἱ ἱδρυταί, ἔχοντες ἀπεριόριστον ἐξουσίαν, δύνανται νὰ ἐπηρεάσωσι τοὺς ἐν τῇ συνελεύσει παρόντας μετόχους, ὅσον ἀφορᾷ τὴν γνώμην αὐτῶν. Ἆρα ἐθεώρησεν ὡς μόνον δραστικὸν φάρμακον, τὴν ἀπόλυτον μὲν ἀπαγόρευσιν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ἐκ τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, τὴν ἐπίτρεψιν δὲ αὐτῶν, ὑπὸ τοὺς ἄνω ὅρους, ὅταν πρόκειται περὶ ἐπιφυλάξεως τῆς ἄνω μετοχῆς ἐπὶ τῶν καθαρῶν κερδῶν.

411. *Τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην, καίπερ μετριαζομένην ὑπὸ τῆς ἄνω ἐξαιρέσεως, ἐδίστασαν αἱ λοιπαὶ νομοθεσίαι νὰ καθιερώσωσι. Διότι πολλάκις ἡ σύλληψις τοῦ σχεδίου ἑταιρίας τινὸς καὶ ἡ πραγμάτωσις αὐτοῦ χρήζει μόχθων καὶ ἀπαιτεῖ μελέτας παντοειδεῖς, πρὸς κατάρτισιν τῆς καλουμένης συγγραφῆς μελέτας ἰδιαζούσας εἰς μεγάλας διανοίας, ἐνίοτε δὲ καὶ δαπάνας προπαρασκευαστικὰς τῆς ἱδρύσεως, εἰ καὶ ἡ*

ἀπόδοσις τῶν δαπανῶν ἀνάγεται εἰς ἑτέραν δικαιολογίαν, περὶ ἧς κατωτέρω. Ἐὰν ἀπαγορευθῇ ἀπολύτως ἡ ἀντὶ τούτων ἀποζημίωσις ἐκ τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, θὰ καταστῇ δυσχερὴς ἡ ἵδρυσις τῶν τοιούτων ἑταιριῶν. Ἕνεκεν τούτου καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Γερμανικὸν νόμον τοῦ 1884 ἀπαγόρευσίς τις δὲν ἐγένετο, ἀλλ' ἐτέθησαν ὅρια τῆς παραδοχῆς κατασταλτικά, οἷα τ' ἄνω ἀναφερόμενα. Τοιαῦτα ἐτέθησαν καὶ ὡς πρὸς τὰς εἰς εἶδος εἰσφοράς, περὶ ὧν κατωτέρω. (§ 415). Ἡ ἀπόδοσις μάλιστα τῶν πρὸς ἵδρυσιν τῆς ἑταιρίας δαπανῶν δὲν εἶνε κυριολεκτικῶς ὠφέλημα ἀλλ' ὀφειλὴ τῆς ἑταιρίας· ἕνεκεν τούτου καὶ αὐτὸς ὁ Ἰταλικὸς νόμος ἐπιτρέπει αὐτήν, ἐν ἄρθρῳ 126 ἐδ. 2, ὅταν ἐπακολουθήσῃ ἡ σύστασις τῆς ἑταιρίας· διότι αἱ δαπάναι ἐξομοιοῦνται πρὸς τὰς ἐνοχὰς τῶν ἱδρυτῶν, ἃς ἀναλαμβάνει ἡ συστᾶσα ἑταιρία. Προστίθεται δὲ ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ ὅτι, ἀποτυχούσης τῆς συστάσεως τῆς ἑταιρίας, οἱ ἱδρυταὶ δὲν δύνανται νὰ ζητήσωσιν αὐτὰς παρὰ τῶν ἐγγραφέντων ὡς μετόχων· ὑφίστανται τουτέστιν αὐτὰς οἱ ἱδρυταί.

412. Ἐξεταστέον νῦν τὸ ἄνω τεθὲν πρόβλημα περὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως. Λαμβάνομεν πρὸς τοῦτο ὑπ' ὄψει τοὺς νόμους Γαλλικόν, Ἰταλικὸν καὶ Γερμανικόν, ἐκ τοῦ συνόλου δὲ αὐτῶν λύεται ἀρκούντως τὸ πρόβλημα.

Κατὰ τὸν Γαλλικὸν νόμον τοῦ 1867, δύο συγκροτήσεις προκαταρκτικῶν Γενικῶν Συνελεύσεων γίνονται. Ἡ 1η Συνέλευσις ἀποφασίζει ἁπλῶς ὅτι θέλει γείνει ἡ ἐξέλεγξις τῶν ἰδιαιτέρων ὠφελημάτων καὶ τῶν εἰς εἶδος εἰσφορῶν (apport), καὶ ὁρίζει τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως. Δύναται πρὸς τοῦτο νὰ διορίσῃ πραγματογνώμονας ἢ νὰ προβῇ αὐτὴ αὕτη εἰς τὴν ἐξέλεγξιν. Ἡ 2α Συνέλευσις μετὰ τὴν προσαγωγὴν εἰδικῆς ἐκθέσεως, ἀνακοινουμένης τοῖς μετόχοις πέντε ἡμέρας πρὸ τῆς συνεδριάσεως, ἀποφαίνεται δι' εἰδικῶς ὁριζομένης πλειονοψηφίας, ἐγκρίνουσα ἢ μή, τὴν ἀξίαν τῶν

εἰσφορῶν καὶ τὰ ἰδιαίτερα ὠφελήματα. Ἀποκλείονται τῆς ψήφου οἱ μέτοχοι, οἱ ποιήσαντες εἰς εἶδος εἰσφορὰς ἢ συνομολογήσαντες ἰδιαίτερα ὠφελήματα. Ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως ταύτης ἐξετάζεται προσέτι ἡ δήλωσις τῶν ἱδρυτῶν περὶ τῆς ὁλικῆς ἐγγραφῆς τοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς καταβολῆς τοῦ τετάρτου. Ἐκλέγονται δὲ οἱ πρῶτοι διοικηταὶ καὶ οἱ πρῶτοι ἐπιτηρηταί· (ἄρθρ. 4, 24, 30, ἐδ. 1, 27, ἐδ. 2, 25, ἐδ. 1) Τὸ αὐτὸ σύστημα διετήρησε τὸ Γαλλικὸν Νομοσχέδιον, τὸ συνταχθὲν τὸ 1883, σὺν ταῖς ἑξῆς τροποποιήσεσι. α) Ὅτι οἱ πραγματογνώμονες τότε μόνον διορίζονται, ὅταν ζητηθῇ τοῦτο ὑπὸ τοῦ τετάρτου τῶν παρόντων μετόχων, γενομένου τοῦ διορισμοῦ ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐμποροδικείου· (ἄρθρον 9 καὶ 10)· καὶ β) Ὅτι ἡ Γενικὴ Συνέλευσις δύναται ν' ἀποδεχθῇ μεταισμὸν τῆς ἀξίας τῶν εἰς εἶδος εἰσφορῶν ἢ τῶν ἰδιαιτέρων ὠφελημάτων· (ἄρθρον 11), Κατὰ τὸν ὑφιστάμενον νόμον ἡ Συνέλευσις ὤφειλεν ἢ νὰ ἐγκρίνῃ τὴν ἀξίαν ἢ ν' ἀπορρίψῃ αὐτήν. Πολλάκις δὲ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀπορρίψεως ἠναγκάζετο εἰς ἔγκρισιν, καίτοι τοῦτο ἦτο ἐπαχθές. Ἕνεκα τούτου ὀρθῶς ὡρίσθη τὸ ἐπιτρεπτὸν τοῦ μεταισμοῦ. (Ἴδε ἔκθεσιν ἐνώπιον τῆς Γερουσίας ὑπὸ τοῦ Γερουσιαστοῦ Bozerian.)

413. Ὁ Ἰταλικὸς Κῶδιξ κατέστησε τὴν ἀποστολὴν τῆς Γενικῆς ταύτης Συνελεύσεως ἔτι γενικωτέραν. Κατὰ τὸ ἄρθρον 134 τοῦ Κώδικος τούτου μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἐγγραφῶν καὶ τὴν πραγματοποίησιν τῆς καταβολῆς, τῆς ὁριζομένης ἐν ἄρθρῳ 131, οἱ ἱδρυταὶ ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς ὁρισθείσης ἐν ἄρθρῳ 132 προθεσμίας, ἐκτὸς ἐὰν ἄλλο τι ὁρίζῃ τὸ πρόγραμμα ἢ τὸ καταστατικόν, ὀφείλουσι νὰ συγκαλῶσι τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν. Αὕτη 1) Ἀναγνωρίζει καὶ ἐγκρίνει τὴν καταβολὴν τῶν τριῶν δεκάτων ἑκάστης μετοχῆς καὶ τὴν ἀξίαν τῶν παραχωρηθέντων τῇ ἑταιρίᾳ κινητῶν ἢ ἀκινήτων, ἐὰν αὕτη εἶχε ὁρισθῇ. Ἄλλως

ὁρίζει ἕνα ἢ πλείους πραγματογνώμονας πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ἀληθοῦς αὐτῶν τιμῆς. 2) Συζητεῖ καὶ ἐγκρίνει τὸ καταστατικὸν τῆς ἑταιρίας, ἐὰν τοῦτο δὲν ἐγένετο δεκτὸν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐγγραφῆς. 3) Ἀποφασίζει περὶ τῆς ἐπιφυλαχθείσης ὑπὲρ τῶν ἱδρυτῶν μετοχῆς ἐπὶ τῶν καθαρῶν κερδῶν τῆς ἑταιρίας. 4) Διορίζει τοὺς διοικητὰς τῆς ἑταιρίας· καὶ 5) Διορίζει τοὺς ἐπόπτας (sindaci). Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 136, ἐκπληρωθέντων ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν ἄνω διατεταγμένων, προβαίνει αὕτη, ἐν συνεδριάσει διατελοῦσα, εἰς τὴν συνομολόγησιν τοῦ συστατικοῦ τῆς ἑταιρίας ἐγγράφου, δηλ. τοῦ καταστατικοῦ, τῇ συμπράξει τῶν παρόντων μετόχων, οἵτινες ἐκπροσωποῦσιν ἐπὶ τούτῳ τοὺς ἀπόντας. Ἐὰν δὲ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ καταρτισθῇ τὸ ἔγγραφον τοῦτο κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἡ Συνέλευσις δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ κατὰ τὰς ἑπομένας ἡμέρας ἄνευ διακοπῆς.

Κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων τούτων. α) Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις ἀποφασίζει περὶ τῆς ἀξίας τῶν παραχωρηθέντων τῇ ἑταιρίᾳ κινητῶν ἢ ἀκινήτων (ἐδ. 1) καὶ περὶ τῆς ἐπιφυλαχθείσης ὑπὲρ τῶν ἱδρυτῶν μετοχῆς ἐπὶ τῶν καθαρῶν κερδῶν τῆς ἑταιρίας (ἐδ. 3). Ὡς πρὸς τὰ ἰδιαίτερα ὠφελήματα, τὰ μὴ ἀφορῶντα τὴν περίπτωσιν τοῦ 3ου τούτου ἐδαφίου ὁ νόμος δὲν ἀναφέρει τι, διότι κατὰ τὸ ἄρθρον 127 ἀπαγορεύονται, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω (§ 410) (1). Καὶ β) Ἡ Συνέλευσις ἀποφασίζει οὐ μόνον περὶ τῶν ἀνωτέρω, ἀλλὰ καὶ περὶ γενικωτέρων ἀντικειμένων, ἤτοι ἐὰν ἡ καταρτισθησομένη ἑταιρία στηρίζεται ἐπὶ τῶν διατάξεων τοῦ νόμου καὶ ἐπὶ ὀρθῶν βάσεων ἐν τῷ συμφέροντι μετόχων τε καὶ τρίτων.

---

(1) *Σημειωτέον ὅτι τὸ ἡμέτερον Νομοσχέδιον δὲν δέχεται τὴν ἀπαγόρευσιν· διὰ τοῦτο, συμφώνως ταῖς πλείσταις ἀλλοδαπαῖς νομοθεσίαις προστίθησι καὶ τοῦτο· ὅτι ἡ Συνέλευσις ἀναγνωρίζει καὶ ἐγκρίνει τὰ ὁρισθέντα ἰδιαίτερα ὠφελήματα ὑπέρ τινος μετόχου ἢ ἑτέρου μετασχόντος εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς ἑταιρίας.*

414. *Τὸ ἄρθρον 136 ἀναφέρον τὴν ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως συνομολόγησιν τοῦ συστατικοῦ τῆς ἑταιρίας ἐγγράφου, ἐννοεῖ τὴν σύνταξιν τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ ὑπὸ τύπον ὁριστικὸν καὶ ὑποχρεωτικόν, ἐν ᾧ πάντα τὰ προγενέστερα ἔγγραφα εἶνε προπαρασκευαστικὰ τῆς συνομολογήσεως ταύτης.*

Ἐνταῦθα ἀναγκαία ἡ ἑξῆς παρατήρησις. Ἀντὶ νὰ συνομολογῇ ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τὸ ἑταιρικὸν καταστατικόν, ὅπερ ἐστὶ νὰ καταρτίζῃ αὐτό, ὡς τὸ ἄρθρον 136 ἀπαιτεῖ, ὀρθότερον θὰ ἦτο νὰ κατηρτίζετο τοῦτο προηγουμένως ὑπὸ τῶν διοικητῶν ἢ καὶ τῶν ἱδρυτῶν, ἡ δὲ Συνέλευσις νὰ συνεξήτει ἐπ' αὐτοῦ, μόνον δὲ ἐν περιπτώσει τροποποιήσεως νὰ ἐνησχολεῖτο εἰς τὴν κατάρτισιν αὐτοῦ. Διότι πρακτικῶς δὲν εἶνε εἰς θέσιν οἱ μέτοχοι ἐν συγχύσει γνωμῶν καὶ συστημάτων διατελοῦντες ἢ καὶ ἀγνοοῦντες ἢ ἀμφιβάλλοντες νὰ συντάττωσι τὸ οὐσιωδέστατον τοῦτο ἔγγραφον. Πράγματι δὲ ἤθελε συμβαίνει νὰ συντάττηται τοῦτο ὑπὸ τῶν διοικητῶν καὶ νὰ ὑποβάλληται τῇ Συνελεύσει, ὅπως ἐκτελεσθῇ ὁ τύπος τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζομένης συνομολογήσεως. (Vidari, Le soc. com § *394*). *Συμφώνως ταῖς παρατηρήσεσι τοῦ* Vidari *διετυπώθη τὸ ἄρθρον 17 τοῦ Νομοσχεδίου ὡς ἑξῆς· «Ἐντὸς πέντε ἡμερῶν, ἀφ' ἧς ἐκπληρωθῶσιν ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τὰ ἐν τοῖς προηγουμένοις ἄρθροις διατεταγμένα οἱ διοικηταὶ συντάττουσι λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει τὰ ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως ἀποφασισθέντα τὸ ἑταιρικὸν καταστατικὸν (ἐκτὸς ἐὰν ἐνεκρίθη ὑπ' αὐτῆς ἄνευ τινὸς μεταβολῆς τὸ τυχὸν προηγουμένως σχεδιασθὲν) καὶ ὑποβάλλουσιν αὐτὸ τῇ Συνελεύσει, ἐν συνεδριάσει διατελούσῃ, πρὸς ὁριστικὴν ἔγκρισιν. Αὕτη δὲ προβαίνει εἰς τὴν συζήτησιν αὐτοῦ καὶ ἐγκρίνει αὐτὸ ἢ ἐν τροποποιήσει καταρτίζει αὐτὸ τῇ συμπράξει τῶν παρόντων ἐν τῇ Συνελεύσει μετόχων, οἵτινες ἐκπροσωποῦσι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τοὺς ἀπόντας.»

Κατὰ τὸ ἄρθρον 156 ἐν τῇ Συνελεύσει ταύτῃ, ἕκαστος ἐγγραφεὶς μέτοχος ἔχει μίαν ψῆφον, οἱοσδήποτε καὶ ἂν ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν μετοχῶν. Καὶ διὰ τὸ κῦρος τῶν ἀποφάσεων ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τοῦ ἡμίσεος τῶν ἐγγραφέντων μετόχων καὶ ἡ ἀπόλυτος πλειοψηφία τῶν παρόντων.

Δὲν βλέπω ἐν τῷ Ἰταλικῷ νόμῳ τὴν διάταξιν τοῦ Γαλλικοῦ, ὅτι ἀποκλείονται τῆς ψήφου οἱ μέτοχοι, οἱ ποιήσαντες εἰς εἶδος εἰσφορὰς ἢ οἱ συνομολογήσαντες ἰδιαίτερα ὠφελήματα, ἔστω καὶ ὑπὸ τὴν περιωρισμένην διάταξιν τοῦ 3 ἐδ. τοῦ ἄρθρου 136, ἐν ᾧ ἔπρεπε νὰ ὁρίζηται τοῦτο, ὡς ποιοῦσιν οὐ μόνον ὁ Γαλλικὸς ἀλλὰ καὶ ὁ Γερμανικὸς καὶ ὁ Ἑλβετικός. Διὰ τοῦτο ἐθέμην ἐν τῷ ἄρθρῳ 57 τοῦ Νομοσχεδίου καὶ τὴν ἑξῆς προσθήκην, εἰλημμένην ἐκ τοῦ ἄρθρου 209 β. τοῦ Γερμανικοῦ νόμου. «Οἱ μέτοχοι, ὧν συζητοῦνται αἱ εἰς εἶδος εἰσφοραὶ ἢ τὰ ἰδιαίτερα ὠφελήματα δὲν δύνανται νὰ ψηφοφορῶσιν ἐπὶ τῆς ἀφορώσης ταῦτα ἀποφάσεως.»

415. *Ὁ Γερμανικὸς νόμος τοῦ 1884, ὥρισε καὶ αὐτὸς λεπτομερῶς τ' ἀφορῶντα τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, ὡς καὶ τὴν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ὡς πρὸς τοῦτο ἀποστολήν. Καθιέρωσε δὲ καί τινας νέας διατάξεις.*

Οὗτος δὲν δέχεται τὸ σύστημα τῆς διὰ πραγματογνωμόνων ἐκτιμήσεως τῆς ἀξίας τῶν εἰς εἶδος εἰσφορῶν καὶ τῶν ἰδιαιτέρων ὠφελημάτων· διότι δὲν ἐκρίθη τοῦτο ἀσφαλὲς μέσον, τοῦ κύκλου τῶν ἐκλεκτέων ὄντος ὡρισμένου· καὶ ναὶ μὲν πολλάκις εὑρίσκονται μεταξὺ αὐτῶν ἱκανοὶ καὶ τίμιοι, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θεωροῦσι τὸ ἔργον ὡς ἁπλῆν διατύπωσιν καὶ πολλάκις ἀναφέρονται εἰς τὰς δηλώσεις τῶν ἰδρυτῶν, καὶ οὕτω ἡ τούτων εὐθύνη καλύπτεται ὑπὸ τῆς ἐκθέσεως τῶν πραγματογνωμόνων. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἡ διὰ τοῦ νόμου τούτου ἀνάθεσις τοῦ ἔργου αὐτῶν τῷ Διοικητικῷ Συμβουλίῳ ἔχει τὰ τρωτὰ μέρη. Διότι καὶ οὕτω δὲν ἀπο-

φεύγεται τὸ μέσον τοῦ ἐπηρεασμοῦ. Διόπερ ὁ νόμος οὗτος προέβη καὶ εἰς ἕτερα δραστικώτερα μέτρα. Ὥρισε δηλαδὴ καὶ γεγονότα ἀσφαλίζοντα κατὰ τὰ ἐνόντα τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς ἀξίας τῶν εἰς εἶδος εἰσφορῶν καὶ τὴν τῶν ἰδιαιτέρων ὠφελημάτων. Τὰ γεγονότα ὡρίσθησαν ὅπως ἐπ' αὐτῶν βασίζηται ἡ τῶν ἱδρυτῶν εὐθύνη, ἥτις ὡρίσθη εὐρυτάτη, οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ νόμου τούτου ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ νεωτάτου Βελγικοῦ, καθὰ ὡς πρὸς τοῦτον εἴρηται ἀνωτέρω (§ 402).

Τὰ γεγονότα ταῦτα εἶνε 1/ Τὸ ν' ἀναφέρωνται ἐν τῷ καταστατικῷ τὰ ὀνόματα τῶν μετόχων, εἰς οὓς ἀπονέμονται ἰδιαίτερα ὠφελήματα, τὰ εἰσφερόμενα τῇ ἑταιρίᾳ εἰς εἴδη ἀντικείμενα καὶ τὰ ποσὰ τῶν ἀντ' αὐτῶν χορηγουμενων μετοχῶν ἢ χρημάτων· (ἄρθρ. 209 ἐδ. β'). 2/ Τὸ νὰ ὑποχρεῶνται οἱ ἱδρυταὶ εἰς σύνταξιν δηλώσεως, ἐμφαινούσης τὰ δικαιολογητικὰ τῶν καταβαλλομένων ὡς ἀντιτίμου μετοχῶν καὶ τῶν μεταβιβαζομένων τῇ ἑταιρίᾳ κτημάτων, ὡς καὶ τὰς ἐπὶ τούτων γενομένας νομικὰς πράξεις καὶ τὰς τιμάς, ἐφ' αἷς ἀπεκτήθησαν κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη (ἄρθρ. 209 ἐδ. γ'), καὶ 3/ ὅπως ὦσιν ἰσχυραὶ συμβάσεις, ἐνεργούμεναι πρὸ τῆς παρελεύσεως δύο ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς τοῦ καταστατικοῦ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Ἐμποροδικείου, δι' ἧς ἀποκτῶνται ἀκίνητα κτήματα ἢ ὑπὲρ ἑταιρίας, ἐχούσης ἀντικείμενον τὴν τοιαύτην ἀπόκτησιν, ἐπὶ τιμῇ ὑπερβαινούσῃ τὸ δέκατον τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, πρέπει νὰ ἐγκρίνωνται ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, μετὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ ἔκθεσιν τοῦ Διοικητικοῦ συμβουλίου κατὰ τὸ ἄρθρον 213, ἐν ᾧ ὁρίζονται οἱ ὅροι τῆς πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένης πλειονοψηφίας.

Οἱ ἱδρυταὶ εὐθύνονται ἐπὶ ἀποζημιώσει πρὸς τὴν ἑταιρίαν διὰ τὴν προκύπτουσαν αὐτῇ ζημίαν ἕνεκεν ἀνακριβείας τῶν ἐγγράφων αὐτῶν ἢ τῶν δηλώσεων αὐτῶν ἢ ἑτέρου γεγονότος, ἀναφερομένου ἀνωτέρω.

Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις ἔχει, καὶ κατὰ τὸν Γερμανικὸν νό-

μον, γενικωτέραν ἀποστολὴν κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Ἰταλικοῦ. Ἀλλ' ὁ Γερμανικὸς παρεξέκλινε τοῦ Ἰταλικοῦ κατὰ τοῦτο, ὅτι ἀντὶ τῶν ἱδρυτῶν ἀνέθηκε τὴν σύγκλησιν τῆς Συνελεύσεως ταύτης τῷ δικαστῇ· ὥρισε δὲ αὐτὸν ὡς Πρόεδρον αὐτῆς. Οὗτος ἐρευνᾷ τὸ κατὰ τύπους νόμιμον τῶν πράξεων τῆς ἱδρύσεως καὶ ὑποβάλλει τῇ συνελεύσει τὰς παρατηρήσεις του, αὕτη δὲ ἀποφασίζει (ἄρθρου 210. α). Ἡ διάταξις ἡ ἀπαιτοῦσα τὴν παρέμβασιν τοῦ δικαστοῦ συνεζητήθη πολὺ ἐν τῷ Reichstag καὶ ἡ πλειοψηφία διετήρησεν αὐτήν.

416. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ τὸ σύστημα τοῦ Γερμανικοῦ νόμου, εἰ καὶ βέλτιον τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἔχει τὰ τρωτὰ αὐτοῦ μέρη. Ἀλλὰ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τεθῇ φραγμὸς αὐστηρότερος, διότι τοῦτο ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν συμβάσεων. Θὰ ἐπήρχοντο δ' ἄλλως δυσχέρειαι ὡς πρὸς τὴν ἵδρυσιν τῶν ἑταιριῶν ἐκ τῆς ὑπερβαλλούσης δεσμεύσεως.

Ἐν γένει δὲ τὰ ἐκτεθέντα συστήματα τῶν νέων νομοθεσιῶν, ὅσον συνετὰ καὶ ἂν ὦσι, δὲν δύνανται νὰ προλάβωσι τὰ πάντα. Ἀπόκειται δὲ τοῖς μετόχοις ἵνα ἐν τῷ συμφέροντι αὐτῶν συντελῶσι καὶ οὗτοι εἰς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τοῦ νομοθέτου, ἀφοῦ οὗτος ἐχειραγώγησεν αὐτοὺς διὰ τῶν ἄνω διατάξεων. (Ἴδε περὶ τούτων πολλὰ ἐν τῷ περὶ Δικαίου τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας τοῦ Ἀγγελάκη. Μέρος Αον. Περὶ τῆς ἱδρύσεως Σελ· 55—65 καὶ 82—92).

417. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται τὸ ἑξῆς γενικὸν συμπέρασμα.

Κατὰ τὸ σύστημα τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν, ἡ σύστασις τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς τυπικῆς καταρτίσεως τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ, κατὰ τὴν αὐθαίρετον βούλησιν τῶν ἱδρυτῶν, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ὅροι πρὸς περιφρούρησιν τῶν συμφερόντων τῶν μετόχων καὶ τῶν τρίτων.

Οἱ ὅροι οὗτοι εἶνε οἱ ἑξῆς.

1) Ἐγγραφὴ ὁλοκλήρου τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου.

2) Καταβολὴ ἐφ' ἑκάστης μετοχῆς μέρους τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου.

Ὡς εἴρηται ὑπὸ πολλῶν νομοθεσιῶν ἀπαιτεῖται καὶ ὡρισμένος ἀριθμὸς συνεταίρων.

καὶ 3) Ἡ ὁριστικὴ σύστασις τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας δέον ν' ἀποφασίζηται καὶ γίνηται ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, ἥτις ἐγκρίνει τὴν ἀξίαν τῶν εἰς εἶδος εἰσφορῶν, ὡς καὶ τὰ ἰδιαίτερα τῶν μετόχων ὠφελήματα, τίθησι τὰς βάσεις τὰς ἐν σχεδίῳ ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν τεθειμένας καὶ καταρτίζει τὸ συστατικὸν τῆς ἑταιρίας ἔγγραφον ὑπὸ τύπον ὁριστικὸν καὶ ὑποχρεωτικόν. Ἡ Συνέλευσις αὕτη ἐκλέγει συνάμα τοὺς διοικητὰς καὶ ἐπόπτας τῆς ἑταιρίας.

Πᾶσαι αἱ νομοθεσίαι προσεπιλέγουσιν, ὅτι, τῶν ὅρων τούτων ἐκτελεσθέντων καὶ γενομένης τῆς προσηκούσης παρὰ τῷ Γραμματεῖ τοῦ δικαστηρίου καταχωρίσεως καὶ τῆς δημοσιεύσεως, ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία λαμβάνει τὴν ὕπαρξιν αὐτῆς καὶ σύστασιν.

418. *Ἐξεταστέον νῦν τὸ ἑξῆς σπουδαῖον θέμα.*

Μετὰ τ' ἀνωτέρω, πῶς ἐξασφαλιστέον τὸ νόμιμον τῆς ἑταιρίας κῦρος; Ἡ ἐν ἄλλαις λέξεσι, πῶς δύναται νὰ ᾖ ἀπρόσβλητος, ἡ μετὰ τοιαύτας καὶ τοσαύτας διατυπώσεις συστᾶσα ἑταιρία.

Αἱ νομοθεσίαι δέχονται τὴν ἀκυρότητα τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, ἐὰν δὲν ἐτηρήθη διατύπωσίς τις, ἐκ τῶν ἐν τῷ νόμῳ ὁριζομένων οὐ μόνον δι' ἔλλειψιν τῶν στοιχείων τῆς ἐγγραφῆς ὁλοκλήρου τοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς καταβολῆς μέρους αὐτοῦ (ἴδε ἀνωτέρω § 402) ἀλλὰ καὶ διότι ἡ Γενικὴ Συνέλευσις παρεῖδεν ἔλλειψίν τινα καὶ ἐνέκρινε τὰ γενόμενα, εἴτε δι' ἕτερον λόγον ὡς καὶ δι' ἀθέτησιν τῶν περὶ τὰς δημοσιεύσεις ἀπαιτουμένων διατυπώσεων. Ἡ δ' ἀκυρότης αὕτη εἶνε ἀπόλυτος, δυναμένη νὰ προταθῇ ὑπὸ παντὸς ἐνδιαφερομένου ἐπὶ δικαστηρίου μέχρι τῆς παραγραφῆς τῆς ἀγωγῆς. Μόνος

ὁ νέος Βελγικὸς νόμος τοῦ 1886 ὡς εἴρηται (§ 402) διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐγγραφῆς ὁλοκλήρου τοῦ κεφαλαίου καὶ καταβολῆς μέρους αὐτοῦ δὲν ὁρίζει ἀκυρότητα, ἀλλ' ἐπιβάλλει εὐθύνην τοῖς ἱδρυταῖς, ὡς πρὸς δὲ τὰ λοιπὰ ὁρίζει τὸ ἀπαράδεκτον τῆς ἀγωγῆς.

Ἡ ἀκύρωσις δὲ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, ἕνεκα μὴ τηρήσεώς τινος τῶν πολλαπλῶν ὅρων καὶ διατυπώσεων, μετὰ πάροδον μάλιστα ἐτῶν συνεπάγεται ἀνεπανόρθωτα ἀποτελέσματα.

419. Ἐνταῦθα εἶνε ἀναγκαία συμπληρωτική τις ἐξέτασις περὶ τῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ νομοσχεδίῳ ἀναγραφομένων μειζόνων ἐγγυήσεων πρὸς σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας.

Τὸ νομοσχέδιον δὲν ἀρκεῖται εἰς τ' ἀνωτέρω στοιχεῖα πρὸς σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. Ἀπήτησε καὶ ἑτέρας ἐγγυήσεις, τὰς ἑξῆς.

α') Διετήρησε τὴν διάταξιν περὶ Κυβερνητικῆς ἐγκρίσεως τοῦ καταστατικοῦ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, συμφώνως πρὸς τὴν ἐπὶ τούτῳ θέλησιν τῆς ἐπιτροπῆς, ἀποφαινομένης κατὰ πλειοψηφίαν ἐν προκαταρκτικῇ συνεδριάσει ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως.

Οἱ πλειοψηφοῦντες ἐγίνωσκον ὅτι πᾶσαι σχεδὸν αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι κατήργησαν τὴν κυβερνητικὴν ἔγκρισιν, θεωρήσασαι αὐτὴν περιττήν, ἀφοῦ ὡρίσθησαν διὰ νόμου τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν μετόχων τε καὶ τρίτων. (1)

(1) Χάριν περιεργίας παρατιθέμεθα τοὺς πρὸς κατάργησιν τῆς Κυβερνητικῆς ἐγκρίσεως προταθέντας λόγους.

Ἡ Κυβερνητικὴ ἔγκρισις, εἶπον, δὲν εἶνε σήμερον ἀναγκαία, ἰσχύοντος τοῦ νέου νομοθετικοῦ συστήματος. Τ' ἄτοπα, τὰ ἐκ τῆς Κυβερνητικῆς ἐγκρίσεως προκύπτοντα, ἐφάνησαν μείζονα τῶν ἐξ αὐτῆς προερχομένων πλεονεκτημάτων. Δὲν ἁρμόζει ἵνα ἡ κυβέρνησις ἀναλαμβάνῃ τὴν εὐθύνην τῆς ἐκτιμήσεως τῶν οἰκονομικῶν ἢ βιομηχα-

Ἀλλ' ἵνα μεταδιασθῇ τὸ τυχὸν αὐθαίρετον, ἀνεγράφησαν ἐν τῷ Νομοσχεδίῳ τάδε.

1/ Καθιερώθη ἀρχή τις (ἐπιτροπή, συγκειμένη ὑπὸ τοῦ παρὰ τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐσωτερικῶν Νομικοῦ Συμβούλου καὶ δύο ἀρχαιοτέρων δικαστῶν τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐφετείου) ἥτις ἐξετάζουσα ἐὰν ἐτηρήθησαν πᾶσαι αἱ πρὸς σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας διαγεγραμμέναι διατυπώσεις, λαμβάνουσα δὲ ὑπ' ὄψει καὶ πάντα τ' ἀπαιτούμενα πρὸς τοῦτο ἔγγραφα, πράξεις, ἀποφάσεις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως καὶ τὸ ἑταιρικὸν καταστατικόν, ἀποφαίνεται δι' ἠτιολογημένης ἐκθέσεως, ἐντὸς ὡρισμένης προθεσμίας, περὶ τῆς τηρήσεως ἢ μὴ τῶν διατυπώσεων.

νικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἐὰν κρίνῃ αὐστηρῶς ἢ αὐθαιρέτως, κωλύει τὰς ὠφελίμους ἐπιχειρήσεις. Ἐὰν φανῇ εὔκαμπτος, προβαίνει εἰς ἔγκρισιν σκανδαλωδῶν κερδοσκοπιῶν. Ὁ ἔλεγχος αὐτῆς καταντᾷ τύπος ἄνευ ἀξίας ἢ προστασία τις ἐπικίνδυνος. Ἐκτὸς τούτου πῶς δύναται νὰ ἐξακριβοῖ, ἐὰν ἡ ἐπιχείρησις εἶνε καρποφόρος ἢ ἐὰν τὰ κεφάλαια δύνανται ἀποτελεσματικῶς ν' ἀσφαλίσωσιν αὐτήν ; Ἡ ἐπέμβασις τῆς Κυβερνήσεως ἀπέτρεψεν ἆρά γε τὰ κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν μετοχῶν ἰδιαίτερα ὠφελήματα ἢ τὴν ἐξόγκωσιν τῆς ἀξίας τῶν εἰς εἶδος εἰσφορῶν ; Τὰ προληπτικὰ μέσα ἀπάδουσι τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν συμβάσεων καὶ δὲν ἐπιδρῶσιν ἀρκούντως ἐπὶ τῆς καλῆς πορείας τῆς ἑταιρίας. Αὐτὴ ἡ ἀτομικότης δέον νὰ προασπίζῃ ἑαυτὴν κατὰ τῆς ἀπληστίας, τῇ ἀρωγῇ καλοῦ νομοθετικοῦ ὀργανισμοῦ. Ἰδίᾳ πρὸς πρόληψιν παντὸς ἀτόπου, δέον νὰ ἐπικρατῇ ἡ ἀλήθεια ἐν ταῖς ἐμποριακαῖς ἐπιχειρήσεσι, ἔν τε τῇ συστάσει καὶ ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς ἑταιρίας. Ἆρα μόνος ὁ καλὸς περὶ ἀνωνύμων ἑταιριῶν νόμος δέον νὰ περιέπῃ αὐτάς, προστατεύων, ἐν πᾶσι, μετόχους τε καὶ τρίτους καὶ αὐτὴν τὴν πολιτείαν (Ἴδε περὶ τούτων ἀνάπτυξιν μείζονα παρὰ Namur *§ 941, ἔνθα ἡ περικοπὴ τῆς αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως, τοῦ* Pirmez *ἐπὶ τοῦ Βελγικοῦ νόμου Ἴδε ὡσαύτως καὶ αἰτιολογικὴν ἔκθεσιν τοῦ* Bozérien *ἐπὶ τοῦ Γαλλικοῦ νομοσχεδίου τοῦ* 1883. Journal des soc. 1884 *σελ.* 740 *καὶ ἑπ.) Ταῦτα δὲν ἀλλοιοῦσι τὰ ὑφ' ἡμῶν ἀνωτέρω ἐν §* 398 *λεχθέντα, ἔχοντα ὡς προϋπόθεσιν τὴν ἔλλειψιν καλοῦ νόμου περὶ ἀνωνύμων ἑταιριῶν.*

2) Οἱ διοικηταὶ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ὀφείλουσι νὰ ὑποβάλωσιν αἴτησιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, κοινοποιουμένην αὐτῷ ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ὑπὲρ τῆς τηρήσεως τῶν διατυπώσεων ἐκθέσεως τῆς ἄνω Ἐπιτροπῆς ἐπισυνημμένης τῇ αἰτήσει. Ἐπὶ δὲ τῇ προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν ἐκτιμῶντος κατ' οὐσίαν τὰ τῆς ἑταιρίας ἐκδίδοται Β. Διάταγμα, δι' οὗ ἐγκρίνεται τὸ ἑταιρικὸν καταστατικόν.

420. *β) Ἡ ἐπιτροπὴ ἀποβλέπουσα εἰς τὸν κίνδυνον τὸν ἐπαπειλοῦντα μετόχους καὶ τρίτους ἐν περιπτώσει ἀκυρώσεως τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, δι' ἔλλειψιν νομίμου τινὸς διατυπώσεως, συναισθανομένη δὲ ὅτι ἐνίοτε, ἕνεκα προπετῶν ἀγωγῶν ἐπὶ ἀκυρότητι ἐγειρομένων, μετὰ πάροδον μάλιστα πολλῶν ἐτῶν ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς ἐν λόγῳ ἑταιρίας, καὶ ἕνεκα τῆς τῶν δικῶν παρελκύσεως ἤθελε μένει μετέωρος ἡ τύχη αὐτῆς, ἐπενόησεν ἓν μέσον θεραπείας ἀναγραφὲν ἐν τῷ ἄρθρῳ 20 τοῦ Νομοσχεδίου ὡς ἑξῆς. «Μετὰ τὴν κυβερνητικὴν ἔγκρισιν ἡ ἑταιρία περιβέβληται τὴν νομικὴν αὐτῆς προσωπικότητα τὸ δὲ κῦρος αὐτῆς δὲν δύναται νὰ προσβληθῇ ἐπὶ δικαστηρίου.*

Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο δέον ν' ἀπορρίπτηται, ὡς ἀπαράδεκτος, πᾶσα ἐπὶ ἀκυρότητι τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ἀγωγή, λόγῳ ἐλλείψεως τῶν πρὸς σύστασιν αὐτῆς ἀπαιτουμένων διατυπώσεων, ἐπιφυλαττομένης ἐννοεῖται πάσης ἀγωγῆς ἐπὶ εὐθύνῃ κατὰ τῶν ἱδρυτῶν καὶ διοικητῶν.

Τὸ σύστημα τοῦτο εἶνε καινοφανές, μὴ ἀναγραφόμενον ἐν οὐδεμιᾷ τῶν ἀλλοδαπῶν νομοθεσιῶν. Ἴσως προσκρούει κατά τι εἰς τὸ ἄγαν αὐστηρὸν τυπικὸν δίκαιον. Ἀλλὰ πρακτικῶς τείνει πρὸς ἀπόκρουσιν ἐπιβλαβῶν ἀποτελεσμάτων, ἅτινα ἐνδέχεται νὰ ὦσιν ἀνεπανόρθωτα.

Ὁ Ἰταλικὸς Ἐμπορικὸς Κῶδιξ ἔχει ἐν μέρει σχετικόν τι (ἄρθρ. 91). Διότι ὁρίζει ὅτι τὸ δικαστήριον ἐξακριβοῖ τὴν

ἐκπλήρωσιν τῶν νομίμων διατυπώσεων πρὸς σύστασιν τῆς ἑταιρίας καὶ πεισθὲν περὶ τῆς ἐκπληρώσεως διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ. Ἀλλὰ δὲν ὁρίζεται τὸ δικαστικῶς ἀπρόσβλητον τῆς ἑταιρίας μετὰ τὴν ἄνω ἀπόφασιν, οἷον ἐν τῷ ἡμετέρῳ Νομοσχεδίῳ ἀναγράφεται.

421. *Ἕτερος νεωτερισμὸς τοῦ Νομοσχεδίου εἶνε ὁ ἑξῆς. Ἡ καταχώρισις τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ ἐν τῷ Βιβλίῳ τοῦ Πρωτοδικείου καὶ ἡ δημοσίευσις αὐτοῦ ἀπαιτεῖται μὲν (Ἴδε ἄρθρα 22, 23 καὶ 24 Νομοσχ.) ἀλλὰ δὲν ὁρίζεται ἀκυρότης τῆς ἑταιρίας ἕνεκεν ἐλλείψεως τῶν διατυπώσεων τούτων. Τίθενται δὲ ἁπλῶς αὐστηραὶ συνέπειαι ἀστικαὶ καὶ ποινικαί, ἐπιβάλλουσαι τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν. Προστίθεται καὶ ἡ ἑξῆς ἔτι συνέπεια, ὅτι πᾶσα ἀγωγή, ἐγειρομένη ὑπὸ τῆς ἑταιρίας, ἧς τὸ καταστατικὸν δὲν ἐδημοσιεύθη, συμφώνως πρὸς τ' ἀνωτέρω ἄρθρα, εἶνε ἀπαράδεκτος.*

Ταῦτα ὡρίσθησαν πρὸς ἐπικράτησιν τῆς γνώμης, ὅτι δέον ν' ἀποφεύγωνται αἱ περὶ ἀκυρότητος τῆς ἑταιρίας ἀγωγαί. Σημειωτέον δὲ ὅτι πάντες οἱ ἀλλοδαποὶ νόμοι καθιεροῦσι τὴν ἀκυρότητα, πλὴν τοῦ Βελγικοῦ. (Ἴδε καὶ ἀνωτέρω § 418). Ἄρα συνῳδὰ τῷ Βελγικῷ νόμῳ ἐνεωτέρισε τὸ ἡμέτερον νομοσχέδιον ὑπὸ τὰς ἄνω παραλλαγάς.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΜΕΤΟΧΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

422. *Ἔννοια καὶ χαρακτὴρ τῶν μετοχῶν ἐν γένει.*

423. *Πολλαπλῆ σημασία τῆς μετοχῆς· ὁρισμὸς αὐτῆς.*

424. *Διαίρεσις τοῦ παρόντος τμήματος εἰς ἓξ ἀντικείμενα, ὑπὸ ἴδια ἀλφαβητικὰ στοιχεῖα.*

Α'.

425. *Κατὰ τί ἡ μετοχὴ* (action) *διαφέρει τῆς μερίδος* (interêt ;) *Διάφοροι γνῶμαι μὴ ἐπικρατήσασαι. Περιωρισμένη εὐθύνη. Τρόπος μεταβιβάσεως. Ἰσότης ποσοῦ.*

426. *Τίς ἡ ἐπικρατήσασα γνώμη ; Ἡ μετοχὴ εἶνε ἐκχωρήσιμος καὶ διαπραγματεύσιμος οὐχὶ δὲ ἡ μερίς.*

427. *Δύναμις καὶ ἀξία τῆς μετοχῆς, καὶ δὴ τῆς ἀνωνύμου.*

428. *Σχετικὸν ζήτημα, ἀναγόμενον εἰς τὸ θεμιτὸν ἢ μὴ τῆς καλουμένης κυβείας. Τί παρ' ἡμῖν ; Τί ἐν Γαλλίᾳ ;*

429. *Ἑκάστη μετοχὴ δέον νὰ ᾖ ἴσης ἀξίας. Δὲν ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νόμου ἐλάχιστον ὅριον τοῦ ποσοῦ. Τί ἀλλαχοῦ ;*

430. *Ἡ μετοχὴ εἶνε ἀδιαίρετος. Διατί ; Ἐφαρμογὴ τοῦ ἀδιαιρέτου. Νομολογία Ἑλληνική*

431. *Τί ἐπὶ κλασμάτων μετοχῶν ;*

432. *Τί λέγουσιν οἱ νεώτατοι ἀλλοδαποὶ νόμοι ὡς πρὸς τὸ ἀδιαίρετον τῆς μετοχῆς ;*

Β'.

433. *Δικαιώματα τοῦ μετόχου. Παράστασις καὶ ψῆφος ἐν ταῖς συνεδρίαις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως. Λῆψις τοῦ ἀναλογοῦντος αὐτῷ κέρδους (μερίσματος). Τί ἐπὶ τόκου ; Τί περὶ ἀποσβέσεως* (amortissement ;)

434. *Πόθεν ἀπορρέουσι τὰ δικαιώματα ταῦτα; Διακρίσεις. Πενταετὴς παραγραφή.*

435. *Εἰς ποίαν νομικὴν ἔννοιαν ὑπάγονται ; Διάφοροι γνῶμαι.*

436. *Τί ἀποφαντέον ;*

Γ'.

437. *Αἱ μετοχαὶ διαιροῦνται εἰς ὀνομαστικὰς καὶ εἰς ἀνωνύμους. Ὁρισμὸς τῶν μὲν καὶ τῶν δέ.*

438. *Περιεχόμενον τοῦ τίτλου ἑκάστης μετοχῆς.*

429. *Προκαταρκτικὰ περὶ ἀνωνύμων μετοχῶν*

440. *Νομικὸς χαρακτηρισμὸς τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν. Διάφοροι θεωρίαι. Τίς ἡ ἐπικρατεστέρα ;*

441. *Διάκρισις τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν ἀπὸ τῶν ὀνομαστικῶν ; μικρά τις διάκρισις.*

442. *Εἰς τί συνίσταται ἡ οὐσιωδεστέρα διάκρισις κατὰ τὸν ἐμπορι-*

κὸν νόμον ; Εἰς τὸν τρόπον τῆς μεταβιβάσεως. Ἀνάλυσις ὡς πρὸς τοῦτο τῶν ἄρθρων 35 καὶ 36 Ἐμπ. ν. Ὑπογραφὴ τοῦ μεταβιβάζοντος.

443. Τί γίνεται ἐὰν ἐκχωρηθῇ ὀνομαστικὴ μετοχὴ ἄνευ τῆς διατυπώσεως τοῦ ἄρθρου 36 ;

444. Σύστημα τῶν νεωτέρων ἀλλοδαπῶν νόμων ὡς πρὸς τὴν μεταβίβασιν τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Ὑπογραφὴ ἀμφοτέρων τῶν συμβαλλομένων.

445. Ζήτημα ἐπὶ ὀπισθογραφήσεως. Ἀλλοδαποὶ νόμοι.

446. Ἔκδοσις νέου τίτλου μετοχῆς. Τί ἐπὶ κατασχέσεως ὀνομαστικῆς μετοχῆς ;

447. Διαφέρει τῆς μεταβιβάσεως ἡ τροπὴ ὀνομαστικῆς μετοχῆς εἰς ἀνώνυμον καὶ τ' ἀνάπαλιν (conversion). Διατυπώσεις τῆς μετατροπῆς.

448. Ἱκανότης πρὸς μεταβίβασιν μετοχῶν. Ἐπίτροποι ἀνηλίκων ἢ ἀπηγορευμένων. Διατυπώσεις κατὰ τὸν περὶ ἐπιτροπείας νόμον. Τί ἐπὶ μετατροπῆς ; Ἄλλα τινά.

449. Ἡ ἑταιρία δύναται ἆρά γε ν' ἀρνηθῇ τὴν ἐν τῷ βιβλίῳ ἐγγραφὴν τῆς ἐν ἄρθρῳ 36 Ἐμπ. νόμου ἀναφερομένης δηλώσεως, ἀταξίας τυχὸν ὑπαρχούσης ὡς πρὸς τὸ δικαίωμα τοῦ αἰτοῦντος τὴν μεταβίβασιν ;

450. Διαφέρει τῆς ἐν λόγῳ μεταβιβάσεως ἡ καλουμένη τυπικὴ μεταβίβασις (transfert de forme). Τί ἐστιν αὕτη ; Ἕτερον εἶδος μεταβιβάσεως τὸ ἐπὶ ἐξασφαλίσει.

451. Ζήτημα ἀναγόμενον εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἐκδόσεως ἀνωνύμων μετοχῶν, πρὸ τῆς ἐν μέρει ἢ ἐν γένει καταβολῆς τῆς ἀξίας αὐτῶν. Σιωπὴ τοῦ ἡμετέρου νόμου. Ἀλλοδαποὶ νόμοι.

452. Πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα τῶν ἀνωνύμων καὶ ὀνομαστικῶν μετοχῶν.

Δ'.

453. Τίνα τὰ ἐξεταστέα ὑπὸ τὸ στοιχεῖον τοῦτο ;

454. Πρωτίστη ὑποχρέωσις τοῦ μετόχου. Καταβολὴ τῆς εἰσφορᾶς κατὰ τὰς τεταγμένας δόσεις.

455. Ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος τῆς καταβολῆς ὁρίζονται παρ' ἡμῖν ἐν τοῖς καταστατικοῖς. Ῥήτρα περὶ πωλήσεως τῶν μετοχῶν ἐν περιπτώσει ὑπερημερίας.

456. Ἡ ἐν λόγῳ ῥήτρα κεῖται μόνον ἐν τῷ συμφέροντι τῆς ἑται-

ρίας. Ἐκλεκτικὸν δικαίωμα αὐτῆς ἐπὶ τῷ πωλῆσαι ἢ ἐπὶ τῷ ἐνασκῆσαι τὴν προσωπικὴν ἀγωγήν.

457. *Τί ἀπαιτεῖται ὅπως ἡ ἑταιρία προβῇ εἰς τὴν πώλησιν ; Δημοσίευσις τῆς προσκλήσεως.*

458. *Τί ὅταν ἡ ἑταιρία εἶνε δανείστρια ἐπὶ ἐνεχύρῳ μετοχῶν ; Διατυπώσεις τοῦ περὶ ἐνεχύρων νόμου, πλὴν ἐπὶ τῶν εἰδικῶν περὶ Τραπεζῶν νόμων.*

459. *Νεώτεροι ἀλλοδαποὶ νόμοι ὡς πρὸς τ' ἀφορῶντα τὴν ἐν λόγῳ πώλησιν τῶν μετοχῶν.*

460. *Ἆρά γε ὁ μέτοχος ὁ καλούμενος εἰς καταβολὴν τῶν ὀφειλομένων δόσεων δικαιοῦται νὰ προτείνῃ συμψηφισμὸν δι' ἀπαίτησιν αὐτοῦ κατὰ τῆς ἑταιρίας ; Τί παρ' ἡμῖν ; Τί κατὰ τὸν Γερμανικὸν νόμον ; Ἕτερον ζήτημα ἀφορῶν τὴν ἐπίσχεσιν.*

461. *Ἐκχωρηθείσης μετοχῆς τινος μὴ ἀποπληρωθείσης, τίς ἐνέχεται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν ὑπολειπομένων δόσεων. Μόνος ὁ κάτοχος ἢ καὶ ὁ ἀρχικῶς ἐγγραφεὶς καὶ οἱ διάμεσοι ἐκδοχεῖς ; Διάφοροι γνῶμαι.*

462. *Γνώμη ἐμή.*

463. *Ἀλλοδαποὶ νόμοι. Τρία συστήματα. Γαλλικόν. Ἰταλο-Βελγο-Γερμανικόν. Ἑλβετικόν.*

464. *Ποῖον τὸ ὀρθότερον σύστημα ; Ἡ διὰ τὸ ὁλικὸν ποσὸν εὐθύνη τοῦ τε ἐγγραφέντος μετόχου καὶ τῶν διαμέσων δικαιοδόχων. Μετρίασις ὅμως τοῦ συστήματος. Διετία.*

465. *Τίνα τάξιν ὀφείλει ἡ ἑταιρία ν' ἀκολουθήσῃ ὡς πρὸς τὴν ἐπιδίωξιν τῶν ἐν λόγῳ ἀπαιτήσεων αὐτῆς. Γερμ. νόμος. Γαλλικὸν Νομοσχέδιον.*

466. *Ἰσχύει ἆρά γε ἡ σύμβασις περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ μετόχου ἀπὸ τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ νὰ καταβάλῃ τὸ ποσὸν τῆς μετοχῆς ;*

Ε'.

467. *Διαίρεσις τῶν μετοχῶν εἰς μετοχὰς κεφαλαίου καὶ ψιλάς, ἤτοι ἐπικαρπίας. Μετοχαὶ κεφαλαίου. Τίνες ; Εἶδος αὐτῶν αἱ ἱδρυτικαί.*

468. *Ψιλαὶ μετοχαί, ἤτοι ἐπικαρπίας. Τίνες ; Ποῦ καὶ ἐν ποίᾳ περιπτώσει ὑπάρχουσι ;*

469. *Εἶδος ψιλῶν μετοχῶν, αἱ μετοχαὶ ἐργασίας.*

470. *Μετοχαὶ προνομιοῦχοι ἢ προτεραιότητος. Τὸ εἶδος τοῦτο ἰδίᾳ ὑφίσταται ἐν Γερμανίᾳ. Τί ὡς πρὸς τὴν νομιμότητα τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν ; Γνώμη* Vidari. *Γενικωτέρα ἐξέτασις τοῦ ζητήματος. Τί παρ' ἡμῖν ;*

ΣΤ'.

471. *Τίνα τὰ συμπληρωτικά, τὰ ἐνταῦθα ἐξεταστέα ;*

472. 1) *Ἐπιτρεπτόν ἢ μὴ τῆς συμφωνίας τοῦ νὰ λαμβάνῃ ὁ μέτοχος τόκους.*

473 *Ἀνάλυσις τοῦ θέματος. Δύο γνῶμαι.*

474. *Τίς ἡ ὀρθοτέρα γνώμη ; Ἡ καταφατική.*

475. *Νεώτατοι ἀλλοδαποὶ Νόμοι. Διάκρισις. Χρονικὸν διάστημα μέχρι τῆς προσοδοφόρου ἐποχῆς.*

476. 2) *Ἆρά γε οἱ μέτοχοι ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ληφθέντων μερισμάτων ;*

477. *Δὲν ὑποχρεοῦνται ἐπὶ τακτικῆς διανομῆς μερισμάτων.*

478. *Τί ῥητέον ἐν τῇ περιπτώσει ἀτάκτου διανομῆς καὶ τί ὅταν δὲν ὑπάρχωσι κέρδη ; Διχογνωμία. Διάκρισις ἐπὶ καλῆς ἢ κακῆς πίστεως. Μόνον ἐπὶ κακῆς πίστεως ὑποχρεοῦνται οἱ μέτοχοι εἰς ἀπόδοσιν.*

479. *Αἱ νεώτεραι ἀλλοδαπαὶ νομοθεσίαι καθιέρωσαν νομοθετικῶς τὴν αὐτὴν λύσιν.*

480. 3) *Ἆρά γε ἐπιτρέπεται ἡ ἀγορὰ καὶ ἡ ἀπόκτησις τῶν μετοχῶν τῆς ἑταιρίας διὰ χρημάτων αὐτῆς ; Λύσις ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γενικῶν ἀρχῶν.*

481. *Τί ἐδέξαντο αἱ νεώτεραι ἀλλοδαπαὶ νομοθεσίαι ; Ἀπαγόρευσιν. πλὴν ὡρισμένων ἐξαιρέσεων.*

482. *Τίνες αἱ συνέπειαι τῆς παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν ἀποκτήσεως μετοχῶν τῆς ἑταιρίας ;*

483. 4) *Κατὰ τίνας κανόνας δύναται νὰ γείνῃ αὔξησις τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου ; Ἑταιρικὸν καταστατικόν. Ἔκδοσις νέων μετοχῶν.*

484. *Νεώτεραι ἀλλοδαπαὶ νομοθεσίαι. Ὅροι ἀπαιτούμενοι κατ' αὐτὰς πρὸς ἔκδοσιν νέων μετοχῶν.*

485. *Ζήτημα ἀναφυόμενον ἐπὶ τῶν νεωτέρων νόμων. Ἡ ἐν λόγῳ αὔξησις ὑποβάλλεται ἆρά γε εἰς τοὺς αὐτοὺς ὅρους εἰς οὓς καὶ ἡ σύστασις τῆς ἑταιρίας ; Τί ἐν Γαλλίᾳ, τί ἐν Γερμανίᾳ. Τί παρ' ἡμῖν ;*

422. *Τὸ κεφάλαιον τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας ὡρισμένον ποσὸν ἀποτελοῦν διαιρεῖται εἰς μετοχάς. (ἄρ. 34 Ἐμπ. νόμ.)*

Τί δὲ καλεῖται μετοχή ;

Ἡ μετοχὴ (action) *ἔχει πολλὰς σημασίας.*

Σημαίνει α) τὸ μέρος τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, ὡς τοῦτο ἐκλαμβάνεται ἐν τῇ ἑνότητι αὐτοῦ· β) τὸ δικαίωμα ὃ κέκτηται ὁ δικαιοῦχος τῆς μετοχῆς ὡς μέλος τῆς ἑταιρίας καὶ γ) τὸ ἔγγραφον τὸ ἐκδιδόμενον δι' ἕκαστον μέρος τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, ἐν ᾧ ἐγγράφῳ ἀναγράφεται τὸ τοῦ μετόχου δικαίωμα. Κατὰ δὲ τὸν Thöl *τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον ὡρισμένον ποσὸν ἀποτελοῦν θεωρεῖται ὡς διῃρημένον εἰς ὡρισμένα μέρη· ἓν τοιοῦτο μέρος καλεῖται μετοχή. Διὰ πᾶν μέρος ἐκδίδοται τίτλος ἐκφράζων τὴν ἐν τῇ ἑταιρίᾳ μετοχὴν διὰ τὸ μέρος τοῦτο· ὁ τίτλος καλεῖται ὡσαύτως μετοχή.* (§ 139).

423. *Ὑπὸ τὴν πολλαπλῆν ταύτην σημασίαν ἡ μετοχὴ ὁριστέα ὡς ἑξῆς.*

Μετοχὴ *καλεῖται τὸ τμῆμα τοῦ κεφαλαίου τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας τὸ δημιουργούμενον διὰ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ, ὅπερ καθίσταται ἰδιοκτησία προσώπου τινὸς μετόχου καλουμένου, καὶ ἀποτελεῖ τὸν τίτλον πρὸς ἐνάσκησιν τῶν δικαίων αὐτοῦ ἐν τῇ ἀνωνύμῳ ἑταιρίᾳ.*

Ἀλλ' ὥσπερ ἡ μετοχὴ παρέχει δίκαια τῷ δικαιούχῳ, οὕτως ὑποβάλλει αὐτῷ καὶ ὑποχρεώσεις. Διότι διὰ τῆς μετοχῆς ἐμφαίνεται μὲν τὸ δικαίωμα τοῦ μετέχειν τοῦ κέρδους, ἀλλὰ μετὰ τοῦ δικαιώματος τούτου συνδέεται καὶ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ὑφίστασθαι τὴν ζημίαν ἀναλόγως τῆς καταβολῆς καὶ τοῦ ἐκπληροῦν τοὺς ὅρους, οὓς ἐπὶ τούτῳ ἡ ἑταιρικὴ σύμβασις διατυποῖ. Ἆρα ἡ μετοχὴ οὖσα, ὡς εἴρηται, πηγὴ δικαιωμάτων εἶνε καὶ πηγὴ ὑποχρεώσεων.

Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ μετοχὴ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ δικαιώματος τοῦ μετόχου περιποιεῖ αὐτῷ δικαίωμα τοῦ μετέχειν ἐπὶ τῶν κερδῶν καὶ ἐπὶ τῆς περιουσίας τῆς ἑταιρίας κατὰ τὸ μέρος τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, ὅπερ ἀναλαμβάνει. Μετὰ τῆς ἐννοίας δὲ ταύτης συνδέεται ἡ ὑποχρέωσις εἰς τὸ ὑφίστασθαι τὴν ζημίαν καὶ ἐκπληροῦν τοὺς ὅρους τῆς ἑταιρικῆς συμβάσεως. Ἐν δὲ τῷ ἐκδιδομένῳ ἐγγράφῳ τῆς μετοχῆς ἐνυπάρχει τὸ ἄνω δικαίωμα καὶ ἡ ἄνω ὑποχρέωσις. Ἡ δὲ ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ μετόχου διατελοῦσα μετοχὴ λειτουργεῖ ὡς πιστωτικὴ ἀξία καὶ καθίσταται ἀντικείμενον διαθέσεως καὶ κυκλοφορίας. Αὕτη ἡ πολλαπλῆ ἔννοια τῆς μετοχῆς διετυπώθη ἐναργῶς παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν, ἰδίᾳ δὲ παρὰ τοῖς Γερμανοῖς, ἀντληθεῖσα ἐκ τοῦ συνόλου τῶν νεωτέρων νόμων. (*Ἴδε ἰδίᾳ* Endemann § **61** *καὶ* Völderndorff. *Τομ.* 2ος *Σελ.* **277.**)

Ἕνεκα δὲ τῆς πολλαπλῆς ἐννοίας τῆς μετοχῆς διετυπώθησαν κανόνες ἀναγράφοντες ἐν λεπτομερείᾳ τὸν δικανικὸν καὶ οἰκονομολογικὸν χαρακτῆρα τῶν μετοχῶν ἐν γένει.

424. *Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω ἐξεταστέα εἰδικῶς καὶ ἀναλυτικῶς τὰ ὡς πρὸς τοῦτο ἀντικείμενα ὡς ἑξῆς.*

Α΄.) Ἡ μετοχὴ ὡς ὡρισμένον μέρος τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου.

Ἐνταῦθα ἐξεταστέα· α) Ἡ διάκρισις τῆς μετοχῆς ἀπὸ τῆς ἑταιρικῆς μερίδος. Τίς αὕτη καὶ τίνα τὰ ἐντεῦθεν ἀποτελέσματα. β) Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποσοῦ τὸ ὁποῖον αὕτη δέον νὰ ἀντιπροσωπεύῃ καὶ γ) Ἡ ἰδιότης τοῦ ἀδιαιρέτου τῆς μετοχῆς.

Β΄) Ἡ μετοχὴ ὡς μετοχικὸν δικαίωμα.

Ἐνταῦθα ἐξεταστέα α) Τὸ σύνολον τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀνηκόντων τῷ μετόχῳ καὶ β) Τίς ἡ νομικὴ ἔννοια τῶν δικαιωμάτων τούτων καὶ δὴ πῶς ταῦτα δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσιν.

Γ') Ἡ μετοχὴ ὡς τίτλος πρὸς ἐνάσκησιν τῶν δικαιωμάτων τούτων καὶ δὴ ὡς ἔγγραφον.

Δι' ἕκαστον μέρος τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου ἐκδίδοται τίτλος, ὅστις ἐκδηλοῖ τὴν μετοχὴν ἐν τῇ ἑταιρίᾳ διὰ τὸ μέρος τοῦτο· ὁ τίτλος οὗτος καλεῖται καὶ αὐτοτελῶς μετοχή.

Ἐνταῦθα ἐξεταστέα. α) Ἡ διαίρεσις τῶν μετοχῶν εἰς ὀνομαστικὰς καὶ ἀνωνύμους. β) Τίς ἡ δικαιολογικὴ βάσις τῆς ἐκδόσεως ἀνωνύμων μετοχῶν, ἢ μᾶλλον τίς ἡ νομικὴ ἔννοια τῆς μετοχῆς ὡς ἐγγράφου; καὶ ποῖον τὸ ὀρθότερον ἐκ τῶν ἐπὶ τούτῳ μορφωθέντων συστημάτων; καὶ γ) Τίνι τρόπῳ αἱ μετοχαὶ ὀνομαστικαί τε καὶ μὴ μεταβιβάζονται;

Δ'.) Ἡ μετοχὴ ὡς ὑποχρέωσις.

Ἐνταῦθα ἐξεταστέαι αἱ ὑποχρεώσεις τῶν μετόχων, αἱ τιθέμεναι αὐτοῖς ὑπό τε τοῦ νόμου καὶ τοῦ καταστατικοῦ· καὶ δὴ ἡ ἐπὶ καταβολῇ ἐνοχὴ καὶ τὸ περὶ εὐθύνης τῶν ἐγγραφέντων καὶ διαμέσων δικαιοδόχων ἐν περιπτώσει ἐκποιήσεως τῶν μετοχῶν.

Ε') Εἴδη τῶν μετοχῶν.

Ἐνταῦθα ἐξεταστέαι ἡ διαίρεσις τῶν μετοχῶν εἰς μετοχὰς κεφαλαίου καὶ εἰς ψιλὰς μετοχὰς ἤτοι ἐπικαρπίας ἢ ἐργασίας ὡς καὶ ἄλλαι τινὲς διαιρέσεις.

ΣΤ') Συμπληρωτικά τινα ἀναγόμενα εἰς τὸ περὶ μετοχῶν ἀντικείμενον.

Ἐνταῦθα διερευνητέα α) Ἐὰν ὁ μέτοχος δύναται δυνάμει τοῦ καταστατικοῦ νὰ λαμβάνῃ τόκους ἐπὶ τοῦ καταβληθέντος κεφαλαίου καὶ ἐν περιπτώσει μὴ ἐπιτεύξεως κερδῶν. β) Ἐὰν καὶ πότε οἱ μέτοχοι ὑποχρεῶνται εἰς ἀπόδοσιν τῶν ληφθέντων μερισμάτων. γ) Περὶ ἀγορᾶς τῶν μετοχῶν τῆς ἑταιρίας καὶ δ) Περὶ αὐξήσεως τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου.

Α'.

Ἡ μετοχὴ
ὡς ὡρισμένον μέρος τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου.

425. *Ἐν πρώτοις θετέα ἡ διάκρισις τῆς μετοχῆς* (action) *ἀπὸ τῆς μερίδος* (intérêt).

Ἡ λέξις intérêt *ἐμφαίνει γενικώτερον τὸ μέρος, καθ' ὃ συμμετέχει ὁ ἑταῖρος ἐν τῇ ἑταιρίᾳ, μεταφράζεται δὲ ὑπὸ μὲν τοῦ Ῥάλλη διὰ τῆς λέξεως ἐ ν δ ι α φ έ ρ ο ν τ ο ς, ὑπὸ δὲ τοῦ Μπαλάνου καὶ Μελισσουργοῦ διὰ τῆς φράσεως καθ' ἑ τ α ι ρ ι κ ὰ ς μ ο ί ρ α ς σ υ μ μ ε τ ο χ ῆ ς.*

Κατὰ τί ἡ μετοχὴ (action) *διαφέρει τῆς μερίδος* (intérêt);

Ἐν σιωπῇ τοῦ νόμου διάφοροι γνῶμαι ἐμορφώθησαν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο.

Κατὰ τὴν 1ην γνώμην μερὶς λέγεται ὅταν ὑπάρχῃ ἀπεριόριστος προσωπικὴ εὐθύνη, μετοχὴ δὲ ὅταν ἡ εὐθύνη περιορίζηται μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς καταβολῆς (Demolombe ix n. *411.*) *Ἀλλὰ τοῦτο συχνάκις μὲν συμβαίνει ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε. Διότι ἐν τῇ ἑτερορρύθμῳ ἑταιρίᾳ τὰ μέρη τῆς ἑταιρορρύθμου καλοῦνται μερίδες, ἡ ἐκ τούτων ὅμως ἐνοχὴ ὑπάρχει μέχρι τῆς καταβολῆς.*

Κατὰ τὴν 2αν γνώμην ἡ μετοχὴ διαφέρει τῆς μερίδος ἕνεκα τοῦ τρόπου τῆς μεταβιβάσεως. Ἡ μὲν μεταβιβάζεται ἢ διὰ τῆς παραδόσεως ἢ διὰ τῆς δηλώσεως ἐπὶ τῶν βιβλίων τῆς ἑταιρίας. Ἡ δὲ δὲν εἶνε δεκτικὴ τοιαύτης μεταβιβάσεως (Vavasseur de soc. par actions no. *6 καὶ 7.*)

Ἀλλ' ἡ μεταβίβασις τῆς μετοχῆς γίνεται καθ' ἕνα τῶν ἄνω τρόπων, διότι ὁ τύπος τοῦ ἐγγράφου αὐτῶν καθίστησι τοιαύτην οὕτω μεταβιβάσιμον. Ἀλλ' ὁ τύπος οὗτος δύναται νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἐπὶ ἑτέρων ἐγγράφων ἐκτὸς δηλ. τῆς μετοχῆς. Ἆρα δὲν εἶνε συμφυὴς πρὸς τὴν μετοχήν.

Κατὰ τὴν Ἠην γνώμην ἡ ἰσότης εἶνε τὸ διακριτικὸν σημεῖον τῆς μετοχῆς ἀπὸ τῆς μερίδος. Διότι ἡ μετοχὴ ἀποτελεῖται ἐξ ἴσου ἀριθμοῦ ποσότητος π. χ. δραχ. 100 ἢ 500 ἢ 1000 (κατὰ τὸ ἄρθρ. 34 Ἐμπν.) ἐν ᾧ ἡ μερὶς ἀποτελεῖται ἐκ ποσοστοῦ ἐν πολλοῖς διαφόρου π. χ. τὸ $^1/_2$ ἢ $^1/_3$ κ. τ. λ. Ἀλλ' ἡ ἰσότης ὑπάρχει ἐν τῇ μετοχῇ λόγῳ τῶν πλεονεκτημάτων ἃ παράγει. Διὲν δύναται ὅμως ν' ἀποτελέσῃ σημεῖον διακρίσεως αὐτῆς ἀπὸ τῆς μερίδος. Ἐνίοτε δὲ συμβαίνει ὥστε καὶ αἱ μερίδες νὰ ὦσιν ἴσαι (Lyon Caen 371.)

426. *Αἱ γνῶμαι αὗται ὡς εἰκὸς δὲν ὑπεστηρίχθησαν.*

Ἡ δὲ ὑποστηριχθεῖσα εἶνε αὕτη.

Τὸ διακρῖνον τὴν μετοχὴν ἀπὸ τῆς μερίδος εἶνε τὸ ἐκχωρητὸν ἢ ὡς ὁ Ῥάλλης λέγει ἡ ἐκχωρητικότης.

Τουτέστιν ἡ μὲν μετοχὴ εἶνε ἐ κ χ ω ρ η τ ή, ἡ δὲ μερὶς ἀ ν ε κ χ ώ ρ η τ ο ς. Διὰ τούτου ἐννοεῖται ὅτι ἡ μετοχὴ δύναται νὰ μεταβιβάζηται τοῖς τρίτοις, οἵτινες λαμβάνουσιν ἐντελῶς τὴν θέσιν τῶν κυρίων τῆς μετοχῆς ἤτοι τῶν ἐκχωρητῶν. Ἡ μερὶς δὲν δύναται νὰ μεταβιβάζηται οὕτω.

Ὡς εἴδομεν ἐν τῷ Γενικῷ μέρει (§ 149 καὶ Ἐπ.) ἡ δμόρρυθμος ἑταιρία καὶ ἡ ἑτερόρρυθμος εἶνε προσωπικαί. Ἐν ταύταις τὰ πρόσωπα λαμβάνονται ὑπ' ὄψει. Ἄρα ἡ ἑταιρικὴ ἰδιότης καὶ μερὶς δὲν δύναται νὰ μεταβιβασθῇ ἄνευ τῆς συναινέσεως τῶν λοιπῶν συνεταίρων. Διότι μετὰ τῶν ὡρισμένων συνεταίρων συνήφθη ἀρχικῶς ἡ ἑταιρικὴ σύμβασις. Ἐν τῇ ἀνωνύμῳ ὅμως ἑταιρίᾳ δὲν συμβαίνει οὕτω, διότι ἐν αὐτῇ δὲν ὑπάρχει ἡ προσωπικὴ σχέσις. Τὸ πᾶν εἶνε πραγματικόν. Ἡ μεταβίβασις τῆς μετοχῆς ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀποξενοῖ τῆς ἑταιρίας τὸν μεταβιβάζοντα, ἀφ' ἑτέρου δὲ προσδίδωσι τῷ τρίτῳ, εἰς ὃν ἐγένετο ἡ μεταβίβασις, τὴν ἰδιότητα τοῦ μετόχου. Τοιαύτην ἔννοιαν ἔχει τὸ ἐκχωρητόν. Μετὰ τούτου συνδέεται ἀδιασπάστως τὸ διαπραγματεύσιμον ἢ ἐμπορεύσιμον, ὅπερ παρὰ Γάλλοις καλεῖται negociable *ἢ ὡς*

οἱ μεταφρασταὶ τοῦ Lyon Caen λέγουσι τὸ δ ι α δ ό σ ι μ ο ν.

Αὕτη ἡ γνώμη ἐπεκράτησεν ὡς μόνη ὀρθὴ θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς. Διότι ἡ ἰδιότης τοῦ ἐκχωρητοῦ καὶ διαπραγματευσίμου ἀπορρέει ἐκ τῶν ἄρθρων 34, 35 καὶ 36 τοῦ Ἐμπ. νόμου. Ἀφ' ἑνὸς τὸ ἄρθρον 34 ὁρίζον ὅτι τὸ κεφάλαιον τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας διαιρεῖται εἰς μετοχάς, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ ἄρθρα 35 καὶ 36, ὁρίζοντα τὸν τρόπον τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν ὀνομαστικῶν τε καὶ ἀνωνύμων, ἐξαγγέλλουσιν ἀριδήλως τὸν λόγον, εἰς ὃν ἡ ἐπικρατοῦσα αὕτη λύσις βασίζεται. Ἄρα ὁ τίτλος τοῦ κεφαλαίου δέον νὰ ἦ ἐκχωρήσιμος καὶ διαπραγματεύσιμος, οὐχὶ δὲ ἡ μερὶς ἥτις εἶνε τίτλος μὴ ἐκχωρήσιμος καὶ μὴ διαπραγματεύσιμος. (Pont 1585. Bravard L. 192. Daloz 1496. Thöl § 143).

Ἡ λύσις αὕτη εἶνε ἀπόρροια τοῦ ἀνωτέρω (ἐν § 389) ἀναπτυχθέντος πορίσματος ὅτι ἡ εἰς μετοχὰς διαίρεσις τοῦ κεφαλαίου τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας εἶνε ὑποχρεωτική.

Τινὲς τῶν συγγραφέων μὴ δεχόμενοι τὸ πόρισμα τοῦτο, ἀμφιβάλλουσιν ὡς πρὸς τὸ ἂν ἡ μετοχὴ πάντως ἔχῃ τὸ προσὸν τοῦ ἔκχωρητοῦ ἢ διαπραγματευσίμου (negociable) ἀνεξαρτήτως δηλαδὴ ἐναντίας συμβάσεως. Οὕτως ὁ Alauzet δέχεται τὸ δυνατὸν τῆς συμφωνίας τοῦ ἀνεκχωρήτου τῆς μετοχῆς ἐν τῇ ἀνωνύμῳ ἑταιρίᾳ, ἧς ἡ διάρκεια εἶνε ἀπεριόριστος, ἢ τὸ δυνατὸν τῆς συμφωνίας καθ' ἣν ἡ μετοχὴ εἶνε ἐκχωρήσιμος, ἐὰν ἡ ἑταιρία ἐπιτρέψῃ τοῦτο. Τὴν γνώμην ταύτην ὁ συγγραφεὺς στηρίζει οὐ μόνον ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν συμβάσεων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν συζητήσεων τοῦ Νομοθετικοῦ σώματος κατὰ τὴν ἐπιψήφισιν τῶν νέων νόμων (1863 καὶ 1867), ἐπικαλούμενος ἰδίᾳ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ Rouher. (Alauzet 729.) Πρὸς τὴν γνώμην ταύτην κλίνει μετά τινος τροποποιήσεως καὶ ὁ Boistel (218). Ἀλλὰ κατ' ἐμὲ ἡ ἔννοια τῶν ἄρθρων 34 καὶ 35 τοῦ Ἐμπ. νόμου εἶνε τοιαύτη, ὥστε ἀποκλείει τὴν συμφωνίαν τοῦ ἀνεκχωρήτου ἢ τὴν

ὑποβολὴν τοῦ ἐκχωρητοῦ εἰς τὴν θέλησιν τῆς ἑταιρίας. (Ἴδε καὶ ἀνωτέρω αὐτόθι).

427. *Ἐν τῇ ἐκχωρητικότητι, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη, ὑπὸ τὸν τύπον μάλιστα τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν* (actions au porteur) *ἔγκειται ἡ δύναμις καὶ ἡ ἀξία τῆς μετοχῆς. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὁ μέτοχος, ὥσπερ εἰσέρχεται ἐν τῇ ἑταιρίᾳ ταύτῃ, οὕτως ἐξέρχεται κατὰ βούλησιν ἐξ αὐτῆς· χρησιμοποιεῖ διὰ τῆς κτήσεως τῶν μετοχῶν τὰ ἄγονα αὐτοῦ κεφάλαια ἢ κερδοσκοπεῖ ἐπ' αὐτῶν διὰ τῆς ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀναβιβάσεως καὶ καταβιβάσεως τῆς ἀξίας αὐτῶν, δι' ἣν αἰτίαν αἱ ἀνώνυμοι μετοχαὶ μεταμορφοῦνται εἰς ἐμπόρευμα ἤτοι εἰς ἀντικείμενον κερδοσκοπίας· ὅταν δὲ σκοπῆται ἡ ἐπὶ τῆς αὐξομειώσεως διαφορὰ καθίστανται εἶδος παιγνίου.* (Thöl § *143*). *Τοῦτο εἶνε τὸ χρηματιστηριακὸν παίγνιον ἢ ἡ καλουμένη κυβεία* (agiotage).

428. *Ἐνταῦθα δοτέα νύξις τις ἐπὶ τοῦ ἑξῆς ζητήματος, σχετιζομένου πρὸς τὸ ἐξεταζόμενον ἀντικείμενον.*

Προκειμένου περὶ πραγματικῆς ἀγοραπωλησίας τῶν μετοχῶν τίκτεται ἐξ αὐτῆς ἀγωγή. Περὶ τούτου δὲν εἶνε δυνατὴ ἀμφισβήτησις. Τί γίνεται ὅμως, ὅταν πρόκειται περὶ τῆς ἄνω κληθείσης κυβείας, ἤτοι ὅταν οἱ συμβαλλόμενοι ἀφορῶσιν ἁπλῶς εἰς τὸ ἐκ τῆς αὐξομειώσεως κέρδος ἐν δήλῃ ἡμέρᾳ; τοῦτο ἐξετάζεται ἐπὶ τῶν ἐπὶ προθεσμίᾳ πωλήσεων χρεωγράφων καὶ μετοχῶν (marchés à terme.)

Φρονῶ ὅτι ἐκ τῆς τοιαύτης συμβάσεως δὲν τίκτεται ἀγωγή. Διότι ἡ κυβεία αὕτη εἶνε τυχηρὸν παίγνιον ἐκ τῶν ἀπηγορευμένων ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Ἀστικοῦ νόμου. Διότι ὁ μὲν ἀγοράζων προτίθεται νὰ κερδίσῃ τὴν ἐν καιρῷ τῆς ὑποτιθεμένης παραδόσεως ὑποτίμησιν, ὁ δὲ πωλῶν τὴν ὑπερτίμησιν. Συμφώνως ἀπεφήνατο τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν (ἀριθ. 683 τοῦ 1890). Ἡ ἀπόφασις αὕτη ὁρίζει καὶ τίνα τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τῆς κυβείας.

Ἀναγνωρίζω ὅτι ἡ λύσις αὕτη εἶνε αὐστηρά, πολλάκις δὲ ὑποθάλπει τὴν κακὴν πίστιν. Ὅθεν τὰ ἐκ τῆς τοιαύτης συμβάσεως χρέη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἑκουσίως ἐκτελοῦνται θεωρούμενα ὡς χρέη τιμῆς. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἐξαναγκαστὰ ὡς εἴρηται. Εἰσὶ παρ' ἡμῖν καὶ οἱ ἀντιδοξοῦντες καὶ δὴ ὁ Κ. Σημίτης ὅστις θεωρεῖ τὴν ἐν λόγῳ σύμβασιν οὐχὶ ὡς παίγνιον ἀλλ' ὡς στοίχημα ἢ ἄλλως ὡς τυχηρὸν συνάλλαγμα καὶ ἑπομένως κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον δικαστικῶς ἐξαναγκαστήν. (Ἴδε διατριβὴν αὐτοῦ ἐν Ἐφημ. Μπαλάνου Τ. 6· Σελ. 421 καὶ ἑπ. καὶ 459 καὶ ἑπ.)

Ἐν Γαλλίᾳ πρὸ τοῦ νέου νόμου τῆς 28 Μαρτίου 1885 ὑπῆρχον διάφορα συστήματα ὑπέρ καὶ κατὰ τοῦ ἀθεμίτου. Ὑπὲρ, συμφώνως πρὸς τὴν δικανικὴν αὐστηρότητα (ἄρθρα 1665 καὶ 1667 Γαλ. Κωδ.), κατὰ, συμφώνως πρὸς τὴν οἰκονομολογικὴν ἔποψιν. (Ἴδε ἰδίᾳ Lyon Caen *1319 καὶ ἑπ.) Ὡσαύτως ἐκυμαίνετο καὶ ἡ νομολογία. Ἀλλ' ὁ ῥηθεὶς Γαλλικὸς νόμος ἀκολουθήσας τὸ σύστημα τοῦ Αὐστριακοῦ (1875), ἔταμε τὸ ζήτημα ὁρίσας θεμιτὴν τὴν σύμβασιν καὶ ἐπιτρέψας ἀγωγήν. Ὁ νομοθέτης ἠθέλησε τὴν ὑπερίσχυσιν τῆς οἰκονομολογικῆς ἐπόψεως ἐθεώρησε δὲ συνάμα σκανδαλώδη καὶ ἀπάδουσαν πρὸς τὴν καλὴν πίστιν τὴν περὶ ἀκυρότητος ἔνστασιν. Οἱ λόγοι εἶνε σπουδαῖοι. Ἄρα νομοθετικῶς θεσπιστέον τὸ θεμιτὸν καὶ παρ' ἡμῖν. (1)*

429. *Ἡ μετοχὴ ὡς μέρος τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου ἐξεταζομένη παρίστησι τοὺς ἑξῆς χαρακτῆρας.*

---

(1) *Ἐννοεῖται ὅτι ἀπαιτεῖται νόμος περὶ χρηματιστηρίων περιέχων πλήρη τὸν ὀργανισμὸν αὐτῶν καὶ κανονίζων ἰδίᾳ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν καὶ τὰ καθήκοντα καὶ τὴν εὐθύνην τῶν μεσολαβούντων κατὰ τὴν σύναψιν τῶν δικαιοπραξιῶν προσώπων* (des agents de change) *κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν νεωτάτων ἀλλοδαπῶν νόμων. Τοιοῦτος νόμος δὲν ὑπάρχει παρ' ἡμῖν. Εὐχόμεθα νὰ γείνῃ πρὸς πρόληψιν πολλῶν ἀτοπημάτων ἀναπτυσσομένων ὁσημέραι.*

Πρῶτον ἀποτελεῖ τὸ ἐλάχιστον ὅριον τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, δεύτερον δὲ εἶνε ἀδιαίρετος.

Ὡς πρὸς τὸ Ἴον. Δέον νὰ προσδιορίζηται τὸ ποσὸν τῆς μετοχῆς, τὸ ὁποῖον αὕτη ἀντιπροσωπεύει. Κατὰ τὸ ἄρθρον 34 Ἐμπ. Ν. ἑκάστη μετοχὴ δέον νὰ ᾖ ἴσης ἀξίας. Τὸ αὐτὸ καὶ ὡς πρὸς τὰ κλάσματα τῆς μετοχῆς. Τοῦτο ὁρίζεται ῥητῶς ὑπὸ τοῦ ἄρθρου τούτου. Ἄρα τοῦτο τηρητέον, π. χ. Αἱ μετοχαὶ συνίστανται εἰς δραχμὰς 100 ἢ 200 ἢ 500 ἢ 1000 κλπ. Προσδιορισμὸς ὅμως τοῦ ἐλαχίστου ὁρίου τῆς μετοχῆς δὲν ὁρίζεται παρ' ἡμῖν ὑπὸ τοῦ νόμου. Διότι τὸ ἄρθρον 34 ἀρκεῖται εἰς μόνον τὸ ἀνωτέρω. Ἀπόκειται λοιπὸν τοῖς συμβαλλομένοις τὸ ὁρίζειν τὸ ποσὸν τῆς μετοχῆς ἐν τοῖς καταστατικοῖς ἀναλόγως πρὸς τὸ σύνολον τοῦ ὅλου ἑταιρικοῦ κεφαλαίου ἢ τοῦ εἴδους τῆς ἐπιχειρήσεως, ὅπως καθίσταται ἐφικτὴ ἡ προσέλευσις πασῶν τῶν τάξεων τῆς κοινωνίας.

Ἀλλ' αἱ πλεῖσται τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν ὁρίζουσι τὸ ποσὸν τοῦτο π. χ. Ὁ Γαλλικὸς νόμος τῆς 24 Ἰουλίου τοῦ 1867 ὁρίζει τὸ ποσὸν ἑκάστης μετοχῆς εἰς 100 φράγκα τοὐλάχιστον, ἐὰν τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον δὲν ὑπερβαίνῃ τὰς 200000 φράγκων, εἰς 500 δὲ φράγκα, ἐὰν ὑπερβαίνῃ αὐτάς, (ἀριθ. 1 καὶ 24). Ὁ δὲ Γερμανικὸς τοῦ 1884 ὁρίζει τὸ ποσὸν εἰς 1000 μάρκα ἐκτὸς ἐξαιρετικῶν τινων περιπτώσεων, ὅτε ὁρίζεται ἄλλο τι. Ἀλλ' ὁ Ἰταλικὸς Ἐμπορικὸς Κῶδιξ οὐδένα περιορισμὸν τίθησιν εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ ποσοῦ ἑκάστης μετοχῆς. Ἄρα οὗτος ἐπανῆλθεν εἰς τὸ σύστημα τοῦ ἡμετέρου νόμου.

Ὅταν ὁρισθῇ τὸ ποσὸν ἑκάστης μετοχῆς δὲν δύναται τοῦτο κατόπιν ν' αὐξηθῇ. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἔκδοσιν νέων μετοχῶν, πότε καὶ πῶς ἐπιτρέπεται τοῦτο ἴδε κατωτέρω § 483.

430. *Ἡ μετοχὴ εἶνε ἀδιαίρετος. Ἡ ἰδιότης αὕτη προκύπτει ἐκ τῆς φύσεως τῆς μετοχῆς. Ὁ περὶ ἀδιαιρέτου κανὼν ἐκφράζει δύο τινὰ α) Περιορισμὸν ὡς πρὸς τὴν ἑταιρ-*

ρίαν. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἡ μετοχὴ οὖσα ὡρισμένη διαίρεσις τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου καὶ οὕτως εἰπεῖν αὐτοτελὴς δὲν εἶνε δεκτικὴ ὑποδιαιρέσεως. Διότι ἡ ὑποδιαίρεσις αὕτη ἤθελεν ἀλλοιώσει τὴν ἀρχικὴν διαίρεσιν τοῦ κεφαλαίου καὶ προσέτι ἕνεκα τῆς τυχὸν ὑπερβολικῆς διαιρέσεως ἤθελεν ἐπενέγκει βλάβην καὶ περιπλοκὴν εἰς τὴν λογιστικήν. Ἆρα δύναται μὲν ἡ ἑταιρία κατὰ τὴν ἵδρυσιν αὐτῆς νὰ διαιρέσῃ τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον κατὰ βούλησιν (τηροῦσα τὸν περὶ ἐλαχίστου ποσοῦ ὅρον τῆς μετοχῆς, ὅπου τοῦτο ἐπιβάλλεται ὡς π. χ. ἐν Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ) ἅμα ὅμως πράξῃ τοῦτο ἀπόλυσι τὸ δικαίωμα τῆς ὑποδιαιρέσεως. β) Περιορισμὸν ὡς πρὸς τὸν διακάτοχον τῆς μετοχῆς. Τοῦτο ὁρίζεται εἰδικῶς πολλάκις ἐν τοῖς καταστατικοῖς, ἀλλὰ καὶ σιωπῶντος τούτου ὑπάρχει κατὰ τ' ἀνωτέρω. Ἐντεῦθεν ἕπεται ὅτι συνιδιοκτησία ἐπὶ τῆς μετοχῆς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ἑπομένως ὅταν μετοχή τις περιέλθῃ εἰς πολλὰ πρόσωπα π. χ. ἐκ κληρονομίας, ἕκαστος τῶν κληρονόμων τοῦ μετόχου δὲν δύναται ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας τίτλον ἴδιον pro rata ἤτοι ὡς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μερίδα, μήτε ν' ἀπαιτήσῃ τὴν πληρωμὴν τῆς μερίδος τῆς ἀναλογούσης αὐτῷ ἐν τῷ μερίσματι. Πάντες οἱ κληρονόμοι ὀφείλουσι νὰ συμφωνήσωσιν, ὅπως παραδοθῇ ἑνὶ τούτων ὡς κυρίῳ εἷς μόνος τίτλος καὶ ὅπως ἡ πληρωμὴ τοῦ μερίσματος γένηται ἑνὶ τούτων (Lyon Caen 379 Völderndorff Τομ. 1ος Σελ. 46.) Ἐννοεῖται ὅτι δύνανται ν' ἀποφύγωσι τὴν δυσχέρειαν μεταβιβάζοντες τὴν μετοχὴν τρίτῳ τινὶ προσώπῳ. Ἐντεῦθεν ἄγεταί τις εἰς τὸ εἰπεῖν καὶ τοῦτο, ὅτι, ὅταν αἱ δόσεις μετοχῆς τινος δὲν ἔχωσι καταβληθῇ, ἡ ἑταιρία δύναται ν' ἀρνηθῇ ν' ἀποδέξηται παρά τινος κληρονόμου τοῦ μετόχου τὴν μερίδα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ὀφειλομένων δόσεων καὶ ν' ἀπαιτήσῃ, ὅπως συνενοηθῶσι πάντες πρὸς καταβολὴν τῆς δόσεως ἀκεραίας (Lyon Caen αὐτ.) Ὑπάρχει ἐνταῦθα ἀδιαί-

ρετος ἐνοχὴ ὡς πρὸς τὴν καταβολὴν (Σημ. 3). Ὁ Naimr ἑρμηνεύων τὸ ἄρθρον 37 τοῦ Βελγικοῦ νόμου καταλήγει εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα ἀποφαινόμενος ἐπὶ τὸ σαφέστερον μετά τινος διακρίσεως ὅτι ἡ ὀφειλὴ τῶν κληρονόμων ὡς πρὸς τὰς καταβλητέας δόσεις ἔχει ἀντικείμενον χρηματικὸν ποσόν, ἑπομένως ἕκαστος καταδιωκτέος ἐστὶν ὡς πρὸς τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ μερίδα, δικαιουμένης τῆς ἑταιρίας ν' ἀρνηθῇ τὴν ἐνάσκησιν τῶν δικαιωμάτων μέχρι τῆς καθ' ὁλοκληρίαν ἐξοφλήσεως τῆς ὀφειλῆς (Τ. 2. 1002.) Εὔλογος καὶ ἐπιεικὴς ἡ λύσις. Ἀντιδοξεῖ ὁ Guillery (Τ. 2. 673).

Ζήτημα περὶ ἀδιαιρέτου ἐν εἰδικῷ θέματι ἦλθεν ἐσχάτως ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου. Προέκειτο περὶ ὁμολογιῶν (obligations), κατατεθειμένων πρὸς φύλαξιν παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ. Ἀποθανόντος τοῦ θεματοδότου ἐζητήθησαν αἱ ὁμολογίαι ὑπὸ τῆς πλειονότητος τῶν κληρονόμων ἄνευ τῆς συμπράξεως ἑνὸς ἐξ αὐτῶν. Τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν ἀπεφήνατο ὅτι λόγῳ τοῦ ἀδιαιρέτου τῶν ὁμολογιῶν ἔδει νὰ ζητηθῶσιν ὑπὸ πάντων ἢ ὑπό τινος ἐξ αὐτῶν, ὁριζομένου πρὸς τοῦτο. Ὁ Ἄρειος Πάγος ἀνήρεσε τὴν ἀπόφασιν λόγῳ ὅτι κατὰ τὸν Ν. 1 § 36 Π. 16. 3, ἀποθανόντος τοῦ θεματοδότου ἐπὶ πλείοσι κληρονόμοις, ἐὰν μὲν ἐδόθησαν πρὸς φύλαξιν χρήματα, ἕκαστος κληρονόμος ἀναζητεῖ τὸ ἐπιβάλλον αὐτῷ, ἐὰν δὲ τὰ παρακατατεθέντα εἶνε ἀδιαίρετα, ὁ θεματοφύλαξ παραδίδει τὸ ὅλον εἰς τὸν ἐνάγοντα, ἀπαιτῶν παρ' αὐτοῦ ἀσφάλειαν περὶ τοῦ εἰς τοὺς λοιποὺς δικαιούχους ἀναλογοῦντος μέρους. (Α. Π. ἀριθ. 244 τοῦ 1891.) Αὕτη ἡ ἑρμηνεία τοῦ χωρίου. (Ἴδε Arndts ἐνοχ. § 216 καὶ 285 καὶ Maynz § 102.) Ἀλλ' ἆρά γε ἡ ἀσφάλεια εἶνε στοιχεῖον τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς, ἢ ἀποτελεῖ ἔνστασιν προτεινομένην ὑπὸ τοῦ θεματοφύλακος; Τὸ ἄνω κείμενον λέγει «satisdatione idonea a petitore ei prestanda» ἐξ οὗ δύναται νὰ τεκμαρθῇ μᾶλλον, ὅτι ἀποτελεῖ ἔνστασιν. Ὁ Ἄρειος Πά-

γος δὲν ἀποφαίνεται μὲν ῥητῶς ἐπὶ τούτου, ἀλλ' ὑποδεικνύει τὴν λύσιν ταύτην διὰ τῆς φράσεως «ἀπαιτῶν».

Ὅπωσδήποτε εἶνε ἐπικίνδυνος ἡ παράδοσις. Ὑποτεθείσθω ὅτι ἐκ πέντε κληρονόμων εἷς μόνος προσέρχεται ζητῶν τὰς μετοχὰς ἢ τὰς ὁμολογίας. Ὁ θεματοφύλαξ ἀποδίδει αὐτάς. Οἱ λοιποὶ συγκύριοι θέλουσιν ἐπιχειρήσει δίκην κατὰ τοῦ λαβόντος, ἀναξιοχρέου τυχὸν ὄντος ἢ δυστρόπου καὶ μόνον ἡ παρασχεθεῖσα ἀσφάλεια θέλει ἐπέλθει ἀρωγός. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου, ἡ ἐναντία ἐκδοχή, ἤτοι ἡ ἀπαίτησις τῆς παραστάσεως πάντων ἐν τῇ δίκῃ ἤθελε φέρει δυσχέρειαν εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῶν δικαίων.Ν ομοθετικῶς ἠδύνατο ν' ἀπαιτηθῇ ἡ ὑποχρέωσις πρὸς προσεπίκλησιν τῶν λοιπῶν ἐν τῇ δίκῃ καὶ ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον νὰ γείνῃ ἡ παράδοσις.

431. Τὸ ἄρθρον 35 Ἐμπ. νόμου ἐπιτρέπει τὴν διαίρεσιν τοῦ κεφαλαίου τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας καὶ εἰς κλάσματα μετοχῶν. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ κατ' ἐξαίρεσιν ὑπάρχει διαιρετότης. Τουτέστιν ὁ κύριος ἑκάστου κλάσματος δύναται νὰ ἐνασκῇ κεχωρισμένα δίκαια, ἀφοῦ ὁ νόμος ῥητῶς ὑπυδιαιρῶν τὴν μετοχὴν εἰς κλάσματα ἐπιτρέπει τοῦτο. Ἑπομένως ὁ κάτοχος τοῦ κλάσματος δικαιοῦται νὰ μετάσχῃ τῶν κερδῶν κτλ. Ἄλλως τε ἐπὶ τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν δὲν εἶνε γνωστοὶ οἱ κύριοι τῶν διαφόρων κλασμάτων· ἄρα εἶνε ἀνέφικτος ὁ προσδιορισμὸς ἑνὸς καὶ μόνου δικαιούχου (Namur T. 2 § 1003). Ἀλλ' ἐκ τῆς ἀναδιφήσεως τῶν καταστατικῶν τῶν ἡμετέρων ἑταιριῶν δὲν ἠδυνήθην νὰ εὕρω τι ἀναγράφον τὴν εἰς κλάσματα διαίρεσιν. Τοῦτο δὲ διότι ἐν τῇ πρακτικῇ ἡ ὑποδιαίρεσις αὕτη εἶνε δυσεφάρμοστος καὶ ἐν πολλοῖς ἀλυσιτελής. Διόπερ ὁ Γερμανικὸς ἐμπ. νόμος τοῦ 1884 δὲν ὁμιλεῖ περὶ τῆς ὑποδιαιρέσεως ταύτης. (Ἴδε καὶ Ἀγγελάκη Δίκαιον τῆς Ἀνωνύμου Ἑταιρίας. Σελ. 15.)

432. Οἱ πλεῖστοι τῶν νεωτάτων ἀλλοδαπῶν νόμων ὁρίζουσι ῥητῶς τὸ ἀδιαίρετον τῆς μετοχῆς. (Ἴδε ἰδίᾳ τὸν

Γερμανικὸν Ἐμπορικὸν νόμον τοῦ 1884 ἐν ἄρθρῳ 207 ἐδ. 3.) Ἐφαρμογὴ τοῦ ἀδιαιρέτου εὕρηται καὶ ἐν τοῖς νόμοις Βελγικῷ καὶ Ἰταλικῷ. Ὁ Βελγικὸς νόμος ἐν ἄρθρῳ 37 λέγει ὅτι ὑπαρχόντων πλειόνων κυρίων μετοχῆς τινος ἡ ἑταιρία δικαιοῦται ν' ἀναβάλῃ τὴν ἐνάσκησιν τῶν συναφῶν τῇ μετοχῇ δικαίων (ἐννοεῖ ἰδίᾳ τὴν ἐγγραφὴν τῆς μεταβιβάσεως) μέχρις οὗ ὑποδειχθῇ ἐπὶ τούτῳ εἷς μόνος κύριος τῆς μετοχῆς. Ὁ Ἰταλικὸς ἐν ἄρθρῳ 170 ἔτι σαφέστερον ὁρίζει ὅτι ἐὰν ἡ μετοχὴ περιέλθῃ εἰς τὴν κυριότητα πλειόνων ἡ ἑταιρία δὲν δύναται νὰ ἐγγράφῃ ἢ ἀναγνωρίζῃ τὴν μεταβίβασιν, μέχρις οὗ προσδιορισθῇ ἐπὶ τούτῳ εἷς μόνος δικαιοῦχος.

Ἐκ τούτου ἐλήφθη καὶ τὸ ἐν τῷ Νομοσχεδίῳ ἄρθρ. 71.

Β'.

Ἡ μετοχὴ ὡς μετοχικὸν δικαίωμα.

433. *Τὰ δικαιώματα, ἅτινα πηγάζοντα ἐκ τῆς μετοχῆς, ἀνήκουσι τῷ μετόχῳ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας εἶνε τὰ ἑξῆς.*

α) Ὁ μέτοχος δικαιοῦται νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰς συνεδριάσεις καὶ ἀποφάσεις τῆς γενικῆς Συνελεύσεως τῶν μετόχων. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐνασκεῖ μετὰ τῶν λοιπῶν μετόχων κατὰ τὰ ἐν τῷ καταστατικῷ τῆς ἑταιρίας ὁριζόμενα. Ἐν ταῖς νεωτέραις νομοθεσίαις ὁρίζονται εἰδικῶς τὰ σπουδαιότερα ἔργα τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως. Παρ' ἡμῖν μὴ ὑπαρχόντων τοιούτων νομικῶν ὁρισμῶν κανονίζονται τὰ πάντα ὑπὸ τῶν καταστατικῶν. Λεπτομερὴς ἀνάπτυξις περὶ τούτων γενήσεται ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει.

β'.) Ὁ μέτοχος δικαιοῦται νὰ λαμβάνῃ τὸ ἀναλογοῦν αὐτῷ μέρος ἐκ τῶν καθαρῶν κερδῶν τῆς ἑταιρίας ἐπὶ ἑκάστης μετοχῆς. Τὸ μέρος τοῦτο προωρισμένον πρὸς διανομὴν μεταξὺ τῶν μετόχων καλεῖται μέρισμα, παρὰ δὲ τοῖς Γάλλοις dividende.

Ὅταν τὸ καταστατικὸν ὁρίζῃ δικαίωμα τόκου ἐφ' ἑκάστης μετοχῆς, καὶ ἐν περιπτώσει μὴ ἐπιτεύξεως κερδῶν ὁ μέτοχος δικαιοῦται νὰ λαμβάνῃ καὶ τὸν τόκον τοῦτον, κατὰ τὴν κατ' ἐμὲ ὀρθοτέραν γνώμην, τὴν μὴ θεωροῦσαν ἄκυρον τὴν ῥήτραν ταύτην, οὗ ζητήματος ἡ ἀνάλυσις γενήσεται κατωτέρω, ἔνθα καὶ οἱ λόγοι ἑκάστης λύσεως (ἴδε § 472 καὶ ἑπ.).

Ὁ μέτοχος δικαιοῦται ἐπίσης νὰ λαμβάνῃ τὴν ἀναλογοῦσαν αὐτῷ μερίδα ἐκ τῆς ἑταιρικῆς περιουσίας μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρίας. Διαλυθείσης τῆς ἑταιρίας ἐν πρώτοις καταβάλλεται τοῖς μετόχοις τὸ κεφάλαιον τῶν μετοχῶν αὐτῶν, τὸ δὲ παραλειπόμενον μέρος τῆς περιουσίας διανέμεται μεταξὺ αὐτῶν ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μετοχῶν αὐτῶν.

Εἴθισται δὲ καὶ τοῦτο ἀναφερόμενον ἔν τισι καταστατικοῖς, ὅπερ καὶ ἐν Γαλλίᾳ συμβαίνει διατυπούμενον ὑπὸ τῶν Lyon Caen et Renault *ὡς ἑξῆς. «Τὰ καταστατικὰ ἀναφέρουσιν ὅτι κατ' ἔτος μέρος τῶν μερισμάτων θέλει χρησιμεύει εἰς ἐξόφλησιν ἀριθμοῦ τινος μετοχῶν ὁριζομένων διὰ κληρώσεως. Τοῦτο καλεῖται ἀπόσβεσις* (amortissement). *Ἡ χρῆσις αὕτη εἶνε μέτρον φρονήσεως, διότι τὸ ἔμμονον* (fixe) *κεφάλαιον τῶν ἑταιριῶν (μηχαναί, ἅμαξαι, οἰκίαι) φθείρεται διὰ τῆς χρήσεως ἢ ἐλαττοῦται κατὰ τὴν ἀξίαν· ἄνευ δὲ τῆς ἀποσβέσεως εἶνε φόβος μήπως τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον δὲν ἀρκέσῃ πρὸς πληρωμὴν τῶν μετοχῶν κατὰ τὴν παῦσιν τῆς ἑταιρίας.» (373).*

434. *Τὰ δικαιώματα ταῦτα τῆς 1ης καὶ 2ας κατηγορίας ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς ἰδιότητος τοῦ μετόχου ὡς μέλους τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας. Ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς 1ης εἶνε συμφυῆ πρὸς τὴν ἰδιότητα τοῦ μέλους, ὁ δὲ μέτοχος ἐνασκεῖ αὐτὰ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν μετόχων τῆς ἑταιρίας. Τὰ δὲ τῆς 2ας συνδέονται στενώτερον πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ μετόχου, ἅτινα δύναται οὗτος νὰ ἐνασκῇ ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ κατὰ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἑταιρίας, ἀνεξαρτήτως παντὸς ἑτέρου μετόχου*

Ἐκτὸς τούτου τὰ τῆς 2ας κατηγορίας ἔχουσι νομικὰ ἀποτελέσματα, ὡς ὄντα ἀντικείμενα περιουσίας. Διότι γίνεται ἡ ἐξέτασις, ἐὰν ὁ μέτοχος δικαιοῦται νὰ λάβῃ μέρισμα καὶ ποῖον, ἢ τόκον ἢ ἀνάλογον μερίδα κατὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρίας κτλ. Ἐν ᾧ τὰ τῆς 1ης κατηγορίας δικαιώματα ἔχουσι νομικὴν σημασίαν, οὐχὶ πάντοτε, ἀλλὰ μόνον ἐὰν ἀμφισβητῆται ἡ ἰδιότης τινὸς ὡς μετόχου προκειμένου π. χ. τοῦ ζητήματος ἐὰν δύναται νὰ παρίσταται ἐν τῇ Γεν. Συνελεύσει καὶ νὰ ψηφοφορῇ.

Αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι ἀπονέμουσι τῷ μετόχῳ καὶ ἕτερα δικαιώματα ἐν τῷ συμφέροντι ἑαυτοῦ καὶ τῆς ἑταιρίας. Ὡς π. χ. τὸ τοῦ προσβάλλειν τὰς ἀποφάσεις τῆς Γεν. Συνελεύσεως, τὰς παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου ἢ τοῦ καταστατικοῦ ἐκδοθείσας. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἐφόσον στηρίζονται ἐπὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν καὶ ἑπομένως ἐφόσον ἐφαρμόζονται καὶ παρ' ἡμῖν, καίπερ τοῦ Ἐμπ. νόμου περὶ ἀνωνύμων ἑταιριῶν σιωπῶντος, γενήσεται λεπτομερὴς λόγος ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει.

Κατὰ τὸν Νόμον ΑΣΜΔ' τοῦ 1885, οἱ τόκοι καὶ τὰ μερίσματα ἀνωνύμων χρεωγράφων, κατ' ἔτος ἢ κατὰ βραχυτέρας περιόδους πληρωτέων, παραγράφονται μετὰ πενταετίαν, ἀφ' ἧς κατέστησαν ἀπαιτητά. Ἄρα ὁ διακάτοχος ὀφείλει ἐν ἁρμοδίῳ χρόνῳ νὰ ζητῇ ταῦτα. Ἄλλως ἀντιτάσσεται αὐτῷ ἡ πενταετὴς παραγραφή. Ἐπὶ ἄλλων περιπτώσεων, καὶ δὴ ὡς πρὸς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ κεφαλαίου τῶν μετοχῶν μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρίας ἢ τοῦ διανεμητέου κέρδους, ἐφαρμοστέα ἡ τριακονταετὴς παραγραφή.

435. *Εἰς ποίαν νομικὴν ἔννοιαν δύνανται νὰ ὑπαχθῶσι τὰ δικαιώματα ταῦτα τοῦ μετόχου ;*

Κατά τινας εἶνε ἐνοχικὰ δικαιώματα. Ἀλλὰ κατ' ἀκριβολογίαν ἡ λύσις αὕτη προσκρούει εἰς τὸ ὅτι ὁ μέτοχος δὲν ἔχει δικαίωμα σταθερὸν ἐπὶ τῶν μερισμάτων, ἅτινα ἐξήρτηνται ἐκ τῆς ἐπιτεύξεως κερδῶν· δὲν ἔχει δὲ δικαίωμα ἐπὶ τῆς

καταβολῆς αὐτοῦ οὔτε μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρίας· διότι ἐνδέχεται νὰ μὴ σώζηται ἐνεργητικὴ περιουσία.

Κατ' ἄλλους εἶνε πραγματικὰ δικαιώματα. Ἀλλὰ καὶ ἡ λύσις αὕτη προσκρούει εἰς τὸ ὅτι ἡ τῆς ἑταιρίας περιουσία ἀνήκει τῷ νομικῷ αὐτῆς προσώπῳ οὐχὶ δὲ τοῖς κατ' ἰδίαν μετόχοις.

Καθ' ἑτέραν γνώμην, ἣν καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀγγελάκης δέχεται (σελ. 17), τὰ δικαιώματα ταῦτα εἶνε μᾶλλον πραγματικά, διότι διὰ τῶν καταβολῶν ἑκάστου μετόχου σχηματίζεται τὸ κεφάλαιον καὶ δι' αὐτοῦ ἡ περιουσία τῆς ἑταιρίας. Συνεπείᾳ δὲ τούτου τὸ τοῦ μετόχου δικαίωμα εἶνε δικαίωμα μὲν ἐπικαρπίας ἐπὶ τῆς ἑταιρικῆς περιουσίας, ἐφόσον ἡ ἑταιρία διαρκεῖ, κυριότητος δὲ ἐπ' αὐτῆς μετὰ τὴν διάλυσιν αὐτῆς.

436. Τί ἀποφαντέον ;

Δύναταί τις εἰπεῖν ὅτι τὰ δικαιώματα ταῦτα τοῦ μετόχου ἀκριβῶς μὲν καὶ ἀπολύτως δὲν δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσιν οὔτε ὡς ἐνοχικὰ οὔτε ὡς πραγματικά. Δύναται ὅμως νὰ δοθῇ αὐτοῖς μᾶλλον ἐνοχικὸς χαρακτὴρ sui generis ὑπὸ τὴν ἔποψιν, ἣν ὁ ἔγκριτος Ἰταλὸς συγγραφεὺς Vidari θεωρητικῶς τὸ ζήτημα ἐξετάζων διατυποῖ ὡς ἑξῆς· «Ἐπὶ τῶν κοινῶν ἀπαιτήσεων τὸ δικαίωμα τοῦ πιστωτοῦ ὑπάρχει ἀείποτε ὡρισμένον καὶ ἐνεργὸν (certo e presente)· ἐν ᾧ ἐπὶ τῶν μετοχῶν τοῦτο εἶνε ἀβέβαιον (incerto). Διότι ὁ μέτοχος δὲν δύναται νὰ μετάσχῃ οὔτε τῆς διανομῆς τῶν κερδῶν οὔτε τῆς τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου μετὰ τὴν τῆς ἑταιρίας διάλυσιν, εἰμὴ ἐφόσον ὑπάρχουσι κέρδη καὶ κεφάλαιον διανεμητέον. Ἄρα μὴ ὑπαρχόντων τῶν ἀνωτέρω, τὸ δικαίωμα τοῦ μετόχου ὑφίσταται, δυνάμει (in potenza) οὐχὶ δὲ ἐνεργείᾳ. Ἀλλὰ καὶ ὑπαρχόντων τῶν ἀνωτέρω τὸ δικαίωμα τοῦ μετόχου εἶνε ἐνοχικόν, διότι ἐν περιπτώσει διαλύσεως καὶ ἐκκαθαρίσεως ὑφίσταται δικαίωμα ἐφ' ὡρισμένου μέρους τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου. Διότι τοῦτο, διαρκούσης τῆς ἑταιρίας,

εἶνε ἑταιρικὴ περιουσία, οἱ δὲ συνεταῖροι δὲν δύνανται νὰ ἐνασκῶσιν εἰμὴ δικαίωμα ἀπαιτήσεως (un diritto di credito).» Vidari soc. *412. Ἡ ἄνω γνώμη μᾶλλον συνάδει, ἐξακολουθεῖ ὁ συγγραφεύς, καὶ πρὸς τοῦτο, ὅτι κατὰ τοὺς χρηματιστηριακοὺς κανόνας ἡ μετοχὴ ὑπόκειται εἰς ὕψωσιν καὶ ἔκπτωσιν καὶ ὡς τοιαύτη διαπραγματεύεται. Ἄρα καὶ τὸ μέτρον τῶν προσόδων μεταβλητόν, μάλιστα ὡς πρὸς τὰς ἀνωνύμους μετοχάς. (Αὐτ. 413).*

Ὁ Lyon Caen *(377) λέγων ὅτι τὰ τοῦ μετόχου δίκαια κατ' ἀκριβολογίαν οὔτε ἐνοχικὰ εἶνε, οὔτε κυριότητος, προσεπιλέγει ὅτι ἀκριβέστερον θεωρητέον ὅτι ἡ μετοχὴ ὑπό τινας μὲν ἐπόψεις εἶνε δικαίωμα ἐνοχικῆς ἀπαιτήσεως, ὑπ' ἄλλας δὲ δικαίωμα κυριότητος. Δὲν αἰτιολογεῖ ὅμως πότε συμβαίνει τὸ ἓν καὶ πότε τὸ ἕτερον.*

Γ'.

Ἡ μετοχὴ ὡς ἔγγραφον.

437. *Ἡ μετοχὴ ὡς ἔγγραφον εἶνε τὸ μέσον, δι' οὗ δείκνυται ἡ ἰδιότης τοῦ συνεταίρου. Διὰ τοῦτο ἐν τῇ πρακτικῇ ἀποκαλοῦσι τῷ ὀνόματι τούτῳ τῆς μετοχῆς τὸν τίτλον τὸν παραδιδόμενον τῷ συνεταίρῳ, δυνάμει τοῦ ὁποίου οὗτος ἐνασκεῖ τὰ δίκαια αὐτοῦ.*

Οἱ τίτλοι οὗτοι τῶν μετοχῶν συντάσσονται ὑπὸ διαφόρους τύπους.

Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἡμετέρου νόμου αἱ μετοχαὶ διαιροῦνται εἰς ὀ ν ο μ α σ τ ι κ ὰ ς καὶ ἀ ν ω ν ύ μ ο υ ς (ἄρθρ. 34 καὶ 35 Ἐμπ. Νόμου).

Ὀνομαστικαὶ εἶνε αἱ ἐκδιδόμεναι ὑπὲρ ὡρισμένου προσώπου, ὅπερ ἀναφέρεται ἐν τῷ τίτλῳ καὶ ἐπὶ τῶν βιβλίων τῆς ἑταιρίας.

Ἀνώνυμοι δὲ εἶνε αἱ μὴ ἐκδιδόμεναι ὑπὲρ ὡρισμένου

προσώπου, ἀλλ' ὑπὲρ παντὸς κομιστοῦ. Ἑπομένως πᾶς κάτοχος τῆς μετοχῆς θεωρεῖται ὡς μέτοχος.

Ἡ διαίρεσις αὕτη ὑπάρχει καὶ ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς νομοθεσίαις. Καὶ δὴ παρὰ Γάλλοις εἰς titres nominatifs -titres au porteurs. *Παρ' Ἰταλοῖς* titoli delle azioni nominative o al portatore. *Παρὰ Γερμανοῖς* aktien inhaber-Namenaktien.

438. *Ἐνταῦθα ἐξεταστέον προκαταρκτικῶς τί περιέχει τὸ ἔγγραφον τῆς μετοχῆς, ὀνομαστικῆς τε καὶ ἀνωνύμου.*

Παρ' ἡμῖν ἐλλείπει νομοθετικὴ διάταξις ὡς πρὸς τοῦτο. Ἄρα καταφεύγομεν εἰς τὰ καταστατικά, ἐν οἷς ὁρίζεται τοῦτο, καὶ πρὸς ἃ ἡ ἑταιρία συμμορφοῦται. Ὡς ὑπόδειγμα λάβωμεν τὸ καταστατικὸν τῆς Τραπέζης Ἠπειροθεσσαλίας. Κατὰ τὸ ἄρθρον 9 αὐτοῦ οἱ τίτλοι τῶν μετοχῶν, μνημονεύοντες Ἑλληνιστὶ καὶ Γαλλιστὶ τὸ ποσὸν καὶ τοὺς ἀριθμοὺς αὐτῶν, ἀποκόπτονται ἐκ διπλοτύπου βιβλίου, ἠριθμημένου καὶ σεσημασμένου, φέροντος δὲ τὴν σφραγῖδα τῆς ἑταιρίας καὶ τὰς ὑπογραφὰς τοῦ Διευθυντοῦ, ἑνὸς μέλους τοῦ Γεν. Συμβουλίου καὶ τοῦ ταμίου αὐτῆς. Τὰ περὶ τούτου εἶνε εἰλημμένα ἐκ τῶν ἐν Γαλλίᾳ ἰσχυόντων. Ὁρίζεται ὅτι ἀποκόπτονται ἐκ διπλοτύπου πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς τυχὸν πλαστότητος. Ἡ σημείωσις τοῦ ἀριθμοῦ ἔχει μεγάλην σημασίαν ἐπὶ ἀνωνύμων μάλιστα μετοχῶν. Διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου διακρίνεται ἑκάστη μετοχή. Ἄνευ αὐτοῦ ὁ διακάτοχος δὲν δύναται, ἐν περιπτώσει ἀπωλείας ἢ κλοπῆς, νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀνεύρεσιν. Ὁ ἀριθμὸς συντελεῖ πρὸς τούτοις ὅπως γνωσθῇ, ἐὰν αἱ μετοχαὶ ἐκληρώθησαν.

Αἱ νεώταται ἀλλοδαπαὶ νομοθεσίαι ἔθεντο καὶ ὡς πρὸς τοῦτο νομοθετικὴν διάταξιν. Οὕτω, κατὰ τὸ ἄρθρον 165 Ἰταλικοῦ Ἐμπ. Κώδικος, οἱ τίτλοι τῶν μετοχῶν ὀνομαστικῶν τε καὶ ἀνωνύμων περιέχουσι, α/ τὸ ὄνομα τῆς ἑταιρίας· β/ τὴν χρονολογίαν τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ καὶ

τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ μετὰ τῆς μνείας τοῦ τόπου, ἔνθα ἐγένετο· γ/ τὴν ποσότητα τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ ὁλικὸν ποσὸν τῶν μετοχῶν· δ/ τὴν διάρκειαν τῆς ἑταιρίας· φέρουσι δὲ τὴν ὑπογραφὴν δύο διοικητῶν ἢ τοῦ μόνου διοικητοῦ. (Ἴδε καὶ ἄρθρ. 66 Νομοσχεδίου). Διὰ τῶν ἄνω πᾶς διακάτοχος δύναται ἀμέσως καὶ εὐχερῶς νὰ φωτίζηται περί τε τῆς ἐκδοτρίας ἑταιρίας, περὶ τῶν οἰκονομολογικῶν ὅρων αὐτῆς καὶ περὶ τῆς αὐθεντικότητος τῶν τίτλων. (Vidari il nuovo Cod. di Com. 143.)

439. Ἡ μὲν ἔκδοσις ὀνομαστικῶν μετοχῶν δὲν ἀπάδει τῷ κοινῷ δικαίῳ ἤτοι τῷ Ἀστικῷ, διότι συνομολογεῖται σύμβασις μεταξὺ τῆς ἑταιρίας καὶ ὡρισμένου προσώπου ἤτοι ἐκ τῶν προτέρων γνωστοῦ.

Ἐνταῦθα ὑπάρχει τὸ περὶ τὰ πρόσωπα ἀναγόμενον στοιχεῖον τῆς ἐνοχῆς καὶ δὴ ἡ ἰδιότης τοῦ δανειστοῦ καὶ ὀφειλέτου ὡρισμένως.

Ἀλλ' ἡ ἔκδοσις ἀνωνύμων μετοχῶν δὲν φαίνεται κυρουμένη ἐν τῷ Ἀστικῷ Δικαίῳ, διότι ἐπ' αὐτῶν ἐλλείπει ὁ προσδιορισμὸς τοῦ δανειστοῦ. Ἐνοχὴ δὲ ὑπὲρ ἀδήλου προσώπου κατ' αὐτὸ δὲν ἀναγνωρίζεται. Ἆρα κατὰ παρέκβασιν τοῦ Ρ. Δικ. καθιερώθη ἡ τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν ἰσχὺς συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς καὶ πρὸς τὰς κοινωνικὰς χρείας τοῦ ἐμπορίου ἐπὶ σκοπῷ εὐχεροῦς καὶ ταχείας κυκλοφορίας αὐτῶν ἐπ' ὠφελείᾳ μὲν τοῦ ἐκδότου, ἐπ' εὐκολίᾳ δὲ τῶν συναλλαγῶν.

440. Τίς ἡ δικαιολογικὴ βάσις τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν ἢ μᾶλλον τίς ὁ νομικὸς χαρακτηρισμὸς αὐτῶν ;

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἀπησχόλησε τοὺς ἀσχοληθέντας περὶ τὸν καινοφανῆ θεσμὸν περὶ ἀνωνύμων χαρτίων ἐν γένει ἤτοι τῶν καλουμένων τίτλων τῷ κομιστῇ καὶ δὴ ἀνωνύμων χρεωγράφων, ὁμολογιῶν καὶ μετοχῶν. Ἔγραψαν πολλά.

Ἡμεῖς ὅμως ἐπιλαμβανόμεθα τοῦ ζητήματος ὑπὸ μόνην

τὴν ἔποψιν τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα (1).

Προσεπάθησαν νὰ εὕρωσι τὸν νομικὸν χαρακτηρισμὸν τῶν ἀνωνύμων χαρτίων καὶ δὴ τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν καὶ ἐμορφώθησαν διὰ λεπτολόγου ἐρεύνης πλεῖσται θεωρίαι ὡς πρὸς τοῦτο.

Ἡ μᾶλλον κατ' ἐμὲ εὐπρόσδεκτος, ἡ ἔχουσα ἄλλως τε πλείονας ὀπαδοὺς καὶ συνάδουσα πρὸς τὴν ἐν τῇ πρακτικῇ ἔννοιαν καὶ πρὸς τὸν ἡμέτερον ΑΣΜΔ τοῦ 1885 νόμον, εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ Σαβινὺ ἀρχικῶς διατυπωθεῖσα, ὅτι ἡ ἀνώνυμος μετοχὴ καθίστησι σχέσιν προσώπου πρὸς τὸ ἔγγραφον, ἤτοι πρὸς τὴν μετοχήν, εἰς τρόπον ὥστε δικαιοῦχος εἶνε ὁ κύριος τῆς μετοχῆς, τεκμαιρόμενος ὡς τοιοῦτος διὰ τῆς κατοχῆς αὐτοῦ. (Οἰκονομίδου ἐνοχ. § 187. Endemann § 108. Βαλαωρίτου διατρ. Ἀγγελάκη σ. 21. Σημίτου μον. σ. 48-53)

Ὥσπερ ἐν παντὶ ἀνωνύμῳ χαρτίῳ ἡ ὑποχρέωσις ἐμφανίζεται, ἅμα τοῦτο τεθῇ εἰς κυκλοφορίαν, οὕτω καὶ ἐπὶ ἀνωνύμου μετοχῆς. Ὡσαύτως ὥσπερ πᾶν ἀνώνυμον χαρτίον παραχωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἐκδότου εἴς τινα πρῶτον λήπτην καὶ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τούτου εἴς τινα περαιτέρω λήπτην (κομιστὴν τοῦ χαρτίου), οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ἀνωνύμου μετοχῆς. Κατὰ ταῦτα ἡ ἀνώνυμος μετοχὴ ἅμα περιέλθῃ εἰς τὴν κα-

(1) *Οἱ ὀρεγόμενοι περαιτέρω ἐρευνῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὸν θεσμὸν καὶ τὰ κρατοῦντα περὶ ἀνωνύμων χαρτίων ἐν γένει, δύνανται ν' ἀρυσθῶσιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ πλείστας πληροφορίας* α) *ἐκ τῶν Στοιχ. Ἀστ. Δικ. 1ου τεύχους τοῦ 3ου τόμου περὶ ἐνοχικῶν σχέσεων τοῦ ἡμετέρου νομοδιδασκάλου κ. Οἰκονομίδου* (§ 187) *ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «ἀνώμαλοι ἐνοχαί»* β) *ἐκ τῆς περὶ ἀνωνύμων γραμματίων μονογραφίας τοῦ κ. Σημίτου ἑνὸς τῶν συναδέλφων ὑφηγητῶν τοῦ Ἐμπορ. Δικ. ἔνθα καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συγκριτικὴ Νομοθεσία·* καὶ γ) *ἐκ τῆς διατριβῆς Λ. Βαλαωρίτου περὶ τῆς νομικῆς φύσεως τῶν εἰς τὸν κομιστὴν τίτλων ἐν ἐφ. τῆς Ἑλλ. καὶ Γαλλ. Νομ. τόμ. γ' σελ. 526 καὶ ἑπ.*

τοχήν τινος γεννᾷ ἀγωγὴν ἐνασκουμένην κατὰ τοῦ ἐκδότου καὶ τῶν τρίτων· ὑπὸ τοιαύτην δὲ ἔποψιν κατὰ τὰ γενικῶς παραδεδεγμένα ἡ ἀπαίτησις συσσωματοῦται ἐν τῷ ἀνωνύμῳ χαρτίῳ. (Ἴδε τοὺς ἄνω καὶ Οἰκ. ἐνοχ. § 187.)

Ὑπὸ πάσας δὲ τὰς μορφωθείσας θεωρίας ὑπάρχει συμφωνία πλήρης ὡς πρὸς τὰ ἑξῆς πορίσματα. α) Ὅτι ὁ ἐκδότης τῆς ἀνωνύμου μετοχῆς ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ τὴν ὀφειλὴν οἱῳδήποτε κατόχῳ αὐτῆς· καὶ β) Ὅτι ὁ κάτοχος νομιμοποιεῖται διὰ τῆς κατοχῆς μόνης πρός τε ἐπιδίωξιν τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐνοχῆς καὶ πρὸς μεταβίβασιν αὐτῆς εἰς ἄλλον. (Οἰκ. ἐνοχ.).

Καὶ ἕτερά τινα παρατηροῦνται ἐν τῇ ἀνωνύμῳ μετοχῇ. Ἰδίᾳ δὲ ὅτι ἡ ἀνώνυμος μετοχὴ μεταβιβάζεται δι' ἁπλῆς παραδόσεως, περὶ οὗ ἐν τῇ ἑπομένῃ παραγράφῳ. Ἔτι δὲ ὅτι ἐνστάσεις ἐκ τοῦ προσώπου προκτητόρων δὲν ἐπιτρέπονται. Ταῦτα ἐξηγοῦνται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ νομιμοποίησις τοῦ κατόχου εἶνε, ὡς λέγουσι, καθαρῶς τυπικὴ ἀνεξαρτήτως τῆς σχέσεως τοῦ διακατόχου πρὸς τὸν εἰς αὐτὸν παραδόντα. Λεπτομερείας ὡς πρὸς τὸ ἀπαράδεκτον τῶν ἐνστάσεων ἴδε Οἰκονομ. αὐτ. ἔνθα αἱ πρὸς τοῦτο μορφωθεῖσαι αἰτιολογικαὶ γνῶμαι, ἐξ ὧν ὡς ὀρθοτέραν ὁ ἔγκριτος συγγραφεὺς παραδέχεται ἐκείνην, καθ' ἣν σύμβασις πρὸς τὸν διακάτοχον γίνεται διὰ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ χαρτίου. Ἑπομένως περὶ ἐνστάσεων ἐκ προκτητόρων δὲν δύναται νὰ γείνῃ λόγος. Σημειωτέον δὲ ὅτι διατηροῦνται παρὰ τῷ κατόχῳ καί τινα δικαιώματα τοῦ μετόχου ἀνεξαρτήτως τῆς κατοχῆς κατὰ τοὺς περὶ ἐνοχῶν κοινοὺς κανόνας καί τινας ἰδιάζοντας. Ἐφαρμογὴ πάντων τῶν ἀνωτέρω ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ γενήσεται ἐν τῷ πέμπτῳ τμήματι τοῦ παρόντος κεφαλαίου περὶ διεκδικήσεως τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν, ἔνθα ἡ ἑρμηνεία τοῦ νόμου ΑΣΜΔ τοῦ 1885 καὶ περὶ καταστροφῆς τῶν αὐτῶν.

441. *Ἐνταῦθα γενέσθω εἰδικωτέρα τις ἐφαρμογὴ τῶν ἄνω εἰρημένων.*

Κατὰ τί διακρίνονται αἱ ὀνομαστικαὶ μετοχαὶ τῶν ἀνωνύμων ;

Ὡς πρὸς μὲν τὴν πληρωμὴν τῶν μερισμάτων μικρά τις διάκρισις ὑφίσταται ἡ ἑξῆς. Πᾶς τις φέρων ἀνώνυμον μετοχὴν δύναται νὰ λάβῃ τὸ μέρισμα, ἐν ᾧ μόνος ὁ ἔχων ὀνομαστικὴν κατοχὴν ἢ ὁ πληρεξούσιος αὐτοῦ δικαιοῦται νὰ λάβῃ αὐτό.

Ἐκτὸς τούτου ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ πρακτικῇ παρατηρεῖται καὶ ἕτερόν τι, ὅπερ καὶ παρ' ἡμῖν κρατεῖ, τὸ ἑξῆς. Ἡ πληρωμὴ τῶν μερισμάτων βεβαιοῦται διαφόρως δι' ἀμφότερα τὰ εἴδη τῶν μετοχῶν. Εἰς μὲν τὰς ἀνωνύμους μετοχὰς παραρτῶνται τὰ καλούμενα τοκομερίδια, μερισματαποδείξεις (coupons). *Ἕκαστον τοκομερίδιον ἀντιστοιχεῖ πρὸς μίαν λῆξιν πληρωμῆς. Παραδίδοται ἄρα εἰς τὸ γραφεῖον τῆς ἑταιρίας ἓν τοκομερίδιον πρὸς λῆψιν τοῦ λήξαντος μερίσματος. Οἱ ὀνομαστικοὶ τίτλοι μετοχῶν δὲν ἔχουσι τοιαῦτα. Πρὸς λῆψιν λοιπὸν τῶν μερισμάτων δέον νὰ προσάγωνται ἐν τοῖς γραφείοις τῆς ἑταιρίας αὐτοὶ οὗτοι οἱ τίτλοι. Σφραγὶς δὲ τιθεμένη ἐπ' αὐτῶν βεβαιοῖ τὴν πληρωμήν. Πολλάκις δὲν προσάγονται οἱ τίτλοι· διότι οἱ δικαιοῦχοι εἶνε ἐγγεγραμμένοι ἐν τοῖς βιβλίοις τῆς ἑταιρίας καὶ γινώσκονται, ὡς συμβαίνει ἰδίᾳ ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ.* (Lyon Caen 379 bis· *Σημ. 2.*)

442. *Ἀλλ' ἡ οὐσιωδεστέρα διαφορὰ ὡς πρὸς ἀμφότερα ταῦτα τὰ εἴδη τῶν μετοχῶν ὑπάρχει ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς μεταβιβάσεως.*

Κατὰ τὸ ἄρθρον 35 τοῦ Ἐμπ. Νόμου ἡ μεταβίβασις τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν γίνεται δι' ἁπλῆς παραδόσεως. Τὸ ἄρθρον τοῦτο ὁρίζον κατὰ τὴν φράσιν αὐτοῦ ὅτι τὰ μερίδια (μετοχαὶ) δύνανται νὰ καταστα θῶσι δι' ἀνωνύμων ἀποδει-

κτικῶν, προστίθησιν ὅτι ἡ παραχώρησις τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν γίνεται διὰ τῆς παραδόσεως τοῦ ἀποδεικτικοῦ.

Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 36 τοῦ αὐτοῦ νόμου αἱ ὀνομαστικαὶ μετοχαὶ μεταβιβάζονται διὰ δηλώσεως, ἐγγραφομένης ἐν τοῖς βιβλίοις τῆς ἑταιρίας καὶ ὑπογραφομένης ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος ἢ ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ. «Ἡ κυριότης τῶν μεριδίων λέγει τὸ ἄρθρον 36 (δηλαδὴ τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, διότι τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀφορᾷ ταύτας κατ' ἀντίθεσιν τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 35 ἀναφερομένων ἀνωνύμων) δύναται νὰ καταστραθῇ (ἐννοεῖται δι' αὐτοῦ τὸ τελεῖται) δι' ἐγγραφῆς εἰς τὰ βιβλία τῆς ἑταιρίας. Εἰς ταύτην τὴν περίστασιν ἡ παραχώρησις γίνεται μὲ δηλοποίησιν μεταφορᾶς, ἐγγεγραμμένην εἰς τὰ βιβλία καὶ ὑπογεγραμμένην ἀπὸ τὸν παραχωροῦντα ἢ ἀπὸ τὸν πληρεξούσιόν του.»

Ἄρα τηρητέα αὐστηρῶς ἡ διατύπωσις τοῦ ἄρθρου 36. Διότι ἄλλως ἡ ἑταιρία δύναται ν' ἀρνηθῇ τὴν ἀναγνώρισιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου ἐν τῷ προσώπῳ, ὑπὲρ οὗ δὲν ἐγένετο ἡ ἄνω διαγραφεῖσα δήλωσις.

443. *Ἐάν τις ἐκχωρήσῃ ὀνομαστικὴν μετοχήν, ἄνευ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς διατυπώσεως τῆς δηλώσεως, δύναται νὰ βλάψῃ σπουδαίως τὸν ἐκδοχέα.*

Τίς ἡ θεραπεία;

Ὁ Lyon Caen *λέγει, ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁ ἐκδοχεὺς ὀφείλει νὰ ἀπαιτήσῃ κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ ἀπόφασιν, ἀναπληροῦσαν τὴν δήλωσιν τῆς μεταβιβάσεως, καὶ ἧς γενήσεται μνεία ἐν τοῖς βιβλίοις τῆς ἑταιρίας. (381. Σημ. I.) Βεβαίως ἡ ἑταιρία, προσαγομένης τοιαύτης τελεσιδίκου ἀποφάσεως, δὲν ἔχει εὔλογον ἀφορμὴν ν' ἀρνηθῇ τὴν ἀναγνώρισιν τῶν τοῦ ἐκδοχέως δικαίων. Πρὸ τῆς ἐγγραφῆς τῆς μεταβιβάσεως δέον νὰ προσάγηται τῇ ἑταιρίᾳ ὁ τίτλος ἤτοι ἡ ὀνομαστικὴ μετοχή. Ἐννοεῖται ὅτι δέον νὰ βεβαιῶται καὶ ἡ ταυτότης τοῦ μεταβιβάζοντος.*

444. *Τὸ σύστημα τοῦ ἡμετέρου νόμου περὶ τῆς μεταβιβάσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐπικρατεῖ καὶ ἐν ταῖς νεωτάταις νομοθεσίαις, μὲ παραλλαγάς τινας· οὕτω ἐν ᾧ ὁ ἡμέτερος νόμος ἀπαιτεῖ, ὡς εἴρηται, μόνην τὴν ὑπογραφὴν τοῦ μεταβιβάζοντος (ἄρθ. 36), οἱ νόμοι Ἰταλικὸς (ἄρθρ. 169), Βελγικὸς (ἄρθρ. 37) καὶ Ἀγγλικὸς (ἄρθρ. 8) ἀπαιτοῦσι καὶ τὴν τοῦ ἐκδοχέως. Ἀκριβέστερον νομίζω τοῦτο, ὅπως ἀποδεικνύηται ἡ συναίνεσις ἀμφοτέρων τῶν συμβαλλομένων. Κατὰ τὸ σχέδιον τῆς Βελγικῆς ἐπιτροπῆς ἡ μεταβίβασις ἔδει νὰ ὑπογράφηται ὑπὸ τοῦ ἐκδοχέως ἐν μόνῃ τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν ἡ μετοχὴ ἦτο καθ' ὁλοκληρίαν ἐξωφλημένη· διότι τότε μόνον ὁ ἐκδοχεὺς ἠδύνατο νὰ καταδιωχθῇ ὑπὸ τῆς ἑταιρίας, ὁσάκις ἐγίνετο πρόσκλησις πρὸς καταβολὴν τῶν δόσεων. Ἀλλ' ἐθεωρήθη τακτικώτερον, ἵνα ὑπογράφωσιν ἀμφότεροι ἐν πάσῃ περιπτώσει. (Ἴδε Namur T. 2 § 998).*

Ἕνεκα τῶν ἀνωτέρω λόγων προσελήφθη ἐν τῷ ἡμετέρῳ νομοσχεδίῳ ἐν ἄρθρῳ 70 ὡς ἑξῆς. «Ἡ μεταφορὰ γίνεται διὰ δηλώσεως ἐν τῷ βιβλίῳ ὑπογραφομένης ὑπὸ τοῦ ἐκχωρητοῦ καὶ τοῦ ἐκδοχέως ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν.»

Ἐν δὲ τῇ Γερμανίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ καθιεροῦται τρόπος ἐλευθερώτερος, ἤτοι συνομολογεῖται μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων ἡ μεταβίβασις τῆς ὀνομαστικῆς μετοχῆς δι' ἐκχωρήσεως καὶ δι' ὀπισθογραφήσεως. Προσάγεται δὲ εἶτα τῇ ἑταιρίᾳ τὸ ἔγγραφον τὸ ἐμφαῖνον τὴν μεταβολὴν τῆς κυριότητος πρὸς ἐγγραφὴν ἐν τῷ βιβλίῳ. (Ἄρθρον 223 συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 637 τοῦ Ἑλβετικοῦ).

Τὸ Γερμανικὸν καὶ Ἑλβετικὸν σύστημα διαφέρει κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐν ᾧ παρ' ἡμῖν καὶ παρὰ τοῖς ἀκολουθήσασι τὸ Γαλλικὸν σύστημα νόμοις, ἡ σύμβασις τῆς μεταβιβάσεως, ἤτοι αὐτὴ αὕτη ἡ δικαιοπραξία τελεῖται διὰ δηλώσεως ἐγγραφομένης ἐν τῷ βιβλίῳ, ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ ἡ σύμβασις αὕτη τελεῖται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων

συντασσομένου τοῦ ἐπὶ τούτῳ ἐγγράφου κατὰ τὰς κοινὰς διατυπώσεις. Προσάγεται δὲ τῇ ἑταιρίᾳ τὸ ἔγγραφον τοῦτο πρὸς ἐγγραφὴν εἰς τὸ ἑταιρικὸν βιβλίον.

445. *Ὅ τε Γερμανικὸς καὶ ὁ Ἑλβετικὸς νόμος ὁρίζουσι ῥητῶς καὶ τὴν ὀπισθογράφησιν ὡς μέσον μεταβιβάσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Ἀπαιτοῦσι δὲ καὶ ἐπὶ ταύτης τὴν ἄνω διατύπωσιν τῆς ἐγγραφῆς.*

Τί ῥητέον παρ' ἡμῖν ὡς πρὸς τοῦτο, τοῦ νόμου σιωπῶντος :

Ἐν Γαλλίᾳ ἔνθα ὑπάρχει τὸ ἄρθρον 36, ἐξ οὗ ἐλήφθη τὸ ἡμέτερον, ἐγένετο δεκτὸν ὅτι καὶ δι' ὀπισθογραφήσεως δύναται νὰ γείνῃ ἡ μεταβίβασις ἐν τῇ σπανιωτάτῃ περιπτώσει, καθ' ἣν οἱ τίτλοι τῆς ἑταιρίας εἶνε εἰς διαταγήν. (actions a ordre). *Διότι ἡ ὀπισθογράφησις εἶνε εἷς τῶν τρόπων τῆς μεταβιβάσεως ἐν τῷ ἐμπορίῳ.* (Lyon Caen 381. *Σημ.* 3. Alauzet 590. Boistel 238. Pont 911 *καὶ* 912. *Ἀντιδοξεῖ* ὁ Vavasseur. 72 *καὶ* 73).

Τί κατ' ἐμέ ;

Ἡ ῥήτρα εἰς διαταγὴν παρέχει τὸ δικαίωμα τῆς ὀπισθογραφήσεως, ὅπερ καὶ παρ' ἡμῖν σπανιώτατα συμβαίνει. Ἆρα κατ' ἀρχὴν δεκτὴ αὕτη. Ἀλλ' οἱ ἄνω συγγραφεῖς φαίνονται μὴ ἀπαιτοῦντες συνάμα καὶ τὴν διατύπωσιν τῆς ἐγγραφῆς τοῦ γεγονότος τῆς ὀπισθογραφήσεως. Τοῦτο δυσκολεύομαι νὰ δεχθῶ. Ἆρα κατ' ἐμὲ ἀπαιτεῖται καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ἐγγραφῆς ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ἑταιρίας, ἣν τὸ ἄρθρον 36 ἀπαιτεῖ, ἢ τοὐλάχιστον ἡ ἐν αὐτῷ σημείωσις τῆς ὀπισθογραφήσεως. Ἄλλως δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἀποτέλεσμα κατὰ τῆς ἑταιρίας. Οὕτω λυομένου τοῦ ζητήματος ἀλυσιτελὴς καταντᾷ ἡ δι' ὀπισθογραφήσεως μεταβίβασις.

446. *Ἡ ἑταιρία μετὰ τὴν ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτῆς ἐγγραφὴν τῆς μεταβιβάσεως ἐκδίδωσι νέον τίτλον ἐπ' ὀνόματι τοῦ νέου ἰδιοκτήτου, ἐξαφανιζομένου τοῦ προηγουμένου. Τοῦτο*

ἐν πᾶσι σχεδὸν τοῖς ἡμετέροις καταστατικοῖς ὁρίζεται καὶ τηρεῖται. (Ἄρθρ. 7 τῆς Ἐθν. Τρ., ἄρθρ. 10 τῆς Ἠπειροθεσ. καὶ ἄρθρ. 10 τῆς ἑταιρ. τῶν μεταλλουργείων τοῦ Λαυρείου.) Ὁρίζονται ἐν αὐτοῖς καὶ τὰ δικαιώματα, ἅπερ δέον νὰ καταβάλλωνται εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ἑταιρίας.

Προστίθεται ὡσαύτως καὶ τοῦτο, ὅτι μετὰ τὴν κατάσχεσιν ὀνομαστικῆς τινος μετοχῆς καὶ τὴν ἐπίδοσιν τῆς κατασχέσεως εἰς τὸν Διευθυντὴν τῆς ἑταιρίας, ἡ μετοχὴ αὕτη εἶνε ἀνεπίδεκτος μεταβιβάσεως, ἐν ὅσῳ διαρκεῖ ἡ κατάσχεσις. (Ἴδε ἰδίᾳ ἄρθρον 10 τοῦ καταστατικοῦ τῆς Ἠπειροθεσσαλικῆς Τραπέζης.)

Τοῦτο ἀπορρέει καὶ ἐκ τῶν γενικῶν δικονομικῶν κανόνων. (Ἴδε ἄρθρα 890, 963 καὶ 1039 Πολ. Δικονομίας.)

447. Διαφέρει ἡ μεταβίβασις τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, περὶ ἧς προνοεῖ τὸ ἄρθρον 36, ἀπὸ τῆς καλουμένης μετατροπῆς (conversion), Διὰ τῆς μετατροπῆς, ὡς ἡ λέξις δηλοῖ, τρέπεται ἡ ὀνομαστικὴ μετοχὴ εἰς ἀνώνυμον καὶ τἀνάπαλιν.

Ἐν τοῖς καταστατικοῖς προνοοῦνται εἰδικῶς καὶ τὰ περὶ τῆς ἐν λόγῳ μετατροπῆς πάσης ὀνομαστικῆς μετοχῆς εἰς ἀνώνυμον καὶ τἀνάπαλιν. Καὶ δὴ ὁρίζεται ὁ τρόπος τῆς τελέσεως αὐτῶν, ἤτοι ἡ καταχώρισις τῶν περὶ τούτου δηλώσεων ἐν τῷ οἰκείῳ βιβλίῳ, ἡ ἐξαφάνισις τῶν προηγουμένων τίτλων καὶ ἡ ἔκδοσις νέων, καταβαλλομένων τῶν ἐπὶ τούτῳ δικαιωμάτων εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ἑταιρίας.

448. Ἡ ἐκχώρησις ἢ μεταβίβασις τῶν μετοχῶν δύναται νὰ γείνῃ πολλαχῶς, π. χ. ἐπ' ἀνταλλάγματι, διὰ δωρεᾶς, διὰ διαθήκης κ.τ.λ. Γίνεται δὲ ἢ ἀμέσως μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων, ἢ διὰ κολλυβιστῶν agents de change, ὅπερ ἐν Εὐρώπῃ ἔχει ἰδιάζουσαν σημασίαν κατὰ τοὺς χρηματιστηριακοὺς νόμους.

Πῶς ῥυθμιστέα ἡ ἱκανότης τῶν συμβαλλομένων; Κατὰ

τὰς περὶ ἱκανότητος ἀρχὰς τοῦ κοινοῦ δικαίου καὶ κατὰ τὰς εἰδικὰς διατάξεις. Οὕτως ὁ περὶ ἐπιτροπείας νόμος ἐπιβάλλει τῷ ἐπιτρόπῳ ἀνηλίκου καὶ ἀπηγορευμένου τὴν τήρησιν διατυπώσεων, προκειμένου περὶ ἐκποιήσεως μετοχῶν ἑταιριῶν ἢ δημοσίων χρεωγράφων καὶ ἄλλων τοιαύτης φύσεως ὁμολόγων, εὑρισκομένων ἐν τῇ περιουσίᾳ αὐτῶν, ἤτοι, ὅτι αὕτη γίνεται μόνον δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἐπιτρεπούσης αὐτήν, μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Τὸ δικαστήριον διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως ὁρίζει καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐκποιήσεως (ἄρθρον 61, 93 καὶ 130 τοῦ περὶ ἐπιτροπείας νόμου). Ἀπαιτοῦνται αἱ ἄνω διατυπώσεις κατ' ἐξαίρεσιν τῶν περὶ ἐκποιήσεως κινητῶν διατάξεων· διότι αἱ μετοχαὶ καὶ λοιπὰ χρεώγραφα ἀποφέρουσι μέρισμα ἢ τόκον. (Ἴδε Καλλιγᾶ Οἰκογ. Δικ. § 317).

Τί ἐπὶ μετατροπῆς ὀνομαστικῶν μετοχῶν εἰς ἀνωνύμους;

Ἡ λύσις τοῦ ζητήματος ἐξήρτηται ἐκ τοῦ ἂν ἡ τοιαύτη μετατροπὴ εἶνε ἐκποίησις ἢ διαχείρισις. Μᾶλλον τὸ πρῶτον, ὅπερ ἄλλως τε καὶ δικαιότερον, ἀποτρέπον τὴν τυχὸν κατάχρησιν. Ἆρα κατὰ τ' ἀνωτέρω ἄρθρα τηρητέαι αἱ διατυπώσεις.

Ἀλλ' ἡ μετατροπὴ ἀνωνύμων μετοχῶν εἰς ὀνομαστικὰς θεωρητέα ὡς διαχείρισις.

Ἆρα δὲν ἀπαιτοῦνται διατυπώσεις.

Ἐν Γαλλίᾳ διὰ τοῦ νόμου τῆς 27 Φεβρουαρίου 1880 ὁρίζονται διατυπώσεις, οἷαι καὶ παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῆς ἐκποιήσεως μετοχῶν καὶ ὁμολογιῶν. Ὡσαύτως ὁρίζονται αἱ αὐταὶ διατυπώσεις καὶ ἐπὶ μετατροπῆς παντὸς ὀνομαστικοῦ τίτλου εἰς ἀνώνυμον. Πρὸ τοῦ νόμου τούτου δὲν ὑπῆρχον εἰδικαὶ διατάξεις ὡς πρὸς ἀμφότερα ταῦτα. Ἑπομένως ἡ μὲν ἐκποίησις μετοχῶν ἐπετρέπετο, ὡς καὶ πᾶσα ἐκποίησις κινητῶν μὴ ἐπιβαλλομένων ὑπὸ τοῦ Γαλλικοῦ Κώδικος ἐξαιρετικῶν διατυπώσεων ὡς πρὸς τοῦτο, προκειμένου δὲ περὶ

τῆς μετατροπῆς ὀνομαστικῶν μετοχῶν εἰς ἀνωνύμους, ἐθεωρεῖτο αὕτη ὡς πρᾶξις διαχειρίσεως. Ἆρα ἐπετρέπετο ἄνευ διανυπώσεων. (Ἴδε Folleville, possessions des meubles et titres au porteur. § 276 καὶ ἑπ.).

Τί ἐπὶ ἐκποιήσεως προικῴων μετοχῶν ;

Ἀφοῦ κατὰ νόμον ἐπιτρέπεται τῷ συζύγῳ ἡ ἐκποίησις τῶν προικῴων κινητῶν, ἐπιτρέπεται καὶ ἡ ἐκποίησις τῶν ἐν λόγῳ μετοχῶν. Ἐννοεῖται δὲ καὶ ἡ μετατροπή. (Ἴδε περὶ τούτων Σημ. 1 Σελ. 198 καὶ ἑπ.).

449. Σχετικῶς, ὡς πρὸς τὴν ἐν τῷ ἄρθρῳ 36 ἀναφερομένην διατύπωσιν τῆς ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ἑταιρίας ἐγγραφομένης δηλώσεως περὶ μεταβιβάσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἀναφύεται τὸ ἑξῆς ζήτημα.

Ἡ ἑταιρία δύναται ἆρά γε ν' ἀρνηθῇ τὴν ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτῆς ἐγγραφὴν τῆς δηλώσεως, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀταξία τις ὡς πρὸς τὸ δικαίωμα τοῦ αἰτοῦντος τὴν μεταβίβασιν ; Ἐν τῇ καταφατικῇ περιπτώσει δικαίωμα μόνον ἔχει πρὸς τοῦτο ἡ ἑταιρία ἢ καὶ ὑποχρέωσιν ;

Περὶ τούτου ἀποφαίνονται ὁ ἐν Παρισίοις δικηγόρος Lesieur, ἐν ἰδίᾳ διατριβῇ (Journal des soc. 1883 Σελ. 265 καὶ ἑπ.), καὶ τὸ Ἐφετεῖον Παρισίων, διὰ τῆς ἀπὸ 17 Μαΐου 1881 ἀποφάσεως (Dalloz recueil 1882. 2. 119). Ὁ μὲν βασίζων τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ εἰς ἑτέραν προηγουμένην ἀπόφασιν Ἐφ. Παρ. 8 Μαΐου 1880 ἀποφαίνεται ἀποφατικῶς, τὸ δέ, καταφατικῶς.

Ὁ Lesieur λέγει ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 36, ἅμα ὁ μέτοχος συνομολογήσῃ μετὰ τοῦ ἐκδοχέως τὴν μεταβίβασιν τῆς ὀνομαστικῆς μετοχῆς δικαιοῦται νὰ αἰτήσηται παρὰ τῆς ἑταιρίας τὴν ἐγγραφὴν τῆς δηλώσεως. Ἆρα ἡ ἑταιρία ὀφείλει νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἐγγραφὴν ταύτην, ἀρκεῖ μόνον νὰ βεβαιωθῇ περὶ τῆς ταυτότητος τοῦ ἐμφανιζομένου, ἢ περὶ τῆς πρὸς τοῦτο εἰδικῆς ἐντολῆς τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ. Ἡ ἑταιρία

χρησιμεύει ὡς ὄργανον πρὸς σύνταξιν τῆς ἐγγραφῆς, σκοπούσης τὴν εἰς αὐτὴν γνωστοποίησιν τῆς μεταβιβάσεως· οὐδεμίαν δὲ ὑπέχει εὐθύνην δι' ἀταξίαν τινὰ περὶ τὰ δικαιώματα τοῦ δικαιούχου, οὔτε ἐκ τῆς ἰδίας πράξεως, διότι, ὡς εἴρηται, δὲν συνομολογεῖ ὑποχρέωσίν τινα, οὔτε ἐκ τῆς πράξεως τῶν συμβαλλομένων, διότι τὸ ἄρθρον 36 δὲν ὁρίζει τοιαύτην. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ μεταβίβασις ἕτερον σκοπὸν δὲν ἔχει εἰμὴ τὴν γνωστοποίησιν αὐτῆς τῇ ἑταιρίᾳ. Ἀλλ' ἡ μεταβίβασις ἐνασκεῖται ὑπὸ τοῦ κυρίου, δυνάμει τῆς ἀρχῆς, καθ' ἣν δύναται νὰ ἐκχωρῇ τοὺς ἑαυτοῦ τίτλους· ἡ μὲν ἐκχώρησις εἶνε ἡ σύμβασις, ἡ δὲ ἐγγραφὴ ἡ ἀπόδειξις αὐτῆς· ἄρα ἡ ἑταιρία δὲν δύναται ν' ἀρνηθῇ.

Ἀπεναντίας τὸ Ἐφετεῖον Παρισίων διὰ τῆς ἄνω ἀπὸ 17 Μαρτίου 1881 ἀποφάσεως λύει καταφατικῶς τὸ ζήτημα. Διότι ἡ ἐγγραφὴ τῆς μεταβιβάσεως ὀνομαστικῆς τινος μετοχῆς ἐπὶ τῶν βιβλίων τῆς α. ε., συνιστᾷ τίτλον κυριότητος τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ δικαιούχου κατὰ τῆς ἑταιρίας· ἑπομένως αὕτη δὲν ὀφείλει νὰ ἐκτελῇ τὴν ἐγγραφήν, εἰμὴ ὅταν ἀποδεικνύηται τακτικὴ καὶ ἰσχυρὰ μεταβίβασις τοῦ τίτλου. Ἔχει δὲ αὕτη συμφέρον καὶ ἰδιότητα νὰ ἐξετάζῃ τὰ προσαγόμενα αὐτῇ δικαιολογητικὰ ἔγγραφα καὶ ἀπορρίπτῃ αὐτὰ ἀνεπαρκῆ ὄντα, ἐπιφυλασσομένων τῶν συμβαλλομένων νὰ προσφεύγωσιν εἰς τὰ δικαστήρια πρὸς ἐκτίμησιν τῶν προσαγομένων ἐγγράφων ἢ δικαιολογημάτων καὶ πρὸς ἀπόφασιν. Κατὰ τὸ σχόλιον τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς ἀποφάσεως, αὕτη συμφώνως πρὸς τὰς γενικὰς ἀρχὰς καὶ πρὸς τὸ ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἐγγραφὴ τῆς μεταβιβάσεως ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν τῆς ἰδιοκτησίας τῆς ὀνομαστικῆς μετοχῆς, δέχεται ὅτι ἡ ἑταιρία δικαιοῦται καὶ ὑποχρεοῦται νὰ ἐξελέγχῃ τὴν νομιμότητα τοῦ παρισταμένου μετόχου, ἄλλως εὐθύνεται πρὸς τὸν νέον μέτοχον, ἐὰν ἡ μεταβίβασις δὲν εἶνε ἰσχυρά, τουτέστιν εὐθύνεται d' une transmission regulière et valable de titre.

Ἀμφότεραι αἱ γνῶμαι, ὡς ἐκφέρονται, εἶνε κατ' ἐμὲ ἀπόλυτοι. Κατὰ τὴν μέν, ἡ ἑταιρία εἶνε ἁπλῶς ἐκτελεστὴς τῆς βουλήσεως τῶν συμβαλλομένων, οὔτε δικαίωμα κἂν ἔχουσα πρὸς ἄρνησιν· κατὰ τὴν δέ, ἡ ἑταιρία οὐ μόνον δικαίωμα ἔχει πρὸς ἄρνησιν, ἀλλὰ καὶ ὑποχρέωσιν πρὸς τοῦτο ἄνευ ἐξαιρέσεων. Ὅθεν ὀρθοτέραν νομίζω μέσην τινὰ λύσιν τοῦ ζητήματος τὴν ἑξῆς, ὅτι ἡ ἑταιρία ἔχει μὲν δικαίωμα πρὸς ἄρνησιν, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε καὶ ὑποχρέωσιν πρὸς τοῦτο κατὰ τὴν κάτωθι διάκρισιν.

Βεβαίως διὰ τῆς ἐν λόγῳ μεταβιβάσεως καθίσταται νέος δικαιοῦχος, ἀπαιτῶν δικαιώματα κατὰ τῆς ἑταιρίας καὶ ἀναλαμβάνων πρὸς αὐτὴν ὑποχρεώσεις. Ἆρα δικαιοῦται αὕτη νὰ ἐξελέγχῃ τὰ προσαγόμενα ἔγγραφα καὶ ν' ἀρνῆται τὴν ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτῆς ἐγγραφήν, ὅταν ὑπάρχῃ ἀταξία προφανὴς ὡς πρὸς τὸ δικαίωμα τοῦ ἐμφανιζομένου ὡς δικαιούχου, λύοντος τοῦ δικαστηρίου τὴν διαφοράν, π. χ. δικαιοῦται νὰ εἴπῃ ὅτι δὲν εἶνε νόμιμα τὰ ἔγγραφα, τὰ παρέχοντα τὸ τῆς κυριότητος δικαίωμα, ἢ ὅτι ἐλλείπουσιν οἱ νόμιμοι ἐξωτερικοὶ τύποι, ὅτε προφανῶς ἡ μεταβίβασις δὲν εἶνε ἰσχυρά. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ διοίκησις τῆς ἑταιρίας δέον νὰ ποιῆται μετὰ περισκέψεως χρῆσιν τοῦ ἐν λόγῳ δικαιώματος, ἵνα μὴ προσκόπτῃ ἡ ταχεῖα μεταβίβασις διὰ τῆς ἐγέρσεως δίκης ;

Ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ ἑταιρία ἔχει δικαίωμα, δέν μοι φαίνεται εὔλογον ὅτι ἔχει συγχρόνως ἄνευ ἐξαιρέσεων καὶ ὑποχρέωσιν πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν ἀνωτέρω δικαίων, ἧς ἡ παράλειψις νὰ συνεπάγηται εὐθύνην αὐτῆς πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς πρὸς τὸν βλαβέντα, ἤτοι τὸν νέον μέτοχον, ζημίας. Διότι ἐν τῷ ἄρθρῳ 36 δὲν διατυποῦται τοιαύτη εὐθύνη, οὔτε ἐξάγεται αὕτη ἐκ τῶν γενικῶν ἀρχῶν. Τίνες αἱ ἐξαιρέσεις; Ἐν πρώτοις ἐξαίρεσις ὑπάρχει ἐπὶ ἀσυγγνώστου ἀμελείας π. χ. προσῆλθέ τις ὡς πληρεξούσιος καὶ δηλοῖ τὴν μεταβίβασιν· ἡ ἑταιρία ὀφείλει νὰ παρατηρήσῃ, ἐὰν ἐκ τοῦ προσαγομένου πληρεξου-

σίου ἐξάγηται ἡ πρὸς τοῦτο εἰδικὴ ἐντολή. Ἢ προσῆλθεν ἄγνωστός τις· ἡ ἑταιρία ὀφείλει νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ταυτότητα αὐτοῦ. Ταῦτα ἐνδεικτικῶς. Ὡσαύτως ἐξαίρεσις ὑπάρχει, ὅταν τὸ ἑταιρικὸν καταστατικὸν περιορίζῃ (ὡς συμβαίνει ἐνίοτε) τὸ δικαίωμα τῆς μεταβιβάσεως ἢ ὅταν ἐγένετο κατάσχεσις ὀνομαστικῆς μετοχῆς ἢ ὅταν ἐμφανίζηται πρόσωπον μὴ ἔχον τὴν κατὰ νόμον ἱκανότητα πρὸς μεταβίβασιν.

Ὁ Γερμανικὸς νόμος βοηθεῖ εἰς τὴν λύσιν ταύτην ὁρίζων ἐν ἄρθρῳ 183, καίπερ διαφέροντι κατά τι τοῦ ἡμετέρου ἄρθρου 36 ὅτι ἡ ἑταιρία ἔχει δικαίωμα οὐχὶ δὲ ὑποχρέωσιν πρὸς ἐξέλεγξιν τῶν δικαίων τοῦ κομιστοῦ τυῦ τίτλου. Τὸ αὐτὸ ὁρίζει καὶ ὁ Ἑλβετικὸς νόμος (ἄρθρ. 637 (1).

Ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα ἐπὶ τῆς ἐν τῇ ἑπομένῃ παραγράφῳ ἀναφερομένης τυπικῆς μεταβιβάσεως.

---

(1) Κατὰ τὸν Γερμανικὸν νόμον συντάσσεται μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων τὸ ἔγγραφον τῆς μεταβιβάσεως καὶ εἶτα προσάγεται τῇ ἑταιρίᾳ πρὸς καταχώρισιν. Ἐγένετο δὲ δεκτὸν ὅτι ἡ ἑταιρίᾳ ὀφείλει νὰ ἐξελέγχῃ τὸ κατὰ τύπους ἀκριβὲς τῆς μεταβιβάσεως καὶ τὴν ταυτότητα τοῦ παρουσιαζομένου προσώπου. Δὲν εὐθύνεται δὲ ὡς πρὸς τὴν μὴ ἐξέλεγξιν τοῦ κατ' οὐσίαν ἐγκύρου τῆς μεαβιβάσεως. Ἡ δὲ διάταξις τοῦ ἄρθρ.183 ἐδ. 3 ἑρμηνεύεται καὶ ὑπὸ γενικωτέραν ἔποψιν. Οὕτως ὁ Vönderndorff ἐκφράζεται ὡς ἑξῆς. «Ἀπέναντι τῆς ἑταιρίας μόνον ἐκεῖνος θεωρητέος ὡς μέτοχος ὅστις ἔχει σημειωθῇ ἐν τῷ βιβλίῳ ὡς τοιοῦτος, οὐχ ἧττον ἡ ἑταιρία δὲν εἶνε ὑπόχρεως νὰ ἐξετάσῃ τὴν νομιμοποίησιν ἑκάστου μετόχου, ἑπομένως ἐὰν ἐπλήρωσε τὸ μέρισμα πρὸς τὸν νέον κάτοχον, ὁ προηγούμενος ἰδιοκτήτης δὲν δύναται νὰ προσβάλῃ τὴν τοιαύτην πληρωμήν. Ἀπόφασις δέ τις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως δὲν καθίσταται ἄκυρος ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἐψήφισε καί τις μέτοχος μὴ ὢν ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν μετοχῶν. Ἀλλ' ὅμως νομίζω ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ ἐδ. 3 τείνει νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ οὐσιαστικὸν δίκαιον ἀπέναντι τοῦ τυπικοῦ. Διὰ τοῦτο δὲν θὰ ἦτο συγκεχωρημένον νὰ δικαιολογήσωμεν διὰ τοῦ ἐδ. 3 τὴν ἐν γνώσει πληρωμὴν τῶν μερισμάτων πρὸς τὸν ἐντελῶς ἀνομιμοποίητον μὴ κύριον αὐτῆς, ἢ νὰ ἐπιτρέψωμεν ἐν γνώσει νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν Γ'. Συνέλευσιν οἱ μὴ ὄντες μέτοχοι, βασιζόμενοι δῆθεν ἐπὶ τοῦ ἐδαφίου τούτου.»

450. *Ἡ ἐν τῷ ἄρθρῳ 36 Ἐμπ. νόμου ἀναφερομένη μεταβίβασις καλεῖται* π ρ α γ μ α τ ι κ ὴ μ ε τ α β ί β α σ ι ς (transfert reel) *Εἰς ταύτην ἀντιτίθεται ἡ* τ υ π ι κ ὴ μ ε τ α β ί β α σ ι ς (transfert de forme). *Τυπικὴ μεταβίβασις καλεῖται ἡ τελουμένη συνεπείᾳ θανάτου τοῦ δικαιούχου, ἤτοι τοῦ τιτλούχου, ὅτε ἀντικαθίσταται ἐν τοῖς βιβλίοις τῆς ἑταιρίας τὸ ὄνομα αὐτοῦ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ τῇ αἰτήσει αὐτοῦ.*

Ἐπὶ τῆς ἐν λόγῳ μεταβιβάσεως καθίσταται ἐπάναγκες νὰ ἐξακριβοῖ ἡ ἑταιρία τὴν ἰδιότητα τοῦ κληρονόμου, διότι ἄλλως δύναται νὰ ἐνέχηται πρὸς τὸν ἀληθῆ κληρονόμον." Αρα ὁ ὡς κληρονόμος ἐμφανιζόμενος, δέον ἐκ τῶν ἐνόντων νὰ νομιμοποιῇ τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ διὰ τῆς προσαγωγῆς τῶν τίτλων αὐτοῦ καὶ τῶν ἁρμοδίων πιστοποιητικῶν. Ἐὰν τοῦτο δὲν εἶνε ἐφικτόν, δέον ἡ ἑταιρία ν' ἀπαιτῇ ἀπόφασιν τοῦ Δικαστηρίου. Ἐννοεῖται ὅτι εἰς τὸ μέσον τοῦτο πρέπει νὰ προσφεύγῃ ἐν ἀνάγκῃ, ὅταν δηλαδὴ δὲν δύναται νὰ πεισθῇ κατὰ τ' ἀνωτέρω ἐκ τῶν ἐνόντων.

Ὁ Ἰταλικὸς Κῶδιξ προνοεῖ περὶ τῆς ἐν λόγῳ περιπτώσεως ἐν ἄρθρῳ 169, καθ' ὃ ἀποβιώσαντος μετόχου τινὸς καὶ μὴ ὑπαρχούσης ἀντιρρήσεως πρὸς σύνταξιν τῆς πράξεως τῆς μεταβολῆς τῆς κυριότητος εἰς τὰ βιβλία τῶν μετόχων καὶ ἐπὶ τῶν τίτλων τῶν μετοχῶν, ἀπαιτεῖται ἡ προσαγωγὴ ληξιαρχικῆς πράξεως τοῦ θανάτου καὶ βεβαιώσεως τῆς ἰδιότητος τοῦ κληρονόμου, γενομένης ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ (al pretore). *Τοῦτο ἐδέξατο καὶ τὸ ἡμέτερον νομοσχέδιον (ἄρθρ. 70) σὺν τῇ μεταβολῇ τῆς περικοπῆς,* τ ῆ ς ἐ ν ώ π ι ο ν δ ι κ α σ τ ο ῦ β ε β α ι ώ σ ε ω ς, *εἰς πιστοποίησιν δύο εὐυπολήπτων προσώπων καὶ σὺν τῇ προσθήκῃ ὅτι ἡ τοιαύτη μεταβολὴ δὲν δύναται νὰ γείνῃ εἰμὴ τρεῖς τοὐλάχιστον μῆνας ἀπὸ τοῦ θανάτου. Τὸ ἄρθρον τοῦτο λέγει «*μ ὴ ὑ π α ρ χ ο ύ σ η ς ἀ ν τ ι ρ ρ ή σ ε ω ς*». Τοῦτο δηλοῖ ὅτι ἀρκοῦσι τ' ἀνωτέρω ὅταν*

δὲν ὑπάρχῃ ἀντίρρησις." Ἄλλως ἀποφαίνεται τὸ Δικαστήριον.

Ὑπάρχει καὶ ἕτερον εἶδος μεταβιβάσεως, ὅπερ καλεῖται μεταβίβασις ἐπὶ ἐξασφαλίσει (transfert de garantie). Αὕτη γίνεται, ὅταν ὀνομαστική τις μετοχὴ δοθῇ ἐπὶ ἐνεχύρῳ. Αὕτη δύναται νὰ τελεσθῇ διὰ τοῦ μέσου τῆς δηλώσεως μεταβιβάσεως λόγῳ ἐξασφαλίσεως (Lyon Caen 382).

451. Ἐνταῦθα ὑπολείπεται ἡ ἐξέτασις τοῦ ἑξῆς θέματος.

Παρ' ἡμῖν δὲν ἀπαγορεύεται ἡ ἔκδοσις ἀνωνύμων μετοχῶν πρὸ τῆς ἐν μέρει ἢ ἐν γένει καταβολῆς τῆς ἀξίας αὐτῶν. Οἱ ὡς πρὸς τοῦτο κανόνες ἀπορρέουσιν ἐκ τῶν καταστατικῶν. Ἀλλὰ ταῦτα σπανίως ἀναγράφουσιν ἀπαγόρευσίν τινα (1).

Αἱ ἀλλοδαπαὶ νομοθεσίαι ἐνόμισαν ἐπάναγκες νὰ θέσωσιν ἀπαγόρευσιν καὶ εὐλόγως.

Δύο συστήματα ὡς πρὸς τοῦτο ἐγένοντο δεκτά.

Πρῶτον σύστημα. Κατ' αὐτὸ δεκτὸν γενόμενον ὑπὸ τοῦ Γαλλικοῦ νόμου τοῦ 1867 ἄρθρ. 3 δύναται νὰ ὁρισθῇ ἐν τῷ καταστατικῷ, ὅτι αἱ μετοχαὶ μετὰ τὴν καταβολὴν τοῦ ἡμίσεος δύνανται νὰ μετατρέπωνται εἰς ἀνωνύμους μετοχὰς δι' ἀποφάσεως τῆς Γ. Συνελεύσεως. Ἆρα ὅρος τίθεται ἡ τοῦ ἡμίσεος καταβολή, ὅπως ἐφαρμόζηται ἡ τοῦ καταστατικοῦ διάταξις καὶ τὰ περαιτέρω. Ἐν σιωπῇ τοῦ καταστατικοῦ; Ἐγένετο δεκτὸν ὅτι ἀπαιτεῖται ἡ καταβολὴ ὁλοκλήρου τοῦ ποσοῦ.

Δεύτερον σύστημα. Κατ' αὐτό, δεκτὸν γενόμενον ὑπό τε τοῦ Ἰταλικοῦ καὶ Γερμανικοῦ νόμου, αἱ μετοχαὶ, αἱ μὴ

---

(1) Τοιαύτη ἀπαγόρευσις ἀλλ' οὐχὶ ἀπόλυτος εὕρηται ἐν τῷ καταστατικῷ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας τῶν Γενικῶν ἀσφαλειῶν «ἡ Ἐθνικὴ» καθ' ὃ ἐὰν δὲν συμπληρωθῇ ἡ καταβολὴ ὁλοκλήρου τοῦ ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου, δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἔκδοσις ἀνωνύμων μετοχῶν, ἐκτὸς ἐὰν ἐπιτρέψῃ τοῦτο τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς ἑταιρίας διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας. (Ἄρθρ. 16 καὶ 17;)

καθ' ὁλοκληρίαν πληρωθεῖσαι εἶνε ἀείποτε ὀνομαστικαί. (ἄρθ. 166 ἐδ. 1 Ἰταλ. Κώδικος ἄρθρ. 122· ἐδ. 1 Γερμαν.). (Ἴδε ὡς πρὸς τὸν Γερμαν. ἐξαίρεσιν ἐν τῷ τελ. ἐδ. τοῦ ἄρθρ. τούτου. Τοῦτο δ' ἐδέξατο καὶ τὸ ἡμέτερον νομοσχέδιον (ἄρθρ. 64 ἐδ. 1.)

Τὸ σύστημα τοῦτο εἶνε μὲν αὐστηρόν, ἀλλ' ἐγένετο δεκτὸν ὡς ἐξασφαλίζον τὰ δίκαια τῆς ἑταιρίας καὶ τῶν τρίτων, διότι δι' αὐτοῦ καθίσταται ἐφικτὴ ἡ ἐκπλήρωσις τῆς τοῦ 2ου ἐδαφίου τῶν ἄρθρων τούτων διατάξεως περὶ εὐθύνης τῶν ἐγγραφέντων καὶ διαμέσων δικαιοδόχων διὰ τὸ ὁλικὸν ποσὸν τῶν μετοχῶν, ἐν περιπτώσει ἐκποιήσεως αὐτῶν, περὶ οὗ ἀντικειμένου ἴδε κατωτέρω § 463 καὶ 464, ἔνθα ἡ ὡς πρὸς τοῦτο ἀνάπτυξις.

452. Ἐν τέλει σημειωτέα ἐν ὀλίγοις τὰ πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα τῶν ἀνωνύμων καὶ ὀνομαστικῶν μετοχῶν.

Ἡ ἀπώλεια ἢ ἡ καταστροφὴ ὀνομαστικῆς μετοχῆς δὲν ἔχει κινδύνους, εἰς οὓς ὑπόκειται ἡ τῆς ἀνωνύμου, διότι εἶνε γνωστὸς ὁ δικαιοῦχος, ἐγγεγραμμένος ἐν τοῖς βιβλίοις τῆς ἑταιρίας. Ὁ θέλων δὲ νὰ ἔχῃ ταχτικὴν πρόσοδον ἐκ τῶν μετοχῶν θέλει προτιμήσει τὴν ἀπόκτησιν ὀνομαστικῶν μετοχῶν.

Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀνώνυμος μετοχὴ ἀποτελεῖ ὄργανον πίστεως εὐχρηστότερον τῆς ὀνομαστικῆς, δι' ἁπλῆς παραδόσεως μεταβιβαζομένη. Ὁ θέλων δὲ νὰ κερδοσκοπήσῃ ἐπὶ τῶν μετοχῶν βεβαίως θέλει προτιμήσει τὴν ἀνώνυμον διὰ τὴν εὐχέρειαν τῆς μεταπωλήσεως. Ταῦτα εὐκόλως ἐννοοῦνται. (Ἴδε ἐν τούτοις ἀνάπτυξιν εἰς Lyon Caen 398).

Δ'.

Ἡ μετοχὴ ὡς ὑποχρέωσις καὶ δὴ ὡς πηγὴ ὑποχρεώσεως.

453. Ὥσπερ ἐκ τῆς μετοχῆς προσδίδονται τοῖς μετόχοις

δικαιώματα, ἅπερ ἀνωτέρω ἐξητάσθησαν, οὕτως ἐξ αὐτῆς πηγάζουσι καὶ ὑποχρεώσεις.

Ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἡ μετοχὴ ὡς ὑποχρέωσις» θέλουσιν ἐξετασθῆ αἱ ὑποχρεώσεις, αἱ ἐκ τῆς μετοχῆς πηγάζουσαι.

454. Ἐν πρώτοις πᾶς μέτοχος ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τῇ ἑταιρίᾳ τὴν εἰσφορὰν αὐτοῦ κατὰ τὰς τεταγμένας προθεσμίας. Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη ἀπορρέει ἐκ τῆς ἑταιρικῆς τοῦ μετόχου ἰδιότητος. (Ὡς πρὸς τοῦτο ἴδε τὰ ἐν τῷ Γενικῷ μέρει λεχθέντα ἐν § § 117—125.)

455. Τοῦ ἡμετέρου νόμου σιωπῶντος ὡς πρὸς τ' ἀφορῶντα τὸν χρόνον καὶ τρόπον τῆς καταβολῆς, ὁρίζονται ταῦτα ἐν τοῖς ἑταιρικοῖς καταστατικοῖς. Συνήθως ἀναφέρεται ἐν αὐτοῖς ὅτι αἱ καταβολαὶ γίνονται τμηματικῶς εἰς δόσεις κατὰ διαφόρους τεταγμένας προθεσμίας. Ὁρίζεται προσέτι ὅτι μετὰ πρόσκλησιν πρὸς πληρωμὴν δημοσιευομένην ἐν ταῖς ἐφημερίσι καὶ μετὰ τὴν δεῖνα προθεσμίαν, μὴ γενομένης τῆς καταβολῆς, πᾶς μέτοχος ὑποχρεοῦται αὐτοδικαίως εἰς τὴν πληρωμὴν τόκου.

Πρὸς ταχυτέραν δὲ καὶ ἀσφαλεστέραν εἴσπραξιν ἐπενοήθη τὸ ἑξῆς μέσον, διατυπούμενον ἐν πᾶσι σχεδὸν τοῖς καταστατικοῖς παρ' ἡμῖν τε καὶ ἐν Γαλλίᾳ.

Μετὰ παρέλευσιν τῆς δεῖνος προθεσμίας ἀπὸ τῆς καθυστερήσεως, ἡ ἑταιρία δύναται νὰ προβῇ εἰς τὴν πώλησιν τῶν μετοχῶν διὰ λογαριασμὸν τοῦ καθυστεροῦντος μετόχου ἵνα τὸ τίμημα αὐτῶν χρησιμεύσῃ πρὸς πληρωμὴν τῶν καθυστερουμένων δόσεων. Κηρύττει δὲ ἀκύρους τοὺς τίτλους τῶν μετοχῶν, ἐφ' ὧν δὲν κατεβλήθησαν αἱ ὀφειλόμεναι δόσεις.

456. Ἐνταῦθα ἀναγκαία ἡ ἑξῆς παρατήρησις.

Ἡ ῥήτρα αὕτη τοῦ καταστατικοῦ περὶ πωλήσεως τῶν μετοχῶν κεῖται μόνον πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἑταιρίας. Χάριν

αὐτῆς καὶ μόνης συνωμολογήθη· ἄρα ὁ ὑπερήμερος μέτοχος δὲν δικαιοῦται νὰ ἐπικαλεσθῇ αὐτὴν πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς ἐπὶ καταβολῇ ἀγωγῆς, διότι ἡ ἑταιρία ἔχει τὸ ἐκλεκτικὸν δικαίωμα εἴτε νὰ ζητήσῃ τὴν καθυστερουμένην δόσιν εἴτε νὰ προβῇ εἰς τὴν τῶν μετοχῶν πώλησιν. Αὕτη ἡ λύσις κρατεῖ γενικῶς ἐν Γαλλίᾳ. (Lyon Caen 375. Pont 949 καὶ ἑπομ.)

Ἆρα δύναταί τις νὰ εἴπῃ συνῳδὰ τῇ τοῦ Pont γνώμῃ, ὅτι ἡ ἑταιρία ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἔχει δύο ἀγωγάς, τὴν μὲν προσωπικήν, τὴν δὲ πραγματικήν, τὴν μὲν δυνάμει τοῦ κοινοῦ δικαίου ἐνασκουμένην κατὰ τῶν μετόχων ὡς ὀφειλετῶν ἐπὶ καταβολῇ, τὴν δὲ δυνάμει τῶν καταστατικῶν, οἱονεὶ κατὰ τοῦ μὴ ἀποπληρωθέντος τίτλου ἐνασκουμένην.

Βεβαίως, ἐὰν ἡ ἑταιρία διατελῇ ἐν εὐημερίᾳ, ἡ πραγματικὴ ἀγωγὴ προτιμηθήσεται, τουτέστιν ἡ πώλησις τῶν μετοχῶν· διότι τὸ ἐκ τῆς πωλήσεως προϊὸν θέλει εἰσπραχθῇ ταχύτατα καὶ ἀσφαλέστατα. Ἐν ᾧ ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει προτιμηθήσεται ἡ προσωπικὴ ἀγωγή· διότι πιθανώτατα δὲν θέλει εὑρεθῇ ἀγοραστὴς τῶν μετοχῶν ἢ ἡ πώλησις γενήσεται εἰς κατωτέραν τιμήν, μὴ ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν ὀφειλήν. (Pont 949—951.)

Ὁ Pont (αὐτ.) προστίθησι καὶ ταύτην τὴν εὔλογον καὶ καὶ κατ' ἐμὲ παρατήρησιν· ὅτι ἡ προσωπικὴ ἀγωγὴ διατηρεῖται κατὰ τῶν ὀφειλετῶν καὶ ἐν ᾗ περιπτώσει ἡ ἑταιρία ἐνόμισε συμφέρον νὰ ἐκλέξῃ κατὰ πρῶτον τὴν πραγματικὴν ἀγωγήν. Διότι ἐὰν ἡ πώλησις παρήγαγεν ἀνεπαρκὲς ποσὸν πρὸς κάλυψιν τῶν ὀφειλομένων, οἱ μέτοχοι δύνανται νὰ καταδιωχθῶσι προσωπικῶς ἐπὶ τῇ καταβολῇ τοῦ ὑπολοίπου. Ἡ λύσις αὕτη συνάδει πρὸς τὸ ἀνωτέρω λεχθέν, ὅτι χάριν τῆς ἑταιρίας συνωμολόγηται ἡ ῥήτρα τῆς τῶν μετοχῶν πωλήσεως.

457. Ἐνταῦθα ἐγείρεται τὸ ἑξῆς ζήτημα.

Ὅπως ἡ ἑταιρία προβῇ δυνάμει τῆς ἐν τῷ καταστατικῷ ῥήτρας εἰς τὴν πώλησιν τῶν μετοχῶν ἀπαιτεῖται ἆρά γε νὰ κοινοποιηθῇ τοῦτο εἰς τὸν καθυστεροῦντα μέτοχον ἢ ἀρκεῖ μόνη ἡ δημοσίευσις τῆς προσκλήσεως ;

Ἀρκεῖ μόνη ἡ δημοσίευσις, δι' ἧς ὁ μέτοχος καθίσταται ὑπερήμερος· διότι τὸ ἀποδεκτὸν γενόμενον ὑπὸ τοῦ μετόχου καταστατικὸν μόνην τὴν δημοσίευσιν ὥρισε, μὴ ἀπαιτῆσαν καὶ τὴν διατύπωσιν τῆς κοινοποιήσεως ἢ προσκλήσεως πρὸς καταβολήν. (Ἴδε Pont *950.*) *Δὲν ἔχει δὲ ὁ μέτοχος εὔλογον αἰτίαν παραπόνου, διότι γινώσκει ἐκ τῶν προτέρων, ἤτοι ἐκ τῆς ῥήτρας τοῦ καταστατικοῦ, ὅτι ἅμα δημοσιευθῇ ἡ πρόσκλησις, τίθεται ἐν ὑπερημερίᾳ, ἐξ ἧς ἕπεται ἡ ἐν λόγῳ πώλησις.* Ὁ Pont *προβαίνει καὶ περαιτέρω δεχόμενος ὅτι ἡ ἑταιρία δύναται νὰ προβῇ εἰς τὴν πώλησιν καὶ ἐὰν παρετάθη ἢ ὁρισθεῖσα διὰ τῆς δημοσιεύσεως προθεσμία πρὸς καταβολήν, μὴ ἀπαιτουμένης κοινοποιήσεώς τινος.* Ἀντιδοξεῖ *εἰς ταῦτα πάντα ὁ* Vavasseur, *φρονῶν ὅτι εἶνε ἄτακτος ἡ τῶν μετοχῶν πώλησις ἄνευ εἰδικῆς προσκλήσεως τοῦ μετόχου πρὸς καταβολήν.* (Sur la loi *1867* no *127.*)

Κατὰ τ' ἀνωτέρω πρόκειται περὶ ἀνωνύμου ἑταιρίας, καλούσης τοὺς μετόχους εἰς καταβολὴν τῶν καθυστερουμένων δόσεων τῶν μετοχῶν αὐτῆς.

458. *Τί γίνεται ὅμως ὅταν ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία εἶνε δανείστρια ἐπὶ ἐνεχύρῳ μετοχῶν ;*

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἀπαιτεῖται κατ' ἐμὲ οὐ μόνον κοινοποίησις ἀλλὰ καὶ δικαστικὴ ἀπόφασις, ἐπιτρέπουσα τὴν τοῦ ἐνεχύρου ἐκποίησιν κατὰ τὸν περὶ ἐνεχύρων νόμον τῆς 1 Δεκεμβρίου 1836 ἄρθρ. 5. Διότι πρόκειται περὶ μετοχῶν ἐξομοιουμένων ἐνσωμάτοις πράγμασιν, ἅτινα δυνατὸν νὰ πωλῶνται, κατάσχωνται κτλ.

Τροποποίησιν ὡς πρὸς τοῦτο ἐποιήσαντο οἱ εἰδικοὶ νεώτεροι νόμοι ὡς πρὸς τὰς Τραπέζας, καθιερώσαντες ὡς πρὸς

αὐτὰς ἰδίαν περὶ τὰ ἐνέχυρα διαδικασίαν ("Ιδε Ν. τῆς 22 Ἰανουαρίου 1843 ἄρθ. 22 ὡς πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεξαν, Ν. ΩΚΣΤ' τοῦ 1880 ἄρθρ. 4 ὡς πρὸς τὴν Ἰονικὴν καὶ τὰς ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις Τραπέζας, Ν. ΩΚΘ ἄρθρ. 2 ὡς πρὸς τὴν Γενικὴν Πιστωτικήν, δυνάμει τῶν ὁποίων διὰ Β. Δ. ἐχορηγήθη ἡ διαδικασία αὕτη καὶ ἐπὶ ἄλλων Τραπεζῶν.)

Κατὰ τοὺς νόμους τούτους αἱ Τράπεζαι δὲν ὑποχρεοῦνται εἰς τήρησιν τοῦ περὶ ἐνεχύρων νόμου ἢ ἑτέρου τινὸς νόμου, ἀλλὰ δύνανται ἅμα τὸ χρέος καταστῇ ἀπαιτητὸν νὰ ἐκποιῶσι τὰς ἐνεχυριασθείσας μετοχὰς ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ διὰ μεσιτῶν (ὅπου ὑπάρχει τοιοῦτον) ἢ διὰ συμβολαιογράφου (ὅπου δὲν ὑπάρχει) μετὰ παρέλευσιν δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως δι' ἐφημερίδος.

Ἐνταῦθα ἀναφύεται τὸ ἑξῆς σχετικὸν ζήτημα.

Προκειμένου περὶ τοιούτων τραπεζῶν δικαιουμένων νὰ ἐκποιῶσι τὰς μετοχὰς ἰδίᾳ κατὰ τοὺς νόμους ΩΚΣΤ καὶ ΩΚΘ καὶ δὴ ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ διὰ μεσιτῶν, ἀρκεῖ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ μόνον ἡ διὰ τῆς ἐφημερίδος δημοσίευσις, ἢ ἀπαιτεῖται προσέτι καὶ ἔγγραφος προειδοποίησις τοῦ ὀφειλέτου περὶ τῆς ἐκποιήσεως καὶ δὴ εἰδικὴ πρόσκλησις πρὸς πληρωμήν;

Μοὶ φαίνεται ὅτι ἀρκεῖ μόνη ἡ δημοσίευσις διὰ τοὺς λόγους τοὺς ἐκτεθέντας ἀνωτέρω ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς δυνάμει τῶν καταστατικῶν ῥήτρας πωλήσεως τῶν μετοχῶν τῆς ἑταιρίας, ὧν αἱ ὁδόσεις καθυστεροῦνται καὶ τοὺς κάτωθι προστεθησομένους.

Ὁ Ἄρειος Πάγος ἐναντίαν ἀπεφήνατο γνώμην διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 63 τοῦ 1888 ἀποφάσεως, εἰπὼν ὅτι ἀπαιτεῖται καὶ προειδοποίησις διὰ κοινοποιήσεως τοῦ ἐγγράφου μετὰ πρόσκλησις πρὸς πληρωμήν, διότι ὁ νόμος στενῶς ἑρμηνευόμενος, καθὸ ἀπονέμων προνόμια, κατήργησε τοὺς προγε-

νεστέρους νόμους, τοὺς μὴ δυναμένους νὰ συνυπάρξωσιν, ἢ συμβιβασθῶσιν πρὸς αὐτὸν π.χ. τὰς περὶ τίτλου ἐκτελεστοῦ διοικονομικὰς διατάξεις, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ ἐκ τοῦ νόμου 54 2. 14) δόγμα ὅτι ὁ ὑπὸ δήλην ἡμέραν ὀφείλων δὲν καθίσταται ἄνευ μηνύσεως ὑπερήμερος, ὡς καὶ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 862 Πολ. Διοικονομίας, καθ' ἣν τῆς ἐκτελέσεως προηγεῖται ἡ τοῦ ἐκτελουμένου ἐγγράφου κοινοποίησις, ἥτις βεβαιοῖ τὴν δυστροπίαν τοῦ ὀφειλέτου καὶ δικαιολογεῖ τὰ κατ' αὐτοῦ ἀναγκαστικὰ μέτρα.

Ὁ Ἄρειος Πάγος τοιαύτην ἐξενεγκὼν γνώμην ἀνήρεσε τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 639 τοῦ 1887 ἀπόφασιν τῶν ἐν Ἀθήναις Ἐφετῶν, ἥτις ἀπεφήνατο ὅτι δὲν ἀπητεῖτο ἕτέρα εἰδικὴ πρόσκλησις, ἀρκούσης μόνης τῆς δι' ἐφημερίδος δημοσιεύσεως.

Κατὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἀρείου Πάγου δύναταί τις ν' ἀντιτάξῃ συμφώνως καὶ πρὸς τὰς σκέψεις τοῦ Ἐφετείου τὰ ἑξῆς. Ὁ νόμος, ὁρίζων ἐν ἄρθρῳ 2 μόνην τὴν δι' ἐφημερίδος δημοσίευσιν, καταργεῖ ῥητῶς πάντα ἄλλον νόμον, διότι λέγει «χωρὶς νὰ ὑποχρεῶται ἡ Τράπεζα εἰς τὴν τήρησιν τοῦ περὶ ἐνεχύρων τοῦ 1836 νόμου, οὐδὲ εἰς τὰς διατάξεις ἑτέρου τινὸς νόμου ἐναντίου εἰς τὴν διάταξιν τοῦ προκειμένου ἄρθρου.» Ἆρα κατήργησε καὶ τὴν περὶ ὀχλήσεως διάταξιν, ἀρκούμενος εἰς τὴν δι' ἐφημερίδος δημοσίευσιν· κατὰ ἔτι προφανέστερον λόγον κατήργησε τὴν ὁριζομένην ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 802 Πολ. Διοικονομίας κοινοποίησιν ἐγγράφου, διότι κατὰ τροποποίησιν τοῦ περὶ ἐνεχύρων νόμου ἐπιτρέπει τὴν σύστασιν τῆς περὶ ἐνεχύρου πράξεως διὰ μόνης τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὰ βιβλία τῆς Τραπέζης καὶ τῆς ἐκδόσεως ἀποδείξεως. Ἆρα ποῖον τὸ κατὰ τὸ ἄρθρ. 862 κοινοποιητέον ἔγγραφον; Ἄλλως ὁ νόμος ἀπαιτεῖ τὴν προειδοποίησιν τοῦ ὀφειλέτου ἐπὶ μόνης τῆς περιπτώσεως τῆς διὰ συμβολαιογράφου ἐκποιήσεως, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ, περὶ ἧς πρόκειται. Ἡ ἄνω ἀπόφασις σκοπεῖ, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ συνόλου αὐτῆς, τὴν

προστασίαν τοῦ ὀφειλέτου κατὰ τῆς ἐνίοτε ἐξ ἀπροόπτου καὶ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ γενομένης πωλήσεως. Ἀλλ' ὁ ὀφειλέτης γινώσκει ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ἅμα τὸ χρέος καταστῇ ἀπαιτητόν, ὑπάρχει κεκτημένον τὸ πρὸς πώλησιν δικαίωμα τῆς Τραπέζας καὶ δέον ἵνα πρὸς ἀποφυγὴν τῆς πωλήσεως προσέλθῃ πρὸς πληρωμήν.

459. Αἱ νεώτεραι ἀλλοδαπαὶ νομοθεσίαι ἔχουσαι ὑπ' ὄψει τὸ πρακτικῶς συμβαῖνον μέσον πωλήσεως τῶν μετοχῶν τοῦ καθυστεροῦντος μετόχου διὰ λογαριασμὸν τῆς ἑταιρίας διετύπωσαν νομοθετικῶς τὰ περὶ τούτου.

Καὶ δὴ ὁ Ἰταλικὸς Ἐμπ. Κ. ἐν ἄρθρ. 168 ὁρίζει τὰ ἑξῆς. «Ὅταν ὁ μέτοχος δὲν καταβάλῃ τὰς εἰσέτι ὀφειλομένας δόσεις, ἡ ἑταιρία δύναται ἐπιφυλαττομένης τῆς ἐπὶ καταβολῇ ἀγωγῆς κατὰ τῶν ἐγγραφέντων μετόχων ἢ τῶν δικαιοδόχων αὐτῶν νὰ πωλῇ τὰς μετοχὰς εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν ὑπ' εὐθύνην καὶ διὰ λογαριασμὸν τοῦ μετόχου μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως κλήσεώς τινος ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως. Ἐὰν ἡ προκηρυχθεῖσα πώλησις ματαιωθῇ, ἐλλείψει ἀγοραστῶν, ἡ ἑταιρία δύναται νὰ κηρύττῃ ἄκυρον τὴν μετοχὴν καὶ νὰ κρατῇ τὰς ἐπ' αὐτῆς γενομένας δόσεις ἢ νὰ ἐνασκῇ κατὰ τοῦ ἐγγραφέντος ἢ κατὰ τῶν δικαιοδόχων αὐτοῦ τὰ ἐκ τῆς εὐθύνης αὐτῶν πηγάζοντα δικαιώματα.» Ἐκ τούτου ἐλήφθη τὸ ἄρθρ. 69 τοῦ ἡμετέρου νομοσχεδίου ἀπαραλλάκτως.

Τὰ αὐτὰ ὁρίζουσιν ὁ Γερμ. ν. ἄρθρ. 220 καὶ 221 καὶ ὁ Ἑλβετικὸς ἄρθρ. 634 καὶ 635, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐπιβάλλονται πλείονες δημοσιεύσεις. Ἐπὶ δὲ ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἀντὶ τῆς δι' ἐφημερίδος δημοσιεύσεως, ἀπαιτεῖται εἰδικὴ τριπλῆ γνωστοποίησις ἑκάστῳ μετόχῳ διὰ συστημένων ἐπιστολῶν. Τὰ αὐτὰ ὁρίζει καὶ τὸ παράρτημα τοῦ Ἀγγλικοῦ νόμου τοῦ 1862 ἐν ἄρθροις 17—21, προστιθεμένου

ὅτι ἡ ἔκπτωτος μετοχὴ θεωρητέα ὡς ἰδιοκτησία τῆς ἑταιρίας, δυναμένης νὰ διαθέσῃ αὐτήν.

460. *Ἀρά γε ὁ μέτοχος, ὁ καλούμενος εἰς καταβολὴν τῆς καθυστερουμένης δόσεως, δικαιοῦται νὰ προτείνῃ συμψηφισμὸν δι' ἀπαίτησιν αὐτοῦ κατὰ τῆς ἑταιρίας ;*

Ὁ ἡμέτερος νόμος σιωπᾷ. Φρονῶ δὲ ὅτι τὸ ζήτημα μᾶλλον καταφατικῶς λυτέον συμφώνως πρὸς τοὺς περὶ συμψηφισμοῦ κανόνας τοῦ ἀστικοῦ δικαίου. Διότι μεταξὺ τῶν νομίμων ἐξαιρέσεων δὲν περιέχεται ἡ προκειμένη περίπτωσις. Ἐννοεῖται ὅτι δέον νὰ ὑπάρχωσι τὰ νόμιμα πρὸς συμψηφισμὸν στοιχεῖα. Μόνον ἐπὶ Δημοσίου ὑπάρχει παρ' ἡμῖν ἀπαγόρευσις τοῦ συμψηφισμοῦ, πλὴν ῥητῆς διατάξεως τοῦ νόμου, (ἄρθρ. 50 τοῦ N. 29 Μαΐου 1871). Ὡσαύτως ἐπὶ πτωχεύσεως ἀπαγορεύεται ὁ συμψηφισμὸς ἐπὶ πολλῶν ὡρισμένων θεμάτων. (Ἴδε ἰδίᾳ ἄρθρ, 449 ἐδ. 3 τοῦ περὶ πτωχ. νόμου.) (1)

Ἐκ τῶν νεωτάτων ἀλλοδαπῶν ἐμπορικῶν νόμων ὁ Γερμανικὸς (τοῦ 1884) λύει τὸ ζήτημα τοῦτο ἀποφατικῶς, ἐν ἄρθρῳ 184 C., καθ' ὃ οἱ συνεταῖροι δὲν δύνανται νὰ ἐνεργήσωσι συμψηφισμὸν ἐπὶ τῶν κατὰ τὰ προηγούμενα ἄρθρα ἐπιβαλλομένων αὐτοῖς καταβολῶν. Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐννοεῖ τὰς ζητηθείσας δόσεις τῶν μετοχῶν, τοὺς τόκους τῆς ὑπερημερίας διὰ τὴν μὴ ἐμπρόθεσμον καταβολὴν καὶ τὴν συμπεφωνημένην ποινικὴν ῥήτραν. Ἡ διάταξις αὕτη ὀρθῶς ἐτέθη ἐν τῷ Γερμανικῷ νόμῳ, διότι κατὰ τὴν αἰτιολογικὴν ἔκ-

(1) *Συμφώνως πρὸς τὴν ἐν τῷ κειμένῳ λύσιν ἀπεφήνατο καὶ τὸ Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας διὰ τῆς ἀπὸ 4 Μαρτίου 1867 ἀποφάσεως (Sirey 1867 1. 254) ἄνευ ὅμως ἀναπτύξεως τοῦ ζητήματος. Προέκειτο περὶ τιμήματος πωλήσεως ἀκινήτου πρὸς ἑτερόρρυθμον κατὰ μετοχὰς ἑταιρίαν καὶ ἐγένετο δεκτὸς ὁ συμψηφισμὸς τοῦ τιμήματος τούτου πρὸς ἀντίστοιχα ποσὰ μετοχῶν ὀφειλόμενα τῇ ἑταιρίᾳ ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ, λόγῳ ὅτι ὁ συμψηφισμὸς ἰσοδυναμεῖ τῇ καταβολῇ τῶν ποσῶν τῶν χρηματικῶν μετοχῶν*

θεσιν καὶ κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Völderndorff (Τομ. 2ος Σελ. 186), ὁ μέτοχος, ὅστις δὲν εὐθύνεται προσωπικῶς, μόνον διὰ τῆς καταβολῆς ἐκπληροῖ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ, τοῦ νὰ συναπαρτίσῃ τὸ κεφάλαιον τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας καὶ τὸ ἀντικείμενον, ἐξ οὗ θὰ ἱκανοποιηθῶσιν οἱ δανεισταί. Ἡ τοιαύτη ὑποχρέωσις στηρίζεται ἐπὶ ἑτέρας βάσεως, παρὰ ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ ἁπλοῦ ὀφειλέτου τῆς ἑταιρίας. Πᾶν ὅ,τι ὁ μέτοχος ἔχει νὰ λαμβάνῃ ὡς δανειστὴς ἀποτελεῖ ὑποχρέωσίν τινα, κατ' ἀρχὴν διάφορον, δι' ὃ ὁ συμψηφισμὸς δὲν λειτουργεῖ. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἑταιρία δύναται νὰ δεχθῇ ὡς δόσιν, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρὸς τὸν μέτοχον ὀφείλει, δηλαδὴ ἔχει μὲν δικαίωμα, οὐχὶ δὲ ὑποχρέωσιν. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο λαμβάνει συνήθως χώραν ἐπὶ τῶν ἀμφισβητουμένων ἀπαιτήσεων, τῶν ἀντιτασσομένων πρὸς συμψηφισμὸν καὶ ἐπὶ περιπτώσεων, καθ' ἃς ἡ ἑταιρία εὑρίσκεται ἐν δυσχερείαις.

Τὸ ἄρθρον τοῦτο ὁρίζει καὶ τὸ ἑξῆς σχετικὸν ζήτημα, ὅτι οἱ μέτοχοι δὲν δύνανται νὰ ἐνεργήσωσιν ἐπίσχεσιν τοῦ ἀντικειμένου γενησομένης καταβολῆς δι' ἀπαιτήσεις μὴ σχετιζομένας πρὸς αὐτήν. Διὰ τῆς περικοπῆς «ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου» ἐννοεῖται ἄλλη τις εἰσφορὰ μὴ εἰς χρήματα συνισταμένη, διότι ὅταν ἐνεργήσῃ ἐπίσχεσιν ἁπλοῦ χρηματικοῦ δανείου, τότε ἐνεργεῖ συμψηφισμόν. Παρατηρητέον δὲ συμφώνως πρὸς τὰς αἰτιολογίας τοῦ νόμου ὅτι ἡ ἑταιρία δὲν δύναται νὰ ὑποχρεώσῃ τὸν μέτοχον νά τῃ χορηγήσῃ τὸ συνεισενεκτέον ἀντικείμενον, χωρὶς αὐτὴ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποχρεώσεις, ἃς κατὰ τὸ καταστατικὸν ὀφείλει νὰ ἐκπληρώσῃ πρὸς αὐτόν. Ἐπίσης ὀφείλει νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ἀνταπαιτήσεις τοῦ μετόχου, αἵτινες εἰ καὶ δὲν προκύπτουσιν ἐκ τοῦ μεταξύ των περὶ εἰσφορᾶς συμβολαίου, οὐχ ἧττον ἐγεννήθησαν ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῆς εἰσφορᾶς, ἰδίως δὲ τὰς στηριζομένας εἰς ἀπαίτησιν ἀποζημιώσεως δι' ἀναγκαίας ἢ ἐπω-

φελεῖς ἐπ' αὐτοῦ δαπάνας. Ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ἄνω περιπτώσεσιν ἡ μονομερὴς ἀπαίτησις τῆς εἰσφορᾶς θὰ ἦτο δολία.

Παρ' ἡμῖν κατὰ μείζονα λόγον ἐπιτρέπεται ἐπίσχεσις ἐπὶ ἀνταπαιτήσεως, συναφοῦς πρὸς τὴν ὑποχρέωσιν, καὶ δὴ ἐπὶ ἀναγκαίων δαπανῶν. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τοῦτο γίνεται καὶ ὅπου ὁ νόμος ἐπιτρέπει τὴν ἐπίσχεσιν, (jus retentionis) καὶ ἐπὶ ἀναλόγων ἔτι θεμάτων μέχρις ἱκανοποιήσεως ἀνταπαιτήσεων αὐτοῦ. Τοῦτο τὸ δικαίωμα περιωρίσθη ἐν τῷ Γερμανικῷ Ἐμπορικῷ νόμῳ, ὡς εἴρηται.

461. Εἴρηται ὅτι οὐσιῶδες προσὸν τῆς μετοχῆς εἶνε τὸ ἐκχωρητόν (426).

Ἐντεῦθεν γεννᾶται τὸ ἑξῆς σπουδαῖον ζήτημα.

Ἐκχωρηθείσης μετοχῆς τινος μὴ ἀποπληρωθείσης, τίς ἐνέχεται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν ὑπολειπομένων δόσεων, μόνος ἆρά γε ὁ νῦν κάτοχος, ἢ καὶ ὁ ἀρχικῶς ἐγγραφεὶς καὶ οἱ διάμεσοι ἐκδοχεῖς ;

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τ' ἄνω εἰρημένα (§ 455) ὁρίζεται συνήθως ἐν τοῖς καταστατικοῖς καὶ εἰδικὸς τρόπος ἐκτελέσεως κατὰ τοῦ καθυστεροῦντος μετόχου, ἤτοι ἡ ὑπὸ τῆς ἑταιρίας πώλησις τῶν μετοχῶν ὑπ' εὐθύνην καὶ διὰ λογαριασμὸν αὐτοῦ, καταλογιζομένου τοῦ τιμήματος εἰς τὴν πληρωμὴν τυῦ ὀφειλομένου ποσοῦ. Τούτου ἐνεργουμένου δὲν ἐγείρεται τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα, διότι ἡ ἑταιρία, ἱκανοποιουμένη διὰ τοῦ μέσου τούτου, δὲν ἀναγκάζεται νὰ προσφύγῃ εἰς τὴν προσωπικὴν ἐπὶ καταβολῇ ἀγωγήν.

Ἀλλ' ὅταν δὲν εἶνε ἐφικτὸν τὸ μέσον τοῦτο, ὡς ὅταν ἡ ἑταιρία, δυσπραγοῦσα καὶ μὴ εὑρίσκουσα ἀγοραστὰς ἢ πωλοῦσα αὐτὰς εἰς τιμὴν κατωτέραν τῶν καθυστερημάτων, προσφεύγῃ εἰς τὴν προσωπικὴν κατὰ τοῦ μετόχου ἀγωγήν, τότε παρίσταται ἡ ἀνάγκη τῆς λύσεως τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος.

Δυστυχῶς ὁ ἡμέτερος νόμος, ὡς καὶ ὁ ἐξ οὗ ἐλήφθη Γαλ.

'Εμπ. Κῶδιξ τοῦ 1808 σιωπᾷ. "Αρα πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος δέον ν' ἀναδράμωμεν εἰς τὰς γενικὰς ἀρχάς.

"Ενεκα τούτου ἐν Γαλλίᾳ πρὸ τῶν εἰδικῶν νόμων τοῦ 1856 καὶ 1867, ὅτε ἐλύθη τὸ ζήτημα νομοθετικῶς, ἐμορφώθησαν διάφοροι γνῶμαι κατὰ τὴν τοιάνδε ἢ τοιάνδε ἑρμηνείαν τὴν ἐκ τῶν γενικῶν ἀρχῶν ἐν τῇ σιωπῇ τοῦ Κώδικος ἀντλουμένην.

1η γνώμη. Κατὰ τὴν γνώμην ταύτην οἱ ἐγγραφέντες ὡς μέτοχοι διατελοῦσιν ἐνεχόμενοι δυνάμει τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὁ ὀφειλέτης δὲν δύναται ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ δανειστοῦ νὰ ὑποκαταστήσῃ ἄλλον ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἐνοχῇ, καὶ διότι ἡ τοῦ ἐγγραφέντος μετόχου ἐνοχὴ εἶνε προσωπική, μὴ δυναμένη νὰ ἐξαλειφθῇ εἰμὴ διὰ τῆς καταβολῆς. "Αλλως, τῆς ἑταιρίας ἐν δυσπραγίᾳ διατελούσης, πᾶσαι αἱ μετοχαὶ αὐτῆς ἤθελον εὑρεθῆ ἐν χερσὶν ἀναξιοχρέων, ἀφ' ὧν οὔτε ἡ ἑταιρία οὔτε οἱ τρίτοι ἠδύναντο νὰ ἱκανοποιηθῶσι. (Dalloz soc. *1508*. Molinier *363* καὶ ἑπ. Delangle T. 2 n *449*, Bedarride *298*. *Ἐφ.* Lyon *9 'Απριλίου 1856.)*

2α γνώμη. Κατ' αὐτήν, ἀνωνύμου οὔσης τῆς μετοχῆς, ὁ ἐγγραφεὶς μέτοχος διατελεῖ ἐνεχόμενος. 'Ονομαστικῆς ὅμως οὔσης, ἀπαλλάσσεται τῆς ἐνοχῆς, διότι ἡ ἑταιρία ἐπιτρέπουσα τὴν μεταβίβασιν διὰ τῆς ἐν τοῖς βιβλίοις ἐγγραφῆς, ἀποδέχεται κατ' ἐπακολούθημα ὡς ὀφειλέτην αὐτῆς τὸν νέον δικαιοῦχον, τελουμένης οὕτως οἱονεὶ ἀνανεώσεως.

3η γνώμη. Κατ' αὐτὴν ὁ ἐγγραφεὶς μέτοχος εἴτε ἐπὶ ἀνωνύμου εἴτε ἐπὶ ὀνομαστικῆς μετοχῆς ἀπαλλάσσεται τῆς ἐνοχῆς διὰ τῆς μεταβιβάσεως αὐτῆς. Διότι ἡ κατὰ μετοχὰς διαίρεσις τοῦ κεφαλαίου, ἡ ἐκδηλουμένη διὰ τῆς λήψεως τῆς μετοχῆς, ἄγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἕκαστος μέτοχος δύναται νὰ ὑποκαταστήσῃ ἑαυτῷ ἕτερον δικαιοῦχον, ἀναλαμβάνοντα τά τε δίκαια καὶ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ (' Εφ. Παρ. 22 Μαΐου 1852.)

Τὰς ἄνω γνώμας, ἐξενεχθείσας ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Γαλ· Ἐμπ. Κώδικος συνοψίζουσιν οἱ Lyon Caen et Renault *ἐν § 428. Προστιθέασι δὲ ὅτι διὰ τοὺς ἐκδοχεῖς τῶν ἀρχικῶς ἐγγραφέντων ἦτο γενικῶς δεκτὸν ὅτι οὗτοι ἐπαύοντο ἐνεχόμενοι, ἅμα διὰ τῆς ἐκχωρήσεως μετεβίβαζον τὰς μετοχάς. (αὐτ.).*

Τῷ ὄντι ἐν ταῖς τρισὶ γνώμαις οὐδεὶς λόγος γίνεται περὶ τῶν διαμέσων ἐκδοχέων. Αἱ κατ' αὐτὰς ἐπαγόμεναι λύσεις ἀφορῶσι τοὺς ἀρχικῶς ἐγγραφέντας.

Ὁ ἡμέτερος Ῥάλλης (ἐν § 217) δέχεται τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἐκχωρήσαντος τὰς μετοχὰς ἀπὸ πάσης εὐθύνης, εἴτε ὀνομαστικὴ εἶνε ἡ μετοχὴ εἴτε ἀνώνυμος. Ὡς πρὸς μὲν τὴν ὀνομαστικὴν διὰ τὸν ἐν τῇ ἁ γνώμῃ διατυπωθέντα λόγον καὶ ἐν τοῖς ἄνω ἀναφερόμενον, ὡς πρὸς δὲ τὴν ἀνώνυμον, διότι ἡ ἑταιρία παραδιδοῦσα τῷ μετόχῳ ἀνώνυμον μετοχήν, δι' ἁπλῆς παραδόσεως μεταβιβαζομένην, ὑποτίθεται ὅτι δὲν στηρίζει τὴν ἀπαίτησιν αὐτῆς ἐπὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ μετόχου, ἀλλ' ἐπὶ τῆς μετοχῆς καὶ ὅτι ἀφίνει αὐτὸν ἐλεύθερον νὰ ὑποκαταστήσῃ ἕτερον εἰς τε τὰ δίκαια καὶ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ. Ἐξαιρεῖται ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν ἐδόθη τῇ ἑταιρίᾳ ὑπὸ τοῦ μετόχου ἀσφάλεια προσωπική, (ὡς π. χ. δι' ἐκδόσεως γραμματίου κτλ.) ἢ πραγματική, καθὰ διατυποῦσιν οἱ Malepeyre et Jourdain *ἐν ἄρ. 319 καὶ ἑπ.*

462. *Τί κατ' ἐμέ ;*

Ἂν καὶ μετά τινος δισταγμοῦ θεωρῶ ὀρθοτέραν τὴν γνώμην, ἣν καὶ ὁ ἡμέτερος Ῥάλλης ἀποδέχεται, καθ' ἣν ἐν τῇ σιωπῇ τοῦ ἡμετέρου νόμου, οἱ ἀρχικῶς ἐγραφέντες μέτοχοι καὶ διάμεσοι ἐκδοχεῖς διὰ τῆς ἐκχωρήσεως τῶν μετοχῶν, ἀνωνύμων τε καὶ ὀνομαστικῶν, ἀπαλλάσσονται τῆς πρὸς τὴν ἑταιρίαν εὐθύνης, πλὴν τῆς ἄνω ἐξαιρέσεως τῆς εἰδικῆς ἀσφαλείας, διότι ἕνεκα τῆς ἐννοίας τοῦ ἀνωνύμου τίτλου, δι' οὗ κατὰ τὴν ὡς ὀρθοτέραν κριθεῖσαν δόξαν, (ἣν ἴδε ἀνω-

τέρω ἐν § 440) ὁ μέτοχος συνδέεται πρὸς τὸ ἔγγραφον, οὐχὶ δὲ πρὸς τὸ πρόσωπον, δὲν εἶνε δυνατὴ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν περὶ ὑποκαταστάσεως τοῦ ὀφειλέτου ἀρχῶν. Ἐννοεῖται δὲ ἄλλως ὅτι δὲν εἶνε ἐφικτόν, εἰμὴ ἐν σπανιωτάταις περιπτώσεσιν, ἡ εὕρεσις τοῦ ἐγγραφέντος μετόχου ἢ τῶν διαμέσων ἐκδοχέων. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ὀνομαστικὴν μετοχήν, οὐχὶ διὰ τὸν ἄνω διατυπωθέντα ἐν τῇ 2ᾳ γνώμῃ καὶ τῇ τοῦ Ῥάλλη λόγον τῆς σιωπηρᾶς ἀποδοχῆς τῆς ἑταιρίας, τῆς ἐξαγομένης ἐκ τῆς ἐν τοῖς βιβλίοις ἐγγραφῆς τῆς δηλώσεως τῆς μεταβιβάσεως, ἣν δέον ἡ ἑταιρία κατὰ τὸ ἄρθρ. 36 Ἐμ. ν. νὰ ἐνεργῇ, χωρὶς νὰ συνομολογῇ σιωπηρῶς τὸ ἄνω ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ διὰ τὸν ἐν τῇ 3ῃ γνώμῃ διατυπωθέντα λόγον, καθ' ὅν, ἡ κατὰ μετοχὰς διαίρεσις τοῦ κεφαλαίου, ἡ ἐκδηλουμένη διὰ τῆς λήψεως τῆς μετοχῆς, ἄγει εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ μέτοχος δύναται νὰ μεταβιβάζῃ αὐτὴν εἰς ἕτερον ἀναλαμβάνοντα πρωτοτύπως τά τε δίκαια καὶ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ.

Βεβαίως ἕνεκα τῆς τοιαύτης ἐκδοχῆς δύναται νὰ ἐπέλθῃ τὸ ἑξῆς ἄτοπον· τὸ νὰ ἐνεργῆται δηλ. ἡ πώλησις μετοχῶν εἰς ἀναξιοχρέους εἰς ἐποχὴν μελλούσης πτωχεύσεως τῆς ἑταιρίας, ὅπως διὰ τοῦ μέσου τούτου ἀπαλλάσσωνται οἱ εὔποροι μέτοχοι τῆς εὐθύνης, μὴ δυναμένων, οὔτε τῆς ἑταιρίας οὔτε τῶν τρίτων, νὰ ἱκανοποιηθῶσι. Τοῦτο δύναται νὰ διορθωθῇ νομοθετικῶς ἢ διὰ τῶν ἑταιρικῶν καταστατικῶν, τιθεμένων προνοητικῶν ὡς πρὸς τοῦτο διατάξεων.

463. Ἔλθωμεν ἐπὶ τοὺς ἀλλοδαποὺς νόμους. Οἱ νεώτεροι ἀλλοδαποὶ νόμοι ἐπελάβοντο τῆς διορθώσεως. Τὸ ἀντικείμενον τοῦτο εἶνε λίαν δυσχερές. Αἱ δὲ νομοθεσίαι διαιροῦνται ὡς πρὸς τοῦτο εἰς τρία συστήματα.

1ον σ ύ σ τ η μ α. Τοῦτο εἶνε τὸ Γαλλικόν. Κατ' αὐτὸ οἱ ἐγγραφέντες μέτοχοι καὶ οἱ διάμεσοι ἐκδοχεῖς, οἱ ἐκποιήσαντες τὰς μετοχὰς πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ ἡμίσεος πο-

σοῦ αὐτῶν, εὐθύνονται διὰ τὸ ποσὸν τοῦτο· ἡ δὲ εὐθύνη αὕτη περιορίζεται εἰς ὡρισμένου χρονικὸν διάστημα, π. χ. εἰς δύο ἔτη ἀπὸ τῆς ἀποφάσεως τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως. (Ἴδε ἄρθρ. 3 καὶ 24, ἐδ. 1 τοῦ Γαλλ. Νόμου τῆς 24 Ἰουλίου τοῦ 1867.)

Ζον σύστημα. Κατ' αὐτὸ ἡ εὐθύνη τῶν ἀνωτέρω εἶνε ἀπεριόριστος. Τουτέστιν εἶνε ὑπεύθυνοι διὰ τὸ ὁλικὸν ποσὸν τῶν μετοχῶν, ἀδιαφόρως ἐὰν αὗται ἐξεποιήθησαν. Τὸ σύστημα τοῦτο ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ τῶν νόμων Ἰταλικοῦ ἄρθρ. 166 καὶ Βελγικοῦ ἄρθρ. 42, ἔτι δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Γερμανικοῦ τοῦ 1884, μετά τινων παραλλαγῶν· (ἄρθρ. 219 ἐδ. 1 καὶ 184 β.)

Ηον σύστημα. Τοῦτο εἶνε τὸ Ἑλβετικὸν (ἄρθρ. 636 καὶ 637). Κατ' αὐτὸ ἡ εὐθύνη εἶνε περιωρισμένη ἢ ἀπεριόριστος, καθόσον πρόκειται περὶ ἀνωνύμων ἢ περὶ ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Ὡς πρὸς μὲν τὰς ἀνωνύμους ὁρίζεται ὅτι ὁ ἀρχικὸς μέτοχος εὐθύνεται μέχρι τῆς καταβολῆς τῶν 50 $^0/_0$ τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας, καίπερ ἐκποιήσας τὰ δίκαια αὐτοῦ εἰς τρίτον ἀναδεχόμενον τὴν πληρωμήν. Προστίθεται ὅτι καὶ μετὰ τὴν καταβολὴν τῶν 50 $^0[_0$ δὲν ἀπαλλάττεται, εἰμὴ ὅταν τὸ ἀρχικὸν καταστατικὸν ἐπιτρέπῃ τοῦτο ῥητῶς (ἄρθρ. 636). Ὡς πρὸς δὲ τὰς ὀνομαστικὰς μετοχὰς ὁρίζεται, ὅτι ἐν ὅσῳ ἡ μετοχὴ δὲν πληρωθῇ καθ' ὁλοκληρίαν, ὁ μέτοχος, ὁ ἐκποιῶν αὐτήν, εὐθύνεται ἐπὶ τῇ καταβολῇ τοῦ ὑπολοίπου, ἐκτὸς ἐὰν ἡ ἑταιρία ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς εὐθύνης καὶ ἀποδέξηται τὸν ἐκδοχέα ὡς ὀφειλέτην αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁ ἀρχικὸς μέτοχος διαμένει ἐπιβοηθητικῶς ὑπόχρεως ἐπὶ ταῖς καταβολαῖς, ἐὰν ἡ ἑταιρία πτωχεύσῃ κατὰ τὸ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἑπόμενον ἔτος (ἄρθρ. 637).

464. *Ποῖον τὸ ὀρθότερον σύστημα;*

Νομίζω νομικῶς ἀκριβέστερον τὸ δεύτερον σύστημα καὶ

δὴ τὸ Ἰταλοβέλγογερμανικόν, ὅτι δηλαδὴ δέον νὰ εὐθύνωνται ὅ τε ἐγγραφεὶς μέτοχος καὶ οἱ διάφοροι δικαιοδόχοι διὰ τὸ ὁλικὸν ποσὸν τῶν μετοχῶν. Διότι ὁ ἀναλαμβάνων ὑποχρέωσίν τινα, ἀναλαμβάνει αὐτὴν σπουδαίως καὶ δέον νὰ ἐκπληροῖ αὐτὴν ὁλοσχερῶς. Πάντες οἱ δικαιοπάροχοι ἐγίνωσκον ὅτι αἱ μετοχαὶ δὲν ἀπεπληρώθησαν ὁλοσχερῶς. Ἄρα δὲν ἀπαλλάττονται τῆς εὐθύνης. Τοῦτο συντελεῖ καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τῶν τρίτων, βασιζομένων εἰς τὸ ὁλικὸν ἑταιρικὸν κεφάλαιον.

Ἀλλὰ καὶ τούτου τοῦ συστήματος ἀπαιτεῖται κατ' ἐμὲ μετρίασίς τις, ὡς ἑξῆς. Ἡ ἐν λόγῳ εὐθύνη δέον νὰ περιορίζηται εἰς δύο ἔτη κατά τε τὸ Γαλλικὸν σύστημα καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Γερμανικὸν νόμον, τὸν δεχόμενον,ὡς εἴρηται, τὸ δεύτερον σύστημα (ἄρθρ. 184). Διότι ἄλλως δυσχεραίνεται ἡ θέσις τῶν ἐκποιούντων τὰς ἑαυτῶν μετοχάς. Τὸ διετὲς δὲ διάστημα ἀποκρούει τὸν δόλον, τὸν συνιστάμενον εἰς τὴν ἐν περιπτώσει προσδοκωμένης πτωχεύσεως τῆς ἑταιρίας ὑπεκφυγὴν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς καταβολῆς τῶν καθυστερουμένων δόσεων ἐκ μέρους τοῦ ἐκποιοῦντος μετόχου. Ταύτην τὴν μετρίασιν ἐδέξατο καὶ τὸ ἡμέτερον νομοσχέδιον (ἄρθρ. 67 ἐδ. 3).

465. Τίνα τάξιν ὀφείλει ἡ ἑταιρία ν' ἀκολουθήσῃ ὡς πρὸς τὴν ἐπιδίωξιν τῶν ἐν λόγῳ ἀπαιτήσεων αὐτῆς ;

Ὁ Γερμανικὸς ἐμπ. νόμος καὶ τὸ Γαλλικὸν Νομοσχέδιον καθιεροῦσιν εἰδικὸν τρόπον.Σημειωτέον δὲ ὅτι ὅ τε Γερμανικὸς νόμος καὶ τὸ Γαλ. Νομοσχέδιον ἀκολουθοῦσι τὸ σύστημα ὅτι αἱ μετοχαὶ αἱ μὴ καθ' ὁλοκληρίαν πληρωθεῖσαι εἶνε ὀνομαστικαί. Ἑπομένως ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου πρόκειται περὶ ὀνομαστικῶν μετοχῶν.

α). Κατὰ τὸν Γερμανικὸν Ἐμπ. νόμον (ἄρθρ. 184 β), «τὰ μὴ καταβληθέντα ποσὰ ὑπὸ τοῦ ἐκπτώτου μετόχου δύνανται νὰ ζητηθῶσι παρὰ τοῦ ἀμέσου δικαιοπαρόχου, ἐλ-

λείψει δὲ τούτου παρὰ τοῦ προηγουμένου καὶ ἀκολούθως δι' ἀναδρομῆς εἰς τὰ τῶν μεταβιβάσεων βιβλία τῆς ἑταιρίας. Τὸ ἀφερέγγυον ἑκάστου τῶν οὕτως ὑπευθύνων προσώπων τεκμαίρεται μέχρις ἐναντίας ἀποδείξεως, ἀφ' ἧς στιγμῆς δὲν ἐπραγματοποίησε τὴν καταβολήν, ἐντὸς τεσσάρων ἑβδομάδων ἀπὸ τῆς γενομένης αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἑταιρίας αἰτήσεως καὶ τῆς κοινοποιήσεως αὐτῆς εἰς τὸν προκάτοχον. Οἱ προγενέστεροι μέτοχοι δὲν εὐθύνονται διὰ τὰς καθυστερουμένας καταβολὰς εἰμὴ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἡ μεταβίβασις ἐγνωστοποιήθη τῇ ἑταιρίᾳ πρὸς ἐγγραφὴν ἐν τῷ βιβλίῳ.» Ὁ Γερμανικὸς Νόμος θεωρεῖ ὑπευθύνους τούς τε ἀρχικῶς ἐγγραφέντας καὶ τοὺς διαμέσους δικαιοδόχους· ἀλλὰ μόνον ἐπιβοηθητικῶς in subsidio, δηλ. ὅταν ὁ διάδοχος ἑκάστου δὲν πληρώσῃ ἐντὸς τεσσάρων ἑβδομάδων, ὡς εἴρηται.

β). Κατὰ τὸ Γαλλικὸν Νομοσχέδιον (ἄρθρ. 6) ὁ ἐγγραφεὶς μέτοχος καὶ οἱ ἐκδοχεῖς δὲν δύνανται νὰ ἐναχθῶσιν ἰδιαίτερως ἢ συνάμα, εἰμὴ ἐν τῇ δίκῃ ἐν ᾗ ἐνάγεται ὁ δικαιοῦχος κάτοχος τῆς μετοχῆς, titulaire, ἐπὶ πληρωμῇ τῶν καθυστερουμένων δόσεων. Ἐπειδὴ ὁ δικαιοῦχος εἶνε ὁ ἀληθὴς ὀφειλέτης, ἀπαιτεῖται ἵνα οὗτος πάντοτε πρωτίστως ἐνάγηται, ἐπιφυλαττομένης τῆς ἑταιρίας νὰ προσεπικαλῇ ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ, ἐάν το κρίνῃ εὔλογον, τοὺς ἐγγραφέντας μετόχους καὶ διαμέσους ἐκδοχεῖς. Τοῦτο ὁρίζει τὸ 2ον ἐδ. τοῦ ἄρθρ. 6. Οὕτω μόνον μία δίκη γίνεται, ἀποφεύγονται δὲ αἱ διαδοχικαὶ δίκαι. Διὰ νὰ εἶνε δὲ γνωστοὶ οἱ προκάτοχοι, τὸ εἰσαγωγικὸν ἔγγραφον τῆς δίκης δέον ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος νὰ φανερώνῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ἐγγραφέντος μετόχου καὶ τῶν διαμέσων ἐκδοχέων μετὰ τῆς χρονολογίας τῆς μεταβιβάσεως. Πᾶς καλούμενος ἐν τῇ δίκῃ δικαιοῦται ν' ἀπαιτῇ τὴν γνωστοποίησιν τοῦ βιβλίου τῶν μεταβιβάσεων. (Ἴδε αἰτιολογικὴν ἔκθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς τὴν Γερουσίαν ὑπὸ Bozerién.)

Παρ' ἡμῖν, κατὰ τὴν ἐκδοχήν, καθ' ἣν ὁ ἐγγραφεὶς μέτοχος καὶ οἱ διάμεσοι ἐκδοχεῖς δὲν ἐνέχονται, τὸ ζήτημα, ὡς εἰκός, δὲν λαμβάνει χώραν. Κατὰ δὲ τὴν ἐκδοχὴν καθ' ἣν ἐνέχονται, ἐφαρμοστέαι αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ περὶ συνυπευθύνων.

466. *Ἰσχύει ἆρά γε ἡ σύμβασις, δι' ἧς μέτοχός τις ἀπαλλάσσεται τοῦ νὰ καταβάλῃ τὸ ὅλον ἢ μέρος τοῦ ποσοῦ τῆς ὑποσχεθείσης μετοχῆς ;*

Ἡ ἀποφατικὴ λύσις ὀρθῶς ἐπεκράτησε· διότι πᾶς ἐγγραφεὶς μέτοχος ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ τὰς ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ ὁριζομένας δόσεις. Ἄλλως ἤθελεν ἀπάδει τῇ φύσει τοῦ καταστατικοῦ, τὸ νὰ δύνηται ἡ διοίκησις δι' ἰδιαιτέρων συμβάσεων νὰ τροποποιῇ τοὺς ὅρους αὐτοῦ, ἐφ' ὧν ἡ πίστις τῆς ἑταιρίας στηρίζεται, ἀπαλλάττουσα τὸν μέτοχον τῆς καταβολῆς ἢ ἀποδιδοῦσα αὐτῷ ταύτην. (Ἴδε Pont. *883, καὶ τὴν αὐτόθι νομολογίαν τοῦ Ἀκυρωτικοῦ.)*

*Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν δι' ἰδιαιτέρας συμβάσεως ἤθελεν ἐπιφυλαχθῇ μετόχῳ τινὶ ἡ ἐξουσία τοῦ ν' ἀπαλλάσσηται τῆς ἑαυτοῦ ὑποχρεώσεως διὰ τῆς ἐγκαταλείψεως τῶν καταβληθέντων ποσῶν. Καὶ αὐτὴ ἡ σύμβασις δὲν ἰσχύει, διότι ἡ ὑποχρέωσις, ἣν ὁ μέτοχος διὰ τῆς ἐγγραφῆς ἀνέλαβεν, εἶνε ὁριστικὴ καὶ ἀμετάκλητος. (*Pont, *882). Ὡς πρὸς τοῦτο πρὸ τῶν νέων εἰδικῶν νόμων τοῦ 1856 καὶ 1867 ὑπῆρχον ἐν Γαλλίᾳ καί τινες ἀντιδοξοῦντες. Ἀλλ' ἐπὶ τῶν νέων νόμων ὑπάρχει ὁμοφωνία.*

Καὶ ἐν Γερμανίᾳ πᾶσαι αἱ συνέπειαι τῆς καθυστερήσεως τῶν ἀπαιτουμένων καταβολῶν ἐξάγονται ἀμέσως ἐκ τοῦ νόμου. Διὰ δὲ τοῦ καταστατικοῦ δὲν δύναται νὰ ὁρίζηται ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῆς ἐν λόγῳ ὑποχρεώσεως, ὡς καὶ ἀπὸ τῆς ὑποχρεώσεως τῶν ἀρχικῶς ἐγγραφέντων ἢ διαμέσων δικαιοδόχων. (Ἴδε Endemann. § *63.)*

Ε′.

Εἴδη τῶν μετοχῶν.

467. *Αἱ μετοχαὶ διαιροῦνται κυρίως εἰς δύο κατηγορίας, 1) εἰς μετοχὰς κεφαλαίου* (actions de capital) *καὶ 2) εἰς ψιλὰς μετοχάς, ἤτοι ἐπικαρπίας* (actions de jouissance), *ἢ ἐργασίας* (actions industrielles).

1) Μετοχαὶ κεφαλαίου καλοῦνται αἱ διὰ χρήματος πληρωθεῖσαι. Αὗται εἶνε οὕτως εἰπεῖν αἱ κοιναὶ μετοχαί, αἱ ἐν πάσῃ ἀνωνύμῳ ἑταιρίᾳ ἐκδιδόμεναι. Εἰδικώτερον δὲ καλοῦνται ἱδρυτικαὶ μετοχαὶ (de fondation), *αἱ χορηγούμεναι πρὸς τοὺς μετόχους καὶ δὴ τοὺς ἱδρυτάς, ὧν αἱ εἰσφοραὶ συνίστανται εἰς εἶδος, ἤτοι εἰς ἀντικείμενα κινητὰ ἢ ἀκίνητα, ἤτοι* (apports en nature), *ὡς ἔχουσιν ἐν τῇ φύσει· π. χ. μεταλλεῖα, προνόμια ἐφευρέσεως, ἐμπορικὰ καθιδρύματα κτλ. Αἱ μετοχαὶ αὗται παριστῶσι τὰς ἐν λόγῳ εἰσφοράς.*

Καὶ αὗται ὅμως αἱ μετοχαὶ ἀνάγονται εἰς τὰς τοῦ κεφαλαίου καὶ παρέχουσι τοῖς μετόχοις ἴσα δίκαια.

Παρατηρεῖται δὲ ἐν Εὐρώπῃ τὸ ἑξῆς· ὅτι ἀληθῶς μὲν πρὸ τῆς συστάσεως τῆς ἑταιρίας παρίστανται ἀνωμαλίαι τινὲς ὡς πρὸς τὰς ἱδρυτικὰς μετοχάς· ἀλλ' ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς ἑταιρίας ἑνοῦνται καὶ αὗται καὶ συγχέονται μετὰ τῶν λοιπῶν μετοχῶν πρὸς συγκρότησιν τοῦ μοναδικοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, διαιρουμένου εἰς ἴσας μετοχὰς καὶ ὑπαγομένου εἰς τοὺς ὅρους τοῦ καταστατικοῦ. (*Ἴδε δύο δυσχερῆ ζητήματα ὡς πρὸς τοῦτο παρὰ* Vavasseur **527** *καὶ* 528.)

468. **2**) *Ψιλαὶ μετοχαί, ἤτοι ἐπικαρπίας καὶ ἐργασίας.*

Αἱ μετοχαὶ ἐπικαρπίας ἐν πρώτοις εἶνε αἱ διαρκούσης τῆς ἑταιρίας ἀποσβεννύμεναι, καθ' ὃν τὸ καταστατικὸν ὁρίζει τρόπον, π. χ. διὰ κληρώσεως ἐκ τοῦ ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου, καὶ καθιστάμεναι ψιλαὶ μετοχαί, καλούμεναι μετοχαὶ ἐπικαρπίας. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν αἱ τοιαῦται μετοχαὶ χορη-

γοῦνται μετὰ τὴν ἀπόσβεσιν πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν μετοχῶν τοῦ ἀποσβεσθέντος κεφαλαίου. Ἐν Ἰταλίᾳ καλοῦνται azioni di godimento.

Ὡς εἰκὸς τοιαῦται μετοχαί, ὡς ἤδη κληρωθεῖσαι, μετέχουσι μὲν εἰς τὴν διανομὴν τῶν μερισμάτων, ἀλλὰ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρίας δὲν ἔχουσι δικαίωμα ἐπὶ τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, εἰμὴ καθόσον, πληρωθεισῶν πασῶν τῶν μετοχῶν, ἤθελε διαμένει εἰσέτι μέρος τι τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, ὅπερ δέον νὰ διανέμηται ἀναλόγως καὶ μεταξὺ τῶν μετοχῶν ἐπικαρπίας. Ἔτι δὲ ἐάν, ἐκτὸς τοῦ μερίσματος ὑπάρχει καὶ συμφωνία τόκου, αἱ μετοχαὶ αὗται στεροῦνται τοῦ τόκου, διότι οὗτος ἐτέθη πρὸς ἀμοιβὴν τοῦ κεφαλαίου, ὅπερ ἐπὶ τῶν ἐν λόγῳ μετοχῶν ἐπεστράφη· (Lyon Caen 376. Vidari· le soc· com. 430. 3./

Αἱ τοιαῦται μετοχαὶ ἐπικαρπίας ὑπάρχουσιν ἰδίως ἐν ταῖς σιδηροδρομικαῖς ἑταιρίαις ἢ ἑτέραις δμοίου εἴδους, οἷον διωρύγων κτλ. ὅτε συνομολογεῖται μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Δημοσίου, διὰ συμβάσεως κυρουμένης διὰ νόμου, ἵνα μεθ' ὡρισμένον χρονικὸν διάστημα διαρκείας τῆς ἑταιρίας, διαλυομένης αὐτῆς, περιέρχηται τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς, καὶ δὴ ἡ ἐκμετάλλευσις, εἰς τὸ Δημόσιον. Συνήθως δρίζεται πρὸς τοῦτο διάστημα ἐνενήκοντα ἐννέα ἐτῶν. Προνοεῖται δ' ἐν τῷ καταστατικῷ ἡ ἀπόσβεσις ὡρισμένων μετοχῶν διὰ τῆς εἰς τοὺς μετόχους καταβολῆς τῆς ἀξίας αὐτῶν, εἰς τρόπον ὥστε μετὰ τὴν λῆξιν τῆς διαρκείας τῆς ἑταιρίας νὰ ἰσανοποιῶνται οἱ μέτοχοι διὰ τῆς λήψεως τῶν ποσῶν τῶν μετοχῶν, συμφώνως πρὸς τὸ δίκαιον. Ἐπαναλαμβάνομεν δὲ ὅτι ἀντὶ τῶν ἀποσβεσθεισῶν μετοχῶν παρέχονται τοῖς κυρίοις αὐτῶν μετοχαὶ ἐπικαρπίας, σημειουμένου τούτου ἐν αὐταῖς, δι' ὧν οἱ μέτοχοι ἀπολαύουσι τῶν ἀνωτέρω δικαίων.

Πολλοὶ ἀνάγουσιν εἰς τὰς μετοχὰς ἐπικαρπίας τὰς μετο-

χάς, τὰς περιστώσας τὸ μέρος τὸ παρεχόμενον τοῖς ἱδρυταῖς λόγῳ ἀμοιβῆς. Αἱ μετοχαὶ αὗται καλοῦνται ἐν Εὐρώπῃ καὶ parts de fondateurs. *Αὗται κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην δέον νὰ μὴ συγχέωνται πρὸς τὰς ἀφορώσας τὰς μετοχὰς εἰς εἶδος. Αὗται ἀπαγορεύονται ὑπὸ τοῦ Ἰταλικοῦ Ἐμπ. Κώδικος. (ἄρθρ. 127).*

469. *Αἱ μετοχαὶ ἐργασίας ἀπονέμονται τοῖς μετόχοις, τοῖς καταβάλλουσι τὴν ἑαυτῶν φιλοπονίαν. Οἱ τοιοῦτοι μέτοχοι, ὡς μὴ συντελέσαντες εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, ἔχουσι δικαίωμα μόνον ἐπὶ τῶν μερισμάτων οὐχὶ δὲ ἐπὶ μέρους τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, ἐκτὸς ἐναντίας συμφωνίας (*Lyon Caen *αὐτ.) Ἴδε καὶ Ράλλη § 220 καὶ ἑπ. Ἀλλ' αἱ μετοχαὶ αὗται δὲν εἶνε ἐν χρήσει παρ' ἡμῖν.*

Ἐν τοῖς ἡμετέροις καταστατικοῖς ἀνωνύμων ἑταιριῶν δὲν εἶδον ἀναφερομένας μετοχὰς ἐργασίας. Διὰ τοῦτο ἀρκοῦσι τ' ἄνω γενικῶς ῥηθέντα ὡς πρὸς τὸ εἶδος τοῦτο.

Κυρίως λοιπὸν δύο εἰδῶν μετοχαὶ ὑπάρχουσιν, ἤτοι μετοχαὶ κεφαλαίου καὶ μετοχαὶ ἐπικαρπίας.

470. *Ὑπάρχει καὶ ἕτερον εἶδος μετοχῶν, αἵτινες καλοῦνται μετοχαὶ προνομιοῦχοι ἢ προτεραιότητος. Εἶνε δὲ ἐν χρήσει πρὸ πάντων ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ. Ἐν Γερμανίᾳ καλοῦνται ἰδίᾳ μετοχαὶ προτεραιότητος (*prioritäts-actien*) κατ' ἀντίθεσιν τῶν ἀρχικῶν μετοχῶν (*stamm-actien*).*

Αἱ μετοχαὶ προτεραιότητος ἢ προνομιοῦχοι, κατὰ τὰ καταστατικά, ἀπολαύουσι τοῦ δικαιώματος τοῦ λαμβάνειν μέρισμα κατὰ προτίμησιν τῶν ἀρχικῶν μετοχῶν καὶ ἑτέρων πλεονεκτημάτων. (Ἴδε Ἀγγελάκη σ. 24). Πολλάκις δρίζεται ὡς πρὸς αὐτὰς ὡρισμένος τόκος μετὰ διαδοχικῆς ἀποσβέσεως.

Καὶ ἐν Ἰταλίᾳ γίνεται λόγος περὶ τούτων. Οὕτω κατὰ τὸν Vidari *πολλάκις πρὸς πορισμὸν ἑτέρου κεφαλαίου ἐκδί-*

δονται νέαι μετοχαὶ ὑπὸ ὅρους συμφερωτέρους τῶν πρώτων π. χ. παραχωρουμένου μείζονος μερίσματος, ἢ ὁριζομένου ὅτι κατὰ τὴν ἐκκαθάρισιν ἢ κατὰ τὸν περιορισμὸν τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου αὗται αἱ μετοχαὶ ἀποσβέννυνται κατὰ προτίμησιν τῶν πρώτων καὶ εἰς ὁλόκληρον. Αὗται αἱ μετοχαὶ τῆς 2ας, 3ης κτλ. ἐκδόσεως, μετὰ προνομιακῶν δικαιωμάτων, καλοῦνται μετοχαὶ προτεραιότητος (azioni di priorità). Vidari le soc. com. 422. 5.

Δύναταί τις εἰπεῖν ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῶν μετοχῶν εἶνε κρᾶμα σύμμικτον ἐκ μετοχῆς καὶ ὁμολογίας. Μετοχῆς μέν διότι δὲν παρέχει δικαίωμα, εἰμὴ ἐπὶ ποσοστοῦ τῆς ἑταιρικῆς περιουσίας καὶ ἐπὶ τμήματος μερίσματος. Ὁμολογίας δὲ, ἕνεκα τῆς προτεραιότητος, ἥτις ἀπονέμεται αὐτῇ ἐπὶ τῆς κοινῆς μετοχῆς, εἴτε κατὰ τὴν διανομὴν τῶν κερδῶν εἴτε κατὰ τὴν τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν, καὶ μάλιστα ὅταν παραχωρῆται εἰς αὐτήν, ὡς εἴρηται, ὡρισμένος τόκος μετ' ἀποσβέσεως διαδοχικῆς. Ἀλλὰ διακρίνεται τῆς ὁμολογίας κατὰ τοῦτο ὅτι μὴ οὖσα παρεκτικὴ δικαιώματος δανειστικοῦ, ὑποχωρεῖ εἰς τὴν ὁμολογίαν (Ἴδε Vavasseur. 530.)

Ἀμφισβητεῖται ὑπὸ πολλῶν, ἐπιστημονικῶς, τὸ νόμιμον τῆς ἐκδόσεως τῶν μετοχῶν τούτων. Διότι ὑπάρχει οἱονεὶ ἕνωσις δύο ἀσυμβιβάστων ἰδιοτήτων, τῆς τοῦ συνεταίρου καὶ τῆς τοῦ δανειστοῦ.

Κατ' ἄλλους, μεταξὺ τῶν ὁποίων καταλέγεται ὁ Vidari, ὑποστηρίζεται τὸ θεμιτόν. Ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν προτίμησιν ἐπὶ τοῦ μερίσματος, ἡ συμφωνία εἶνε ἰσχυρά, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι τόκοι ἢ μερίσματα πραγματικά, διανεμητέα. Διότι τὸ δικαίωμα τῶν τοιούτων μετοχῶν εἶνε τυχαῖον, ὑποκείμενον εἰς τὸν ὅρον τῆς ὑπάρξεως κερδῶν διανεμητέων. Ὡς πρὸς δὲ τὸ δικαίωμα τῆς προτιμήσεως ἐπὶ τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, καὶ τοῦτο ὑπόκειται εἰς δύο ὅρους. α) Ὅτι

πάντες οἱ δανεισταὶ τῆς ἑταιρίας θέλουσιν ἱκανοποιεῖσθαι, καὶ β) ὅτι μετὰ τὴν ἱκανοποίησιν αὐτῶν ἤθελε διαμένει ἡ πᾶν τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον ἢ μέρος αὐτοῦ, διότι οἱ μέτοχοι δὲν δύνανται νὰ λάβωσι πέραν τοῦ ποσοῦ τῶν μετοχῶν.

Τὸ δυνατὸν τῆς συνομολογήσεως μετοχῶν προτεραιότητος ὑποδεικνύεται ἐν τῷ ἄρθρ. 164 ἐδ. 1 Ἰταλικοῦ Κώδικος (Vidari αὐτ.). Τὸ ἄρθρον τοῦτο λέγει ὅτι αἱ μετοχαὶ δέον νὰ ὦσιν ἴσης ἀξίας καὶ ἀπονέμουσι τοῖς μετόχοις ἴσα δικαιώματα «ἐκτὸς ἐὰν ὡρίσθη ἐν τῷ καταστατικῷ ἄλλο τι.» Τὸ τελευταῖον τοῦτο ὑποδηλοῖ τὴν ἰσχὺν ἐναντίας συμβάσεως, καὶ δὴ τῆς καθιερώσεως μετοχῶν προτεραιότητος.

Τί παρ' ἡμῖν;

Τὸ εἶδος τοῦτο τῶν μετοχῶν δὲν ἀναφέρεται ἐν τοῖς κυριωτέροις ἐκ τῶν ἡμετέρων καταστατικῶν. Ἐσχάτως ὅμως ἤρξατο ἀναφαινόμενον.

Ἀνάγκη λοιπὸν γενικωτέρας τινὸς ἐξετάσεως τοῦ ζητήματος.

Ὑποτεθείσθω ὅτι δρίζεται ἐν τῷ ἑταιρικῷ καταστατικῷ τὸ εἶδος τοῦτο τῶν μετοχῶν προτεραιότητος.

Ἀντίκειται ἆρά γε τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ ἡ ἔκδοσις τοιούτων μετοχῶν; Κατά τινας ἀντίκειται τῷ ἄρθρῳ 34 τοῦ Ἐμπορικοῦ νόμου, καθ' ὃ αἱ μετοχαὶ δέον νὰ ὦσιν ἴσης ἀξίας, κατὰ τὴν ἐκδοχὴν μάλιστα καθ' ἣν ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου τούτου εἶνε ἐπιτακτική. Κατ' αὐτοὺς δρίσας ὁ νομοθέτης τὴν ἰσότητα τῆς ἀξίας, προέθετο καὶ ἰσότητα τῶν δικαιωμάτων παρὰ τοῖς μετόχοις, διὰ δὲ τῆς ἐκδόσεως μετοχῶν προτεραιότητος ἀπονέμονται πλείονα δικαιώματα ἐπί τε τοῦ μερίσματος καὶ ἐπὶ τῆς ἑταιρικῆς περιουσίας.

Ἀλλ' ἐν Γαλλίᾳ ἔνθα ὑφίσταται τὸ αὐτὸ ἄρθρον 34 καὶ μετὰ τὸν νέον Γαλλικὸν νόμον, ἡ πλειονότης τῶν συγγραφέων καὶ ἡ νομολογία ἀποφαίνονται ὑπὲρ τῆς ἰσχύος τῆς

ἐκδόσεως τῶν ἐν λόγῳ μετοχῶν, καὶ εὐλόγως· διότι τὸ ἄρθρον 34 οὐδὲν ἄλλο λέγει, εἰμὴ ὅτι αἱ μετοχαὶ ὑδέον νὰ ὦσιν ἴσης ἀξίας. Τοῦτο εἶνε ἐπιτακτική διάταξις. (Ἴδε ἀνωτ. § 389). Ἀλλ' ἡ περὶ ἰσότητος τῆς ἀξίας διάταξις δὲν ἄγει εἰς τὴν ἀπόλυτον ἀπαγόρευσιν τῆς ἀπονομῆς πλειόνων δικαιωμάτων μεταξὺ τάξεώς τινος μετόχων. Βεβαίως ἐλλείψει εἰδικῆς συμφωνίας κατὰ νόμον καὶ κατὰ γενικὸν κανόνα δέον νὰ ἐπικρατῇ ἡ ἰσότης τῶν δικαιωμάτων. Ἀλλὰ διατὶ νὰ μὴ ἰσχύῃ ἐναντία συμφωνία, ἀφοῦ εἰδικῶς δὲν ἀπαγορεύεται αὕτη, καὶ ἀφοῦ δὲν πρόκειται περὶ ἀντικειμένου θίγοντος ἀμέσως τὴν δημοσίαν τάξιν; Ἡ ἐναντία ἰδέα ἤθελε φέρει εἰς τὴν ἀκυρότητα τῆς ῥήτρας τοῦ καταστατικοῦ, δι' ἧς παρέχεται δικαίωμα ψήφου ἐν ταῖς Γ. Συνελεύσεσιν εἰς μόνους τοὺς ἔχοντας ὡρισμένον ἀριθμὸν μετοχῶν κατ' ἀπόκλεισιν τῶν ἐχόντων ἐλάσσονα ἀριθμόν. Κατὰ τὴν ἐναντίαν ἐκδοχὴν ἤθελεν ὑπάρχει περιορισμὸς τῆς ἐλευθερίας τῆς ἑταιρίας, μὴ δυναμένης νὰ ἐπιτύχῃ εὐχερῶς μείζονος κεφαλαίου ἀντὶ χορηγήσεως μετοχῶν προτεραιότητος ἐν ᾧ διὰ τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ παρέχεται τὸ δικαίωμα τοῦτο. Τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα ἦλθεν ἐνώπιον τοῦ Ἐφετείου Παρισίων, ὅπερ ἔλυσεν ὡς ἄνω αὐτὸ ἀποφαινόμενον ἐπὶ λέξεσιν ὡς ἑξῆς. Αἱ ἀκυρότητες εἶνε τοῦ στενοῦ δικαίου, αἱ δὲ συμβάσεις ἀποτελοῦσι νόμον μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων· ἄρα μὴ ὑπαρχούσης εἰδικῆς διατάξεως ἀπαγορευούσης ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς ἑταιρίας τὴν ὕπαρξιν ἑταιρικῆς ῥήτρας ἐναντίας εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἰσότητος τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἐντελοῦς ταυτότητος τῶν δικαιωμάτων μεταξὺ πασῶν τῶν μετοχῶν, αἱ μετοχαὶ προτεραιότητος δημιουργηθεῖσαι ἄνευ δόλου παρὰ ταῖς κοιναῖς μετοχαῖς κατὰ τὴν σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας δὲν ἀντίκεινται εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν. (ἄρθρον 34 Ἐμπ. ν.) Ἐφ. Παρισ. 28 Μαΐου 1884, ἣν ἴδε ἐν Journal des sociétés 1884 σελ. 428.

Καὶ δ Vavasseur *κηρύσσεται ἀνεπιφυλάκτως ὑπὲρ τοῦ ὅτι δὲν ἀντίκειται τῷ ἄρθρῳ 34 Ἐμπ. νόμου ἡ ἔκδοσις μετοχῶν. προτεραιότητος (ἔκδ. 3η 530.)*

Καὶ ἐν Ἰταλίᾳ αὕτη ἡ λύσις ἐκράτησε. Διότι ἐκτὸς τῆς γνώμης τοῦ Vidari *τῆς ἄνω παρατεθείσης, ὑποστηρίζει τὴν λύσιν ταύτην καὶ ἡ ὑπουργικὴ ἔκθεσις ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 164 Ἰταλικοῦ Κώδικος, καθ' ἣν ἡ ἰσότης τῆς ἀξίας δὲν ἀποκλείει, ἵνα ἐφ' ὡρισμένης κατηγορίας μετοχῶν εἶνε δυνατὸν ν' ἀπονέμωνται μείζονα δικαιώματα ἢ διάφορα τῶν ἀπονεμομένων εἰς ἑτέραν κατηγορίαν, ὡς συμβαίνει ἐπὶ τῶν μετοχῶν προτεραιότητος. (Ἴδε ὑπουργικὴν ἔκθεσιν ἐν σελίδι 368 καὶ 369.* Vidari il nuovo cod. di Com. *σελ. 143). (1)*

Τί γίνεται ὅταν διαρκούσης τῆς ἑταιρίας προκειμένου περὶ αὐξήσεως τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου παραστῇ ἀνάγκη ἐκδόσεως μετοχῶν προτεραιότητος; Δύναται ἡ Γ. Συνέλευσις διὰ τῆς πλειοψηφίας τῶν μετόχων ν' ἀποφασίσῃ περὶ τούτου; Βεβαίως ναὶ ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν τὸ καταστατικὸν παρέχει τῇ Γ. Συνελεύσει εἰδικῶς τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἢ τὴν ἐξουσίαν τοῦ τροποποιεῖν τὸ καταστατικὸν καὶ ὡς πρὸς τὴν διανομὴν τῶν μερισμάτων. Ἀλλὰ τί ῥητέον ὅταν περιέχηται ἐν αὐτῷ ἁπλῶς ἡ γενικὴ ῥήτρα τῆς ἐπιτρέψεως τροποποιήσεως; Ἀμφίβολος ἡ λύσις. Οἱ πλεῖστοι θεωροῦσι τὸ ἐν λόγῳ ἀντικείμενον ὡς μεταβάλλον τὰς οὐσιώδεις διατάξεις τῆς συστάσεως τῆς ἑταιρίας, ὥστε ἀπαιτοῦσιν εἰδικὴν ῥήτραν, ὡς πρὸς τοῦτο μὴ ἀρκούσης τῆς γενικῆς περὶ τροποποιήσεως (Vavaseaur *ἔκδ. 3 § 167 καὶ 531. Ἴδε καὶ Ἐφ. Παρι-*

(1) *Καὶ τὸ ἐν Παρισίοις διεθνὲς Συνέδριον* (1889) *ἀπεφήνατο ὅτι ὁ νόμος δέον νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ἔκδοσιν προνομιούχων μετοχῶν.... Δύναται δὲ ν' ἀφεθῇ ἐλευθερία τοῖς συμβαλλομένοις εἰς τὸ ὁρίζειν τὰ ἰδιαίτερα ὠφελήματα τὰ ἀπονεμόμενα εἰς τοὺς κατόχους τῶν μετοχῶν τούτων.*

σίων 19 Ἀπριλίου 1875. Dalloz 75. 2 161.) Τὸ ζήτημα εἶνε σπουδαῖον, ἔχει δὲ ἐπιρροὴν εἰς τὴν λύσιν ἡ ἑρμηνεία τοῦ καταστατικοῦ ἐν συνόλῳ, ἵνα θεωρηθῇ τίς ἡ θέλησις τῶν ἀρχικῶς συμβαλλομένων. (Ἴδε γενικώτερον περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐν οἰκείῳ τόπῳ περὶ τῆς ἐξουσίας τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως.)

ΣΤ'.

Συμπληρωτικά τινα, ἀναγόμενα εἰς τὸ περὶ μετοχῶν ἀντικείμενον.

471. *Τὰ συμπληρωτικά, τ' ἀναγόμενα εἰς τὸ περὶ μετοχῶν ἀντικείμενον καὶ ὑπὸ τὸ προκείμενον στοιχεῖον ἐξεταζόμενα, εἶνε τὰ ἑξῆς τέσσαρα.*

1) Περὶ τῆς ῥήτρας τοῦ καταστατικοῦ ὡς πρὸς τὸ δικαίωμα λήψεως τόκου ἐπὶ τοῦ καταβληθέντος κεφαλαίου, καὶ δὴ ἐὰν ἰσχύῃ ἡ ῥήτρα αὕτη ;

2) Περὶ ἀποδόσεως ἢ μὴ ὑπὸ τῶν μετόχων τῶν ληφθέντων μερισμάτων καὶ ἰδίᾳ πότε ταῦτα ἀποδίδονται καὶ πότε οὔ ; Τίς ὁ κανὼν καὶ τίς ἡ ἐξαίρεσις ;

3) Περὶ ἀγορᾶς ἢ ἀποκτήσεως τῶν μετοχῶν τῆς ἑταιρίας διὰ χρημάτων αὐτῆς. Ἐὰν ἐπιτρέπηται αὕτη καὶ πότε ;

καὶ 4) Περὶ αὐξήσεως τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου· ὑπὸ τίνας κανόνας γίνεται αὕτη ; καὶ ἰδίᾳ περὶ ἐκδόσεως νέων μετοχῶν.

Ταῦτα ἔχουσι πολὺ τὸ πρακτικῶς ἐνδιαφέρον, σχετίζονται δὲ στενῶς πρὸς τὸ περὶ μετοχῶν ἀντικείμενον, δι' ὅπερ γίνεται ἴδιος περὶ αὐτῶν λόγος ἐνταῦθα ὡς ἑξῆς :

(1)

472. *Ἆρά γε δύναται ὁ μέτοχος ἐκτὸς τοῦ μερίσματος νὰ λαμβάνῃ καὶ τόκους ἐπὶ τοῦ καταβληθέντος κεφαλαίου;*

Ὁ μέτοχος εἶνε συνεταῖρος οὐχὶ δὲ δανειστής· ἄρα δὲν ἔχει δικαίωμα εἰς τόκους τῆς καταβολῆς αὐτοῦ. Ἐὰν μὲν

ἡ ἑταιρία ἐπιτύχῃ κέρδη, ὁ μέτοχος λαμβάνει τὸ μέρισμα ἐὰν δὲ μή, οὐδὲν δύναται νὰ λάβῃ. Ἄρα δυνάμει τοῦ νόμου τὸ ζήτημα ἀναμφισβητήτως λυτέον καταφατικῶς.

473. Τί γίνεται ὅμως ὅταν τὸ καταστατικὸν ὁρίζῃ δικαίωμα τόκου καὶ ἐν περιπτώσει μὴ ἐπιτεύξεως κερδῶν ; Ἡ ῥήτρα αὕτη ἰσχύει ἢ μή ;

Ὁ ἡμέτερος νόμος, ὡς καὶ ὁ Γαλλικὸς τοῦ 1867 σιωπᾷ. Ἕνεκεν τούτου ἐμορφώθησαν δύο γνῶμαι.

1η γ ν ώ μ η. Κατ' αὐτὴν ἡ ῥήτρα εἶνε ἀπολύτως ἄκυρος. α) Διότι ἀντίκειται εἰς τὴν ἰδιότητα τῶν μετόχων, μὴ ὄντων δανειστῶν. Ἄρα δὲν εἶνε δεκτὸν τὸ κύρος τῆς ῥήτρας τῶν συμβάσεων δανείου καὶ ἑταιρίας, ἀφ' οὗ ἀμφότεραι λίαν διαφέρουσιν ἀπ' ἀλλήλων· καὶ β) Διότι διὰ τοῦ τρόπου τούτου μειοῦται τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον, ὅπερ ἐπὶ ἀνωνύμων ἑταιριῶν εἶνε ἡ μόνη τῶν δανειστῶν ἐγγύη. (Demangeat *T. 1. Σελ.* 360. Delangle no 361. *Ἐφ.* d' Orleans 20 *Δεκ.* 1860· Bedarride T. 1 224.)

2α γ ν ώ μ η. Κατ' αὐτὴν ἡ ῥήτρα αὕτη εἶνε ἰσχυρά. Τὴν γνώμην ταύτην δέχεται ἡ Γαλλικὴ νομολογία, πλὴν ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων. (*Ἐφ. Παρισίων 1 Ἰαν. 1876. Ἀκυρ. 8 Μαΐου 1867,*) Κατὰ τὸ ἀκυρωτικὸν ἡ συνομολόγησις τῆς ῥήτρας θεωρητέα οὐχὶ ὡς στοιχεῖον τυχαίας μειώσεως τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, ἀλλ' ὡς ἑταιρικὸν βάρος (comme une charge sociale).(Ἴδε καὶ διατριβὴν E.Thaller καθηγητοῦ τῆς Νομικῆς ἐν Lyon καταχωρισθεῖσαν ἐν Journal des soc. *1885 Σ. 473 καὶ ἑπ.*) Κατὰ τὸν Thaller οἱ τόκοι θεωρητέοι ὡς τίμημα τῶν κεφαλαίων, ἅτινα ἡ ἑταιρία τίθησιν ἐν ἐνεργείᾳ. Ἄρα δὲν πρόκειται περὶ ἀποδόσεως τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου. Γενικώτερον δὲ τὸ ἐκ τῆς μειώσεως τοῦ κεφαλαίου πηγάζον ἐπιχείρημα τῆς 1ης γνώμης ἀναιρεῖται οὐ μόνον διὰ τοῦ ἀνωτέρω ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι διὰ τῆς ἐν τῷ καταστατικῷ περὶ τόκου ῥήτρας γνωστοποι-

ᾶῖται τῷ κοινῷ ὅτι τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον ἕνεκα τῆς πληρωμῆς τόκων δὲν θὰ εἶνε ἀναλλοίωτον. Κατ' οὐδεμίαν δὲ διάταξιν περιορίζεται ἡ ἐξουσία τοῦ μειοῦν κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον τὸ κεφάλαιον (Tropl 191. Lyon Caen 456.)

474. *Ἡ 2α αὕτη γνώμη ἔχει ὑπὲρ ἑαυτῆς τὸ κρατοῦν ἐμπορικὸν ἔθιμον καὶ πολλοὺς ὑποστηρικτάς, φοβουμένους μήπως οἱ κεφαλαιοῦχοι δὲν θὰ συνήνουν ἵνα γένωνται μέτοχοι, ἐὰν δὲν ἀπέβλεπον καὶ εἰς τὴν λῆψιν τῶν τόκων. Ἐξαίρεσις καθιερώθη ἐν τούτοις ὑπὸ τῆς νομολογίας ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τῆς ἑταιρίας, ὅτε οἱ μέτοχοι δὲν δύνανται νὰ ζητήσωσι τόκους ἐπὶ βλάβῃ τῶν δανειστῶν.* (*Ἐφ. Παρισ. 14 Αὐγ. 1868.* Lyon Caen *αὐτ.*)

Τὴν καταφατικὴν ταύτην γνώμην νομίζω ὀρθοτέραν. "*Αρα ὁρίζοντος τοῦ καταστατικοῦ δικαίωμα τόκου ἐφ' ἑκάστης μετοχῆς, καίπερ μὴ ὑπαρχόντων κερδῶν, ὁ μέτοχος δικαιοῦται νὰ λαμβάνῃ καὶ τὸν τόκον τοῦτον.*

475. *Οἱ νεώτατοι ἀλλοδαποὶ νόμοι ἔλυσάν τὸ ζήτημα διὰ τῆς ἑξῆς ὀρθῆς καὶ δικαίας διακρίσεως.*

Κατὰ τὸ ἄρθρον 218 τοῦ Γερμανικοῦ νόμου καὶ ἄρθρ. 630 τοῦ Ἑλβετικοῦ, τίθεται ἡ ἀρχὴ ὅτι δὲν δύνανται νὰ συνομολογηθῶσιν ὑπὲρ τῶν μετόχων οὔτε νὰ πληρωθῶσι ἐπὶ τῶν μετοχῶν τόκοι... Εἶτα δὲ προστίθεται ὅτι τόκοι ὡρισμένου μέτρου δύνανται νὰ συνομολογηθῶσι διὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τὸ ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ ὁριζόμενον καὶ ἀπαιτούμενον πρὸς προπαρασκευὴν τῆς ἐπιχειρήσεως μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς πλήρους ἐκμεταλλεύσεως (ἤτοι μέχρι τῆς προσοδοφόρου ἐποχῆς).

Ἡ αὐτὴ διάταξις ἐτέθη καὶ ἐν τῷ Ἰταλικῷ Ἐμπορικῷ Κώδικι ἐν ἄρθρῳ 181, ἐξ οὗ παρελήφθη καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ νομοσχεδίῳ (ἄρθρ. 85) ὡς ἑξῆς. «Ἀπαγορεύεται ταῖς ἑταιρίαις ἡ δυνάμει ἑταιρικῶν ἐγγράφων ἢ καταστατικῶν ἀπονομὴ τόκων ἐπὶ τῶν μετοχῶν. Ἐπιτρέπεται ἐν τούτοις

ταῖς βιομηχανικαῖς ἑταιρίαις, ἐν αἷς ἀπαιτεῖται χρονικὸν διάστημα πρὸς σύστασιν τοῦ ἑταιρικοῦ ἀντικειμένου ἡ ἀπονομὴ τόκων ἀφαιρουμένων ἐκ τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου ἀλλ' ἐπὶ τρία μόνον ἔτη καὶ ἐν μέτρῳ μὴ ὑπερβαίνοντι τὰ 5 $^{0}/_{0}$

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ ποσὸν τῶν πληρωτέων τόκων δέον νὰ ὑπολογίζηται ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἔξοδα τῆς πρώτης ἐγκαταστάσεως, ἅτινα δέον νὰ διανέμωνται καὶ εἰς βάρος τῶν ἰσολογισμῶν τῶν ἐχόντων πραγματικὰ μερίσματα.»

Ἐνταῦθα ὑπάρχει ἡ ἑξῆς παραλλαγή· ὅτι τὸ χρονικὸν διάστημα ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου τούτου τριετές· ἐν ᾧ κατὰ τοὺς νόμους Γερμανικὸν καὶ Ἑλβετικόν, ὁ προσδιορισμὸς τοῦ διαστήματος ἀφίεται τῷ καταστατικῷ, ὁρίζεται δὲ τόκος μὴ ὑπερβαίνων τὸ 5 $^{0}/_{0}$.

Ἆρα κατὰ τοὺς νεωτάτους τούτους νόμους τόκοι δὲν δύνανται νὰ συνομολογῶνται. Ὡς πρὸς τοῦτο ἐγένετο δεκτὴ ἡ ἀκυρότης τῆς ῥήτρας συμφώνως πρὸς τὴν ἄνω 1ην γνώμην. Κατ' ἐξαίρεσιν δὲ ἰσχύει ἡ ῥήτρα ὡς πρὸς τὴν περίοδον τῶν προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν κατὰ τὰς ἄνω διακρίσεις.

Ἡ ἐξαίρεσις ὡρίσθη, διότι ἐπὶ πολλῶν ἑταιριῶν π. χ. σιδηροδρομικῶν κτλ., ἡ ἐπίτευξις κερδῶν ἄρχεται μετὰ τὴν περάτωσιν τῶν ἔργων. Οἱ δὲ κεφαλαιοῦχοι ἤθελον ἀποφεύγει νὰ γίνωνται μέτοχοι τῶν τοιούτων ἑταιριῶν μὴ ἐλπίζοντες νὰ λάβωσι μέρισμα ἢ μετ' ἀρκετὴν πάροδον χρόνου.

(2)

476. Ἐνταῦθα ἐξετάζεται τὸ σπουδαῖον θέμα, τὸ ἀφορῶν τὴν ὑπὸ τῶν μετόχων ἀπόδοσιν τῶν ληφθέντων μερισμάτων.

Ἆρά γε οἱ μέτοχοι ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ληφθέντων μερισμάτων;

Ἐν πρώτοις θετέα ἡ ἑξῆς ἀρχή.

Οἱ μέτοχοι οὐδὲν δικαίωμα ἔχουσι ἐπὶ τῶν εἰσφορῶν αὐ-

τῶν. Τὰ ὑπ' αὐτῶν τῇ ἑταιρίᾳ καταβληθέντα, δὲν δύνανται ν' ἀποδοθῶσιν αὐτοῖς. Ἐφαρμόζεται καὶ ἐνταῦθα ὅτι εἴρηται ἐπὶ τῶν ἑτερορρύθμων. (Ἴδε ἀνωτ. § 351). Τοῦτο στηρίζεται οὐ μόνον ἐπὶ τῆς ἐννοίας πάσης ἑταιρίας ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ κεφαλαίου τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, ὅπερ εἶνε ἡ μόνη τῶν τρίτων ἐγγύη, συμφώνως τοῖς ἄρθροις 26 καὶ 33 Ἐμπορικοῦ νόμου. Διόπερ τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον διατελεῖ ἀμείωτον. Ἐναντία δὲ ῥήτρα τοῦ καταστατικοῦ δὲν εἶνε νόμιμος. (Ἴδε καὶ § 466.)

Ταῦτα κατ' ἀρχήν.

477. Ἐξεταστέον ἤδη εἰδικῶς τὸ ἀνωτέρω ἀντικείμενον.

Ἐὰν μὲν ἐν ἀνθηρᾷ ἐποχῇ διενεμήθησαν μερίσματα τακτικῶς ἐκ πραγματικῶν κερδῶν, οἱ μέτοχοι δὲν ὑποχρεοῦνται ν' ἀποδώσωσιν αὐτὰ εἰς τὴν ἑταιρίαν, καταστᾶσαν βραδύτερον ἀναξιόχρεων καὶ πτωχεύσασαν. Τοῦτο εἶνε ἀνεπίδεκτον ἀμφισβητήσεως. Ὁμογνωμονοῦσι δὲ πάντες οἱ Γάλλοι, οἱ πρὸ τῶν νέων εἰδικῶν νόμων συγγράψαντες. (Troplong 846. Delangle 345. καὶ ἑπ. Demangeat sur Bravard T. 1. σελ. 359 σημ. 1.) Τὸ αὐτὸ ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ ἑτερορρύθμων ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω § 352. Ἡ ἐναντία λύσις ἤθελε καταστήσει ἀδύνατον τὴν σύστασιν τῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν. (Ἴδε καὶ Lyon Caen 455.) Συναφὲς τῷ ἀνωτέρω ζητήματι εἶνε καὶ τοῦτο· ὑποτεθείσθω ὅτι μέτοχός τις, δικαιούμενος νὰ λάβῃ τακτικόν τι μέρισμα, δὲν ζητεῖ αὐτό, ἀλλὰ συναινεῖ νὰ μένῃ κατατεθειμένον ἐν τῷ ταμείῳ τῆς ἑταιρίας, πιστούμενος διὰ τοῦτο. Τῆς ἑταιρίας ἀναξιοχρέου βραδύτερον καταστάσης καὶ δὴ πτωχευσάσης ὁ ῥηθεὶς μέτοχος δύναται ἆρά γε νὰ ζητήσῃ τὴν πληρωμὴν τοῦ ποσοῦ τούτου, χωρὶς νὰ ὑπόκειται εἰς ἀγωγὴν περὶ ἀποδόσεως ἐκ μέρους τῶν ἑταιρικῶν δανειστῶν;

Ὁ Demangeat εὐλόγως ἀποφαίνεται ἀποφατικῶς. Διότι ὁ μέτοχος θεωρητέος ὡς τρίτος, δανείσας τῇ ἑταιρίᾳ τὸ περὶ

οὗ πρόκειται ποσόν. Ἆρα ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως καταστάσσεται μετὰ τῶν λοιπῶν τῆς ἑταιρίας δανειστῶν, ὅπως πληρωθῇ. (Τ. 1. αὐτ.) Ἴδε ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἐμπορικοῦ Κώδικος καὶ Lyon Caen § 455. Ἀντιδοξεῖ δ Bedarride Τ. 1. σ. 233—235.

478. Τί ῥητέον ἐν τῇ περιπτώσει καθ' ἣν διενεμήθησαν μερίσματα ἀτάκτως, μὴ ὑπαρχόντων κερδῶν; Ὑποχρεοῦνται εἰς ἀπόδοσιν οἱ λαβόντες αὐτὰ μέτοχοι;

Διὰ τοῦ ζητήματος τούτου ἐννοεῖται ἡ περίπτωσις τῆς διανομῆς τῶν καλουμένων εἰκονικῶν μερισμάτων, τῶν μὴ ἐχόντων ἀντίστοιχα πραγματικὰ κέρδη, ὅπερ γίνεται διὰ σκοποὺς μὴ ἐπαινετούς.

Τὸ περὶ εἰκονικῶν μερισμάτων ἀντικείμενον ἐξετασθήσεται ἀλλαχοῦ. Ἐνταῦθα ἐξετάζεται τοῦτο σχετικῶς μόνον πρὸς τὴν ὑποχρέωσιν τῶν μετόχων εἰς ἀπόδοσιν.

Ἐν τῇ σιωπῇ τοῦ ἡμετέρου νόμου διχογνωμία, ὡς εἰκός, ἐπικρατεῖ.

Οἱ μὲν τῶν συγγραφέων δογματίζουσιν ἀπολύτως καὶ ἀδιακρίτως, ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ οἱ μέτοχοι ὑποχρεοῦνται εἰς ἀπόδοσιν. Διότι θεωροῦνται λαβόντες μέρος τῆς ἑαυτῶν εἰσφορᾶς, ἥτις δὲν ἀνήκει πλέον αὐτοῖς. Ἄλλως ἤθελεν ἐπέλθει ἄμεσος μείωσις τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, ὅπερ δὲν ἐπιτρέπεται. Τὴν λύσιν ταύτην ἀκολουθεῖ κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ Γαλλικὴ νομολογία, ἐννοεῖται πρὸ τοῦ νέου νόμου, ἀποφαινομένη καὶ αὕτη ὑπὲρ τοῦ ἀποδοτέου ἄνευ διακρίσεως τῶν μερισμάτων, τουτέστι καὶ ἐὰν ἐλήφθησαν ὑπὸ τῶν μετόχων καλῇ τῇ πίστει (Ἀκυρ. 26 Νοεμβρ. 1861· καὶ 15 Νοεμβρίου 1869.)

Οἱ δὲ τῶν συγγραφέων διακρίνουσι μεταξὺ καλῆς καὶ κακῆς πίστεως τῶν μετόχων καὶ δ' ἔχονται τὴν καταφατικὴν λύσιν, ἤτοι ὅτι ὑποχρεοῦνται εἰς ἀπόδοσιν μόνον ὅταν οἱ λαβόντες τὰ μερίσματα μέτοχοι ὦσι κακῆς πίστεως. Τὴν διάκρισιν

ταύτην ἀπεδέξατο καὶ τὸ Ἐφ. Aix διὰ τῆς ἀπὸ 22 Ἰουλίου 1862 ἀποφάσεως.

Εἰς στήριξιν τῆς γνώμης ταύτης φέρεται τὸ ἑξῆς εὐφυὲς ἐπιχείρημα, ὅπερ συνοψίζουσιν οἱ Lyon Gaen et Renault ὡς ἑξῆς.« Τὰ μερίσματα ἀποτελοῦσι προσόδους, ἤτοι πολιτικοὺς καρποὺς διὰ τοὺς μετόχους. Λαμβάνοντες οὗτοι καλῇ τῇ πίστει εἰκονικὰ μερίσματα διατιθέασι ταῦτα εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν ἀνάγκας. Ὑποχρεούμενοι δὲ ν' ἀποδώσωσιν αὐτὰ μετὰ πάροδον πολλῶν ἐτῶν δύνανται νὰ καταστραφῶσιν. Ἄρα ἐφαρμοστέοι οἱ κανόνες τοῦ ἀστικοῦ δικαίου περὶ ἀπολαύσεως τῶν καρπῶν ὑπὸ τοῦ καλῆς πίστεως μετόχου. Ἄλλως οἱ κεφαλαιοῦχοι θὰ ἐδίσταζον νὰ γίνωνται μέτοχοι φοβούμενοι τὴν ὑποχρέωσιν αὐτῶν εἰς ἀπόδοσιν τῶν καταναλωθέντων ὑπ' αὐτῶν μερισμάτων» § 455. Τοῦτο δέχεται καὶ ὁ ἡμέτερος Ράλλης, ὡς δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ ἐκ τῆς § 232.

Τὴν λύσιν ταύτην νομίζω δικαιοτέραν καὶ μᾶλλον συνάδουσαν πρὸς τ' ἀληθῆ τῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν συμφέροντα. Ὅπερ πρακτικῶς μὲν εἶνε σωστικὸν, δὲν ἀμοιρεῖ δὲ καὶ στηρίγματος νομικοῦ. Ἄλλως οἱ μέτοχοι γίνονται θύματα τῆς καταχρήσεως τῶν διοικητῶν, ἐν ᾧ εἶνε ἀμέτοχοι δόλου. Ἄρα κατὰ τ' ἀνωτέρω οἱ μέτοχοι δὲν ὑποχρεοῦνται ν' ἀποδίδωσι τὰ καλῇ τῇ πίστει καταβληθέντα αὐτοῖς μερίσματα. Τὴν αὐτὴν λύσιν ἐδεξάμην καὶ ἐπὶ τῶν ἑτερορρύθμων. (Ἴδε ἀνωτέρω § 352.)

479. Αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι ἔλυσαν νομοθετικῶς τὸ ζήτημα.

Καθιεροῦσιν ὅτι οἱ μέτοχοι δὲν ὑποχρεοῦνται ν' ἀποδίδωσι τὰ καλῇ τῇ πίστει καταβληθέντα αὐτοῖς μερίσματα. (Γερμανικὸς νόμος ἄρθρ. 218. Ἑλβετικὸς νόμος ἄρθρ. 632) Ἄρα μόνον ἐν κακῇ πίστει τῶν μετόχων ὑπάρχει ἐνοχὴ αὐτῶν πρὸς ἀπόδοσιν. Ὁ Ἰταλικὸς Κῶδιξ ἐν ἄρθρ. 181

δὲν περιέχει τὴν καλὴν πίστιν, ἐν ᾧ ἐπὶ ἑτερορρύθμου ἑταιρίας προστίθησι ταύτην (ἄρθρ. 117 ἐδ. 2.). Φαίνεται λοιπὸν ἐννοῶν ὅτι οὐδέποτε ἐπιτρέπεται ἡ ἀπόδοσις. Καὶ ὅμως κατὰ τὴν ὀρθὴν παρατήρησιν τοῦ Vidari ὑπονοητέα ἡ καλὴ πίστις, καίπερ μὴ ἐκφραζομένη ῥητῶς, διότι ἡ ἐναντία λύσις ἢ τὸν κακῆς πίστεως μέτοχον προστατεύουσα ἀπάδει εἰς τὰς βεβαίας καὶ δικαίας ἀρχὰς τοῦ δικαίου. (Vidari le soc. com § 606). Ὁ Γαλλικὸς νόμος τοῦ 1867 δὲν ἀναφέρει γραμματικῶς τὴν καλὴν πίστιν· ἐκφράζεται δὲ οὕτως· οὐδεμία ἀναζήτησις μερισμάτων δύναται νὰ ἐνασκηθῇ κατὰ τῶν μετόχων, πλὴν τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ἡ διανομὴ ἐγένετο ἐλλείψει πάσης ἀπογραφῆς ἢ παρὰ τὰ διὰ τῶν ἀπογραφῶν βεβαιωθέντα ἀποτελέσματα (ἄρθρ. 10 § 3). Ἁπλουστέρα εἶνε ἡ ἔκφρασις τῶν λοιπῶν νομοθεσιῶν, καθ' ἃς, καλῆς πίστεως ὑπαρχούσης, δὲν ἐπιτρέπεται ἀναζήτησις· ἄν καὶ οἱ Γάλλοι ἑρμηνεύοντες τὸ ἄνω ἄρθρον 10 § 3. τιθέασιν ὡς ὅρια τὴν καλὴν ἢ κακὴν πίστιν. Μόνον δὲ ἐν τῇ 2ᾳ περιπτώσει ἐπιτρέπουσι τὴν ἀναζήτησιν. (Lyon Caen § 454.)

Ὁ Γαλλικὸς νόμος προστίθησιν, ὅτι ἡ περὶ ἀποδόσεως ἀγωγή, ἐν ᾗ περιπτώσει χωρεῖ, παραγράφεται μετὰ πέντε ἔτη ἀπὸ τῆς διανομῆς (ἄρθρ. 10 § 4).

Ὀρθὸν τοῦτο, ὅπως μὴ μένῃ μετέωρος ἡ τύχη τῶν μετόχων ἐπὶ τριακονταετίαν.

(3)

480. Ἐνταῦθα ἐξεταστέον τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀγορᾶς ἢ ἀποκτήσεως τῶν μετοχῶν τῆς ἑταιρίας διὰ χρημάτων αὐτῆς.

Ἆρά γε ἐπιτρέπεται ἡ ἀπόκτησις αὕτη ;

Ὁ ἡμέτερος νόμος σιωπᾷ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

Ἆρα ἡ λύσις αὐτοῦ ἐξήρτηται ἐκ τῆς ἑξῆς σκέψεως.

Ἡ ἀπόκτησις αὕτη ἀποτελεῖ ἐλάττωσιν τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου ; Ἀποτελεῖ τότε μόνον, ὅταν ἡ ἀπόκτησις γίνηται λαμβανομένων τῶν ἐπὶ τούτῳ χρημάτων ἐκ τῆς περιουσίας

τῆς ἑταιρίας καὶ οὐχὶ ἐκ καθαρῶν κερδῶν. Ἀλλ' ἡ ἐλάττωσις αὕτη τοῦ κεφαλαίου δὲν εἶνε ἄμεσος, ἀλλ' ἔμμεσος. Ἐὰν ὁ λόγος ἦτο περὶ ἀμέσου ἐλαττώσεως τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, ἡ λύσις ἀναμφισβητήτως θὰ ἦτο ἀποφατική.

Προκειμένου δὲ περὶ ἐμμέσου ἐλαττώσεως δύνανται νὰ ὑποστηριχθῶσι δύο ἐκδοχαί, ά) ἡ ὑπὲρ τῆς ἀπαγορεύσεως, λόγῳ ὅτι ἡ ἔμμεσος ἐλάττωσις τοῦ κεφαλαίου δὲν εἶνε νόμιμος, καὶ β') ἡ κατὰ τῆς ἀπαγορεύσεως, λόγῳ ὅτι ἡ ἔμμεσος ἐλάττωσις δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψει. Τὴν βαν δέχεται ὁ ἡμέτερος Ἀγγελάκης Σελ. 11. Ἡ λύσις αὕτη τοῦ μὴ ἀπαγορευτοῦ φαίνεται κρατοῦσα ἐν Γαλλίᾳ, ἔνθα ὁ νόμος τοῦ 1867 σιωπᾷ ὡς πρὸς τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα. Ἄρα ἡ λύσις αὕτη δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐπίσης σιωπῶντος ἡμετέρου Ἐμπορικοῦ νόμου.

481. Αἱ νεώταται ἀλλοδαπαὶ νομοθεσίαι ἔλυσαν τὴν σιωπήν, ἔλαβον δ' ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ ἀπόκτησις μετοχῶν τῆς ἑταιρίας δι' ἑταιρικῶν χρημάτων καὶ διὰ λογαριασμὸν αὐτῆς ἰσοδυναμεῖ μὲ ἀπόκτησιν ἢ ἀγορὰν ἰδίου πράγματος· καὶ ὅτι ἡ τοιαύτη πρᾶξις γεννᾷ τὴν ἀπάτην, ἐμποιοῦσα τὴν ἰδέαν ἀποκτήσεως κέρδους, καὶ συντείνει εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κυβείας ἐπιδρῶσα ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν μετοχῶν, πρὸς τούτοις δὲ ὅτι συντελεῖ εἰς εἰκονικὴν πλειοψηφίαν ἐν ταῖς Συνελεύσεσιν ἐνασκουμένην ὑπὸ τῶν διοικητῶν τῆς ἑταιρίας. Ἄρα ἀπηγόρευσαν τὴν τοιαύτην ἀπόκτησιν πλὴν ἐξαιρέσεων (Βελγ. ἄρθρ. 134. Ἰταλ. 144. Γερμ. 215. Ἑλβετ. 628. Ἴδε καὶ νομοσχέδιον Γαλ. νόμου ἄρθρ. 33).

Οὕτως ὁ Βελγικὸς νόμος ἐν ἄρθρῳ 134 καὶ ὁ Ἰταλικὸς ἐν ἄρθρῳ 144, ὁρίζουσιν ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἀπόκτησις μετοχῶν τῆς ἑταιρίας διὰ λογαριασμὸν αὐτῆς, ἐκτὸς ἐὰν ἡ ἀπόκτησις ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως καὶ γίνεται διὰ ποσοτήτων ἀφαιρουμένων ἐκ κερδῶν τακτικῶς

βεβαιωθέντων καὶ αἱ μετοχαὶ ὧσι καταβεβλημέναι καθ' ὁλοκληρίαν. (Ἴδε καὶ ἄρθρ. 215 Γερμανικοῦ νόμου.)

Ὁ δὲ Ἑλβετικὸς νόμος δέχεται τὰς ἑξῆς ἐξαιρέσεις (ἐν ἄρθρ. 628 ϳ. 1) Ὅταν ἡ ἀγορὰ ἔχῃ ἀντικείμενον ἀπόσβεσιν προνοουμένην ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ. 2) Ὅταν ἡ ἀγορὰ γίνηται συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου πρὸς μερικὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου. 3) Ὅταν ἡ ἀπόκτησις γίνηται συνεπείᾳ καταδιώξεων γενομένων ὑπὸ τῆς ἑταιρίας, πρὸς ἐπίτευξιν πληρωμῶν ἐξ ἀπαιτήσεων αὐτῆς· καὶ 4) Ὅταν ἡ ἀγορὰ ἀνήκῃ εἴς τινα τάξιν ἐργασιῶν, ἀναγομένων κατὰ τὸ καταστατικὸν εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἐν ταῖς δύο πρώταις περιπτώσεσιν αἱ ἀγοραζόμεναι μετοχαὶ δέον νὰ καθιστῶνται ἀμέσως ἀπρόσφοροι εἰς πᾶσαν νέαν ἐκποίησιν. Ἐν δὲ ταῖς δύο τελευταίαις περιπτώσεσιν, αἱ μετοχαί, ὧν ἡ ἑταιρία ἐγένετο κυρία, δέον νὰ μεταπωλῶνται εἰς ὅσον οἷόν τε βραχυτέραν προθεσμίαν, καὶ ἐν τῇ ἐτησίᾳ ἐκθέσει δέον νὰ σημειῶνται αἱ ἀπαιτήσεις αὗται καὶ μεταπωλήσεις.

Αἱ ἐξαιρέσεις αἱ ἐν τοῖς νόμοις Βελγικῷ καὶ Ἰταλικῷ ἀναφερόμεναι συμπεριελήφθησαν ἐν τῷ ἄρθρῳ 45 τοῦ ἡμετέρου νομοσχεδίου ὡς ἑξῆς. 1) Ἡ ἀπόκτησις δέον νὰ ἐγκρίνηται ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως. 2) Ἡ ἀπόκτησις δέον νὰ γίνηται διὰ ποσοτήτων ἀφαιρουμένων ἐκ κερδῶν τακτικῶς βεβαιωθέντων, καὶ 3) Αἱ μετοχαὶ νὰ ὦσι καταβεβλημέναι καθ' ὁλοκληρίαν. Βεβαίως ἐν ταῖς ἐξαιρετικαῖς ταύταις περιπτώσεσιν οὐ μόνον οὐδεμία βλάβη τῇ ἑταιρίᾳ γίνεται, ἀλλ' ἀπεναντίας ἡ τοιαύτη ἀπόκτησις εἶνε ἐργασία σπουδαία καὶ ὠφέλιμος, συντελεῖ δὲ εἰς ἀπόσβεσιν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τοῦ ἑταιρικοῦ χρέους πρὸς τοὺς μετόχους. (Vidari le soc. com. § 478.)

Προστίθεται ἐν τοῖς νόμοις Ἰταλικῷ, Βελγικῷ καὶ Γερμανικῷ ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύνανται νὰ συνομολο-

γῶσι προκαταβολὰς ἡ δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ τῶν μετοχῶν τῆς ἑταιρίας. Ἄρθρ. 184 καὶ 215 θ. Γερμ. νόμου· ἄρθρ. 144 Ἰταλ. νόμου, ἐξ οὗ ἐλήφθη τὸ ἄρθρον 45 τοῦ ἡμετέρου νομοσχεδίου.

Ἐνταῦθα οὐδεμία ἐξαίρεσις χωρεῖ· διότι ἡ ἑταιρία, λαμβάνουσα ὡς ἐνέχυρον τὰς ἰδίας μετοχάς, ἀσφαλίζεται διὰ τοῦ ἰδίου πράγματος, ὅπερ σημαίνει ὅτι ἡ ἀσφάλεια εἶνε ἰδανικὴ καὶ οὕτω λελῃθότως ἀπορροφᾶται τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον, μὴ δυνάμενον ν' ἀνακτηθῇ. (Vidari 479 αὐτ.)

482. Τίνες αἱ συνέπειαι τῆς παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν ἀποκτήσεως μετοχῶν τῆς ἑταιρίας ἢ χορηγήσεως δανείων ἐπὶ ἐνεχύρῳ μετοχῶν αὐτῆς;

Οἱ νόμοι Ἰταλικὸς καὶ Βελγικὸς ὁρίζουσιν ἀστικὴν καὶ ποινικὴν εὐθύνην τῶν διοικητῶν, τῶν ἐνεργησάντων τὴν ἐκποίησιν κτλ. (Ἴδε Ἰταλ. νομ. ἄρθρα 144, 147 καὶ 247 ἐδ. 3. Καὶ Βελγ. ἄρθρ. 134. καὶ 33).

Τὸ δὲ Γαλλικὸν νομοσχέδιον ἀναφέρον μόνον περὶ ἀπαγορεύσεως τῆς ἀγορᾶς μετοχῶν τῆς ἑταιρίας, ὁρίζει, ἐκτὸς τῆς εὐθύνης τῶν ἐνεργησάντων αὐτήν, καὶ ἀκυρότητα τῆς ἀγορᾶς ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὁ πωλητὴς εἶνε κακῆς πίστεως. Βεβαίως θὰ ἦτο αὐστηρὰ ἡ ἀκύρωσις ἐν περιπτώσει καλῆς πίστεως τοῦ πωλητοῦ. Διὰ τῆς ἐναντίας λύσεως ἤθελον προσκόπτει αἱ ἐπὶ τῶν μετοχῶν χρηματιστηριακαὶ ἐργασίαι.

(4)

Αὔξησις τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου.

483. Πολλάκις ἕνεκα τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἑταιρικῶν ὑποθέσεων ἀπαιτεῖται αὔξησις τοῦ ἀρχικοῦ κεφαλαίου.

Κατὰ τίνας κανόνας δύναται νὰ γείνῃ ἡ αὔξησις αὕτη;

Ὁ ἡμέτερος νόμος σιωπᾷ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἑπομένως δέον νὰ κανονίζωνται τὰ περὶ τούτου ὑπὸ τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ.

Συνηθέστερον μέσον αὐξήσεως τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου εἶνε ἡ ἔκδοσις νέων μετοχῶν.

Ἐν τοῖς ἑταιρικοῖς καταστατικοῖς ὁρίζονται ἡ ἀρχή, ἡ διατάσσουσα τὴν ἔκδοσιν, δηλαδὴ ἡ Γενικὴ τῶν μετόχων Συνέλευσις, ὁ τρόπος καὶ οἱ ὅροι τῆς ἐκδόσεως, ὁ τύπος τῶν νέων μετοχῶν κτλ.' Εννοεῖται ὅτι προσαπαιτεῖται ἥ τε προσήκουσα δημοσίευσις, (ἄρθρ. 46 Ἐμπ. νόμου) καὶ ἡ τῆς Κυβερνήσεως ἔγκρισις. Ἔστω ὡς παράδειγμα τὸ ἄρθρον 7 τοῦ καταστατικοῦ τῆς Τραπέζης Ἠπειροθεσσαλίας. Κατ' αὐτὸ τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον δύναται ν' αὐξηθῇ συνεπείᾳ ἀποφάσεως τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως καὶ ἀδείᾳ τῆς Κυβερνήσεως δι' ἐκδόσεως νέων μετοχῶν κατὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν δποίων προτιμῶνται κατὰ τὸ ἓν τέταρτον οἱ ἱδρυταὶ ἀναλόγως τῆς μετοχῆς αὐτῶν κατὰ δὲ τὰ ὑπολειπόμενα τρία τέταρτα οἱ κύριοι τῶν παλαιῶν κατὰ λόγον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μετοχῶν, ἃς ἕκαστος τούτων ἤθελεν ἔχει. Κατὰ ταῦτα ἡ ἔκδοσις νέων μετοχῶν ἀφίεται παρ' ἡμῖν κυρίως εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ὀργάνων τῆς ἑταιρίας.

484. *Αἱ νεώτεραι ἀλλοδαπαὶ νομοθεσίαι ποιοῦνται λόγον περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου κανονίζουσαι νομοθετικῶς αὐτό.*

Οὕτω, κατὰ τὸ ἄρθρ. 131 τοῦ Ἰταλικοῦ Κώδικος, δὲν ἐπιτρέπεται ἔκδοσις νέων μετοχῶν, ἐν ὅσῳ αἱ προηγούμεναι δὲν πληρωθῶσι καθ' ὁλοκληρίαν». Σημειωτέον ὅτι δὲν γίνεται διάκρισις μεταξὺ ὀνομαστικῶν καὶ ἀνωνύμων. Ἄρα ἀπαγορεύεται καὶ ἡ τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἔκδοσις. Τὸ ἄρθρον προστίθησιν ὅτι, «ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει αἱ νέαι μετοχαὶ δύνανται νὰ ἐκδίδωνται διὰ ποσὸν ἔλαττον τῆς ὀνομαστικῆς αὐτῶν ἀξίας.» Τοῦτο ὥρισται, ἵνα μὴ ἀπατᾶται τὸ κοινὸν ὡς πρὸς τὴν πραγματικὴν ὕπαρξιν τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου.

Ὡσαύτως ὁ Γερμανικὸς Ἐμπ. Νόμος ὁρίζει μετά τινων προσθηκῶν ὅτι τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον δὲν δύναται ν' αὐ-

ξηθῇ εἰμὴ μετὰ τὴν καταβολὴν ὁλοκλήρου τοῦ προηγουμένως ὁρισθέντος κεφαλαίου. Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῶν ἀσφαλιστικῶν ἑταιριῶν. Αἱ νέαι μετοχαὶ δὲν δύνανται νὰ ἐκδίδωνται κάτωθεν τοῦ ἀρτίου. Δὲν ἔχει ἀποτέλεσμα ἀπέναντι τῆς ἑταιρίας πᾶσα παραχώρησις δικαιώματος προτεραιότητος ἐπὶ τῶν νέων μετοχῶν πρὶν ἢ ἡ Γενικὴ Συνέλευσις ἀποφασίσῃ περὶ τῆς αὐξήσεως. (Ἄρθρα 180 h. καὶ 215. 2.)

Κατὰ ταῦτα πρὸ τῆς καθ' ὁλοκληρίαν πληρωμῆς δὲν δύναται νὰ γείνῃ αὔξησις τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου. Ὑπὸ τὴν ἔκφρασιν δὲ ταύτην ἐννοοῦνται ἅπασαι αἱ εἰσφοραί, ἃς οἱ μέτοχοι ἀνέλαβον. Βεβαίως ἡ ἄνευ περιορισμοῦ ἔκδοσις νέων μετοχῶν εὐκόλως ἄγει πρὸς τὴν κερδοσκοπίαν. Μὴ οὔσης δὲ ἀνάγκης πρὸς τοῦτο ἡ ἑταιρία παρασύρεται εἰς καταστροφήν· ἡ δὲ ζημία, ἣν τυχὸν ὑφίσταται ἡ ἑταιρία, διὰ τοῦ περιορισμοῦ εἶνε ἐλάσσων ἢ ὅταν ὑπάρχῃ τὸ ἀπεριόριστον. Ὡσαύτως ἀπηγορεύθη ἡ ἔκδοσις ὑπὸ τὸ ἄρτιον· ἵνα μὴ καθιστῆται χρηματιστικὴ κερδοσκοπία διὰ τῆς ἐκπτώσεως τῆς ἀξίας τῶν μετοχῶν πρὸς ὄφελος τῶν παρὰ τῇ ἑταιρίᾳ ἰσχυόντων καὶ ἵνα μὴ δημιουργῆται κατάστασις εἰκονικοῦ ἰσολογισμοῦ.

Ἡ Ἀγγλικὴ νομοθεσία κανονίζει τὰ περὶ τούτου περιεκτικώτερον, ἀλλὰ δὲν περιέχει τὰς ἄνω ἀπαγορεύσεις. Κατὰ τὸ παράρτημα τοῦ Ἀγγλικοῦ νόμου τοῦ 1862, οἱ διοικηταὶ δύνανται δυνάμει εἰδικῆς ἀποφάσεως τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ν' αὐξάνωσι τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον δι' ἐκδόσεως νέων μετοχῶν. Μὴ ὁρισθέντος ἄλλου τινὸς ἐν τῇ Συνελεύσει, πᾶσαι αἱ νέαι μετοχαὶ προσφέρονται εἰς τὰ μέλη τῆς ἑταιρίας ἀναλόγως τῶν μετοχῶν, ὧν εἶνε κάτοχοι. Ἀρνηθέντων τῶν μελῶν τὴν προσφοράν, οἱ διοικηταὶ δύνανται νὰ διαθέτωσι τοὺς τίτλους τούτους κατὰ τὸν συμφερώτερον τῇ ἑταιρίᾳ τρόπον. Πᾶν κεφάλαιον προερχόμενον ἐκ τῆς δημιουργίας τῶν νέων μετοχῶν, θεωρεῖται ὁλόκληρον, ὡς

μέρος τοῦ ἀρχικοῦ κεφαλαίου καὶ ὑπόκειται εἰς τοὺς αὐτοὺς κανονισμοὺς, ὡς αἱ ἀρχικαὶ μετοχαί, ὡς πρὸς πᾶν ὅ,τι ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν πρόσκλησιν διὰ τὰς καθυστερουμένας δόσεις καὶ τὴν ἔκπτωσιν τῶν μετοχῶν, ὡσανεὶ τὸ νέον κεφάλαιον ἀπετέλει μέρος τοῦ ἀρχικοῦ κεφαλαίου (ἄρθρον 26—28).

485. *Ἐν Γαλλίᾳ συζητεῖται τὸ ἑξῆς ζήτημα, ἐάν, ὅπως θεωρηθῇ τελειωτικὴ ἡ αὔξησις τοῦ κεφαλαίου διὰ τῆς ἐκδόσεως νέων μετοχῶν, ἀπαιτῶνται οἱ διὰ τὴν σύστασιν τῆς ἑταιρίας ἀπαιτούμενοι ὅροι τῆς ἐγγραφῆς ὁλοκλήρου τοῦ νέου κεφαλαίου καὶ τῆς καταβολῆς τοῦ τετάρτου· ἐκράτησε δὲ κατὰ πλειοψηφίαν ἡ καταφατικὴ λύσις λόγῳ ὅτι πᾶσα αὔξησις τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου ἰσοδυναμεῖ πρὸς νέαν μερικὴν σύστασιν τῆς ἑταιρίας." Ἆρα ἡ ἑταιρία δὲν δύναται ν' ἄρχηται ἐργασιῶν ἢ νὰ ἐπιχειρῇ νέας πρὸ τῆς ἐνεργείας τῶν ἄνω διατυπώσεων.* (Lyon Caen 418). (1)

Παρ' ἡμῖν δὲν δύναται νὰ χωρήσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο· διότι καὶ ἐπὶ τῆς συστάσεως τῆς ἑταιρίας δὲν ἀπαιτοῦνται οἱ ἀνωτέρω ὅροι. "Ἆρα παρ' ἡμῖν, ὡς εἴρηται, ἀπαιτεῖται μόνον ἡ τοῦ ἄρθρ. 46 Ἐμπ. ν. δημοσίευσις καὶ ἡ ἔγκρισις τῆς Κυβερνήσεως.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΟΜΟΛΟΓΙΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

486. *Ἡ ἔκδοσις ὁμολογιῶν εἶνε ἓν τῶν κυριωτέρων μέσων πρὸς πορισμὸν νέων κεφαλαίων.*

---

(1) *Τοῦτο ὁρίζεται νομοθετικῶς ἐν Γερμανίᾳ ὅτι ἐπὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου ἰσχύουσιν αἱ αὐταὶ διατάξεις αἱ ὁρι-*

487. *Σημασία τῆς λέξεως ὁμολογία* (obligation). *Πῶς κανονίζονται παρ' ἡμῖν τὰ περὶ ὁμολογιῶν ;*

488. *Κατὰ τί αἱ ὁμολογίαι διαφέρουσι τῶν μετοχῶν ;*

489. *Διάκρισις τῶν ὁμολογιῶν ἀπὸ τῶν εἰδικῶν συμβάσεων περὶ δανείου.*

490. *Ἆρά γε πρὸς ἔκδοσιν ὁμολογιῶν δέον νὰ ὑπάρχῃ ἐλευθερία ἢ μή ;*

491. *Δύο εἶνε τὰ ὡς πρὸς τοῦτο κυριώτερα συστήματα. Ἐλευθερία. Περιορισμοί.*

492. *Ποῖον τὸ ὀρθότερον σύστημα.*

493. *Διατυπώσεις ἀπαιτούμεναι ὑπὸ τῶν νεωτάτων ἀλλοδαπῶν νόμων πρὸς ἔκδοσιν ὁμολογιῶν.*

494. *Παρ' ἡμῖν αἱ διατυπώσεις ὁρίζονται ἐν τοῖς καταστατικοῖς.*

495. *Συνήθως οἱ τίτλοι τῶν ὁμολογιῶν γίνονται ἀπαιτητοὶ διὰ κληρώσεως. Λαχειοφόροι Ὁμολογίαι. Νόμος ΑΧΛ τοῦ* 1887 *περὶ ἀπαγορεύσεως τῶν λαχείων καὶ ἀμοιβῶν. Ἑρμηνεία τῶν διατάξεων αὐτοῦ. Διακρίσεις καὶ ἐξαιρέσεις.*

496. *Ἀλλοδαποὶ νόμοι ὡς πρὸς ταῦτα.*

497. *Ἡ μετὰ τὴν κλήρωσιν ὁμολογίας τινὸς μεταβίβασις αὐτῆς ἐν ἀγνοίᾳ τῆς κληρώσεως καὶ τοῦ λαχόντος κέρδους συνεπάγεται ἆρά γε καὶ τὴν μεταβίβασιν τῶν κερδῶν τῷ νέῳ κομιστῇ ;*

498. *Τί γίνεται ἐὰν μετὰ τὴν κλήρωσιν τοῦ τίτλου τῆς ὁμολογίας κατεβλήθησαν τυχὸν ὑπὸ τῆς ἑταιρίας τόκοι ; Ἐπιτρέπεται ἆρά γε ἡ ἀπόδοσις διὰ τῆς τοῦ ἀχρεωστήτου ἀπαιτήσεως ;*

499. *Ἐπὶ πτωχεύσεως τῆς ἑταιρίας πρὸ τῆς λήξεως τῶν πρὸς ἐξόφλησιν τῶν ὁμολογιῶν χρονικῶν διαστημάτων, διὰ τί ποσὸν οἱ ὁμολογιοῦχοι ἐμφανιστέοι ὡς πιστωταί ;*

500. *Δικαιώματα τῶν ὁμολογιούχων. Βελγικὸς νόμος. Γαλλικὸν νομοσχέδιον.*

---

486. *Πολλάκις τὸ κεφάλαιον τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, τὸ ἐκ τῶν πρώτων καταβολῶν τῶν μετόχων σχηματισθέν, δὲν*

ξόμεναι διὰ τὴν σύστασιν τῆς ἑταιρίας. Καὶ τὸ διεθνὲς Συνέδριον τὸ κατὰ Αὔγουστον τοῦ 1889 *ἐν Παρισίοις συνελθὸν ἐδέξατο τὸ αὐτὸ ὅτι ἡ αὔξησις τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου δέον νὰ ὑποβάλληται εἰς τοὺς αὐτοὺς ὅρους εἰς οὓς καὶ ἡ σύστασις τῆς ἑταιρίας.*

ἀρκεῖ προϊόντος τοῦ χρόνου εἰς νέας ἀνάγκας τῆς ἑταιρίας. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ἑταιρία δέον νὰ πορισθῇ χρήματα. Πρὸς τοῦτο δύναται νὰ προσφύγῃ εἰς δύο μέσα ἢ νὰ ἐκδώσῃ νέας μετοχάς, (Ἴδε ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἀνωτ. § 483 καὶ ἑπ.) ἢ νὰ ἐκδώσῃ ὁμολογίας (obligations) Τὸ πρῶτον μέσον ἐν πολλαῖς περιστάσεσιν εἶνε ἀπρόσφορον. Διότι αἱ ἀνάγκαι τῆς ἑταιρίας ἐνδέχεται νὰ μὴ ὦσιν ἐξακολουθητικαὶ δι' ἅπασαν τὴν διάρκειαν τῆς ἑταιρίας. Ἢ ἄλλως συμβαίνει ἐνίοτε ὥστε νὰ μὴ εἶνε ἀρεστὴ ἡ αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μετόχων, ἵνα μὴ ἐκτείνωνται τὰ ὠφελήματα εἰς νέους, ἢ ἄλλως ἐνδέχεται νὰ εἶνε δυσεπίτευκτος ὁ δι' ἐκδόσεως νέων μετοχῶν πορισμὸς χρημάτων. Ἐν ταῖς περιπτώσεσι ταύταις εἶνε ἀπαραίτητος ἡ ἔκδοσις ὁμολογιῶν. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ μέσου τούτου ἐξήρτηται κυρίως ἐκ τῆς φήμης ἢ ὑπολήψεως τῆς ἑταιρίας ἢ ἐκ τῆς παρεχομένης ὑπ' αὐτῆς ἀσφαλείας καὶ δὴ ὑποθήκης ἢ ἐκ τοῦ μείζονος ποσοῦ τόκου καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων.

487. Αἱ ὁμολογίαι εἶνε τίτλοι ἐκδιδόμενοι οὐ μόνον ὑπὸ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ἑτέρων νομικῶν προσώπων, καὶ δὴ τοῦ Δημοσίου, τῶν δήμων κτλ. Δι' αὐτῶν ἡ ἑταιρία συνομολογεῖ ὀφειλὴν πρὸς τοὺς παρέχοντας αὐτῇ τὰ χρήματα δανειστάς, καλουμένους ὁμολογιούχους.

Ἡ λέξις ὁμολογία ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὑπὸ ἐνεργητικὴν σημασίαν ἐκλαμβανομένη εἶνε συνώνυμος τῇ πιστώσει. Ἐν τῇ πρακτικῇ δ' ἐμφαίνεται διὰ ταύτης καὶ τὸ ἔγγραφον, τὸ χρησιμεῦον πρὸς ἀπόδειξιν τῆς πιστώσεως καὶ πρὸς τὸν δανειστὴν παραδιδόμενον (Lyon Caen 378 Σημ. 3)

Νόμος κανονίζων τὰ τῶν ὁμολογιῶν δὲν ὑπάρχει παρ' ἡμῖν. Ἑπομένως τὰ περὶ τούτων ἀντληπέα ἐκ τῶν ἑταιρικῶν καταστατικῶν, ἅτινα συνήθως ἐν ταῖς μεγάλαις ἑταιρίαις, καὶ δὴ τραπέξαις, ὁρίζουσι τὰ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν, τὰ τῶν ἀσφαλειῶν, τὰ περὶ ἐξοφλήσεως καὶ τοὺς λοιποὺς ὅρους.

Τὰ ἐνταῦθα ὑφ' ἡμῶν ἀναφερόμενα εἶνε οὕτως εἰπεῖν αἱ γενικαὶ ἀρχαί, αἱ χρησιμεύουσαι ὡς βάσις πρὸς κανονισμὸν τοῦ ἀντικειμένου τούτου, τῇ ἀρωγῇ τῶν νεωτάτων νομοθεσιῶν, καὶ δὴ Βελγικῆς καὶ Ἰταλικῆς καὶ τοῦ Γαλλικοῦ Νομοσχεδίου. Διότι παραδόξως οὔτε ὁ Γαλλικὸς νόμος τοῦ 1867, οὔτε αὐτὸς ὁ Γερμανικὸς ἐκανόνισε τὰ περὶ τούτων. Ἆρα ἐν Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ λύονται τὰ ἐντεῦθεν ἀναφυόμενα ζητήματα ἐκ τῶν γενικῶν ἀρχῶν, καθάπερ καὶ παρ' ἡμῖν, πλὴν ἐξαιρέσεών τινων ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων. Ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι ὁ περὶ ὁμολογιῶν θεσμὸς εἶνε σπουδαιότατος. Τὸ ἐκδίδειν ὁμολογίας εἶνε μὲν ὡς εἴρηται ὠφελιμώτατον μέσον πρὸς πορισμὸν κεφαλαίων, ὅταν δὲν ἀρκῇ τὸ μετοχικὸν κεφάλαιον πρὸς τοῦτο, καὶ δὲν εἶνε εὐχερὴς ἡ ἔκδοσις νέων μετοχῶν· ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου δύναται ν' ἀποβῇ μέσον καταστρεπτικὸν διὰ τὴν ἑταιρίαν, ὅταν ἡ ἔκδοσις αὕτη δὲν κανονίζηται αὐστηρῶς διὰ νόμου, διότι ὅσον ἡ εὕρεσις χρημάτων εἶνε πολλάκις εὐχερὴς, τόσον εἶνε δύσκολος ἡ ἀπόδοσις αὐτῶν κατὰ τὰς συμφωνηθείσας προθεσμίας. Οἱ μνησθέντες νόμοι, Βελγικὸς καὶ Ἰταλικὸς καὶ τὸ Γαλλικὸν Νομοσχέδιον πρὸς τὰ ἄνω ἀφορῶσι καὶ ἰδία περιέπουσι κατὰ τὸ ἐφικτὸν τὴν ἀσφάλειαν τῶν ὁμολογιούχων.

488. *Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ὁρισμοῦ τῶν ὁμολογιῶν δείκνυται, ὅτι αὗται διαφέρουσιν οὐσιωδῶς τῶν μετοχῶν.*

Ἡ ὁμολογία παρίστησι δάνειον καὶ ἑπομένως ὀφειλὴν τῆς ἑταιρίας πρὸς τὸν κάτοχον. Ἡ δὲ μετοχὴ παρίστησιν ὡς γινώσκομεν ἐκ τῶν ἄνω εἰρημένων, (§ 423), τὸ δικαίωμα ἐπὶ μέρους τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου καὶ ἀπονέμει τῷ κατόχῳ αὐτῶν τὴν ἰδιότητα τοῦ συνεταίρου μετὰ τῶν συμφυῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ μέτοχος εἶνε συνεταῖρος, ὁ δὲ ὁμολογιοῦχος δανειστής. Ἐντεῦθεν ἕπονται τὰ ἑξῆς.

α) Ὅτι οἱ μέτοχοι δικαίωμα ἐπὶ τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου ἔχουσι μόνον ἀφοῦ ἱκανοποιηθῶσι πάντες οἱ δανεισταὶ τῆς ἑταιρίας, ἐν οἷς κατατάσσονται καὶ οἱ ὁμολογιοῦχοι.

β) Ἡ μετοχὴ παράγει προσόδους οὐσιωδῶς μεταβλητὰς, διότι τὸ ποσὸν αὐτῶν ἐξήρτηται ἐκ τῶν καθαρῶν κερδῶν τῆς ἑταιρίας· ἐξ ἐναντίας αἱ ὁμολογίαι κατ' ἀρχὴν δίδουσι δικαίωμα εἰς προσόδους ἀμεταβλήτους, αἵτινες εἶνε οἱ τόκοι τοῦ δανεισθέντος ποσοῦ καὶ ἐνίοτε ἕτερά τινα ὠφελήματα, περὶ ὧν κατωτέρω.

γ) Τῶν ὁμολογιῶν μὴ πληρωθεισῶν κατὰ τὴν λῆξιν, ἢ καὶ αὐτῶν τῶν τόκων καθυστερουμένων, ἡ ἑταιρία δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως. Ἐν ᾧ μὴ πληρωθεισῶν τῶν μετοχῶν ἢ καὶ μὴ διανεμηθέντος μερίσματός τινος, ἡ ἑταιρία δὲν δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς πτώχευσιν, ἐν ὅσῳ ἐνεργεῖ τὰς ἰδίας αὐτῆς πληρωμάς. (Lyon Caen 378· Vidari le soc com **452** *3.)*

489. *Ἡ συλλήβδην ἔκδοσις ὁμολογιῶν, οἵα ἐχαρακτηρίσθη ἀνωτέρω, δὲν πρέπει νὰ συγχέηται μὲ τὴν συνομολόγησιν δανείων, ἢ ἐν γένει χρεῶν πηγαζόντων ἐξ ἰδιαιτέρων δικαιοπραξιῶν. Ἡ πρώτη, γινομένη διὰ προγράμματος καὶ ἀποτεινομένη δημοσίως εἰς τὸν ἐμπορικὸν καὶ τραπεζικὸν κόσμον, ὑπάγεται εἰς τοὺς ἐνταῦθα ἀναφερομένους κανόνας, δι' ὧν σκοπεῖται ἡ ἀποσόβησις πάσης πλάνης δυναμένης νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς πληθύος ταύτης. Ἡ δευτέρα διέπεται, ὡς εἰκός, ὑπὸ τοῦ κοινοῦ δικαίου οἱονδήποτε τύπον καὶ ἂν περιβάλλεται.* (*Ἴδε ἄρθρ. 171 ἐδ. τελευταῖον Ἰταλ. Κώδικος, καὶ ἄρθρ. 76 τοῦ ἡμετέρου νομοσχεδίου*).

490. *Ἀρά γε πρὸς ἔκδοσιν ὁμολογιῶν δέον νὰ ὑπάρχῃ ἐλευθερία ἢ ἀπεναντίας νὰ ὑπάρχωσι περιορισμοὶ καὶ τίνες ; Ἐν ἄλλαις λέξεσι δέον νὰ τηρῆται ἀναλογία τις μεταξὺ τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου καὶ τοῦ τῶν ὁμολογιῶν*

ἢ ν' ἀφίηται ἐλευθέρα ἡ ἔκδοσις ὁμολογιῶν μὴ λαμβανομένου ὑπ' ὄψει τοῦ ποσοῦ τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου ἢ τοῦ καταβληθέντος μέρους αὐτοῦ;

Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν δυσχερεστέρων, δι' ὃ καὶ εὐρεῖα ἐγένετο συζήτησις ἐπ' αὐτοῦ· ἐμορφώθησαν δὲ καὶ ἐγένοντο δεκτὰ διάφορα συστήματα, ὧν τέσσαρα εἶνε τὰ κυριώτερα ἔχοντα καί τινας διακλαδώσεις.

Καθ' ἓν τῶν συστημάτων τούτων πλήρης ἐλευθερία δέον νὰ ἐπικρατῇ κατὰ τὴν ἔκδοσιν ὁμολογιῶν. Ἡ ἔκδοσις αὐτῶν δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ ἀναλογίαν οὔτε πρὸς τὸ ποσὸν τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, οὔτε κἄν πρὸς τὸ καταβληθὲν μέρος αὐτοῦ. Οὐδεὶς περιορισμὸς τίθεται ὡς πρὸς τοῦτο, εἰμὴ ὡς πρὸς ἕτερά τινα ἀντικείμενα ἄσχετα μὲ τὸ προκείμενον ζήτημα. Τὸ σύστημα τοῦτο γίνεται δεκτὸν ὑπὸ τοῦ Γαλλικοῦ νομοσχεδίου (ἄρθρ. 75.)

Κατὰ τὸ δεύτερον σύστημα ἀπαιτεῖται ὡς ὅρος ἐκδόσεως ὁμολογιῶν, ἵνα τὰ τῶν μετοχῶν ποσὰ ὦσι καθ' ὁλοκληρίαν καταβεβλημένα καὶ ἵνα τὰ τῶν ὁμολογιῶν ποσὰ μὴ ὑπερβαίνωσι τὰ καταβεβλημένα ποσὰ τῶν μετοχῶν. Τοῦτο ἐδέξατο ὁ παλαιὸς Ἰταλικὸς νόμος (ἄρθρ. 135).

Κατὰ τὸ τρίτον σύστημα δὲν ἐπιτρέπεται ἔκδοσις ὁμολογιῶν διὰ ποσὸν ὑπερβαῖνον τὸ καταβληθὲν κεφάλαιον. Τοῦτο ἐδέξατο ὁ Βελγικὸς νόμος, περιορίζων τὴν διάταξιν ταύτην εἰς ὡρισμένου εἴδους ὁμολογίας· (ἄρθρ. 68 ἐδ. 3)

Κατὰ τὸ τέταρτον σύστημα ἔκδοσις ὁμολογιῶν δὲν ἐπιτρέπεται διὰ ποσόν, ὑπερβαῖνον τὸ καταβληθὲν κεφάλαιον, (ὡς πρὸς τοῦτο γίνεται δεκτὸν τὸ τρίτον σύστημα). Προστίθεται ὅμως, ὅτι τὸ κεφάλαιον τοῦτο δέον νὰ ὑπάρχῃ κατὰ τὸν τελευταῖον ἐγκριθέντα ἰσολογισμόν. Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο ἡ ἔκδοσις ὁμολογιῶν ἐπιτρέπεται διὰ ποσὸν ἀντίστοιχον πρὸς τὸ καταβληθὲν κεφάλαιον, τῇ ἀφαιρέσει ὅμως τῶν ζημιῶν τῶν προκυπτουσῶν ἐκ τοῦ τελευταίου ἐγκριθέντος

ἰσολογισμοῦ. Ἐν ἄλλαις λέξεσι λαμβάνεται ὑπ' ὄψει κυρίως οὐχὶ τὸ καταβληθὲν κεφάλαιον, ἀλλὰ τὸ ὑπάρχον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκδόσεως. Ἐξαίρεσις ὑπάρχει, ὅταν τὸ ὑπερβάλλον ποσὸν ἀσφαλίζηται ὑπὸ τοῦ κράτους, ἐπαρχιῶν ἢ δήμων δι' ὀνομαστικῶν τίτλων καθ' ὡρισμένους ὅρους. Τὸ σύστημα τοῦτο ἐδέξατο ὁ νέος Ἰταλικὸς Κῶδιξ. (ἄρθρ. **171**).

491. Κυρίως δύο συστήματα εἶνε τὰ προεξέχοντα, καὶ δὴ τ' ἀμέσως ἀντιτιθέμενα ἀλλήλοις, τὸ τῆς ἐλευθερίας καὶ τὸ τῶν περιορισμῶν.

Τὸ τῆς ἐλευθερίας σύστημα στηρίζεται εἰς τὸ ὅτι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τεθῶσι διὰ γενικῶν κανόνων περιορισμοὶ διὰ πάσας τὰς ἀνωνύμους ἑταιρίας. Διότι αἱ ἑταιρίαι ἔχουσι διάφορον προορισμόν. Εἰς τὰς μέν, τὸ κεφάλαιον προώρισται πρὸς πυρισμὸν χρημάτων διὰ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν, εἰς τὰς δέ, προώρισται πρὸς δάνεια. Ἐν ταῖς τελευταίαις δὲν δύναται νὰ τεθῇ περιορισμὸς ἄνευ βλάβης τῆς εὐρύθμου πορείας αὐτῶν. Ἄλλως δὲν εἶνε ἐφικτὸν νὰ τεθῶσι τὰ ὅρια τοῦ κανόνος καὶ τῶν ἐξαιρέσεων ἕνεκα τῆς ποικιλίας τῶν περιπτώσεων. (Ἴδε ἔκθεσιν τῆς ἐπὶ τοῦ Γαλ. Νομοσχεδίου ἐπιτροπῆς ὑπὸ Bojerien, κατὰ πλειοψηφίαν, διότι εἶνε καὶ μειοψηφοῦντα μέλη). (1)

Τὸ σύστημα τῶν περιορισμῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον αὐστηρῶν, κατὰ τ' ἄνω εἰρημένα, στηρίζεται εἰς τὸ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐκδίδωνται ὁμολογίαι διὰ ποσά, μὴ ἐξασφαλιζόμενα ὑπὸ τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν μόνην ἐγγύησιν τῶν δανειστῶν τῆς ἑταιρίας.

492. Ποῖον τὸ ὀρθότερον σύστημα;

Εἶνε δυσχερὴς ἡ ἀπόλυτος ἐπὶ τούτου ἀπόφανσις.

Ἐν πρώτοις ἀναγκαία ἡ ἑξῆς παρατήρησις.

---

(1) Τὸ σύστημα τῆς ἐλευθερίας ἐδέξατο καὶ τὸ ἐν Παρισίοις διεθνὲς Συνέδριον τοῦ 1889.

Τότε μόνον εἶνε ὀρθὸν ὑπὸ θεωρητικὴν ἔποψιν νὰ προσφεύγωσιν αἱ ἑταιρίαι εἰς ἔκδοσιν ὁμολογιῶν, ὅταν ἔχωσι καταβληθῇ ὁλόκληρα τὰ ποσὰ τῶν μετοχῶν. Διότι ἐν ὅσῳ δύνανται νὰ πορίζωνται χρήματα ἐκ τῶν μετόχων διὰ τῆς ὑποχρεώσεως αὐτῶν εἰς καταβολὴν τῶν καθυστερουμένων δόσεων, εἶνε βλαπτικὸν πρὸς κάλυψιν τοῦ ἀνεπαρκοῦς ἐνεργητικοῦ ν' αὐξάνηται τὸ παθητικὸν τῶν ἑταιριῶν, ἐν ᾧ εἶνε δυνατὴ ἡ ἀπόκτησις χρημάτων ἐκ τῶν ἰδίων μέσων τῆς ἑταιρίας· ἀλλ' αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι, καὶ δὴ ὁ νέος Ἰταλικὸς Κῶδιξ, κατ' ἀντίθεσιν τοῦ παλαιοῦ, ὡς εἴρηται, ἀπήτησαν ὡς ὅρον ἐκδόσεως τῶν ὁμολογιῶν, οὐχὶ τὴν καταβολὴν ὁλοκλήρου τοῦ ποσοῦ τῶν μετοχῶν, ἀλλὰ τὴν καταβολὴν τοῦ ἐν ἀρχῇ μέρους αὐτοῦ, ἀρκεῖ τὸ μέρος τοῦτο νὰ ὑπάρχῃ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκδόσεως.

Ἀλλὰ καὶ τούτου τεθέντος, τί δέον εἰπεῖν ὡς πρὸς τὸ σύστημα, καθ' ὃ δὲν ἐπιτρέπεται ἔκδοσις ὁμολογιῶν διὰ τὸ ὑπερβάλλον ποσόν;

Ὀρθότερον νομίζω, ἵνα τὸ σύστημα τοῦτο μὴ ἐφαρμόζηται ἐν πάσαις ταῖς ἀνωνύμοις ἑταιρίαις.

Τὸ σύστημα δέον νὰ ὑπάρχῃ, ἀλλὰ μετ' ἐξαιρέσεων. Ἰδίως δέον νὰ γείνῃ ἐξαίρεσις ἐπὶ τῶν ἡμετέρων προνομιούχων Τραπεζῶν καὶ ἐπὶ τῶν κτηματικῶν· διότι αὗται εἶνε πιστωτικὰ καθιδρύματα, ἔργον ἔχοντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, τὸ χορηγεῖν δάνεια ἐνυπόθηκά τε καὶ μή, ἑπομένως δέον ν' ἀφεθῇ αὐτοῖς ἐλευθερία εἰς τὸ ἐκδίδειν ὁμολογίας διὰ ποσὰ πολλῷ ἀνώτερα τῶν ἑταιρικῶν αὐτῶν κεφαλαίων, ἵνα διὰ τοῦ μέσου τῶν ὁμολογιῶν προμηθεύωνται νὰ μέσα, τὰ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν τείνοντα. Ἄλλως τιθεται φραγμὸς εἰς τὴν ἔκτασιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν. Ἔστωσαν ὡς παραδείγματα τὰ ἑξῆς δύο. α) Τὸ τῆς ἡμετέρας Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἥτις ἔχουσα κεφάλαια 20,000 000, ἔχει ἐκδεδομένας ὁμολογίας πολλαπλασίας τούτου, ἤτοι 72,000,000· καὶ β) Τὸ τῆς Γαλλικῆς ἑταιρίας Credit fon-

cier, ὅπερ *κεφάλαια μὲν ἔχει φραγ. 170,000,000, δ-μολογίας δὲ φράγ. 3,009,000,000. Πόση βλάβη ἤθελεν ἐπέλθει ταῖς εὐημερούσαις ταύταις τραπέζαις, ἐὰν ἐδεσμεύετο διὰ νόμου ἡ ἐλευθερία αὐτῶν περὶ τὴν ἔκδοσιν δμολογιῶν ;*

Κατὰ ταῦτα τὸ ἡμέτερον νομοσχέδιον (ἐν ἄρθρ. 76), δεχόμενον κατ' ἀρχὴν τὸ Σύστημα τοῦ 'Ιταλικοῦ 'Εμπορικοῦ Κώδικος, (ἄρθρ. 171), ὅτι δηλαδὴ ἡ ἀνώνυμος ἑταιρία δὲν δύναται νὰ ἐκδίδῃ τίτλους δμολογιῶν διὰ ποσὸν ὑπερβαῖνον τὸ καταβληθὲν .... κεφάλαιον, προστίθησι κατὰ τροποποίησιν τοῦ ἄνω Κώδικος τὰ ἑξῆς δύο ἐδάφια. «Ἡ διὰ νόμου χορηγηθεῖσα ἤδη ἑταιρίᾳ τινὶ ἄδεια πρὸς ἔκδοσιν μείζονος ποσοῦ δμολογιῶν ἐξακολουθεῖ ἰσχύουσα διὰ τὴν γενομένην ἤδη ὑπέρβασιν. Ἡ διὰ μεῖζον ποσὸν ἔκδοσις δμολογιῶν ἐν τῷ μέλλοντι δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ταῖς ἑταιρίαις διὰ νόμου δρίζοντος τοὺς καταλλήλους ὅρους.»

493. *'Εξεταστέαι νῦν αἱ διατυπώσεις, αἱ ὑπὸ τῶν νεωτάτων νομοθεσιῶν ἀπαιτούμεναι πρὸς ἔκδοσιν δμολογιῶν.*

Αὗται σαφέστατα συνοψίζονται ἐν τῷ 'Ιταλικῷ Κώδικι ὡς ἑξῆς.

1) Ἡ ἔκδοσις δμολογιῶν, καίπερ προνοουμένη ὑπὸ τοῦ ἑταιρικοῦ καταστατικοῦ, δὲν δύναται νὰ γείνῃ ἄνευ ἀποφάσεως τῆς Γενικῆς συνελεύσεως· ἀπαιτεῖται δὲ πρὸς τοῦτο ἡ ἑξῆς πλειοψηφία. Παρουσία μετόχων ἀντιπροσωπευόντων τὰ τρία τέταρτα τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου καὶ αἱ ψῆφοι τῶν παρόντων μετόχων ἀντιπροσωπευόντων τοὐλάχιστον τὸ ἥμισυ τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου. 'Εὰν ἡ ἔκδοσις γίνηται διὰ δημοσίας ἐγγραφῆς, ἡ ἀπόφασις αὕτη μετὰ τῆς κατωτέρω ἀναφερομένης διακηρύξεως, δέον νὰ κατατεθῇ παρὰ τῷ Πρωτοδικείῳ πρὸς καταχώρισιν. Ἡ ἀπόφασις τῆς Συνελεύσεως δὲν ἔχει ἀποτέλεσμα εἰμὴ ἀπὸ τῆς καταχωρίσεως αὐτῆς ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ἑταιριῶν. (ἄρθρ. 172.)

2) Οἱ διοικηταί, ὅπως προβῶσιν εἰς τὴν ἔκδοσιν ὁμολογιῶν διὰ δημοσίας ἐγγραφῆς, δέον νὰ δημοσιεύωσι διακήρυξιν, ἀναφέρουσαν τὸ ὄνομα, τὸ ἀντικείμενον καὶ τὴν ἕδραν τῆς ἑταιρίας, τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον, τὴν χρονολογίαν τοῦ καταστατικοῦ καὶ τῶν τροποποιούντων αὐτὸ ἐγγράφων καὶ τὰς χρονολογίας τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν, τὴν κατάστασιν τῆς ἑταιρίας κατὰ τὸν τελευταῖον ἐγκριθέντα ἰσολογισμόν, τὸ ὁλικὸν ποσὸν τῶν ἐκδοθησομένων ὁμολογιῶν, τὸν τρόπον τῆς πληρωμῆς αὐτῶν καὶ τὴν ὀνομαστικὴν ἀξίαν ἑκάστης μετὰ τοῦ τόκου, ὃν θέλουσιν ἀποφέρει, καὶ ἐὰν εἶνε ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι, καὶ ἐπὶ τέλους τὴν χρονολογίαν, καθ' ἣν ἐδημοσιεύθη ἡ ἀπόφασις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, δι' ἧς ἐνεκρίθη ἡ ἔκδοσις (ἄρθρ. 173).

3) Αἱ ἐγγραφαὶ τῶν ὁμολογιῶν δέον νὰ γίνωνται ὑπὸ ἕν ἢ πλείονα ἀντίτυπα τῆς ὡς ἄνω διακηρύξεως (ἄρθρ. 174).

καὶ 4) Οἱ τίτλοι τῶν ὁμολογιῶν περιέχουσιν ὅσα καὶ ἡ διακήρυξις, ὡς καὶ πίνακα τῶν πληρωμῶν κεφαλαίου καὶ τόκων. (ἄρθρ. 175).

494. Αἱ διατυπώσεις αὗται ἐκτίθενται τόσον σαφῶς, ὥστε δὲν χρήζουσιν ἑτέρας ἐξηγήσεως.

Παρ' ἡμῖν τὰς διατυπώσεις κανονίζουσι τὰ ἑταιρικὰ καταστατικά, καὶ δὴ τὰ τῶν μεγάλων τραπεζῶν.

Ἀναφέρομεν ἐνταῦθα τὰ τῶν ἄρθρων 38—41 τοῦ καταστατικοῦ τῆς Τραπέζης Ἠπειροθεσσαλίας.

Κατ' αὐτὰ ἡ Τράπεζα δύναται νὰ προμηθευθῇ νέα κεφάλαια δανειζομένη δι' ἐκδόσεως ὁμολογιῶν (obligations) μέχρι ποσότητος πενταπλασίας τοῦ δι' ἐνυπόθηκα δάνεια ὡρισμένου μετοχικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου. Τὰ νέα δὲ ταῦτα κεφάλαια χρησιμεύουσιν ἀποκλειστικῶς εἰς δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ καὶ ἐνεχύρῳ. Αἱ ὁμολογίαι αὗται, ὧν ἡ προθεσμία δὲν δύναται νὰ εἶνε βραχυτέρα τοῦ ἑνὸς ἔτους, περιέχουσι. α) Τὸ ποσὸν τοῦ δανεισθέντος εἰς τὴν Τράπεζαν κεφαλαίου.

β) Τὸν χρόνον καὶ τὸν τρόπον τῆς πληρωμῆς αὐτοῦ. γ) Τὸ ποσὸν καὶ τὴν λῆξιν τοῦ τόκου, καὶ δ) Τὰς ἀμοιβὰς ἢ τυχαῖα κέρδη διὰ λαχείου (lots) ἄν κατὰ τὴν ἔκδοσιν αὐτῶν συμφωνηθῇ καὶ τοιούτου εἴδους ἀπολαβή. Ἴδε ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο τὰς τοῦ νέου νόμου τοῦ 1887 διατάξεις ἐν τῇ ἑπομένῃ παραγράφῳ. Ἡ ὀνομαστικὴ ἀξία τῶν ὁμολογιῶν ὁρίζεται εἰς δραχμὰς 300 καὶ ἐπέκεινα. Ὁ τόκος τῶν ὁμολογιῶν ὁρίζεται καὶ πληρώνεται καθ' ἑξαμηνίαν, παύει δὲ αὐτοδικαίως κατὰ τὴν λῆξιν τῆς προθεσμίας αὐτῶν, μέχρις οὗ ζητηθῇ ἡ ἐξαργύρωσις. Αἱ ὁμολογίαι εἶνε δεκταὶ παρὰ τῆς Τραπέζης καὶ πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας αὐτῶν εἰς πληρωμὴν ἐναποθήκων δανείων. Ἔπρεπε νὰ ὁρίζηται καὶ τοῦτο ὅτι ἡ Γενικὴ Συνέλευσις ἐπιτρέπει ἑκάστοτε τὴν ἔκδοσιν ὁμολογιῶν δι' εἰδικῆς πλειοψηφίας, ὡς ὁρίζει ὁ Ἰταλικὸς Κῶδιξ. Βεβαίως δὲ ἡ ἔκδοσις δέον νὰ ἐγκρίνηται παρ' ἡμῖν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὸ ἄρθρ. 37 τοῦ Ἐμπορ. νόμου.

495. Συνήθως ὁρίζεται ἐν τοῖς καταστατικοῖς καὶ ἐν τοῖς εἰδικοῖς νόμοις ὅτι οἱ τίτλοι τῶν ὁμολογιῶν γίνονται ἀπαιτητοὶ διὰ κληρώσεως. Προστίθεται δὲ ἐνίοτε καὶ τοῦτο, ὅτι ἐκ τῆς κληρώσεως ἐξαρτᾶται καὶ λαχεῖόν τι. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει αἱ ὁμολογίαι καλοῦνται λαχειοφόροι ὁμολογίαι.

Πρὸ τοῦ νόμου ΑΧΛ τῆς 30 Δεκεμβρίου 1887 ἐπετρέποντο ἐν ταῖς ὁμολογίαις τὰ ἐν λόγῳ λαχεῖα. Ὑπῆρχε μὲν τὸ Διάταγμα τῆς 20 Ὀκτωβρίου 1836, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀπηγόρευε τὴν προσάρτησιν τοιούτων λαχείων ἐν ταῖς ὁμολογίαις ἀλλ' ἁπλῶς ὑπέβαλλε τὰ ἐν αὐτῷ ὁριζόμενα λαχεῖα εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς ἀρχῆς.

Ἀλλ' ὁ ῥηθεὶς νόμος ΑΧΛ τοῦ 1887 ἀπηγόρευσε τὰ λαχεῖα ἐν γένει, ὡς καὶ τὰς ἐν αὐτῷ ὁριζομένας ἀμοιβάς, πλὴν ὅταν εἰδικὸς νόμος ἐπιτρέπῃ ταῦτα πάντα. Ἐν τῇ ἀπαγορεύσει τῶν λαχείων τούτων ἔγκειται προδήλως ἡ ἀπαγόρευσις

τῶν λαχειοφόρων ὁμολογιῶν, αἵτινες καλοῦνται οὕτως ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν προσαπονέμονται ὑπέρογκα ποσὰ ταῖς ὁμολογίαις, ὧν οἱ ἀριθμοὶ ἐξάγονται πρῶτοι κατὰ τὴν κλήρωσιν. Ἐνταῦθα ὑπάρχει ἀκριβῶς ὁ τοῦ λαχείου χαρακτήρ. Καὶ τοῦτο κυρίως ὁ νομοθέτης προέθετο διὰ τῆς ἐν λόγῳ ἀπαγορεύσεως ἐχούσης ὡς ἑξῆς· ἄρθρ. 1ον. Ἀπαγορεύεται ἡ σύστασις οἱουδήποτε λαχείου καὶ πᾶσα ἔκθεσις πρὸς πώλησιν ἢ κυκλοφορία τίτλων ἀναγνωρίσεως δικαιώματος ἢ ἀποδοχὴ ἐράνων ἐπὶ λαχείου συσταθέντος ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Τίς ὁ λόγος τοῦ νόμου;

Τὰ λαχεῖα ἐπιφέρουσιν ἐπιβλαβῆ ἀποτελέσματα. Δι' αὐτῶν ἐπαγγέλλονται ὑπέρογκα κέρδη ἐξαρτώμενα ἐκ τύχης ἀντὶ εὐτελοῦς χρηματικῆς καταβολῆς· οἱ δὲ ἁπλούστεροι ποθοῦντες ἵνα διὰ τοῦ μέσου τούτου ἀκόπως καὶ ταχέως πλουτήσωσι, γίνονται πολλάκις θύματα, λαμβάνοντες μέρος εἰς ἐπικινδύνους κερδοσκοπικὰς ἐπιχειρήσεις. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὅταν αἱ ἐπαγγελίαι αὗται συνδέωνται καὶ πρὸς λαχεῖα συσταθέντα ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ὧν πολλὰ εἶνε ἀμφιβόλου φερεγγυότητος. (αἰτιολ. ἔκθεσις ἐν Ἐφ. τῆς Βουλῆς 1888 Σελ. 136).

Ὁ νόμος δὲν ἀρκεῖται εἰς μόνην τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν κυρίως καλουμένων λαχείων, ἀλλὰ προστίθησιν ἐν ἄρθρῳ 2 καὶ τὰ ἑξῆς· «Ὑπὸ τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην ὑπάγεται ἡ ἔκδοσις μεταβιβάσεως ἢ κυκλοφορία οἱουδήποτε τίτλου ἀναγνωρίζοντος ἀμοιβὰς (primes) ἐπιπροσθέτους εἰς ἄλλην ὑποχρέωσιν ἢ πλεονεκτήματα ἐξαρτώμενα ἐκ κληρώσεως ἢ οἱουδήποτε ἄλλου τρόπου ἐκκυβεύσεως.»

Δι' αὐτῆς ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα καταστέλλεται ἡ σύστασις δανείων διὰ τῆς ἐκδόσεως ὁμολογιῶν ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς παροχῆς ἀμοιβῶν (primes) κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄρθρου τούτου ὑπὲρ ὡρισμένου ἀριθμοῦ ὁμολογιῶν, προσδιωρισμένου διὰ κληρώσεως.

Τὸ ἄρθρον δὲ 3ον ἀναφέρει τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ἐπι-

τρέπονται τ' ἀνωτέρω. «Μόνον δι' εἰδικοῦ νόμου ἐπιτρέπεται ἡ σύστασις λαχείου καὶ ἡ ἔκδοσις ἢ κυκλοφορία τῶν ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ ἀναφερομένων τίτλων.»

Ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ ἀναφέρεται ἐξαίρεσις ἡ ἑξῆς. «Ἐξαιροῦνται τὰ λαχεῖα ὑπὲρ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας, κανονιζόμενα διὰ Β. Διατάγματος.»

Ὁ νόμος ἐν ἄρθρῳ 4 προβαίνει καὶ περαιτέρω ἀπαγορεύων καὶ ἕτερον μέσον προσθέτου συναλλαγῆς τῆς καλουμένης πωλήσεως τύχης (promesses). Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἔχει ὡς ἑξῆς. «Ἀπαγορεύεται ἡ ἔκδοσις, ἔκθεσις πρὸς πώλησιν καὶ πᾶσα κυκλοφορία οἱουδήποτε ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου, διὰ τοῦ ὁποίου μεταβιβάζονται ἢ ἀναλαμβάνεται ὑποχρέωσις πρὸς μεταβίβασιν δικαιωμάτων ἐπὶ κερδῶν ἢ ἀμοιβῶν ἐξαρτωμένων ἐκ κληρώσεως ἢ ἄλλου τρόπου ἐκκυβεύσεως, ἢ τῶν τίτλων, ἐφ' ὧν στηρίζονται δικαιώματα τοιαῦτα». Ὁ νόμος ἀπαγορεύει τὴν διὰ μόνου τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου ἀναφερομένην ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ συναλλαγήν, ἥτις περιεκαλύφθη ὑπὸ τὸν τύπον τοῦ ἐκδοθέντος πρὸς τοῦτο ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου. (Ἴδε αἰτιολογικὴν ἔκθεσιν αὐτ.)

Τὸ ἄρθρον 5ον ὁρίζει τὰς συνεπείας τῆς παραβάσεως τῶν ἀνωτέρω διατάξεων ὡς ἑξῆς. «Ἐν περιπτώσει παραβάσεως τῶν ἀνωτέρω διατάξεων ἐπιβάλλεται χρηματικὴ ποινὴ δραχμῶν πεντήκοντα μέχρι τριακοσίων· ἐν ὑποτροπῇ δὲ χρηματικὴ ποινὴ τριακοσίων μέχρις ἑξακοσίων δραχμῶν, φυλάκισις δύο μέχρις ἓξ μηνῶν καὶ στέρησις τῆς ἀδείας τοῦ ἐπαγγέλματος, ὅπερ ἐξήσκει ὁ παραβάτης ἐπὶ τρεῖς μῆνας μέχρις ὀκτώ. Τοὺς ἀνωτέρω τίτλους ὁπουδήποτε ἤθελον ἀνακαλυφθῇ, ὀφείλει νὰ κατάσχῃ ἡ ἀρμοδία ἀρχὴ συνταχθησομένης περὶ τούτου ἐκθέσεως καὶ ὑπογραφομένης παρὰ τῆς κατασχούσης ἀρχῆς καὶ δύο ἄλλων μαρτύρων, ἄν παρευρεθῶσι τοιοῦτοι. Πᾶσα δὲ σύμβασις κατὰ παράβασιν τῶν ἀνωτέρω διατάξεων συναφθεῖσα εἶνε ἄκυρος. Γίνεται ἐπίσης κατάσχεσις τῶν

ἀντικειμένων τοῦ λαχείου, ἄν ὦσι κινητά, καὶ ἀποστέλλονται ταῦτα πρὸς τὸν εἰσαγγελέα τοῦ Πλημμελειοδικείου, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποίου ἐπεβλήθη ἡ κατάσχεσις.»

496. *Τί λέγουσιν ὡς πρὸς ταῦτα οἱ ἀλλοδαποὶ νόμοι ;*

Καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἀπαγορεύονται τὰ λαχεῖα ὑπὸ τοῦ Νόμου τῆς 21 Μαΐου 1836. Ἡ δ' ἔκδοσις ὁμολογιῶν, ἐν αἷς προσαπονέμονται ἀδρότατα ποσὰ εἰς ἐκείνας, ὧν οἱ ἀριθμοὶ ἐξάγονται πρῶτοι κατὰ τὴν κλήρωσιν, συνενοῖ πάντας τοὺς χαρακτῆρας τοῦ λαχείου." Αρα ἀπαγορεύεται· πλὴν ὅταν ὑπάρξῃ εἰδικὸς νόμος. Ὡς πρὸς τοῦτο ἐφαρμόζονται πληρέστατα, ὅσα καὶ παρ' ἡμῖν, ὡς εἴρηται.

Τί γίνεται ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ τῶν ὁμολογιῶν τῶν ἐκδιδομένων μετ' ἀμοιβῶν obligations avec primes ;

Ἡ λέξις primes *δύναται νὰ μεταφρασθῇ* **ἐπικέρδιον ἐκτίσεως**· *οὕτω καλεῖται ἰδίᾳ ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ποσοῦ τῆς ἐκδόσεως καὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ καταβλητέου ὑπὸ τῆς ἑταιρίας κατὰ τὴν κλήρωσιν, π. χ. ἡ ἔκδοσις ἐγένετο διὰ 400 δραχμάς· ἡ καταβολὴ διὰ 500. Ἐπὶ τοῦ λαχείου, τῶν μὲν ἀπόλλυται καθ' ὁλοκληρίαν ἡ καταβολή, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου ἄλλοι ἀπολαμβάνουσι κέρδος. Ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὁμολογιῶν μετ' ἀμοιβῶν, πάντες λαμβάνουσι τὸ κεφάλαιον καὶ ἀμοιβὴν τῆς ἐξοφλήσεως. Ὁ κλῆρος προσδιορίζει μόνον τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν ἡ ἀμοιβὴ καταβάλλεται ἑκάστῳ." Αρα ἡ ἐν λόγῳ ἀμοιβὴ δὲν ἐξομοιοῦται πρὸς λαχεῖον· ἑπομένως ἐπιτρέπεται, πλὴν ὅταν εἶνε οὐσιωδῶς ἐπηυξημένη, ἤτοι ὑπερβολική, ὅπερ ἀπόκειται τῇ τοῦ δικαστηρίου τῆς οὐσίας κρίσει.* (Ἴδε Lyon Caen 378· *καὶ μετάφρασιν Μπαλάνου καὶ Μελισσουργοῦ αὐτόθι.* Vavasseur 544-546. *Ἀκυρ. 14 Ἰανουαρίου 1876.* Dalloz 1876. 1. 185.)

Τί δρίζει ὁ Βελγικὸς νόμος ;

Οὗτος ἐν ἄρθρῳ 68 ἀπαγορεύει τὰ μετὰ λαχείου δάνεια. Τὰ δὲ μετ' ἀμοιβῶν (a primes) *ἐπιτρέπει μόνον ὑπὸ τοὺς

ἑξῆς ὅρους. 1) Αἱ ὁμολογίαι δέον ν' ἀποφέρωσι τόκον τοὐλάχιστον 3 τοῖς %. 2) Πᾶσαι αἱ ὁμολογίαι δέον νὰ ὦσιν ἐξοφλητέαι διὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν καὶ 3/ Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐπιχειρήσεως τὸ χρεωλύσιον τὸ προωρισμένον πρὸς ἀπόσβεσιν τῶν ὁμολογιῶν καὶ πρὸς πληρωμὴν τῶν τόκων δέον νὰ εἶνε τὸ αὐτό. Οἱ περιορισμοὶ οὗτοι ἀπῃτήθησαν ἵνα μὴ ἡ ἔκδοσις ὁμολογιῶν ἐξοφλητέων διὰ κλήρου εἰς ὅριον ἀνώτερον τῆς τιμῆς τῆς ἐκδόσεως μεταπίπτῃ εἰς λαχεῖον. Οὕτω ὁ 1ος ὅρος ἤτοι ὁ περιορισμὸς τοῦ τόκου εἰς 3 τοῖς %, ἐλαττοῖ τὸ τυχηρὸν στοιχεῖον (élément aléatoire.) *Ὡσαύτως ὁ 2ος ὅρος, ἤτοι ὁ τῆς ἰσότητος, ἀποκρούει τὸν τοῦ λαχείου χαρακτῆρα. Διὰ τοῦ 3ου ὅρου τὸ χρέος τῆς ἑταιρίας ἐλαττοῦται μικρὸν κατὰ μικρὸν καὶ παύει διὰ τῆς ἀποσβέσεως μεθ' ὡρισμένον ἀριθμὸν ἐτῶν.* (Namur 1158-1161, *ἔνθα ἀναπτύσσεται πλειότερον ἡ ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 68.*)

497. *Ἐξεταστέα ἐνταῦθα τὰ ἑξῆς δύο ζητήματα.*

ά/ Ἡ μετὰ τὴν κλήρωσιν ὁμολογίας τινὸς μεταβίβασις αὐτῆς ἐν ἀγνοίᾳ τῆς κληρώσεως καὶ τοῦ λαχόντος κέρδους, συνεπάγεται ἆρά γε καὶ τὴν μεταβίβασιν τῶν κερδῶν τῷ νέῳ κομιστῇ;

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐνδιαφέρει λίαν, ὅταν μάλιστα πρόκειται περὶ λαχειοφόρων ὁμολογιῶν, οἷαι εἶνε π. χ. αἱ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, ὅτε ἡ ἐκποίησις καθίσταται τὰ μάλα βλαπτικὴ διὰ τὸν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς κληρώσεως πωλήσαντα. Ἀναφαίνεται δ' ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν ὁ πωλήσας τὸν τίτλον τῆς ὁμολογίας μανθάνων ὅτι εἶχε κληρωθῇ, ἐμφανίζεται τῇ ἑταιρίᾳ, ἀξιῶν τὴν πρὸς τὸν ἀγοραστὴν παρακώλυσιν τῆς πληρωμῆς. Δυσχερεστάτη ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου. Ἐν Γαλλίᾳ ὑποστηρίζεται ὑπὸ ἐγκριτων συγγραφέων ἡ ἀποφατικὴ γνώμη ὑπὲρ τοῦ ἀκύρου τουτέστι τῆς μεταβιβάσεως ταύτης διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους. Ἐφαρμοστέοι λέγουσιν ἐπὶ τοῦ προκει-

μένου οἱ περὶ ἀγοραπωλησίας κανόνες. Ἀμφότεροι οἱ συμβαλλόμενοι ὑποτίθεται ὡς ἐνεργήσαντες ἐν ἀγνοίᾳ τῆς κληρώσεως. Ἆρα προστατευτέοι ἐξ ἴσου. Ποῖον τὸ ἀντικείμενον τῆς συμβάσεως; Ὁ πωλητὴς προέθετο νὰ ἐκχωρήσῃ, ὁ δὲ ἀγοραστὴς ν' ἀποκτήσῃ τίτλον παριστῶντα πίστωσιν διαπραγματεύσιμον, ἔντοκον καὶ ἐξοφλητέον μετὰ τῶν ἀμοιβῶν καὶ κερδῶν, δι' ἃ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐκδόσεως τοῦ τίτλου ἡ ἑταιρία ὑπεχρεώθη. Ἐὰν ὁ τίτλος δὲν ὑπάρχῃ πλέον ὑπὸ τοὺς ἄνω ὅρους, ἐὰν τουτέστι συνεπείᾳ τῆς κληρώσεως δὲν εἶνε διαπραγματεύσιμος, μήτε παραγωγὸς τόκων, μήτε δεκτὸς πρὸς πορισμὸν ἀμοιβῶν καὶ κερδῶν, ὁ πωλητὴς ἐξεχώρησε καὶ ὁ ἀγοραστὴς ἐκτήσατο ἕτερόν τι παρὰ τὸ ἀναγόμενον εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς συμβάσεως. Ἆρα ὑπάρχει πλάνη ἐπὶ τῆς οὐσίας τοῦ πωληθέντος ἀντικειμένου καὶ ἑπομένως ἀκυρότης τῆς συμβάσεως. Ἀμφότεροι οἱ ἔχοντες συμφέρον δύνανται νὰ προκαλέσωσι τὴν ἀκυρότητα, ὁ δὲ τίτλος δέον νὰ δοθῇ τῷ πωλητῇ, ἵνα ζητήσῃ τὴν ἐξόφλησιν τῆς ὁμολογίας καὶ τῶν συναφῶν δικαιωμάτων. Ὁ δὲ ἀγοραστὴς δικαιοῦται εἰς ἀποζημίωσιν διὰ τὴν ζημίαν τὴν ἐκ τῆς ἀκυρότητος προκύψασαν αὐτῷ. (Buchere des valeurs mobilieres ἐκδ. 2 § 810. Folleville Titres au porteur § 282. Ἀκυρ. 8 Μαρτίου 1858.)

Ἡ γνώμη αὕτη ἢ ἄλλως τε κατ' οὐσίαν δικαία ὑποτίθησιν ὅτι ἡ κληρωθεῖσα ὁμολογία εἶνε οἱονεὶ ἀπεσβεσμένη, μὴ δυναμένη νὰ καταστῇ διαπραγματεύσιμος ἀλλὰ περιποιοῦσα ἁπλῶς τὸ δικαίωμα τῷ κατὰ τὸν χρόνον τῆς κληρώσεως κυρίῳ ν' ἀπαιτήσῃ τὸ κεφάλαιον. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται καὶ ἡ αἰτιολογία τῆς γνώμης ταύτης ἡ ἀναγομένη εἰς τὴν οὐσιώδη πλάνην περὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς συμβάσεως. Διότι ἄλλως αἱ ἀμοιβαὶ καὶ τὰ κέρδη ἤθελον θεωρεῖσθαι ὡς παρακολούθημα τοῦ ἀντικειμένου, ἤτοι τοῦ τίτλου τῆς ὁμολογίας, ἅτινα ὡς παρακολουθήματα ἤθελον

συμμεταβαίνει τῷ ἀγοραστῇ. Ἀλλ' εἶνε λίαν ἀμφίβολον ἂν πρέπῃ νὰ θεωρηθῇ δτίτλος κληρωθείσης δμολογίας ὡς ἀποσβεσθείς, ἐλλειπούσης νομοθετικῆς διατάξεως ὡς πρὸς τοῦτο. Μᾶλλον ἄρα θεωρητέος δ τίτλος ὡς παράγων τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ καὶ μετὰ τὴν κλήρωσιν. Ἔπειτα κατὰ τὰς ἀρχὰς τὰς ἀπορρεούσας ἰδίᾳ ἐκ τοῦ ἡμετέρου νόμου τοῦ 1885 εἶνε δυσχερές πως ν' ἀποδέξηται τις τὴν ἄνω λύσιν, λέγων ὅτι ἡ ἐκδότις ἑταιρία ἐπὶ τῇ ἀξιώσει τοῦ πωλητοῦ δύναται ν' ἀρνηθῇ τὴν καταβολὴν τῷ καλῆς πίστεως τρίτῳ διακατόχῳ τοῦ τίτλου. Ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχει δ νόμος τῆς 15 Ἰουνίου 1872 περὶ ἀπωλείας ἀνωνύμων χρεωγράφων, καθ' ὃν μετὰ τὴν εἰς τὸ συνδικάτον τῶν Παρισίων κοινοποίησιν τῆς ἀνακοπῆς περιεχούσης τὰς περὶ στερήσεως τοῦ τίτλου δηλώσεις, ἀπαγορεύεται πᾶσα διαπραγμάτευσις ἢ μεταβίβασις αὐτοῦ (ἄρθρ. 11 καὶ 12.) Ἡ διάταξις αὕτη ἐξ ἀναλογίας λαμβανομένη καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου βοηθεῖ κἄπως τοὺς Γάλλους συγγραφεῖς εἰς τὴν ἐναντίαν ἐκδοχήν. Παρ' ἡμῖν ὅμως νόμος τοιοῦτος δὲν ὑπάρχει. Ὁ δὲ νόμος τοῦ 1885, ὡς εἴρηται, ἀνθίσταται εἰς τοῦτο. Ἄρα ἡ καταφατικὴ λύσις δοτέα. (Ἴδε καὶ μονογρ. Σημίτη Σελ. 193). Καὶ οὗτος δέχεται τὴν καταφατικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος.

Ἐννοεῖται ὅτι κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἐκδοχὰς δ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς κληρώσεως μεταβιβάσας τὸν τίτλον ἔχει προσωπικὴν ἀγωγήν, π. χ. περὶ ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις. Ἐφαρμοστέαι δὲ αἱ γενικαὶ περὶ ἀποζημιώσεως ἀρχαί. Ὁ Buchere ἐπὶ τούτου ἀποφαίνεται ὅτι τὸ ἀληθὲς μέσον ἀποζημιώσεως συνίσταται εἰς τὸ ν' ἀποδοθῇ τῷ πωλητῇ τίτλος ὅμοιος πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις κατέστη ἀντικείμενον τῆς πωλήσεως παράγων ἀπόλαυσιν τόκων ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐποχῆς καὶ τὰ αὐτὰ τυχηρὰ κέρδη καὶ ἀμοιβάς. (αὐτ.)

498. β'.) Τί γίνεται ἐὰν μετὰ τὴν κλήρωσιν τοῦ τίτλου τῆς δμολογίας κατεβλήθησαν τυχὸν ὑπὸ τῆς ἑταιρίας τόκοι;

Σπάνιον μὲν εἶνε ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀδύνατον τὸ νὰ πληρώσῃ ἑταιρία τις ἐκ πλάνης τόκους ὁμολογίας κληρωθείσης εἰς κομιστὴν ἐν ἀγνοίᾳ ὄντα τῆς κληρώσεως, καὶ δὴ τοῦ ἀποκτηθέντος πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ κεφαλαίου δικαιώματος. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δύναται ἡ ἑταιρία νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν διὰ τῆς τοῦ ἀχρεωστήτου ἀπαιτήσεως;

Οἱ μέν, ἐν οἷς καὶ τὸ Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας (29 Ἰουλίου 1879), ἀποφαίνονται καταφατικῶς· διότι κατὰ τοὺς εἰδικοὺς νόμους περὶ ὁμολογιῶν καὶ κατὰ τὰ καταστατικὰ οἱ τόκοι παύουσι μετὰ τὴν κλήρωσιν. Μόνον δὲ τὸ κεφάλαιον καθίσταται ἀπαιτητόν. Ἆρα ἡ ἐκ πλάνης γενομένη καταβολὴ τῶν τόκων ἀποτελεῖ ἀχρεώστητον καὶ δικαιοῖ τὴν ἑταιρίαν ν' ἀναζητήσῃ αὐτοὺς παρὰ τοῦ πρὸς ὃν κατέβαλεν, ἢ νὰ κρατήσῃ τὸ ποσὸν τοῦτο ἐκ τοῦ κεφαλαίου, ὅταν ζητηθῇ ἡ ἐξόφλησις αὐτοῦ.

Οἱ δέ, ἐν οἷς καὶ ὁ Buchere, *ἀποφαίνονται ἀποφατικῶς. Διότι δὲν ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα οἱ ὅροι τοῦ ἀχρεωστήτου καὶ δὴ οἱ τοῦ ἄρθρου 1376 τοῦ Γαλλικοῦ Κώδικος, εἰς ὃ ὁ ἄνω συγγραφεὺς παραπέμπει. Διότι ἡ ἑταιρία ἐξηκολούθησε παρέχουσα τόκον τῷ κομιστῇ ἄνευ εἰδοποιήσεως αὐτοῦ ὅτι τὸ κεφάλαιον συνεπείᾳ τῆς κληρώσεως εἶνε εἰς τὴν διάθεσίν του. Ἆρα δὲν δύναται ν' ἀξιοῖ, ὅτι οἱ τόκοι ἐλήφθησαν μὴ προσηκόντως. Ἄλλως ἠδύνατο ἡ ἑταιρία ν' ἀπαλλαγῇ τῆς καταβολῆς τῶν τόκων, ἐξοφλοῦσα τὸ κεφάλαιον. Ἠρνήθη ἐκ πλάνης ἴσως νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς ἐνασκήσεως τοῦ δικαιώματος τούτου, ἀλλ' ἐν τούτοις κατέβαλεν ὅ,τι ὤφειλε, διότι διετήρησεν ἐν ἑαυτῇ τὸ παράγον τόκους κεφάλαιον. Ὁ κομιστὴς καλῇ τῇ πίστει ἔλαβε τοὺς τόκους καταναλωθέντας ἀμέσως· ἐν ᾧ ἡ πλάνη καταλογιστέα πρὸ πάντων τοῖς ὑπαλλήλοις τῆς ἑταιρίας εὐθυνομένης διὰ τὴν ῥαθυμίαν ἐκείνην. Ἆρα ἀντίκειται εἰς τὸ δίκαιον ἡ ἀναζήτησις τῶν τόκων ἢ ἡ παρακράτησις (*Buchere des valeurs mobilieres § 812 *καὶ 813).*

Κατ' ἐμὲ ἡ καταφατικὴ γνώμη εἶνε ὀρθοτέρα. Διότι συμφώνως πρὸς τὴν ἄνω ἀπόφασιν τοῦ Ἀκυρωτικοῦ ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα οἱ ὅροι τῆς τοῦ ἀχρεωστήτου ἀπαιτήσεως. Ἄρα δικαιοῦται ἡ ἑταιρία νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπόδοσιν ἀπὸ τοῦ λαβόντος τοὺς τόκους (Ἴδε ὡς πρὸς τοῦτο Σημίτη μονογρ. **195** *(1).*

499. *Ὑπολείπεται ἐνταῦθα ἡ ἐξέτασις τοῦ ἑξῆς ζητήματος, ὅπερ εἶνε λίαν ἐνδιαφέρον καὶ δυσχερὲς συνάμα διὰ τὴν ἰδιάζουσαν αὐτοῦ μορφὴν καὶ ὅπερ ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐξετάζεται.*

Ἡ ἑταιρία συνήθως ἐκδίδωσιν ὁμολογίας πληρωτέας εἰς μακρὰν προθεσμίαν. Οὕτω πολλάκις ἐν Γαλλίᾳ αἱ ὁμολογίαι αὗται περιέχουσιν ὀνομαστικὸν κεφάλαιον ἐκ **500** *φράγκων, ἀλλ' ἐκδίδονται εἰς* **300** *φράγκα, ἀποφέροντα τόκον* **15** *φράγκων. Ὡρισμένος ἀριθμὸς ὁμολογιῶν ὁριζόμενος διὰ κληρώσεως δέον νὰ πληρώνηται ἐτησίως εἰς τρόπον ὥστε τὸ ὅλον τοῦ δανεισθέντος ποσοῦ νὰ εἶνε ἐξοφλητέον ἐν διαστήματι* **60** *ἐτῶν. Καὶ παρ' ἡμῖν συμβαίνει ἀνάλογόν τι καὶ δὴ διαφορὰ ἐκδόσεως καὶ ὀνομαστικῆς τιμῆς, γινομένης τῆς ἐκδόσεως δι' ἔλαττον ποσόν. Ἡ ἑταιρία μετά τινα ἔτη κηρύττεται εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως.*

Οἱ ὁμολογιοῦχοι διὰ τί ποσὸν ἐμφανιστέοι ὡς δανεισταί;

Τινὲς ἐγνωμάτευσαν ὅτι ἐμφανιστέοι διὰ 500 *φράγκα. Διότι τοῦτο τὸ ποσὸν ἐνδείκνυται ἐν τῷ τίτλῳ τῆς πιστώσεως καὶ ἡ προθεσμία μικρὰ ἢ μεγάλη ἐξαλείφεται διὰ τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως κατὰ τὸ ἄρθρον* 444 *τοῦ περὶ*

---

(1) *Τὸ ἐν Παρισίοις διεθνὲς Συνέδριον* (1889) *ἀπεδέξατο ὅτι ἐὰν ἡ ἑταιρία ἐξακολουθήσῃ πληρώνουσα τόκον ὁμολογιῶν ἐξαργυρωτέων συνεπείᾳ κληρώσεως δὲν δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὰ ποσὰ ταῦτα κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ τίτλου πρὸς ἐξαργύρωσιν ἐκτὸς ἐναντίας συμφωνίας· ἐγένετο δεκτὴ ὑπ' αὐτοῦ ἡ ἀποφατικὴ λύσις, λόγῳ ὅτι ἡ εὐθύνη ἐμπίπτει τῇ ἑταιρίᾳ.*

πτωχ. Γαλ. Νόμου, ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ ἄρθρον 447 τοῦ ἡμετέρου. Τοῦτο ὅμως δὲν ἐγένετο δεκτόν· διότι εἶνε ὑπερβολικὸν ὡς πρὸς τὴν ἑταιρίαν. Ἀντέταξαν δὲ κατὰ τῆς ἄνω γνώμης τὰ ἑξῆς εὔλογα ἐπιχειρήματα· α) ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἡ προθεσμία εἶνε ὅρος ἢ αἰτία τῆς ὑποχρεώσεως τῆς ἑταιρίας ὑποσχεθείσης τὴν καταβολὴν τοῦ ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου. Διότι ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ πληρωμὴ μείξονος ποσοῦ παρὰ τὸ καταβληθὲν ὑπόκειται εἰς τὸν ὅρον ὅτι ἡ ἑταιρία δύναται νὰ ὠφελῆται καθ' ὅλον τὸν ὁρισθέντα χρόνον, ἀλλ' ὁ ὅρος οὗτος ἐνταῦθα ἐκλείπει (Boistel **933**. Vidari **468**) καὶ β') ὅτι ἡ ἄνω ἀξίωσις τῶν ὁμολογιούχων ἀντικρούεται ἐκ τοῦ ἄρθρου **445** τοῦ περὶ πτωχ. νόμου, ἀντιστοιχοῦντος πρὸς τὸν ἡμέτερον **448**. Ἡ ἀμοιβὴ οὐδὲν ἄλλο εἶνε εἰμὴ συμπλήρωμα διὰ τὴν ἀνταμοιβὴν τοῦ δανείου. Διὰ τοὺς μὴ πληρωθέντας ὁμολογιούχους ἀπὸ τῆς κηρύξεως τῆς ἑταιρίας αὕτη ἀντιστοιχεῖ πρὸς τοὺς μέλλοντας τόκους. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ζητηθῇ, διότι οἱ τόκοι πάσης πιστώσεως, πλὴν τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ ἐξαιρέσεων, ἀναστέλλονται ὡς πρὸς τὴν ὁμάδα ἀπὸ τῆς κηρυττούσης τὴν πτώχευσιν ἀποφάσεως.

Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἐὰν γείνῃ δεκτὸν ὅτι οἱ ὁμολογιοῦχοι δέον νὰ ἐμφανισθῶσι μόνον διὰ τὸ κεφάλαιον τῆς ἐκδόσεως, θὰ ἦτο ἄδικον ὡς πρὸς αὐτούς, διότι συνήθως τὸ μέτρον τοῦ τόκου ὁρίζεται ἔλασσον λόγῳ τῆς ἐλπιζομένης ἀμοιβῆς τῆς καταβολῆς.

Ποία λοιπὸν λύσις δοτέα;

Ἡ πλειονότης τῶν συγγραφέων ἐδέξατο τὸν ἑξῆς συνδυασμόν, ὃν παραλαμβάνομεν ἐκ τοῦ Lyon Caen et Renault. Ὅτι δέον νὰ προστεθῇ εἰς τὸ ποσὸν τῆς ἐκδόσεως καὶ ἕτερόν τι οὐχὶ μὲν εἰς μαθηματικὴν ἀκρίβειαν στηριζόμενον, ἀλλ' εἰς τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ δίκαιον. Ποῖον τοῦτο; Ἐν τῇ σιωπῇ τοῦ νόμου τὰ δικαστήρια δέον νὰ λύωσι τὸ προ-

κείμενον ζήτημα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ δικαίου (ex aequo et bono), *προστιθέντα εἰς τὸ ποσὸν τῆς ἐκδόσεως συμπλήρωμά τι δι' ὑπολογισμοῦ, τοῦ μέτρου τοῦ τόκου ἐκ τοῦ διελθόντος χρόνου καὶ ἐκ τοῦ διελευσομένου μέχρι τῆς λήξεως τῆς περιόδου τῆς καταβολῆς.* (en tenant compte du taux de l'intérêt du temps écoulé et du temps restant à courir jusqu' à l'expiration de la période de remboursement. Lyon Caen *2700*).

Ὁ Βελγικὸς νόμος προνοεῖ περὶ τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος. Κατὰ τὸ ἄρθρον 69 τοῦ Νόμου τούτου, ἐν περιπτώσει διαλύσεως τῆς ἑταιρίας αἱ ὁμολογίαι σημειοῦνται ἐν τῷ παθητικῷ δι' ὁλικὴν ποσότητα ἴσην πρὸς τὸ κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον θὰ παραχθῇ διὰ τῆς ἀναγωγῆς αὐτῶν εἰς τὴν ἐνεστῶσαν ἀξίαν των (en ramenant à leur valeur actuelle), *ἐπὶ τόκῳ 5 %₀ διὰ τὰς ἐτησίας δόσεις τοῦ τόκου καὶ τοῦ χρεωλύτρου, ἅτινα μέλλουσι νὰ λήξωσιν. Ἑκάστη ὁμολογία θέλει γείνει δεκτὴ διὰ ποσότητα ἴσην μὲ τὸ πηλίκον τοῦ κεφαλαίου τούτου, διαιρουμένου διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μὴ ἀποσβεσθεισῶν εἰσέτι ὁμολογιῶν.*

Διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου καθιερώθη νομοθετικῶς ὁ ἄνω μέσος δίκαιος ὅρος, συμβιβάζων ἐν πολλοῖς τὰ τῆς ἑταιρίας καὶ τῶν ὁμολογιούχων συμφέροντα. Τὸ ἄρθρον ὁμιλεῖ περὶ διαλύσεως τῆς ἑταιρίας. Ἐννοεῖται ὅτι κατὰ μείζονα λόγον ἐφαρμοστέα ἡ ἀναλογία αὕτη καὶ ἐπὶ πτωχεύσεως. (Namur § *1172*). *Τὸ ἄρθρον ἐν τῇ γενικότητί του ἐφαρμοστέον καὶ ἐπὶ ἑκουσίας διαλύσεως.* (Namur *αὐτ.*) *Τοῦτο κατὰ τὴν τοῦ* Vidari *παρατήρησιν δὲν δικαιολογεῖται· διότι ἐπὶ ἑκουσίας διαλύσεως δὲν φαίνεται δίκαιον νὰ στερῶνται οἱ ὁμολογιοῦχοι τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν, τῶν πηγαζόντων ἐκ τῆς συμβάσεως καὶ ὑπ' αὐτῆς κανονιζομένων.* (Vidari soc. *438.*) *Ἡ παρατήρησις αὕτη κατ' ἐμὲ θεωρητικῶς εἶνε ὀρθή. Ἀλλὰ πρακτικῶς καὶ ἐπὶ ἑκουσίας διαλύσεως τὸ συμφέρον τῶν δ'α-*

νειστῶν μᾶλλον ἀπαιτεῖ τὴν ἄμεσον πληρωμὴν τῆς ἀπαιτήσεως. (Namur *αὐτόθι*). *Ταῦτα ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ Βελγικοῦ Νόμου. Ὡς πρὸς ἡμᾶς τὸ ζήτημα ἐξητάσθη ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς πτωχεύσεως.*

500. *Οἱ ὁμολογιοῦχοι εἶνε δανεισταί. Ἐν σιωπῇ τοῦ ἡμετέρου νόμου τὰ δικαιώματα αὐτῶν διέπονται ὑπό τε τῶν ἀρχῶν τοῦ κοινοῦ δικαίου καὶ ὑπὸ τῶν καταστατικῶν.* (*Ἴδε ἀνωτ.* § 487). *Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ νόμου ἰδίᾳ αἱ περὶ τῆς συμβάσεως τοῦ δανείου διατάξεις εἶνε ἐφαρμοστέαι καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου· ἀλλ' αὗται δὲν εἶνε ἐπαρκεῖς, ἐν ᾧ ἡ τῶν ὁμολογιούχων κατάστασις εἶνε ἐν πολλοῖς διάφορος τῶν κοινῶν δανειστῶν. Συμβαίνει δ' ἐνίοτε αἱ μετοχαὶ νὰ εἶνε ὀλίγαι, πράγματι δὲ τὸ πλεῖστον τοῦ κεφαλαίου ν' ἀποτελῆται ἐκ πασῶν τῶν ὁμολογιῶν. Διὰ τοῦτο συμφώνως πρὸς τ' ἄνω εἰρημένα* (§ **487**) *ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ἐλήφθη πρόνοια περὶ προστασίας τῶν ὁμολογιούχων ἀπέναντι τῶν μετόχων.*

Ὁ Βελγικὸς νόμος καθιεροῖ ὡς πρὸς τοῦτο τὴν ἑξῆς εἰδικὴν διάταξιν ἐν ἄρθρῳ 70. «*Οἱ ὁμολογιοῦχοι ἔχουσι δικαίωμα νὰ λαμβάνωσι γνῶσιν τῶν ἐγγράφων τῶν κατατεθειμένων συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον* **63**. *Δύνανται δὲ νὰ παρίστανται ἐν ταῖς Γενικαῖς Συνελεύσεσιν ἀλλὰ μόνον διὰ ψήφου συμβουλευτικῆς·*» *Τὰ ἔγγραφα τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ* **63** *ἀναφερόμενα εἶνε ὁ ἰσολογισμὸς, ὁ λογαριασμὸς τῶν κερδῶν καὶ ζημιῶν, ὁ κατάλογος τῶν μετόχων καὶ ἡ ἔκθεσις τῶν ἐλεγκτῶν, ἐκτὸς ἐὰν δι' αὐτῆς ἐγκρίνηται καθ' ὁλοκληρίαν ὁ ἰσολογισμός.*

Ἐν πάσαις ταῖς Συνελεύσεσι, τακτικαῖς τε καὶ ἐκτάκτοις ἐπιτρέπεται ἡ παράστασις, διότι ὁ νόμος δὲν διακρίνει. Οἱ ὁμολογιοῦχοι ἔχουσι μόνον συμβουλευτικὴν ψῆφον, διότι δὲν εἶνε μέτοχοι ἀλλὰ δανεισταί. (Namur **T. 2. § 1170—1172.**) *Ἐν τούτοις μόνη ἡ συμβουλευτικὴ ψῆφος δὲν ἰσχύει,*

ἵνα ἀποτρέψῃ τελεσφόρως τὸν τυχὸν δόλον τῶν διοικητῶν καὶ τὴν συμπαιγνίαν ἢ ἄγνοιαν τῶν μετόχων. (Vidari soc **464.**)

Τὸ Γαλλικὸν Νομοσχέδιον περιέχει ἀπαραλλάκτως τὴν διάταξιν ταύτην τοῦ Βελγικοῦ νόμου. Κανονίζει δ' ἐν γένει πληρέστερον τὸν περὶ ὁμολογιῶν θεσμὸν ἐν ἄρθροις **75—87.** *Ταῦτα περιέχουσι τὰ ἑξῆς ἀντικείμενα.* **1)** *Περὶ τῶν ἐκδοτέων ὑπὸ τῶν ἑταιριῶν ὁμολογιῶν (***75***). 2) Περὶ τοῦ μέτρου τῆς ἐξοφλήσεως τῶν ὁμολογιῶν ἐν περιπτώσει ἐκκαθαρίσεως ἢ πτωχεύσεως (***76***). 3) Περὶ τῶν εἰς τὴν δημοσίευσιν ἀναγομένων διατυπώσεων (77). 4) Περὶ τοῦ δικαιώματος τῶν ὁμολογιούχων τοῦ ἀντιπροσωπεύεσθαι ἐξωδίκως καὶ δικαστικῶς ὑπὸ ἐντολοδόχων (***78*** *καὶ* ***79***). **5)** *Περὶ τῆς πρώτης Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν ὁμολογιούχων καὶ περὶ τοῦ διορισμοῦ ἐλεγκτῶν (***80***). 6) Περὶ τῶν γενικῶν δικαιωμάτων τῶν ἐλεγκτῶν (***81*** καὶ 82). 7) Περὶ τῶν εἰδικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων ὅταν συνωμολογήθησαν ἰδιαίτεραι ἀσφάλειαι (***83***), ἢ ὅταν ὁ προορισμὸς τῶν κεφαλαίων ὑπεδείχθη κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ὁμολογιῶν (***84***). 8) Περὶ τῶν διατυπώσεων ἐπὶ συστάσεως ὑποθήκης ὑπὲρ τῶν ὁμολογιούχων (***85***). 9) Περὶ τῶν Συνελεύσεων αὐτῶν (***86***) καὶ* ***10)*** *Περὶ τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων αὐτῶν.*

Ὡς πρὸς τὴν ὀφειλομένην τοῖς ὁμολογιούχοις προστασίαν ὁ Vidari *(§* **447***) δέχεται τὸ σύστημα καθ' ὃ ἐπιτρέπεται αὐτοῖς τὸ ἐκλέγειν ἐπόπτην, εἰς ὃν ἀπονέμονται τὰ αὐτὰ καθήκοντα τῶν διοριζομένων ὑπὸ τῶν μετόχων ἐποπτῶν, περὶ ὧν γίνεται λόγος ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, καὶ τοῦ ἀντιπροσωπεύεσθαι ἐν τῷ δικαστηρίῳ δι' ἐντολοδόχων.*

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΞΑΦΑΝΙΣΕΩΣ ΑΥΤΩΝ ΔΙΑ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ Η ΑΛΛΩΣ (1)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

501. *Δικαιώματα, ἅτινα κέκτηται ὁ διακάτοχος τοῦ ἀνωνύμου χαρτίου, καὶ δὴ τῆς ἀνωνύμου μετοχῆς. Διακρίσεις.*

502. *Τί γίνεται ὅταν ὁ διακάτοχος τῆς ἀνωνύμου μετοχῆς ἐκπέσῃ τῆς κατοχῆς αὐτῆς; Περιέλευσις τῆς μετοχῆς εἰς χεῖρας τρίτου. Ἐξαφάνισις ἢ καταστροφὴ τῆς μετοχῆς.*

503. *Διαίρεσις τοῦ παρόντος τμήματος.*

---

501. *Κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐπιστημονικὴν θεωρίαν, πᾶν ἀνώνυμον χαρτίον, καὶ δὴ ἡ ἀνώνυμος μετοχὴ* (action au porteur) *εἶνε κατ' ἀρχὴν καὶ πρωτευόντως τὸ ἔγγραφον τὸ χρησιμεῦον ὡς ἀπόδειξις ἐνοχῆς τινος. Ἡ ἐνοχὴ δ' αὕτη ἔχει τοῦτο τὸ ἀνώμαλον ὅτι ὁ πιστωτὴς δὲν ὁρίζεται ἐν αὐτῇ τῇ ἐνοχικῇ δικαιοπραξίᾳ ἀλλ' ἔξωθεν διά τινος συναφείας τοῦ ἐγγράφου πρὸς τὴν ἐνοχήν. Διὰ τοῦτο δύναταί*

---

(1) *Πολλοὶ τῶν ἀλλοδαπῶν νόμων περιέχουσι τὸ ἀντικείμενον, περὶ οὗ τὸ Τμῆμα τοῦτο, οὐχὶ ἐν τῷ περὶ ἀνωνύμων ἑταιριῶν, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ μέρει τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου ὡς π. χ. ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ. Τινὲς δὲ περιέχουσιν αὐτὸ ἐν εἰδικοῖς νόμοις ἢ ἐν τῷ Ἀστικῷ Κώδικι. Τιθέασι δὲ τὰς διατάξεις, ἐφ' ὧν στηρίζεται ἐν γένει τὸ περὶ ἀνωνύμων χαρτίων σύστημα. Ἡμεῖς ἐξετάζομεν τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἐνταῦθα, διότι ἔχει στενωτάτην συνάφειαν πρὸς τὴν ἀνώνυμον ἑταιρίαν, ἀφοῦ μεταξὺ τῶν ἀνωνύμων χαρτίων ἔχουσι πρωτεύουσαν θέσιν αἱ ἀνώνυμοι μετοχαὶ καὶ αἱ ἀνώνυμοι ὁμολογίαι τῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν καὶ Τραπεζῶν. Ἐνταῦθα ἐκτίθεται καὶ ἡ ἑρμηνεία τοῦ ΑΣΜΔ' εἰδικοῦ νόμου τοῦ 1885, ἥτις ἑρμηνεία ἀφορῶσα ἰδίᾳ τὰς ἄνω μετοχὰς ἢ ὁμολογίας ἐκτείνεται ἐν πολλοῖς καὶ ἐφ' ἅπαντα τὰ ἀνώνυμα χαρτία.*

τις νὰ εἴπῃ, ὅπερ καὶ ἐπεκράτησεν, ὅτι τὸ ἀνώνυμον χαρτίον μετέχει καὶ πραγματικῆς τινος ἰδιότητος. Σαφηνίζομεν δὲ ὅτι πρωτεύει μὲν ὡς εἴρηται ἡ ἐνοχή, διακονοῦσι δὲ καὶ ἕτερά τινα, ἤτοι κυριότης καὶ νομή. (Ὅρα ἰδίᾳ Οἰκονομίδου ἐνοχ. σχέσεις Τεῦχ. Α΄. § 187.) Κυρίως δὲ ἐκ τοῦ ὅρου, τοῦ ἐγκειμένου ἐν τῷ ἐγγράφῳ τούτῳ τουτέστι «τῷ κομιστῇ», ἕπεται ὅτι ὁ διακάτοχος αὐτοῦ κέκτηται τὰ δίκαια, ἅτινα τὸ ἔγγραφον τοῦτο περιποιεῖ αὐτῷ. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ διακάτοχος παντὸς ἀνωνύμου χαρτίου, καὶ δὴ τῆς ἀνωνύμου μετοχῆς, δέον νὰ λογίζηται κύριος αὐτῆς. Ἆρα δέον ν' ἀναγνωρίζηται ὡς δικαιοῦχος, 1ον ὑπὸ παντὸς τρίτου καὶ 2ον ὑπὸ τοῦ ἐκδότου τυῦ ἐγγράφου. (Ἴδε ὡς πρὸς ταῦτα πάντα καὶ τ' ἀνωτέρω θεωρητικῶς ἐκτεθειμένα ἐν § 440. Ἴδε καὶ κατωτ. § 510.)

502. Ἀλλ' ὅταν ὁ κάτοχος τοῦ ἀνωνύμου τίτλου ἐκπέσῃ τῆς κατοχῆς αὐτυῦ, ἐκπίπτει ἐν πολλοῖς τῶν δικαιωμάτων, τῶν ἐκ τῆς κατοχῆς ἑλκομένων· ἀλλὰ στερεῖται ἆρά γε ἐντελῶς τούτων ;

Τοῦτο δέον νὰ ἐξετασθῇ ἐνταῦθα, ἔνθα γενήσεται ἡ ἀνάλυσις τῶν ἐφαρμοστέων ἀρχῶν ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν ἡ ἀνώνυμος μετοχὴ περιέλθῃ ἐν χερσὶ τρίτων, καὶ ἐν τῇ περιπτώσει καθ' ἣν αὕτη ἐξαφανισθῇ ἢ καταστραφῇ.

Αἱ ἀρχαὶ δ' αὗται ἀναλυτέαι ὑπὸ δύο ἐπόψεις.

Ἡ 1η ἔποψις ἀφορᾷ τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὁ παρανόμως κατέχων τὴν μετοχὴν ἀμφισβητεῖ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκπεσόντος τῆς κατοχῆς καὶ ἀντιποιεῖται ἑαυτὸν ὡς δικαιοῦχον. Ἡ 2α ἔποψις ἀφορᾷ τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ ἐξαφάνισις τῆς μετοχῆς καθίστησιν ἀνέφικτον τὴν ἐνάσκησιν τῶν δικαίων τοῦ μετόχου ἀπέναντι τοῦ ὀφειλέτου, ἤτοι τοῦ ἐκδότου. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ μὲν 1η ἀφορᾷ τὴν διεκδίκησιν τῶν μετοχῶν, ἤτοι τὴν ἐπιδίωξιν τῆς ἀποδόσεως αὐτῶν κατεχομένων ὑπὸ τρίτων· ἡ δὲ 2α τὴν ἐξαφάνισιν αὐτῶν, ἤτοι

τίνι τρόπῳ ἀνακτῶνται ἀπέναντι τοῦ ἐκδότου τὰ δίκαια τοῦ ἀπολέσαντος αὐτὰς διὰ τῆς ἐξαφανίσεως αὐτῶν.

503. *Διαιρετέον ἄρα τὸ τμῆμα τοῦτο εἰς δύο μέρη ὑπὸ ἀντίστοιχα στοιχεῖα Α καὶ Β, ἐν οἷς γενήσεται λόγος. Αον Περὶ διεκδικήσεως τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν καὶ Βον Περὶ ἐξαφανίσεως ἢ καταστροφῆς αὐτῶν.*

Α

Περὶ διεκδικήσεως τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

504. *Συστήματα ἐπιστημονικῶς μορφωθέντα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κοινοῦ δικαίου, ὅσον ἀφορᾷ τὴν διεκδίκησιν τῶν ἀνωνύμων χαρτίων ἐν γένει.*

505. *Πρῶτον σύστημα. Ἡ διεκδίκησις ἐπιτρέπεται οὐ μόνον κατὰ τοῦ κακῆς ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ καλῆς πίστεως διακατόχου.*

506. *Δεύτερον σύστημα. Ἡ διεκδίκησις ἐπιτρέπεται κατὰ μόνου τοῦ κακῆς πίστεως διακατόχου.*

507. *Κρίσις ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν συστημάτων.*

508. *Ἄτοπα ἐκ τοῦ πρώτου συστήματος ἀπορρέοντα. Ὁ νέος νόμος ΑΣΜΔ' τοῦ* 1885 *ἔταμε τὰ ζητήματα.*

509. *Περιεχόμενον τοῦ νόμου τούτου. Τί ἐπὶ μετοχῶν διαλυθείσης ἑταιρίας. Ἕτερον σχετικὸν ἀντικείμενον.*

510. *Τί ὁ νόμος οὗτος περιλαμβάνει ;*

511. *Ἔννοια τῶν δύο πρώτων ἄρθρων τοῦ νόμου ὑπὸ γενικωτέραν ἔποψιν.*

512. *Τὸ 1ον ἄρθρον καθιεροῖ ὅτι ὁ καλῇ πίστει κάτοχος τῶν ἀνωνύμων τίτλων εἶνε κύριος.*

513. *Ἔννοια τοῦ β'. ἐδαφίου τοῦ ἄρθρου 1ου.*

514. *Διὰ τοῦ 2ου ἄρθρου καθορίζονται αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ διεκδίκησις τῶν ἀνωνύμων τίτλων ἐπιτρέπεται.*

515. *Παρατηρήσεις ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἄρθρων. Γαλλικὸς Ἀστικὸς Κῶδιξ. Ἰταλικὸς Ἐμπορικὸς Κῶδιξ.*

516. *Ὅρος τῆς καλῆς πίστεως.*

517. *Τὸ ἄρθρον* 2 *περιλαμβάνει τὰς πράξεις τῆς κλοπῆς καὶ ληστείας.*

518. *Διαδικασία ἐπὶ τῆς ἐν λόγῳ διεκδικήσεως. Τί ὀφείλει ὁ ἐνάγων ν' ἀποδείξῃ ; Τίς ἡ βάσις τῆς ἀγωγῆς ;*

519. *Τῷ ἐνάγοντι ἐπίκειται καὶ ἡ ἀπόδειξις τῆς κακῆς πίστεως τοῦ ἐναγομένου.*

520. *Ἕτερον ζήτημα, ἀναγόμενον εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ κατόχου γνῶσιν τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ* 2*ου ἄρθρου. Βάρος ἀποδείξεως.*

521. *Τί γίνεται ἐπὶ ἐμπραγμάτων δικαίων καὶ δὴ ἐπὶ ἐνεχύρου ;*

522. *Τί ὡς πρὸς τὰ Τραπεζικὰ γραμμάτια ; Ἐπίκρισις τοῦ νόμου.*

523. *Οἱ ἀλλοδαποὶ ἀνώνυμοι τίτλοι τελοῦσιν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ νόμου τοῦ* 1885. *Διατί ;*

524. *Διεκδίκησις ἐν Ἑλλάδι τῶν ἀνωνύμων τίτλων τῶν ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἀλλοδαπῶν νόμων ἀποκτηθέντων.*

525. *Ὁ ἐν λόγῳ νόμος ἔχει ἆρά γε ἀναδρομικὴν ἰσχύν ; Ἀνάλυσις τοῦ ζητήματος. Ὀρθοτέρα ἡ καταφατικὴ λύσις.*

---

504. *Ἡ διεκδίκησις τῶν ἀνωνύμων τίτλων ἐπιτρέπεται ἆρά γε ἀπολύτως ἢ περιωρισμένως, ἢ δὲν ἐπιτρέπεται παντάπασι ;*

Τὰ ζητήματα ταῦτα ἔχουσι νῦν παρ' ἡμῖν θεωρητικὴν ἰσχύν. Ἀνήκουσι τῇ ἱστορίᾳ τοῦ δικαίου· διότι ἔταμεν αὐτὰ νομοθετικῶς ὁ νόμος ΑΣΜΔ' τῆς 26 Ἰουλίου 1885, ὅστις, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν νεωτάτων νομοθεσιῶν, περιώρισεν ἐν στενωτάτῳ κύκλῳ τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἐπιτρέπεται ἡ διεκδίκησις τῶν τίτλων τούτων, καὶ εὐηργέτησε τὴν κοινωνίαν, ὡς λεπτομερῶς γενήσεται λόγος.

Ἀναλυτέα ὅμως τὰ πρὸ τοῦ νόμου τούτου, καὶ δὴ τὰ ἐπιστημονικῶς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κοινοῦ, ἤτοι τοῦ Ῥωμαϊκοῦ, δικαίου μορφωθέντα συστήματα, ὅπως ἔτι μᾶλλον δῆλον καταστῇ τίνων ἀτόπων τὴν ἄρσιν ἀπειργάσατο ὁ νέος νόμος.

Ἐκ τῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου μορφωθέντων συστημάτων, δύο εἶνε τὰ κυριώτερα, καὶ δὴ τὰ προεξάρχοντα.

Κατὰ μὲν τὸ 1ον σύστημα ἡ διεκδίκησις τῶν ἐν λόγῳ τίτλων ἐπιτρέπεται τῷ ἀληθεῖ κυρίῳ ἀπολύτως, τουτέστιν οὐ μόνον κατὰ τοῦ κακῆς πίστεως ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ καλῆς πίστεως κατόχου. Κατὰ δὲ τὸ 2ον σύστημα ἡ διεκδίκησις αὐτῶν ἐπιτρέπεται κατὰ μόνου τοῦ κακῆς πίστεως κατόχου. Τὸ 1ον καθιέρωσεν ὁ Σαβινὺ (§ 67), ἀποδέχονται δέ, ὁ ἡμέτερος Παπαρρηγόπουλος, (Ἐνοχ. Δ. ἐκδ. 1 § 363 καὶ ἐκδ. 3 § 143) καὶ τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν διὰ πλειοψηφίας. (Ἀριθ. 1472 τοῦ 1884). Τὸ 2ον καθιεροῦται ὑπὸ τῶν νεωτέρων. (Ὅρα ἰδίᾳ Thöl *(§ 225). Ἀποδέχεται δὲ καὶ ἡ μειοψηφία τῆς ἄνω ἀποφάσεως.*

505. *Τὸ 1ον σύστημα βασίζεται ἐπὶ τῶν ἑξῆς·*

Ὁ Ῥ. νόμος δὲν ἀναγνωρίζει τοὺς τίτλους τῷ κομιστῇ, ἐν οἷς δὲν πρόκειται περὶ ἐνοχῆς, συναπτομένης μεθ' ὡρισμένου, ἀλλὰ μετ' ἀορίστου προσώπου. Ἀλλ' οἱ τίτλοι οὗτοι εἶνε προϊόντα τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν· θεωροῦνται δὲ ὡς κινητὰ καί, καθὸ παρεκτικὰ ἀξίας καὶ δικαιωμάτων, ἀντικείμενα κυριότητος. Ὡς τοιαῦτα ἀνεγνωρίσθησαν καὶ ὑπὸ τοῦ περὶ διακρίσεως κτημάτων νόμου τῆς 21 Ἰουνίου 1837 ἄρθρ. 12. Ἆρα ἐπιτρέπεται τῷ κυρίῳ τῶν τίτλων τούτων ἡ διεκδίκησις οὐ μόνον κατὰ τοῦ κακῆς ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ καλῆς πίστεως διακατόχου. Διότι τὸ Ῥ. Δ. πάντων τῶν ἐγγράφων καὶ ἀντικειμένων τῆς κυριότητος ἐπιτρέπει τὴν διεκδίκησιν· (N. 2 Π. 19. 3. N. 3 § Π. 43. 5. N. 23. K. 3. 32. N. 2. K. 6. 2. N. 90 B. 15. 1. N. 19 B. 60. 6). Τὸ δίκαιον τοῦτο δὲν ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 35 τοῦ Ἐμπορικοῦ νόμου. Τοῦτο οὐδόλως ἀναγράφει τὸ ἐπὶ κινητῶν ἀξίωμα τοῦ Γ. Κώδ. «Ἡ κατοχὴ ἐπέχει τόπον τίτλου»· (ἄρθρον 2279), ἀλλ' ἁπλῶς κανονίζει τὸν τρόπον τῆς διὰ παραδόσεως μεταβιβάσεως τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν πρὸς διάκρισιν τοῦ τρόπου τῆς παραχωρήσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, περὶ ὧν προνοεῖ τὸ ἕτερον 36 ἄρθρον. Ἆρα τὸ ἄρ-

θρον 35 ὁρίξει μὲν ὅτι ἡ παραχώρησις τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν γίνεται διὰ παραδόσεως τοῦ ἀποδεικτικοῦ αὐτῶν ἐγγράφου, ὑπονοεῖται ὅμως πάντοτε ὅτι ἡ μεταβίβασις τῆς ἐπὶ τῶν τίτλων τούτων κυριότητος ἐπέρχεται διὰ τῆς παραδόσεως τοῦ ἐγγράφου ἀπαραλλάκτως ὡς ἐπὶ παντὸς ἄλλου κινητοῦ, ἐὰν ἡ παράδοσις γένηται ἐκ μέρους τοῦ κυρίου αὐτῶν καὶ μὲ πρόθεσιν τοῦ νὰ μεταβιβάσῃ τὴν κυριότητα αὐτῶν εἰς τὸν λήπτην.

506. Τὸ 2ον σύστημα βασίζεται ἐπὶ τῶν ἑξῆς.

Ἡ διεκδίκησις τῶν τίτλων τῷ κομιστῇ δὲν ἐπιτρέπεται, εἰμὴ μόνον κατὰ τοῦ κακῆς πίστεως διακατόχου, διότι τὸ Ρ. Δίκαιον δὲν ἐγίνωσκεν ἀνωνύμους μετοχάς. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τοῦ περὶ ἐνοχῶν Ρ. συστήματος, θὰ ἐθεωροῦντο αὗται ἄκυροι, ὡς ἀφορῶσαι ἀόριστα πρόσωπα. Ὁ θεσμὸς τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν εἶνε κατασκεύασμα τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν, καθ' ἃς ἡ μεταβίβασις αὐτῶν δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν ἀρχικῶς συμβαλλομένων καὶ τῶν διαμέσων προσώπων, εἰς οὓς ἐκεῖνος μετεβίβασε τὴν ἀπαίτησιν. Ἐντεῦθεν ἕπεται τὸ ἑξῆς νομικὸν ἀποτέλεσμα, ὅτι οἱ μετὰ τὸν ἀρχικὸν ἰδιοκτήτην κτησάμενοι τὰς ἀνωνύμους μετοχάς, ἅμα τῇ κατοχῇ αὐτῶν καθίστανται ἰδιοκτῆται πρωτότυποι, εὐθὺς ὡς καταλάβωσι καλῇ τῇ πίστει ταύτας, ἀνεξαρτήτως πρὸς τὸν ἀρχικὸν κύριον καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν καταστάντας ὑστέρους κυρίους. Ἡ καλῇ τῇ πίστει κτῆσις τῶν ἀνωνύμων τίτλων παρέχει τῷ κτωμένῳ τὴν κυριότητα, ὅπερ συμβιβάζεται κάλλιστα πρὸς τὴν ἀληθῆ φύσιν τῶν ἀνωνύμων τίτλων. Ὁ περὶ ἀνωνύμων τίτλων θεσμὸς ἐλήφθη ἐκ τῆς Ἑσπερίας, διεμορφώθη δὲ διὰ τῶν ἐθίμων καὶ ὡς τοιοῦτος ἐλήφθη ὑφ' ἡμῶν. Οὐδεμία δὲ τροποποίησις τοῦ θεσμοῦ ἐγένετο παρ' ἡμῖν, οὔτε δι' ἐθίμου οὔτε διὰ νόμου· ἀπεναντίας δ' ἐκρατύνθη δυνάμει τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 35 Ἐμπ. νόμου, ὅστις νόμος εἶνε ὁ Γαλλικός. Ἄρα ὁ θεσμὸς μετεφυτεύθη παρ' ἡμῖν ὅλος ὅπως

ἰσχύει ἐν Γαλλίᾳ. Κατὰ δὲ τὸ Γαλλικὸν Δίκαιον ἡ καλῇ τῇ πίστει κτῆσις τῆς νομῆς ἀναμφισβητήτως προσδίδωσι τὴν κυριότητα ἐπὶ τῶν ἀνωνύμων τίτλων, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἄρθρου 35, ὅπερ θὰ ἦτο περιττόν, ἐὰν δὲν εἶχε τὴν ἔννοιαν ταύτην. Οὐδόλως δὲ δύναται τοῦτο νὰ ἐννοηθῇ, ὅτι καθιεροῖ τρόπον κτήσεως παραγώγου ἰδιοκτησίας.

507. *Τὸ 1ον σύστημα προσκολλᾶται εἰς τὴν γραμματικὴν ἑρμηνείαν τῶν κειμένων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γενικῶν κανόνων περὶ διεκδικήσεως θεωρεῖ δεκτὴν καὶ τῶν ἐν λόγῳ τίτλων τὴν διεκδίκησιν. Ἀλλ' οἱ τίτλοι οὗτοι εἶνε κατασκεύασμα τῶν νεωτέρων χρόνων. Κατὰ τὸ Ῥ. Δίκαιον δὲν ἠδύναντο νομίμως νὰ ὑπάρξωσιν ὡς ἀφορῶντες ἄδηλα πρόσωπα. Ἐπ' αὐτῶν ὁ ὅρος τῷ κομιστῇ, ὁ δεκτὸς γενόμενος ὑπὸ τοῦ Ἐμπορ. νόμου (ἄρθρ. 35), προσδίδωσι τοῖς τίτλοις τούτοις ἰδιάζοντα χαρακτῆρα· ἀφαιρεῖ δ' ἀπ' αὐτῶν πᾶσαν πρὸς τοὺς προκτήτορας προσωπικὴν συνάφειαν. Ἆρα πῶς δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς βάσις ἀσφαλὴς ἡ ἐπ' αὐτῶν ἐφαρμογὴ τῶν περὶ διεκδικήσεως τῶν πραγμάτων Ῥωμαϊκῶν ἀρχῶν ; Οἱ τοῦ 1ου συστήματος ὀπαδοὶ δὲν ἀποστέργουσι νὰ θεωρήσωσι δεκτὴν καὶ ἐνταῦθα τὴν* probatio diabolica, *ἂν καὶ ὁρῳοδήσαντες πρὸς ταύτην συγκατέβησαν εἰς τὸ νὰ ἐπιτρέψωσι τὴν Πουβλικιανὴν ἀγωγήν, ὅταν ὑπάρχωσι τὰ στοιχεῖα ταύτης. Ἀλλὰ κατ' οὐσίαν ἐξεταζομένου τοῦ πράγματος πῶς δύνανται νὰ ἐννοηθῶσι καὶ ἐφαρμοσθῶσι δύο βάσεις ἀντιφάσκουσαι, ἡ μὲν τοῦ προσωπικοῦ δεσμοῦ, τοῦ ὑποθέτοντος πρόσωπα ἀδιαρρήκτως μετὰ τῶν προκατόχων συνδεόμενα, ἡ δὲ τοῦ πραγματικοῦ δεσμοῦ, τοῦ καταργοῦντος πᾶσαν προσωπικὴν συνάφειαν ; Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ αἱ περὶ ἐκχωρήσεως ἀρχαὶ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐφαρμοσθῶσι. Διότι ἀδήλου ὄντος τοῦ προσώπου, ὑπὲρ οὗ ὁ τίτλος ἐκδίδοται, δὲν δύνα-*

ται νὰ νοηθῇ ἐκχώρησις. (Ἴδε καὶ ἀνωτέρω § 440) (1).

508. Καταφανῆ εἶνε τ' ἄτοπα, τὰ ἐκ τοῦ 1ου συστήματος ἀπορρέοντα. Διότι ἐπιτρεπομένης ἀπολύτως τῆς διεκδικήσεως, εἶνε ἀδύνατος ἡ μετ' ἀσφαλείας κτῆσις τῶν ἀνωνύμων τίτλων, καὶ δὴ τῶν μετοχῶν. Πᾶς ὁ μέλλων ν' ἀποκτήσῃ αὐτοὺς θ' ἀναγκάζηται νὰ ἐρευνᾷ, ἐὰν ὁ προκτήτωρ καὶ οἱ τούτου προκτήτορες ἦσαν κύριοι. Δυσχερὴς ἡ ἔρευνα καὶ πολλάκις ἀκατόρθωτος, διότι δὲν ὑπάρχει ἡ πυξίς, ἡ ὁδηγήσουσα εἰς ἐπίτευξιν τούτου· οὐδὲν δὲ ἀδικώτερον ἢ νὰ στερῆται τοῦ τίτλου ὁ καλῇ πίστει κάτοχος, ἐν ᾧ εὐλόγως ἀγνοεῖ τὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ, καὶ ἐν ᾧ ὁ πρῶτος κύριος ἴσως ἀπώλεσεν αὐτοὺς ἐξ οἰκείου πταίσματος.

Ἐν τούτοις τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν διὰ τῆς ἄνω ἀποφάσεως ἀπεφήνατο, ὡς εἴρηται, κατὰ πλειοψηφίαν ὑπὲρ τοῦ 1ου συστήματος. Ἐθεώρησε τὴν διεκδίκησιν δεκτὴν καὶ κατὰ τοῦ καλῆς πίστεως κατόχου. Τοῦτο ἐτάραξε τὸν ἐμπορικὸν καὶ τραπεξιτικὸν κόσμον. Ἐπεζητήθη πανταχόθεν ἡ θερα-

---

(1) Εὐάριθμοί τινες συγγραφεῖς καθιεροῦσι καὶ 3ον σύστημα ἀντικείμενον καὶ εἰς αὐτὸ τὸ 2ον σύστημα. Οὗτοι δὲν δέχονται ἀπολύτως τὴν διεκδίκησιν τῶν ἀνωνύμων τίτλων καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κακῆς πίστεως κατόχου καὶ ἐπὶ τῆς ἀπωλείας ἔτι ἢ κλοπῆς. Τὴν γνώμην ταύτην δέχεται παραδόξως καὶ ὁ ἡμέτερος ἔγκριτος συγγραφεὺς Καλλιγᾶς ὑπὸ θεωρητικὴν ἔποψιν ὡς γράψας πρὸ τοῦ ΑΣΜΔ' νόμου. «Διὰ νὰ ἀκολουθήσωμεν, λέγει, τὴν ἐφαρμογὴν τῶν περὶ διεκδικήσεως καὶ περὶ Πουβλικιανῆς ἀγωγῆς κανόνων, ἔπρεπε νὰ δεχθῶμεν ὅτι μεταβιβάζεται ἡ κυριότης τοιούτων χρεωγράφων, ὅπως καὶ τῶν ἄλλων διεκδικουμένων πραγμάτων. Ἀλλ' ὁ Ἐμπορ. νόμος ἄρθρ. 35, εἰσήγαγε τὴν ἀρχήν, ὅτι ἡ παραχώρησις γίνεται διὰ τῆς παραδόσεως τοῦ τίτλου ἄνευ ἄλλης τινὸς πράξεως, ὥστε διὰ τῆς κατοχῆς συμμεταβιβάζεται ἡ κυριότης. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἐναγόμενος, ὡς κάτοχος, ἔχει τὴν αὐτὴν τῆς κυριότητος ἀπόδειξιν, καὶ ἐν ἴσῃ αἰτίᾳ εἶνε ἐπικρατέστερος». (Καλλιγᾶ Τομ. 3 § 487 ἔκδ. 2). Ἡ λύσις αὕτη εἶνε ἄδικος καὶ θεωρητικῶς εὐρίσκεται ἄνευ στηρίγματος.

πεία. Ἐντεῦθεν ἡ ἀφορμὴ τῆς ἐκδόσεως τοῦ νέου νόμου ΑΣΜΔ τοῦ 1885.

Ποίαν βάσιν ὁ νόμος οὗτος ἠκολούθησεν; Ἐδέξατο κατ' ἀρχὴν τὸ 2ον σύστημα, περιορίσας ἔτι μᾶλλον τὰς τῆς διεκδικήσεως περιπτώσεις ἐν τοῖς δυσὶν ἄρθροις αὐτοῦ, ὧν τὴν ἀνάλυσιν ἐπιχειροῦμεν

509. Τ' ἄρθρα τοῦ νέου τούτου νόμοι ἔχουσιν ὡς ἑξῆς·

Ἄρθρ. 1/ **Ὁ καλῇ τῇ πίστει κάτοχος** ἀνωνύμων δημοσίων χρεωγράφων, ἢ μὴ ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν, ἢ ὁμολογιῶν τραπεζῶν ἢ τοκομεριδίων αὐτῶν, **λογίζεται κύριος αὐτῶν, μὴ ἐπιτρεπομένης ἀνταποδείξεως.**

Ἡ κυριότης τῶν τίτλων τούτων μεταβιβάζεται **δι' ἁπλῆς παραδόσεως.**

Ἄρθρ. 2/ Ἡ **διεκδίκησις** τῶν ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ ἀναφερομένων τίτλων ἐπιτρέπεται **μόνον** ἐν περιπτώσει ἀπωλείας καὶ ἀφαιρέσεως διὰ λῃστείας ἢ κλοπῆς κατὰ **μόνου** τοῦ εὑρόντος ἢ ἀφαιρέσαντος, **ἢ κατ' ἐκείνου,** ὅστις ἐν γνώσει τῶν προεκτεθέντων ἐλαττωμάτων ἔλαβεν αὐτά.

510. Ὁ νόμος περιλαμβάνει πᾶν ἀνώνυμον χαρτίον ἢ πάντα τίτλον τῷ κομιστῇ (titres au porteur). Πάντων τούτων σκοπεῖ νὰ κανονίσῃ τήν τε κυριότητα καὶ τὴν διεκδίκησιν, ὡς εἰδικῶς θέλομεν ἀναπτύξει. Θέλων δὲ νὰ δείξῃ ὅτι περιλαμβάνει τοὺς τίτλους τούτους μετεχειρίσατο πλείονας λέξεις τοῦ δέοντος, διότι λέγει. «Ὁ . . . . κάτοχος ἀνωνύμων χρεωγράφων ἢ μὴ ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν, ἢ ὁμολογιῶν Τραπεζῶν, ἢ τοκομεριδίων αὐτῶν· ἐν ᾧ συμφώνως πρὸς τὰ ἐν Εὐρώπῃ παραδεδεγμένα ἠδύνατο ἀποτελεσματικῶς νὰ εἴπῃ ὁ κάτοχος τίτλων τῷ κομιστῇ, ἢ ὁ κάτοχος ἀνωνύμων χαρτίων, ἐν ᾗ φράσει περιλαμβάνεται ὑπὸ γενικωτέραν ἔτι ἔποψιν ὅλη ἡ σωρεία τῶν ἄνω λέξεων.

Οἱ ἀνωτέρω τίτλοι εἶνε ἰδίᾳ ἀντικείμενον τῆς ἐν τῷ Χρη-

ματιστηρίῳ συναλλαγῆς. Περιέχονται δὲ ἐν αὐτοῖς ἰδιαίτατα αἱ ἀνώνυμοι μετοχαὶ οὐ μόνον τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ μετοχὰς ἑτερορρύθμου, καὶ αἱ ὁμολογίαι, αἵτινες ἐκδίδονται εἴτε ὑπὸ τῶν Τραπεζῶν καὶ ὑπὸ πάσης ἄλλης ἑταιρίας ἀνωνύμου ἢ κατὰ μετοχὰς ἑτερορύθμου, εἴτε ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, εἴτε ὑπὸ τῶν Δήμων καὶ τῶν τούτοις παρεμφερῶν νομικῶν προσώπων. Αἱ τοῦ Δημοσίου ὁμολογίαι καλούμεναι ἰδίᾳ δημόσια χρεώγραφα ἔλαβον ἐσχάτως μεγάλην ἀνάπτυξιν, καὶ συντελοῦσι λίαν εἰς τὰ οἰκονομολογικὰ τοῦ κράτους συμφέροντα.' Ἐν τῷ νόμῳ περιλαμβάνονται προσέτι καὶ οἱ προσωρινοὶ ἀνώνυμοι τίτλοι.

Τί ὡς πρὸς τὰς μετοχὰς διαλυθείσης ἑταιρίας; Καὶ οὗτοι, κατ' ἐμὴν γνώμην, δέον νὰ περιλαμβάνωνται, ἐνόσῳ δὲν ὑπάρχει νόμος παρ' ἡμῖν κηρύττων ἀπεσβεσμένους τοὺς τίτλους τούτους. Ἐκτὸς τούτου ἡ αὐτὴ προστασία ὀφείλεται ὑπὸ τοῦ νόμου τοῖς τρίτοις κατόχοις αὐτῶν. Ἀντιδοξεῖ ὁ Κ. Σημίτης σελ. 195. Ὁ Buchere *φαίνεται καὶ οὗτος δεχόμενος τὴν ἐναντίαν ἐκδοχήν. Κατ' αὐτόν, ὅταν ἡ ἑταιρία διαλυθῇ, τίθεται ἐν ἐκκαθαρίσει, οἱ δὲ κάτοχοι τῶν μετοχῶν διατηροῦσι τοὺς τίτλους των, ὅπως ἐνασκήσωσι τὰ δίκαια αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἑταιρικῆς περιουσίας μετὰ τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν. Ἡ μετοχὴ δὲν παρίστησι πλέον μέρος τοῦ κεφαλαίου τῆς ἑταιρίας ἀλλὰ δικαίωμα ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τοῦ ἀνήκοντος ἀδιαιρέτως εἰς πάντας τοὺς ἀρχαίους συνεταίρους. Ἆρα ἡ μεταβίβασις τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν δέον νὰ γίνηται ὡς ἐπὶ ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Ταῦτα ἴσως ἐξ ἀναλογίας τοῦ Γαλ. νόμου τοῦ 1872. (Ἴδε ἀνάλογόν τι καὶ ἀνωτέρω ἐν § 497).*

Ἐκ τοῦ συνόλου δὲ τοῦ ἡμετέρου νόμου ἰδίᾳ δὲ ἐκ τῆς περὶ διεκδικήσεως διατάξεως τοῦ ἄρθρου 2ου προκύπτει καταφανέστερον ἐκεῖνο, ὅπερ ἐπιστημονικῶς εἶχεν ἐπικρατήσει, ὅτι τὸ ἀνώνυμον χαρτίον ἀποτελεῖ κρᾶμα προσωπικῶν καὶ πραγματικῶν δικαίων, καὶ ὅτι ἡ ἀπαίτησις συσσωμα-

τοῦται ἐν τῷ ἐγγράφῳ, συνυπαρχούσης ἐν αὐτῷ ἰδιοκτησίας καὶ ἐνοχῆς (Ἴδε ἀνωτ. § 501). Τοῦτο δὲ συντελεῖ καὶ πρὸς λύσιν τοῦ ἄλλοτε ἀμφισβητουμένου ὑπό τινων ζητήματος, ἐὰν ἐπιτρέπηται κατάσχεσις τῶν ἀνωνύμων τίτλων καὶ δὴ μετοχῶν. Τὸ ζήτημα τοῦτο νῦν λυτέον καταφατικῶς, ἀφοῦ πᾶν ἀνώνυμον χαρτίον εἶνε ἀντικείμενον διακατοχῆς καὶ κυριότητος. (Ἴδε ὡς πρὸς τοῦτο καὶ τὴν Γαλλικὴν διατριβὴν τοῦ Ἰωάν. Εὐκλείδου ἐν Journal du droit international privé . . . 1890 σελ. 827. Ἐννοεῖται ὅτι πολλάκις εἶνε ἀνέφικτος ἡ κατάσχεσις ἕνεκα τῆς ἀνωνυμίας. Δύναται δὲ νὰ ἐνεργηθῇ π. χ. ἐπὶ θεματοφύλακος, ὅτε ὁμολογεῖται ἡ παρακαταθήκη καὶ δὲν γίνεται ἰσχυρισμὸς περὶ κυριότητος· διότι ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει ἐφαρμοστέαι αἱ ἀρχαὶ τοῦ νόμου, περὶ οὗ ἡ ἑρμηνεία (1).

211. Τ' ἀνωτέρω ἄρθρα τοῦ νόμου γενικῶς ἐξεταζόμενα παρέχουσι τὴν ἑξῆς ἔννοιαν.

---

(1) Ἐφαρμογὴ τῶν ἐν τῷ κειμένῳ ὡς πρὸς τὴν κατάσχεσιν ἐγένετο ἐνώπιον τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν (1889). Τὸ Ἐφετεῖον τοῦτο συνεπείᾳ συντηρητικῆς κατασχέσεως πεντήκοντα ἀνωνύμων μετοχῶν τῆς Μεταλλευτικῆς ἑταιρίας τοῦ Λαυρεωτικοῦ Ὀλύμπου γενομένης εἰς χεῖρας τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης (ὡς θεματοφύλακος), λόγῳ ὅτι ὁ ὀφειλέτης τοῦ κατασχόντος ἔχει καταθέσει αὐτὰς παρὰ τῇ Τραπέζῃ ταύτῃ, ἐξήτασε τὴν ἀνακοπὴν τρίτου, ζητήσαντος τὴν ἄρσιν τῆς κατασχέσεως, λόγῳ ὅτι εἶνε καλῆς πίστεως κάτοχος τῶν ἐν λόγῳ μετοχῶν, κατατεθεισῶν ἐν ἀγνοίᾳ τούτου ὑπ' ἄλλου ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὀφειλέτου τοῦ κατασχόντος παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ, ἵνα παραστῇ ἀντὶ τοῦ ἀνακόπτοντος εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς Μεταλλευτικῆς ἑταιρίας, ἐν ᾧ ὁ ῥηθεὶς ὀφειλέτης δὲν ἐγένετο κάτοχος αὐτῶν, μὴ λαβὼν κἂν γνῶσιν τῶν ἀνωτέρω.

Ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ προϋπετέθη τὸ ἐπιτρεπτὸν τῆς κατασχέσεως καὶ ἐπὶ τῇ προϋποθέσει ταύτῃ διετάχθησαν ἀποδείξεις ἐπὶ τῆς βάσεως τῆς ἀνακοπῆς. Δὲν ὑπῆρξε δὲ ἀνάγκη τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐν λόγῳ νόμου, διότι ἡ Τράπεζα ἦτο ἁπλοῦς θεματοφύλαξ.

Διὰ μὲν τοῦ 1ου ἄρθρου δηλοῦται ὅτι ὁ καλῇ πίστει κάτοχος τῶν τίτλων τῷ κομιστῇ, εἶνε κύριος αὐτῶν καὶ ἂν ὁ μεταβιβάσας αὐτῷ τούτους δὲν ἦτο κύριος. Ἡ προηγουμένη κυριότης ἐξαλείφεται. Δὲν ἐξετάζεται ἐὰν ὅ τε ἐκποιήσας καὶ λοιποὶ προκτήτορες ἦσαν κύριοι. Τοιαύτη ἰδίως ἡ σημασία τῆς φράσεως, «μὴ ἐπιτρεπομένης ἀνταποδείξεως». Σημαίνεται δὲ δι' αὐτῆς ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἀπόδειξις περὶ τοῦ ὅτι ὁ ἐκποιήσας τὸν τίτλον δὲν ἦτο κύριος.

Διὰ δὲ τοῦ 2ου ἄρθρου δηλοῦται ὅτι ἡ διεκδίκησις τῶν τίτλων τούτων ἐπιτρέπεται μόνον ἐν περιπτώσει ἀπωλείας ἢ ἀφαιρέσεως διὰ λῃστείας ἢ κλοπῆς κατὰ μόνου τοῦ εὑρόντος ἢ ἀφαιρέσαντος, ἢ κατ' ἐκείνου, ὅστις ἐν γνώσει τῶν προεκτεθέντων ἐλαττωμάτων ἔλαβεν αὐτά.

Ἀμφότερα τ' ἄρθρα ταῦτα ἀδιαρρήκτως συνδέονται καὶ ἑρμηνεύονται ἐξ ἀλλήλων.

512. *Τὸ 1ον ἄρθρον καθιεροῖ νομοθετικῶς συμφώνως πρὸς τὸν ἰδιάζοντα χαρακτῆρα τῶν τίτλων τῷ κομιστῇ, ὅτι οὐδεμία προσωπικὴ σχέσις ἢ διαδοχὴ ὑφίσταται μεταξὺ τοῦ κατόχου τοῦ τίτλου καὶ τῶν προκτητόρων αὐτοῦ καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν τίτλων τούτων δὲν ἐφαρμόζεται ἡ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου ἀρχή, ἡ κατὰ τὸ 1ον σύστημα πρεσβευομένη (Ἴδε ἀνωτ. § 505), καθ' ἣν κύριος τοῦ πράγματος εἶνε οὐ μόνον ὁ καλῇ πίστει καὶ νομίμῳ αἰτίᾳ κάτοχος, ἀλλὰ καὶ ὁ παρὰ τοῦ ἀληθοῦς κυρίου κτησάμενος. Τέμνεται λοιπὸν τὸ ζήτημα καὶ κηρύττεται ὅτι ἐφαρμόζεται ἡ ἀρχὴ τοῦ 1ου τούτου ἄρθρου, ὅτι ὁ καλῇ πίστει κάτοχος τῶν τίτλων εἶνε κύριος. Τὸ πόρισμα τοῦτο ἡ ἐπιστήμη εἶχεν ἐξαγάγει, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, πολὺ πρότερον. (Ἴδε τὴν ἀνάλυσιν τοῦ 2ου συστήματος ἐν § 506).*

Τὸ ἐν λόγῳ ἄρθρον ἀναφέρει, α) κατοχὴν καὶ β) καλὴν πίστιν. Διὰ τῆς κατοχῆς ἐννοητέα ἡ ἁπλῆ κατάληψις τῶν τίτλων. Δέον δὲ νὰ ὑπάρχῃ σκοπὸς τοῦ κατέ-

χειν αὐτούς. Διὰ δὲ τῆς καλῆς πίστεως ἐννοητέα ὅτι ἡ κατοχὴ εἶνε ἄμικτος τῶν ἐλαττωμάτων, τῶν ἐν τῷ 2ῳ ἄρθρῳ ἀναφερομένων. Ἆρα ἡ καλὴ πίστις δὲν ἐκλαμβάνεται ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τὴν ἐκ τοῦ Ρ. Δικ. πηγάζουσαν, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἔννυιαν, καθ' ἣν ἐλλείπει ἡ κακὴ πίστις, ὡς αὕτη διατυποῦται καὶ εἰδικεύεται ἐν τῷ 2ῳ ἄρθρῳ.

513. Ἐνταῦθα ἀναφύεται τὸ ἑξῆς παρεμπίπτον.

Ἐν ᾧ ἐν τῷ ἐδαφίῳ 1ῳ τοῦ ἄρθρου τούτου ἐκτίθεται ὅτι ὁ καλῇ πίστει κάτοχος λογίζεται κύριος, μὴ ἐπιτρεπομένης ἀνταποδείξεως, ἐν τῷ 2ῳ ἐδαφίῳ προσετέθη ὅτι ἡ κυριότης τῶν τίτλων τούτων, καὶ δὴ τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν, μεταβιβάζεται δι' ἁπλῆς παραδόσεως.

Τίς ἡ ἔννοια τοῦ ἐδαφίου τούτου; Μήπως τοῦτο ἀντιφάσκει πρὸς τὸ 1ον;

Ἐν τῇ Βουλῇ ἐνομίσθη ὑπό τινων ὅτι ἀντιφάσκει· διότι εἶπον ὅτι κατὰ μὲν τὸ 1ον ἐδάφιον ὁ καλῇ πίστει κάτοχος λογίζεται κύριος, τουτέστι τεκμαίρεται τοιοῦτος· κατὰ δὲ τὸ 2ον ἐδάφιον πᾶς κάτοχος καθίσταται κύριος δι' ἁπλῆς παραδόσεως. Ἀλλὰ δὲν ἀντιφάσκει, διότι, ὡς εἴρηται καὶ ἀνωτέρω, τὸ 1ον ἐδάφιον λέγει μὲν ὅτι λογίζεται κύριος, ἀλλὰ προστίθησι «μὴ ἐπιτρεπομένης ἀνταποδείξεως», ὅπερ ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ «εἶνε κύριος». Δὲν εἶνε δὲ δυνατὸν νὰ προσκολληθῇ τις εἰς τὴν γραμματικὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἐδαφίου τούτου, καὶ νὰ εἴπῃ ὅτι τοῦτο ἐμφαίνει, ὅτι ἡ ἁπλῆ παράδοσις τῶν τίτλων ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν καλῇ πίστει κτήσιν τῆς κατοχῆς αὐτοῦ. Διότι διὰ τῆς τοιαύτης ἐκδοχῆς ἤθελεν ἐπέλθει τὸ ἄτοπον, ὅτι μεταβιβάζεται ἡ κυριότης εἰς τὸν ἐν γνώσει διατελοῦντα τῶν ἐλαττωμάτων τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 2ῳ ἀναφερομένων, ἐν ᾧ κατ' αὐτὸ δὲν δύναται νὰ ἐπέλθῃ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, καίπερ τῶν τίτλων παραδοθέντων αὐτῷ, οὐδ' ἦτο δυνατὸν ὁ νομοθέτης νὰ θελήσῃ τὴν ἐπέλευσιν τοῦ ἀτόπου τούτου. (Ἴδε καὶ Σημίτου διατ. σελ. 159).

Ἡ ἔννοια λοιπὸν τοῦ ἐδαφίου τούτου εἶνε ἡ ἑξῆς. Ὅτι πρὸς μεταβίβασιν τῆς κυριότητος τῶν ἀνωνύμων τίτλων, καὶ δὴ μετοχῶν, ἀρκεῖ μόνη ἡ παράδοσις, μὴ ἀπαιτουμένου ἄλλου τινός. Διότι, κατὰ τ' ἀνωτέρω, δὲν ἐφαρμόζονται αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐκχωρήσεως, οὔτε ἄλλαι τινὲς ἀρχαὶ μεταβιβάσεως, προκειμένου περὶ ἀδήλου προσώπου, καὶ διότι, προκειμένου περὶ ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἐφαρμόζονται αἱ διατυπώσεις τοῦ ἄρθρου 36 τοῦ Ἐμπορικοῦ Νόμου, καὶ αἱ διατάξεις περὶ ὀνομαστικῶν τίτλων. (Ἴδε ἀνωτ. § 442). Ἄρα ὑπαρχόντων τῶν ὅρων τοῦ 1ου ἐδαφίου, τῶν πρὸς μεταβίβασιν τῆς κυριότητος τῶν ἀνωνύμων τίτλων ἀπαιτουμένων, ἀρκεῖ ἡ ἁπλῆ παράδοσις ἄνευ ἄλλων διατυπώσεων.

514. Διὰ τοῦ 2ου ἄρθρου κανονίζεται τὸ περὶ διεκδικήσεως τῶν ἀνωνύμων τίτλων ἀντικείμενον. Ἐν αὐτῷ καθιεροῦται ἡ ἀρχή, καθ' ἣν ἡ διεκδίκησις τῶν τίτλων τούτων ἐπιτρέπεται μόνον ἐν περιπτώσει ἀπωλείας ἢ ἀφαιρέσεως διὰ ληστείας ἢ κλοπῆς κατὰ μόνου τοῦ εὑρόντος ἢ ἀφαιρέσαντος, ἢ κατ' ἐκείνου, ὅστις ἐν γνώσει τῶν προεκτεθέντων ἐλαττωμάτων ἔλαβεν αὐτά. Τὸ 2ον τοῦτο ἄρθρον ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἄρθρου 57 τοῦ Ἰταλικοῦ Ἐμπορικοῦ Κώδικος, οὗ τοὺς ὅρους ἐδέξατο ὁ ἡμέτερος νομοθέτης.

Τὸ ἄρθρον 2ον συνδέεται ἀδιαρρήκτως μετὰ τοῦ 1ου. Ἀφοῦ ἐν τῷ 1ῳ ἄρθρῳ ὡρίσθη ὅτι ὁ καλῇ τῇ πίστει κάτοχος τῶν ἀνωνύμων τίτλων εἶνε κύριος, ἐτέθη ἐν τῷ 2ῳ ἡ ἑτέρα ἀρχή, καθ' ἣν ὅταν ὁ κάτοχος τῶν τίτλων εὗρεν αὐτοὺς ἀπολεσθέντας ἢ ἀφῄρεσεν αὐτοὺς διὰ ληστείας ἢ κλοπῆς, δύναται, κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο, ὁ πρώην καλῇ πίστει κάτοχος νὰ διεκδικήσῃ τοὺς τίτλους, καὶ δὴ τὰς ἀνωνύμους μετοχάς. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει, ἤτοι ἐπιτρέπεται διεκδίκησις, ὅταν ὁ κάτοχος ἐν γνώσει τῶν προεκτεθέντων ἐλαττωμάτων ἔλαβεν αὐτάς.

Τῷ ὅρῳ τῆς διεκδικήσεως χρῶνται πᾶσαι αἱ νεώτεραι νο

μοθεσίαι, καὶ δὴ ἡ Ἰταλικὴ rivendicatione, ὃν καὶ ὁ ἡμέτερος νομοθέτης προσέλαβεν.

Ἐν τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ πρὸς τῇ κλοπῇ προσετέθη καὶ ἡ λῃστεία, ἐν ᾧ τὸ Ἰταλικὸν κείμενον ἀναφέρει μόνον τὴν κλοπήν. Τοῦτο ἐγένετο, διότι κατὰ τὸν Ἰταλικὸν Ποινικὸν νόμον, ἡ λῃστεία κατατάσσεται μεταξὺ τῶν διαφόρων περιπτώσεων τῆς κλοπῆς, ἐν ᾧ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ποινικῷ νόμῳ φέρει ἰδίαν ὀνομασίαν, τὴν τῆς λῃστείας, καὶ ἠδύνατο ἕνεκα τούτου νὰ προκύψῃ ἀμφιβολία ἐκ τῆς μὴ εἰδικῆς μνείας τῆς λῃστείας. Ναί μὲν ἡ λῃστεία ἀνάγεται εἰς τὸ γένος τῆς κλοπῆς, διαφέρουσα ταύτης κατὰ τὸ ἐπιβαρυντικὸν στοιχεῖον τῆς βίας, καὶ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς περιεχομένη ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς κλοπῆς· ἀλλ' ἐθεωρήθη ὅτι ὁ νόμος δέον νὰ ᾖ σαφής, ἑπομένως ἡ λέξις ἔδει νὰ καταχωρισθῇ.

Περιττὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ νόμος ὁμιλῶν περὶ τῆς ἐνασκουμένης κατὰ τοῦ κατόχου διεκδικήσεως καὶ περιορίζων αὐτὴν εἰς τὰς ἐν τῷ 2ῳ ἄρθρῳ περιπτώσεις, δὲν ἐννοεῖ νὰ περιορίσῃ τὸ δικαίωμα τῆς ἐγέρσεως προσωπικῆς ἀγωγῆς περὶ ἀποξημιώσεως κατὰ τοῦ παραβάντος τὴν σύμβασιν ἢ ἀδικοπραχτήσαντος. Ὡς πρὸς τοῦτο αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ διαμένουσιν ἄθικτοι.

515. Ἐνταῦθα σημειωτέαι αἱ ἑξῆς κρίσεις ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἄρθρων τοῦ νόμου.

Πρῶτον ζήτημα.

Ὁ Γαλλικὸς ἀστικὸς Κῶδιξ καθιεροῖ ἐπὶ τῶν κινητῶν ἐν γένει τὸ δόγμα ὅτι ἡ κατοχὴ ἐ π έ χ ε ι τ ό π ο ν τ ί τ λ ο υ. (En fait de meubles possession vaut titre). (Ἴδε ἄρθρ. 2279). Τὸ δόγμα τοῦτο ἑρμηνεύεται ὡς δηλοῦν, ὅτι ἡ καλῇ πίστει κατοχὴ ἀποτελεῖ ὑπὲρ τοῦ τοιούτου κατόχου ἀπόδειξιν κυριότητος. Τοῦτο ἐδέξαντο καὶ ἕτεροι ἀστικοὶ Κώδικες τῶν νεωτέρων ἐθνῶν καὶ δὴ ὁ Ἰταλικός.

Τὸ ἄρθρον 1ον τοῦ ἡμετέρου νόμου τοῦτο τὸ δόγμα

κατ' ἀρχὴν ἀναγράφει μετὰ ἰδίου συστήματος διεκδικήσεως ὡς πρὸς τοὺς ἀνωνύμους τίτλους, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ 'Ιταλικοῦ 'Εμπορικοῦ Κώδικος. Καὶ ἦτο ἀνάγκη ν' ἀναγραφῇ, ὅπως ὁρισθῇ ὁ τρόπος, δι' οὗ μετατίθεται ἡ ἐπὶ τῶν ἀνωνύμων τίτλων κυριότης ἐναντίον τῶν διατάξεων τοῦ 'Ρωμαϊκοῦ Δικαίου.

'Ο αὐτὸς Γαλλικὸς Ἀστικὸς Κῶδιξ ἐπιτρέπει τὴν διεκδίκησιν τῶν κινητῶν ἐπὶ ἀπωλείας καὶ κλοπῆς καὶ κατὰ τῶν ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἐλαττωμάτων τούτων λαβόντων τὰ κινητά, περιορίζων ἁπλῶς τὴν ἐνάσκησιν τοῦ δικαιώματος τούτου ἐντὸς τριετίας, καὶ μόνον ἐπιφυλαττομένης τῷ ἐναγομένῳ ἀναγωγῆς κατὰ τοῦ διαιοπαρόχου. Μόνον δὲ ἐν ὡρισμένοις θέμασιν ὀφείλει ὁ ἐνάγων νὰ πληρώσῃ τῷ κατόχῳ τὸ καταβληθὲν τίμημα. (''Ιδε ἄρθρα 2279 καὶ ἑπ. Γαλ. 'Αστ. Κώδικος.) 'Εκεῖνο δέ, ὅπερ ὁ Κῶδιξ οὗτος ἐπιτρέπει ἐπὶ τῶν κινητῶν ἐν γένει, ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ ἀνωνύμων τίτλων· διότι ὁ Γαλλικὸς 'Εμπορικὸς Κῶδιξ δὲν ὁρίζει ἴδιον τρόπον διεκδικήσεως αὐτῶν (1)

'Αλλ' ἐν τοῖς νεωτάτοις ἐμπορικοῖς Κώδιξιν ὡρίσθη εἰδικὴ ἐξαίρεσις ἐπὶ τῶν ἀνωνύμων τίτλων, καθιερωθέντος ἰδίου συστήματος διεκδικήσεως. 'Εντεῦθεν τὸ ἄρθρον 57 τοῦ 'Ιταλικοῦ 'Εμπ. Κώδικος, ἐξ οὗ ἐλήφθη τὸ ἡμέτερον ἄρθρον 2.

'Ο νομοθέτης διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου ὑπερηκόντισε καὶ αὐτὸ τὸ Γαλλικὸν σύστημα, οἷον ἐν τῷ Κώδικι ἀναγράφεται. Διότι ἐν ᾧ κατ' αὐτὸ ἡ διεκδίκησις ἐπὶ ἀπωλείας καὶ κλοπῆς ἐπιτρέπεται ὡς εἴρηται καὶ κατὰ τῶν ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἐλαττωμά-

---

(1) *'Ο Γαλ. νόμος τῆς 15 'Ιουνίου 1872 ἀφορᾷ κυρίως τὰ περὶ ἀπωλείας τῶν ἀνωνύμων τίτλων. 'Εν μέρει δὲ τροποποιοῦνται δι' αὐτοῦ καί τινα ἀντικείμενα σχετιζόμενα μὲ τὴν διεκδίκησιν ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὴν καλὴν πίστιν τοῦ κατόχου. Περὶ τοῦ νόμου τούτου γενήσεται λόγος ἐν τῷ ἑπομένῳ στοιχείῳ B.*

των τούτων λαβόντων κινητά, κατὰ τὸ ἄρθρον 2 τοῦ ἡμετέρου νόμου, ἐπιτρέπεται διεκδίκησις μόνον κατὰ τῶν ἐν γνώσει τῶν ἐν αὐτῷ ἀναφερομένων ἐλαττωμάτων λαβόντων τοὺς τίτλους. Τοῦτο ἐγένετο, συμφώνως καὶ πρὸς τὴν αἰτιολογικὴν ἔκθεσιν, ὅπως ἐπέλθῃ ῥιζικὴ θεραπεία, τουτέστιν ὅπως ἐκλείψωσιν οἱ δισταγμοὶ περὶ τὴν ἀπόκτησιν τῶν τίτλων, καὶ συνεπῶς ἀρθῇ πᾶν κώλυμα πρὸς τὴν εὐχερῆ καὶ ταχεῖαν κυκλοφορίαν αὐτῶν (1).

516. *Τινὲς ἐν τῇ Βουλῇ ἐπέκριναν τὸν ὅρον τῆς καλῆς πίστεως, τὸν τεθέντα ἐν τῷ 1ῳ ἄρθρῳ, χαρακτηρίσαντες αὐτὸν περιττόν, καὶ διότι ἐλαττοῖ τὰς ἐγγυήσεις τοῦ νόμου εἰσάγων ἀποδείξεις ἢ ἀνταποδείξεις τῆς καλῆς πίστεως ἐναντίον τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ. Ἀλλ' ἡ Βουλὴ διετήρησε τὸν ὅρον τοῦτον. Μοὶ φαίνεται δὲ εὐλόγως· διότι δι' αὐτοῦ ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ 2ον ἄρθρον ὑποδεικνύεται ὅτι ὁ εὑρὼν τὰς μετοχάς, ἃς ὁ νόμιμος κύριος ἀπώλεσε, καὶ ὁ ἁφαιρέσας αὐτὰς διὰ κλοπῆς, ἢ ὁ ἐν γνώσει τῶν ἐλαττωμάτων τούτων κτησάμενος αὐτάς, δὲν πρέπει νὰ λογίζηται κύριος αὐτῶν, ἀφοῦ ἐπιτρέπεται ἐν ταῖς περιστάσεσι ταύταις ἡ διεκδίκησις ὑπὸ τοῦ πρώην νομίμου κατόχου. Ἀλλ' ἴσως ἤθελέ τις εἴπει, ὅτι ἤρκει τὸ ἄρθρον 2ον τὸ ὁποῖον ἐπιτρέπει τὴν διεκδίκησιν. Ὡσανεὶ ἐλέγετο. Ὁ κάτοχος τῶν τίτλων τούτων λογίζεται κύριος πλὴν τῶν περιπτώσεων τοῦ ἄρθρου 2ου. Ἀλλ' ὁ ὅρος ὁ ὑπάρχων ἐν τῷ ἄρθρῳ 1ῳ συμβιβάζεται, ὡς εἴρηται, κάλλιστα πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 2ου, ὑπὸ τὴν ἐξῆς ἔποψιν, ὅτι ἡ κατοχὴ πρέπει νὰ εἶνε ἄμικτος τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ 2ου. Ἄλλως τε ὁ ὅρος οὗτος ὑπονοεῖται καὶ ἐν τῷ ἄρθρῳ 2279 Γ. Κ. τῷ καθιεροῦντι τὸ ἀξίωμα «ὅτι ἡ κατοχὴ ἐπέχει τόπον τίτλου». Ὁ ὅρος τῆς καλῆς*

---

(1) *Τ' ἄρθρα* 621 *καὶ* 622 *τοῦ νομοσχεδίου τοῦ Ἀστικοῦ ἡμῶν Κώδικος παραδόξως ἐπεκτείνουσι καὶ ἐπὶ τῶν ἀνωνύμων τίτλων τὰς περὶ κινητῶν διατάξεις τῶν ἄρθρων* 2279 *καὶ* 2280 *τοῦ Γαλ. Ἀστ. Κώδικος συμφώνως πρὸς τ' ἄρθρα* 707 *καὶ* 709 *τοῦ Ἰταλ. Ἀστ. Κώδικος, ἐν ᾧ ὡς πρὸς τοὺς ἀνωνύμους τίτλους θεωρητικῶς εἶχον ἐγκαταλειφθῇ αἱ διατάξεις ἐκεῖναι αἱ ἀφορῶσαι ἐν γένει τὰ κινητὰ καὶ ἐτέθησαν εἰδικὰ συστήματα εὐνοϊκώτερα τοῖς κατόχοις τῶν ἀνωνύμων τίτλων. (Ἴδε Βαλαωρίτου διατριβὴν ἐν ἐφ. τῆς Ἑλλην. καὶ Γαλ. Νομολογίας Τ.* 3 *σελ.* 540.)

πίστεως ἀναγράφεται καὶ ἐν τοῖς συνδεδυασμένοις ἄρθροις **306** καὶ **307** τοῦ Γερμ. Ἐμπορικοῦ Κώδικος, καθ' ἃ «Ἐὰν ὁ εἷς ὃν μεταβιβάζεται ἀνώνυμος τίτλος εἶνε καλῆς πίστεως, γίνεται κύριος αὐτοῦ καὶ ἐὰν ὁ ἐκποιήσας δὲν ἦτο κύριος καὶ ἐὰν ἔτι ὁ ἀνώνυμος τίτλος εἶχε κλαπῇ ἢ ἀπολεσθῇ. Ἡ πρὶν ὑπάρχουσα κυριότης ἀποσβέννυται καὶ πᾶν ἐν γένει ἐμπράγματον δικαίωμα, ὅπερ κατὰ τὸν χρόνον τῆς μεταβιβάσεως ἦτο ἄγνωστον τῷ κτωμένῳ.» Διὰ τῶν ἄρθρων τούτων, ὧν ἡ συναρμολόγησις παρέχει τῷ ἑρμηνευτῇ δυσχέρειάν τινα, δηλοῦται ὅτι ὁ καλῇ τῇ πίστει κάτοχος τῶν ἀνωνύμων τίτλων, ὁ κατὰ τὴν ἀπόκτησιν αὐτῶν ὢν τοιοῦτος, καθίσταται κύριος αὐτῶν καὶ ἐὰν οὗτοι εἶχον κλαπῇ ἢ ἀπολεσθῇ. Ὁ τοιοῦτος κάτοχος διαμένει ἀνενόχλητος, ἀποκρούων πᾶσαν διεκδίκησιν. Ὡς πρὸς τοῦτο ταυτίζεται τὸ ἄρθρον **307** τοῦ Γερμ. Ἐμπορ. Κώδικος μετὰ τοῦ ἄρθρου **57** τοῦ Ἰταλικοῦ, ἐξ οὗ ὁ ἡμέτερος νόμος ἐλήφθη. Διαφέρει ὅμως αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν τῆς καλῆς πίστεως τοῦ κατόχου· διότι ἐννοεῖ αὐτὴν ὡς περιλαμβάνουσαν τὴν ἄγνοιαν ἐν γένει τῶν πραγματικῶν ἐλαττωμάτων περὶ τὴν κτῆσιν τῆς κυριότητος καὶ τὴν πεποίθησιν περὶ τοῦ ἐπελθόντος ἐννόμου ἀποτελέσματος.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ παρατηροῦμεν ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, παρερμηνείαν τῶν Γερμανικῶν διατάξεων ἐποιήσατο ὁ ἡμέτερος ὑπουργός, ἀποφηνάμενος ἐν τῇ αἰτιολογικῇ ἐκθέσει τοῦ νομοσχεδίου γενικῶς ὅτι τὸ σύστημα, ὅπερ παρεδέξατο ὁ Γερμ. Ἐμπ. Κῶδιξ, εἶνε λίαν αὐστηρόν, διότι κατ' αὐτὸ ἀπαγορεύεται ἐν γένει κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν ἡ διεκδίκησις χρεωγράφου πληρωτέου τῷ κομιστῇ, ἐπιτρέπεται δὲ μόνον προσωπικὴ ἀγωγὴ καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ κλέπτου ἢ τοῦ εὑρόντος τὸ χρεώγραφον, ὅπερ ἀπώλεσεν ὁ νόμιμος κάτοχος αὐτοῦ, ἔκρινε δὲ προτιμητέον τὸ τοῦ Ἰταλικοῦ Κώδικος, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου διετυπώθη τὸ προκείμενον νομοσχέδιον. Ὑπάρχει δὲ παρερμηνεία, διότι ἐν γένει μὲν ἐπιτρέπεται διὰ τῶν ἄνω ἄρθρων ἡ διεκδίκησις ἐπὶ τῶν προνοουμένων ὑπ' αὐτῶν περιπτώσεων, ὡς εἴρηται, μόνας δὲ ἐξαιρέσεις δέχεται τὸ ἄρθρον **306** τὰς διὰ τοπικῶν νόμων κρατῶν τινων καθιερουμένας, δι' ὧν ἀποκλείεται ἡ διεκδίκησις. (Endemann § **108**.)

517. *Ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὸν ἡμέτερον νόμον ἐξετάζοντες ἕτερον συναφὲς ζήτημα.*

Τὸ ἄρθρον 2 ἀναφέρον τὰς πράξεις τῆς λῃστείας καὶ κλοπῆς ἀφορᾷ ἆρά γε μόνας αὐτάς, ἢ ἀπεναντίας περιλαμβάνει καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀδικοπραξίαν, ὡς π. χ. τὴν ἀπάτην ἢ ὑπεξαίρεσιν; Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἡ διεκδίκησις ἐπιτρέπεται καὶ ἐπὶ τῶν ἀδικοπραξιῶν τούτων ἢ ἐφαρμόζεται περιοριστικῶς ἐπὶ μόνων τῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 2ου ἀναφερομένων;

Ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου δύναται νὰ ἐξαχθῇ καὶ ἐκ τῶν ἄνω παρατηρήσεων, ὅτι τουτέστιν ἐπιτρέπεται ἡ διεκδίκησις ἐπὶ μόνων τῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου τούτου ἀναφερομένων πράξεων. Σαφηνισθήτω ὅμως ἐνταῦθα ἡ εἰδικὴ λύσις.

*Ἀφοῦ ὁ νομοθέτης περιωρίσθη ν' ἀναφέρῃ εἰδικῶς μόνον τὴν λῃστείαν καὶ κλοπήν, χωρὶς νὰ ὑποδεικνύῃ, ὅτι ὡς ἐν παραδείγματι ἀναφέρει ταύτας, ἕπεται ὅτι ἀποκλείει τὴν διεκδίκησιν ἐπὶ πάσης ἄλλης ἀδικοπραξίας, καὶ δὴ ἐπὶ ἀπάτης ἢ ὑπεξαιρέσεως κ.τ.λ. Ἡ λύσις αὕτη προσεπικυροῦται καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως τοῦ ὑπουργοῦ, καθ' ἣν κατὰ τὸ γράμμα τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 2ου, ἡ διεκδίκησις τοῦ χρεωγράφου δὲν ἐπιτρέπεται καὶ κατ' ἐκείνου, ὅστις δι' ἀπάτης κατώρθωσε νὰ λάβῃ αὐτὸ παρὰ τοῦ νομίμου κυρίου. Καὶ οὐ μόνον ἐκ τοῦ γράμματος τοῦ ἄρθρου τούτου ἐξάγεται ἡ λύσις αὕτη, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ λόγου, δι' ὃν ἐγένετο ὁ νόμος· διότι ὁ νομοθέτης ἠθέλησε νὰ περιορίσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν τὰς περιπτώσεις τῆς διεκδικήσεως, προλαμβάνων πάντα δισταγμὸν τῶν κτωμένων ἀνωνύμους τίτλους. Περιώρισε δὲ αὐτὰς μόνον εἰς τὰς ῥητῶς ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ ἀναφερομένας περιπτώσεις, λαβὼν ὡς πρὸς τοῦτο, ὡς εἴρηται, τύπον καὶ ὑπογραμμὸν τὸ **57**ον ἄρθρον τοῦ Ἰταλικοῦ Ἐμπορικοῦ Κώδικος, ὅπερ ἠρμηνεύθη ὡς ἄνω ὑπὸ τῶν καταρτισάντων τὸ νομοσχέδιον.*

Ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως τοῦ Ἰταλικοῦ νομοσχεδίου, ἡ λέξις τοῦ ἄρθρου 57 rubati, *ἀφορᾷ μόνον τὴν κλοπὴν εἰς τὴν κυρίαν σημασίαν τῆς λέξεως, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν* sottrazione dolosa in genere *π. χ. ἀπάτην κτλ.* (Vidari il nuovo Codice di commercio *σελ. 43 καὶ ἔκθεσις ὑπουργοῦ σελ. 200 215*). (1)

(1) *Ἡ πειρατεία περιλαμβάνεται ἐξ ἀναλογίας ἐν τῇ λῃστείᾳ. Ἡ*

Ὀρθὸς δὲ εἶνε ὁ περιορισμὸς τῆς διατάξεως ταύτης· διότι ἡ δι' ἀπάτης ἀφαίρεσις ἀπὸ τοῦ κυρίου, ἢ ἡ δι' ὑπεξαιρέσεως εἶνε πράξεις πηγάζουσαι ἐκ καταχρήσεως ἐμπιστοσύνης· ὤφειλε δὲ ὁ κύριος τοῦ τίτλου νὰ μὴ ἐμπιστευθῇ ἀπροσέκτως εἰς πρόσωπα ἀνάξια πίστεως, παραδιδοὺς αὐτοῖς ἀμελῶς τὴν κατοχὴν αὐτῶν. Ἆρα δύναταί τις εἰπεῖν ὅτι ὁ κύριος συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ κατάχρησις, ἐπομένως καταλογιστέα αὐτῷ ἡ ἀμέλεια, ἐν ᾧ δὲν ἔχει οὕτω καὶ ἐπὶ κλοπῆς. Ἄλλως ἐν περιπτώσει ἀπάτης ἢ ὑπεξαιρέσεως ὁ κύριος δύναται εὐχερέστερον νὰ ἐπιδιώξῃ κατὰ τοῦ δράστου ἕτερον δικαίωμα, π.χ. νὰ ζητήσῃ διὰ τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ τίτλου διὰ καταισχέσεως καὶ διὰ φυλακίσεως. (Vidari *αὐτόθι*).

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει ἐν Γαλλίᾳ, κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἑρμηνείαν τοῦ ἄρθρου 2279 τοῦ Γαλ. Κώδικος. (Buchere § 109 *καὶ ἑπ.*) *Ἀντιδοξεῖ ὁ* Troplong, *ὡς πρὸς μόνην τὴν ἀπάτην, ὡς ἐξομοιουμένην κατ' αὐτὸν τῇ κλοπῇ* (prescription n. 1069.)

Σαφηνιστέα ἡ ἄνω λύσις τοῦ ζητήματος διὰ τῶν ἑξῆς. Παραδίδωμι τῷ ἐμῷ ὑπαλλήλῳ ἢ τῷ ἐμῷ ἐντολοδόχῳ ἀνωνύμους μετοχὰς πρὸς φύλαξιν ἢ πρὸς πώλησιν. Οὗτοι καταχρώμενοι τῇ ἐμπιστοσύνῃ ὑπεξαιροῦσιν αὐτὰς ἢ ἐκποιοῦσι δι' ἴδιον λογαριασμόν. Δέν μοι ἐπιτρέπεται διεκδίκησις, οὔτε κατ' αὐτῶν οὔτε κατὰ τῶν ἐν γνώσει τῆς ὑπεξαιρέσεως λαβόντων αὐτάς, διότι δὲν πρόκειται περὶ κλοπῆς. Ἐπίσης κατορθοῖ τις δι' ἀπάτης νὰ λάβῃ παρ' ἐμοῦ ἀνωνύμους μετοχάς, ἃς ἐκποιεῖ τρίτῳ, ἐν γνώσει ὄντι τῆς ἀπάτης, δὲν ἐπιτρέπεται διεκδίκησις. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ συμβῇ καὶ ἐπὶ πάσης ἄλλης ἀδικοπραξίας, μὴ ῥητῶς ἐν τῷ 2ῳ ἄρθρῳ ἀναφερομένης.

Ἐν τῇ Βουλῇ ὁ κύριος Κωνσταντόπουλος προέτεινε τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἄρθρου καὶ ἐπὶ πάσης ἀδικοπραξίας. Ἀλλ' ὀρθῶς δὲν ἐγένετο δεκτὴ ἡ πρότασις αὐτοῦ.

δ' ἀναλογία ἐνταῦθα εἶνε προφανής, διότι πειρατεία εἶνε ἡ κατὰ θάλασσαν ληστεία· ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ νομοθέτης ἠθέλησε νὰ περιλάβῃ πᾶσαν ἁρπαγήν. Οὕτω καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἐκτὸς τοῦ νόμου ἀναφέροντος μόνην τὴν κλοπὴν ἐξετάθη διὰ τῆς ἑρμηνείας καὶ ἐπὶ ἁρπαγῆς.

518. *Εἴρηται ὑπὸ τίνας ὅρους χορηγεῖται τὸ τῆς διεκδικήσεως τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν δικαίωμα.*

Ἐξεταστέον νῦν πῶς ἔχουσι τὰ τῆς διαδικασίας καὶ δὴ τὰ περὶ ἀποδείξεως.

Ἐν πρώτοις ἐνάγων εἶνε ὁ καλῆς πίστεως κάτοχος τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν καὶ διὰ τοῦτο καὶ μόνον κύριος αὐτῶν γενόμενος. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τοῦ ἄρθρου 1ου. Οὗτος διεκδικεῖ τὰς μετοχὰς κατὰ τοῦ ἐναγομένου, ὑπαρχόντων τῶν ὅρων τοῦ ἄρθρου 2ου.

Τί ὀφείλει ὁ ἐνάγων ν' ἀποδείξῃ;

Ὁ νόμος λέγει· «ὁ καλῆς πίστεως κάτοχος.» Ἀλλ' ὁ ἐνάγων ἅμα ἐκπέσῃ τῆς κατοχῆς προσφεύγει εἰς τὴν διεκδίκησιν. Ἡ κατοχὴ δ'ἐν ὑπάρχει παρ' αὐτῷ κατὰ τὸν χρόνον τῆς διεκδικήσεως. Ἄρα ἀπόδειξις περὶ ὑπάρξεως κατοχῆς κατὰ τὴν ἔγερσιν τῆς ἀγωγῆς δ'ἐν ἔχει νόμιμον ἐπιρροήν. Ἐντεῦθεν ἐπεκράτησεν ἡ ἕξῆς λύσις· ὅτι ὁ ἐνάγων δέον ν' ἀποδείξῃ τὸ δικαίωμα, οὕτως εἰπεῖν ἐπὶ τῆς κατοχῆς (jus possidendi,) *τουτέστιν ὅτι ἐγένετο κύριος τῶν μετοχῶν, διότι ἦτο κάτοχος αὐτῶν. Ὀφείλει δεύτερον ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἀπώλεσε τὰς μετοχάς, ἢ ὅτι τῷ ἀφῃρέθησαν καθ' ἕνα τῶν τρόπων τοῦ 2ου ἄρθρου. Ἡ ταυτότης τῶν ἀνωνύμων τίτλων ἐνδείκνυται διὰ τῶν ἀριθμῶν αὐτῶν, οὓς ὁ προνοητικὸς κάτοχος δέον νὰ ἔχῃ σεσημειωμένους.*

519. *Τί ῥητέον ὡς πρὸς τὴν ἀπόδειξιν τῆς κακῆς πίστεως τοῦ ἐναγομένου;*

Τίνι ἐπίκειται ἡ ἀπόδειξις;

Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ ἐνάγων ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ τὴν κακὴν πίστιν τοῦ ἐναγομένου ἢ ἀπεναντίας οὗτος ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ τὴν καλὴν πίστιν αὐτοῦ;

Ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου ἐξήρτηται ἐκ τῆς ἕξῆς σκέψεως.

Ἡ διεκδίκησις, κατὰ τὸ ἄρθρον 2ον, τότε μόνον ἐπιτρέπεται, ὅταν ἡ ἀγωγὴ ἀπευθύνηται κατὰ τοῦ εὑρόντος ἀπολεσθείσας μετοχὰς ἢ ἀφαιρέσαντος διὰ κλοπῆς κ.τ.λ., ἢ κατὰ τῶν ἐν γνώσει τῶν ἐλαττωμάτων τούτων λαβόντων αὐτάς. Ἄρα ὁ ἐνάγων ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ τὴν κακὴν πίστιν τοῦ ἐναγομένου, οἵα ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ ἀναφέρεται καὶ δὴ ὅτι δὲν εὗρε τοὺς ἀπολεσθέντας τίτλους, οὔτε ἔκλεψεν αὐτοὺς

κ.τ.λ. οὔτε εἶνε ἐν γνώσει τῶν ἐλαττωμάτων τούτων· διότι τοῦτο ἀνήκει τῇ βάσει τῆς ἀγωγῆς, καὶ ὑπὸ μόνον τὸν ὅρον τοῦτον εἶνε δεκτὴ ἡ ἀγωγή.

Τινὲς ἀντιλέγουσιν εἰς τοῦτο, ἀξιοῦντες ὅτι ὁ ἐναγόμενος ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ τὴν καλὴν αὐτοῦ πίστιν, διότι ὁ ἐνάγων δύναται νὰ διεκδικήσῃ τὰς μετοχὰς κατὰ παντὸς τρίτου, πλὴν κατὰ τοῦ καλῆς πίστεως κατόχου, ὁ ὅρος δὲ οὗτος, ὑφ' ὃν ὑπὸ τοῦ νόμου προστατεύεται, δέον ν' ἀποδειχθῇ ὑπ' αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ἄνω εἰρημένων, ἡ γνώμη αὕτη χωλαίνει καὶ κατὰ τοῦτο, ὅτι, καὶ ὑποτιθεμένου ὅτι τὸ γεγονὸς τῆς κακῆς πίστεως δὲν ἀνήκει τῇ βάσει τῆς ἀγωγῆς, πάλιν ὁ ἐνάγων ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ αὐτήν, διότι τὸ τεκμήριον εἶνε ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως καλῆς πίστεως, κατὰ τὸ γνωμικὸν, ἕκαστος τεκμαίρεται ἀγαθὸς μέχρις ἐναντίας ἀποδείξεως, πρὸς κατάργησιν δὲ τοῦ τεκμηρίου τούτου δέον ὁ ἐπικαλούμενος τὴν κακὴν πίστιν, οἷός ἐστιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ ἐνάγων, ν' ἀποδεικνύῃ αὐτήν.

520. *Ἕτερον συναφὲς ζήτημα.*

Προκειμένου περὶ ἀγωγῆς κατὰ κατόχου ἐν γνώσει ὄντος τῶν ἐλαττωμάτων τῶν ἐν τῷ 2ῳ ἄρθρῳ ἀναφερομένων πῶς νοητέα ἡ γνῶσις αὕτη; Περιλαμβάνεται ἐν τῇ γνώσει ταύτῃ καὶ ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν ὁ μεταβιβάσας τῷ ἐναγομένῳ τὰς μετοχὰς ἦτο καλῆς πίστεως; π. χ. ἐκλάπη ἀνώνυμός τις μετοχὴ ὑπὸ τοῦ Α. Οὗτος ἐπώλησεν αὐτὴν εἰς τὸν Β. ἐν γνώσει ὄντα τῆς κλοπῆς. Ὁ Β. ἐπώλησεν αὐτὴν εἰς τὸν Γ. ὄντα ἐν ἀγνοίᾳ τῆς κλοπῆς, ἕπομένως καλῆς πίστεως κάτοχον. Οὗτος ἐπώλησεν αὐτὴν εἰς τὸν Δ. ἐν γνώσει μὲν ὄντα τῆς κλοπῆς, ἀλλ' ὑπάρχοντος τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ πωλήσας αὐτῷ ταύτην εἶνε καλῆς πίστεως.

Ἐπιτρέπεται διεκδίκησις κατὰ τοῦ Δ;

Βεβαίως κατὰ τὸ ἀπόλυτον δίκαιον καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ κοινοῦ δικαίου ἡ καλὴ πίστις δέον νὰ ᾖ γενική. Ὁ ἀγοραστὴς δέον νὰ ἔχῃ πεποίθησιν ὅτι ἡ μεταβίβασις εἰς αὐτὸν τοῦ πράγματος εἶνε ἄμικτος παντὸς ἐλαττώματος. Τοῦτο δὲ πηγάζει καὶ ἐξ ὡρισμένων ῥήσεων τοῦ Ρ. Δικαίου.

'Αλλ' ἐκ τοῦ εἰδικοῦ νόμου τοῦ **1885** *κατὰ τὰ ἐν ἀρχῇ ἐκτεθέντα, ἐξάγεται ὅτι οὗτος προέθετο νὰ δρίσῃ νέον τρόπον τῆς μεταθέσεως τῆς κυριότητος τῶν ἀνωνύμων χρεωγράφων, καὶ δὴ τῶν μετοχῶν, καθὰ καὶ ὁ Εἰσηγητὴς τοῦ νόμου ὑπουργὸς διετύπωσεν ἐν τῇ αἰτιολογικῇ αὐτοῦ ἐκθέσει. "Αρα ἀντὶ τῶν διατάξεων τοῦ οὐσιαστικοῦ δικαίου ἐτέθησαν ἐπὶ τῶν ἐν λόγῳ τίτλων εἰδικαὶ οὐσιαστικαὶ διατάξεις οὐχὶ δὲ ἁπλῶς δικονομικαί. Διότι ἐν ἄρθρῳ* **1ῳ** *ὁρίζεται ὅτι ὁ καλῆς πίστεως κάτοχος λογίζεται κύριος, μὴ ἐπιτρεπομένης ἀνταποδείξεως ὅτι ἕτερος εἶνε κύριος. "Αρα ἐν τῷ ἡμετέρῳ παραδείγματι ὁ ἐναγόμενος Δ προστατεύεται, ἐὰν ὁ πωλητὴς Γ ἦτο καλῆς πίστεως, δυνάμενος ν' ἀποκρούσῃ τὴν διεκδικητικὴν ἀγωγήν. Ὡς λέγουσιν, ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ περιέλευσις τῶν τίτλων εἰς χεῖρας τοῦ καλῆς πίστεως κατόχου ἐκαθάρισε τὸ ἐλάττωμα. Ἐνταῦθα παρίσταται ἀνωμαλία τις κατὰ τὸ ἀπόλυτον δίκαιον, ἀλλ' ἀκολουθεῖται ὁ σκοπὸς τοῦ εἰδικοῦ τούτου νόμου. "Οσον δὲ ἀφορᾷ τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως, τυπικώτερον φαίνεται τὸ νὰ εἴπῃ τις καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ὅτι ὁ ἐνάγων ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὁ ἐναγόμενος καίπερ γινώσκων ὅτι ἡ μετοχὴ ἀπώλετο, ἢ ἐκλάπη, ἐγίνωσκε προσέτι ὅτι πάντες οἱ προκτήτορες ἦσαν κακῆς πίστεως. /"Ιδε Σημίτου μονογρ. Σελ.* **162-168.**)

"Οσον δὲ ἀφορᾷ τὸ ἀντικείμενον τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς, ἐφαρμοστέαι αἱ ἀρχαὶ τοῦ κοινοῦ δικαίου, ὅπερ παρ' ἡμῖν εἶνε τὸ Ῥ. Δον. Καὶ δὴ ὁ ἀνώνυμος τίτλος ἀποδίδοται αὐτούσιος μετὰ τῶν παρεπομένων αὐτῷ, ἤτοι μερισμάτων καὶ τόκων καὶ αὐτῶν τῶν συλλεκτέων, προκειμένου πάντοτε ἐνταῦθα κατὰ τὸ ἄρθρον 2ον περὶ κακῆς πίστεως κατόχου. Ἐὰν δὲ ὁ ἀνώνυμος τίτλος δὲν σώζηται παρὰ τῷ ἐναγομένῳ, ὀφείλει οὗτος ν' ἀποτίσῃ τὸ διαφέρον (quod interest) κατὰ τὰς διακρίσεις τὰς ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου ὁριζομένας. Ἰδίᾳ δ' ἐξετάζεται, ἐὰν ἡ ἀδυναμία τοῦ ἐναγομένου περὶ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος αὐτουσίου προέρχηται ἀπὸ τῆς θελήσεως αὐτοῦ ἢ ἐξ ἄλλης αἰτίας. Ἐν τῇ **1ῃ** *περιπτώσει τὰ ἀποτελέσματα εἶνε βαρύτερα, ἐν δὲ τῇ* **2ᾳ** *ἐλαφρότερα. (Ἰδε ὡς πρὸς τοῦτο ἀνάπτυξιν εἰς Οἰκονομίδου Στοιχεῖα βιβλ.* **2ον § 135.**)

521. *Τί γίνεται ἐπὶ ἐμπραγμάτου δικαιώματος, καί δὴ ἐπὶ ἐνεχύρου ;*

Π. Χ. ὁ *δανειστὴς Α ἔλαβεν ὡς ἐνέχυρον ἀνωνύμους μετοχάς. Ὁ μὲν ὀφειλέτης, ὁ δοὺς αὐτὰς ὡς ἐνέχυρον, εἶνε κακῆς πίστεως, ὁ δὲ δανειστὴς καλῆς· ὁ τρίτος, ἀξιῶν κυριότητα ἐπὶ τῶν μετοχῶν, διεκδικεῖ αὐτὰς κατὰ τοῦ δανειστοῦ. Ὁ ἡμέτερος νόμος σιωπᾷ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου.*

Ποία λοιπὸν ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου ;

Ὁ νόμος ἐν μὲν τῷ 1ῳ ἄρθρῳ λαμβάνει ὑπ' ὄψει ἁπλῶς τὴν κυριότητα. Ἀλλ' ἐν τῷ ἄρθρῳ 2ῳ ὁμιλεῖ περὶ διεκδικήσεως. Τὸ 2ον δὲ τοῦτο ἄρθρον κανονίζον τὴν διεκδίκησιν δύναται νὰ ὁδηγήσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος· ὅτι δηλ. διεκδίκησις δὲν ἐπιτρέπεται καὶ ἐπὶ τῆς ἐν λόγῳ περιπτώσεως, διότι δὲν ὑπάρχουσιν οἱ ἐπιτρέποντες τὴν διεκδίκησιν ὅροι τοῦ ἄρθρου 2ου καὶ δὴ καθόσον ὁ ἐνεχυροῦχος δανειστὴς δὲν ἔλαβε τὰς μετοχὰς ἐν γνώσει τῶν ἐλαττωμάτων, τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 2ῳ ἀναφερομένων (ἤτοι τῆς ἀπωλείας, κλοπῆς κτλ.)· Ἀδιάφορον εἶνε, ἐὰν ὁ ὀφειλέτης ἦτο ἐν γνώσει αὐτῶν. Ἄρα ἡ κακὴ πίστις τοῦ ὀφειλέτου δὲν δύναται νὰ βλάψῃ τὸν καλῆς πίστεως δανειστήν. Τοῦτο εἶνε δίκαιον καὶ συνάδει πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νόμου. Δυνάμεθα δὲ νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ αὐτὸς λόγος ὑπάρχει καὶ ἐνταῦθα, οἷος καὶ ἐπὶ κυριότητος.

Γενικώτερον δὲ ῥητέον ὅτι ὁ νόμος ἐφαρμόζεται εἰς πᾶσαν πραγματικὴν ἀγωγήν. Ἄρα ὁ καλῇ πίστει κάτοχος δὲν δύναται νὰ ἐναχθῇ ὑπὸ τρίτων, ἐπικαλουμένων ἐμπράγματα δικαιώματα ἐπὶ τῶν ἀνωνύμων τίτλων. Ὁ τοιοῦτος κάτοχος δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν κατοχὴν αὐτοῦ ὡς τίτλον κυριότητος ἀπρόσβλητον, ἀποκρούων τελεσφόρως πᾶσαν ἀξίωσιν τοῦ ἐνάγοντος.

Ὁ Γερμανικὸς νόμος προνοεῖ ῥητῶς περὶ τῆς περιπτώσεως ταύτης, διατυπῶν ὅτι ἡ τυχὸν ἐπὶ τῶν ἀνωνύμων χρεωγράφων ὑπάρχουσα κυριότης τρίτου προσώπου σβέννυται καὶ πᾶν ἐνγένει ἐμπράγματον δικαίωμα· δὲν δύναται δὲ νὰ ἐνασκηθῇ ἀγωγὴ ἐπὶ βλάβῃ τοῦ καλῆς πίστεως κατόχου, καὶ δὴ τοῦ ἐνεχυροῦχου δανειστοῦ ἢ τῶν διαδόχων αὐτοῦ (ἄρθ. 306 καὶ 307 Ἐμπ. νόμου). Ἴδε ὡς πρὸς τοῦτο καὶ ἀνωτέρω § 516.

522. *Τί ὡς πρὸς τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια;*

Παραδόξως ὁ ἑρμηνευόμενος ΑΣΜΔ νόμος ἐξήρεσε ταῦτα, λέγων ἐν ἄρθρῳ 4ῳ ὅτι αἱ διατάξεις τοῦ παρόντος νόμου δὲν ἰσχύουσιν ἐπὶ τῶν τραπεζικῶν γραμματίων.

Δὲν βλέπω λόγον πείθονται ὅπως ἐξαιρεθῶσι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια. Ἀπεναντίας, συμφώνως πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτῶν, ταῦτα χρήζουσι μείζονος προστασίας χάριν τῆς ἀπροσκόπτου μεταβιβάσεως. Ἄρα, ἀντὶ μειζόνων ἐγγυήσεων, ἔδει τοὐλάχιστον νὰ ὑπαχθῶσι καὶ ταῦτα εἰς τὴν προστατευτικὴν αἰγίδα τοῦ νόμου τούτου. Φαίνεται θὰ εἰσεχώρησε πλάνη τις, ἡ ἑξῆς. Ἐν τῷ ἀρχικῷ νομοσχεδίῳ ὑπῆρχον καὶ ἄρθρα, κανονίζοντα καὶ τὰς σχέσεις τοῦ ἐκδότου τῶν ἀνωνύμων τίτλων πρὸς τοὺς ἀπολέσαντας αὐτοὺς διὰ καταστροφῆς αὐτῶν. Ὑπῆρχε δὲ τὸ ἄρθρον, τὸ ἀφορῶν τὴν ἐξαίρεσιν τῶν τραπεζικῶν γραμματίων σχετικῶς ὡς πρὸς τὴν περίπτωσιν ταύτην, οὐχὶ δὲ ὡς πρὸς τὴν τῆς διεκδικήσεως. Ἀποκοπέντων δὲ τῶν ἄρθρων τούτων καὶ ψηφισθέντων μόνον τῶν εἰς τὴν διεκδίκησιν ἀναγομένων, συμπεριελήφθη οὐχ ἧττον ἐν τῷ νόμῳ τὸ περὶ ἐξαιρέσεων τῶν τραπεζικῶν γραμματίων ἄρθρον, χωρὶς νὰ ἐννοηθῇ ἡ ἄνω διάκρισις.

Ἤδη ἐξεταστέον τί συμβήσεται;

Ἐάν τις προσκολληθῇ εἰς τὴν γραμματικὴν ἑρμηνείαν τῶν περὶ διεκδικήσεως διατάξεων τοῦ Ρ. Δικαίου, ὡς πράττουσιν οἱ τὸ 1ον σύστημα πρεσβεύοντες, περὶ οὗ ἴδε ἀνωτέρω § 505. θέλει φθάσει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ κύριος τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, ὡς τοιοῦτος δὲ θεωρητέος ὁ παρὰ τοῦ ἀληθοῦς κυρίου κτησάμενος αὐτά, δύναται νὰ διεκδικήσῃ αὐτὰ καὶ κατὰ τοῦ καλῆς πίστεως νομέως. Ὁ προσφεύγων εἰς τοιαύτην λύσιν θέλει συγκαταβῆ δεχόμενος τὴν ἐφαρμογὴν τῶν τῆς Πουβλικιανῆς ἀγωγῆς κανόνων.

Ἀλλ' ἡ λύσις αὕτη ἄγει εἰς ἄτοπα ἀποτελέσματα. Ἀνατρέπει τὸν προορισμὸν τῶν τραπεζικῶν γραμματίων. Ἕλκει τὴν αἰτιολογίαν ἐκ τοῦ Ρ. Δ., ὅπερ ἠγνόει ταῦτα.

Εὐλογώτερον ἄρα μοι φαίνεται νὰ γείνῃ δεκτὸν ὅτι ἡ διεκδίκησις τῶν τραπεζικῶν γραμματίων ἐπιτρέπεται μόνον κατὰ τοῦ κακῆς πίστεως διακατόχου, συμφώνως πρὸς τὸ 2ον σύστημα (ἴδε ἀνωτ. § 506), ἀφοῦ δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ὡς ἔρεισμα τὸν νόμον τοῦ 1885. Ἐννοεῖται ὅτι ἵνα

ἐνασκηθῇ τὸ τῆς διεκδικήσεως δικαίωμα, δέον νὰ προσδιορίσῃ ὁ ἐνάγων τοὺς ἀριθμοὺς αὐτῶν, διότι ἄλλως ἡ ταυτότης αὐτῶν καθίσταται ἀνέφικτος. Ἠδύνατό τις μάλιστα νὰ εἴπῃ ὑπὸ νομοθετικὴν ἔποψιν καὶ συμφώνως πρὸς τὸν προορισμὸν τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, ὅτι ἔδει ν' ἀπαγορευθῇ ἡ διεκδίκησις αὐτῶν ἐν γένει, ἐπιτρεπομένης μόνον προσωπικῆς περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγῆς, κατὰ τὰς περιπτώσεις περὶ ὧν εἴρηται ἐν § 514. Ἀλλ' ἐλλείψει νόμου, ὁρίζοντος τοῦτο, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γενικῶν ἀρχῶν, δὲν δύναται νὰ ἐπέλθῃ τὸ ἄνω ἀποτέλεσμα. Ἀντιδοξοῦσιν οἱ Σημίτης (σελ. 188) καὶ Ἰω. Εὐκλείδης (ἐν τῇ ἄνω Γαλλικῇ διατριβῇ), οἵτινες ἐπικρίνοντες καὶ οὗτοι τὸν νόμου ὡς πρὸς τὴν ἐξαίρεσιν τῶν τραπεζικῶν γραμματίων δέχονται τὴν κατὰ τὸ Ρ. Δ. διεκδίκησιν αὐτῶν καὶ κατὰ τοῦ καλῆς πίστεως διακατόχου. (1)

523. Ὁ ἐν λόγῳ νόμος δὲν λέγει τί γίνεται ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἀλλοδαποὺς ἀνωνύμους τίτλους, καὶ δὴ τὰς ἀνωνύμους μετοχάς.

Ῥητέον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἄρθρων 5 καὶ 6 τοῦ Ἀστικοῦ νόμου τοῦ 1856, ὅτι καὶ οἱ ἀλλοδαποὶ ἀνώνυμοι τίτλοι τελοῦσιν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ νόμου τούτου ὡς πρὸς τὰς δικαιοπραξίας, τὰς ἐν Ἑλλάδι γινομένας, καὶ δὴ ὡς πρὸς τὰ ἔννομα ἀποτελέσματα, τὰ ἐν Ἑλλάδι ἐκ τῆς μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος τῶν ἀνωνύμων τίτλων ἀπορρέοντα. Διότι δὲν ὑπάρχει παρ' ἡμῖν νόμος ἀπαγορεύων ἢ δεσμεύων τὴν κυκλοφορίαν αὐτῶν.

Ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχουσι περιορισμοί τινες, ὡς πρὸς τὴν ἔκδοσιν καὶ διαπραγμάτευσιν τῶν ἀλλοδαπῶν ἀνωνύμων τίτλων, ἐκ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν χρηματιστηρίων πηγάζον-

---

(1) Τὸ ἄρθρον 4ον ἐν τέλει λέγει ὅτι, «ἐπὶ τῶν χρεωγράφων τῶν ἐθνικῶν δανείων ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τοῦ νόμου, καθόσον δὲν ἀντίκεινται εἰς τοὺς περὶ τῶν δανείων τούτων εἰδικοὺς νόμους.» Κατὰ τὰς γενικὰς ἀρχὰς οἱ εἰδικοὶ νόμοι ὑπερισχύουσι τῶν γενικῶν· ὡρίσθη δὲ ῥητῶς τοῦτο ἐν τῷ νόμῳ, ὅπως σαφηνισθῇ ἔτι μᾶλλον ὅτι οἱ περὶ τῶν ἐν λόγῳ δανείων νόμοι οἱ ἄλλως τε συμβάσεις ἐπικυροῦντες ὑπερισχύουσι τοῦ ἐν λόγῳ νόμου.

(2) Ἡ ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 3 ὡς πρὸς τὴν πενταετῆ παραγραφὴν τῶν τόκων καὶ μερισμάτων ἐξετέθη ἀλλαχοῦ εἰς τὸ περὶ μετοχῶν τρίτον Τμῆμα ἐν § 434.

τες· διὰ τοῦτο ἐπικρατεῖ ἐκεῖ διαφωνία ἂν οὗτοι ὑπάγωνται ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Νόμου τῆς 15 Ἰουνίου 1872, τοῦ ὁρίζοντος τὰ περὶ ἀπωλείας τῶν ἀνωνύμων τίτλων. (Ἴδε ἀνωτέρω Τ. 1 § 264, ἔνθα καὶ αἱ πρὸς τοὺς Γάλλους συγγραφεῖς παραπομπαί.) Μάλιστα ὁ Lyon Caen (§ 394) κλίνει πρὸς τὴν γνώμην, καθ' ἣν ὁ ἄνω νόμος δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῶν ἀλλοδαπῶν ἀνωνύμων τίτλων. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὑπάρχει διαφορά τις μεταξὺ διεκδικήσεως καὶ ἀπωλείας, περὶ ἧς ὁ Γαλλικὸς νόμος.

Παρ' ἡμῖν ὅμως, ὡς εἴρηται, δὲν γεννᾶται ἀπορία τις, διότι δὲν ὑπάρχει κανονισμὸς τῶν χρηματιστηρίων, ἐκ νόμου ἀπορρέων ὡς πρὸς τὸ ἐν λόγῳ θέμα.

524. Ἀναλυτέον εἰδικώτερον ἐνταῦθα καὶ τὸ ἑξῆς συναφὲς ζήτημα.

Ἐπιτρέπεται ἆρά γε ἡ ἐν Ἑλλάδι διεκδίκησις τῶν ἀνωνύμων τίτλων ἐν ταῖς περιπτώσεσι, καθ' ἃς ὁ ἀλλοδαπὸς νόμος, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ὁποίου ἀπεκτήθησαν οἱ τίτλοι, ἐπιτρέπει αὐτήν;

Συμφώνως πρὸς τ' ἀνωτέρω δέον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι δὲν εἶνε ἐφαρμοστέος ὁ ἀλλοδαπὸς νόμος. Ἆρα ἡ διεκδίκησις τῶν τοιούτων τίτλων ἐπιτρέπεται μόνον ἐντὸς τῶν ὅρων, τῶν ἀναφερομένων ἐν τῷ ἄρθρῳ 2 τοῦ ἡμετέρου ΑΣΜΔ' νόμου τοῦ 1885. Οὕτως ἡ διεκδίκησις χωρεῖ μόνον ἐν περιπτώσει ἀπωλείας ἢ κλοπῆς ἢ ληστείας ἢ ὅταν ἐν γνώσει τῶν ἐλαττωμάτων τούτων ἐλήφθησαν.

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἀναφαίνεται, ὅταν ὁ ἀλλοδαπὸς νόμος ἐπιτρέπῃ ἀπολύτως τὴν διεκδίκησιν ἢ ὅταν ἐπεκτείνῃ τὰ ὅρια τῆς διεκδικήσεως. Οὕτως ὁ Γερμανικὸς Ἐμπορικὸς νόμος ἐπιτρέπει τὴν διεκδίκησιν οὐ μόνον ἐπὶ πάσης δικαιοπραξίας, ἀλλ' ἐν γένει ἐπὶ κακῆς πίστεως τοῦ κατόχου. (Ἴδε ἀνωτέρω § 516). Ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ ἀνώνυμοι τίτλοι ὑπεξηρέθησαν ἐν Γερμανίᾳ ἢ ἐλήφθησαν δι' ἀπάτης παρὰ τοῦ καλῆς πίστεως κατόχου, ἡ διεκδίκησις δὲν ἐπιτρέπεται ἐν Ἑλλάδι, διότι ὁ νόμος, ὡς ἀνεπτύχθη ἐν § 517, περιορίζει τὴν διεκδίκησιν ἐν μόναις ταῖς περιπτώσεσι τοῦ ἄρθρου 2, καὶ δὴ τῆς κλοπῆς καὶ τῆς ληστείας.

Ἡ λύσις αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ νόμου. α) Διότι τὸ ἄρθρον 5 τοῦ Ἀστι-

κοῦ νόμου λέγον, ὅτι ἡ νομὴ καὶ κυριότης ἐπὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι κινητῶν καὶ ἀκινήτων ῥυθμίζονται ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν νόμων, δὲν ποιεῖται διάκρισιν ἐπὶ τῶν κτηθέντων δικαιωμάτων ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἀλλοδαπῶν νόμων. β'.) Διότι ἡ τῆς κατοχῆς κατάστασις εἶνε πραγματική, ἀνάγεται δηλαδὴ εἰς τοὺς τοπικοὺς θεσμοὺς (statuta realia) κατὰ τὴν ὀρθοτέραν δόξαν· ἄρα ἡ ἐξαίρεσις ἐπὶ τῶν κεκτημένων δικαιωμάτων ἤθελε καταργήσει σχεδὸν τὸν κανόνα (1) καὶ γ') διότι ὁ ἡμέτερος νόμος ὡς πρὸς τοὺς ἀνωνύμους τίτλους εἶνε, ὡς λέγουσι, δημοσίας τάξεως. Ὁ νομοθέτης, ὡς καὶ ἐν τῷ κατωτέρω ζητήματι ἀναπτύσσεται, ἠθέλησε ν' ἀσφαλίσῃ τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν κατὰ πάντα, θεὶς ὡρισμένα ὅρια ἐν τῇ διεκδικήσει. (Ἴδε περὶ τούτων τὴν ἄνω Γαλλικὴν διατριβὴν Ἰω. Εὐκλείδου σελ. 830.) Καὶ ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψει ὡς πρὸς τὰ δύο πρῶτα ἐπιχειρήματα ἡ τῶν ἀντιδοξούντων ἑρμηνεία ὑπάρχει τὸ ἐκ τοῦ νέου νόμου πηγάζον 3ον ἐπιχείρημα, καθὸ ἡ ἄνω λύσις τελεσφόρως κατ' ἐμὲ ὑποστηρίζεται.

525. Ἕτερον ζήτημα. Ἀρά γε ὁ νόμος τοῦ 1885 ἔχει ἀναδρομικὴν ἰσχύν;

Ὁ Ἄρειος Πάγος κυρώσας τὴν κάτωθι ἀπόφασιν τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν ἔλυσε τὸ ζήτημα τοῦτο καταφατικῶς, ἤτοι ὑπὲρ τῆς ἀναδρομικῆς ἰσχύος. Διότι ἐν παντὶ νόμῳ, ἐκδιδομένῳ ἕνεκεν κοινωνικοῦ συμφέροντος, ἔγκειται ἡ ἔννοια τοῦ νὰ ὑποβάλλωνται ὑπὸ τὸ κράτος αὐτοῦ αἱ πρὸ αὐτοῦ γενόμεναι δικαιοπραξίαι καὶ τ' ἀποτελέσματα αὐτῶν. Ὁ δὲ νόμος τοῦ 1885 καταργήσας τὸ τῆς διεκδικήσεως δικαίωμα τῶν ἀνωνύμων τίτλων κατὰ τοῦ καλῆς πίστεως κατόχου, ὡς παρεμβάλλον πρόσκομμα εἰς τὴν τῶν χρηματικῶν κεφαλαίων κυκλοφορίαν, καὶ παρακωλῦον τὴν παγίωσιν τῆς ἐμπορικῆς καὶ χρηματιστικῆς πίστεως, ἔχει ἀναδρομικὴν δύναμιν ὡς πρὸς τὴν διεκδίκησιν τῶν πρὸ τοῦ νόμου ἀποκτηθέντων ἀνωνύμων τίτλων. (Α. Π. ἀριθ. 205 τοῦ 1888 καὶ Ἐφετ. Ἀθ. 669 τοῦ 1887.)

---

(1) Ἀντιδοξεῖ ὡς πρὸς τὰ 2 ταῦτα ὁ Καλλιγᾶς, γράψας πρὸ τοῦ νέου νόμου τοῦ 1885 καὶ διατεινόμενος ὅτι τὸ ἄρθρον 5 τοῦ Ἀστικοῦ νόμου δὲν ἀποκλείει τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀλλοδαπῶν νόμων, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ὁποίου ἀπεκτήθησαν τὰ κινητά. (Καλλιγᾶ Τομ. 1 § 83 ἔκδ. 3.)

Εὔλογον νομίζω τὴν λύσιν ταύτην, καὶ συνάδουσαν πρὸς τὴν κατ' ἐμὲ ὀρθοτέραν ἐκδοχήν, καθ' ἣν ὁ νόμος ἔχει ἀναδρομικὴν ἰσχύν, καίπερ μὴ ἐκφρασθεὶς περὶ τούτου, ὅταν κύριος σκοπὸς αὐτοῦ εἶνε νὰ διορθώσῃ τὸ ἐνεστὼς καὶ ὑπάρχον. Ἐπὶ δὲ τοῦ προκειμένου ὁ σκοπὸς οὗτος τοῦ ἐν λόγῳ νόμου ἐξαγγέλλεται προδήλως ἔκ τε τοῦ συνόλου αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως τοῦ εἰσαγαγόντος αὐτὸν Ὑπουργοῦ. Δι' αὐτοῦ περιορίζεται τὸ τῆς διεκδικήσεως δικαίωμα τῶν ἐν λόγῳ τίτλων εἰς ὡρισμένας περιπτώσεις συμφώνως πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτῶν καὶ χάριν δημοσίου συμφέροντος. (Ἴδε κατ' ἀρχὴν μὲν Windscheid Τ. 1. § 32 καὶ Οἰκον. Στ. Ἀστ. Δου § 7. σημ. 2. Ad hoc δὲ διατριβὴν Β. Παπαδοπούλου Ἀρεοπαγίτου, ὑποστηρίξαντος τὴν ἄνω ἀπόφασιν τοῦ Ἀρ. Π. ἐν Ἐφ. Μπαλάνου Τ. 8 Σελ. 394 καὶ ἑπ. Καὶ ἐν Γαλλίᾳ οὕτως ἐλύθη τὸ ζήτημα ὡς πρὸς τὸν νόμον τοῦ 1872 τὸν ἀφορῶντα ἀνωνύμους τίτλους ἀπολεσθέντας ἢ καταστραφέντας. Οὗτος δὲν ἀνάγεται εἰς τὰ περὶ διεκδικήσεως, ἀλλὰ κανονίζει σχετικὸν ἀντικείμενον ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἐκδότην τῶν τίτλων. Δέχονται λοιπὸν ὅτι ὁ νόμος οὗτος ἐφαρμόζεται καὶ ὡς πρὸς τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἀπολεσθέντας ἢ καταστραφέντας ἀνωνύμους τίτλους. (Ἴδε Buchere § 948 καὶ ἑπ.) Ἐπικαλοῦνται δὲ πρὸς τοῦτο οὐ μόνον τὴν προστασίαν, ἣν ὁ νομοθέτης προέθετο, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ὁ νόμος οὗτος εἶνε οἰκονομικός, καὶ ὡς τοιοῦτος ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ πράξεων § 949, ὡς πάντες οἱ οἰκονομικοὶ νόμοι. Βεβαίως ὁ νόμος τοῦ 1873 εἶνε μᾶλλον οἰκονομικός. Οἱ δεχόμενοι ὅτι ἐν τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ ἐπικρατεῖ ὁ οἰκονομικὸς χαρακτὴρ ἔχουσι καὶ τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἄνω λύσεως.

Τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 557 τοῦ 1890 ἀποφάσεως ἐναντίαν ἀποφαίνεται γνώμην. Ἡ περίληψις τῆς ἀποφάσεως ἔχει ὡς ἑξῆς. «Κατὰ κανόνα ἄρθρ. 2 τοῦ ἀστικοῦ νόμου ὁ νόμος δὲν ἔχει ἀναδρομικὴν δύναμιν. Ἐξαίρεσις ὑπάρχει, ὅταν ὁ Νόμος εἶνε ἑρμηνευτικὸς ἢ ὅταν ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς διατάσσῃ τὴν ἀναδρομήν. Ὁ δὲ Νόμος ΑΣΜΔ δὲν εἶνε ἑρμηνευτικὸς ἀλλὰ μεταρρυθμιστικὸς τῶν περὶ διεκδικήσεως διατάξεων τῶν προγενεστέρων νόμων. Δὲν ἐξάγεται δὲ ἐκ τοῦ νόμου ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς σκοπὸς ἐ-

πεκτάσεως αὐτοῦ εἰς τὸ παρελθὸν ἡ κατάργησις κεκτημένων δικαιωμάτων. Τοὐναντίον ἐκ τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου δι'οὗ ὁ χρόνος τῆς παραγραφῆς τῶν τόκων καὶ τῶν μερισμάτων τῶν ἀνωνύμων τίτλων περιορίζεται εἰς πέντε ἔτη, συνάγεται ἡ μὴ ἀναδρομικότης· διότι δὲν δύναται νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ὁ νομοθέτης ἠθέλησε νὰ στερηθῶσιν αἴφνης τῶν πρὸ πενταετίας μερισμάτων οἱ μὴ ζητήσαντες ταῦτα μέχρι τοῦ νόμου τούτου. Δὲν εἶνε δὲ ὀρθὸν νὰ παραδεχθῇ τις ὅτι ὁ νομοθέτης σιωπηρῶς ἠθέλησε τὴν ἀναδρομικὴν δύναμιν τῶν δύο πρώτων ἄρθρων καὶ τὴν μὴ ἀναδρομικὴν τοῦ τρίτου. Ἐκ τοῦ ὅτι δὲ ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου τούτου εἶνε ἡ εὐκολία περὶ τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἀνωνύμων τίτλων καὶ ἡ παγίωσις τῆς ἐμπορικῆς καὶ χρηματιστικῆς πίστεως δὲν συνάγεται ἀσφαλῶς ἡ περὶ ἀναδρομικῆς δυνάμεως αὐτοῦ θέλησις τοῦ νομοθέτου, διότι καὶ κατὰ τὴν ἐκδοχὴν ταύτην ὁ νομοθέτης ἤθελε δηλώσει ῥητῶς τὴν ἀναδρομήν. Ἐκτὸς τούτου ὁ νόμος οὗτος δὲν εἶνε δικονομικὸς ἀλλ' οὐσιαστικός, κανονίζων τὸν τρόπον τῆς κτήσεως τῆς κυριότητος τῶν ἀνωνύμων τίτλων.

Ἀλλ' ἡ γνώμη τοῦ Ἀρείου Πάγου ἡ καὶ ὑφ' ἡμῶν δεκτὴ γενομένη στηρίζεται εἰς τὸ ὅτι ἡ ἀναδρομικότης ἐξάγεται σιωπηρῶς ἐκ τοῦ σκοποῦ τοῦ νόμου διὰ τοὺς ἐν αὐτῇ λόγους· τὸ δὲ ἄρθρ. 3 περὶ πενταετοῦς παραγραφῆς τῶν μερισμάτων καὶ τόκων, καίπερ τεθὲν ἐν τῷ νόμῳ, δὲν ἔχει στενὴν καὶ ἀδιάσπαστον συνάφειαν πρὸς τὰ δύο πρῶτα ἄρθρα, ἀλλ' ἐτέθη πρὸς πρόληψιν τοῦ ἐκ τῆς τριακονταετοῦς παραγραφῆς ἀτόπου. Ὥστε τὸ σχετικὸν ἐπιχείρημα τῆς ἀποφάσεως τὸ ἐκ τοῦ ἄρθρου 3 ἑλκόμενον δὲν φαίνεται ἰσχυρόν.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ

ΕΝ ΤΩι ΠΡΩΤΩι ΤΕΥΧΕΙ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

Σελ.

Εἰσαγωγή 3

Κεφάλαιον πρῶτον.

Περὶ τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας . 7

Τμῆμα πρῶτον.

Περὶ τῶν ἰδιαζόντων χαρακτήρων τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας 9

Τμῆμα δεύτερον.

Περὶ συμπληρωτικῶν τινων θεμάτων ἀναγομένων εἰς τὴν σύστασιν τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας 17

Τμῆμα τρίτον.

Περὶ διαχειρίσεως τῆς ὁμορρύθμου ἑταιρίας . 28

Τμῆμα τέταρτον.

Περὶ τῶν ἑταιρικῶν ὑποχρεώσεων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν 54

Α'. Ἑταιρικὴ ἐνοχή 58

Β'. Ὅροι ὑφ' οὓς παράγεται ἡ ἑταιρικὴ ἐνοχή . 70

Γ'. Ἐνάσκησις τῶν ἑταιρικῶν ἀπαιτήσεων . 91

Κεφάλαιον δεύτερον.

Περὶ τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας . . . 96

Τμῆμα πρῶτον.

Περὶ τῆς ἐννοίας καὶ τῶν γενικῶν χαρακτήρων τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας 96

Τμῆμα δεύτερον. *Σελ.*

Περὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων τῶν συνεταίρων 104

Τμῆμα τρίτον.

Περὶ διαχειρίσεως τῆς ἑτερορρύθμου ἑταιρίας . 115

Τμῆμα τέταρτον.

Παρατηρήσεις τινὲς ἀναγόμεναι εἰς τὴν κατὰ μετοχὰς ἑτερόρρυθμον ἑταιρίαν 142

Κεφάλαιον τρίτον.

Περὶ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας . . . 146

Τμῆμα πρῶτον.

Ἔννοια καὶ χαρακτὴρ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας . 161

Τμῆμα δεύτερον.

Περὶ συστάσεως τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας 172

Α'. Ἀνάλυσις ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἡμετέρου Ἐμπορικοῦ νόμου 174

Β'. Ἀνάλυσις ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων ἀλλοδαπῶν νομοθεσιῶν . . . . .

Τμῆμα τρίτον.

Περὶ μετοχῶν 207

Α'. Ἡ μετοχὴ ὡς ὡρισμένον μέρος τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου 215

Β'. Ἡ μετοχὴ ὡς μετοχικὸν δικαίωμα . . 224

Γ'. Ἡ μετοχὴ ὡς ἔγγραφον . . 228

Δ'. Ἡ μετοχὴ ὡς ὑποχρέωσις 245

Ε'. Εἴδη τῶν μετοχῶν 262

ΣΤ'. Συμπληρωτικά τινα ἀναγόμενα εἰς τὸ περὶ μετοχῶν ἀντικείμενον 269

Τμῆμα τέταρτον.

Περὶ ὁμολογιῶν 282

Τμῆμα πέμπτον.

Περὶ διεκδικήσεως τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν καὶ περὶ ἐξαφανίσεως αὐτῶν διὰ καταστροφῆς ἢ ἄλλως 305

Α'. Περὶ διεκδικήσεως τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν . 307

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
0020000054188